

TANTRASAMUCCAYA

with Malayalam commentary.

(Part I)

[1st four Paṭalas]

AUTHOR :

Cēnnās Manakkal Nārāyaṇan Nampūtirippād.

UNIVERSITY OF TRAVANCORE.

TRAVANCORE MALAYĀLAM SERIES No. 64.

Śrī Citrodayamañjarī
No. XX.

UNIVERSITY SERIES No. 4.

TANTRASAMUCCAYA

with Malayālam commentary.

(Part I)

[1st four Paṭalas]

AUTHOR :

Cēnnās Manakkal Nārāyaṇan Nampūtirippād.

COMMENTATOR :

Kuzhikkāṭṭu Mahēśvaran Bhaṭṭatirippād.

EDITOR :

Vaidyaśāstranipunaḥ, L. A. Ravi Varmā,

Hon. Director, Oriental Manuscripts Library,

University of Travancore: Trivandrum.

TRIVANDRUM:

PRINTED BY THE SUPERINTENDENT, GOVERNMENT PRESS.

1941.

All Rights Reserved.

[Price Rs. 1-8-0.]

മുഖവുര

തന്ത്രസമുച്ചയം എന്ന ഗ്രന്ഥം, പേരുകൊണ്ടുതന്നെ സമുച്ചയം തന്നെയാണു്. കേരളത്തിലേ ക്ഷേത്രകാര്യങ്ങൾ പ്രധാനമായി ഈ ഗ്രന്ഥത്തെയും, ഇതിലുൾപ്പെടാത്ത മുതലികളുടെ വിഷയത്തിൽ, ഇതിന്റെ തന്നെ ഒരനുബന്ധമായിക്കരുതാൻ യോഗ്യമായ ശേഷസമുച്ചയത്തേയും ആശ്രയിച്ചാണു നടന്നുവരുന്നതു്. ഗുരുവരണം മുതൽ, ക്ഷേത്രപരമായി ഏതെല്ലാം സംഗതികൾ തന്ത്രിമാരിൽനിന്നുണ്ടാകേണ്ടതുണ്ടോ അവയെല്ലാം ഈ ഗ്രന്ഥത്തിലുൾപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതിനാൽ അന്യഗ്രന്ഥാന്ത്രയത്തിനാവശ്യം വരുന്നില്ല; അതുകൊണ്ടാണു് ഈ ഗ്രന്ഥപ്രയത്തിനു് കേരളത്തിൽ സ്ഥിരപ്രതിഷ്ഠയും മാനുസ്ഥാനവും ലഭിച്ചതു്.

ചേന്നാസ്സ മനയ്ക്കൽ എന്ന പദത്തെ വരുന്ന ജയന്തമംഗലം എന്ന പുരാതന തന്ത്രകുടുംബത്തിലെ ഒരംഗമായ നാരായണൻ നമ്പൂതിരി എന്ന പ്രസിദ്ധ പണ്ഡിതനാണു് ഈ ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ കർത്താവു്. ഇദ്ദേഹം കലി 4529 (1426 A. D.)-യിൽ ജനിച്ചു എന്നതിനു് ആ ഗ്രന്ഥത്തിലേ:—

(4529)

“കല്യബ്ദഷപതിയസു നന്ദനയനേഷപംഭോധിസംഖ്യേഷ യഃ
സംഭൂതോ ഭൂവീരഹവ്യമുനിയുങ് മൂലേ സവേദോന്മപയേ
പ്രാഹുർസ്യ ജയന്തമംഗലപദേഭം ധാമ നാരായണഃ
സോഽയം തന്ത്രമിദംവ്യധാദ് ബഹുവിധാഭിദ്യുതതന്ത്രാർണ്ണവാത്.”
എന്ന ശ്ലോകം സാക്ഷ്യം വഹിക്കുന്നു.

ഗ്രന്ഥകർത്താവിന്നുപറ്റി പ്രമേയശ്രീ പള്ളിപ്പുറത്തു ഭട്ടതിരിയിൽനിന്നു കിട്ടിയ ചില വിവരമാണു താഴെ ചേർക്കുന്നതു്:—

“ചേന്നാസ്സിലും ചൊന്നാൻ താലൂക്കിൽ വന്നേരിദേശത്താണു്. ഈ പേരിൽതന്നെ ആരില്ലങ്ങൾ ഉണ്ടായിരുന്നു. വന്നേരിദേശത്തുതന്നെയായിരുന്നു ആരില്ലവും. ഇവയിൽ മൂന്നു വംശം ഒരർ പൊതിരിരുന്നു. അത്രേട്ടത്തിൽ പെട്ടതായിരുന്നു ഗ്രന്ഥകർത്താവിന്റെ ഇല്ലം. പിന്നീടു് അതു് ഇപ്പോൾ ഗുരുവായൂർ തന്ത്രിയുടെ കുടുംബമായ ചേന്നാസ്സിലത്തോടുകൂടിയാണു ലയിച്ചതു്. ആ ഇല്ലം ഗുരുവായൂരിൽ നിന്നു് ൪ നാഴിക

അകലെ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നു. ഇന്നും നിലവിലിരിക്കുന്ന മൂന്ന് ഇല്ലങ്ങളിൽ ഒന്നാണ് ഗുരുവായൂർ തന്ത്രിയുടെ ഇല്ലം. മറെറാന്ന് സാമൂതിരി രാജാവിന്റെ തളി മുതലായ ക്ഷേത്രങ്ങളിലേ തന്ത്രിയുടേതാണ്. മൂന്നാമത്തേത് കൊച്ചിശ്ശീമയി (ചൊവ്വര) ലാണ് ഉള്ളത് തന്ത്രസമുച്ചയകർത്താവിന്റെ മഹനാണ് ശേഷസമുച്ചയകർത്താവ് എന്നാണ് കേൾവി. തന്ത്രസമുച്ചയം ഏഴു പ്രധാന ദേവന്മാരോപ്പറ്റി മാത്രമാണ് പറയുന്നത്. ശേഷസമുച്ചയം, മാടായിക്കാവ്, തിരുവറയാട്ടുകാവു ഭഗവതി, (രുരുജിൽ) കളരിവാതുക്കൽ ഭഗവതി മുതലായ ശേഷം ദേവദേവതമാരോപ്പറ്റിയും പ്രതിപാദിക്കുന്നു. ഈ രണ്ടു ഗ്രന്ഥങ്ങളുടേയും മുറപ്രകാരമാണ്, അതിൽ പറയുന്ന ദേവന്മാരുടെ ക്ഷേത്രങ്ങളിൽ, ഇപ്പോഴും തന്ത്രം നടക്കുന്നത്.”

ഗ്രന്ഥകർത്താവിന്റെ പുത്രനായ ശങ്കരൻ നമ്പൂതിരിപ്പാടും ശിഷ്യനായ *കൃഷ്ണശർമ്മാവും വിമർശിനി എന്നും വാചരണം എന്നും തന്ത്രസമുച്ചയത്തിന് സംസ്കൃതഭാഷയിൽ ഓരോവ്യാഖ്യാനം ഉണ്ടാക്കിയിട്ടുണ്ട്. ഇവയിൽ ‘വിമർശിനി’ (T. S. R. No. LXVII) പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിക്കഴിഞ്ഞു. ‘വിവരണ’വും മുദ്രണത്തിനായി അച്ചുകൂടത്തിലേയ്ക്ക് അയച്ചിട്ടുണ്ട്. കേരളത്തിൽ തന്ത്രിമാർക്കു നിത്യോപയോഗത്തിൽ ഇരിക്കുന്ന ഈ ഗ്രന്ഥത്തിന് മദ്ധ്യതാരവിതാംകൂറിലേ ഒരു പ്രസിദ്ധതന്ത്രിയും പണ്ഡിതനുമായിരുന്ന കുഴിക്കാട്ടു മഹേശ്വരൻ ഭട്ടതിരി മലയാളത്തിലൊരു വ്യാഖ്യാനമെഴുതിയിട്ടുണ്ട്. ആ വ്യാഖ്യാനമാണ് ഈ പുസ്തകത്തിൽ ചേർത്തിരിക്കുന്നത്. പ്രസ്തുത വ്യാഖ്യാതാവിനേ സംബന്ധിച്ച ഏതാനും വിവരങ്ങൾ ബ്രഹ്മശ്രീ പി. സി. നാരായണൻ ഭട്ടതിരി എഴുതി അയച്ചുതന്നിട്ടുള്ളത് ഇവിടെ ഉദ്ധരിക്കുന്നു:—

“തന്ത്രസമുച്ചയത്തിന്റെ മലയാളവ്യാഖ്യാതാവായ ബ്രഹ്മശ്രീ മഹേശ്വരൻഭട്ടതിരിപ്പാട് കൊല്ലവർഷം ൯൭൦-ാമാണ്ടാണ് ജനിച്ചത്. ൯൭൦-ാമത്തെ വയസ്സിൽ, അതായത്, ൧൦൪൦-ാമാണ്ട് മിഥുനമാസത്തിൽ ശുക്ലസപ്തമീദിവസം അദ്ദേഹം യശശ്ശരീരനായിത്തീർന്നു. അദ്ദേഹം അഴിപ്പറയുന്ന കൃതികൾ രചിച്ചിട്ടുണ്ട്.

* കൃഷ്ണശർമ്മാ ആണ് വിവരണകർത്താവ് എന്നു കേട്ടുകേൾവി.

(എ) തന്ത്രസമുച്ചയം, ശേഷസമുച്ചയം എന്നീ ഗ്രന്ഥങ്ങൾക്ക് അനപയക്തമത്തിൽ ഭാഷാപ്രാഖ്യാനം.

(ഇ) 'കുഴിക്കാട്ടുപച്ച' എന്ന പേരിൽ, സമുച്ചയത്തിൽ ചേർത്തിട്ടുള്ള ഒരു ദേവന്മാരേ കൂടാതെ ഭദ്രകാളിയേക്കൂടി ഉൾപ്പെടുത്തി എട്ടു ദേവതകളുടെ ക്രിയാഭാഗങ്ങളേ പക്ഷഭേദങ്ങൾ ഗ്രന്ഥാഭിപ്രായങ്ങൾ മുതലായി പലതും ചേർത്ത ഒരു ഗദ്യഗ്രന്ഥം,

(എഫ്) പ്രധാനപ്പെട്ട എല്ലാ ദേവന്മാരുടേയും നവീകരണ ക്രിയകളേ ക്രോഡീകരിച്ചുള്ള മറ്റൊരു ഭാഷാഗദ്യഗ്രന്ഥം.

(ജി) ൨൦൦ കൊല്ലത്തേ ഗ്രന്ഥചാരവും ൧൦൦ കൊല്ലത്തേ പഞ്ചാംഗവും.

ഇതുകൂടാതെ അദ്ദേഹം പ്രത്യേകമായി ഒരു ഗോളം ഉണ്ടാക്കി ശരിപ്പെടുത്തിയിരുന്നു. ലക്ഷം ഗ്രന്ഥങ്ങൾ സ്വന്തകയ്യട്ടയിൽ എഴുതുകയും ലക്ഷം പണം പ്രത്യേകമായി സമ്പാദിക്കുകയും ചെയ്തതായി റിക്കാർഡുകളിൽ കാണുന്നു. ൧൦൨൯-ാ മാണ്ടു് ചിറയ്ക്കൽ കോവിലകത്തു് 'കൂനൻ രാജാവു്' എന്ന അപരാഭിധാനത്താൽ അറിയപ്പെട്ടിരുന്ന ഒരു മഹാവിദ്വാന്റെ കാലത്തു മാടായ്ക്കാവു ക്ഷേത്രം ടിപ്പുവിന്റെ ആക്രമണം മൂലം നാമാവശേഷമായിത്തീർന്നിരുന്നു. അവിടെ ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ മേൽനോട്ടത്തിൽ കുടുംബക്കാര്യോഗപ്രകാരം ൧൪ ബിംബങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കി പ്രതിഷ്ഠ നടത്തിയതായി അറിയുന്നു.

ഇദ്ദേഹത്തിനു ൪ കനിഷ്ഠസഹോദരന്മാരും ൩ പുത്രന്മാരും ൪ പുത്രിമാരും ഉണ്ടായിരുന്നു."

രണ്ടാം പട്ടലത്തിനു മാത്രം പേരറിയാൻ പാടില്ലാത്ത ഒരു കൃതിയുടെ ഒരു പ്രാഖ്യാനം കിട്ടിയിട്ടുള്ളതിനേ (പ്രാ-൨) എന്ന അടയാളത്തോടുകൂടി കൊടുത്തിട്ടുണ്ടു്. ഈ പ്രാഖ്യാനാവു് ഒരു നല്ല തച്ച ശാസ്ത്രപണ്ഡിതനായിരുന്നെന്ന് പ്രാഖ്യാനത്തിൽ നിന്നു സ്പഷ്ടമാകുന്നു. പല അനേകപ്പണ്ഡിതന്മാരും ചെയ്തിട്ടു് ഈ പ്രാഖ്യാനം വിനെപ്റ്ററി ശരിയായി യാതൊരു വിവരവും കിട്ടിയിട്ടില്ല.

പ്രസ്തുതപ്രാഖ്യാനത്തിനു് ആധാരങ്ങളായ ഗ്രന്ഥങ്ങൾ താഴെ കൊടുക്കുന്നവയാണു്.

ഗ്രന്ഥനമ്പരകൾ.

ഉടമസ്ഥൻ

എ. ര് ര് ന

രണ്ടാപേടലം-ഭരണിനാൾ കേരളവർമ്മ
രാജാ, കപ്രശ്ശേരി കിഴക്കേമഠം
ആലുവാ.

എ. ര് ന്റ

എം. പി. നാരായണൻ ഭട്ടതിരി, കഴി
ക്കാട്ടിലും, തിരുവല്ലാം.

ഈ ഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ ഉടമസ്ഥനായോട് അകൈതവമായ
കൃതജ്ഞത പ്രകാശിപ്പിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

കേരളീയരായ തന്ത്രിമാർക്ക് ഭാഷാപ്രയോജനത്തോടുകൂടിയ
ഈ ഗ്രന്ഥം അത്യന്തം ഉപയോഗപ്രദമായിരിക്കുമെന്നു വിശ്വസിച്ചുകൊണ്ട് ഇതിന്നു ബഹുജനസമക്ഷം അവതരിപ്പിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

തിരുവനന്തപുരം,
എൻ. എം. - എം. എൻ.

ഡോക്ടർ, എൽ. ഏ. രവിവർമ്മ.

ശ്രീ

തന്ത്രസമുച്ചയം

ഭാഷാവ്യാഖ്യാനസഹിതം.

പ്രഥമപടലം.

വിശേഷശേഷാപ്യതാംബാഗുഹഗണപതിശാ-

സ്രാപ്തയാ പ്രാതമുത്തിം

നതപാത്മാനം പരം തം ശ്രുതിശിരസി ഗതം

സച്ചിദാനന്ദരൂപം

ശ്രീമന്നാരായണാഖ്യഭിജ്ജവരവിദ്യൈ-

കത്ര തന്ത്രം സമുച്ചി-

ത്യാഖലം വ്യാകരിഷ്യാമ്യഹമിഹ വിദ്യയാ

ഭാഷയാ തോഷണായ.

വന്ദിച്ചു വാരണമഖം വിരവോടു വാണീം

കുന്ദപ്രഭാം ഭഗവതീം ഗുരുനാഥനേയും

ചെമ്മേ സമുച്ചയമതിന്നിഹ ഭാഷയായി

നിർമ്മിപ്പതിന്നു വിവൃതിം തുനിയുന്നഹോ ഞാൻ.

¹ശ്രീചമ്ശൈലനിലയൻ ശശിമൗലി താനും

ശ്രീവല്ലഭേശ്വരനമിഷ്ണുകമ്പയോടെ

ശ്രീഭദ്രകാളി പരദേവതയും നമുക്കു

ശ്രീഭദ്രസന്തതികൾ നല്ലുക സാവകാലം.

ഇല്ലെങ്കിലും മതിബലം മമ തെല്ലുപോലു-

മുല്ലാസമാൻ ഗുരുനാഥകൃപാബലത്താൽ

മെല്ലെന്നുരപ്പതിനു പാരമൊരുമ്പെടുന്നേൻ

നല്ലൊരു സജ്ജനമനുഗ്രഹമേകിടേണം.

ഇവിടെ തന്ത്രസമുച്ചയത്തെ ചമപ്പാൻ തുടങ്ങുന്ന ആചാ-
ര്യൻ നട്ടേ അതിന്റെ അവസ്ഥപരിസമാപ്തിക്കായിക്കൊണ്ടു

1. ചമ്ശൈലം = തോലപ്പേരി.

സകലദേവതകരംകരം കാരണമായിരിക്കുന്ന പരമാത്മാവിനെ ഉദ്ദേശിച്ചും വിഷയപ്രയോജനസംബന്ധാധികാരികളെ അത്മാൽ സൂചിപ്പിച്ചും

‘ആശീർവ്വമസ്ത്രിയാ വസ്തുനിദ്ദേശോ വാപി തന്മുഖം’

എന്ന വചനമുണ്ടാകയാൽ ആശീർവാദത്തിന് ഗ്രന്ഥാരംഭത്തിങ്കൽ യോഗ്യത ഉണ്ടാകുമെന്നു ചായിട്ടു ശിഷ്യന്മാരാലാചരിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ആശീർവാദരൂപമായിരിക്കുന്ന മഗ്ഗമുഖത്തെ ആചരിച്ചു ആയതിനെ ശിഷ്യന്മാരുമീവണ്ണം ചെയ്യണമെന്നു വിചാരിച്ചു ഗ്രന്ഥത്തിലെഴുതുന്നു.

ശ്രീമത് ഷഡ്ഗുണസംഭൂതം വപുരധി-

ഷ്ടായാനഗൃഹ്ണാതി യഃ

ശ്രദ്ധാദക്തിപവിത്രിതോപഹരണൈഃ

സ്വാരംഭഭൂതാത്മകൈഃ

പുണ്ണാനന്ദരസാനന്ദരൂപി സദാ

സന്തർപ്പിതോ യജപന-

സ്യം ദേവം നിഗമാഗമാദ്യധിഗതം

നിതം സമാരാധന്യാം.

ഫ

അഹം തം ദേവം നിത്യം സമാരാധന്യാം—ഞാൻ ആ സ്വതന്ത്രനായിരിക്കുന്ന പരമാത്മാവിനെ എല്ലാ സമയത്തിങ്കലും വഴിപോലെ പൂജിക്കണമെന്നു എന്നു പറയുകൊണ്ട് പരമാത്മസ്വരൂപമായിട്ടു തീരണമെന്നു താത്പര്യം. യഃ സദാ പുണ്ണാനന്ദരസാനന്ദഃ അപി ശ്രീമത് ഷഡ്ഗുണസംഭൂതം വപുഃ അധിഷ്ഠായ സ്വാരംഭഭൂതാത്മകൈഃ ശ്രദ്ധാദക്തിപവിത്രിതോപഹരണൈഃ സന്തർപ്പിതഃ യജപനഃ അനുഗൃഹ്ണാതി—യാതൊരു പരമാത്മാവ്, എല്ലാ സമയത്തിങ്കലും നിറഞ്ഞിരിക്കുന്ന പരമാനന്ദത്തെ അനുഭവിക്കുന്നു എന്നിലും ഏറ്റവും ശോഭയോടുകൂടി

“ജ്ഞാനസന്തോഷനിത്യതപസ്വാതന്ത്രാവിച്ഛിന്നൈവൈവൈഃ ഹൃദയാദിഗുണൈർയുക്തഃ സകലോന്നഗ്രഹാദിക്രമം”.

ഇങ്ങനെ ആഗമങ്ങളിൽ ചൊല്ലപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ആറു ഗുണങ്ങളോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന ശരീരത്തെ ആശ്രയിച്ചിട്ട് തന്റെ ഉത്ഭവത്തിന്നു കാരണഭൂതങ്ങളായി പൃഥ്വിയാദിപഞ്ചഭൂതങ്ങളാകുന്ന സ്വരൂപങ്ങളോടുകൂടി ശ്രദ്ധകൊണ്ടും ഭക്തികൊണ്ടും ശുദ്ധി വന്നി

രിക്കുന്ന ജലഗന്ധപുഷ്പധൂപാദിപൂജാദ്രവ്യങ്ങളെക്കൊണ്ട് പ്രസാദിച്ചിട്ടു പൂജിക്കുന്നവരെ അനുഗ്രഹിക്കുന്നു. ആ ദേവനെ പൂജിക്കേണമെന്നു സംബന്ധം. പൂജാദ്രവ്യങ്ങൾ ശുദ്ധങ്ങളെങ്കിലും ഭക്തിശുദ്ധാവിശ്വാസബഹുമാനാദികൾ കൂടെ ഉണ്ടായിരുന്നെങ്കിലേ ശുദ്ധിവരൂ എന്നു താല്പര്യം.

“ഭക്തൈവ പരയാ തുഷ്ടോ ദേവദേവഃ സ യോഗിനാം പൂജാദ്യനുഗ്രഹായാദൌ രൂപം ഭേദേ ചതുർഭുജഃ.”

എന്നുണ്ടാകുകൊണ്ട് ഭക്തിയോടുകൂടി പൂജിച്ചാൽ വേദഗന്ധദേവനു പ്രീതിയും അതുകൊണ്ട് അനുഗ്രഹവും ഉണ്ടാകുമെന്നു സൂചിപ്പിച്ചു. ഇവിടെ അനുഗ്രഹം സാധകങ്കൽ ദേവനു തങ്ങളിലെങ്കിലും വരുവോളമുള്ള പ്രീതി. ദേവൻ എവിടെ എന്നുള്ളതിനെ പറയുന്ന—നിഗമാഗമാദ്യധിഗതം. അങ്ങനെയു മിരുന്നു ദേവൻ. വേദങ്ങളിലും വിഷ്ണുസംഹിതാദ്യാഗമങ്ങളിലും വ്യാപ്തനായിരുന്നു. വേദങ്ങളിലും ആഗമങ്ങളിലും പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു എന്നു പൊരുൾ. ആദിശബ്ദംകൊണ്ട് സദാചാരത്തെയും പ്രമാണമായി പറയപ്പെട്ടു. നിത്യമെന്നു പറയുകൊണ്ട് ജനനമരണരഹിതൻ എന്നും സമാരാധനയാം എന്നതുകൊണ്ട് ഈ പ്രബന്ധത്തിങ്കൽ ദേവപൂജാ വിഷയമെന്നും അനുഗ്രഹം എന്നതുകൊണ്ട് ദേവാനുഗ്രഹം പ്രയോജനമെന്നും യജ്ഞഃ എന്നതുകൊണ്ട് പൂജകന്മാർ അധികാരികൾ എന്നും അഭിധായകാഭിധേയഭാവം സംബന്ധം എന്നും സൂചിപ്പിക്കപ്പെട്ടു.

* കൃതപാ ഗുരൂൻ മനസി തന്ത്രസമുച്ചയത്തിൽ—

ത്തച്ഛായ പദ്യമിഹ വേറെടെടുത്തുകൊണ്ട്

ശബ്ദസ്യ മാഗ്ഗ്വരിയാത്ത ജനത്തിനിഷ്ട -

മെന്നോത്തു തത്പൊരുളു ഭാഷയിലേപ്പലിലിഖ്യേ (!)

തന്ത്രസമുച്ചയത്തെ ചമപ്പാൻ തുടങ്ങുന്ന ആചാര്യൻ നട്ടേ ഒരു ഗ്ലോകം കൊണ്ട് ഇഷ്ടദേവതാനമസ്കാരത്തെ ചെയ്യുന്നു. ഇഷ്ടദേവതാനമസ്കാരം തുടങ്ങി കലശാത്മവപര്യന്തമുള്ള കർമ്മങ്ങളിൽ തച്ചിന്നപയോഗമായുള്ള ഗ്ലോകങ്ങളേയും അതിന്നുള്ള വ്യാഖ്യാനഭാഷകളേയും ചൊല്ലുന്നു.

ശ്രീമത്സമാരാധനയാം അസ്യാത്മഃ - വേദശാസ്ത്രപരണാദികളിൽ അധിഗതനായി അപരിച്ഛേദ്യനായി ഇരിക്കുന്ന ഈ രൂപത്തെ സമീചീനമാംവണ്ണം ആരാധിക്കണമേ.

ശുദ്ധ ഭക്തി എന്നിവരേറക്കൊണ്ടു ശുദ്ധങ്ങളായിരിക്കുന്ന ഉപഹാരങ്ങളെല്ലാം അപ്പ് പൃഥ്വി അകാശം വായു തേജസ്സ് എന്നീ ഭൂതമയങ്ങളായിരിക്കുന്നു ജലഗന്ധപുഷ്പ (ധൂപ)ഭീപ നിവേദ്യങ്ങൾ. അവരേറക്കൊണ്ടു പുണ്യമായിരിക്കുന്ന ആനന്ദാനുഭവത്തെ അനുഭവിക്കുന്നൊരുത്തനെങ്കിലും സത്തുഷ്ടനായിട്ടു തേജോമയനായി ജ്ഞാനസന്തോഷനിത്യ(ത്വ)സ്വാതന്ത്ര്യാവിഷ്ണുങ്ങളേക്കൊണ്ടു ഉണ്ടാക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ദേഹത്തെ ആശ്രയിച്ചിട്ടു വിധിക്കു തക്കവണ്ണം പൂജിക്കുന്നവനേ അനുഗ്രഹിക്കുന്നത്, ആ ഈശ്വരനേ എന്നു താൽപര്യം.

അനന്തരം ഗുരുവിനെ സ്തുതിച്ചു ചെയ്യാൻ ഇച്ഛിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതിനെ പ്രതിജ്ഞ ചെയ്യുന്നു:—

ഗുരുദിവാകരഭദ്രകടാക്ഷരക്

സ്റ്റരിതഹൃത് കമലോദരസന്ദൃതം

ലിഖിതയാമൃത തന്ത്രസമുച്ചയം

ഗുണനികാവിധിസാധനസിദ്ധയേ.

൨

അഹം തന്ത്രസമുച്ചയം ലിഖിതയാമി — ഞാൻ തന്ത്രസമുച്ചയമെന്നു പേരോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന ഗ്രന്ഥത്തെഴുതുന്നു. എന്നിനായിക്കൊണ്ടു എന്നാൽ ഗുണനികാവിധിസാധനസിദ്ധയേ. ഗുണനികാ അഭ്യാസം, വിധിപ്രകാരം അഭ്യാസത്തെ ചെയ്യുന്നതിനു സാധനം ഉണ്ടാക്കുന്നതിനായിക്കൊണ്ടു. ഈ ഗ്രന്ഥകരണം പരാത്ഥമെന്നു താൽപര്യം. തന്ത്രസമുച്ചയമെങ്ങനെയിരിക്കുന്നു— ഗുരുദിവാകരഭദ്രകടാക്ഷരക്സ്തുരിതഹൃത് കമലോദരസന്ദൃതം— ഗുരുവാകുന്ന ആദിത്യന്റെ പ്രസന്നങ്ങളായിരിക്കുന്ന കടാക്ഷങ്ങളാകുന്ന രശ്മികളെക്കൊണ്ടു വിടിന്നിരിക്കുന്ന എന്റെ ഹൃദയമാകുന്ന താമരപ്പൂവിന്റെ ഉള്ളിൽ സംഗ്രഹിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നത്. ഗുരുകടാക്ഷംകൊണ്ടു മനസ്സിൽ തോന്നിയിരിക്കുന്നത് എന്നു താൽപര്യം. അതത് ആഗമങ്ങളിൽ വെച്ചേറെയിരിക്കുന്ന തന്ത്രങ്ങൾ സമുച്ചയിക്കപ്പെടുന്നു കൂടുന്നു ഇതിങ്കൽ എന്നതുകൊണ്ടു സമുച്ചയമെന്നുള്ള പേരും യഥാർത്ഥമായിരിക്കുന്നു. ഇവിടെ 'ഗുരുദിവാകര' എന്നുള്ള പ്രയോഗംകൊണ്ടു ദിവകരൻ എന്നു ഗുരുവിന്റെ പേരും രവി എന്നതു പിതാവിന്റെ പേരും സൂചിതമായി. ഗുരുവിങ്കൽ ദിവാകരതപാരോപണം ഫേതുവായിട്ടു തേജസ്വിതപവും സകലജനസേവ്യതപവും ഭക്തിതമായി. അത്രയുംല്ല, ഹൃത് കമലോദരസന്ദൃതം എന്നു പ്രയോഗിക്കയാൽ ഇതു

തന്ത്രസമുച്ചയത്തുകൾ മധുതപാരോപണം സിദ്ധിക്കയാൽ ആത്മാഭിരാമ്യം കന്മാർക്ക് ആനന്ദകരമാവൂ എന്നുള്ള ധർമ്മവും സിദ്ധമായി. തുടങ്ങി വാക്കുതോടിത്രപകാലങ്കാരപ്രയോഗംകൊണ്ടും, ലിഖിതയാമി, ഗുണനികാ ഈ വ്യാകരണപ്രയോഗംകൊണ്ടും ഈ പ്രബന്ധത്തിൽ അലങ്കാരപ്രയോഗവും വ്യാകരണപ്രയോഗവും ഉണ്ടാകുകൊണ്ടു പഠിക്കുന്നവർക്ക് വ്യത്പത്തിക്കു ദൃഢതയും പണ്ഡിതന്മാർക്ക് ഹൃദയാഹ്ലാദവും വരാമെന്നും വ്യഞ്ജനാഭപാരേണ അറിയിക്കപ്പെട്ടു. വ്യഞ്ജനകൊണ്ട് ഉത്തമകാവ്യരൂപവും സിദ്ധമായി.

“ഇദമുത്തമമതിശയിനി

വ്യംഗ്യേ വാച്യാദ് യപനിർബുധൈഃ കഥിതഃ”

എന്ന വചനമുണ്ട്.

അനന്തരം അധികരിക്കുന്ന ഭേദതകളേയും ക്രിയ പറയുന്ന പ്രകാരത്തെയും പറയുന്നു:—

ശ്രീശേശേശേശഹരിസുംഭജിദാംബികേയ-

വിഷ്ണുശഭ്രതപതിനാമവിഭിന്നഭ്രമ്നഃ

വഷ്ണു പരസ്യ പുരുഷസ്യ സമാനരൂപ-

മച്ഛാവിധിം സഹ പൃഥക് ച വിശേഷയുക്തം. ന

അഹം ശ്രീശേശേശേശഹരിസുംഭജിദാംബികേയവിഷ്ണുശഭ്രതപതിനാമവിഭിന്നഭ്രമ്നഃ പരസ്യ പുരുഷസ്യ സമാനരൂപം അർച്ഛാവിധിം സഹ വിശേഷയുക്തം പൃഥക് ച വഷ്ണു. ഞാൻ വിഷ്ണു, ശിവൻ, ശങ്കരനാരായണൻ, ഭഗ്വൻ, സുബ്രഹ്മണ്യൻ, ഗണപതി, ശാസ്താവ് ഇങ്ങനെ നാമങ്ങളേക്കൊണ്ടു വേർപെട്ടു വലുതായ സ്വരൂപത്തോടും കൂടിയിരിക്കുന്ന പരമാത്മാവിന്റെ തുല്യമായിരിക്കുന്ന ക്രിയകളെ ഒന്നായിട്ടും വിശേഷമുള്ള ക്രിയകളെ വേർതിട്ടും പറയാൻ ഭാവിക്കുന്നു. വിഷ്ണുപാദികളായ ഏഴു ഭേദവന്മാരുടേയും ഭൂപരിഗ്രഹാദിതീർത്ഥസ്നാനാന്തമുള്ള ക്രിയകളെ പറയുന്നു എന്നു പൊരുൾ. വിഷ്ണുപാദികൾക്കും പരമാത്മാവിന്നും നാമമാത്രമേ ഭേദമുള്ളൂ എന്നു താത്പര്യം.

അനന്തരം പരമാനപക്ഷണം മുമ്പായിട്ടു ക്രിയകളെ പറയുന്നതിന് അഭിമാനം:

വണ്ണാശ്രമാധിക്യാകർമ്മരതസുദൃക്ത-

ന്യായത്താദിത്തനിചയഃ പരമസ്യ പുംസഃ

നിശ്ചാച്ഛനാദിവിധയേ പ്രതിമപ്രതിഷ്ഠാ-

കര്മോഽഥ നാ ഗുരുമഥ¹ പ്രഥമം വൃണീത. ൪

1. 'നാ' മുദ്രിതപദം.

അഥ വണ്ണാശ്രമാധിക്യതകർമ്മതഃ—അനന്തരം ബ്രാഹ്മണാദിജാതികൾക്കും ബ്രഹ്മചര്യോദ്യാശ്രമങ്ങൾക്കും വിധിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന കർമ്മങ്ങളിൽ താത്പര്യവാനായും, തദുക്തന്യായാത്മവിത്തനിചയഃ—അതതു ജാതികൾക്കു വിധിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ന്യായത്തെ അനുസരിച്ചു സമ്പാദിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ബഹുദ്രവ്യത്തോടു കൂടിയവനായും, പരമസ്യ പുനഃ നിത്യാർച്ചനാദിവിധയേ പ്രതിമാപ്രതിഷ്ഠാകർമ്മാനനാഃ—പരമാത്മസ്വരൂപമായിരിക്കുന്ന വിഷ്ണുപാദിദേവന്റെ നിത്യപൂജാദി ചെയ്യുന്നതിന്നായിക്കൊണ്ടു ബിംബപ്രതിഷ്ഠ ചെയ്യുന്നതിന്നു ഉദ്യോഗത്തോടുകൂടിയവനായും ഇരിക്കുന്ന യജമാനൻ, പ്രഥമം ഗുരും വൃണീത—മുമ്പിലാചാര്യനെ വരിക്കണം.

അനന്തരം ആചാര്യലക്ഷണത്തെ പറയുന്നു:—

വിപ്രഃ കലീനഃ കൃതസംസ്കൃതിയൗഘഃ

സ്വധീതവേദാഗമതത്ത്വപദേന്താ

വർണ്ണാശ്രമാചാരപരഃശാധിദീക്ഷാ

ദക്ഷസ്വപസപി ഗുരുരാസ്തികോഽസ്യ.

③

ഗുരുഃ വിപ്രഃ അസ്മ—ആചാര്യൻ ഏല്പാ ജാതികൾക്കും ബ്രാഹ്മണൻതന്നെ പ്രതിഷ്ഠാദികർമ്മങ്ങളെ ചെയ്യുവാൻ. കലീനഃ—ബ്രാഹ്മണരിലും ഉത്തമകലത്തിങ്കൽ ജനിച്ചിരിക്കണം. കൃതസംസ്കൃതിയൗഘഃ—ഉത്തമകലത്തിങ്കലും വിവരഹംചെയ്തു ഗർഭാധാനാദി അഗ്നയാധാനത്തുമുള്ള ഷോഡശക്രിയകളെ ചെയ്തിരിക്കണം. സ്വധീതവേദാഗമതത്ത്വപദേന്താ—അവരിലും നല്ല വണ്ണം അധീതിബോധാദികളെ ചെയ്തിരിക്കുന്ന വേദങ്ങളുടേയും ആഗമങ്ങളുടേയും താത്പര്യത്തെ അറിഞ്ഞിരിക്കണം. വർണ്ണാശ്രമാചാരപരഃ—ബ്രാഹ്മണാദി നാലു ജാതികളുടേയും ബ്രഹ്മചര്യോദിനാലു ആശ്രമങ്ങളുടേയും ആചാരങ്ങളിൽ താത്പര്യവാനായിരിക്കണം. ശാധിദീക്ഷഃ മന്ത്രദീക്ഷാവിധിയെ ചെയ്തിരിക്കണം. ദക്ഷഃ—സകലകർമ്മങ്ങളിലും സമർത്ഥനായിരിക്കണം. തപസ്വീ—തപഃശക്തി ഉണ്ടായിരിക്കണം. അസ്തികഃ—ഇന്ദ്രപരബുദ്ധി ഉണ്ടായുമിരിക്കണം. ഇങ്ങനെ പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ഗുണങ്ങളോടുകൂടിഇരിക്കുന്നവരെ ഗുരുമുരതിപന്മാരായിട്ടു വരിപ്പൂ.

അനന്തരം പന്ത്രണ്ടു ശ്ലോകങ്ങളെക്കൊണ്ടു വരണക്രിയകളെ പറയുന്നു:—

സ്തോതാചമിഥമ ദേവാലയഗുരുനിലയാ-

¹ ഒരു സ്വമന്ത്രാഞ്ചിതാത്മാ

ഭൂമിം സംശോദ്ധ്യ സോദശശപടയുഗദ-

ഭാസനേഷുപരോശ്യ

² കർത്താ സ്തോതാൻ യഥാർഹം ഗുരുമഥ തദിദങ്

മൂർത്തിപാൻ വിഷ്ണുമിഷ്ടപാ

ഭീപഞ്ചാമുൻ പ്രവന്ദ്യശപരദിശി പുരതോ-

ഘ്യാദി സമ്പാദയേച്ച.

ന

അഥ കർത്താ സ്തോതാ ആചമ്യ—അനന്തരം യജമാനൻ കുളിച്ചു കോടിവസ്രമുടുത്തു ആചമിച്ചു. ദേവാലയഗുരുനിലയാ ഒരു സ്വമന്ത്രാഞ്ചിതാത്മാ—മറെറാരു ക്ഷേത്രത്തിൽ താൻ ആചാര്യഗൃഹത്തിങ്കൽ താൻ സ്വഗൃഹത്തിങ്കൽ താനിരുന്നു ഇഷ്ടദേവന്റെ മൂലമന്ത്രംകൊണ്ടു ദേഹശുദ്ധി ശംഖപൂരണം ആത്മാരാധനംചെയ്തു. ഭൂമിം സംശോദ്ധ്യ മുഷ്ട്യാദികളെക്കൊണ്ടു പറയുന്ന സ്ഥലശുദ്ധിയുംചെയ്തു. സോദശശപടയുഗദഭാസനേഷു യഥാർഹം സ്തോതാൻ ഗുരുമതദിദങ് മൂർത്തിപാൻ ച ഉപവേശ്യ—അവിടെ പ്രാങ്മുഖങ്ങളായിട്ടു വേണ്ടുന്ന പലകകളിൽ വടക്കുഗ്രം വരുമാറ് ഈരണ്ടുവസ്രങ്ങളും വിരിച്ചു പുല്ലുമിട്ടു അതിങ്കൽ യഥായോഗ്യം അഭ്യംഗസ്നാനാദി ചെയ്തിരിക്കുന്ന ആചാര്യനേയും ആചാര്യന്റെ വടക്കുവേണ്ടുന്നിടത്തോളം പരികർമ്മികളേയും കൈപിടിച്ചിരുത്തി. വിഷ്ണും ഭീപംച ഇഷ്ടപാ—സ്വസ്തികത്തിൽ ഗണപതിയേയും ഭീപത്തേയും പൂജിച്ചു നിവേദിച്ചു പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്തു. അമുൻ പ്രവന്ദ്യ പുരതഃ ഈശപരദിശി അർഘ്യാദി സമ്പാദയേത്—ഈ ആചാര്യാദികളേ വന്ദിച്ചു മുമ്പിൽ ഈശകോണിൽ അർഘ്യാദിവ്യുങ്ങളെ ഉണ്ടാക്കൂ.

ന്യത് പാത്രാഞ്ചി നിധായ ദർഭനിചയേ

വസ്രാഭൃചി പ്രോക്ഷണീ-

തോയൈഃ പ്രോക്ഷ്യ സുസംസ്കൃതൈരഥ സമു-

ത്താണി പാത്രോജപഥ.³

1. 'ദേവ്യ സമ്മർദ്ദനാചാർഭൂതി', 2. 'ആചാര്യം മൂർത്തിപാപനപി മന്ദമിതാത്മേഷ്വാനിക്തധീഷഃ സാവരൈശ്വരണീധ്യോച്ഛരിവദിശി യജമാനാ/ർഘ്യം ദദാദിഹതി', 3. 'പാദി' മുദ്രിതപാഠം.

കൂർച്ഛം നൃസ്യ¹ യഥാസ്ഥമർഹ്യമപി പാ-

ദ്യാചാമകേ² യോജയി-

തപാഭ്യർചാഭിമുശേത് സ്ഥമുലമനനാ

മുത്ത്യാഹപയൈച്ഛാംഗകൈഃ.

9

ഭക്തിയേ നൃക് പാത്രാണി വസ്രാഭി അപി നിധായ-- പ്രാ
ഗഗ്രങ്ങളായി മൂന്നു പല്ലിട്ടതിൽ പ്രോക്ഷണീസ്ഥാലിയും അർഹ്യ
പാദ്യാചമനങ്ങൾക്കു മൂന്നു പാത്രങ്ങളെ കയുത്തിയും ഈരണ്ടായ
വസ്രങ്ങളും സ്വർണ്ണംകൊണ്ട് ഉണ്ടാക്കിയ പവിത്രങ്ങളും കണ്ഡല
ങ്ങളും ഉപവീതങ്ങളും ഗന്ധപുഷ്പമാലകളും അവർക്കു കൊടുപ്പാൻ
വേണ്ടതിനെ വച്ച്. സുസംസ്കൃതൈഃ പ്രോക്ഷണീതോയൈഃ
പ്രോക്ഷ്യ സമുത്താനേഷു പാത്രേഷു--പ്രോക്ഷണീപാത്ര
മെടുത്തു വെള്ളമുണ്ടാക്കി പ്രോക്ഷണീസംസ്കാരം ചെയ്തിരിക്കുന്ന
വെള്ളംകൊണ്ടു തളിച്ചു പാത്രാദികൾ മലത്തിൽ തളിച്ചാൽ കൂർച്ഛം
നൃസ്യ--പാത്രങ്ങളിൽ ഈ കൂർച്ഛത്തെ വച്ച്. യഥാസ്ഥം അർഹ്യം
പാദ്യാചാമകേ യോജയിതാ -- തനിക്കു തനിക്കു പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന
അർഹ്യപാദ്യാചമനദ്രവ്യങ്ങളെ നൃസിച്ച് വെള്ളംകൊണ്ടു പാത്ര
ങ്ങൾക്കും മൂന്നും നിറച്ചു ശോഷണാദി ചെയ്ത്. സ്ഥമുലമനനാ മുത്ത്യാ
ഹപയൈഃ അഭ്യർച്ച അഭിമുശേത്--ദേവന്റെ മൂലംകൊണ്ടും
വാസുദേവാഭിമുത്തിമന്ത്രങ്ങളെക്കൊണ്ടും പൂജിച്ചു തൊട്ടു ജപിപ്പു.
അംഗകൈഃ വാ--ഇവിടെ പരികർമ്മികളുടെ അവസ്ഥപോലെ
അംഗങ്ങളെക്കൊണ്ടും വിഷ്ണുവാദി എട്ടു കൊണ്ടും കേശവാദി പന്ത്ര
ണ്ടു കൊണ്ടും പൂജിക്കിലുമാം.

വിഷ്ണു മാഷപയോധികം സ്മരമിഹാ-

ർഹ്യം പത്മപത്രാദിഭിഃ³-

സ്താത്യാക്ഷാദ്ര ഗുരും⁴ സ്ഥമുത്തിപയുതം

സംവന്ദ്യ ദദ്യാത് ക്രമാത്

പാദ്യാചാമകമർഹ്യകേ സ്ഥമനരേതാ

ഏച്ഛീർഷശൈശ്വൈസ്തു വാ

വസ്രേ ഭേ കവചാണനാസ്രമനനാ

സ്വർണ്ണാമലീയം തഥാ.

10

ഇഹ വിഷ്ണു അർഹ്യം മാഷപയഃ അധികം സ്മരതം-
ഇവിടെ വിഷ്ണുവിങ്കൽ അർഹ്യദ്രവ്യം ഉഴുന്നും പാലുമധികമായിട്ടു

1. 'സ്യുത താരതാ/ർഹ്യ', 2. 'മകം', 3. 'ഭി'കൈ', 4. 'സമുത്തിപ
യുതം മുളിരപരം.

കൂട്ടണം. ശേഷമൊക്കെയും തങ്ങളുടെ കലശത്തിങ്കൽ പറയുന്ന പോലെ താനി-ചത്തപത്രാദിഭിഃ ആക്ഷാദ്യ-പിന്നെ അർദ്ധപാദ്യാചമനങ്ങളെ താദര്യേവകൊണ്ടു താൻ വാഴയിലകൊണ്ടു താനടച്ചേപ്പു. ഇതും സ്വമുത്തിപയുതഃ സംവന്ദ്യ-ആചാര്യനേയും പരികർമ്മികളേയും വന്ദിച്ചു. സ്വമനുതഃ പാദ്യാചമകം അർദ്ധകം ദദ്യാത് — മുലംകൊണ്ടു മുത്തിമന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടും പാദ്യത്തേയും ആചമകത്തേയും അർദ്ധത്തേയും കൊടുപ്പു. റ്റുഷ്ണീർഷഃ ശഖൈഃ തു വാ-ഹൃദയമന്ത്രംകൊണ്ടു പാദ്യത്തേയും ശിരോമന്ത്രംകൊണ്ടു ആചമനീയത്തേയും ശിഖാമന്ത്രംകൊണ്ടു അർദ്ധത്തേയും കൊടുപ്പിക്കിലും ആം. കവചാണനാ ഭോ വസ്യ അസ്രുമനനാ തഥാ സ്വണ്ണാംഗുലീയം ച-കവചമന്ത്രംകൊണ്ടു രണ്ടു വസ്രുത്തേയും അസ്രുംകൊണ്ടു സ്വർണ്ണപചത്രമോതിരത്തേയും കൊടുപ്പു.

ദത്തപാസ്രുതഃ കണ്ഡലയജ്ഞസൂത്ര-

ഭുഷാസൂതഃ സ്വാണഭിർർച്ചയിതപാ

അർദ്ധ്യം ച ദത്തപാസ്രമുദാരം പയോന്നം

സംഭഭാജയേ ച മതം സഹമുർത്തിപാലം. ന്

അസ്രുതഃ കണ്ഡലയജ്ഞസൂത്രഭുഷാഃ ദത്തപാ-പിന്നെ അംഗാസ്രുംകൊണ്ടു കണ്ഡലങ്ങളേയും സ്വണ്ണാപവീതത്തേയും ഗന്ധപുഷ്പമാലകളേയും കൊടുപ്പു. തതഃ സ്വാണഭിഃ അർച്ചയിതപാ—പിന്നെ തന്റെ തന്റെ മുലംകൊണ്ടു ഇരുവിനയും മുത്തിമന്ത്രംകൊണ്ടു പരികർമ്മികളേയും ജലഗന്ധപുഷ്പദീപങ്ങളേക്കൊണ്ടു പൂജിച്ചു, അർദ്ധ്യം ച ദത്തപാ അർദ്ധ്യവും കൈയിൽ കൊടുപ്പു. സഹമുർത്തിപാലം തം സമുദാരം പയോന്നം സംഭഭാജയേത്—പിന്നെ അവരുടെ മുഖിമിലയും വച്ചു പാൽപായസവും ചോറും വിളമ്പി നെയ്യും കൂട്ടി മൂഷാനമായി ഭുജിപ്പിച്ചു.

ഭുക്തപാചാരോദ്യോദാസാനീയമർദ്ധ്യം

ദത്തപാ ദൈദ്യം ഭുക്തസത്കാരപൂർവ്വം

അലിപ്യോർച്ചീം താൻ പ്രണമ്യഭിചാദ്യ

പ്രാർത്ഥാനനാലംബ്യ പാണൗ വൃണീത. ൧൦

ഭുക്തപാ ആചാരോദ്യോദേത്യേ ആവസാനീയം അർദ്ധ്യം ദത്തപാ-ഭക്ഷണം കഴിഞ്ഞു കയ്യും കഴുകി ആചമിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന

1. 'സഹമുർത്തിപാലം സാ', 2. 'സംഭഭാജയേ പയോന്നം', 3. 'അതഃപരേണ ദത്തപാവസാനീയമർദ്ധ്യം തേ' മുദ്രിതപാദം.

അവർക്കായിക്കൊണ്ട് അവസാനിപ്പിച്ചതെയുംകൊടുത്തു്-ഭക്ത-
സത്കാരവും ഉദ്യം ആലിപ്യ-വത്സതാംബുലാദികളേക്കൊണ്ടു
അവർ ദക്ഷിണയുപേയ്ക്കു എച്ചിലെല്ലാമെടുത്തു തളിച്ചു ശുദ്ധ
മാക്കിയാൽ. താൻ പ്രണമ്യ അഭിവാദ്യ-തുവാദികളെ വെച്ചേറേ
ഓരോരിക്കൽ നമസ്കരിച്ചു് അഭിവാദ്യവും ചെയ്തു്. അന്നേന
പ്രാർത്ഥിച്ച പാണ്ഡെ ആലംബ്യ വൃണീത... ഈ മന്ത്രം കൊണ്ടു
പ്രാർത്ഥിച്ചു കൈക്കൊണ്ടു് പിടിച്ചു വരിപ്പൂ.

മയാ സംപൂജിതൈരത്ര

ദക്ഷിണാഭിഷേകം ഓഷിതൈഃ

ക്രിയതാം ച പണ്ഡിതാശോ മേ

പ്രാർത്ഥയാമി പ്രസിദത.

ഫ ഫ

ഇങ്ങനെ പ്രാർത്ഥനാമന്ത്രം.

സ്വസ്വദോഃസമവലംബനേ വദ-

നോപാ... തുരുമുർത്തിപാലകാഃ

ഇത്യഭാഷാഹരിസുന്ദരിദിപിഷോഃ

സംഗ്രഹേണ വരണക്രിയാക്രമഃ.

ഫ ഫ

തുരുമുർത്തിപാലകാഃ-ആചാര്യനും പരികർമ്മികളും സ്വ-
സ്വദോഃസമവലംബനേ ഓം തഥാ ഇതി വദതു-യജമാനൻ
തങ്ങളുടെ കൈ പിടിച്ചു വരിക്കുമ്പോൾ ഓം തഥാ എന്നി
ങ്ങനെ ചൊല്ലണം. ഇതി ഹരിസുന്ദരിദിപിഷോഃ വരണക്രിയാ-
ക്രമഃ സംഗ്രഹേണ അഭാഷി-ഇങ്ങനെ വിഷ്ണുവിന്ദനയും ഭർഗ്ഗ
യുടേയും വരണക്രിയയുടെ ക്രമം ചുരുക്കിട്ടു് എന്നാൽ പറയ
പ്പെട്ടു.

പാദ്യാഭ്യംഗാനി ക്രമാത് സ്വാഭിഷേകേ

വക്ഷ്യേ മുലം സ്വാദ് തുരുമുർത്തിപാനാം

മന്ത്രാഃ സ്വേ സ്വേ മുർത്തിമന്ത്രാഃ ശിവാദി-

ഷപിഷ്യ പാദ്യാദിക്രമാന്യഃസദാനേ.

ഫ ഫ

അഥാ പാദ്യാഭ്യംഗാനി ക്രമാത് സ്വാഭിഷേകേ വക്ഷ്യേ-
ഞാൻ പാദ്യാർഘ്യാച നമ്യങ്ങളു ക്രമേണ കലശത്തിങ്കൽ പറ
യുന്നുണ്ടു്. ഇതോഃ മുലം (സ്വാദ്) മുർത്തിപാനാം സ്വേ സ്വേ
മുർത്തിമന്ത്രാഃ മന്ത്രാഃ ആചാര്യൻ മുലവും പരികർമ്മികൾക്കു വാസു
ദേവാദികളായ തന്റെ തന്റെ മുർത്തിമന്ത്രങ്ങളും പുജയികൾ

മന്ത്രങ്ങൾ. ശിവദീപ്തം നൃസംഭവേ പാദ്യാദികുമാൻ ഇഷ്ട-ശി
വാദികളിൽ ചാതിക്കുന്നേടത്തും കൊടുക്കുന്നേടത്തും പാദ്യം മുന്മാ
യിട്ടു ക്രമങ്ങളെ പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

ശവ്യായ ക്ഷിത്വാദിപ്രഭിന്നാത്മവർണ്ണാ

ഭേനത്യന്തഃ സ്വാത്മർത്തിപാണമ് ഹശേ

രേഷാം നത്യാം ക്ഷിത്വാദിമന്ത്രാ ഗുരോസ്തു

ശൈവീ ഗായത്രീ ത്രാമ്പകായേത്യൺവാ. ൧൪

മഹേശ ശവ്യായ ക്ഷിത്വാദിപ്രഭിന്നാത്മവർണ്ണഃ ഭേനത്യന്തഃ
മുന്തിപാണഃ സ്വാത്—ശിവങ്കൽ വരികിൽ നാലാകമ്പോൾ
തത്പുരുഷാദി നാലും, എട്ട് ആകമ്പോൾ 'ശവ്യായ' ഇത്വാദി എ
ട്ടിലും ക്ഷിത്വാദി എട്ടും കൂടി ആത്മാ എന്നുള്ളതു ചതുർവ്യക്തവ
ചനാന്തമായി നമോന്തമായി കൂടി എട്ടു മന്ത്രങ്ങളുദ്ധരിപ്പു.
'ശവ്യായ ക്ഷിത്വാത്മനേ നമഃ' ഇത്വാദി.

എട്ടും പറയുന്നു:—

ശവ്യാ തദ്രഃ പശുപതിരഥേശാന-

യക് തോഭവോഗ്രൗ

പ്രോക്തഃ ശവ്യാദയ ഇതി മഹാ

ഭവഭീമൗ ച തേ സ്യഃ

ക്ഷിത്യഗ്യാഖ്യൗ ത്രിപുരജയിനോ

യജ്ഞസുയ്യൗ ജലാഖ്യൗ

വായുര സോമം സമഭിദധത

വ്യോമ ചാപൃഷ്ടമുർത്തിഃ.

൧൫

ത്രിപുരജയിനഃ പരമേശ്വരനേ. ശവ്യാ തദ്രഃ ക്ഷിത്യഗ്യാ-
ഖ്യൗ പശുപതിഃ ഹരശാനയക്തഃ യജ്ഞസുയ്യൗ ഭവോഗ്രൗ
ജലാഖ്യൗ വായുര മഹാഭവഭീമൗ സോമം വ്യോമ ച. 'ശവ്യാക്ഷി-
ത്വാത്മനേ നമഃ' 'തദ്രായാഗ്യാത്മനേനമഃ' 'പശുപതയേ യജ്ഞാ-
ത്മനേ നമഃ' 'ഹരശാനായ സൂത്വാത്മനേ നമഃ' 'ഭവായ ജലാത്മ-
നേനമഃ' 'ഉഗ്രായ വായ്യാത്മനേ നമഃ' 'മഹാഭവായ സോമത്മാ-
നേനമഃ' 'ഭവായ വ്യോമാത്മനേ നമഃ ഇതി (തേ) ശവ്യാദയഃ
അഷ്ടമുത്തയഃ പ്രോക്താഃ ഇങ്ങനെ ശവ്യാദികളെട്ടാ പറയപ്പെട്ടു.
ക്ഷിത്വാദികളായ അഷ്ടമുത്തികളും പറയപ്പെട്ടു.

തേഷാം നത്യാം ക്ഷിത്വാദ്മന്ത്രാഃ പരികർമ്മികളെ നമസ്കരിപ്പാൻ ക്ഷിത്വാദികളായ ഏട്ട മന്ത്രങ്ങൾ. ഗുരോഃ തു ശൈവീ ഗായത്രിത്വംബകായ ഇതി വാ അൺഃ-ഗുരുവിനെ നമസ്കരിപ്പാൻ ശിവഗായത്രി താൻ ത്രുംബകാനഷ്ടപ് താൻ മന്ത്രം വേണം. ഇതു പൂർവ്വശ്ലോകത്തിന്റെ ഉത്തരാർദ്ധമാകുന്നത്.

ക്ഷിതിവൈ ധായുതേ ലോകാൻ

-ലോകാഃ ക്ഷിതിമയോഃ സ്മൃതാഃ

സർവഗം ക്ഷിതിരൂപം തേ

ക്ഷിതിമൂർത്തേ! നമോസ്തു തേ. ൧൩

ആദിയിലതേ മന്ത്രം. രണ്ടാമതു തുടങ്ങി ഏഴിന്റെ ആദി മാത്രം പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ശേഷമുഹിച്ചു ചൊല്ലു. 'അഗ്നിവൈ ധായുതേ ലോകാൻ' 'യജ്ഞോ ധാരയതേ ലോകാൻ' 'സൂര്യോ ധാരയതേ ലോകാൻ' 'ജലം വൈ ധായുതേ ലോകാൻ' 'വായുർധാരയതേ ലോകാൻ' 'സോമോ ധാരയതേ ലോകാൻ' 'വ്യോമധാരയതേ ലോകാൻ.' ഇങ്ങനെ ആദ്യപാഠങ്ങൾ. *

സ്വസ്വനാമ വരണാണവിഷ്ണുശ-

ബ്ധാസ്ത്വഭിത്ര സയനക്തു യുക്തിതഃ

വാസ്തുസംഗ്രഹപുരസ്സരാണനാ

ബാഹുലേയവിഷയേ വൃണീത താൻ. ൧൪

* ഈ മന്ത്രങ്ങളുടെ മറ്റുശബ്ദങ്ങൾ താഴെ പറയുന്നപ്രകാരമാകുന്നു.

അഗ്നിവൈ ധായുതേ ലോകാൻ ലോകാ അഗ്നിമയോഃ സ്മൃതാഃ
സർവഗം അഗ്നിരൂപം തേ അഗ്നിമൂർത്തേ! നമോസ്തു തേ.

യജ്ഞോ ധാരയതേ ലോകാൻ ലോകാ യജ്ഞമയോഃ സ്മൃതാഃ
സർവഗം യജ്ഞരൂപം തേ യജ്ഞമൂർത്തേ! നമോസ്തു തേ.

സൂര്യോ ധാരയതേ ലോകാൻ ലോകോ സൂര്യമയോഃ സ്മൃതാഃ
സർവഗം സൂര്യരൂപം തേ സൂര്യമൂർത്തേ! നമോസ്തു തേ.

ജലം വൈ ധായുതേ ലോകാൻ ലോക ജലമയോഃ സ്മൃതാഃ
ജസർവഗം ജലരൂപം തേ ജലമൂർത്തേ! നമോസ്തു തേ.

വായുർധാരയതേ ലോകാൻ ലോക വായുമയോഃ സ്മൃതാഃ
സർവഗം വായുരൂപം തേ വായുമൂർത്തേ! നമോസ്തു തേ.

സോമോ ധാരയതേ ലോകാൻ ലോകോ സോമമയോഃ സ്മൃതാഃ
സർവഗം സോമരൂപം തേ സോമമൂർത്തേ! നമോസ്തു തേ.

വ്യോമ ധാരയതേ ലോകാൻ ലോക വ്യോമമയോഃ സ്മൃതാഃ
സർവഗം വ്യോമരൂപം തേ വ്യോമമൂർത്തേ! നമോസ്തു തേ.

അത്ര വരണാണവിഷ്ണുശബ്ദാപ്തദേ സ്വപനാമ യുക്തിതഃ
സുയനക്തം—ഇവടെ വരണമന്ത്രത്തിങ്കൽ വിഷ്ണു എന്നുള്ള പദ
ത്തിങ്കൽ ശിവ ഇത്യാദി തന്റെ തന്റെ നാമങ്ങൾ യുക്തി
പോലെ ചേർത്തു കൊള്ളണം. 'ക്രിയതാം ശിവയാഗോ മേ' ഇത്യാ
ദി. ബാഹുലേയവിഷയേ വാസ്തസംഗ്രഹപുസ്തകാണനാ താൻ
വൃണീത-സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ 'വാസ്തസംഗ്രഹമാരഭ്യ' ഇത്യാദിമന്ത്രം
കൊണ്ട് അവരെ വരിക്കണം.

വാസ്തസംഗ്രഹമാരഭ്യ

തീർത്ഥസ്നാനാദിസ്ഥാനികം

ക്രിയതാം സ്തന്ദയാഗോ മേ

പ്രാർത്ഥയതി പ്രസിദാ.

മ വ

ഇതു പ്രാർത്ഥനാമന്ത്രം.

ഏവം ഗുരും ഗുരനിയോഗകൃതോ വിനീതാൻ
വിപ്രാൻ വിധാനകുശലനപി മുർത്തിപാലാൻ
സർവേഷ്വപീഥ ചതുരോ ഭഗിമുണാൻ വൃണീത
ഷഡ്വാ തഥാ സ്വഹവനാദിനസൃത്യ കർത്താ. ഹൻ

കർത്താ ഏവം ഗുരും—യജമാനൻ ഇവർണ്ണം തന്ത്രിയേയും.
ഗുരനിയോഗകൃതഃ വിനീതാൻ വിധാനകുശലാൻ വിപ്രാൻമുർത്തി-
പാലാൻ അപി-ആചാര്യൻ പറയുന്നതൊന്നെ ക്ഷേത്രം പ്രവർത്തിക്കു
ന്നവരായും വിനയത്തോടുകൂടിയവരായും പ്രവൃത്തികളിൽ സാമ
ത്വ്യയുക്തന്മാരായും ഇരിക്കുന്ന ബ്രാഹ്മണരെ പരികർമ്മികളാ
യിട്ടും. സ്വഹവനാദി അനുസൃത്യ-ഹോമാദികളുടെ സംഖ്യയെ
അനുസരിച്ചിട്ട്. ചതുരഃ വാ ഭഗിമുണാൻ വാ ഷഡ്വാ വൃണീത-
നാല് എങ്കിലും എട്ട് എങ്കിലും ആറു എങ്കിലും പന്ത്രണ്ടു എങ്കിലും
ആളുകളെ തന്ത്രിയോടു കൂടെ വരിക്കണം.

യീയക്ഷുണാചാതുവരോ വൃണോഽഥ

സമുർത്തിപഃ കർമ്മ സമാഹരണാതു

പ്രതിശ്രുതംഭൂമി പരിഗ്രഹാദി-

തീർത്ഥാദിഷേകാവധികം ക്രമേണ ൨ ൪

യീയക്ഷുണാ വൃതഃ ആചാതുവരഃ സമുർത്തിപഃ—യജമാന
നാൽ ഇപ്രകാരം വരിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ആചാതുൻ പരികർമ്മിക
ളോടുകൂടിട്ട്. പ്രതിശ്രുതം ഭൂമിപരിഗ്രഹാദിതീർത്ഥാദിഷേകാവ

ധികം കമ്മ ക്രമേണ ന മാതനോതു—പ്രതിശ്രുതമായിരിക്കുന്ന ഭൂപരിഗ്രഹം തുടങ്ങി ഉത്സവാവാസാനത്തിൽ അറാട്ടുവരെയും ചെണ്ണാനുള്ള ക്രിയകളെ ഒക്കെയുമാരംഭിച്ചു.

* നട്ടെ ഒരു ശ്ലോകംകൊണ്ടു ഇവിടെ ഗുരുവിന്നു കർത്തൃത്വം മെന്നു ചൊല്ലുന്നു.

യിയക്ഷുണേതി—അനന്തരം ത്രൈലോക്യനാഥനായിരിക്കുന്ന ഇശ്വരന്റെ തന്റെ ഇഷ്ടദേവതാരൂപേണ പൂജിക്കയിലിച്ഛയോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന യജമാനനാൽ വരിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ഇരുമുത്തിപത്മാരാട്ര ശില്പികളോടും കൂടെ വരണസമയത്തു കൽ തന്നാൽ പ്രതിജ്ഞപെയ്യപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ഭൂപരിഗ്രഹം തുടങ്ങി തീർത്ഥസ്നാനത്തോളമുള്ള ക്രിയകളെ ക്രമത്താലേ ചെയ്യും.

അനന്തരം ക്ഷേത്രം ഉണ്ടാക്കുവാനുള്ള സ്ഥാനങ്ങളെ പറയുന്നു:—

തീർത്ഥാന്തേ തടിനീതടേ ജലനിധേ-

സ്മിരേ സരിത്സംഗമേ

ശൈലാഗ്രേ/ദ്രിതടേ വനോപവനയോ-

രുദ്രാഗ്നദേശ തഥാ

സിദ്ധാദ്വായതനേഷു വാ ഗുരുവരോ

ഗ്രാമേ പുരേ പത്മനേ

ദേശേ/ന്യത്ര മനോരമേ സുരസമിജ്യാ-

യൈ ക്ഷിതിം കല്പയേത്.

൨൧

തീർത്ഥാന്തേ പുണ്യതീർത്ഥങ്ങളുടെ അടുക്കലും. തടിനീതടേ-പുഴയുടെ വക്കത്തും. ജലനിധേഃ തീരേ സമുദ്രത്തിന്റെ അടുക്കലും. സരിത്സംഗമേ—രണ്ടുപുഴകൾ കൂടുന്നതിന്റെ അടുക്കലും. ശൈലാഗ്രേ—പർവതത്തിന്റെ മുകളിലും. അദ്രിതടേ-പർവതത്തിന്റെ താഴ്വയ്ക്കളിടത്തും. വനോപവനയോഃ—വനത്തിങ്കലും ഉപവനത്തിങ്കലും. ഉദ്യാനദേശേ-ഉദ്യാനത്തിങ്കലും. തഥാ സിദ്ധാദ്വായതനേഷു വാ—സിദ്ധന്മാരുടെ ആശ്രമങ്ങളിലും. ഗ്രാമേ പുരേ പത്മനേ—ഗ്രാമത്തിങ്കലും ഭവനത്തിങ്കലും രാജധാനിയിങ്കലും (നഗരത്തിന്റെ അടുക്കിലും) അന്യത്ര മനോരമേ ദേശേ—വേറിട്ടു മനോഹരമായിരിക്കുന്ന ദേശത്തിങ്കലും ഗുരുവരഃ സുരസമിജ്യാഃ യൈ ക്ഷിതിം കല്പയേത്—ആചാര്യൻ ദേവപ്രതിഷ്ഠ ചെയ്യാനായിക്കൊണ്ടു ഭൂമിയെ കല്പിച്ചു.

*ഇനി ഒരു ശ്ലോകംകൊണ്ടു സാമാന്യേന ദേവപ്രതിഷ്ഠയ്ക്കു ഉചിതമായിരിക്കുന്ന ദിക്കുകളെ ചൊല്ലുന്നു.

തീർത്ഥാന്തേ ഇതി അന്ധ്യാത്മഃ. അനന്തരം ഗുരുവരൻ ഭൂമിയെ അന്വേഷിച്ചു തീർത്ഥങ്ങളുടെ സമീപത്തുകൽ താൻ നട തീരത്തുകൽ താൻ ജലനിധിയിങ്കൽ വലിയ കളങ്ങളും നെടുകുണികളുടെ സമീപം ഇഹറിന്റെ തീരങ്ങളിൽ താൻ കല്പിക്കു, സമുദ്രതീരത്തുകൽ താൻ നദികൾ തങ്ങളിൽ കൂട്ടുന്നേടത്തുതാൻ നദിയും സമുദ്രവും തങ്ങളിൽ കൂട്ടുന്നേടത്തുതാൻ പെരുവഴിസമീപത്തുകൽതാൻ വ്രീഹിക്ഷേത്രസമീപത്തുകൽതാൻ പർവ്വതങ്ങളുടെ മുകൾപരപ്പിൽതാൻ പർവ്വതങ്ങളുടെ താഴ്വരയിങ്കൽതാൻ മഹാവനങ്ങളിൽതാൻ ഗ്രാമത്തിന്നടുത്തുതാൻ ഉദ്യാനോപവനങ്ങളിൽ താൻ നട്ടുണ്ടാക്കിയിരിക്കുന്ന പുഷ്പവനങ്ങളിൽതാൻ ജ്വലികൾ തുടങ്ങിയുള്ള ഭക്തന്മാരുടെ ആശ്രമങ്ങളിൽതാൻ ഗ്രാമം എന്ന ബ്രാഹ്മണരുടെ ദേശം അവിടെത്താൻ പുരാ എന്ന രാജധാനി അവിടെത്താൻ പത്തനമെന്ന നഗരങ്ങൾ അവിടെ സമീപത്തുകൽ താൻ മുറും പുണ്യജനാശ്രമാദിസുഖമുള്ള പ്രദേശങ്ങളിൽ നെടത്തു താൻ ദേവപ്രതിഷ്ഠയ്ക്കു ഭൂമിയന്വേഷിക്കു. നട്ടേത്തതു നട്ടേത്തേതിന്നു എത്ര പ്രാധാന്യമെന്നു സൂചിച്ചു.

അനന്തരം ഗ്രാമ, ദികളിലേക്കു സമുപതിയുമ്പോൾ പറയുന്നു :—

പ്രാചി പ്രതാപി ച ഹാരേ നിജദിശ്യമേശേ
വായൈ നിസുംഭജിതി രാരകജിത്യപചാ
ഗ്രാമാദികേഷു നിരൂന്തേ ഗണപാത്യയോശ്വ
ഗൃഹ്ണാതു ഭൂമിമഹിലേഷുപചി മദ്ധ്യതോ വാ ൨൨

ഗ്രാമാദികേഷു-ഗ്രാമത്തിങ്കലും രാജഗൃഹത്തിങ്കലും വേനത്തിങ്കലും ക്ഷേത്രമുണ്ടാക്കുമ്പോൾ. ഹാരേ പ്രാചി പ്രതാപി ച—വിഷ്ണുവിങ്കൽ കിഴക്കും പടിഞ്ഞാറുമാം. ഉമേശേ നിജദിശി—ശിവങ്കൽ ഈശകോണിൽ സ്ഥാനം. നിസുംഭജിതി വായൈ—ഭർഗ്ഗയിങ്കൽ വായുകോണിൽ സ്ഥാനം. രാരകജിതി ഉദീചാര—സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ വടക്കു സ്ഥാനം. ഗണപാത്യയോഃ നിരൂന്തേ—ഗണപതിക്കും ശാസ്താറിന്നും നിരൂതികോണിൽ സ്ഥാനം. അന്യക്ഷേത്രങ്ങളിലുമിങ്ങനെതന്നെ സ്ഥാനം. അഖിലേഷു അപമദ്ധ്യതോ വാ—എല്ലാവർക്കും നടുവിൽ തന്നെയും. ഭൂമിം ഗൃഹ്ണാതു—ഭൂമിയെ കല്പിക്കാം.

* ഇനി ഒരു ശ്ലോകം കൊണ്ട് ഗ്രാമപുരം പത്തനം എന്നുള്ളവന്റെ ഇന്നഭോഗത്തു് എന്നും ഇന്നമൃത്തിയെ പ്രതിഷ്ഠിക്കേണ്ടവനും ചൊല്ലുന്നു.

പ്രാചിപ്രതീചീ അന്യാത്മഃ വിഷ്ണുവിനെ പ്രതിഷ്ഠിക്കുന്നവെങ്കിൽ അതിന്നു ഗ്രാമം തുടങ്ങിയുള്ളവന്റെ കിഴക്കുതാൻ പടിഞ്ഞാറുതാൻ നഭഃ അതിനേ അനുസരിച്ചഭൂമിയെ അന്വേഷിച്ചു പരിഗ്രഹിക്കണം. ശിവനെയെങ്കിൽ ഈശ്വരനേക്കോണിൽ ഭർഗ്ഗയെങ്കിൽ വായുക്കോണിൽ സൂര്യവമണ്യനെങ്കിൽ വടക്കു ഗണപതിതാൻ ശാസ്താവുതാനെങ്കിൽ നിരതിക്കോണിൽ ഇവയെല്ലാം വിഷ്ണുമന്ത്രോടും മദ്ധ്യപ്രദേശത്തുകൽ ഭൂമിയെ പരിഗ്രഹിക്ക.

അനന്തരം ഭൂമിയുടെ ലക്ഷണത്തെ പറയുന്നു:—

ഗോമന്തൈർവൃഃ ഫലപുഷ്പദൃശ്യതരുഭീ-
 ശ്വാഡ്യാ സമാ പ്രാക്പ്ലവാ
 സ്നിഗ്ധാ ധീരരവാ പ്രദക്ഷിണജലോ-
 പേതാശുബീജോദ്ഗമാ
 സംഘ്രാതാ ബഹുപാംസുരക്ഷയജലാ
 തുല്യാ ച ശീതോഷ്ണയോഃ
 ശ്രോഷാ ഭൂരധമാ സമുക്തവിപരി-
 താ മിശ്രിതാ മദ്ധ്യമാ.

൨൩

ഗോമന്തൈർവൃഃ ഫലപുഷ്പദൃശ്യതരുഭീഃ ച ആഡ്യാ-ചതുക്കളും മനുഷ്യരും വളരെയുള്ള പ്രദേശവും കായം പൂവുമുള്ള വൃക്ഷങ്ങളോടും പാലുള്ള മരങ്ങളോടും കൂടിയിരിക്കുന്ന പ്രദേശവും. (സമാ-) സമഭൂമിയായുള്ളിടവും. പ്രാക്പ്ലവാ—കിഴക്കു താണപ്രദേശവും. സ്നിഗ്ധാ ധീരരവാ-കണ്ടാൽ മനോഹരമായിരിക്കുന്നിടവും നല്ലശബ്ദമുള്ള പ്രദേശവും. ആശുബീജോദ്ഗമാ—നട്ടാൽ വേഗം മുളയ്ക്കുന്ന പ്രദേശവും. പ്രദക്ഷിണജലോപേതാ—പ്രദക്ഷിണമായി വെള്ളമൊഴുകുന്ന സ്ഥലവും. ബഹുപാംസുഃ—ഒരു കഴിയിൽനിന്നു മണ്ണെടുത്തു അക്കഴിയിൽ തന്നെ നിറുത്താൽ അധികം മണ്ണു കാണുന്നിടവും അക്ഷയജലാ-വേനൽ ഓലത്തും വെള്ളമുണ്ടായിരിക്കുന്ന ദേശവും ശീതോഷ്ണയോഃ തുല്യാ ച—തണുപ്പും ഉഷ്ണവും തുല്യമായിരിക്കുന്ന പ്രദേശവും. ഏവംഭൂതാ ഭൂഃ ശ്രോഷാ സമ്പ്രാതാ—ഈ പറഞ്ഞ ഗുണങ്ങളോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന ഭൂമി ഉത്തമമായിട്ട് ഉള്ളതു് ആകുന്നു. സമുക്തവിപരിതാ അധമാ—ഈ ഗുണങ്ങളൊന്നുമില്ലാതെയും

വേർവിട്ടുള്ള ദോഷങ്ങളുണ്ടായിരിക്കുന്നതും അധമായ ഭൂമി. മിശ്രിത മദ്ധ്യമാ-ഗുണങ്ങളും ദോഷങ്ങളും കൂടിയിരിക്കുന്ന ഭൂമി മദ്ധ്യമായായിരിക്കും.

* ഇനി ഒരു ഗ്ലോക്കുകൊണ്ടു ഉത്തമാധമമദ്ധ്യമായുള്ള ഭൂമിയെ ചൊല്ലുന്നു.

ഗോമത്തൈഃ ഇതി. പശുക്കളാലും മനുഷ്യരാലും ആശ്രയിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ഭൂമിയും കന്നും കുഴിയും കൂടാതെ നിരന്ന സമനിലമായിയും നേരേ പടിഞ്ഞാറേ ഭാഗം പൊങ്ങിയും കിഴക്കുതാണും മണ്ണുമിനിത്തും ചവിട്ടിയാൽ ഗംഭീരമായുള്ള ചെലുയോടുകൂടിയും സമീപത്തുകിൽ ആര് തോട് വയൽ എന്നിത്തരമുണ്ടെങ്കിൽ അവറ്റിലേ വെള്ളം പ്രദക്ഷിണമായി വലഞ്ഞാഴിഞ്ഞിട്ടും നിലത്തു വിത്തുകൾ വിതച്ചാൽ മൂന്നു രാത്രികളെടുമുള്ളതെന്നേടവും ആ ഭൂമിയുടെ നടുവിൽ ഒരു കുഴി കുഴിച്ചാൽ ആ മണ്ണുകൊണ്ടുതന്നെ ഇട്ടു കുഴി തുത്ത്യാൽ മണ്ണു ശേഷിക്കുകയും കളം കിണര് എന്നിവറ്റിലെ വെള്ളം വലിയ വേനലുക്കാലം വറ്റിപ്പോകാതെ ഇരിക്കുകയും ശീതോഷ്ണങ്ങൾ ഒന്നിനൊന്ന് ഏറ്റവും കൂടാതെ ഇരിക്കുകയും ഇങ്ങനെ എല്ലാമിരിക്കുന്ന ഭൂമി ഉത്തമാമന്നം ചൊല്ലുന്നു.

വൃത്താർദ്ധേന്ദുനിഭാ ത്രിപഞ്ചരസ-

കോണാ ശുലത്തുർപ്പാകൃതിർ-

മത്ത്യാനേകപക്രമ് 1 പൃഷ്ഠകപി-

ലാവദക്രോപമാ മേദിനീ

ഭസ്മാംഗാരതക്ഷാസ്ഥികേശ 2

ചിരിവല മീകാദിഭിഃ സംയുതാ

വർജ്യാ മദ്ധ്യനതാ സഗർഭകുഹരാ

വിസ്രാ വിദിക്സ്ഥാപി ച.

൨൪

വൃത്താ അർദ്ധേന്ദുനിഭാ—വട്ടത്തിലിരിക്കുന്നതും അർദ്ധവൃത്തേപ്പോലെ ഒരുപുറം ചതുരവും മൂന്നുപുറം വൃത്തവും ആയി ഇരിക്കുന്നതും. ത്രിപഞ്ചരസകോണാ—മൂന്നു കോണായതും അഞ്ചു കോണായതും ആറു കോണായതും. ശുലത്തുർപ്പാകൃതിഃ ശുലഃപോലെയും മുറുപോലെയുമിരിക്കുന്നതും. മത്ത്യാനേകപക്രമ് പൃഷ്ഠകപിലാവക്രോപമാ—മത്സത്തിന്റേറയും ആനയുടേയും ആമയുടേയും

പിറം പോലെ ഉയർന്നിരിക്കുന്നതും. പശുവിന്റെ മുഖംപോലെ കൂത്ത് ഇരിക്കുന്നതും. ഭസ്മാംഗാരതുഷാസ്ഥികേശചിതിവല് മീകാഭിഭിഃ സംയുതാ-കിളച്ചാൽ ഭസ്മവും കരിക്കട്ടകളും ഉമിയും അസ്ഥികളും (തലമുടിയുടേടായിരിക്കുന്നതും) ശ്ലാഘനപ്രദേശമായിക്കാണുന്നതും. മദ്ധ്യനതാ-നടുവു താണിരിക്കുന്നതും. സഗർഭകഹരാ-ഉള്ളിൽ പൊത്തുകളായിരിക്കുന്നതും. വിസ്രാദർഗന്ധയുക്തയായിരിക്കുന്നതും. വിദികസ്ഥാ—കോണനോക്കിയിരിക്കുന്നതും. അപിമേദിനീ വജ്രാ—ഇങ്ങിനെയുള്ള ലക്ഷണത്തോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന പറമ്പു് ദേവപ്രതിഷ്ഠയ്ക്കു കൊള്ളരുത്.

*ഇച്ചാല്പിയാത്ത ഭൂമിയെ ചൊല്ലുന്നു:—

വൃത്താഭേന്ദുനിഭാ ഇതി—സ്വതഃ തന്നെ വട്ടത്തിലിരിക്കുന്ന ഭൂമിയും അർദ്ധചന്ദ്രനേപ്പോലെ ഇരിക്കുന്ന ഭൂമിയും മൂന്നുതാൻ അഞ്ചുതാൻ ആറു താൻ കോണുകളുള്ള ഭൂമിയും മത്സ്യപ്പുഷ്പം പോലെ രണ്ടുശിഖരമായുള്ള ഭൂമിയും ആനപ്പുറംപോലെ ഉരുണ്ടിരിക്കുന്ന ഭൂമിയും നടുവു് ഉയർന്നിരിക്കുന്ന ഭൂമിയും കൊമ്പുമുറുപോലെ രണ്ടുകോണുള്ള ഭൂമിയും ഇങ്ങനെ എല്ലാമിരിക്കുന്ന ഭൂമി ദന്നിനമാകാ.

പിന്നെ ഭൂമിക്കു ഗുണദോഷങ്ങൾ പലതുമുണ്ടെന്നിരിക്കിലും സംസർഗ്ഗദോഷംകൊണ്ടുമാകാതെ വരും. കുഴിച്ചാൽ വെണ്ണീൽ കരിക്കട്ട ഉമി എല്ല് തലമുടി എന്നിവ ഉണ്ടാകിലും ശ്ലാഘനഭൂമിയും വലിയപുറം എന്നിവ ക്ഷയം ആദിശബ്ദംകൊണ്ടു സൂചിക്കുന്നു. വിഷമരങ്ങൾ അമംഗലമുഗാദികൾ ഭൂതപ്രേതപിശാചുക്കൾ ദുഷ്ടപതംഗങ്ങൾ എന്നിവരോടു കൂടിയിരിക്കുന്ന ദിക്കും ഗർഭം എന്നു ഭൂമിക്കുള്ളിൽ കൂടുവച്ചിരിക്കുന്നേടവും കഹരങ്ങൾ ഭൂമിയിൽ വഴുതുക്കൾ ഉണ്ടാക മണ്ണു പ്രാണിച്ചാൽ ദർഗ്ഗസ്ഥമായിരിക്കയും ഇങ്ങനെ എല്ലാമിരിക്കുന്ന ഭൂമി സംസർഗ്ഗദോഷംകൊണ്ടു ദന്നിനം കൊള്ളരുത്. ഇവറ്റിൽ കൊള്ളുക സംസർഗ്ഗദോഷം.

അനന്തരം ബ്രാഹ്മണാദി നാലു ജാതികൾക്കും മെച്ചേറെ വേണ്ടുന്ന ഭൂമിയുടെ ലക്ഷണത്തെ പറയുന്നു—

വിപ്രാദികൃമതഃ കശേഷവന-

ഭൂവാകാശയുക്താ ഭവ-

സൂല്യാതാനവിതാനസിന്ധുരരസാ-

ബ്ധ്യംശാധിദീർഘാ അപി

ശോഭാപാടലപീതമേചകരുച-

ശ്യാജ്യാസൃഗന്നാസവാ-

മോദാഃ സപാദകഷായതിക്തകടുകാ-

സപാദാനപിതാശ്ച സ്മൃതാഃ.

൨൭

വിപ്രാദിക്രമതഃ ഭവഃ—ബ്രാഹ്മണാദിവർണ്ണക്രമേണ ഭൂതികൾ. കശേഷവനഭൂവാകാശയുക്താഃ—ബ്രാഹ്മണൻ കശയോടു ഇരിക്കയും ക്ഷത്രിയൻ അമയോടുകൂടിയിരിക്കുകയും വൈശ്യൻ കറുകയോടുകൂടിയിരിക്കുകയും ശൂദ്രൻ ആറുദർഭയോടുകൂടിയിരിക്കുകയും വേണം. തുല്യാതാനവിതാനസിന്ധുരസാബ്ധ്യം—ശാധിദീർഘാഃ—ബ്രാഹ്മണൻ ദീർഘവിസ്താരം തുല്യമായിട്ടും ക്ഷത്രിയൻ എട്ടാൻ ദീർഘം അധികമായിട്ടും വൈശ്യൻ ആറാൻ നീളമേറിയും ശൂദ്രൻ നാലാൻ നീളമേറിയും ഇരിക്കണം. ശോഭാപാടലപീതമേചകരുചഃ—പിന്നെ ഈ ക്രമേണ വെളുത്തനിറമായും ചുവന്ന നിറമായും മഞ്ഞ നിറമായും കറുത്ത നിറമായിരിക്കണം. ആജ്യാസൃഗന്നാസവാമോദാഃ—പിന്നെയുമീക്രമേണ നെയ്യുടെ സൗരഭ്യമായും ചോരയുടെ സൗരഭ്യമായും ചോറിന്റെ സൗരഭ്യമായും മദ്യത്തിന്റെ സൗരഭ്യമായും ഇരിക്കണം. സപാദകഷായതിക്തകടുകാസപാദാനപിതാഃ ച സ്മൃതാഃ—തിന്നുനോക്കിയാൽ മധുരസമായും കയ്പുരസമായും ചവപ്പുരസമായും എരിവുരസമായുമിരിക്കണം. ഇങ്ങനെ നാലുജാതികൾക്കുമുള്ള ഭൂമിയുടെ ലക്ഷണങ്ങൾ ഉക്തങ്ങളായി.

*ഇനി ഒരു ശ്ലോകംകൊണ്ടു ബ്രാഹ്മണാദി നാലു വർണ്ണങ്ങൾക്കും ഉചിതമായ ഭൂമിയെ വെച്ചേറേ ചൊല്ലുന്നു:—

വിപ്രാദിക്രമത ഇതി. വിപ്രാദിക്രമേണ കശാദികളോടുകൂടെയുക്തങ്ങളായിയും തുല്യാതാനവിതാനസപരൂപകളായിയും ഇരിക്കുന്ന ഭൂമികൾ വീതിയോടൊത്ത സമചതുരങ്ങളായി മണ്ണുവെളുത്ത നിറമായി നെയ്യുപോലെ നിറമുണ്ടായി മധുരിച്ച രസത്തോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന ഭൂമി ബ്രാഹ്മണർക്കു നന്നു്. അമളുട്ടം അമ്പുകെട്ടുന്ന കരിമ്പനക്കൂട്ടം ഇവ താനേ ഉണ്ടായി വീതിയിലെട്ടാൻ നീളമേറിയ മണ്ണു ചുവന്നനിറമായിട്ടു ചോരപോലെ നാരറമുണ്ടായി മണ്ണു തിന്നുകളാൽ ചവപ്പുണ്ടായിരിക്കുന്ന ഭൂമി ക്ഷത്രിയർക്കു നന്നു്. കറുക വളരെയുണ്ടായി വീതിയിലാറാൻ നീളമേറിയ മണ്ണു മഞ്ഞനിറമായി ചോരപോലെ നാരറമുണ്ടായി കയ്യുന്ന

ഭൂമി വൈശ്വന്മാർക്കു നന്നു്. ആറുദർഭ വളരെയുണ്ടായി വീതിയിൽ നാലൊന്നുനീളമേറി മണ്ണു് കറുത്ത നിറമായി സുരപോലെ നാരറമുണ്ടായിരിക്കുന്ന ഭൂമി ശുഭ്രന്നു നന്നു്. ഇങ്ങനെ പലവണ്ണവശാൽ വിധിക്കപ്പെട്ടു.

സങ്കീർണ്ണരൂപാ വസുധാത്ര വർണ്ണൈർ-
ഗന്ധൈ രസൈർവാചിലവർജ്ജനീയാ

ഏകാമനാലക്ഷിതവർണ്ണചിഹ്നാ

നക്തം പരീക്ഷേത നിമിത്തതത്വ.

൨൩

അത്ര വസുധാവർണ്ണൈഃ ഗന്ധൈഃ രസൈഃ സങ്കീർണ്ണരൂപാ ചേത്—ഇവിടെ ഭൂമി ഒരുത്തരുടെ നിറവും മറെറാരുത്തരുടെ സൗരഭ്യവും അനൂൺറെ രസവും ഇങ്ങനെ മിശ്രമായിട്ടു ലക്ഷണം കണ്ടാൽ, അഖിലവർജ്ജനീയാ—എല്ലാവർജ്ജംതന്നെ. അനാലക്ഷിതവർണ്ണചിഹ്നാം ഏകാം നക്തം നിമിത്തതഃ പരീക്ഷേത—ജാതിലക്ഷണം തികഞ്ഞിരിക്കാതെയുള്ള ഭൂമിയെ രാത്രിയിൽ 'നിമിത്തം ബ്രഹ്മീ'ത്യാദികൊണ്ടു പരീക്ഷിച്ചുകൊള്ളു.

*ഇനി ഒരു ശ്ലോകംകൊണ്ടു് ഈ പറഞ്ഞ ഇണങ്ങുവ സംക്രമിച്ചിട്ടുള്ളതു് ആർക്കും കൊള്ളരുതു്. അതിനെ പറയുന്നു.

സങ്കീർണ്ണരൂപാ ഇതി—ഈ ഭൂമി ഇവിടെ നിറം നാരറം ആകാരം സ്വാദുക്കൾ ചശബ്ദംകൊണ്ടു പലവരേറയും സൂചിക്കുന്നു. വൃക്ഷങ്ങളേക്കൊണ്ടും വിസ്താരദീപ്തങ്ങളേക്കൊണ്ടും ഇവറാൽ സംകീർണ്ണരൂപയെന്നാവു ഇരിപ്പതെങ്കിൽ എല്ലാവരും വർജ്ജിക്കപ്പെട്ടവാൻ യോഗ്യം. സംകീർണ്ണരൂപയെന്നതു് ഇടകലൻ ഇരിക്ക. ഒരുത്തന്റെ സ്വാദ് ഒരുത്തന്റെ നിറം മറെറാരുത്തന്റെ സൗരഭ്യം മറെറാരുത്തന്റെ വീതി നീളം മറെറാരുത്തന്റെ വൃക്ഷം ഇങ്ങനെ എല്ലാമിരിക്കുന്ന ഭൂമി ആർക്കും കൊള്ളരുതു്. പിന്നെ വിസ്താരായാമങ്ങളും വൃക്ഷങ്ങളും ഇവയൊക്കെപ്പകർത്തിക്കൊള്ളുകയുമാമല്ലോ എന്നിട്ടു വർണ്ണൈഃ ഗന്ധൈഃ രസൈഃ എന്നു ചൊല്ലി. പിന്നെ ഈ ഭൂമിയെ നിറം സൗരഭ്യം സ്വാദുക്കൾ എന്നിവരേറകൊണ്ടു വ്യക്തത ഇല്ലായ്കൊണ്ടും ബുദ്ധിശക്തിപോരായ്കൊണ്ടും ഇന്നജാതിയെ സംബന്ധിച്ചിരുന്നെന്നു് ഈ ഭൂമിയെന്നറിവാൻ വശമല്ലായ്ക്കിൽ രാത്രിയിൽ ഒരു നിമിത്തംകൊണ്ടു പരീക്ഷിച്ചുകൊള്ളുക.

അനന്തരം ഭൂപരീക്ഷയെ പറയുന്നു:—

ഉപലിപ്യ മഹീതലേ/വടേ

ഘടമാമം ഭൂതധാന്യകം നൃസേത്

തദുപയ്യപി വർദ്ധമാനകം

നൃസതു പ്രാഗ്വദനോ മുദാത്മകം.

൨൭

മഹീതലേ അവടേ ഉപലിപ്യ—അവിടെ ഭൂമിയിങ്കൽ മുട്ടോളംതാത്തു ഒരു കഴിയുണ്ടാക്കി ദേഹത്തുല്യാദിയെക്കൊണ്ടു ഗണപതിയും നിവേദിച്ചു കഴിയിൽമെഴുകി കറുമ്പല്ലുമിട്ടു പത്മമാത്രം പീഠം പൂജിച്ചു. ഭൂതധാന്യകം ആമം ഘടം നൃസേത്—ഒരു പച്ചക്കലത്തിൽ നെല്ലുമിട്ട് അതിനെ കഴിയിൽ വയ്ക്കൂ. തദുപരി മുദാത്മകം വർദ്ധമാനകമപി പ്രാഗ്വദനഃ നൃസതു—ആ നെല്ലിന്റെ മുകളിൽ മണ്ണുകൊണ്ടു ശരാവത്തേയും വച്ച് കിഴക്കോട്ടു തിരിഞ്ഞിരുന്ന് ശോഷണാദിത്രയം ചെയ്തു മൂലമന്ത്രംകൊണ്ടു പാത്രപൂജയും ചെയ്യൂ.

*ഇനി ഒരു ശ്ലോകംകൊണ്ടു് ആ നിമിത്തപരീക്ഷ ചെയ്തല്ലെന്നു.

ഉപലിപ്യേതി. ഈ സംശയമുള്ള ഭൂമിയുടെ നടുവിൽ ഒരു കഴി കഴിച്ചതിൽ നല്ലൊരു മുഹൂർത്തത്തന്നേരത്തു ഒരുക്കോൽ സമചതുരത്തിൽ കഴിച്ചു കഴിയിൽ ഇരു ആ കഴിയുടെ പടിഞ്ഞാറെ കരയിന്മേൽ കിഴക്കു നോക്കിയിരുന്ന് ഗണപതിനിവേദിച്ചു മെഴുകി ഗണപതി നിവേദിച്ചു സ്വസ്തികമിട്ടു പീഠം വിരിച്ചു ഒരു പച്ചക്കലം ചുടാത്തകലം മലത്തിവച്ച് അതിൽ നെല്ല് നിറച്ച് അതിന്റെ മീതെ ഒരു മണ്ണുകൊണ്ടു ചുട്ടുണ്ടാക്കിയ വക്കില്ലാത്ത കലം ശരാവം മലത്തി വച്ചാൽ.

കപിലാഘൃതമാത്മമൂലതഃ

ശതസഞ്ജപ്തമമുത്ര സിഞ്ചതു

ചതസൃഷ്ടപി ദിക്ഷു വർത്തികാ-

സുനയാദപണ്ണവശാസിതാദികാഃ.

൨൮

അമുത്ര ആത്മമൂലതഃ ശതസഞ്ജപ്തം കപിലാഘൃതം സിഞ്ചതു—ആ ശരാവത്തിങ്കൽ തന്റെ മൂലമന്ത്രം ഞ്ഞൊട്ടു ഉരു ജപിച്ചു നെയ്യിനെ നിറപ്പൂ. ചതസൃഷ്ട ദിക്ഷു അപി വണ്ണവശാത് സിതാ

ദികാഃ വർത്തികാഃ തനയാത്—കിഴക്കുതടങ്ങി നാലുദിക്കുകളിലും ബ്രാഹ്മണാദിവർണ്ണകുലേണ വെളുത്തും ചുവന്നും മഞ്ഞയും കറുപ്പും നിറമായ തിരികളേയും വയ്പു.

*കപിലേത!—ആത്മജ്ഞാനത്തോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന ഗുരു ആ ശരാവത്തിൽ പശുവുംനെയ്യു വിധിക്കുതക്കവണ്ണം ജപിച്ചു വീത്തു. പിന്നെ കിഴക്കുതടങ്ങി നാലു ദിക്കിലും ക്രമത്താലേ നാലു ദിക്കിലും ബ്രാഹ്മണാദിവർണ്ണത്തെക്കുലിച്ചു വെളുത്തും ചുവന്നും മഞ്ഞുളിച്ചും കറുത്തുമുള്ള നൂൽകൊണ്ടു തിരിയിട്ടു വിധിക്കുതക്കവണ്ണം പൂജിച്ചുകൊടുത്തി പ്രാർത്ഥിച്ചു.

പ്രജപാല്യ ദിശ്യസ്വകമുർത്തിഭിസ്സാ—

സൂതഃ സമഭ്യർച്ചയതു ക്രമേണ

ദേവം നിജം വാഗ്വ ദിവാകരം വാ

വജ്ഞാപയേച്ചൈനമനേന മന്ത്രീ. ൨൯

മന്ത്രീ—മുന്തിമന്ത്രങ്ങളെ അറിഞ്ഞിരിക്കുന്ന ആചാര്യൻ ദിശ്യസ്വകമുന്തിഭിഃ താഃ പ്രജപാല്യ—അതതുദിക്കിലെ വാസുദേവാദിമുന്തിമന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടു ആ തിരികളെ നാലിനേയും കൊടുത്തി. തതഃ ക്രമേണ സമഭ്യർച്ചയതു—പിന്നെ മുന്തിമന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടു വർത്തികളെ പൂജിച്ചു. അഥ നിജം ദേവം വാ ദിവാകരം വാ—പിന്നെ അവിടെ മൂലംകൊണ്ടു ദേവനേത്താൻ ആദിത്യനേത്താൻ ആവാഹിച്ചു പൂജിച്ചു നിവേദിച്ചു പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്തു. അനേന ഏനം വിജ്ഞാപയേത് ച—പിന്നെ ഈ മന്ത്രംകൊണ്ടു പൂജിച്ച് ദേവനെ പ്രാർത്ഥിച്ചു.

നിമിത്തം ബ്രഹ്മി മേ ദേവ! കല്പപ്രോക്തം ദ്വിജാദികം വർണ്ണാർത്ഥതു പ്രയുക്തേന്ദ്രിംസുതോ വർത്തിചതുഷ്ടയേ. ൩൦ ഇതു പ്രാർത്ഥനാമന്ത്രം.

അച്ഛാഭ്യ നീതേത്ര മുഹൂർത്തമാത്രേ

യസ്യോജ്ജ്വലേദപർത്തിരമുക്യ സാ ഭൂഃ

ദീപ്താസു സർവാസ്വവർണ്ണയോഗ്യാ

ത്യാജ്യാ വിശിർണ്ണാസു സമസുവർണ്ണൈഃ. ൩൧

അച്ഛാഭ്യ മുഹൂർത്തമാത്രേ നീതേ—പിന്നെ വേറിട്ട് ഒരു പര്യന്തംകൊണ്ടു ആ ശരാവത്തെ തിരികളോടും കൂടെ അടച്ചു രണ്ടു

നാഴിക അവിടെത്തന്നെ ദേവനേ ധ്യാനിച്ചു ഇരുന്ന് അടച്ചതിനേ എടുപ്പു. യസ്യ വത്തിഃ ഉജ്ജ്വലേദ് അമുഷ്യ സാ ഭൂഃ—അപ്പോൾ യാതൊരു ജാതിയുടെ വത്തി കെടാതെയിരിക്കുന്നു അവർക്ക് ആ ഭൂമി കൊള്ളാം. സർവാസു ദീപ്താസു അനുവർണ്ണയോഗ്യാ—എല്ലാത്തിരികളും കെടാതെ ജ്വലിച്ചു ഇരുന്നാലാഭൂമി എല്ലാവർക്കും കൊള്ളാം. സർവാസു വിശീർണ്ണാസു സമസ്തവർണ്ണൈഃ ത്യാജ്യാ—എല്ലാത്തിരികളും കെട്ടുപോകിൽ എല്ലാവർക്കുമാ ഭൂമി കൊള്ളരുത്. ഇങ്ങനെ ഭൂപരീക്ഷാവിധി.

* ആക്ഷാദേവി—പിന്നെ ആ കഴി അടച്ചെച്ചു വാങ്ങി മുളുർത്തകാലം രണ്ടുനാഴികനേരം പാത്താൽ പിന്നെ ചെന്നു തുറന്നു നോക്കൂ. അപ്പോഴേതു തിരി ജ്വലിച്ചു നിൽക്കുന്നത് എന്നാൽ അവനേയാഭൂമി കൈക്കൊള്ളാവൂ. നാലും ജ്വലിച്ചു നിൽക്കുന്നു എങ്കിൽ നാലുവർണ്ണത്തിനും കൊള്ളാം. ഒക്കെക്കെട്ടുപോയി എങ്കിലൊരുവർണ്ണത്തിനും കൊള്ളരുത്.

ഇനി ഭൂലക്ഷണത്തെത്തന്നെ പറയുന്ന നാലുശ്ലോകങ്ങളേക്കൊണ്ടു്.

കർപ്പുരാഗതനാളികേരരിലകൈ-

ർദ്ദഭൈഃ കദംബാജ്ഞൈ-

ർമാലേയൈഃ ക്രമകേക്ഷകേരകകശൈഃ

കന്ദാരവിന്ദോല്പലൈഃ

പൂർവ്വാദക്പവശാലിനീ ബഹുജലാ

വാ യാ ദരീദശൃതേ

സേയം ശാന്തികരീ സുരേശയജനേ

സുകതാ സുപത്മാ മഹീ.

൩൨

കർപ്പരം കർപ്പരവൃക്ഷം അഗത അകിലമരം നാളികേരം തെങ്ങു് തിലകം മൈലുള്ളു് ദർകൾ ദർപ്പല്ലകൾ കദംബം കടമ്പു് അജ്ഞുനം മരുതു് മാലേയം ചന്ദനമരം ക്രമകം കവുങ്ങു് ഇക്ഷുകരിമ്പു് കേതകം കൈത കുശ കുശപ്പല്ലു് കന്ദം കുറുമൊഴി അരവിന്ദം താമര ഉല്ലാലം ചെങ്ങഴിനീർശ്രാവ ഇവററകളോടുകൂടിയിരിക്കുന്നതും പൂർവാദക്പവശാലിനീ കശുക്കും വടക്കും താണ സ്ഥലങ്ങളോടുകൂടിയിരിക്കയും ബഹുജലാ വാ-വളരെ വെള്ളം ഉള്ളടവു യാ ദരീദശൃതേ-യാതൊരു ഭൂമി ഇവണ്ണം ദർശിക്കപ്പെ

ടന്നു സാ ഇയാ സുപത്ഥാ സുകതാ—ആ ഈ ഭൂമി സുപത്ഥാവെ
ന്നു പേരുപറയുന്നു. സുരേശയജ്ഞേ ശാന്തികരീ—ഈ ഭൂമിയി
ങ്കൽ ദേവനേ പ്രതിഷ്ഠിച്ചു പൂജിച്ചാൽ ഭരിതരോഗാദ്യനർത്ഥ
ങ്ങളേ നശിപ്പിക്കും.

*ഇനി സുപത്ഥയെന്നും ഭദ്രയെന്നും പൂർണ്ണയെന്നും ധൃതു
യെന്നും ഇങ്ങനെ നാലുഭൂമിയാകുന്നു. അതിൽ ഒരു ശ്ലോകം
കൊണ്ടു സുപത്ഥയെന്നു പേരാകുന്ന ഭൂമിയുടെ ലക്ഷണത്തെ
ചൊല്ലുന്നു.

കർപ്പമേതി. കർപ്പരം അകിൽ തേങ്ങാ മയിലുള്ളത് ദർഭ
കടമ്പ് മരുത് ചന്ദനം അടയ്ക്കാമരം കരിമ്പ് പൂക്കൈത കശക്ക
രുന്ന ചെന്താമര നൈതൽ എന്നിവരോടുകൂടിയിരിക്കുന്നേടവും
കിഴക്കുതാൻ വടക്കേ ദിക്കുതാൻ താണിരിക്കുന്നേടവും കിണറു
കളും എന്നിവറ്റിൽ വെള്ളം വളരെ ഉണ്ടായിരിക്കുന്നേടവും.
വേനൽക്കാലത്തു വെള്ളമില്ലെന്നു പറഞ്ഞാലും പോരുന്നതാണു.
ഈവണ്ണമെല്ലാം കാണപ്പെടുന്നതായൊരു ഭൂമി ആ ഭൂമിയെ സുപ
ത്ഥയെന്നു പൂർവ്വാശ്രയങ്ങളിൽ ചൊല്ലപ്പെടുന്നു. അവിടെ ദേവ
നെ പ്രതിഷ്ഠിച്ചു പൂജിച്ചുകൊണ്ടാൽ ഭരിതം രോഗം അനന്തം
എന്നു തുടങ്ങിയുള്ളവറ്റിന്റെ ശാന്തിയെ വരുത്തുന്നോനാകയു
മുണ്ടു്.

തീരം വാരിനിയേഃ ശ്രീതാഥ സരിത-
സ്മീതംസ്യ വാ ദക്ഷിണേ
പ്രീഹിക്ഷേത്രവിചിത്രിതാപ്യദിശി യ-
ജ്ഞാർഹാംബ്രിപൈരങ്കിതാ
കീർണ്ണാ പൂർണ്ണഫലപ്രസൂനതരുദി-
ർയോദ്യുനഹൃദ്യാപി വാ
ഭദ്രാ സാ പരിഗീയതേ വസുമതീ
പ്രീതിപ്രദാ യജപനാം.

൩൩

വാരിനിയേഃ തീരം ശ്രീതാ.—സമുദ്രത്തിന്റെ തീരപ്രദേശത്തു
ആയിരിക്കുകയും. സരിതഃ തീർത്ഥസഃ വാ ദക്ഷിണേ—പുഴയുടേയും
തീർത്ഥത്തിന്റെയും വലത്തുഭാഗത്തു് ആയിരിക്കുകയും. ആപ്യദിശി
പ്രീഹിക്ഷേത്രവിചിത്രിതാ—പടിഞ്ഞാറേ ഭാഗത്തു നെല്ലവിത
യ്ക്കുന്ന പ്രദേശത്തോടുകൂടി ഇരിക്കുകയും. യജ്ഞാർഹാംബ്രിപൈഃ അ
ങ്കിതാ-യാഗയോഗ്യങ്ങളായ പ്ലാശ് നാല്പാമരം ഇത്യാദിവൃക്ഷങ്ങൾ

ഉണ്ടായിരിക്കുകയും. പൂർണ്ണഫലപ്രസൂനതയിലും കീർണ്ണം—
പുഷ്പങ്ങളും ഫലങ്ങളും ഉള്ള മരങ്ങളോടുകൂടിയിരിക്കുകയും. ഉദ്യാ-
നഹൃദ്യാ—ഉദ്യാനംപോലെ മനോഹരമായിരിക്കുന്നതും സാ വസു-
മതീ ഭദ്രാ പരിഗീയതേ—ഈ ലക്ഷണങ്ങളോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന
ഭൂമി ഭദ്രയെന്നു ചൊല്ലുന്നു. യജുപനാ പ്രീതിപ്രദാ—പൂജക-
ന്മാർക്കു സന്തോഷത്തെ കൊടുക്കുന്നതാകുന്നു.

* ഇനി ഒരു ശ്ലോകംകൊണ്ട് ഭദ്രയാകുന്ന ഭൂമിയുടെ ലക്ഷ-
ണത്തെ ചൊല്ലുന്നു.

തീരമിതി. അനന്തരം യാതൊരു ഭൂമി സമുദ്രത്തിന്റെ താൻ
പുണ്യനദികളുടെ താൻ പ്രസിദ്ധങ്ങളായുള്ള തീരങ്ങളുടെ തീര-
ത്തുകൽതാൻ മിശ്രാല് ആശ്രയിച്ചിരിക്കുകയും തെക്കേപ്പറ്റത്തു നെ-
ല്പവിളയുന്ന കണ്ടങ്ങളോടുകൂടിയിരിക്കുകയും പടിഞ്ഞാറേപ്പറ്റത്തു,
പ്പാശ്ചാത്യങ്ങളായുള്ള വൃക്ഷങ്ങൾ, യജ്ഞയോഗ്യങ്ങളായുള്ള വൃക്ഷങ്ങ-
ളേക്കൊണ്ട് അടയാളപ്പെടുത്തിരിക്കുകയും എല്ലാനാളും കായെങ്കിലും
പൂവെങ്കിലും ഉള്ള വൃക്ഷങ്ങളാൽ ഇടകലരപ്പെട്ടിരിക്കുകയും എന്നി-
യേ ഉദ്യാനംകൊണ്ടു മനോഹരമായിരിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന ഭൂമിക്കു
ഭദ്ര എന്നു പേരാകുന്നു എന്നു തന്ത്രാഗമങ്ങളിൽ പ്രസിദ്ധമായിട്ടു
ചൊല്ലപ്പെട്ടു. അവിടെ ഭേദമെന്നു പ്രതിഷ്ഠിച്ചു പൂജിക്കുന്ന ജന-
ങ്ങൾക്കു അഭീഷ്ടത്തെ ദാനംചെയ്യുന്നോനാകയുമുണ്ട്.

പുഷ്പന്യഗ്രോധനിബാജ്ഞാ നബകളകുല-
സ്ഥാസനാശോകനിഷ്പാ-

വാഃകാലൈർമാലവീചമ്പകരിലഖദിരൈഃ

കോദ്രവൈർമുദ്രിതാ വാ

ഭൂമിർയാ ഭൂധരാധാശപരശഖരഗതാ

പാർവതസംസ്ഥാപമാഭദ്രഃ

പൂർണ്ണാ സാ പുഷ്ടിദാത്രീ സരനിലയസമാ-

കല്പനേ സ്വപ്ലരോധാ.

൩൪

പുഷ്പം ഇത്തി ന്യഗ്രോധം പേരാൽ നിബം വേപ്പ് അജ്ഞാ-
നം മരുത് ബകളം ഇലഞ്ഞി കുലസ്ഥം മുതീര അസനം വേങ്ങ
അശോകം അശവ നിഷ്ഠാവം തുവര അങ്കോലം അഴിഞ്ഞിൽ
ഇവരേറക്കൊണ്ടും, മാലവീ മുല്ല ചമ്പകം അതുതന്നെ തിലം
എള്ളു ഖദിരം കരിങ്ങാലി ഇവരേറക്കൊണ്ടും, കോദ്രവൈ വരക

കളേക്കൊണ്ടും, മുദ്രിതാ ശോഭിച്ചിരിക്കുകയും. ഭൂധരായീശപരശിഖരഗതാ—പർവ്വതത്തിന്റെ മുകളിലായിരിക്കുകയും. അഥവാ അദ്ദേഹം പാശ്ചാത്യസംസ്ഥാ—എന്നിയെ പർവ്വതത്തിന്റെ താഴ്ന്നപ്രദേശത്തായിരിക്കുകയും. സ്വപ്നത്തോടൊത്തു—വെള്ളം കറഞ്ഞു ഇരിക്കുകയും. യാഭൂമി—ഇങ്ങനെയൊരു ഭൂമി കാണുന്നു, സാ പൂണ്ണ—അഭൂമിക്കു പൂണ്ണയെന്നു പേര്. സുരനിലയസമാകല്പന—ദേവപ്രതിഷ്ഠയിൽ. പുഷ്ടിദാത്രീ—ധനധാന്യദികളെ വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതാകുന്നു.

*ഇനി ഒരു ശ്ലോകംകൊണ്ടു പൂർണ്ണയാകുന്ന ഭൂമിയുടെ ലക്ഷണത്തെ ചൊല്ലുന്നു.

പ്രക്ഷേപി. യാതൊരു ഭൂമി ഇത്തി പേരാലു വേപ്പു മരുതു ഇലഞ്ഞി മുതിര വേങ്ങ അശോകം തുവര അഴിഞ്ഞിൽ എന്നിവ വേറൊക്കൊണ്ടുതാൻ മുല്ല ചമ്പകം എള്ളു കരിങ്ങാലി വരകു എന്നിവ വേറൊക്കൊണ്ടുതാൻ അടയാളപ്പെട്ടിരിക്കുന്നത്, പ്രസിദ്ധമായിരിക്കുന്ന പർവ്വതങ്ങളുടെ മുകൾപരപ്പിൽതാൻ താഴ്വരയിൽതാൻ ആയിരിക്കുകയും വെള്ളം ചുരുങ്ങിയിരിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന ഭൂമിയെല്ലാം പൂർണ്ണയാകുന്നത്. അവിടെ ദേവനെ പ്രതിഷ്ഠിച്ചു പൂജിക്കുന്നവർക്കു ധനധാന്യങ്ങളെ ദാനംചെയ്തു ശീലമായുള്ളോനാകുകയുണ്ടു്.

അക്കൈവേണവിഭീതകൈഃ സ്നഹിയുതൈഃ

ശ്ലേഷാകൈഃ പീലുഭിഃ

സങ്കീർണ്ണാ ബഹുശക്താ ച കഠിനാ

ഗർഭാനപിതാ സോഷ്ണാ

ഗുഹ്യശ്ചൈവരാഹവായസശിവാ-

ശാഖാമുഗൈഃ സന്തതം

ജ്ജ്വലായഷ്ടരനിഷ്ടാ നിഗമിതാ

ധൃത്രാ മഹീ സുരിഭിഃ

൩൫

അക്കൈഃ എരുക്കുകളോടും, വേണവിഭീതകൈഃ മുളകളോടും താന്നിമരങ്ങളോടും, സ്നഹിയുതൈഃ കള്ളിപ്പാലുകളോടും, ശ്ലേഷാതകൈഃ നവ്വരികളോടും, പീലുഭിഃ ഉകകളോടും, സങ്കീർണ്ണാ ഈ വൃക്ഷങ്ങളോടു കൂടിയിരിക്കുന്നതും, ബഹുശക്താ വളരെ ചരലോടു കൂടിയിരിക്കുന്നേടവും, കഠിനാ കഠിനസ്ഥലമായതും, ഗർഭാനപിതാ പൊതു് ഉള്ളേടവും, സോഷ്ണാ ഓരുള്ളേടവും, ഗുഹ്യം കൂവൻ ശ്വേതം പരുന്തു് വരാഹം പന്നി വായസം കാക്ക ശിവാ കരുന്നതി

ശാഖാമൃഗം കരങ്ങു് ഈ ജന്തുക്കളാൽ. സന്തതം ജ്വേഷാ—എല്ലാ ജ്വേഷാഴും വസിക്കുന്ന പ്രദേശവും. യഷ്ടഃ അനിഷ്ടദാ—പൂജകന്മാർക്കു് അനിഷ്ടത്തെ കൊടുക്കുന്നതു്. സൂരിഭിഃ മഹീ ധൂത്രാ നിഗഭിതാ—വിദാഹന്മാരാൽ ഈ ഭൂമി ധൂത്രയെന്നു പറയപ്പെടുന്നു.

* ഇനി ഒരു ശ്ലോകംകൊണ്ടു് ധൂത്രയാകുന്ന ഭൂമിയുടെ ലക്ഷണത്തെ ചൊല്ലുന്നു.

അകൈർരിതി. യാതൊരു ഭൂമി പിന്നെ എരുക്കു് മുള താന്നി കള്ളി നരിവരി ഉണ്ടു് എന്നിവ ഓരോന്നേ വളരെയുണ്ടായി അവറ്റാൽ സങ്കീർണ്ണയായിരിക്കുന്ന ഭൂമിയും, ചരലുപെരുത്തിരിക്കുകയും കർക്കശയായിരിക്കുകയും അന്തർഭാഗത്തു പാതാളമുണ്ടായി അവറ്റിൽ ജന്തുക്കളുണ്ടായിരിക്കുകയും ഉറമണ്ണിനോടു കൂടിയിരിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന ഭൂമിയും എന്നിയേ, കഴുകു് പരുത്തു് പന്നി കാക്ക കുറുനരി കരങ്ങു് എന്നിവ എല്ലായ്പ്പോഴും വളരെ ഉണ്ടായിരിക്കുന്നേടവും. ആ ഭൂമി അറിവുള്ള ജനങ്ങളാൽ ധൂത്രയാകുന്ന ഭൂമി എന്നു ചൊല്ലപ്പെട്ടു. അവിടെ ദേവപ്രതിഷ്ഠ ചെയ്തു പൂജിച്ചാൽ യജമാനനു ദോഷത്തെ ദാനം ചെയ്യുന്നോനാകയുമുണ്ടു്.

അനന്തരം ഭൂചരിത്രത്തെ പറയുന്നു:—

ആചാര്യോഽഥ യഥോചിതാം വസുമതീം

ലബ്ധ്വാ നിശായാം സമി-

ഷ്ടാത്മാഭ്യുച്ഛ ഗണേശമസ്രുമനനാ-

രാദ്ധ്യ സ്വധിത്യാദികം

പ്രാകാരാവധികാം പ്രകല്പ പരിത-

സ്താം ദേവരാജ്യോണനാ

മദ്ധ്യേഷ്ടാസു ച ഭൂരൂരഹവിഷാ

ദിക്ഷു പ്രദത്വാദ് ബലിം.

൩൩

ഇതി. അഥ ആചാര്യഃ യഥോചിതാം വസുമതീം ലബ്ധ്വാ—അനന്തരം ആചാര്യൻ യഥായോഗ്യമായിരിക്കുന്ന ഭൂമിയെ നിശ്ചയിച്ചാൽ. നിശായാം സമിഷ്ടാത്മാ ഗണേശം അഭ്യുച്ഛ—നല്ലദിവസം രാത്രിയിൽ ദേഹത്തുദ്ധ്യാദി ആത്മാരാധനാനന്തരം ചെയ്തു സ്വസ്തികത്തിൽഗണപതിയേയും പൂജിച്ചു്. അസ്രുമനനാസ്വധിത്യാദികം ആരാദ്ധ്യ—സ്വസ്തികപത്മത്തിൽ വെട്ടുകത്തി കോടാലി തുമ്പായ് ഇപറേ വച്ചു താൻ അസ്രൂംകൊണ്ടു് അതിങ്കലാവാഹിച്ചു

പൂജിച്ചു പ്രസന്നപൂജാന്തരം ചെയ്തു. ഗണപതിയേയുമുപസിച്ചു. താം പ്രാകാരാവധികാം പ്രകല്പ്യ—ആ ഭൂമിയെ അളന്നു കണ്ടു മതിൽ സ്ഥാനംവരേയും നിശ്ചയിച്ചു. മദ്ധ്യേ പരിതഃ അഷ്ടാസു ദിക്ഷു ച ദേവതാഭ്യോണനാ ഭൂതകൂരഹവിഷാ ബലിം പ്രദദ്വാത് നടുവിലും മതിൽസ്ഥാനത്തു് എടുദിക്കിലും ദേവതാഭ്യ ഇത്യാദി മന്ത്രംകൊണ്ടു് മഞ്ഞരം തൈരു മലത് അരിവരത്തു് എളുവു രത്തു് ഈ ഭൂതകൂരംകൂടി ഇരിക്കുന്ന ഹവിസ്സുകൊണ്ടു ബലിയേ ത്തുക.

ദേവതാഭിഃ പിതൃഭ്യോഥ
ഭൂതേഭ്യഃ സഹ ജംഗമൈഃ
ഏതത്സ്ഥാനനിവാസിഭ്യഃ
പ്രയച്ഛാമി ബലിം നമഃ.

ന ൭

ഇതു ബലിമന്ത്രം.

ആചമ്യ മന്ത്രീ സകളീകൃതാത്മാ
കൃതാത്മരക്ഷാ രചിതാഞ്ജലിഃ സൻ
മദ്ധ്യേ സ്ഥിതസുരത്സ്ഥിതഭൂതജാതം
പ്രവാസയേതേരി നിവേദയംസ്രീഃ

ന ൮

മന്ത്രീ ആചമ്യ സകളീകൃതാത്മാ—മന്ത്രജ്ഞനായിരിക്കുന്ന ആചാര്യൻ കാലം കഴുകി ആചമിച്ചു പിന്നെയും ദേഹശുദ്ധി ചെയ്തു കൃതാത്മരക്ഷഃ—ആത്മാവിന്നു രക്ഷിച്ചു. രചിതാഞ്ജലിഃ സൻ മദ്ധ്യേ സ്ഥിതഃ—അഞ്ജലിബന്ധംചെയ്തു നടുവിൽ നിന്നു. ഇതി ത്രിഃ നിവേദയൻ—വക്ഷ്യമാണമന്ത്രങ്ങളേകൈണ്ടു് മൂന്നു പ്രാവശ്യം പ്രാർത്ഥിച്ചിട്ടു തതസ്ഥിതഭൂതജാതം പ്രവാസയേത തദ്ദേശസ്ഥിതമായിരിക്കുന്ന ഭൂതസമൂഹത്തെ പുറത്തു കളവു.

ഭൂതാനി രാക്ഷസാ വാപി യേത്ര രിഷ്ണുനീ കേചന
തേ സർവേ വ്യപഗച്ഛന്തു സ്ഥാനം കുർവാമഹം ഹരേഃ
ഇതു വിഷ്ണുവിങ്കലേ പ്രാർത്ഥനാമന്ത്രം. [നൻ

യദ്യദർത്ഥമിഹ ഗൃഹ്യതേ മഹീ
തത്പദം ഹരിപദേത്ര യോജയേത്
സ്കന്ദഭൂതപരിസംഭജിത്വ യേ-
യേത്ര ദേവമനുദീർഘിവാദ യത്.

ന ൯

ഇഹ യദ്യദർത്ഥം മഹീ ഗൃഹ്യതേ അത്ര ഹരിപദേ തത്പദം യോജയേത്—ഇവിടെ യാതൊരു ദേവനായിക്കൊണ്ടു് ഭൂമിയെ

ഗ്രഹിക്കപ്പെടുന്നു എന്നാലവിടെ ഹരേഃ എന്നുള്ള പദത്തുകൽ
'സ്ഥാനം ക്ഷുദ്രാ പിനാകിനഃ' ഇത്യാദി അതതു ദേവന്മാരുടെ
പേരുകൂട്ടിക്കുള്ളതാ സുന്ദരഭൂതിപതസുംഭജിതം, യേയേത്ര
ദേവമനുഭിഃ നിവേദയേത്—സുബ്രഹ്മണ്യകൽ 'യേ വസന്തി'
ത്യാദികൊണ്ടും ശാസ്താവിൽ യേത്ര ശുഭകരഃ ഇത്യാദികൊണ്ടും
ഭഗ്ഗയികൽ 'ദേവദാനവ' ഇത്യാദികൊണ്ടും പ്രാർത്ഥിക്കണം.

യേ വസന്തി വദന തപത്ര ഭൂതാഃ പ്രേതാശ്ച രാക്ഷസാഃ
കൃശ്ണാസ്യാശ്ച പിശാചാശ്ച ദേവതാഃ ബ്രഹ്മരാക്ഷസാഃ. രാമ
നിർഗച്ഛതപന്യതഃ ശീഘ്രമിതഃ കൂരാഃ സുഖം പുനഃ
ഭവനം കർമ്മഹ തപത്ര ഇഹസ്യ പരമാത്മനഃ. രാമ

ഇതു രണ്ടും സുബ്രഹ്മണ്യകലേ പ്രാർത്ഥനാമന്ത്രങ്ങൾ.

യേത്രാശുഭകരഃ സന്തി ഭൂതവതാഃ രാക്ഷസാഃ
വ്യപഗച്ഛന്തേ ശാസ്താഃ കർമ്മഹ ഭവനം തപിഹ. രാമ

ഇതു ശാസ്താവികലേ പ്രാർത്ഥനാമന്ത്രം.

ദേവദാനവഗന്ധർവ്വപിശാചാശ്ചാപി രാക്ഷസാഃ
നാഗാഃ സർപ്പാസ്തഥാ കീടാ യേത്ര തിഷ്ഠന്തി ജന്തവഃ. രാമ
തേ സർവ്വേഷ്യ ച ജാനന്തഃ പ്രയാന്തപസ്താദ്യഥാസുഖം
ദേവത്വം പ്രതിഗ്രഹ്ണാമി സാസ്താകം ക്ഷമ്യതാമിതി. രാമ

ഇതു രണ്ടും ഭർഗ്ഗതികലേ പ്രാർത്ഥനാമന്ത്രങ്ങൾ.

തദ്വൃക്ഷഗുഹ്വമാദികമിഹ്നുശസ്രൈ-

രജ്ജിദ്വ സംശോഭ്യ നിജാസ്രജാപീ

ക്ഷമാം ക്ഷമീകൃത്യ ദിശശ്ചസമൃഗ്

ജ്ഞാതോപഹൃയകത്യാ പ്രമിമീത ചൈനാം. രാമ

നിജാസ്രജാപീ ഇഹ്നുശസ്രൈഃ തദ്വൃക്ഷഗുഹ്വമാദികം ഉജ്ജി
ദ്വ—തന്റെ അസ്രമന്ത്രത്തെ ജപിച്ചുകൊണ്ട് ആചാര്യൻ പുജി
ച്ചിരിക്കുന്ന ശസ്രങ്ങളെക്കൊണ്ടു കാട്ടുമുറിച്ചാൽ. ശേഷം മരങ്ങൾ
തടങ്ങിയതിനെ മുറിച്ചിട്ടു കുറികളും പറിച്ച് ക്ഷമാം സംശോ
ഭ്യ ക്ഷമീകൃത്യ—ഭൂമിയെ നല്ലവണ്ണം ശോധനചെയ്തു സമനിലമാ
ക്കി. ദിശഃ സമൃഗ് ജ്ഞാതപാ ശങ്കസ്ഥാപനാദികൊണ്ട് ദിക്കുകൾ
നാലും സൂക്ഷ്മമാക്കി അറിഞ്ഞു. ഇഹ്നുയകത്യാ എന്നാം പ്രമിമീത ച
—തന്റെ ഇഹ്നുയകത്തക്കവണ്ണം പ്രാസാദമണ്ഡപങ്ങളുടെ പഞ്ച
പ്രാകാരങ്ങളേയുമെന്നു നിശ്ചയിച്ചു ശങ്കസ്ഥാപനത്തെച്ചെയ്തു.

* ഇനി ഒരു ശ്ലോകംകൊണ്ടു ഭൂപരിഗ്രഹപ്രകാരത്തെ ചൊല്ലുന്നു.

തദ്വൃക്ഷ ഇതി. ഇങ്ങനെ പരീക്ഷിച്ച് ഇന്ന ഭൂമി ഇതിന്നു കൊള്ളാവതെന്നറിഞ്ഞാൽ അതു തന്നിക്കള്ളതല്ലായ്യിൽ വില കൊടുത്തുകൊണ്ടെങ്കിലും യജമാനൻ തന്നിക്കു ആക്കിയാൽ ഗുരു കളിച്ചു ദേഹത്തെ അലങ്കരിച്ചു അവിടെ ഇരുന്നു കാടു വെട്ടുവാ നുള്ള ശസ്ത്രങ്ങളെ വച്ചു പൂജിച്ചു അവർറക്കൊണ്ടു് അവിടെ യുള്ള കാടും മരങ്ങളും എല്ലാം നല്ലനല്ല മന്ത്രങ്ങൾ ജപിച്ചു വെട്ടി വാരിക്കളഞ്ഞു ഭൂമിയെ നിരത്തി ശങ്കു നാട്ടി ദിക്കിന്റെ നേരും വരുത്തിയാൽ പിന്നെയവിടം പണി ചെയ്യാനിരിക്കുന്ന പ്രാസാദത്തെ ഇന്ന ദിക്കിലെന്നു കല്പിച്ച് അതിന്റെ പഞ്ചപ്രാ കാരങ്ങളേയും അവധി കല്പിച്ച് ഇവറേറ ഒക്കെച്ചെയ്തു.

പുന്നാമൈകതരൂദ്ഭവാൻ കരമിതാം-

സുരപാദനാഹാൻ ദ്രധാ-

ഞ്ചംക്രൻ പ്രാഗ്വദനോ/സത്രമന്ത്രമഹിതാം-

മദ്ധ്യാദിശർവാന്തിമം

കൃതപാ കല്പിതസാലസീതി പരിതഃ

ശങ്കദപിസംവേഷ്ടിതം

സ്വാശ്രേണ പ്രവിസായ് സുത്രമപി ഗ

ഹ്ണാതു ക്ഷിതിം സർവതഃ.

ര ൭

പുന്നാമൈകതരൂദ്ഭവാൻ—പുന്ന എന്നു പേരായ മരത്തി ന്റെ കാതൽ കൊണ്ടുവന്നു. കരമിതാൻ തത്പാദനാഹാൻ—ഒരു ക്കോൽ നീളമായും ആറംഗുലം ചുറ്റുമായും ഉരുണ്ടു് ഇരിക്കുമാറും. ദ്രധാൻ ശംക്രൻ—ഉറപ്പായിരിക്കുന്ന ഒരുതു ശംകുക്കളെ ഉണ്ടാക്കി ച്ച്. പ്രാഗ്വദനഃ അസ്രമന്ത്രമഹിതാൻ—കിഴക്കോട്ടു് ഇരുന്നു ദേഹ ശുദ്ധ്യാദി ഗണപതിപൂജാന്തം ചെയ്തു സ്വസ്തികത്തിൽ ശങ്കുക്കളെ ഒരുമ്പിനേയും നാലും പുൽകയറും കൂട്ടിവച്ച് ശോഷണാദി ചെയ്തു അസ്രംകൊണ്ടു പൂജിച്ചു. കല്പിതസാലസീതി മദ്ധ്യാദിശർവാന്തിമം കൃതപാ—കല്പിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന മതിലിന്റെ അവസാനത്തു കൽ നടുവിലും കിഴക്കുതുടങ്ങി ഈശകോണാന്തം എട്ടുദിക്കിലും അസ്രമന്ത്രംകൊണ്ടു് ശംകുക്കളെ ഒരുമ്പിനേയും നാട്ടി ഇട്ടിച്ചു ഉറപ്പിച്ചു. ശങ്കദപിസംവേഷ്ടിതം സുത്രം പരിതഃ സ്വാശ്രേണ പ്രവ

സാർവ്വ അപി സർവ്വതഃ ക്ഷിതിം ഗ്രഹ്ണാതു-പിന്നെ നാലും ദർഭ മാലയും നടുവിലേ ശങ്കവിങ്കൽ കെട്ടി കിഴക്കേ ശങ്കവിങ്കൽ ചുറ്റി അപിടെനിന്നും അഗ്യാദീശാന്തം എല്ലാ ശങ്കക്കളേയും കെട്ടു. ഇങ്ങനെ അസ്രൂകൊണ്ടു നാലും മാലയും ചുറ്റി എല്ലാ ദേവന്മാർക്കും ഭൂമി പരിഗ്രഹിപ്പൂ. പിന്നെ നല്ല മുഹൂർത്തമുണ്ടാ യാൽ കർഷണത്തെച്ചെയ്തു.

* ഇനി ഭൂമിയെ കല്പിച്ചാൻ ചൊല്ലുന്നു.

പുന്നാമൈകതരൂഢ്ഭവാനിതി, സ്ഥാനങ്ങളെ ഒക്കെക്കല്പി ച്ചാൽ പുന്നയാകുന്ന മരം ഒന്നിനാൽ ഒരിക്കലാൽ നീളത്തിൽ കാൽ കോൽ ചുറ്റുമായി ഒമ്പതു കുറ്റികളെ അഗ്രം മേലായി ചുവടു കൂപ്പിച്ചു പണി ചെയ്തു മഞ്ഞൾ കൂട്ടിയ നാലും എല്ലാം ഒരേതര വച്ചു പൂജിച്ചു. പിന്നെ ഗുരു അവരാരാൽ ഒരു കുറ്റിയും എടുത്തു കൊണ്ടു നാടേ കല്പിച്ചു പ്രാസാദമദ്ധ്യപ്രദേശത്തുങ്കൽ കിഴക്കു നോക്കിനിന്നു ആ കുറ്റിയെ കാഷ്ഠാദികളെന്നിയെ ലോഹകൂടാദികളേ ഒക്കൊണ്ടു തട്ടിത്താഴ്ത്തി ഉറപ്പിച്ചു. പിന്നെ ഒരു കുറ്റി എടുത്തു കൊണ്ടു രണ്ടാമതിൽ കല്പിച്ചേടുത്തു കിഴക്കു തെക്കു തറപ്പു. പിന്നത്തേതു ഇതിന്റെ അഗ്നികോണിൽ തറപ്പു. പിന്നത്തേതു തെക്കു തറപ്പു. പിന്നത്തേതു നിരൂതികോണിൽ തറപ്പു. പിന്നത്തേതു നേരേ പടിഞ്ഞാറു തറപ്പു. പിന്നത്തേതു വായുമുലയിൽ തറപ്പു. പിന്നത്തേതു നേരേ വടക്കു തറപ്പു. പിന്നത്തേത് ഈശാനകോണിലും തറപ്പു. ഇങ്ങനെ ഒമ്പതു കുറ്റിയും ക്രമത്താലേ തറച്ചാൽ ആ നാലെടുത്ത് അതിന്റെ വിധിക്കു തക്കവണ്ണം മന്ത്രങ്ങളേയും ജപിച്ചു നടുവിൽ തുടങ്ങി ഓരോ കുറ്റിയിന്മേൽ ഈരണ്ടു ചുറ്റു വരുമാറു മൂലപ്രദക്ഷിണമായി ചുറ്റിയാൽ അതിന്നകം ഈ ക്ഷേത്രമെന്നു കല്പിച്ചു. ഇങ്ങനെ എല്ലാടവും ഭൂപരിഗ്രഹം ചെയ്തു കൊള്ളുക.

ഇനി ഈ ശ്ലോകംകൊണ്ടു കുറ്റി നാട്ടുവാൻ ചൊല്ലുന്നു:—

*സാക്ഷേ ശങ്കമിനാംഗുലൈഃ സമതലേ

കൃതാ പൃഥ്വീലജ-

ക്ഷായാഗ്രാചിതത്രിവിന്ദപരിവ-

യോല്പാദ്യ മത്സ്യദപയം

* ഈ ശ്ലോകം അച്ചടിച്ച തന്ത്ര സമുച്ചയത്തിൽ കാണുന്നില്ല.

തത്സൌഷ്ഠിസിരോത്ഥസ്തത്രയുഗഃയാ-

ഗാക്ലുഷ്ണാഡ്യന്തിമം

സൂത്രം നൃസ്യ സുസാധയേദ്യഥാനേ-

ശാശോ തതശ്ചേതരേ.

ർവു

സാക്ഷ ഇതി. ലക്ഷയികൽ നിന്നു വടക്കുള്ള ദേശം സാക്ഷ ദേശമാകുന്നു. ആ ദിക്കിൽ കിഴക്കു പടിഞ്ഞാറു എന്നു തുടങ്ങിയുള്ള ദിക്കുകളുടെ വ്യവസ്ഥ വരുത്തുവാനായിക്കൊണ്ട് ഉദയാസ്തമനം വെയിലുള്ള പ്രദേശത്തു ഭൂമിയെ ജലാദികളേക്കൊണ്ടു സമമാക്കി അവിടെ നല്ലൊരു ദിവസത്തുന്നാൾ ആദിത്യാദയകാലത്തുങ്കൽ ദ്വാദശാംശപശംകവിനെ നേരേ നാട്ടി ഉറപ്പിച്ചു പിന്നെ ആ ശംകവിന്റെ നിഴൽ കാണാറായാൽ ആ ഹായാഗ്രം കേന്ദ്രമായിട്ടു യുക്തിക്കു തക്കവണ്ണം ഒരു വൃത്തം വരപ്പൂ. പാത്തിരുന്ന് ആവൃത്തത്തിന്റെ കിഴക്കേ നേമിമേൽ ഹായാഗ്രം തട്ടുമ്പോളവിടം കേന്ദ്രമായിട്ടും നടുത്ത വൃത്തത്തോടു തുല്യമായിരിപ്പൊരു വൃത്തത്തെ വരപ്പൂ. പിന്നെ ആ വൃത്തത്തിന്റെ കിഴക്കേ നേമിമേൽതട്ടുമ്പോളവിടം അവിടം കേന്ദ്രമായിട്ടും നടുപ്പോലെ ഒരു വൃത്തം വരപ്പൂ. ഇങ്ങനെ മൂന്നു വൃത്തം വരയ്ക്കുമ്പോൾ രണ്ടു മത്സ്യമുണ്ടാം. അവ രണ്ടിന്റേയും സുഷുപ്താനാഡിയുടെ ഓരോ സൂത്രം നടുക്കേ പിടിച്ചാൽ ഒരു ദിക്കിൽ പോകുന്ന സൂത്രം തങ്ങളിലകന്ന് അകന്നു ഇരിക്കും. മറ്റൊ ദിക്കിൽ പോകുന്ന സൂത്രങ്ങൾ തങ്ങളിൽ അടുത്തിരിക്കും. എന്നാൽ തങ്ങളിലടുത്തടുത്തു ഒരെടുത്തു ചെന്നുകൂടും. ആ കൂടുന്ന സന്ധിയിങ്കൽ ഓരോ ബിന്ദു ഇട്ടു ആ ബിന്ദുമദ്ധ്യത്തിൽ നിന്നു ശംകമദ്ധ്യപ്രമാണമായി തെക്കുവടക്കു ഒരു സൂത്രം പിടിച്ചാൽ അതു നേരേ തെക്കുവടക്കായിട്ടുവരും എത്രയും സൂക്ഷ്മമാംതാനും. പിന്നെ നാഡീസൂത്രത്തിന്റെ ബിന്ദുവും ശംകനാഡിബിന്ദുവും കേന്ദ്രമായി അദ്ധ്വാനികമാനമായി തങ്ങളിലന്തർവിക്കമാറ് ഓരോ വൃത്തം വരപ്പൂ എന്നുവരുമ്പോൾ കിഴക്കുപടിഞ്ഞാറും ഒരു മത്സ്യമുണ്ടാം. അതിന്റെ സുഷുപ്താനാഡിമദ്ധ്യസൂത്രം നേരെ കിഴക്കും പടിഞ്ഞാറും സൂക്ഷ്മമായിട്ടു വരും—യഥാനേശാശോ തതശ്ചേതരേ എന്നതുകൊണ്ട് ചൊല്ലിയത്.

ഇതി ഒരു ശ്ലോകംകൊണ്ടു ചതുരശ്രമാക്കുവാൻ ചൊല്ലുന്നു.

*പ്രാഗ്രം സൂത്രമുച്ചാമുജ്ജതരമുപക-

പ്രാസ്യമുപാഗ്രഗാഭ്യാം

സൂത്രാഭ്യാം മത്സ്യയുഗ്മം യമശശിഹരിതോഃ

കല്പയി പാത്ര സൂത്രം

* ഈ ശ്ലോകം മുദ്രിതപുസ്തകത്തിൽ കാണുന്നില്ല.

കൃതപാദിക്ഷപങ്കയിരപാസമമിഹ നിഹിതൈഃ

സൂത്രകൈഃ കോണമത്യാൻ

കൃതപാസ്താലൈഷു സൂത്രം രചയതു ചതുര-

ത്രം പുരഃ ക്ഷേത്രക്തപുത.

രൻ

*പ്രാഗഗ്രമിതി. ചതുരത്രംവരുത്തേണ്ടും ദിക്കിന്നു നട്ടേ കിഴക്കുപടിഞ്ഞാറ് ഒരു സൂത്രത്തെ ഭൂമിയിങ്കൽ വരച്ചതന്റെ മൂലാഗ്രങ്ങളിൽ ഓരോ കുറി ഉറപ്പിച്ചിരിക്കുന്ന കുറിമദ്ധ്യം പ്രമാണമായി പൂർവാപരായതാലാധികനീളമായി ഇരിപ്പൊരു കർക്കടകപാദം കൊണ്ടു വാചി രണ്ടു വൃത്തമുണ്ടാക്കുക. എന്നാൽ നേരെ നടുവേ ഒരു മത്സ്യമുണ്ടാം. ആ മത്സ്യമദ്ധ്യം തെക്കുവടക്ക് ഒരു സൂത്രം വരച്ചാൽ അതു നേരെ തെക്കുവടക്കായുള്ള സൂത്രം. നേരെ തെക്കുവടക്കും കിഴക്കുപടിഞ്ഞാറും ഓരോസൂത്രമിട്ടാൽ ആ സൂത്രയോഗമദ്ധ്യത്തുകൽനിന്നു നാലു ദിക്കിലും സമമായി വരച്ച് അടയാളമിട്ട് ആ അടയാളബിന്ദു കേന്ദ്രമായി സ്വർമായി നാലുവൃത്തം വരപ്പൂ. എന്നാൽ കോണമത്സ്യമുണ്ടാം. ആ നാലുകോണമത്സ്യഗുന്തന്നെ നാലുകോണാകുന്നതു്. അതുപ്രമാണമായി നാലു സൂത്രം വരപ്പൂ എന്നാൽ സമചതുരമാവണം വരും.

*തദോ ഗുരുർമന്ത്രവിദഞ്ചിതാത്മാ

ശുഭേ/ഹ്നി സംസ്കൃത്യ വൃഷ്ണ തു തുല്യൗ

അയുക്തപൂർവാവസനാദിക്തപൂം

ഹലാദി മുദ്ഗാദി ച ബീജജാതം.

ര ര

തതഃ മന്ത്രവിത് ഗുരുഃ അഞ്ചിതാത്മാ—അനന്തരം മന്ത്രജ്ഞനായിരിക്കുന്ന ആചാര്യൻ ദേഹശുദ്ധ്യാദിചെയ്തു ഗണപതിയുംനിവേദിച്ചശുഭേ അഹ്നി നല്ലമുഹൂർത്തദിവസത്തുകൽ. അയുക്തപൂർവ്വ തു തുല്യൗ വൃഷ്ണ സംസ്കൃത്യ—മുമ്പിൽ നകം വയ്ക്കാതെയും സമവയസ്സായുമിരിക്കുന്ന രണ്ടു കാളകളെ കൊണ്ടുവന്നു കൂട്ടിക്കെട്ടി. അസനാദിക്തപൂർവ്വ ഹലാദി മുദ്ഗാദി ബീജജാതം ച സംസ്കൃത്യ-വേങ്ങകൊണ്ട് ഉണ്ടാക്കിയ കലപ്പയും നകവും പയറു തുടങ്ങിയ നവധാന്യങ്ങളുമുണ്ടാക്കി ഇവ മുന്നിന്നും തളിച്ചു രക്ഷിച്ച ശോഷണാദിത്രയത്തെച്ചെയ്തു പൂജിച്ചു.

* ഈ ശ്ലോകവും അടുത്ത ശ്ലോകവും മുക്തിതപുസ്തകത്തിൽ കാണുന്നില്ല.

ബദ്ധാലംകൃതയോർനവം യുഗംഹലാ-
 ദ്യക്ഷേണാസ്യയോജോഗവി-
 ത്തിഷ്ഠൻ പശ്ചിമതോത്ര ദർഭമയമാ-
 ലാഭിഃ സുലഗ്നേ തതഃ
 പ്രാഗാസ്യോ മിഹിരാർണ്ണതസ്ത്രിരഥവാ
 കൃഷ്ടാ ക്ഷിതിം പഞ്ചധാ
 ബീജാനീഹ സമുപ്യ മൂലമനനാ
 സിഞ്ചേജ്ജിതന്താണനാ.

൫൧

ദർഭമയമാലാഭിഃ അലംകൃതയോഃ തയോഃ (ഉക്ഷേണാഃ) നവം യുഗംഹലാഭി ബദ്ധാ—ദർഭമാലകളെക്കൊണ്ട് അലംകരിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ആ കാളകളുടെ കഴുത്തിൽ പുത്തനായിരിക്കുന്ന കലപ്പയും നകവും വച്ചുകെട്ടി ഉറപ്പിച്ചു. സുലഗ്നേ യോഗവിത് പശ്ചിമതഃ പ്രാഗാസ്യഃ തിഷ്ഠൻ—നല്ല മുറ്റത്തത്തുകൽ ഭാഗം ചെയ്ത യോഗജ്ഞനായ ഗുരു പടിഞ്ഞാറുകിഴക്കോട്ടു നിന്നു. മിഹിരാർണ്ണതഃ ത്രി വാ പഞ്ചധാ വാ ക്ഷിതിം കൃഷ്ടാ—വിഷ്ണുവിങ്കൽ ചാദശാക്ഷരമന്ത്രംകൊണ്ടു മൂന്നുപ്രാവശ്യം എങ്കിലും അഞ്ചുപ്രാവശ്യമെങ്കിലും ഭൂമിയെ കർഷണം ചെയ്തു. ഇഹ ബീജാനി (മൂലമനനാ)സമുപ്യ--ഈ പുട്ടിയിടത്തു പയറു തുടങ്ങിയ ധാന്യങ്ങളെ മൂലംകൊണ്ടു വിതപ്പു. ജിതന്താണനാ സിഞ്ചേത്—ഉപചാരംകൊണ്ടു വെള്ളവും തളിപ്പു. പിന്നെ എല്ലാടവും വിതപ്പിച്ചു വെള്ളവും തളിപ്പിച്ചു.

ചക്രേണ സംരക്ഷ്യ ഫലാനപിതാനി
 ഗോബ്രഹ്മസാത്കൃത്യ ച ഗാനിവാസ്യ
 ക്ഷ്യാം സാധയേദിത്യജിതേ വിധിഃ സ്വാ-
 ത്തദന്യഃദവേഷു ഭിദാം വദാമി.

൫൨

ചക്രേണ സംരക്ഷ്യ—പിന്നെ സുദർശനംകൊണ്ടു രക്ഷിച്ചു വേലിയും കെട്ടിച്ചു നിത്യവും വെള്ളവും തളിപ്പിച്ചു സൂക്ഷിച്ചു ഇരിപ്പു. ഫലാനപിതാനി താനി ഗോബ്രഹ്മസാത്കൃത്യ—പിന്നെ അവയൊക്കെയും കായുണ്ടായി വിളഞ്ഞാൽ അവരേറപ്പറിപ്പിച്ചു ബ്രാഹ്മണക്കും പശുക്കൾക്കും കൊടുപ്പു. ഗാഃ നിവാസ്യ-പിന്നെ ആ സ്ഥലത്തു മൂന്നുദിവസം പശുക്കളെ വസിപ്പിച്ചു. ഇതി ക്ഷമാം സാധയേത്—ഈവണ്ണഭൂമിയുടെ സംസ്കാരത്തെച്ചെയ്തു. അജിതേ വിധിഃ സ്വാത്—ഈ വിധി വിഷ്ണുവിങ്കലേക്കുള്ളത്. തദന്യേദേ

വേഷ്യ ഭിദാം വദാമി—ഞാൻ ശിവാദികളുടെ ഭേദത്തെ മാത്രം പറയുന്നു.

സദ്യവാംബഹുരൂപശിവാസ്യൈഃ
കർഷബീജവപനോക്ഷണരക്ഷാഃ
സ്തർശനം ച ശിരിഃശ നിജമൂലേ—
നാഖിലം തദിതരേഷു വാദധ്യാത്. ൫൩

ശിരിശേ സദ്യവാംബഹുരൂപശിവാസ്യൈഃ കർഷബീജവ-
പനോക്ഷണരക്ഷാഃ സ്തർശനം ച—ശിവങ്കൽ സദ്യോജാതനേ
ക്കൊണ്ടു് ഉഴുകയും വാമദേവനേക്കൊണ്ടു് ധാന്യങ്ങളെ വിതയ്ക്കു
യും അഘോരനെക്കൊണ്ടു് വെള്ളം തളിക്കയും ഈശാനനെക്കൊ
ണ്ടു് രക്ഷിക്കുകയും തൽപുരുഷനെക്കൊണ്ടു് ഫലങ്ങളെ കൊടുക്ക
യും ചെയ്തു. ഇതരേഷു നിജമൂലേന അഖിലം വിദധ്യാത്—
ശേഷം ഭർഗ്ഗാദികൾക്കു കഷ്ണാദി അഞ്ചും തന്റെ തന്റെ
മൂലംകൊണ്ടും ചെയ്തു.

ഹരീശോപി ശിരീശോക്ത-
ക്രമാദ് ഗുഹ്യാണഭിർനിജൈഃ
കഷ്ണാദിക്രിയാഃ പഞ്ച
കർമ്മാണാം മൂലേന വാ ഗുരുഃ. ൫൪

ഹരീശേ ഗുരുഃ—ശങ്കരനാരായണങ്കൽ ആചാര്യൻ
ശിരീശോക്തക്രമാത് നിജൈഃ ഗുഹ്യാണഭിഃ കർഷണാദിക്രിയാഃ
പഞ്ച കർമ്മാത് മൂലേന വാ—ശിവങ്കൽ പറഞ്ഞപോലെ തന്റെ
പഞ്ചതത്ത്വങ്ങളെക്കൊണ്ടു് കർഷണം തുടങ്ങി അഞ്ചു കൂട്ടത്തേ
യും ചെയ്തു. മൂലംകൊണ്ടും ചെയ്യാം.

അനന്തരം വാസ്തവ്യലിപ്യേ പറയുന്നു:

ഖാതപാ ക്ഷിതിം താം പുരുഷപ്രമാണം
ജലാന്തമശ്മാവധി വാ സുലഗ്നേ
പാദോനമാപുത്യ വിശുദ്ധവേദ്യം
രാത്രൗ യജ്ഞേദിശ്വരം വാസ്തവൈശ്വരാം. ൫൫

താം ക്ഷിതിം പുരുഷപ്രമാണം ഖാതപാ—പിന്നെ ആ ഭൂമ
ിയെ പ്രാസാദസ്ഥാനത്തു ഒരു പുരുഷപ്രമാണം കുഴിപ്പൂ. ജലാന്തം
വാ അശ്മാവധി വാ—കുഴിക്കുമ്പോൾ വെള്ളംകണ്ടാലും കല്ലുകളാ
ലും മതി. സുലഗ്നേ പാദോനം ആപുത്യ—പിന്നെ നല്ലൊരു ദിവ

സാ ആ കുഴിയെ മുക്കാലും മണ്ണും കല്പംകൊണ്ടു നിറച്ചു. വിശുദ്ധ വേളാം ഐശ്വര്യം ദിശി രാത്രൗ വാസ്തം യജേത്-അവിടെ ഒരു തറയുണ്ടാക്കി മുഷ്ട്വാദിദീപാന്തമുള്ള സ്ഥലശുദ്ധിയെച്ചെയ്തു രാത്രിയിൽ വാസ്തുബലിയേച്ചെയ്തുവു.

*ഇനി ഒരു ശ്ലോകംകൊണ്ടു പ്രതിഷ്ഠാപ്രദേശം കുഴിക്കേണ്ട പ്രകാരത്തെ ചൊല്ലുന്നു.

ഖാതപാ ക്ഷിതിമിതി. ഈ നൂലച്ചുറ്റിയതിന്നകം ഉഴുതു വിതച്ചു നനച്ചു രക്ഷിച്ചു ഫലമുണ്ടാക്കിയാൽ ബ്രാഹ്മണക്കും പശുക്കൾക്കും കൊടുത്തു പശുക്കൂട്ടത്തേ അതിൽതന്നെ വസിപ്പിപ്പിച്ചും ചെയ്താൽ നദി മുഖിൽ മുതംവീത്തുക ഉത്തമം. ചാണകമിടുക മദ്ധ്യം അവിടെ പ്രതിഷ്ഠാസ്ഥാനം. പശുക്കൾ കിടക്കുന്നേടവും ബ്രാഹ്മണൻചെന്നു നിന്നേടവും പ്രതിഷ്ഠാസ്ഥാനം. ഇവയെല്ലാം അറിഞ്ഞ ശേഷം എന്ന് അഥ എന്നതിനെക്കൊണ്ടു എന്നർത്ഥം. പിന്നെ ഉത്തരായണകാലത്തു ശുക്ലപക്ഷത്തിൽ നല്ലൊരു മുഹൂർത്തത്തിന്നുനേരത്തുകൽ നദി കല്പിച്ചിരിക്കുന്ന പ്രാസാദത്തിന്റെ മേഖല അററം ഒരാൾ താഴ്വയിൽ താൻ കുഴിച്ചു കോരിക്കളവു. വെള്ളം കാണുമോളം താൻ കല്പുകാണുമോളമെന്നാകിലുമാം. ഒരിക്കൽ താഴ്വയിൽ കുഴിച്ചുകുളഞ്ഞു ആ കുഴിയിൽ മുക്കാലും ശുദ്ധമായുള്ള മണ്ണുകൊണ്ടു നികത്തി മണലും കല്പമിട്ടു വെള്ളംവീത്തി ഇടിച്ച് ഉറപ്പിപ്പിച്ചു. പിന്നെ ഒരു ദിവസം രാത്രിയിൽ നല്ലൊരു നേരത്തു ഈ കുഴിയുടെ ഈശാന്തകോണിൽ ഒരു തറയുണ്ടാക്കി അതിന്മേൽ വാസ്തുബലി തുവു.

ക്ഷേത്രേ രസ്രൂപദേ പ്രകല്പ്യ നവകം
മദ്ധ്യേ/സ്യ ബാഹ്യാച്ചതൈ
ഷട്കം ദിക്ഷു വിദിക്ഷു യഗ്മയുഗളം
ചൈകൈകശസുദ്ബഹിഃ
തസ്മിന്നർപ്പിതപീഠകേ മഹിതപീഠേ
സാദിവാംവാസ്തുനാ
വാസ്തം പ്രാക് പുരുഷേണ ഭേദനതിമതാ
വാമാദ കാംഗൈയ്യജേത്.

൫ നൃ

രസ്രൂപദേ ക്ഷേത്രം—ഒമ്പതു പുടമിട്ടതിൽ എൺപത്തൊന്നു പദമുണ്ടായിരിക്കുന്ന പത്മത്തുകൽ. മദ്ധ്യേ നവകം ദിക്ഷു ഷട്കം വിദിക്ഷു യഗ്മയുഗളം തദ്ബഹിഃ ഏകൈകശഃ ച പ്രകല്പ്യ

നടുവിൽ ഒൻപതു പദംകൊണ്ടു സ്വസ്തികത്തേയും അതിന്റെ നാലു ദിക്കിലും ആറു പദങ്ങളെ ഒന്നായിട്ടും അഗ്നിവായുകോണുകളിൽ കിഴക്കുപടിഞ്ഞാറായി ഇരണ്ടു പദം കൂട്ടി ഇരണ്ടു പദങ്ങളും നിരൂതികോണിൽ ദക്ഷിണോത്തരമായി ഇരണ്ടു പദമുണ്ടാക്കി രണ്ടു പദവും അതിന്നു പുറത്ത് ഓരോന്നായി മുപ്പത്തിരണ്ടു പദവും പിന്നെ പത്മത്തിന്റെ എട്ടു ദിക്കിലും ഓരോ പദങ്ങൾ കൂട്ടിയുണ്ടാക്കൂ, ഇങ്ങനെ പത്മമിട്ടു. തന്മൂലം അപ്പിതപീഠകേ മഹിതപീഠം— പത്മത്തിൽ അക്ഷതവും കറുപ്പല്ലമിട്ടു പീഠം പൂജിച്ചു പ്രാക് സാദ വാവേ, സ്തനാ ദേവതാപുരുഷേണ വാസ്തമാവാഹ്യ വാമാദികൾക്കു ധ്വജേത്— മുമ്പിൽ പ്രണവത്തോടും വാസ്ത എന്നും പുരുഷ എന്നും ഒടുക്കം ചതുർവി വിഭക്തിയും നമഃ എന്നുംകൂടി ഇരിക്കുന്ന 'ഓം വാം വാസ്തപുരുഷായ നമഃ' എന്ന മന്ത്രം കൊണ്ടു വാസ്തപുരുഷനെ ആവാഹിച്ചു വാം ഹൃദയായ നമഃ. ഇതാദി അംഗങ്ങളോടും കൂടി പൂജിച്ച് അർച്ചനകാടുത്തു മാനസ പൂജയും ചെയ്യൂ.

*ഇനി ആറു ദ്വേകം കൊണ്ട് വാസ്തദേവതകളെ ചൊല്ലുന്നു.

ക്ഷേത്രേ ഇതി. വാസ്തദേവതകളെ ഏതൊരു ക്ഷേത്രത്തുകലേക്കു അറിയേണ്ട എന്നാൽ ആ ക്ഷേത്രത്തെ ഒമ്പതിന്റെ നമ്പത്തെത്തന്നു പദമാക്കി അവിടെ എല്ലായിലും നടുവിൽ ഒൻപതു പദം കൂട്ടിട്ടു ഒരു പദമെന്ന് കല്പിച്ചു. അതിന്റെ പുറമെ കിഴക്കും തെക്കും പടിഞ്ഞാറും വടക്കും മുമ്പുപദം വീളവും ഇരണ്ടു പദം വീതിയുമായി ആറു പദം കൂട്ടി ഒന്നായി അഴിപ്പിച്ചു. ഇതിന്റെ കോണു നാലും നാലു പദം. ശേഷിച്ചതിനെ ഇരണ്ടു പദം കൂട്ടി ഓരോ പദമാക്കി അഴിപ്പിച്ചു. എന്നാൽ നാലുകോണിലുമീരണ്ടു പദമുണ്ടാം. അവിടെ ഇഴശാന്തകോണിലും നിരൂതികോണിലും ഉള്ളവ കിഴക്കുപടിഞ്ഞാറു നീണ്ടും അഗ്നിവായുകോണിൽ തെക്കുവടക്കു നീണ്ടും ഇരിക്കും. പിന്നെ ഇതിന്നു പുറമെ നാലു ദിക്കിലും എട്ടു പദമുള്ളത് അതുതന്നെ ഓരോ പദമായി തന്നെ ഇരിക്കവേണ്ട. ഇങ്ങനെ ബ്രഹ്മത്തിന്റെ ഒരു ദേവത ദൈവികത്തിൽ പന്ത്രണ്ടു ദേവത മുപ്പത്തിരണ്ട് ദേവത. ഇവിടെ ക്ഷേത്രത്തിന്നു പുറമെ പൈശാചകത്തിന്മേൽ എട്ടു ദേവത. ഇങ്ങനെ വാസ്തപുരുഷന്റെ ദേഹത്തിന്മേൽ അമ്പത്തിമൂന്ന് ദേവതകളുടെ സ്ഥാനം വിധിച്ചു.

ഇവിടെ വാസ്തവലിംഗ്ഗങ്ങളിൽ ഈശാന്തകോണിൽ തന്മൈൽ ഈവണ്ണം അരിപ്പൊടികൊണ്ട് പത്മമിട്ട് കുറുപ്പല്ലം അക്ഷതവുമിട്ട് പീഠപൂജാദിവാസ്തവപുരുഷനെ പൂജിച്ച് പിന്നെ ആ വാസ്തവപുരുഷന്റെ ദേഹത്തുകൽ നടുവിലേ പദത്തിൽ ബ്രഹ്മാവിനേയും പൂജിച്ച് പിന്നെ കിഴക്കാടി ദൈവിക്കാടി ആയ്ക്കാദികളായുള്ള പരിവാരദേവതകളേയും ക്രമേണ പൂജിച്ചാൽ ശിഷ്ടികളാകിൽ പൂവും ചന്ദനവും നെല്ലുമരിയുമായി തുകിക്കൊള്ളൂ. ബ്രാഹ്മണക്ക് ഹവിസ്സുകൊണ്ട് ശിഷ്ടികളുടെ ബലി അസുരപ്രീതി. ബ്രാഹ്മണൻ ദേവപ്രീതി ശിഷ്ടികൾ അസുരപ്രീതിക്കു സുരമാംസാദികൾ ചെയ്യുന്നു എന്ന് തത്ത്വം.

തത്ത്വസമുച്ചയം നിജനാമ ഭേദം
താരാദികം നിജപദാംഗകമകുവണ്ണം
ബ്രാഹ്മം മനം വിദിതം പ്രണവപ്രണാമ-
പൂജം സ്വനാമ രസവർണ്ണകമക്ഷരാംഗം. ൫

തത്ത്വസമുച്ചയം താരാദികം ഭേദം നിജനാമ നിജപദാംഗകം അകുവണ്ണം ബ്രാഹ്മം മനം വിദിതം—തത്ത്വസമു എന്നു രണ്ടു പുറത്തും കൂടിയും പ്രണവം ആദിയിങ്കലും കൂടി ചതുർത്ഥിയോടുകൂടിയ ബ്രഹ്മാ എന്നുള്ള പദം 'ഓം തത്ത്വസമു ബ്രാഹ്മണേ തത്ത്വസമു' എന്നു ദ്വാദശാക്ഷരമായ ബ്രഹ്മാവിന്റെ മൂലം അതിന്റെ പദങ്ങൾ ആകുകൊണ്ടും ഏകയാദിഷഡ്വംഗവുമറിഞ്ഞുകൊള്ളൂ. അഥ പ്രണവപ്രണാമപൂജം രസവർണ്ണകം സ്വനാമകുവണ്ണം—പ്രണവവും നമഃ എന്നുകൂടി ബ്രാഹ്മണേ എന്നു കൂട്ടുമ്പോൾ ഓന്നുമോ ബ്രാഹ്മണേ എന്നു ഷഡ്ക്ഷരമായ മൂലം അതിന്റെ അക്ഷരങ്ങളെക്കൊണ്ടു ഷഡ്വംഗവും ആകുന്നു.

തത്ര വാസ്തവതന്ത്രപുവിഷ്ണുരേ-
മായ്കാദിവൃതമാത്മസംഭവം
സന്നിധാപ്യ മനനോദിതേന തം
സ്വാംഗഷ്ട്വകസഹിതം സമർപ്പയേത്. ൫

വാസ്തവതന്ത്രപുവിഷ്ണുരേ തത്ര—വാസ്തവപുരുഷന്റെ ശരീരംകൊണ്ടു കല്പിച്ചിരിക്കുന്ന പീഠത്തുകൽ. ഉദിതന മനനാ ആയ്കാദിവൃതം ആത്മസംഭവം സന്നിധാപ്യ—ഈ പുറത്തെ മൂലങ്ങളിൽ ഒന്നുകൊണ്ടു ആയ്കാദിപരിവാരങ്ങളോടുകൂടി ബ്രാഹ്മം

വിനെ ആചരിച്ചു. ഹിരണ്യഗർഭായ വിദ്മഹേ ശതാനന്ദായ
ധീമഹി തന്നോ ബ്രഹ്മ പ്രചോദയാത — ഇതു ബ്രഹ്മാവിന്റെ
ഉപഹാരം. പ്രജാപതിഃ ഋഷിഃ പങ്ക്തി ക്ഷന്ദഃ ബ്രഹ്മാ ദേവതാ
ഇതു ഷഡക്ഷരമൂലത്തിന്റെ ഋഷിക്ഷന്ദോദേവതകൾ. ദ്വാദശാ
ക്ഷരമൂലത്തിന്നു ക്ഷന്ദസ്യ ഗാന്ത്രിയാകുന്നു. വ്യാപകാദിചെയ്തു
ഉപഹാരങ്ങളെ കൊടുത്തു സ്വാംഗഷ്ട്കസഹിതം തം സമർച്ച
യേത് പ്രണവോ പചാരമുലാംഗങ്ങളോടും ആയുർകാദിപരിവാരങ്ങ
ളോടും കൂടി ബ്രഹ്മാവിനെ പൂജിച്ചു.

ആയുർകസാവിത്രാഖ്യൗ

സവിതാ സവിവസ്വദിദ്രജയ ഇന്ദ്രഃ

മിത്രോ ഭദ്രജയാഭിധ-

രുദ്രമഹീധരയുതാപവത്സാപഃ

ഒൻ

ആയുർകായ നമഃ സാവിത്രായ നമഃ സവിത്രേ നമഃ വിവ
സ്വതേ നമഃ ഇന്ദ്രജായായ നമഃ ഇന്ദ്രായ നമഃ മിത്രായ നമഃ ഭദ്ര
ജായായ നമഃ ഭദ്രായ നമഃ മഹീധരായ നമഃ യുതാവസായ നമഃ
യുതായ നമഃ ഇങ്ങനെ പന്ത്രണ്ടു മന്ത്രങ്ങൾ.

*ഇനി രണ്ടു ശ്ലോകംകൊണ്ടു, ദൈവികത്തിൽ പന്ത്രണ്ടു
ദേവതകളുണ്ടു്, അവരുടെ പേരുകൊച്ചു ചൊല്ലുന്നു.

ആയുർക ഇതി. നേരേ നടുവിൽ ബ്രഹ്മാവിന്നു കിഴക്കു് ആറു
പദമൊന്നാക്കിയതിൽ ആയുർകനാകുന്ന ദേവത. അഗ്നികോണു ര
ണ്ടു പദമൊന്നാക്കിയതിൽ രണ്ടിലും സാവിത്രനും സവിതാവും.
തെക്കു വിവസ്വതൻ നിരൂതികോണിൽ ഇന്ദ്രജയനും ഇന്ദ്രനും പടി
ഞ്ഞാറു മിത്രൻ വായുകോണിൽ ഭദ്രജയനും ഭദ്രനും വടക്കു
മഹീധരൻ ഈശാന്തകോണിൽ യുതാവത്സനും യുതാനും ഇങ്ങ
നെ പന്ത്രണ്ടു ദേവതകൾ.

പ്രാഗാദീശാന്തമമീ

കൃമശഃ സൂരമാപപൂവ്വജനവിധൗ

കോണഗതദിധയാനാം

സക്ഷേത്രാനാം കൃദോ വിപദ്യേയഃ.

നും

അമീ പ്രാഗാദീശാന്തം കൃമശഃ സൂഃ—ഈ മന്ത്രങ്ങൾ അക
ത്തേ വരിയിൽ കിഴക്കുതട്ടങ്ങി ഈശകോണു് അവസാനമായിട്ടുള്ള
പദങ്ങളിൽ കൃമേണ പൂജിച്ചു. അഥ ആപപൂവ്വജനവിധൗ

കോണഗതദിതയാനാം സക്ഷേത്രാണാം ക്രമഃ വിപര്യേയഃ—ശി
വാദികളിൽ ആപായ നാമം എന്നു തുടങ്ങി പൂജിക്കുമ്പോൾ കോ
ണകളിലെ മന്ത്രങ്ങൾക്കും തത്പദങ്ങൾക്കും കൂടി ക്രമമെന്നു മാ
റാ പൂജിക്കണം. അപ്പോൾ ആപായ നമഃ ആപവത്സായ നമഃ
ഇതുരണ്ടും ഈശപദങ്ങളിൽ, കിഴക്കു ആയുധായ നമഃ, അഗ്നിപ
ദങ്ങളിൽ സചിത്രേ നമഃ സാവിത്രായ നമഃ, തെക്കു വിവസ്വതേ
നമഃ, നിത്യതിയിങ്കൽ ഇന്ദ്രായ നമഃ ഇന്ദ്രജയായ നമഃ പടിഞ്ഞാറു
മിത്രായ നമഃ, വായുവകൽ അദ്രായ നമഃ അദ്രജയായ നമഃ, വടക്കു
മഹീധരായ നമഃ, ഇങ്ങനെ പന്ത്രണ്ടു മന്ത്രങ്ങളുടേയും ക്രമങ്ങൾ.

ഈശാനഃ പർജ്ജന്യാ

ജയന്ത ഇന്ദ്രഃ സസൃജ്യസത്യഭുവഃ

ഭൂഃഽന്തരീക്ഷചാഹ്നി

പുഷ്പാ വിതഥ്വാ ഗൃഹക്ഷതോഥ യമഃ. നൃപ

ഗന്ധച്ഛദംഗരാജാ

മൃഗപിതൃദൈവാരകഃ സസുഗ്രീവാഃ

അഥ പുഷ്പദന്തവരണാ-

സുരശോഷാ രോഗവായുനാശാശ്വ. നൃപ

മുഖ്യോ ഭല്ലാടകസോ.

മാഗ്നികാദിത്യഭൂപേതാഃ സ്യുഃ

ഈശാഭ്യൈകൈകപദേ

ദപാത്രിംശദ്ഭേദതാ ബഹിഃ പ്രോക്താഃ. നൃപ

ഈശാനായ നമഃ പർജ്ജന്യായ നമഃ ജയന്തായ നമഃ ഇന്ദ്രായ
നമഃ ആദിത്യായ നമഃ സത്യായ നമഃ ഭൂശായ നമഃ അന്തരീക്ഷയ
നമഃ അഗ്നയേ നമഃ പുഷ്ണേ നമഃ വിതഥായ നമഃ ഗൃഹക്ഷ
തായ നമഃ യമായ നമഃ ഗന്ധവായ നമഃ ഭംഗരാജായ നമഃ മൃഗാ
യ നമഃ പിതൃഭ്യോ നമഃ ദൈവാരികായ നമഃ സുഗ്രീവായ നമഃ പു
ഷ്പദന്തായ നമഃ വരണായ നമഃ അസുരായ നമഃ ശോഷായ നമഃ
രോഗായ നമഃ വായുവേ നമഃ നശായ നമഃ മുഖ്യായ
നമഃ ഭല്ലാടായ നമഃ സോമായ നമഃ അർഗ്ഗളായ നമഃ അഭി
ത്യൈ നമഃ ഉദിത്യൈ നമഃ. ബഹിഃ ഈശാഭ്യൈകൈകപദേ
ദപാത്രിംശദ്ഭേദതാഃ പ്രോക്താഃ—ഇങ്ങനെ ഈശാനാദിപുറത്തേ
വരിയിൽ മുപ്പത്തിരണ്ടു പദങ്ങളിൽ മുപ്പത്തിരണ്ടു ദേവതകളുടെ
മന്ത്രങ്ങൾ പ്രോക്തമുണ്ടായി.

*ഇനി പുറത്തേതു മൂന്നാംശ്ലോകത്തുടങ്ങി ചൊല്ലുന്നു.

പുറത്തേപ്പന്തി—(ഈശാനൻ) മാനുഷപഞ്ചനാൻജയത്തെ ഇന്ദ്രൻ ആദിത്യൻ സത്യകൻ ഭൃശൻ അന്തരീക്ഷൻ ഇവ എട്ടും കിഴക്കേദിക്കിലെ ദേവതകൾ. പിന്നെ അഗ്നികോണിൽ അഗ്നി പൃഷ്വാവ് വിതഥൻ ഗൃഹക്ഷതൻ യമൻ ഇവ അഞ്ചും തെക്കു ശേഷം മൂന്നും നാലാംശ്ലോകത്തിൽ ചൊല്ലുന്നു.

യമന്റെ പടിഞ്ഞാറു ഗന്ധർവ്വൻ ഭൃംഗരാജൻ മൃഗൻ. ഇവ എട്ടും തെക്കേദിക്കിലെ ദേവതകൾ. നിത്യതാകോണിൽ നിത്യതി. ദൈവാരികൻ, സുഗ്രീവൻ, പൃഷ്വപദന്തൻ, വരൂണൻ, അസുരൻ, ശോഷൻ, രോഗൻ ഇവ എട്ടും പടിഞ്ഞാറേദിക്കിലെ ദേവതകൾ. പിന്നെ വായുകോണിൽ വായു നാഗൻ ഇവ രണ്ടും വടക്കു. ഇതിന്റെ കിഴക്കേതു മുഖ്യൻ ഭല്ലാഭൻ സോമൻ അർഗ്ഗളൻ അഭിതി ഉഭിതി ഇവ എട്ടും വടക്കേ ദിക്കിലെ ദേവതകൾ. ഇങ്ങനെ പുറത്തേപ്പന്തിയിൽ മാനുഷത്തിൽ മുപ്പത്തിരണ്ടു ദേവതകൾ ഈശാദി ഓരോരോ പദങ്ങളിൽ ചൊല്ലപ്പെട്ടു.

ഇതിഹരിമഹിഷനിഹന്ത്രോ-

രന്തബഹിരച്ഛന്ന ക്രമോന്വേഷഃ

ഈശാനാദിബഹിഷാ-

പാദാധരാന്താന്തരാന്തരജനിഷുഃ.

നൃപ

ഹരിമഹിഷനിഹന്ത്രോഃ ഇതി അർച്ഛന്നേ അന്തഃ ബഹിഃ ച ക്രമഃ—വിഷ്ണുവിങ്കലും ഭർഗ്ഗയിങ്കലും പൂജയിങ്കൽ ഈവണ്ണം അകത്തും പുറത്തുമായിട്ടു ദേവതകളുടെ ക്രമം ഭവിക്കും. അന്വേഷഃ ഈശാനാദിബഹിഷാപാദാധരാന്താന്തരാ അന്തഃ അജനിഷുഃ ച ക്രമഃ—ശിവാദികളായ അഞ്ചുദേവന്മാരിലും മുമ്പിൽ പുറത്തു ഈശാനാദി മുപ്പത്തിരണ്ടു ദേവതകളും അതിനകത്ത് ആപായ നമഃ എന്നതുടങ്ങി മഹീധരായ നമഃ എന്ന് അവസാനമായി മുമ്പിൽ പുറത്തു ക്രമേണ പന്ത്രണ്ടു ദേവതകളും പിന്നെ അകത്തു ബ്രഹ്മാവും ഇങ്ങനെ പൂജയിങ്കലും ബലിദാനത്തുങ്കലും ക്രമം ഭവിക്കും. അവിടെ ബ്രഹ്മാവിനു മുമ്പിലും കൂടി വേണമെന്നു വരും.

ശബ്ദസ്മരണാർത്ഥമെന്നു

ജംഭകപിലിപിഞ്ചകൈ ദിശി ബഹിസ്സ പൂഃ

വിദിശി ചരകീ വിദാശീ

പുതനികാ പാപരാക്ഷസീശാഭ്യം.

നൃപ

ബഹിഃ ദിശി പുറത്തു നാലുദിക്കിലും, ശവ്സുന്ധായ നമ അർപ്പമ്ണേ നമഃ ജംഭുകായ നമഃ പിലിപിണ്ഡായ നമഃ ഇങ്ങനെ നാലും വിദിശി ഇശശാദ്യം ചരക്യൈ നമഃ വിദാത്യൈ നമഃ പുത നായൈ നമഃ പാപരാക്ഷസൈ നമഃ ഇങ്ങനെ നാലുംകൂടെ പൂജിക്കണം.

*അഞ്ചാംശ്ലോകത്തിൽ ക്ഷേത്രത്തിന്നു പുറമേ പൈശാചികത്തിൽ എട്ടു ദേവതകളെ ചൊല്ലുന്നു.

ക്ഷേത്രത്തിന്നുപുറമേ മതിലുകൾ നേരേ കിഴക്ക് പൈശാചികത്തിൽ ശവ്സുന്ധൻ. തെക്ക് അർച്ചമാവു്. പടിഞ്ഞാറു ജംഭുകൻ. വടക്കു പിലിപിണ്ഡരകൻ. ഇശശാന്തകോണിൽ ചരകി. അഗ്നികോണിൽ വിദാരി. നിരൂതികോണിൽ പുതന. വായുകോണിൽ പാപരാക്ഷസി ഇങ്ങനെ അമ്പത്തിമൂന്നു ദേവതകളുടെ പേരുകളും സ്ഥാനങ്ങളും ചൊല്ലി.

അഥ ദേവാസുരഗന്ധർവയക്ഷ-

പിതരസ്സനാഗരാക്ഷസകാഃ

പൂർവാദ്യഷ്ടദിശാസു ക്രമശഃ

സപിശാചകാ ഗ്രഹാഃ സകലേ.

നൃണ

അഥ പൂർവാദ്യഷ്ടദിശാസു ക്രമശഃ ദേവാസുരഗന്ധർവയക്ഷ പിതരഃ സനാഗരാക്ഷസകാഃ സപിശാചകാഃ ഗ്രഹാഃ-ദേവഗ്രഹേഭ്യോ നമഃ അസുരഗ്രഹേഭ്യോ നമഃ ഗന്ധർവഗ്രഹേഭ്യോ നമഃ യക്ഷഗ്രഹേഭ്യോ നമഃ പിതൃഗ്രഹേഭ്യോ നമഃ നാഗഗ്രഹേഭ്യോ നമഃ രാക്ഷസഗ്രഹേഭ്യോ നമഃ പിശാചഗ്രഹേഭ്യോ നമഃ ഇങ്ങനെ കിഴക്കുതടങ്ങി പ്രദക്ഷിണക്രമേണ എട്ടു ദിക്കുകളിലും പത്മത്തിന്റെ പുറത്തു കുറുമ്പുല്ലമാത്രം ഇട്ട് അവിടെയും പൂജിക്കുകയും സകലേ എന്നതുകൊണ്ടു എല്ലാ ദേവകളും വേണം.

വിരിഞ്ചം ദ്വിപഞ്ചാശതാ ദേവതാഭി-

ർവൃതം 1 ചാഞ്ചയിതാ യഥോക്തക്രമേണ

അമൃഷ്ണ നിഃവദ്യാഥ വിദാൻ പ്രദ്യാദ്

ബലിം ചാഖിലാഃദ്യാഥ തദ്ദേവതാഭ്യഃ. നൃ

യഥോക്തകൃമേണ ദ്വിപഞ്ചാശതാ ദേവതാഭിഃ വൃതം
വിരിഞ്ചം അഞ്ചയിതപാ—അവരവക്ഖ പരഞ്ഞ ക്രമപോലെ അ
ഞ്ചിരണ്ട ദേവതകളോടും ദേവഗ്രഹാദിയോടും കൂടി ബ്രഹ്മാവി
നെ പൂജിച്ചാൽ. അമൃഷ്ട നിവേദ്യ—ബ്രഹ്മാവിനു ഹവിസ്സിൽ
പാതിയേ നിവേദിച്ചാൽ. വിദപാൻ അഖിലാഭ്യഃ തദ്ദേവതാഭ്യഃ
ബലിം പ്രദദ്വാത്—വിദപാനായിരിക്കുന്ന ആചാര്യൻ സകലദേവത
കൾക്കായിക്കൊണ്ടു ബലിയേയും കൊടുപ്പൂ.

കുശപ്രസൂനാക്ഷതവാരിഹവൈ-

സ്രീശഃ കിരേദപാസു ചതുർമുഖാഭ്യാം

സകൃത്സകൃത്തത് പരിതഃ പരേഭ്യോ

ബഹിർഗ്രഹേഭ്യോഽഞ്ചിതപഞ്ചകൂരൈഃ. നവ

ഇതി. കുശപ്രസൂനാക്ഷതവാരിഹവൈഃ വാസുചതുർ
മുഖാഭ്യാം സ്രീശഃ ബലിം കിരേത്—കുശയും പുഷ്പവും അക്ഷതവും
വെള്ളവും കൂടിയിരിക്കുന്ന ഹവിസ്സുകൊണ്ടു വാസുപുരുഷനായി
ക്കൊണ്ടും ബ്രഹ്മാവിനായിക്കൊണ്ടും മൂന്നുമുഷ്ടിയായി ബലിയേ
ച്ചെയ്യൂ. തത്പരിതഃ പരേഭ്യഃ ബഹിഃ ഗ്രഹേഭ്യഃ ച അഞ്ചി
തപഞ്ചകൂരൈഃ (സകൃത്സകൃത്) ബലിം കിരേത്—അവരുടെ
പുറത്തെ ആയുക്താദികളായ ദേവതകൾക്കും അവരുടെ പുറത്തേ
ദേവഗ്രഹാദികൾക്കായിട്ടും ഓരോ മുഷ്ടിയായി മഞ്ഞൾ തയിരു
മലയ്ക്ക് തരിപ്പണം എളുപ്പ് ഈ പഞ്ചകൂരുകൂട്ടിയിരിക്കുന്ന ഹവി
സ്സുകൊണ്ടു ബലിയേച്ചെയ്യൂ.

കൃതപാ ബലിം സലിലമത്ര സകൃത് സകൃച്ഛ

ദത്തപാ പ്രസന്നയജനം പ്രവിധായ ധാതുഃ

തദപാസുദൈവതകദംബകൃതാവലംബം

പ്രാകാരമദ്ധ്യമവബുദ്ധ്യ കരോതു രക്ഷാം. നന്ദ

ബലിം കൃതപാ സകൃത് സകൃത് സലിലം ദത്തപാ—ഈവണ്ണം
ബലിയും തുകി എല്ലാ ദേവതകൾക്കും ഓരോ പ്രാവശ്യം വെള്ള
വുമപ്പിപ്പൂ. അഥ ധാതുഃ പ്രസന്നയജനം പ്രവിധായ—അന
ന്തരം ബ്രഹ്മാവിന്റെ പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്യൂ. തദപാസുദൈവ
തകദംബകൃതാവലംബം പ്രാകാരമദ്ധ്യം അവബുദ്ധ്യ രക്ഷാം കരോ
തു—ഈ പറഞ്ഞ വാസുദേവതാസമൂഹത്താൽ വാപ്തമായും ആ

ത്രയമായും ഇരിക്കുന്ന മതില്ക്കു് അകം കൈയും എന്നു ധ്യാനിച്ചു ക്ഷേയേയും ചെയ്തു.

അനന്തരം നിധികലശാഭിഷദ്ധാധാരപ്രതിഷ്ഠകളെ പറയുന്നു.

ഗതേന്ത തത്ര വിശോധിതേ വിനിമിതാ-

ധാരാശ്മദ്ധ്യാവദേ

ധാന്യാദ്യാഹിതവിഷ്ടരേന്ദ്ര നിധികം-

ഭം താമ്രജം വാഗ്ജം

മൂലേന പ്രണിധായ തത്ര വാധിവ-

ഭൂതാഭിപൂണ്ണേണ്ണജം

സംപൂജ്യാബ്ജമിഹാഭിരാദ്ധ്യ ഭവനേ-

ശീം പ്രാത്ഥയേതാമനാ.

ഒ ൦

തത്ര വിശോധിതേ ഗതേന്ത—അവിടെ പ്രതിഷ്ഠാസ്ഥാനത്തു നല്ലവണ്ണം ശോധന ചെയ്തിരിക്കുന്ന കുഴലിങ്കൽ സ്ഥലശുദ്ധി ചെയ്താൽ. വിനിമിതാധാരാശ്മദ്ധ്യാവദേ—പൂജാസ്ഥാനത്തു ഇരുന്ന് ദേഹശുദ്ധാഭിഗണപതിപൂജാനന്തരം ചെയ്തു ആധാരശിലയ്ക്കു പഞ്ചഗവ്യപ്രോക്ഷണശോഷണാഭി ശക്ത്യാവാഹനയും ചെയ്തു പ്രതിഷ്ഠിച്ച ശുദ്ധാ ഭൂതരിത്യാഭി ജപിച്ചു പിന്നെയും ശക്ത്യാവാഹനയും പൂജയും ചെയ്തിരിക്കുന്ന ആധാരശിലയുടെ നടുവിലേ ഗത്തത്തുകൽ. ധാന്യാദ്യാഹിതവിഷ്ടരേ—പത്മമിട്ടു നെല്ല്മിട്ടു പീഠമുണ്ടാക്കി പീഠം പൂജിച്ചു. താമ്രജം വാ അശ്വജം വാ നിധികംഭം മൂലേന പ്രണിധായ—ചെമ്പുകൊണ്ടു താൻ ശില കൊണ്ടു താൻ ഉണ്ടാക്കിയിരിക്കുന്ന നിധികലശത്തെ കമത്താശോഷണാഭി പാത്രപൂജയും ചെയ്തു മലത്ത്. വിധിവത് രത്നാഭിപൂണ്ണേ തത്ര—കൂട്ടം നൃസിച്ചു പൂജിച്ചു നവരത്നങ്ങളും സ്വപ്നവും നൃസിച്ചു നെല്ലുകൊണ്ടു നിറച്ചു. അണ്ണജം അബ്ജം സന്ധ്യജ—ലാപിപങ്കജമന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടു പൂജിച്ച് ഇഹ ഭവനേശം അഭിരാദ്ധ്യ—ശക്തിയെ ആവാഹിച്ചു പൂജിച്ചു പ്രസന്നപൂജാനന്തരം ചെയ്തു. അമനാ പ്രാത്ഥയേത—ഈ മന്ത്രം കൊണ്ടു പ്രാത്ഥിച്ചു.

തപമേവ പരമാ ശക്തി-

സുപമേവാസനധാരികാ

സംതൃപ്തയാ തപയാ ദേവി

സ്ഥാതവ്യമിഹ സർവദാ.

ഒ ൧

ഈ പ്രാത്ഥനാമന്ത്രം.

*ഇനി ഒരു ശ്ലോകംകൊണ്ട് ആ കഴിയിൽ ആധാരശില കളെ പ്രതിഷ്ഠിക്കണമെന്നു ചൊല്ലുന്നു.

(ഗത്) ഇതി. പിന്നെ ശുദ്ധമാക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന കഴിയിൽ ഇനി ഉണ്ടാവാനിരിക്കുന്ന ശ്രീപിറത്തോളം വിസ്താരമുള്ളതായി അതിൽ പാതി കനമായി ഒരു കുറവുകൂടാതെ പണിചെയ്തു വിധിക്കു തക്കവണ്ണം ആധാരശില പ്രതിഷ്ഠിച്ച് അതിന്റെ നടുവേ ഒരു കഴി വേണം. ആ കഴിയിൽ നെല്ലുമരിയുമെല്ലാമിട്ട് അവിടെ ചെമ്പുകൊണ്ടുതാൻ കല്ലുകൊണ്ടുതാൻ ചമച്ചിരിക്കുന്ന നിധികുടത്തെ പ്രതിഷ്ഠിച്ച് അതിൽ നല്ല രത്നം സ്വർണം ലോഹ ബീജാദികളെക്കൊണ്ടു കുടം നിറച്ച് പിന്നെ കല്ലുകൊണ്ടു പണി ചെയ്തിരിക്കുന്ന ശിലാപത്മത്തെ നാളം കുടത്തിനകത്തു ചെല്ലുമാറു മലർത്തി അടച്ച് അതിന്റെ കണ്ണികയിൽ ദേവന്റെ മുഖമെന്ന് അറിഞ്ഞു് ആ ദിക്കു നോക്കി ഇരിപ്പാറു തക്കവണ്ണം ശിലാകൂർമ്മത്തേയും പ്രതിഷ്ഠിച്ചു അതിന്റെ മീതെ ചെമ്പുകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ യോഗനാളത്തേയും പ്രതിഷ്ഠിച്ചു. പിന്നെ ആ കഴിയിൽ ഇവറ്റിനെ രക്ഷിച്ചു നാലു പുറവും കല്ലുകൊണ്ടു പണിചെയ്തു യോഗനാളാന്തരം രക്ഷിച്ചു കഴി ശേഷം നികത്തു ഇടിക്ക. പിന്നെ വെള്ളം വീർത്തി ഇടിക്ക. വഴിപോലെ ഉറയ്ക്കണം എന്നു അർത്ഥം.

*ഇനി ഒരു ശ്ലോകംകൊണ്ടു നിധികുടാദിയുടെ ലക്ഷണത്തെ ചൊല്ലുന്നു.

1. സ്തംഭോച്ചസ്ത കഡംശവിസ്തുതതദ-

ഷ്ടാംശാധികോച്ചോ ഘടഃ

പത്മോഷ്ടാംശസമുച്ഛ്രയോച്ഛ്രയനവാം-

ശോനപ്രഥോഷ്ടച്ഛദഃ

അക്ഷാംശായതതദ്വിപാംശരഹിത-

വ്യാസായതാർദ്ധോച്ഛ്രയഃ

കൂർമ്മോ നാഗയഥാഗ്രതദ്വിഗുണമു-

ലാ യോഗനാളപ്രഥാ.

൧൨

ഇതി—ഇനി ഉണ്ടാവാനിരിക്കുന്ന പ്രാസാദകാൽനീളത്തിന്റെ ആറൊന്നു വണ്ണമായ് അതിലെട്ടൊന്നു കൂടെ കൂടിയ ഇവരമായിരിക്കണം. നിധികുടം ചെമ്പുകൊണ്ടു കല്ലുകൊണ്ടു മുണ്ടാക്കാം. കുടംപോലെ ഇരിക്കയും വേണം. ഇങ്ങനെ നിധികുടം

1. ഈ ശ്ലോകം ഭൂമിശാസ്ത്രത്തിൽ കാണുന്നില്ല.

പിന്നെ കാലിവരത്തിൽ എട്ടൊന്നിൽപരമായി ഇരിക്കണം, ഇവരത്തിൽ ഒമ്പതാലൊന്നു കുറഞ്ഞു വിസ്താരമായി പിടിതളുക കളോടും കണ്ണികയോടുംകൂടി ഇരിക്കണം ശിലാപത്മം കുടത്തിന്റെ വിസ്താരമായി പത്മനാളവും വേണം. പത്മനാളം നീളം കുടത്തിന്റെ കഴുത്തോളം. പിന്നെ കാൽനീളത്തിൽ പന്ത്രണ്ടാലൊന്നു നീളവുമായി അതിലെട്ടൊന്നു കുറഞ്ഞു വിസ്താരമായി നീളത്തിൽ പാതി ഇവരമായി ഇരിക്കണം ശിലാകൃത്ഥം. ആമേടെ ഭാഷ പണിചെയ്യും വേണം. പിന്നെ ശിലാകൃത്ഥത്തിന്റെ മേൽവായിൽനിന്നു നപുംസകശിലയുടെ കീഴ്വായോളം തളം തുളച്ചുചെല്ലുന്ന നീളവുമായി വൃത്തവുമായി അഗ്രത്തിങ്കൽ ഒരു വിരലും മൂലത്തുങ്കൽ ഇരുവിരലും വണ്ണമായി കുഴലുപോലെ ഉള്ളൊടിയായി ചെമ്പുകൊണ്ടു പണിചെയ്യണം. അനന്തനായ യോഗനാളം. ഇങ്ങനെ ആധാരശിലാടിപ്രതിഷ്ഠ ചെയ്തിലുമാം. എന്നിയേ ഈ ക്രിയ ഒന്നും ചെയ്യാതെ തളത്തിന്നുമേൽ നപുംസകശിലാടി പ്രതിഷ്ഠിച്ചു ബിംബപ്രതിഷ്ഠ ചെയ്തിലുമാം.

*ഇനി ഒരു ശ്ലോകംകൊണ്ടു് ഇഷ്ടകാലക്ഷണത്തെ ചൊല്ലുന്നു.

അഷ്ടാശാമിഹിരൈസ്ത്രിധായരതദ-
 രദ്ധവ്യാസപാദോച്ഛ്രിതാ
 യദപാർഷ്വായൈശ്ചർമിതാ രതിവിത-
 ത്വത്സേധവശ്ചോഽംഗുലൈഃ
 മാർത്തന്ദ്രാഃ പദപാകലോഹിതരച-
 ശ്ലൈശ്ചോഽംഗവാഷ്ടാഷ്ടകാഃ
 കർത്തവ്യാശ്ചതുരാനിതഃശ്ചതുരപ-
 താ വാ ഗൃഹൈരചിത്യതഃ.

എന്നു.

ഇതി. പ്രാസാദകാലിവരത്തിന്റെ എട്ടൊന്നു താൻ പത്തൊന്നുതാൻ പന്ത്രണ്ടാലൊന്നു താൻനീളമായി, നീളത്തിന്റെ പാതി വീതിയും നാലൊന്നു കനവുമായി, ഇങ്ങനെ മൂന്നുപ്രകാരം ഇഷ്ടകകളെ ഉണ്ടാക്കാം. എന്നിയേ പന്ത്രണ്ടുവിരൽ നീളവും എൺ വിരൽ വീതിയും നാലുവിരൽ കനവുമായിട്ടുണ്ടാക്കാം. ഇഷ്ടകകൾ ഈവണ്ണം കട്ടിളകൂടി മണ്ണുണ്ടാക്കി അറുത്ത് ഉണക്കി ചുവക്കെച്ചുട്ട് ഉണ്ടാക്കിലുമാം. എന്നിയേ കല്ലുകൊണ്ടുണ്ടാക്കിലുമാം. ഇ

ങ്ങനെ പ്രാസാദത്തിന്റെ വലിപ്പത്തിന്നു തക്കവണ്ണം എട്ടു ഇഷ്ടകകളാകിലുമാം നാലു ഇഷ്ടകകളാകിലുമാം പന്ത്രണ്ടു ഇഷ്ടകകളാകിലുമാം.

*ഇന്നി ഒരു ശ്ലോകംകൊണ്ടു് ഗർഭപാത്രത്തിന്റെ ലക്ഷണത്തെ ചൊല്ലുന്നു—

1സംഭാധാമദപാദശാംശോപപന്നം

വ്യാസം വ്യാസാർദ്ധോച്ഛ്രയം ഗർഭപാത്രം
തത്ത്വം തത് ശുദ്ധശുൽബപ്രകൃതം

സോപായോഽപ്യുനോച്ഛ്രയോർദ്ധ്വപക്ഷാധിരം. ൧൪

ഇതി. പ്രാസാദകാൽ നീളത്തിന്റെ പന്ത്രണ്ടാലൊന്നു ദീർഘവിസ്താരങ്ങളായി സമചതുരശ്രമായി വിസ്താരത്തിൽ പാതി ഇവരമായി ശോധനചെയ്തിരിക്കുന്ന ചെമ്പുകൊണ്ടു് ഗർഭപാത്രം പണിചെയ്തു കൊള്ളൂ. ഉള്ളിൽ വെതുവണ്ഡമായി പണിചെയ്തും വേണം. തന്റെ ഇവരത്തിൽ മുക്കാലടപ്പിന്നു ഇവരമായി ഗർഭപാത്രത്തിന്നു് അടപ്പു പണിചെയ്തു കൊള്ളൂ.

തദ്ദക്ഷിണേ ദർശദാദിശോധിരം

നിധായ ക്രമം കൃതധാന്യവിഷ്ണുരേ
വിശോദ്ധ്യ താ ധാരണയാത്മമന്ത്രതഃ

പ്രാച്യധാധിചാസ്ത്രേണ ഘടോപരി നൃസേത് ൧൫

ഇതി. തദ്ദക്ഷിണേ കൃതധാന്യവിഷ്ണുരേ.—ഈ നിധികലശത്തിന്റെ തെക്കുഭാഗത്തു ആറു സ്വസ്തികപത്മങ്ങളിൽ നെല്ലുമിട്ടു പീഠമുണ്ടാക്കിവെച്ചേറേ പീഠപൂജയും ചെയ്യൂ. ദർശദാദിശോധിരം ക്രമം നിധായ — ദർശത്തപഗ്ജലഗവ്യങ്ങളെക്കൊണ്ടു് ശോധന കളെ ചെയ്തിരിക്കുന്ന ശിലാക്രമത്തേയും ശിലാപത്മത്തേയും രജത ക്രമത്തേയും തത്പത്മത്തേയും സ്വണ്ണക്രമത്തേയും തത്പത്മത്തേയും വച്ചു. ധാരണയാ ആത്മമന്ത്രതഃ ച തം വിശോദ്ധ്യ—പത്മത്രയത്തിന്നു ശോഷണാദിത്രയവും ക്രമത്രയത്തിന്നു ഹാളാം ഹും ഫട് ഇത്യാദികൊണ്ടു ഭൂതസംഹാരാദി ലിപിന്യാസാന്തവും അക്രപാരായ നമഃ എന്നു ക്രമമന്ത്രപ്രാണായാമവും പ്രണവാംഗവും ചെയ്തു് ഈ മന്ത്രംകൊണ്ടുതന്നെ ആവാഹിച്ചു പൂജിച്ചു. പത്മങ്ങൾക്കു പ്രണവംകൊണ്ടു പൂജിച്ചു. ഇതി പ്രാച്യ അധി

1. ഈ ശ്ലോകം മുദ്രിതഗ്രന്ഥത്തിൽ കാണുന്നില്ല.

വാസ്യ ഘടോപരി നൃസേത്—ഇപ്രകാരം പൂജിച്ച് അധിവസിച്ച് ശിലാപത്മകൂടമാദിയെ നിധികലശത്തിന്റെ മുകളിൽ വയ്ക്കും.

ശിലാപത്മം കുടോപരി സുവിനിധായാർണ്ണകമലം

സമർച്ചാസ്തിൻ ഭാവ്യാലയവദപധായാശ്ചമകമരം
അക്രപാരായേതി പ്രണവനമസോരന്തരഭവാ-

ണനാവാഹ്യാനേന പ്രണവവിഹിതാംശം യജതു ച. നെ

ഇതി. കുടോപരി ശിലാപത്മം സുവിനിധായ—നിധികലശത്തിന്റെ മുകളിൽ ശിലാപത്മത്തെ ഉറപ്പിച്ചു വെച്ചു. അർണ്ണകമലം സമർച്ച—ലിപിപങ്കജമന്ത്രങ്ങളെക്കൊണ്ടു പൂജിച്ചു. അസ്തിൻ ഭാവ്യാലയവത് അക്രപാരായ ഇതി പ്രണവനമസോഃ അന്തരഭവാ അണനാ അശ്ശകമരം ഉപധായ—ഈ ശിലാപത്മത്തുകൽ പ്രണവനമസ്സുകളുടെ മദ്ധ്യത്തുകൽ 'അക്രപാരായ' എന്നിങ്ങനെയുള്ള മന്ത്രംകൊണ്ടു ശിലാകൂടത്തെ പ്രാസാദത്തിന്റെ മുഖം വരുന്ന പോലെ മുഖമായിട്ടു നൃസിച്ച്. അനേന ആവാഹ്യ പ്രണവവിഹിതാംശം യജതു ച—“അക്രപാരായ നമഃ” എന്നുള്ള ഈ മന്ത്രം കൊണ്ടു ആവാഹിച്ചു പ്രണവാദ്യംഗന്യാസാദിച്ചെഴുതുക പൂജിച്ച് അർഹ്യപുഷ്പാഞ്ജലിയും ചെയ്തുകൊടുക്കും.

തദുൽപാദനേ പത്മേ രജതരചിതേ സാർണ്ണകമലേ

നൃസേത്രേപ്യം കൂടം പ്രയജതു ച ഭരതൈവ മരണാ
തഥാ സ്വർണ്ണാംഭോജേർച്ചിതലിപിസരോജേ കനകജം
നിധായേഹ്വതം കൂടം വിധിവദമനാ പ്രാർത്ഥയതു ച. നെ

ഇതി. തദുൽപാദനേ പത്മേ രജതരചിതേ പത്മേ—ആ ശിലാകൂടത്തിന്റെ മുകളിൽ വെള്ളികൊണ്ടുള്ള പത്മത്തെ വെച്ചു. സാർണ്ണകമലേ—ലിപിപങ്കജത്തെ പൂജിച്ച് അതിന്റെ മുകളിൽ. തേന മരണാ രൈപ്യം കൂടം തഥാ നൃസേത്—“അക്രപാരായ നമഃ” എന്നതുകൊണ്ടു രൈപ്യകൂടത്തെ അപ്രകാരം നൃസിച്ച് പൂജിക്കും. സ്വർണ്ണാംഭോജേ അർച്ചിതലിപിസരോജേ കനകജം കൂടം നിധായ—അതിന്റെ മുകളിൽ സ്വർണ്ണപത്മത്തെ വെച്ചു ലിപിപങ്കജം പൂജിച്ച് സ്വർണ്ണകൂടത്തെയും മുന്തിലപ്പോലെ വെച്ചു. വിധിവത് ഇഹ്വതം അമനാ പ്രാർത്ഥയതു ച—കൂടംമന്ത്രം കൊണ്ടു ആവാഹിച്ചു പൂജിച്ച് അർഹ്യപുഷ്പാഞ്ജലിയും ചെയ്തു ഈ മന്ത്രം കൊണ്ടു പ്രാർത്ഥിക്കും.

നമസ്തേ ക്രമരൂപായ വിഷ്ണുവേ വിശ്വസാക്ഷിണേ
കരിഷ്യമാണം പ്രാസാദമിഹ തപം ധത്തുമർഹസി. ൭൮
ഇതി പ്രാത്ഥനാമന്ത്രം.

വിഷ്ണുശാപചിരിം വിധായ യമദി-
ശ്ചാതുഗ്രതഃ സ്വസ്തികേ
ദേവം ച പ്രസമച്ചു ശേഷമവിഷാ
ഹതപാ പ്രസാദാഥ തം
ക്രമസ്തോപരി യോഗനാമുപധാ
യാജന്മഭൂമുദ്ഗതം
ഗർത്തം മുത്തികയാദിപുതു ദൃഷ്ടാ
ചാകോട്ടു ദാർഡ്യം നയേത്.

൭൯

അഥ യമദിശ്ചാരി സ്വസ്തികേ വിഷ്ണുശാപചിരിം വി-
ധായ—വിന്നെ പ്രാസാദത്തിന്റെ തെക്കേ ദ്വാരദേശത്തുകൽ
രണ്ടു സ്വസ്തികത്തുകൽ ഗണപതിയേയും ദക്ഷിണാമുത്തായേയും
പൂജിപ്പു. അഗ്രതഃ സ്വസ്തികേ ദേവം ച പ്രസമച്ചു—പ്രതി-
ഷ്ഠാസ്ഥാനത്തിന്റെ മുമ്പിൽ സ്വസ്തികത്തിൽ ദേവനേയും
പൂജിപ്പു. ശേഷമവിഷാ ഹതപാ തം പ്രസാദ—അവിടെ നിവേ-
ദ്യമടച്ചു തല്പേഷംകൊണ്ടു അഗ്നിയിങ്കൽ ഹോമിച്ചു കാൽ കഴു-
കി പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്തു രക്ഷിപ്പു. ക്രമരൂപം ഉപരി ആജ-
ന്മഭൂമുദ്ഗതം യോഗനാമം ഉപധായ—വിന്നെ സ്വസ്തിക്രമ-
ത്തിന്റെ മുകളിൽ ഭാവിയാചിരിക്കുന്ന നപുംസകശിലാസ്തംഭ-
ത്തോളം നീളമുണ്ടായി ചെമ്പുകൊണ്ടു ഉണ്ടാക്കിയിരിക്കുന്ന യോ-
ഗനാമത്തെ ദർശ്വദാദികളേക്കൊണ്ടു ശുദ്ധിച്ചെയ്തു അനന്തായ-
നമഃ എന്ന മന്ത്രം കൊണ്ടു പൂജിച്ചു ഉറപ്പായിട്ടു നിർത്തിയാൽ
വിന്നെയും അനന്തനേ ആചാമിച്ചു പൂജിച്ചു അപ്യപുഷ്പാ-
ഞ്ജലിയും ചെയ്തു.

നമസ്തേ /നന്തരൂപായ വിഷ്ണുവേ വിശ്വസാക്ഷിണേ
കരിഷ്യമാണം പ്രാസാദമിഹ തപം ധത്തുമർഹസി.

ഈ മന്ത്രം കൊണ്ടു പ്രാത്ഥിച്ചു, മുത്തികയാ ദൃഷ്ടാ ച ഗ-
ർത്തം അഭിപുതു ആകോട്ടു ദാർഡ്യം നയേത്—നല്ല മണ്ണുകൊണ്ടും
കല്ലുകളേക്കൊണ്ടും ആക്കുഴിയെ നിറച്ചു നല്ലവണ്ണം ഇടിച്ച് ഉറ-
പ്പിപ്പു. ഇങ്ങനെ ഷഡാധാരപ്രതിഷ്ഠകൾ.

അനന്തരാ ഇഷ്ടകാസ്ഥമാപനത്തെ പറയുന്നു.

പുണ്ണപ്രാസാദദേശേ ത്രിണയനപദസം-
 പ്രീണിതാഭീഷ്ടവസ്തു
 ഭാവ്യേതദ്ഭാരശാഖാപദമപി പരിക-
 ല്ലേപാത്തരേണാഥ ചൈതത്
 ഉല്ലേഖാദിക്രമേണ ജപലനമുപസമാ-
 ധായ ഗച്ഛാദിസിക്താ-
 സുദ്യാമ്യേ/ഷ്ടേഷ്ടകാസുദ്യമദിശി കലശം
 ച നൃസേത് ക്ഷണപ്ലവീഭം. വ ൦

പുണ്ണപ്രാസാദദേശേ—മണ്ണുകളേക്കൊണ്ടു നിറച്ചിരിക്കുന്ന പ്രാസാദസ്ഥലത്തുകൽ. ത്രിണയനപദസംപ്രീണിതാഭീഷ്ടവസ്തു—ഈശങ്കോണിൽ മുമ്പിൽ പറഞ്ഞപോലെ വാസ്തുദേവതകൾക്കു ബലിയെച്ചെയ്ക്കാൽ. ഭാവി ഏതദ്ഭാരശാഖാപദം പരികല്പ്യ-ഭാവിയായിരിക്കുന്ന പ്രാസാദഭാരത്തിന്റെ പ്രധാനഭാരത്തെത്തന്നെ നീശ്ചയിച്ച്, ഏതത് ഉത്തരേണ-ഈ ഭാരത്തിന്റെ വടക്കുഭാഗത്തു ഇരുന്നു ദേശശുദ്ധാദിചെയ്ത്. ഉല്ലേഖാദിക്രമേണ ജപലനം ഉപസമാധായ—സ്വപരണമാക്കിക്കീറി തീയും ഇട്ടു അനന്താധാനാദിപ്രതിഷ്ഠാദി ചാരണംചെയ്തുകൊണ്ടു. തദ്യാമ്യേ ക്ഷണപ്ലവീഭം ഗച്ഛാദിസിക്താഃ അഷ്ട ഇഷ്ടകാഃ തദ്യമദിശി കലശം ച നൃസേത്—ഘോരമത്തിന്റെ തെക്കു അഷ്ടദലപത്മത്തിൽ പ്രീഷ്ഠാദിവസ്ത്രാന്തരിതമായി പീഠമുണ്ടാക്കിയതിങ്കൽ പഞ്ചഗവ്യംകൊണ്ടും അഷ്ടഗവ്യംകൊണ്ടും ദർശാദികൊണ്ടും കഴുകി ശുദ്ധിവരുത്തിയിരിക്കുന്ന എട്ട് ഇഷ്ടികകളേ വെച്ച് അതിന്റെ തെക്കു സ്വസ്തികപീഠത്തുകൽ ഒരു കലശത്തേയും വയ്ക്കുക.

ധാരണാക്രമവിശോധിതാസുതഃ
 സ്വാൺതസ്സമഭിപൂജ്യ ചേഷ്ടകാഃ
 പ്രാച്യ് രത്നജലപുരിതം ഘടം
 പ്രാരഭേത ഹവനം ച മന്ത്രവിത്. വ ൧

തതഃ ധാരണാക്രമവിശോധിതാഃ ഇഷ്ടകാഃ സ്വാൺതഃ സമഭിപൂജ്യ-പിന്നെ ഇഷ്ടകൾക്കും കലശത്തിനും പീഠപൂജിച്ച ശോഷണാദി ചെയ്തു ഇഷ്ടകളെ തത്തമന്ത്രംകൊണ്ടു വെച്ചുവെച്ചു പ്രണവംകൊണ്ടു ഒന്നായി കല്പിച്ചു മൂലാന്തവാഹിച്ചു പൂ

ജിപ്പു, രത്നജലപൂരിതം ഘടം പ്രാച്യ-കലശത്തിൽ കൂർച്ചാ
സാന്തഃചെയ്തു രത്നം നൃസിപ്പു വെള്ളം നിറച്ചു മൂലം ആവാഹിച്ചു
പൂജിപ്പു. പനഃ ഹവനം പ്രാരഭതേ-പിന്നെ പരിധി വച്ചു ഹോമം
തുടങ്ങു.

പകപാത് പ്രാഗ് ഭർഗ്ഗഭർഗ്ഗാസ്മരമുരഭിദിമു-

ലാക്ഷരൈവിഷ്ണുരാജേ

പകപാന്തേ ദ്വാദശാഖ്യാഭിരിഹ ഹരിഹരേ

പഞ്ചതന്ത്രൈപത്രിധാതി

മൂലാഞ്ജെന്ദ്രസ്രഗ്ദ്ധകേ ബ്രഹ്മഭിരിഹ ഹൃതമാ-

ഹൃത ഭൂരാദിമന്ത്രൈ-

രാജ്യം ദ്രവ്യാഹുതേഃ പ്രാഗ് മുരഭിദി ജുഹ്വയാ

ഉർദ്ധ്വപതഃശ്ചതരേഷു.

വര

ഭർഗ്ഗഭർഗ്ഗാസ്മരമുരഭിദി പകപാത് പ്രാഗ് മൂലാക്ഷരൈഃ—
ശിവങ്കലും ഭർഗ്ഗയിങ്കലും ശങ്കരനാരായണങ്കലും ഹോമത്തുകൽ ഇ
യ്മത്തിനു മുമ്പിൽ പീഠപൂജാഭിനിവേദ്യത്തോളം ചെയ്ത് ഇയ്മാ
ഭിചക്ഷുഷ്യന്തവും പ്രണവവ്യാഹൃതിപീഠപൂജാമന്ത്രങ്ങളും ഹോ
മിച്ചാൽ പകപഹോമത്തിനു മുമ്പിൽ തങ്ങളുടെ മൂലാക്ഷരങ്ങളെ
ക്കൊണ്ടും. വിഷ്ണുരാജേ പകപാന്തേ ദ്വാദശാഖ്യാഭിഃ—ഗണപതി
യിങ്കൽ പീഠമന്ത്രാജ്യാഹുത്യന്തവും പകപഹോമവും ചെയ്താൽ
വജ്രദന്താദിദ്വാദശനാമങ്ങളെക്കൊണ്ടും. ഇഹ ഹരിഹരേ പഞ്ച
തന്ത്രൈഃ—ഈ പകപഹോമാവസാനത്തുകൽ ശങ്കരനാരായണനു
പഞ്ചതന്ത്രങ്ങളെക്കൊണ്ടും. ത്രിധാതി മൂലാഞ്ജെന്ദ്രഃ—വിഷ്ണുവ
ങ്കൽ പകപാന്തത്തുകൽ മൂലാക്ഷരങ്ങളെക്കൊണ്ടും. ഇഹ സ്രഗ്ദ്ധ
കേ ബ്രഹ്മഭിഃ—ഇവിടെ ശിവങ്കൽ പകപഹോമാവസാനം പഞ്ച
ബ്രഹ്മങ്ങളെക്കൊണ്ടും ഹൃതം ആഹുത്യ—നെയ്യിനേ ഹോമിപ്പു. മുര
ഭിദി ദ്രവ്യാഹുതേഃ പ്രാഗ് ഭൂരാദിമന്ത്രൈഃ ആജ്യം—വിഷ്ണുവിങ്കൽ
ചതുർദ്രവ്യഹോമത്തിനു മുമ്പിൽ ഭൂരാദിമന്ത്രങ്ങളെക്കൊണ്ടു ആജ്യ
ത്തേയും ഇതരേഷു. ഉർദ്ധ്വപതഃ ച ആജ്യം ജുഹ്വയാത്—ശിവ
ഭർഗ്ഗാശങ്കരനാരായണഗണപതികളിൽ ചതുർദ്രവ്യഹോമം കഴി
ഞ്ഞാൽ ഭൂരാദിമന്ത്രങ്ങളെക്കൊണ്ടും ആജ്യത്തേ ഹോമിപ്പു.

ഭൂരാദ്യാഃ പൃഥഃശ്വ ലേഭകപതയ-

ശ്ചാഗ്നിസ്സസോമഗ്രഹാ

നക്ഷത്രാണി സസംപ്രദാനയുഗാ

ഭൂതാനി നാഗാ ഹരൗ

സർവ്വാത്മാപ്യഥ ദേവാനുദന വി-
 ശേഷചാപി ദേവാഃ പുന-
 വിഷ്ണുർവ്യാഘതയശ്ച വിഷ്ണുപദ-
 മൂലാംസ്ത്യണ്വവോന്യേഷപരഃ. വൃന്ദ

ഹരേഃ ശ്രോത്വാ-വിഷ്ണുവിങ്കൽ ഭൂഃ സ്വാഹാ ഭുവഃ സ്വാഹാ സ്വഃ സ്വാഹാ ഭൂർഭുവഃസ്വഃ സ്വാഹാ ഈ നാലും. പൃഥക് ലോകപരയഃ—വെച്ചേറേ ഇത്രയ സ്വാഹാ അഗ്നയേ സ്വാഹായമായ സ്വാഹാ നിരൂതയേ സ്വാഹാ വരണായ സ്വാഹാ വായവേ സ്വാഹാ സോമായ സ്വാഹാ ഇശാനായ സ്വാഹാ ബ്രഹ്മണേ സ്വാഹാ അനന്തായ സ്വാഹാ ഈ പത്തും. സസംപ്രദാനായുഗാഃ-സമ്പ്രദാനമാകുന്ന ചതുർത്ഥിയോടും റയുഗമാകുന്ന സ്വാഹാകാരത്തോടും കൂടിട്ട് അഗ്നിഃ സസോമഃ ഗ്രഹാഃ നക്ഷത്രാണി—അഗ്നയേ സ്വാഹാ സോമായ സ്വാഹാ ഗ്രഹേഭ്യഃ സ്വാഹാ നക്ഷത്രേഭ്യഃ സ്വാഹാ. ഭൂതാനി നാഗാഃ സർവാഃ ദേവതാഃ തദനു വിശേഷ ദേവാഃ ച വിഷ്ണുഃ വ്യാഘതയഃ ച-ഭൂതേഭ്യഃ സ്വാഹാ നാഗേഭ്യഃ സ്വാഹാ സർവ്വേഭ്യോ ദേവതാഭ്യഃ സ്വാഹാ വിശേഷേഭ്യോ ദേവേഭ്യഃ സ്വാഹാ വിഷ്ണവേ സ്വാഹാ ഭൂഃ സ്വാഹാ ഭുവഃ സ്വാഹാ സ്വഃ സ്വാഹാ ഭൂർഭുവഃ സ്വഃ സ്വാഹാ ഈ ഇരുപത്തേഴും ശ്രോദിമന്ത്രങ്ങൾ. അന്യേഷു തേ അണവഃ വിഷ്ണുപദമൂലാം-ശിവാദികൾക്കു ഇതു തന്നെ മന്ത്രങ്ങൾ. വിഷ്ണവേ സ്വാഹാ എന്നുള്ളതു തന്റെന്റെ മൂലം വേണം.

ഗായത്രിം സകലേഷു
 പ്രജ്ഞാത സമിദ്ഘൃതാന്നസപ്തീർഷി
 പൂർണ്ണാന്തം സാഷ്ടശതം
 ദുർഗായാം താനി മൂലമന്ത്രേണ. വൃശ

സകലേഷു ഗായത്രി സമിദ്ഘൃതാന്നസപ്തീർഷി സാഷ്ടശതം പൂർണ്ണാന്തം (പ്ര)ജ്ഞാത-ഏലാ ദേവന്മാരിലും തന്റെ തന്റെ ഗായത്രികൊണ്ടു പ്ലാശ്ശം ചമതയും നെയ്യും ഹവിസ്സും ഈ നാലും നൂറൊട്ടു പൂർണ്ണഹൃത്യന്തമായി ഹോമിപ്പൂ. ദുർഗായാം താനി മൂലമന്ത്രേണ—ദുർഗ്ഗയിങ്കൽ ആ ചതുർദ്ദവ്യങ്ങളെ മൂലംകൊണ്ടു ഹോമിക്കണം.

പകപാതേ നാമദിഷ്ട്വേകേണ ദിക്വൈ-
 രഭൂതൈശ്ചാജം ബാഹുലേയേ മഹദ്ഭിഃ
 ചന്ദ്രാക്ഷാത്യാം കാലവഹ്നിഗൃഹൈർഭിഃ-
 നക്ഷത്രൈർഭൂവ്യം ഹനേന്മൃഗഭിരന്തേ. ൮൫

ബാഹുലേയേ പകപാതേ—സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ പീഠമന്ത്രാ
 ജ്യാഹുതിയും പകപാതാമവും ചെയ്താൽ. നാമദിഷ്ട്വേകേണ—സ്ക
 നായനമഃ സ്വാഹാ ഇത്യാദി ദ്വാദശനാമംകൊണ്ടും പുജാമന്ത്രവും
 ദിക്വൈഃ ഭൂതൈഃ മഹദ്ഭിഃ ചന്ദ്രാക്ഷാത്യാം കാലവഹ്നിഗൃഹൈഃ
 ഭിരന്മൃഗൈഃ ആജം—ഇന്ദ്രായ സ്വാഹാ ഇത്യാദി ദിക് പാലമ
 ന്ത്രംകൊണ്ടും ഭൂതഭ്യഃ സ്വാഹാ മഹദ്ഭ്യഃ സ്വാഹാ സോമായ
 സ്വാഹാ ആദിത്യായ സ്വാഹാ കാലായ സ്വാഹാ അഗ്നയേ സ്വാ
 ഹാ ഗ്രഹേഭ്യഃ സ്വാഹാ ദിഗ്ഭ്യഃ സ്വാഹാ നക്ഷത്രേഭ്യഃ സ്വാഹാ
 ഈ പത്തൊൻപതുകൾക്കും ആജ്യാഹുതികളേചെയ്തു. അന്നേ
 മൂലതഃ ഭൂവ്യം ഹനേന്—ഒടുക്കം മൂലംകൊണ്ടു സമിദാജ്യാഹവിരാ
 ജ്യങ്ങളേയും ഹോമിപ്പൂ.

പകപാതേ ഷണ്മന്ത്രൈകരാജ്യമാത്യേ
 ഇതാ ഗായത്രാ ചതുർഭൂവ്യകം ച
 ഗോപ്താദ്യാവ്യാ ഷഡ്വജേന്ദ്രാദിനക്ഷ-
 ത്രാതൈഃ സ്തോഭൈരന്തേ സപ്തിർജ്ജഹോതു.

[൮൬]

ആത്യേ പകപാതേ—ശാസ്താവകൽ പകപാതാമം കഴി
 ഞ്ഞാൽ. ഷണ്മന്ത്രൈകഃ ആജം—രേവന്തായ സ്വാഹാ ഇത്യാദി ഷ
 ണ്മന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടു നെയ്തിനെ ഹോമിപ്പൂ. ഗായത്രാ ചതുർഭൂവ്യ
 കം ച—സ്വഗായത്രികൊണ്ടു ചതുർഭൂവ്യത്തേയും ഹോമിപ്പൂ. ഗോ
 പ്താദ്യാവ്യാഃ ഷഡ്വജാ സ്തോഭൈരന്തേ ഇന്ദ്രാദിനക്ഷത്രാതൈഃ
 സപ്തിഃ ജ്ജഹോതു—പിന്നെഗോപ്തേ സ്വാഹാ ഇത്യാദി ദ്വാദശ
 നാമങ്ങളേക്കൊണ്ടും സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന ഇന്ദ്രായ
 സ്വാഹാ ഇത്യാദി നക്ഷത്രേഭ്യഃ സ്വാഹാ എന്നു കഴിവോളമുള്ള
 പത്തൊൻപതുമന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടും നെയ്തിനെ ഹോമിപ്പൂ.

സപിഷ്ടകൃത്പ്രഭുരിഹോമവിരാമേ
 പ്രാർപ്യ സപ്തിരപി രാസു ഹിദേഹി
 തദ്വായം സമധിവാസ്യ നിശീരി
 സ്ഥാപയേത്തദന്ത രാസ്സവിലഗ്നേ. ൮൭

ഇതി. സ്വപിഷ്ടകൃത്പ്രഭൃതിഹോമവിരാമേ-ഇങ്ങനെ എല്ലാവർക്കും ഹോമങ്ങളെ ചെയ്തു സ്വപിഷ്ടകൃദാദിഹോമം മുടിച്ച് താസ്യ ഘടേ ച സപ്തിഃ പ്രാർഹ്യ-ആ ഇഷ്ടികകളിലും കലശത്തിലും സമ്പാതത്തെ സമർപ്പിച്ചിട്ട്. നിശി തദ്രപയം ഇതി സമധിവാസ്യ-രാത്രിയിങ്കൽ വസ്രംകൊണ്ടു മുടിച്ച് ഇപ്രകാരം ഇഷ്ടികകളേയും കലശത്തേയും അധിവസിച്ച്. തദനു താഃ സുവിലഗ്നേ സ്ഥാപയേത്-പിറേറ ദിവസം നല്ല മുഹൂർത്തകാലത്തു ആ ഇഷ്ടികകളെ സ്ഥാപിപ്പൂ.

പ്രാസാദഭാരസ്യ വാമേതരസ്തിൻ

പാർശ്വപാദേഃശ ഭാവിതത് പാദകാന്തഃ

ഭൂമിം കൃതപാ സുസ്ഥിരാം ശോധയിതപാ

മാതപാ ക്ഷേത്രം കല്പയേദിഷ്ടുകാനാം. വൃ

ഇതി. പ്രാസാദഭാരസ്യ വാമേതരസ്തിൻ പാർശ്വപാദേഃശ — പ്രാസാദത്തിന്റെ നടുവിൽ വാതൽ വയ്ക്കുന്നതിന്റെ വലത്തു ഭാഗത്തുകൽ ഭാവിതത് പാദകാന്തഃ ഭാവിയാചിരിക്കുന്ന പാദകത്തിന്റെ അകത്തു്. ഭൂമിം (കൃതപാ?) സുസ്ഥിരാം കൃതപാ — ഭൂമിയെ അളന്നു സ്ഥിരമാക്കിയെടുത്തു്. ശോധയിതപാ — മുഷ്ടിഗാദികളെക്കൊണ്ടു അവിടെ സ്ഥലശുദ്ധിയെച്ചെയ്തു്. മാതപാ ഇഷ്ടുകാനാം ക്ഷേത്രം കല്പയേത് — അളന്നുകണ്ടു് ഇഷ്ടികകളെ വയ്ക്കാൻ സ്ഥാനത്തെ കല്പിപ്പൂ.

* ഇനി ഒരു ശ്ലോകംകൊണ്ടു് ഇഷ്ടുകാന്യാസസ്ഥാനത്തെ ചൊല്ലുന്നു.

ഉണ്ടാവാൻിരിക്കുന്ന പ്രാസാദഗർഭാന്തരത്തിന്റെ വലത്തേ പുറത്തു കട്ടിയയ്ക്കു താഴെ ഇനി ഇടുവാൻിരിക്കുന്ന പാദകത്തിന്നു കത്തുഭാഗത്തു വരേമാറു് ഇഷ്ടുകാന്യാസത്തിന്നു ഭൂമിയെ കല്പിച്ചു കുററി ഉറപ്പിച്ച ശോധനചെയ്തു് അളന്നു് ഇഷ്ടുകാക്ഷേത്രത്തെ കല്പിപ്പൂ.

ക്ഷേത്രേ ചതുഷ്ഠദയുരേ ചതുരശ്രരൂപേ

രേഖേ ലിഖേച്ഛിവിമതത് പദയോഃ പരോശ്ശ്രേ

* രച്ഛിഷ്ടുകോഷ്ടയുജി പിപ്ലവശങ്കനോദ.

ശ്ശ്രേ യുവേണ സകലേഷു ശിവേ/സ്മരോ ചാ. വൻ

* രച്ഛിഷ്ടുകോഷ്ടയുജി പിപ്ലവശങ്കനേദേ.

ശ്ശ്രേ കൂലം നൂന്നു തത്ര തദിഷ്ടുകയേ.

സകലേഷു പിപ്ലവശംകനാ—സകല ദേവന്മാരിലും അരയാൽ ചുമതകൊണ്ട്. ചതുരശ്രരൂപേ ക്ഷേത്രം—ഒരിക്കൽ ദീപ്തവിസ്താരമായിട്ട് ഒരു ചതുരശ്രം വരച്ച് ഉണ്ടാക്കിയാൽ. ചതുഷ്പദയുതേ—അച്ചതുരശ്രത്തെ നാലു പദമായി വരച്ചു ഖണ്ഡിപ്പു. ശിഖിമരുത്പദയോഃ പുരോഗ്രേ രേഖേ ലിഖേത്—അതിൽ അഗ്നികോണിലേയും വായുകോണിലേയും ഖണ്ഡങ്ങളിൽ കിഴക്കോട്ടായിട്ട് ഓരോ രേഖകളെ വരച്ചു രണ്ടായി ഖണ്ഡിപ്പു. തക്ഷ്ഠിഷ്ടകോഷ്ഠയുജി—വായുകോണിലേയും ഈശകോണിലേയും പദങ്ങളിൽ ഉദ(ഗ)ഗ്രേ രേഖേ—വടക്കോട്ടായിട്ടും ഓരോ രേഖകളേയും ഉണ്ടാക്ക. സകലേഷു യുവേണ ശിവേ അസ്രുതഃ വാ—എല്ലാവർക്കും പ്രണവംകൊണ്ടും ശിവൻ അസ്രൂംകൊണ്ടും രേഖകളെ വരച്ച് ചതുരശ്രത്തെ എട്ടായി ഖണ്ഡിപ്പു.

* ഇനി ഒരു ശ്ലോകംകൊണ്ട് ഇഷ്ടകാക്ഷേത്രത്തെ ചൊല്ലുന്നു.

എട്ടിഷ്ടകളെ നൃസിക്കുന്നു എങ്കിൽ മൂന്നിഷ്ടകളുടെ വീര്യവും ഒരു ഇഷ്ടകയുടെ നീളവും കൂടിയേടത്തോളം സമചതുരശ്രമായി ഇഷ്ടകാക്ഷേത്രത്തെ കല്പിക്കണം എന്നു യുക്ത്യാ എന്നതിന്നു താല്പര്യം. പിന്നെ ആ ക്ഷേത്രത്തെ കിഴക്കുപടിഞ്ഞാറും വടക്കും നടുവേതന്നെ സൂത്രമിട്ടു നാലു ഖണ്ഡമാക്കിയാൽ പുറത്തെ അരികിന്നു രണ്ടു ഇഷ്ടികാവീതിയെ അകത്തുചെന്നേടത്തു അഗ്നികോണിലും കിഴക്കുപടിഞ്ഞാറും നിരൂതികോണിലും ഈശാന്തകോണിലും തെക്കുവടക്കും ഓരോ സൂത്രത്തെ അരയരയെ ചമതകൊണ്ടു വരച്ചാലാക്ഷേത്രത്തുകൽ ക്രമത്താലു ഇഷ്ടകളെ നൃസിക്കണം. അപ്പോൾ നടുവിലൊരു ചുഴുതുണ്ടാകയും ചെയ്യും.

* ഇനി ഒരു ശ്ലോകംകൊണ്ടു ഇഷ്ടകാന്യാസസ്ഥാനത്തെ ചൊല്ലുന്നു.

നാഗൈർഭിത്തിതതിം വിഭജ്യ ചതുരോ

ബാഹ്യേ വിധായാംശകാ-

നന്തസ്മീനഖിലേഷു ഗോഭിരജിതേ

ഷഡ്ഭൗ ച ഷാണമാതുരേ

ഭൂതൈസ്മീനചി ചൈകകം വിതനുയാദി

ഗർഭം പരാംശേ സ്ഥിതം

വിപ്രസ്പോപരി പാദകസ്യ ഭൂവി രാ-

ജേതാധഃ ക്രമാദന്യഃ.

ഇതി. ഉണ്ടാവാൻനിൽക്കുന്ന ഗർഭഭിത്തിയുടെ വിസ്താരത്തെ കൈണ്ടെ എട്ടു വിഭജിച്ചിട്ട് അകത്തേ നാലു കൂറും പുറത്തേ മൂന്നുകൂറും പോക്കി ശേഷിച്ച അംശത്തിൽ ഗർഭം ന്യൂനം ചെയ്തുകേണ്ട സാമാന്യം. വിഷ്ണുവിന് എങ്കിൽ ഒമ്പതു പകത്തു പുറത്തെ അറുക്കൂറും അകത്തെ രണ്ടുകൂറും കഴിച്ച ശേഷത്തിൽ ഗർഭം വയ്ക്കും. ഷൺമുഖനെങ്കിൽ അഞ്ചുപകത്തു പുറത്തുനിന്നു മൂന്നും അകത്തുനിന്നൊന്നും കഴിച്ച ശേഷത്തിൽ ഗർഭം വയ്ക്കേണ്ട. ഇതിന്റെ സൂക്ഷ്മം ഇഷ്ടകാന്യാസത്തുകൽതന്നെ വരുത്തിക്കൊള്ളണം എന്നു മതിയായു താനും. പിന്നെ ബ്രാഹ്മണർക്ക് എങ്കിൽ പാദകമേൽ വാവിതാനത്തുകൽ ഗർഭം ന്യൂനം ചെയ്തുകേണ്ട. ക്ഷത്രിയർക്ക് എങ്കിൽ ചെരുപ്പ് വിതാനത്തുകൽ വൈശ്യനെങ്കിൽ അതിനോടു താഴെ ശുഭ്രനെങ്കിൽ അതിനും താഴെ ഗർഭം വയ്ക്കേണ്ട.

പീഠം വർമ്മസമുക്ഷിരോത്ര പരിപൂ-
ജാൻതഃ സ്ഥിതഃ സംസ്കരൻ
ദേവം സാഞ്ജലിരീശപരേ ശിരീശവാ-
രം മൂലമഷ്ടാവരം
അന്യേഷപപൃഭിജപ്യ വഹ്നിചിരിമാ-
സുദാസ്യ ചാഷ്ടേഷ്ടകാ-
ശ്ചിനപീരാനരിനിമ്നതേ പരിഹരൻ
തുല്യാ യഥോപാനഹാ.

നം

വർമ്മസമുക്ഷിതേ അത്ര പീഠം പരിപൂജ്യ-ദേഹശുദ്ധ്യാദി ഗണപതിപൂജാൻതം ചെയ്തും. കവചമന്ത്രംകൊണ്ടു തളിച്ചിരിക്കുന്ന ഇഷ്ടകാഷേത്രത്തുകൽ പാറത്തെ പൂജിച്ചു അന്തഃ സ്ഥിതഃ സാ-
ഞ്ജലിഃ ദേവം സംസ്കരൻ—പ്രാസാദത്തന്റെ അകത്തുഭാഗത്തു നിന്ന് അഞ്ജലിയെ ബന്ധിച്ചു ദേവനെ ധ്യാനിച്ചുകൊണ്ടു് ഈശപരേ ശിരീശവാരം അന്യേഷ അഷ്ടാവരം അത്ര മൂലം അഭിജപ്-ശിവങ്കൽ പതിനൊന്ന് ഉരുവും വിഷ്ണുപാദികൾക്ക് എട്ടെട്ട് ഉരുവും തന്റെ മൂലമന്ത്രങ്ങളെ ജപിച്ചു് ആസു വഹ്നി ചിരിം ഉദാസ്യ-ഈ ഇഷ്ടകളിൽ അഗ്നിചൈതന്യത്തെ ഉദാസിച്ച്. അഷ്ട ഇഷ്ടകാഃ ഉന്നതിനിമ്നതേ പരിഹരൻ യഥാ ഉപാനഹാ തുല്യാഃ തഥാ ചിനപീത—എട്ട് ഇഷ്ടകളേയും പൊ

ക്കവും താഴ്ചയും വരാതെ പാദകത്തിന്റെ സമമായിട്ടു ചേർത്തു
സൃഷ്ടി.

ഈശ്വരോഷ്ടാഭിഃ സദ്യജാഭിഃ കലാഭി-
വഹ്ന്യംശാഭിശാംശനീഷും ക്രമേണ
ലക്ഷ്മീശോമാശ്രീശയോർമൂലവണ്ണൈ-
ശ്ചിനപീതാനന്യേഷു സ്വമൂലേന ചൈനാഃ. ന്ന

ഈശ്വര സദ്യജാഭിഃ കലാഭിഃ അഷ്ടാഭിഃ—ശിവങ്കൽ സദ്യോ-
ജാതകലകൾ എട്ടുകൊണ്ടും. ലക്ഷ്മീശോമാശ്രീശയോഃ മൂലവണ്ണൈഃ
—വിഷ്ണുവിങ്കലും, ശങ്കരനാരായണങ്കലും തന്റെ മൂലാക്ഷരങ്ങൾ
എട്ടുകൊണ്ടും. അന്യേഷു—മറ്റുള്ള ഭഗ്വാദികളിൽ. സ്വമൂലേന-
തന്റെ മൂലംകൊണ്ടും. വഹ്ന്യംശാഭിശാംശനീഷും ക്രമേണ എന്നാഃ
ചിനപീത—അഗ്നികോണവണ്ഡത്തിൽ തുടങ്ങി ഈശ്വരകോണ
വണ്ഡം അവസാനമായിട്ടു ക്രമേണ ഇഷ്ടികകളെ എട്ടിനേയും
ചേർത്തുവയ്ക്കും.

അവാഹ്യോത്ര നിജേന മൂലമനനാ
ദേവം സഹാംഗം യജേ-
ദാലിപ്യാമലയാ മൃദാ കലശവാ-
രാപൂർവ്വ ഗർഭാവടം
വീക്ഷതാക്ഷതസ്മനഃമാമിതി ജപൻ
ക്ഷിപ്താ ജലാവർത്തകം
വാമാവർത്തസമുത്തദേവ/സ്രുഹതസ-
മ്പാതം ച സമ്പാതയേത്. ന്ന

അത്ര നിജേന മൂലമനനാ ദേവം അവാഹ്യ സഹാംഗം
യജേത്—അവിടെ മധ്യഗതത്തുകൾ തന്റെ തന്റെ മൂലം
കൊണ്ടു ദേവനെ അവാഹിച്ചു അംഗന്ത്യാസാദിച്ചെയ്തു പൂജിച്ചു
അപ്സ്യപുഷ്പാഞ്ജലിയും ചെയ്തു. അമലയാ മൃദാ അലിപ്യ—
പിന്നെ നല്ല മണ്ണു കഴിച്ചതിനെക്കൊണ്ടു ഇഷ്ടികകളുടെ ഇടയിൽ
തേച്ചു. കലശവാരാ ഗർഭാവടം ആപൂർവ്വ—കലശജലംകൊണ്ടു
ഇഷ്ടികകളുടെ നടുവിലെ കഴിയെ നിറച്ചു. ഓം ഇതി ജപൻ
അക്ഷതസ്മനം ക്ഷിപ്താ ജലാവർത്തകം വീക്ഷത—ഓം എന്നു
ജപിച്ചു വെള്ളത്തു പൂവും അക്ഷതവും ആ ജലത്തിലിട്ടു വെള്ളം
പോകുന്ന വഴിയെ സൂക്ഷിച്ചു നോക്കൂ. വാമാവർത്തസമുത്തദേവേ

അസ്രുഹതസന്ധാതം ച സന്ധാതയേത്—ആ പൂവു ഇടത്തുട്ടു പ്രദക്ഷിണമായി കണ്ടു എങ്കിൽ അസ്രുംകൊണ്ട് നൂറൊട്ട് ഉത്തരജ്വാഹുതിചെയ്തു നന്ധാതത്തെ സ്തംഭിക്കയും വേണം.

മനുവരമഹിതം മഹാസ്രുഗുപ്തം

വിഭമഭികല്പ്യ തഃപശ്ചകാശ്വതസ്രഃ

തദുപരി വിനിധായ ധാന്യമുദ്ഭി-

ർഭൃഡ്ധവഃ പരിപൂർണ്ണ സാധു രക്ഷേത്. ന്റ

മനുവരമഹിതം മഹാസ്രുഗുപ്തം വിഭമ ഭികല്പ്യ—പിന്നെ മൂലംകൊണ്ട് ആവാഹിച്ചു പൂജിച്ച് അർച്ചപുഷ്പാഞ്ജലിയും ചെയ്തു രക്ഷിച്ചു തച്ചെത്തന്യത്തെ അവിടെ പൂർത്തമായി കല്പിച്ച്. തഥാ ചതസ്രഃ ഇഷ്ടകാഃ തദുപരി വിനിധായ—അപ്രകാരം തന്നെ വേർപെട്ട നാലു ഇഷ്ടികകളെ മുകളിൽ നാലു ദിക്കിലുമായി വച്ച്. ധാന്യമുദ്ഭിഃ അവധം ഭൃഡ്ധം പരിപൂർണ്ണ സാധു രക്ഷേത്—നെല്ല്കൊണ്ടും മണ്ണുകൊണ്ടും ആ കഴിയെ നല്ലവണ്ണം നിറച്ചു വഴിപോലെ രക്ഷിച്ചുകൊള്ളൂ.

തതഃ സമഭ്യുച്ചിതവാസുരത്ര

ശുഭ്രഹ്നി ഗർഭാചിതസാധനാനി

സംഭൃത്യ മന്ത്രീ വിനിധായ ചഹ്നിം

സമാരഭേതാത്തരതേഗ്നികായ്തം. ന്റ

തതഃ ശുഭ്ര-അഹ്നി—അനന്തരം നല്ല ദിവസത്തുകൾ. സമ-ഭ്യുച്ചിതവാസുഃ—മുമ്പിലേപ്പോലെ ഇഴശകോണിൽ വസ്തുബലിയെച്ചെയ്ത്. ഗർഭാചിതസാധനാനി സംഭൃത്യ—ഗർഭന്യാസത്തിനു വേണ്ടുന്ന കോപ്പുകളെ കൈയെടുക്കാക്കി. മന്ത്രീ ഉത്തരതഃ അഗ്നികായ്തം സമാരഭേത—ആചാര്യൻ ഇഷ്ടകാശ്വമാനത്തിന്റെ വടക്ക് ഇരുന്നു ഹോമത്തെ ആരംഭിപ്പൂ.

നൃസ്യ നൃഗപിലമഗ്നിദക്ഷിണദിശി

ബ്രിഹാദിമാമണ്ഡലേ

പാത്രം രാമുകൃതം പിധാനസമിതം

ഗവ്യാദിസംശോധിതം

പീഠാരാധനപൂർവ്വമത്ര കൃതസം-

സ്കാദേര സമുത്താനിതേ

കർമ്മാത്സാഗരമുദ്വഹിം ധൃതഹിര-

ണ്വേനാഗ്രഭോജ്ഞാ സധീഃ.

ന്റ

അവിടെ കിറിഞ്ഞിയുമിട്ട് അനാധാതാദി ഹവിസ്സുവാങ്ങി ഉപസ്കരിച്ചു. അഗ്നിദക്ഷിണദിശി ബ്രീഹ്യാദിമന്ത്രങ്ങൾ-തീയുടെ തെക്ക് അഷ്ടലേപത്ഥത്തിൽ ബ്രീഹ്യാദി വസ്രാന്തരതമായി പീഠമുണ്ടാക്കിയതുകൽ. താമ്രകൃതം പിധാനസഹിതം പാത്രം ഗവ്യാദിസംശോധിതം നൃഗപിലം നൃന്ദ്യ-ചെമ്പുകൊണ്ട് അടപ്പോടും കൂടി ഉണ്ടാക്കിയിരിക്കുന്ന ഗർഭപാത്രത്തെ പഞ്ചഗവ്യം കൊണ്ടും അഷ്ടഗന്ധജലംകൊണ്ടും കഴുകി കമത്തിവെച്ചാൽ. പീഠാധാരനപൂർവ്വം കൃതസംസ്കാരം സമുത്താനിതേ-ദേഹശുദ്ധ്യാദി പീഠപൂജാണം ചെയ്ത് കുന്ദസംസ്കാരങ്ങളായ ശോഷണാദിയും ചെയ്ത് മലത്തിവെച്ചാൽ. ധൃതഹിരണ്യേന അഗ്രദോഷ്ണാ സാഗര മുദ്വൃതിം കർച്ചാത്-സമുദ്രത്തിലെ മണ്ണുകൊണ്ടു ശോഷണാദിത്രയം ചെയ്തു പൂജിച്ചാൽ പലകയുടെ അഗ്രത്തുകൽ സ്വപ്നം പിടിച്ചു ആ കൈകൊണ്ടു സമുദ്രത്തിലെ മണ്ണ് എടുത്തു ഗർഭപാത്രത്തിന്റെ അകത്തുതേയ്ക്കുക.

കന്ധ്യശ്ലേഷ്മിഹ പ്രകല്പ്യ വൃതിമാ-
ദാവന്തരാളേ സ്ഥിതം
പ്രത്യക് പ്രാക്സ്ഥമവാഗദക്സ്ഥമപി രേ-
ഖാദപന്ദപമാപാതയേത്
പാത്രേസ മിൻ നവഖണ്ഡമണ്ഡിതമഹീ-
സംസ്ഥാനരൂപേ സ്തര-
ദപർണ്ണാംഭോജചിതീതി രത്തദുദിത-
ഭൂയാണി വിന്യസ്യതു. ന്റെ

ഇഹ ആദൈ വൃതിം കന്ധ്യശ്ലേഷ്മം പ്രകല്പ്യ-ഇവിടെ ആദിയിങ്കൽ തേയ്ക്കുന്ന മണ്ണു നല്ലവണ്ണം ഗർഭപാത്രത്തിന്റെ അകത്തു എല്ലാടവും പറ്റിയിരിക്കുമാറു കല്പിച്ചാൽ. അന്തരാളേ സ്ഥിതം പ്രത്യക്പ്രാക്സ്ഥം അവാഗദക്സ്ഥം അപി രേഖാദപന്ദം ആപാതയേത്-ഗർഭപാത്രത്തിന്റെ അകത്തു പടിഞ്ഞാറുനിന്നും കിഴക്കോട്ടായിട്ടും തെക്കുനിന്നു വടക്കോട്ടായിട്ടും ഇരണ്ടു രേഖകളെ ഉണ്ടാക്കണം. നവഖണ്ഡമണ്ഡിതമഹീസംസ്ഥാനരൂപേണ അസ്തിൻ പാത്രം-അപ്പോൾ വെതുപദമായിട്ടുവരുന്നതിനെ നവഖണ്ഡംകൊണ്ടു ശോഭിച്ചിരിക്കുന്ന ഭൂമിയുടെ സ്ഥിതിപോലെ കല്പിച്ച് അതുകൽ. സ്തരദപർണ്ണാംഭോജചിതീ-ലിവിപക

ജ്ഞെ പൂജിച്ചു് അതുകൽ. തത്തദിതദ്രവ്യംണി വിന്യസ്യതു—
അതതു ദേവന്മാർക്കു് പറയപ്പെടുന്ന ദ്രവ്യങ്ങളെ ക്രമേണ നൃസി-
ക്കണം.

മൃന്മലധാതുമണിബീജകലോഹക്തപ്ക്വാ
ദ്രവ്യാപ്പണം ഭവതി സർവസുപർവ്വഗർഭേ
സ്തന്ദേ തു വാഹമണിലോഹകധാതുമണിജ-

മ്യാക്തകക്രമത ഇത്യപി വാ പ്രദേശേ. നമ്പു

സർവസുപർവ്വഗർഭേ മൃന്മലധാതുമണിബീജകലോഹക്തപ്ക്വാ
ദ്രവ്യാപ്പണം ഭവതി-എല്ലാ ദേവന്മാരിലും മണ്ണുകളും കിഴങ്ങുകളും
ധാതുകളും രത്നങ്ങളും ബീജങ്ങളും ലോഹങ്ങളും ഇങ്ങനെ
ഗർഭപാത്രത്തുകൽ ക്രമേണ ദ്രവ്യന്യാസം ഭവിക്കുന്നു. സ്തന്ദേ
തു സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ ഭേദമുണ്ട്. വാഹമണിലോഹകധാതുമണി-
ബീജകലോഹകധാതുമണി—വാഹനങ്ങളും രത്നങ്ങളും ലോഹങ്ങളും
ധാതുകളും ബീജങ്ങളും മണ്ണുകളും കിഴങ്ങുകളും ഇങ്ങനെ ക്രമങ്ങൾ
ഭവിക്കുന്നു. പ്രദേശേ ഇത്യപി വാ-ശാസ്താവിക്കൽ ഈ സുബ്ര-
ഹ്മണ്യങ്കൽ പറഞ്ഞ ക്രമമായിട്ടും ആകുന്നു.

ഭൂതതീർത്ഥതരംഗിണീശ്വരകുളീ-

രാവാസവല്മീകഭൂ-

ധന്യാഗാരഗജോക്ഷത്രംഗജമുദോ

ദിക്കോണമദ്ധ്യേ നൃസേത്

സേനാനന്ദരദേവതാസ്വധിദിശം

പാഥോജനീലോത്പലോ-

ത്പന്നേ കൈരവലോഹിതോത്പലസമ-

ത്പന്നേ ച മൂലാന്യപി.

നൻ

സേനാനന്ദരദേവതാസ്വ—സുബ്രഹ്മണ്യനേ ഒഴിച്ചുള്ള
വിഷ്ണുപാദി ആറു ദേവന്മാരിലും. ദിക്കോണമദ്ധ്യേ—ദിക്കു നാലിലും
കോണകൾ നാലിലും നടുവിലുമായിട്ടു. ഭൂതം—പർവ്വതത്തിലേ
മണ്ണ്. തീർത്ഥം- തീർത്ഥത്തിലേ മണ്ണം. തരംഗിണീ-പുഴയിലേ മണ്ണം.
ശ്വരം-കയത്തിലേ മണ്ണം. കുളീരാവാസം ഞാളു് ഇരിക്കുന്നിടരേത
മണ്ണം. വല്മീകം ഭൂ-പുറം മണ്ണം. ധാന്യാഗാരം—കണ്ടത്തിലേ
മണ്ണം. ഗജോക്ഷത്രംഗജമുദം—ആനക്കൊമ്പിലേ മണ്ണം കാള-
ക്കൊമ്പിലേ മണ്ണം, ഈ ഒമ്പതിനേയും നൃസേത്-നൃസിപ്പു.

അധിഭിശം-പിന്നെ കിഴക്കുതുടങ്ങി നാലു ദിക്കുകളിലും. പാഥോജ-
നീലോത്പലോത്പന്നേ — താമരയുടേയും കരിങ്കുവളത്തി-
ന്റെയും. കൈരവലോഹിതോത്പലസമുത്പന്നേ—ആമ്പലി-
ന്റെയും ചുക്കുന്ന താമരയുടേയും, മൂലാനി അപി നൃസേത്—കിഴ-
ക്കുകളെ നൃസിപ്പു.

നൃസ്യേന്മനോഹപാം ഹരിതാലമഞ്ജനം

ശ്യാമം ച പൂർവാഭിശിവാന്തിമം ക്രമാത്

സസീസസൗരാഷ്ട്രഭിധാനരോചനം

സഗൈരികം പാരതമത്ര മദ്ധ്യതഃ.

൧൦൦

ഈ ആറു ദേവന്മാരിലും, പൂർവാഭിശിവാന്തിമം ക്രമാത്—
കിഴക്കു തുടങ്ങി ഈശകോണ് അവസാനമായിട്ടു. മനോഹപാം-
മനയോലയും. ഹരിതാലം—അരി.താരവും. അഞ്ജനം—അഞ്ജന-
ക്കല്ലും. ശ്യാമം-പച്ചയും. സസീസസൗരാഷ്ട്രഭിധാനരോചനം-
ഈയവും തിരുവട്ടപ്പയന്നം ഗോരോചനയും, ഗൈരികം-ചെങ്കല്ലും.
അത്ര മദ്ധ്യതഃ പാരതം ച നൃസ്യേത്—അവിടെ നടുവിൽ സ-
ത്തേയും നൃസിപ്പു.

വജ്രം മൌക്തികവൈഡൂത്യം(കൃ)-

ശംഖസ്തദികപുഷ്പകം ഷട്സു

ചന്ദ്രോപലം മഹാനീലം

തദ്വന്യസതു പത്മരാഗമവി.

൧൦൧

ഷട്സു തദ്വദ്—വിഷ്ണുപാദി ആറു ദേവന്മാരിലും മുന്തിൽ
പറഞ്ഞ പോലെ കിഴക്കു തുടങ്ങി ഈശാവസാനമായും നടുവിലും
വജ്രം വൈരം, മൌക്തികം മുത്തു്, വൈഡൂത്യം അതു തന്നെ,
ശംഖ് അതു തന്നെ, സ്തദികം അതു തന്നെ, പുഷ്പകം പുഷ്പരാഗം,
ചന്ദ്രോപലം ചന്ദ്രകാന്തം, മഹാനീലം ഇന്ദ്രനീലം, പത്മരാഗം
അതുതന്നെ. ഈ ഒമ്പതിനേയും, നൃസതു നൃസിക്കണം.

തഥാ ശാലിനീവാരകൌ കങ്കമാഷ്ടയ

കലസ്ഥം സനിഷ്ഠാവസംജ്ഞം തിലം ച

സമുദ്ഗം സസിദ്ധാത്മകം സന്നിദദ്ധ്യം-

ദ്ധരൈ സാജിതേശാതുസംഭാഭിമാതൈ. ൧൦൨

സാജിതേശാതുസംഭാഭിമാതൈ ഹരൈ-ശങ്കരനാരായണ-
കലം ശാസ്താവികലം ഭർഗ്ഗയികലം വിഷ്ണുവികലം. തഥാ-അപ്ര

കാരം. കിഴക്കു തുടങ്ങി ഈശാവ. സാനമായും നട്ടുചിലും. ശാലിനീ-
 വാരകെര-നെല്ലും വരാനെല്ലും. കങ്കമാഷെ-കമ്പപ്പയറും ഉഴുനും.
 കലസ്ഥം-മുതിരയും. സന്നിഷ്ഠാവസംജ്ഞം തിലം ച-തുമരയും
 ഏളളും. സമുദ്രം സസിലാർത്ഥകം. ചെറുപയറും കടുകും.
 സന്നിഭല്യാത്-ഈ ഭവതിനേയും തൃസിപ്പു.

ശിവനേരയും ഗണപതിയുടേയും ബീജങ്ങളെ പിന്നെപ്പ-
 റയും. ലോഹങ്ങളെ വെച്ചേറെ പറയുന്നു—

സുവർണ്ണരജതായസരൂപ നിധായ ദിക്ഷപന്ത്രഃ
 സുവർണ്ണമയമപ്പയേത് ഗരുഡകൂർമ്മശംഖാരി ച
 ശരാസനഗദാംബുജം തൃസതു ഹൈമമന്തർഹരൗ
 സുവർണ്ണപദസിംഹകാന്യപി തു താനി സുഭദപിക്ഷി. ൧൦൩

ഹരൗ ദിക്ഷു സുവർണ്ണരജതായസരൂപ നിധായ— വിഷ്ണുവി-
 കൽ ദിക്ഷകളിൽ പൊന്നും വെള്ളിയും ഇരുമ്പും ചെമ്പ്രാക്കൊ-
 ടിയും നാലും തൃസിച്ചാൽ. അന്ത്രഃ സുവർണ്ണമയം ഗരുഡകൂ-
 ൾമശംഖാരി ച അർപ്പയേത്—കോണുകളിൽ പൊന്നുകൊണ്ട്
 ഉണ്ടാക്കിയ ഗരുഡനും ആമയും ശംഖും ചക്രവും തൃസിപ്പു.
 അന്തഃ ഹൈമം ശരാസനഗദാംബുജം ച തൃസതു—അകത്തു
 സ്വപ്നംകൊണ്ടു ഉണ്ടാക്കിയ വില്പം ഗഭയം താമരയും തൃസിക്കണം.
 സുഭദപിക്ഷി സുവർണ്ണപദസിംഹകാനി താനി അപി-ഭർഗ്ഗയികൽ
 ലോഹങ്ങൾ ഇതു തന്നെ. അവിടെ ഗരുഡന്റെ സ്ഥാനത്തു
 സ്വപാഹനമാകുന്ന സിംഹത്തെ തൃസിക്കണം.

രൂപപന്തം ഹരിവദിധായ വിദിശാ-

സപാശ്വേശനാരായണേ

തൃസ്യേച്ഛുലപരശ്വധം ദരമാംഗ-

ത്വംഗം ശാർങ്ഗീശപരേ

ഖടാംഗാർദ്ധവിധൂക്ഷതാർക്ക്യക-

മാക്ഷസ്രഗുദാബ്ജം ധനു-

ഹൈമം ശാസ്തരി ഹൈമതോമരശരാം-

ഭോജം ച മദ്ധ്യേ തൃസേത്.

൧൦൪

ആയുഃ ഈശനാരായണേ ഹരിവത് രൂപപന്തം വിധായ-
 ശാസ്താവികളും ശങ്കരനാരായണകളും ദിക്ഷകളിൽ വിഷ്ണുവികളേ

പോലെ പൊന്ന് വെള്ളി ഇരുമ്പ് ചെമ്പ്രാക്കൊടി നാലും നൃസി-
ച്ചാൽ വിദിശാസു ശുദ്ധം പരശുപയം ദരശാഗം ച-കോണക
ളിൽ പൊന്നുകൊണ്ട് ഉണ്ടാക്കിയ ശുദ്ധവും വെണ്മഴുക്കും ശംഖും
ചക്രവും നാലും നൃസിപ്പു. ഇങ്ങനെ രണ്ടിടത്തും ദിക്കും കോണം
നൃസിപ്പാൽ. അഥ ശാർങ്ഗീശപരേ ഖട്വാംഗം-കടുത്തടി, അലം
വിധു അലംചന്ദ്രൻ, ഉഷ്ണാവു കാള, താർക്ക്യൻ ഗരുഡൻ, കമരം
ആമ, അക്ഷസ്രകു അക്ഷമാല, ഗഭാബ്ജം ഗഭയും താമരയും,
ധനുസ്സ് വില്ലും, ശങ്കരനാരായണങ്കൽ ഹൈമം പൊന്നുകൊണ്ട്
ഉണ്ടാക്കിയ കമ്പതിനേയും. അന്നമദ്ധ്യേ നൃസേത്—നടുവിൽ
നൃസിപ്പു. ശാസ്തരി മദ്ധ്യേ ഹൈമതോമരശരാംഭാജം ച
നൃസേത്—ശാസ്താവിങ്കൽ നടുവിൽ പൊന്നുകൊണ്ട് ഉണ്ടാക്കിയ
പീലിക്കുന്നതും അമ്പും താമരയും ഈ മൂന്നിനേയും നൃസിപ്പു.
ഇങ്ങനെ വിഷ്ണുദർശനരീശശാസ്താക്കന്മാരിൽ ലോഹങ്ങൾ.

ശിവന്റെ ബീജലോഹങ്ങളെ പറയുന്നു:—

ബീജ താനി നൃസതു നവ നീവാകങ്കപന്താരോദ്യ-
ച്ഛാമാനീശ ചുതചരമരാജീനി ലോഹേന്ദ്രരൂപ്യം
താമ്രം സായസ്രപകമപാഥോജശുദ്ധം ച ഹൈമം
ഖട്വാംഗാർദ്ധേന്ദ്രപൃഷ്ടധേനുരന്തഃ കുറാരം ച പഞ്ച.

[൧൦൫]

ഈശ(ബീജ)—ശിവങ്കൽ ബീജത്തുകൽ. നീവാകങ്കപ-
ന്താരോദ്യച്ഛാമാനീ ചുതചരമരാജീനി താനി നവ നൃസതു-
മുന്ധിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതിൽ വരിനെല്ലിന്റെയും കമ്പത്തിന്റെ
യുമിടയിൽ ചാമകൂടെ കൂട്ടിയാൽ ഒട്ടക്കത്തേ കടുകിനെ കളഞ്ഞി-
ട്ടുള്ള ശാല്യാദിമ്പതിനേയും തന്നെ നൃസിക്കണം. ലോഹം അനു-
രൂപ്യം ലോഹത്തുകൽ പൊന്നും വെള്ളിയും കഴിഞ്ഞാൽ—താമ്രം
ചെമ്പും, സായം ഇരിമ്പും, രൂപ ചെമ്പ്രാക്കൊടിയും. ഹൈമം കമം
പാഥോജശുദ്ധം—പൊന്നുകൊണ്ട് ഉണ്ടാക്കിയ ആമയും താമരയും
ശുദ്ധവും ഇങ്ങനെ ദിക്കോണകളിൽ നൃസിച്ച് അന്തഃ ഖട്വാംഗം-
ർദ്ധേന്ദ്ര പൃഷ്ടധേനുഃ പഞ്ച—കടുത്തടിയും അർദ്ധചന്ദ്രനും കാളയും
വില്ലും വെണ്മഴുക്കും ഈ അഞ്ചിനേയും അകത്തു നൃസിപ്പു.

ബീജാനി ലോഹാനി ച വിഷ്ണുരാജേ

മഹേശവന്യസ്യ തതോ നിദദ്ധ്യാത്

ചാക്ഷസപദന്താംബുരുഹാംകശാനി

ദിശാസു മദ്ധ്യേ ിത്ര ഗജം ച ഹൈമം. ൧൦൩

വിഷ്ണുരാജ ബീജാനി ലോഹാനി ച മഹേശ്വരത്ത് നൃസ്യ
—ഗണപതിയിങ്കൽ ബീജങ്ങൾ ഡെതും ലോഹങ്ങൾ പതിമൂന്നും
ശിവങ്കലേപ്പോലെ നൃസിച്ഛാൽ. തത്ത് ഹൈമം ചാഷസപന്താം—
ബുദ്ധാങ്കശാനി ദിശാസു —നാലു ദിക്കുകളിലും പൊന്നുകൊണ്ട്
ഉണ്ടാക്കിയ ഏലിയേയും സപന്തത്തേയും താമരയേയും തോട്ടി-
നേയും, മദ്ധ്യേ ഗജം ച—നടുവിൽ ആനയേയും, നിദല്യാത്—
നൃസിച്ഛു. ഇങ്ങനെ ആരദേവതകളുടേയും ദ്രവ്യന്യാസക്രമം.

അനന്തരം സുബ്രഹ്മണ്യന്റെ ദ്രവ്യന്യാസക്രമത്തെ പറയുന്നു:—

ശിഖിശക്തിതാമ്രമൂഡ-

സ്വരൂപകരിണഃ സ്വർണ്ണജാൻ ഗുഹേ നൃസേത്
പൂർവാദിമദ്ധ്യനിഷ്ഠം

മദ്ധ്യാദീശാന്തമഥ നവൈതാനി. ൧൦൭

ഗുഹേ പൂർവാദിമദ്ധ്യനിഷ്ഠം-സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ കിഴക്കുതടങ്ങി
നാലു ദിക്കുകളിലും ഒട്ടക്കവും നടുവിലുമായിട്ടു. സ്വർണ്ണജാൻ
ശിഖിശക്തിതാമ്രമൂഡസ്വരൂപകരിണഃ നൃസേത്—മൈലും വേലും
കോഴിയും വജ്രവും ആനയും സ്വർണ്ണംകൊണ്ട് ഉണ്ടാക്കിയിരിക്ക-
ന്നവരോ നൃസിച്ഛു. അഥ മദ്ധ്യാദീശാന്തം ഏതാനി നവ-
പിന്നെ നടുവിലും കിഴക്കു തടങ്ങി എട്ടു ദിക്കുകളിലും ക്രമേണ
ഈശാവസാനമായി ഈ പറയുന്ന രത്നങ്ങൾ ഡെതിനേയും
നൃസിച്ഛു.

വാരിജരാഗം വജ്രം

മൗക്തികവൈഡൂത്യസംജ്ഞിതേ സ്തദികം

ശംഖം നീലം പഷ്പം

പ്രവാളസംജ്ഞം ച വന്ദ്യസേത് ക്രമശഃ. ൧൦൮

വാരിജരാഗം പത്മരാഗം, വജ്രം വൈരം മൗക്തികം മുത്തു്,
വൈഡൂത്യം അതു തന്നെ, സ്തദികം അതു തന്നെ, ശംഖം അതു
തന്നെ, നീലം അതു തന്നെ, പഷ്പം പഷ്പരാഗം, പ്രവാളസംജ്ഞം
പവിഴം. ഇവ ഡെതും, ക്രമശഃ വിന്ദ്യസേത്-ക്രമേണ നൃസിച്ഛു.

തദ് ബാഹ്യേ തപനീയം

രജതം താമ്രായസീ രൂപ സനാഗം

ച ത്തളകാംസ്യേ നൃസ്യേ-

ഭിക്ഷപഷ്ടാസ്വന്തരഷ്ട ലോഹാനി. ൧൦൯

തദ്ബാഹ്യേ അഷ്ടാസു ദിക്ഷു-അതിന്റെ പുറത്തു കിഴക്കു തുടങ്ങി എട്ടുദിക്കുകളിലും. തപനീയം പൊന്നും, രജതം വെള്ളിയും, താമ്രാമസീ ചെമ്പും ഇഷമ്പും, രൂപ ചെമ്പ്രാക്കൊടിയും, സനാഗം നാകവും, പിത്തളകാംസ്യേ പിശുളയും ഓടും, ഈ എട്ടും നൃസിച്ച് അന്തഃ അഷ്ടലോഹാനി നൃസ്യേത്—അകത്തു ഈ എട്ടും കൂടീട്ടും നൃസിപ്പു.

നൃസതു രസം സമനോഹപം

ഹരിതാലാഞ്ജനകമാക്ഷികം ശ്യാമം

സൗരാഷ്ട്രീം രാജാവർത്തം

ച തഥാ ഗൈരികം ച മദ്ധ്യാദി. ൧൧൦

മദ്ധ്യാദി-നടുവിലും കിഴക്കു-തുടങ്ങി എട്ടു ദിക്കുകളിലും. രസം അതു തന്നെ. മനോഹപം മനയോല. ഹരിതാലം അരിതാരം. അഞ്ജനം അതു തന്നെ. മാക്ഷികം മാക്കീരക്കല്ലെ. ശ്യാമം പച്ച. സൗരാഷ്ട്രീ തിരുപ്പശ. രാജാവർത്തം ചാലിയം. ഗൈരികം കാവിക്കല്ല്. നൃസതു ഇവ ഒമ്പതിനേയും നൃസിപ്പു.

സിദ്ധാർത്ഥശാലിയവ-

ഗോധൂമാംസ്യലമാക്ഷകൗ പ്രിയംഗുഞ്ചു

മുദ്ഗം നീവാർകമപി

തദപദിനൃസ്യതു പഞ്ചമാവരണേ. ൧൧൧

തദപത്-മുന്വിലേപ്പോലെ നടുവിലും കിഴക്കുതുടങ്ങി ഈ ശാവസാനവുമായിട്ട്. സിദ്ധാർത്ഥം - കടുക, ശാലി - നെല്ല്, യവം അതു തന്നെ, ഗോധൂമം ഗോതമ്പ്, താലം എള്ള, മാഷം ഉഴുന്ന്, പ്രിയംഗു തിന്ന, മുദ്ഗം ചെറുപയറ്റ്, നീവാർകം വരിനെല്ല് ഇവ ഒമ്പതിനേയും പഞ്ചമാവരണേ വിനൃസാതു-അഞ്ചു മത്തെ ആവരണത്തുകൾ നൃസിപ്പു.

സാഗരശൈലസരിത്തീർത്ഥ-

ഹദകേദാരദന്തിഖലജാതാഃ

മൃത്സാനാ നൃസേത് പരിരോ

ദിക്ഷപഷ്ടാസപഷ്ടമൃത്തികാശ്യാന്തഃ. ൧൧൨

അഷ്ടാസു ദിക്ഷു-കിഴക്കു തുടങ്ങി ഈശാവസാനം എട്ടു ദിക്കുകളിൽ. സാഗരം സമുദ്രം, ശൈലം പർവ്വതം, സരിത്ത പുഴ, തീർത്ഥം തീർത്ഥജലം, ഹദം കയം, കേദാരം കണ്ടം, ദന്തി

ആനക്കൊമ്പ്, ഖലം കലപ്പ, ഈ സ്ഥലത്തുകൽനിന്ന് എടുത്തത്. മുത്സനാഃ മണ്ണകരം, പരിതഃ പ്രദക്ഷിണമായിട്ടും, അന്തഃ അഷ്ടമുത്തികാഃ ച നൃസേത്-നടുവിൽ ഈ മണ്ണകരം എടുത്ത് കൂടീട്ടും നൃസിപ്പു.

നീലാരണോല്പലപയോരഹകൈരവാണാം

മൂലാനി ദിക്ഷു സകലം ച നിധായ മദ്ധ്യേ

പ്രോക്ഷ്യാസ്മതഃ സമവകണ്ഠ തന്ത്രരോത്ര

തദ്ഭവ്യാജാതമമൃതീകൃതമാതനോതു.

ച ച ന

ദിക്ഷു നീലാരണോല്പലപയോരഹകൈരവാണാം മൂലാനി നിധായ — കിഴക്കു തുടങ്ങി നാലുദിക്ഷുകളിൽ നീലോല്പലത്തിന്റേയും രക്തോല്പലത്തിന്റേയും താമരയുടേയും ആമ്പലിന്റേയും കിഴങ്ങുകളെ നൃസിപ്പു. മദ്ധ്യേ സകലം ച നടുവിൽ ഈ നാലും കൂടിയും നൃസിപ്പു. ഇങ്ങനെ എല്ലാവർക്കും ഭവ്യങ്ങളെ നൃസിപ്പാൽ, അസ്മതഃ പ്രോക്ഷ്യ തന്ത്രതഃ അവകണ്ഠ തദ്ഭവ്യാജാതം അമൃതീകൃതം ആതനോതു — അസ്മാകൊണ്ടു തളിച്ചു കവചമന്ത്രംകൊണ്ടു അവകണ്ഠനമുദ്രയെ കാട്ടി ആ ഭവ്യസമുഹത്തെ സുരഭിമുദ്രയും കാട്ടി അമൃതമന്ത്രമാക്കി കല്പിച്ചു.

ഗായത്ര്യാം സ്മരശാസനേ മുരരിപൗ

സ്വസ്വാർണ്ണമൂലാണനാ

ശേഷേഷ ഭൂവിണാനി വിപ്ലവഹയോ-

മൂലേന ച നൃസ്യതു

ഈശേ വ്യാമദശാർണ്ണവക്ത്രബഹുരൂ-

പാജാസ്യവാമേശസു-

കേതാത്പന്നൈസു കലാണഭർഭൂവിണജാ-

താനി നൃസേദാ ക്രമാത്.

ച ച ര

സ്മരശാസനേ മുരരിപൗ ഗായത്ര്യാം — ശിവങ്കലും വിഷ്ണുവിങ്കലും തന്റെ ഗായത്രികൊണ്ടും. ശേഷേഷ സ്വസ്വാർണ്ണമൂലാണനാ — ശേഷം ശങ്കരനാരായണങ്കലും ഭദ്രയ്ക്കലും ശാസ്താവിങ്കലും തങ്ങളുടെ മൂലാക്ഷരംകൊണ്ടും മൂലംകൊണ്ടും. വിപ്ലവഹയോഃ മൂലേന ച — ഗണപതിയിങ്കലും സുബ്രഹ്മണ്യങ്കലും തന്റെ മൂലംകൊണ്ടും. ഭൂവിണാനി നൃസ്യതു — ഈ ഭവ്യങ്ങളെ നൃസിപ്പു. ഈശേ വ്യാമദശാർണ്ണവക്ത്രബഹുരൂപാജാസ്യവാമേശസുകേതാ.

പുനഃ കലാശഭിഃ ഭൂവിണജാതാനി നൃസേത വാ-ശിവങ്കൽ
വ്യോമവ്യാപിദശാക്ഷരത്തിന്റെ അക്ഷരങ്ങളേക്കൊണ്ടു മണ്ണു-
ളേയും, തത്പുരുഷകലകളേക്കൊണ്ടു കിഴങ്ങുകളേയും, അഘോരക-
ലകളേക്കൊണ്ടു ധാതുക്കളേയും, സദ്യോജാതകലകളേക്കൊണ്ടു രത്ന-
ങ്ങളേയും, വാമദേവകലകളേക്കൊണ്ടു ബീജങ്ങളേയും, ലോഹങ്ങളിൽ
ദിക്കളിലേതും ഈശാനകലകളേക്കൊണ്ടു കോണുകളിലേയും
നടുവിലേയും ലോഹശേഷത്തേയും (?) ഇങ്ങനെ നൃസിക്കിലുമാം.

തദ് ഭൂവുജാതമജിതം ദപിഷഡക്ഷരേണ
ഗവ്യേന മൂലമനുനോക്ഷതു ചേതരേഷു
അഭ്യർച്ച്യ മൂലമനുനാ സകലേ/ധിവാസ്യ
പകപാവസാനമനലേ തന്യയാത് പുരോവത .

പ പ ൫

അജിതേ തദ് ഭൂവുജാതം ദപിഷഡക്ഷരേണ ഗവ്യേന
ഉക്ഷതു—വിഷ്ണവങ്കൽ നൃസിച്ച ഭൂവുങ്ങളെ ദ്വാദശാക്ഷരം
കൊണ്ടു പഞ്ചഗവ്യംകൊണ്ടു തളിപ്പു. ഇതരേഷു മൂലമനുനാ-
മറുളള ദേവന്മാരിൽ മൂലമന്ത്രംകൊണ്ടു ഗവ്യത്തേത്തളിച്ചു. മൂല-
മനുനാ അഭ്യർച്ച്യ-മൂലമന്ത്രംകൊണ്ടു ആവാഹിച്ചു പൂജിച്ചു നിവേ-
ദിച്ചു പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്തു. സകലേ അധിവാസ്യ-എല്ലാദേവ-
ന്മാരിലും വസ്യംകൊണ്ടു മുടി അധിവസിച്ചു. അനലേ പുരോവത്
പകപാവസാനം തന്യയാത്—ഹോമത്തുകൾ ഇഷ്ടകയികലേ
പ്പോലെ പരിധിതുടങ്ങി പകപഹോമം കഴിവോളം ചെയ്തു.

അക്കാണാണാംശ്ചതുത്വ്യാ സഹ ദിഗധിപനാ-
രായണൻ ബീജയുക്താൻ
സർപ്പാൻ ധാതുംശ്ച ലോഹാമനുവിദഥ ഹനേത്
പർവ്വതാൻ വൈ സമുദ്രാൻ
സർപ്പാഞ്ചുദിശ്യ തീർത്ഥാമ്പി രദന നദീ-
ശ്ച ഹദാംശ്ച ദിറാന്താൻ
പാതാളാന്നാഗകാൻ ദിഗ്ഗജവൃക്ഷഭയുതാൻ
വ്യാഘ്രതീസ്മാരകം ച.

പ പ ൩

മനുവിത്—മന്ത്രജ്ഞനായ ഇരു. അ(ക്കാ)ണാണാൻ ദ്വാദ-
ശാക്ഷരത്തിന്റെ അക്ഷരങ്ങളേയും. ചതുത്വ്യാ സഹ ദിറാന്താൻ
ദിഗധിപനാരായണാൻ-ചതുർവിധഭക്തിയോടുകൂടി സ്വാഹാന്ത

ങ്ങളായിരിക്കുന്ന ദിഷ്പാലന്മാരെയും ഇന്ദ്രായ സ്വാഹാ അഗ്നയേ
സ്വാഹാ ഇത്യാദി പത്തും നാരായണായ സ്വാഹാ എന്നും. ബീജ
യുക്താൻ സർവാൻ ധാതുൻ ച ലോഹാൻ പർവാൻ സമുദ്രാൻ
സർവ്വബീജേഭ്യഃ സ്വാഹാ സർവ്വായുഭ്യഃ സ്വാഹാ സർവ്വലോഹേഭ്യഃ
സ്വാഹാ സർവ്വപർവ്വതേഭ്യഃ സ്വാഹാ സർവ്വസമുദ്രേഭ്യഃ സ്വാഹാ. സ-
ർവ്വാണി തീർത്ഥാനി തദനു നദീൻ ഹ്രദാൻ ച പാതാളാൻ നാഗ-
കാൻ ദിഗ്ഗജവൃഷഭയുതാം-സർവ്വതീർത്ഥേഭ്യഃ സ്വാഹാ സർവ്വഭൂമേഭ്യഃ
സ്വാഹാ സർവ്വപാതാളേഭ്യഃ സ്വാഹാ സർവ്വനാഗേഭ്യഃ സ്വാഹാ
സർവ്വദിഗ്ഗജേഭ്യഃ സ്വാഹാ സർവ്വവൃഷഭേഭ്യഃ സ്വാഹാ. പൃഥ്വിതീഃ
താരകം ച ഭൂഃ സ്വാഹാ ഭുവഃസ്വാഹാ സ്വഃ സ്വാഹാഭൂർഭുവസ്വ
സ്വാഹാ ഓം സ്വാഹാ ഹനേത്—ഈ മന്ത്രങ്ങളെക്കൊണ്ടു
നെയ്തിനേ ഹോമിപ്പൂ.

ഏതൈർമന്ത്രൈഃ പ്രാഗ് ഏതം ശാർങ്ഗപാണൈ
ഹതപാ ഗായത്ര്യാ ചതുർഭുവഹോമം
കൃതപാ സമ്പാതൈധിതേ ഗർഭപാത്രേ
പ്രോദ്ധാസ്യാഗ്നിം മൂലമാവർത്തയേച്ച. ൧൧൭

ശാർങ്ഗപാണൈ ഏതൈഃ മന്ത്രൈഃ പ്രാഗ് ഏതം
ഹതപാ—വിഷ്ണുവിങ്കൽ ഈ പറഞ്ഞ മന്ത്രങ്ങളെക്കൊണ്ടു മുമ്പിൽ
തന്നെ ആജ്ഞാഹതികളെച്ചെയ്ത്. ഗായത്ര്യാ ചതുർഭുവഹോമം
കൃതപാ—വിഷ്ണുഗായത്രികൊണ്ടു സമിദാജ്ഞാഹതിരാജ്യങ്ങളേയും
ഹോമിച്ചു സപിഷ്ടകുടാദിചെയ്ത്. സമ്പാതൈധിതേ ഗർഭപാത്രേ
അഗ്നിം ഉദ്ധാസ്യാ മൂലം ആവർത്തയേത് ച—സമ്പാതത്തെ ഗർഭ
പാത്രത്തിലാക്കി അഗ്നിയേയും അതിങ്കൽ ഉദ്ധസിച്ച് ലയാംഗം
ചെയ്തു മൂലം നൂറൊട്ടു തൊട്ടു ജപിപ്പൂ.

ശാർങ്ഗീശേ ഭുവഹോമാധി സഗണപദ-
ഗ്നായ്കേ സേപജ്ജകാവത്
കൃതേപദ്രാജ്യേന്ധ നാരായണപദവിലസത്-
സ്വസ്വമൂലൈർജ്ജ്വഹോതു
മൂലഗണകാദശാജ്ഞാഹതിമിഹ സുവിധാ-
യാഥ ലോകേശപൂർവ്വ-
ഏതൈർമന്ത്രൈശ്ച നാരായണപദബഹുസ-
ക്ഷ്ണൈരശ്ലക്ഷരേ തു. ൧൧൮

സഗണപദർഗാത്രികേ ശാർങ്ഗീശേ --- ഗണപതിയിങ്കലും ദർശനയിങ്കലും ശാസ്താവിങ്കലും ശങ്കരനാരായണങ്കലും. സേപഷ്ടകാവത് ദ്രവ്യഹോമാവധി കൃതപാതന്റെ ഇഷ്ടകാഹോമത്തുകൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന പോലെ ചതുർദ്രവ്യഹോമം കഴിവോളം ചെയ്താൽ. ഇന്ദ്രാദ്യൈഃ നാരായണപദവിലസത് സ്വസ്വമുലൈഃ ജുഹോതു-ഇന്ദ്രായ സ്വാഹാ ഇത്യാദി സർവ്വഷേഭ്യഃ സ്വാഹാ എന്നു കഴിവോളം ഹോമിക്കുമ്പോൾ നാരായണായ സ്വാഹാ എന്നു വേണ്ടാ, അവിടെ തന്റെ തന്റെ മൂലം വേണം. ശങ്കരേ തു-ശിവങ്കൽ വിശേഷം. ഇഹ മൂലേന ഏകാദശാജ്യാഹുതിം സുവിധായ-ഇവിടെ ദ്രവ്യഹോമാന്തം ഇഷ്ടകലേപ്പോലെ ചെയ്ത മൂലംകൊണ്ടു പതിനൊന്നു ഉരു. നെയ്യിനേ ഹോമിച്ച് ഉകൈൽ മന്ത്രൈഃ നാരായണപദബഹുസംസ്കൃതൈഃ-ദിക്പാലാദി പറഞ്ഞ മന്ത്രങ്ങൾ ഹോമിക്കുമ്പോൾ നാരായണായ സ്വാഹാ എന്നുള്ള ടത്തു ബഹുവചനമായുള്ള ശങ്കരേഭ്യഃ സ്വാഹാ എന്നും ഹോമിക്കണം. പിന്നെ സപിഷ്ടകൃദാദി ചെയ്തു.

സേപഷ്ടകോദിതവർത്തനോഡുഹുതാന്തകൃത്യം ഹയാദ് ഏതം
 ഹേതിരതകലോഹധാതുകബീജകാന്യപി മുത്തികാഃ
 മൂലകാന്യപിഃ ചാദിശന്നിജനാമതോഽഥ സമിദ് ഏതാ-
 ദ്വാഹുതിം ച കരോതു താരകസുദനേ നിജമൂലതഃ. ൧൧൯

താരകസുദനേ സേപഷ്ടകോദിതവർത്തനാ ഉഡുഹുതാന്തകൃത്യം --- സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ തന്റെ ഇഷ്ടകാഹോമത്തുകൽ പറഞ്ഞ സ്കന്ദായ സ്വാഹാ ഇത്യാദിനക്ഷത്രേഭ്യഃ സ്വാഹാ ഇത്യന്തം ഹോമിച്ചാൽ. ഹേതിരതകലോഹധാതുകബീജകാനി മുത്തികാ മൂലകാനി അപ. ഉദിശൻനജനാമതഃ ഏതം ജുഹ്യാത് ഹേതിഭ്യഃ സ്വാഹാ രതേഭ്യഃ സ്വാഹാ ലോഹേഭ്യഃ സ്വാഹാ ധാതുഭ്യഃ സ്വാഹാ ബീജേഭ്യഃ സ്വാഹാ മുത്തികാഭ്യഃ സ്വാഹാ മൂലേഭ്യഃ സ്വാഹാ ഇങ്ങനെ ദ്രവ്യനാമങ്ങളെക്കൊണ്ടു നെയ്യിനേ ഹോമിച്ച്. സമിദ് ഏതാദ്വാഹുതിം ച കരോതു --- സമിദാജ്യാഹവരാജ്യങ്ങളെ മൂലംകൊണ്ടു ഹോമിപ്പൂ.

ശിവിശക്തിപവിസ്ഥപസ്ഥിതാശപ-
 ക്ഷുരികാസീനി ഗുഹോദിരാനി വാജ്ഞേ
 നൃസന്ദേന്ദ്ര നിജേഷ്ടകോഡുഹോമാ-
 വസിതേ ഹേതിമുഖാഹുതിസുദാ സ്യാൽ. ൧൨൦

ആയു നൃസനേ ശാസ്താവകൽ ദ്രവ്യന്യാസത്തുകൽ
 ഇഹോദിതാനി ശിഖിശ്കതിപവിസ്ഥലസ്ഥിതാശപക്ഷുരികാസീനി
 വാ—സുബ്രഹ്മണ്യകൽ പാഞ്ഞിരിക്കുന്ന മയിലും വേലും വജ്രവും
 നീക്കി തത്സ്ഥാനത്തു കുതിരയും ചുരികയും വ്യാജമായിട്ടു സുബ്ര-
 ഹ്മണ്യകളെ ക്രമംപോലെ ദ്രവ്യങ്ങൾ നൃസിക്കുന്നു എങ്കിൽ. അത്ര
 നിജേഷ്ടകോഡുഹോമാവസിതൈ—അവിടെ തന്റെ ഇഷ്ടകാ-
 ഹോമംപോലെ നക്ഷത്രേഭ്യഃ സ്വാഹാ ഇത്യന്തം ഹോമിച്ചാൽ.
 തദാ ഹേതി മുഖാഹുതിഃ സ്വാത്—അപ്പോൾ ഹേതിഭ്യഃ സ്വാഹാ
 ഇത്യാദി മുലേഭ്യഃ സ്വാഹാ ഇത്യന്തം ഹോമിച്ചു സപിഷ്ടകൃദാദി
 ഹോമം മുടിപ്പൂ.

ഏതപഷ്ടകാഗർത്തഗതം മൂദാദ്രം

സംശോദ്ധ്യ ഗവ്യാദിസമാപ്തേത്ര

സവിഷ്ടരേ/ഭൃച്ഛിതയോഗപാം

ശക്തിം സമാവാഹ്യ നിജാം യജേത. മരമ

സമ്പാതസ്സർവ്വനാദിമൂലമന്ത്രജപാന്തം എല്ലാടവും ചെയ്താൽ
 ഇഷ്ടകാഗർത്തഗതം മൂദാദ്രം ഏതപാ-ഇഷ്ടകാമദ്ധ്യഗർത്തത്തുകൽ
 മുന്വേ സ്ഥാപിച്ചിരിക്കുന്ന മണ്ണ് നെല്ലും വാരിക്കളഞ്ഞു.
 സംശോദ്ധ്യ—തളിച്ചു ശുദ്ധിപരത്തി. ഗവ്യാദിസമാപ്തേതേ അത്ര
 സവിഷ്ടരേ—പഞ്ചഗവ്യപ്രോക്ഷണത്തെയും അഷ്ടഗന്ധജലപ്രോ-
 ക്ഷണത്തെയും ചെയ്ത് അവിടെ വിഷ്ടരത്തെ വച്ചു തങ്കൽ, അഭൃ-
 ച്ഛിതയോഗപീഠേ നിജാം ശക്തിം ആവാഹ്യ യജേത—പീഠം
 പൂജിച്ചു വിഷ്ണുവിങ്കൽ ശ്രീബീജംകൊണ്ടും മറു എല്ലാരിലും ഭവ-
 നേശപരികൊണ്ടും തങ്ങളുടെ ശക്തിയെ ആവാഹിച്ചു പൂജിച്ച്
 അംഗ്യപുഷ്പാഞ്ജലിയും ചെയ്തു.

പിന്നെ യർദ്വന്യാസത്തെ ഹരയുന്നു:—

പ്രാജ്ഞാജ്ഞാതഃ പിധാനോത്തരമഖിലജഗ-

ദ്ഗർഭി തദ് ഗർഭപാത്രം

തിഷ്ഠൻ കൃതപാഞ്ജലൈ തത്തദണ്ണശതജപം

മന്ത്രവിദ് സംവിധായ

ഗർഭീയന്തിം ജഗന്മണ്ഡലമഖിലമഭി-

ധ്യായ ശക്തിം സ്വയം തദ്

ഗർഭാകാരേത്ര ഗതേന നൃസതു നിശിശ്നൈഃ

സേവാക്തമന്ത്രപ്രജാപീ.

മരമ

മന്ത്രവിത് പ്രാജ്ഞാജ്ഞാതഃ മന്ത്രജ്ഞനായ ആചാ-
 യ്തൻ വിദ്വാന്മാർക്കു ദാനങ്ങളെച്ചെയ്തു മുഹൂർത്തം പറയിച്ചു. വിധാ-
 നോത്തരം അഖിലജഗദ്ഗർഭി തദ് ഗർഭപാത്രം അഞ്ചുപൈ-
 കൃതപാ തിഷ്ഠൻ-അടപ്പുകൊണ്ട് അടച്ചിരിക്കുന്ന ആ ഗർഭപാ-
 ത്രത്തെ സകലപ്രപഞ്ചഗർഭരൂപരേപന വിചാരിച്ചു അഞ്ചുലി-
 യികൽ എടുത്തുകൊണ്ടു നിന്നാൽ. തത്തഭൗമതജപം സംവി-
 ധായ-തത്തൻമൂലമന്ത്രത്തെ ന്താററട്ടുജപിച്ചു. അഖിലം ജഗന്മ-
 ണ്ഡലം സ്വയം ഗർഭീയനീം ശക്തിം അഭിധ്യായ-അഖിലമായിരി-
 ക്കുന്ന പ്രാപഞ്ചത്തെ താനേതന്നെ ഗർഭമാക്കിച്ചെയ്തിരിക്കുന്ന
 ശക്തിയെന്നും ധ്യാനിച്ചു. തദ്ഗർഭാകാരേ അത്ര ഗതേ-ആ
 ശക്തിയുടെ ഗർഭാകൃതിയായിരിക്കുന്ന കഴിയിൽ. നിശി സേവാ-
 ക്തമന്ത്രപ്രജാപി ശന്നൈഃ നൃസേത്-രാത്രിയിങ്കൽ തന്റെ
 മന്ത്രത്തെ ജപനായിട്ടു പതുക്കെ ഗർഭപാത്രത്തെ വയ്പ്പു.

സർവഭൂതധരേ! കാന്തേ! ഇതി സർവത്ര തന്മനഃ
 സർവഭൂതാലയേ! ഭദ്രേ! ഇതി സ്കന്ദപ്രഭേശയോഃ. ൧൨൩

സർവത്ര സർവഭൂതധരേ കാന്തേ ഇതി തന്മനഃ-എല്ലാ
 ദേവന്മാരിലും സർവഭൂതധരേ കാന്തേ ഇത്യാദി ഗർഭന്യാസമന്ത്രം.
 സ്കന്ദപ്രഭേശയോഃ സർവഭൂതാലയേ ഭദ്രേ ഇതി-സുബ്രഹ്മണ്യ
 കലം ശാസ്താവിങ്കലും 'സർവഭൂതാലയേ ഭദ്രേ' ഇത്യാദി ഗർഭന്യാസ-
 മന്ത്രം.

സർവഭൂതധരേ! കാന്തേ! പച്ഛതസ്മന്നമണ്ഡിരേ!
 സമുദ്രപരിധാനേ! തപം ദേവി! ഗർഭം സമാശ്രയ-ഇതും,
 സർവഭൂതാലയേ! ഭദ്രേ! സാഗരാംബരഭൂഷിതേ!
 ഉത്തംഗാദിസ്മന്നഭരേ ദേവി! ഗർഭം സമാശ്രയ. ൧൨൪
 ഇതും, ഗർഭം വയ്ക്കുന്ന മന്ത്രങ്ങൾ.

പ്രാസാദപുരുഷതയാ പരിണാമിനീഹ
 മൂലേന ദേവമഭിവാഹ്യ സമച്ഛ ഗർഭേ
 കിഞ്ചിന്നിവേദ്യ പരിതോക്യ സുരക്യ തക്ഷ്ണാ
 പ്രാസാദമാരചയതാം സഹമന്ത്രബിംബം. ൧൨൫

പ്രാസാദപുരുഷതയാ പരിണാമിനി ഇഹ ഗർഭ മൂലേന
 ദേവം അഭിവാഹ്യ-പ്രാസാദമുത്തിസ്വരൂപേണ കല്പിച്ചിരിക്കുന്ന
 ഈ ഗർഭപാത്രത്തുകൽ മൂലംകൊണ്ടു ദേവനെ ആവാഹിച്ചു

സകളീകരിച്ചു-സമച്ചു കിഞ്ചിത് നിവേദ്യ, അച്ഛാദികൊടുത്തു മുത്തിപൂജയും ചെയ്തു ത്രിമധുരാദി നിവേദിച്ചു. പരിതോഷ്യ സുരക്ഷ്യ പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്തു രക്ഷിപ്പു. അഥ തക്ഷ്ണാ സഹ മന്ത്രബിംബം പ്രാസാദം ആരചയതാം-പിന്നെ തക്ഷാവു തുടങ്ങിയുള്ള പണിക്കാരേക്കൊണ്ടു ബിംബത്തെയും പ്രാസാദാദികളേയും പണി ചെയ്യിപ്പു.

അനന്തരം ശിഖാ പരിഗ്രഹത്തെ പറയുന്നു:—

ആലിഖ്യ മണ്ഡലമിഹാഹിതസന്നിധാനം

മൂലേന ദേവമദിപൂജ്യ ചരം നിവേദ്യ

തദപാമതോ/സ്രുമപി തത്സവിധേ നിധായ

ശസ്ത്രാണി ചാസ്രുമനനാപ്രയജേതതക്ഷ്ണാം. ൧൨൭

ഇഹ മണ്ഡലം ആലിഖ്യ-സപഗ്രഹാദികളിൽ ഒരേടത്തു പത്മങ്ങളെ ഇട്ടു പീഠം വരിച്ചാൽ പീഠപൂജാദിയെ. മൂലേന ആഹിതസന്നിധാനം ദേവം അദിപൂജ്യ-മൂലംകൊണ്ടു ദേവനെ ആവാഹിച്ചു പൂജിപ്പു. തദപാമതഃ അസ്രം അപി-അതിന്റെ ഇടത്തു ഭാഗത്തു പത്മത്തിൽ അസ്രംകൊണ്ടും ആവാഹിച്ചു പൂജിപ്പു. തത്സവിധേ തക്ഷ്ണാം ശസ്ത്രാണി നിധായ അസ്രമനനാ പ്രയജേത-അവ രണ്ടിന്റേയും അടുക്കൽ പത്മത്തിൽ കല്ലു കീറുന്നതിനുള്ള പണിക്കാരുടെ ഉള്ളി മുതലായതിനെ വെച്ച് അവ-റേയും അസ്രമന്ത്രംകൊണ്ടു പൂജിപ്പു.

നിവേദ്യ ശിഷ്ടേന പയോന്യസാഗ്നൗ

ഹൃതപാ ശയിതപാ മുഖജാൻ പ്രസാദ്യ

ദദ്ധ്യന്നമശ്നാതു ഗുരുഃ സകർത്താ

തത്രാർച്ചനീയഃ സ്ഥപരിശ്വ തദപത്. ൧൨൮

നിവേദ്യശിഷ്ടേന പയോന്യസാ അഗ്നൗ ഹൃതപാ മുഖ ജാൻ അശയിതപാ അവിടെ പൂജിച്ചു ദേവനു പാൽപായസത്തെ നിവേദിച്ചു തക്ഷ്ണം കൊണ്ടു അഗ്നിയങ്കൽ വൈശ്വരോമം ചെയ്തു ബ്രാഹ്മണരെ കാലുകഴുകിച്ചു ഉറട്ടി അവർക്കു ഭക്ഷണയും ചെയ്തു. പ്രസാദ്യ-പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്താൽ. സകർത്താ ഗുരുഃ ദദ്ധ്യന്നം അശ്നാതു-യജമാനനും ആചാര്യനും തക്ഷ്ണത്തെയും വേർവിട്ടു ചോറും തയിരുംകൂട്ടി ഭക്ഷിപ്പു. തത്ര

സ്ഥപതിഃ ച തദപത് അർച്ചനീയഃ-തദ്യജമാനഃകൊണ്ടു ബലംബം
പണപ്പെടുന്ന സ്ഥപത്യാദികളേയും ഭക്ഷിപ്പിച്ചു.

രക്ഷാമംഗലപൂർവ്കം ശുഭനിമി-

ത്തർക്ഷേ ശിലാത്ഥം പ്രജേ-

ന്മന്ത്രീ ശസ്ത്രിഭിരനപിതസ്സഥപതിഭിഃ

കർത്താപി ചൈന്ദ്രാദിഷു

ആസാദ്യാഥ ശിലാകരം സമഹിതാ-

ത്മാണം ത്രിനേത്രാദികം

ജപ്താനപിഷ്യ ശിലാം നിജേഷ്ടമനുബിം-

ബാദിക്ഷമാം കല്പയേത്.

൧൨൯

ഇതി — ശുഭനിമിത്തർക്ഷേ-ശുഭലക്ഷണത്തോടുകൂടിയിരി
ക്കുന്നമുഹൂർത്തത്തുകൽ, മന്ത്രീ ശസ്ത്രിഭിഃ സ്ഥപതിഭിഃ കർത്താ
അപി അനപിതഃ-ആചാര്യൻ ശസ്ത്രികളായിരിക്കുന്ന ശില്പിക
ളോടും യജമാനനോടും കൂടിട്ട്, രക്ഷാമംഗലപൂർവ്കം ചൈന്ദ്രാദിഷു
ശിലാത്ഥം പ്രജേത-അസ്മദന്ത്രംകൊണ്ടു ദേഹശുദ്ധിദിരക്ഷകളെ
ച്ചെയ്തു മംഗലസൂക്തവും സ്വസ്തിസൂക്തവും ജപിച്ചു കിഴക്കാദി
യായ ദിക്കുകളിൽ ബലംബത്തിന്റെ ശിലയെ എടുപ്പിച്ചാനായി
ക്കൊണ്ടു പുറപ്പെട്ടു. അഥ ശിലാകരം ആസാദ്യ സമഹിതാത്മാ-
അനന്തരം ശില മുന്പേ നോക്കിച്ചിരിക്കുന്ന സ്ഥലത്തുചെന്നാൽ
കാലം കഴുകി ദേഹശുദ്ധിചെയ്ത്, ത്രിനേത്രാദികം അണം ജപ്താ
ശിലാം അനപിഷ്യ-‘ത്രിനേത്രായ ച അദ്രായ’ എന്ന മന്ത്രത്തെ
ജപിച്ച ശിലയെ അന്വേഷിച്ചു, നിജേഷ്ടമനുബിംബാദിക്ഷമാം
കല്പയേത-തങ്ങൾക്കു ഇഷ്ടമായിരിക്കുന്ന ബലംബത്തന്നെ പാറ
ത്തന്നെ നപുംസകശിലയ്ക്കും യോഗ്യമായിരിക്കുന്ന ശിലയെ
നാശ്വയിപ്പിച്ചു.

“ത്രിനേത്രായ ച അദ്രായ ഭൂതാനാം പതയേ നമഃ

ശിലാം ദർശയ ദേവേശ പ്രസന്നോ മേ വൃഷധപജ”

ഇതു ശിലനോക്കുവാനുള്ള മന്ത്രം.

സിദ്ധാദ്യാകരസംഭവാ വസുമതീ-

മഗ്നാ സ്വപർണ്ണോചിതാ

സ്തിഗ്ദ്ധാ ശസ്ത്രസഹാ ഗഭീരനിനദാ

ദിശ്വാഹിതാഗ്രാ ശിലാ

ഗ്രാഹ്യം ബിംബവിധൗ സ്തലിംഗബഹുലം

തസ്യാഃ ശിരോഽധോമുഖം

യത് കാഷ്ഠാഭിമുഖീ സമുത്ഥിതവരീ

സ്ഥാപ്താ ച തദഭിമുഖീ.

൧൩൦

ഇതി—സിലാദ്രാകരസംഭവാ-സിലാന്മാരുടെ ആശ്രമങ്ങളുള്ള പർവ്വതാദികളിൽ ഉണ്ടായിരിക്കുന്നതും, വസുമതീമഗ്നാ-ഭൂമിയിൽ താണുകിടക്കുന്നതും, സ്വപ്നോപരിതാ-ബ്രാഹ്മണാദികളുടെ വർണ്ണരേഖകളോടും അകാരാദൃക്ഷരരേഖകളോടും കൂടിയിരിക്കുന്നതും, സ്തിശ്ലാ-മനോഹരയായിരിക്കുന്നതും, ശബ്രസഹാ-ഉളികൊണ്ടാൽ സഹിക്കുന്നതും.¹ ഗഭീരനിനഭാ-ഗംഭീരധ്വനിയോടു കൂടിയതും, ദിശി ആഹിതാഗ്രാ-ഭൂമിയിൽ നിന്നു നോക്കി അഗ്രഭാഗം കാണുന്നതും, ശിലാ ബിംബവിധൗ ഗ്രാഹ്യം-ഇവയ്ക്കുള്ള ലക്ഷണങ്ങളോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന ശിലാ ബിംബം ഉണ്ടാക്കുന്നതിന്നു ഗ്രഹിപ്പാൻ യോഗ്യം. തസ്യാഃ ശിരഃ സ്തലിംഗബഹുലം അധോമുഖം-ആ ശിലയുടെ തലയ്ക്കൽ ഉളി വച്ചാൽ പൊരി അധികമുണ്ടാകും, കീഴിലേ വശത്തു മുഖമായുമിരിക്കും. യത് കാഷ്ഠാഭിമുഖീ സമുത്ഥിതവരീ-യാതൊരു ദിക്കിന്നു നോക്കി ശില കിടക്കുന്നു എന്നാൽ, തദഭിമുഖീ സ്ഥാപ്താ ച-ആ ശിലകൊണ്ടു ഉണ്ടാക്കുന്ന ബിംബം ആ ദിക്കുനോക്കിത്തന്നെ പ്രതിഷ്ഠിക്കണം.

കൊള്ളരുത്താത്ത ശിലയേയും പറയുന്നു.

ദുഷ്ടോദ്ദേശസമുത്ഭവാന്യപരിശി-

ഷ്ടാ ദർഗ്രഹാഭ്യാശ്രിതാ

വാതാഗ്നൃക്കകരാഹതാതിവിപുലാ

ബാലാ ച വൃദ്ധാ സതീ

ഭൂരേവാക്ഷരഗർഭമണ്ഡലയുതാ

രൂക്ഷസ്വരാ ജജ്ജരാ

ദുഃസ്വർശാപദിശം നിവേശിതശിരോ-

ദേശാ വിവർജ്യാ ശിലാ.

൧൩൧

ഇതി—ദുഷ്ടോദ്ദേശസമുത്ഭവാ-ദുഷ്ടജനങ്ങൾ വസിക്കുന്ന സ്ഥലത്തു് ഉണ്ടാകുന്നതും, അന്യപരിശിഷ്ടാ-മരൊന്നിനു് എടുത്തു ശിഷ്ടമായിക്കിടക്കുന്നതും, ദർഗ്രഹാഭ്യാശ്രിതാ-വേതാളാദിഭൂതഗണങ്ങൾ ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നതും, വാതാഗ്നൃക്കകരാഹതാ-കാരകകൊണ്ടും തീകൊണ്ടും വെയിലുകൊണ്ടും പൊട്ടിയിരിക്കുന്നതും.

1. 'പൊടിഞ്ഞു പോകാത്തതു എന്നർത്ഥം'.

അതിവിപുലാ-ഏകവും വലുതായതും. ബാലാ വൃദ്ധാ ച-ഉറപ്പു
കറഞ്ഞതും തൊടുമ്പോൾ പൊട്ടുന്നതും അതിജീണ്ണമായിരിക്കു
ന്നതും, ദൂരവാക്സരഗർഭമണ്ഡലയുതാ-നിന്ദിതരേഖ രജോടും നിന്ദി
താക്ഷരങ്ങളോടും കൂടിയിരിക്കുന്നതും, ഗർഭമണ്ഡലയുതാ-ഉള്ളിൽ
പൊതു് ഉള്ളതും പ്രാണികൾ വസിച്ചിരിക്കുന്നതും, രൂക്ഷസ്വരാ-
കൂരമായ ശബ്ദത്തോടുകൂടിയതും. ജർജരാ-ശബ്ദങ്ങൾ തൊടുമ്പോൾ
പൊട്ടിപ്പോകുന്നതും, ദുഃസ്വർശാ-ശബ്ദംകൊണ്ടു തൊടുവാൻ വയ്യാ
ത്തതും. അപദിശം നിവേശിതശിരോഭേദശാ-ദിക്കുകൾനോക്കി ഇരി
ക്കാതെ കോണാന്തരാളങ്ങളിൽ നോക്കി ശിരസ്സു കാണുന്നതും,
ശിലാ വിവർജ്യാ-ഇങ്ങനെയുള്ള ലക്ഷണങ്ങളോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന
ശില ബിംബാദികൾക്കു കൊള്ളരുത്.

പുരുഷസ്മിനപുംസകശിലകളെ പറയുന്നു:—

ഗുർവീ ധീരരവാ സ്ഫുലിംഗബഹുളാ

ന്യഗ്രോധബോധിച്ഛദ-

പ്രഖ്യാ ബിംബവിധൗ വിശാലബഹുളാ

ഗ്രാഹ്യാ ശിലാ പൌരുഷീ

രഭാപത്രനിഭാ നചാതിബഹുളാ

സ്തിശ്ലസപരാ ശീതളാ

സൈന്ധവീ പീഠവിധൗ ഭിലക്ഷുഭിഭൂരാ

കൈബീ പദാബ്ജാപ്തേ.

൧൩൨

ഇതി— ബിംബവിധൗ-ബിംബം ഉണ്ടാക്കുവാൻ, ഗുർവീ-
വലുതായി ഇരിക്കുകയും, ധീരരവാ-ഗർഭീരധ്വനിയോടുകൂടിയിരിക്കു
കയും, സ്ഫുലിംഗബഹുളാ-തീപ്പെരി അധികം കാണുന്നതും, ന്യഗ്രോ
ധബോധിച്ഛദപ്രഖ്യാ-പേരാലിന്റെ ഇലപോലെയും അരയാലി
ന്റെ ഇലപോലെയും ആകൃതിയായിരിക്കുന്നതും, വിശാലബഹു
ളാ-വിസ്താരമധികമായിരിക്കുന്നതും, (അയ) പൌരുഷീ ശിലാ
ഗ്രാഹ്യാ-പുരുഷശില ഗ്രഹിക്കപ്പെടുവാൻ യോഗ്യം. പീഠവിധൗ-
പീഠമുണ്ടാക്കുവാൻ, രഭാപത്രനിഭാ-കുളിവാഴയിലപോലെയിരി
(ക്കയും?ക്കുന്നതും) നചാതിബഹുളാ-ഏകവും വലുതാകാതെ കിടക്കു
ന്നതും, സ്തിശ്ലസപരാ-മൃദുസ്വരത്തോടുകൂടിയിരിക്ക (കയും, ?ന്ന
തും) ശീതളാ-തൊടാൻ ശൈത്യമായുള്ളതും. (അയ) സൈന്ധവീ
ശിലാ-സ്മിശില ആകുന്നതു ഗ്രഹിക്കണം. പദാബ്ജാപ്തേണ
ഭിലക്ഷുഭിഭൂരാ കൈബീ ശിലാ-നപുംസകശിലമുണ്ടാക്കുന്നതിന്നു

പുരുഷലക്ഷണത്തോടും സ്ത്രീലക്ഷണത്തോടും കൂടിയിരിക്കുന്ന നപുംസകമാകുന്ന ശില ഗ്രഹിക്കപ്പെടണം.

ലബ്ധായാം ശുഭലക്ഷ്യലക്ഷിതശിലാ-
 യാം ശോധയിതപാദസാ
 സമ്പാദ്യ ധ്വജപട്ടികാദിപരിവീ-
 തം മണ്ഡപം മൂലതഃ
 മദ്ധ്യേ ദിക്ഷു ദിഗംശപരാനപി യജേ-
 സർവ്വേഷുപഥോ ബീജമു-
 ഖ്യാസിദ്യാമപി കല്പവിത്ത്രിണയനേ
 മൃത്യുഞ്ജയേനാപി തത്.

മനന്ത

ഇതി— ശുഭലക്ഷ്യലക്ഷിതശിലായാം ലബ്ധായാം—നല്ല ലക്ഷണത്തോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന ശിലയെ നോക്കിക്കണ്ടു നിശ്ചയിച്ചാൽ, അംഭസാ ശോധയിതപാ—ദർഭമുത്തപക്വവെള്ളംകൊണ്ടു ശിലയെ നല്ലവണ്ണം കഴുകി ശുദ്ധിവരുത്തിയാൽ, ധ്വജപട്ടികാദിപരിവീതം മണ്ഡപം സമ്പാദ്യ—ആ ശിലയുടെ മുകളിൽ ദ്വൈപാജങ്ങളോടും തോരണങ്ങളോടും കൊടിക്കൂറുകളോടും പരിവൃതമായി ഒരു മണ്ഡപത്തെ കെട്ടിയുണ്ടാക്കി, സർവ്വേഷു മദ്ധ്യേ മൂലതഃ ദിക്ഷു ദിഗംശപരാനപി യജേത്—എല്ലാ ദേവന്മാരിലും നടുവിൽ പത്മത്തിൽ മൂലംകൊണ്ടു ദേവനേയും കിഴക്കുതട്ടി എടുത്തുകൊണ്ടു ലംഗൂരിലോകപാലന്മാരെ പരിവാരത്തേറുന്നതും ആവാഹിച്ചു പൂജിച്ചു. അഥോ ത്രിണയനേ കല്പവിത് ബീജമുഖ്യാസിദ്യാം മൃത്യുഞ്ജയേന അപി യജേത്—പൂജാനന്തരം ശിവങ്കൽ ബീജമുഖ്യമന്ത്രംകൊണ്ടും ക്ഷുരികാമന്ത്രംകൊണ്ടും മൃത്യുഞ്ജയമന്ത്രംകൊണ്ടും കൂടെ ദേവനെ പൂജിക്കണം, “ഓം ഓം ക്ഷം” ഇങ്ങനെ ബീജമുഖ്യമന്ത്രം. “ഓം ചിക്ഷീവേമരിദിക്ഷിതത്” ഇങ്ങനെ ക്ഷുരികാമന്ത്രം. “ഓം ജ്ഞം സഃ” ഇതു മൃത്യുഞ്ജയമന്ത്രം, ഈ മന്ത്രങ്ങൾ പന്ത്രണ്ടാംപടലത്തിൽ പറകയും ചെയ്യും.

തത് പത്മിമേന്ദ്രമനനാഷ്ടശരാജ്യഹോമം

കൃതപാപ്ത സപ്തീരധിവാസ്യ ച ശത്രുജാതം

തദ്ദേവതാവൃദസനായ സഭൂതകൂര-

മോം ദേവതാഭ്യ ഇതി ദിക്ഷു ബലിം കിരേച്ച. മനന്ത

ദർഭ, മണ്ണ്, വെള്ളം ഇവകൊണ്ടു.

ഇതി—പിന്നെ ഏല്പാവരിലും, തത് പശ്ചിമേ അസ്രു-
മന്നാ അഷ്ടശതാജ്യമോമം കൃതപാ—പൂജയുടെ പടിഞ്ഞാറ്
കീറിത്തിയുമിട്ട അസ്രുമന്ത്രംകൊണ്ടു നൂറൊട്ടുത ആജ്യാഹുതിചെയ്തു
സമ്പാതമുണ്ടാക്കി അസ്രംകൊണ്ടു പൂജിച്ചിരിക്കുന്നശസ്രങ്ങളിൽ,
അർപ്പ-സമ്പാതസ്സംനത്തെച്ചെയ്തു, ശസ്രജാതം അധിവാസ്യ-
ശസ്രസമൂഹത്തെ വസ്രംകൊണ്ടു മുടി അധിവസിച്ച്, തദ്ദേവതാ
വ്യഭസനായ-അവിടെ വസിച്ചിരിക്കുന്ന ദേവതകളുടെ ഉദാസന
യ്ക്കായിക്കൊണ്ടു, ദിക്ഷു ഓം ദേവതാഭ്യ ഇത। സഭ്രതകൂരം
ബലിം കിരേത് ച—മണ്ഡപത്തിന്റെ എട്ടുദിക്കുകളിലും മുമ്പിൽ
പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന “ദേവതാഭ്യഃ പിതൃഭ്യഃ” ഇത്യാദി മന്ത്രംകൊണ്ടു
ഹാരിദ്രാദിഭൂതകൂരഹവസ്സുകൊണ്ടു ബലിയേത്തുക.

ദേവാഗ്രതോ ജപതു നിശ്ചധിശയു ദർഭ-

ശയ്യാംനമസ്സുകലലോകമനം ത്രിധാമി

ശംഭോ നമഃ ശമിതി മന്ത്രയുജാർത്ഥയിതപാ

സ്വപ്നാർത്ഥമോം ഹിലിഹിലീതി മനം ജപേച്ചഃ

[൧൩൫

ഇതി—നിശി ദേവാഗ്രതഃ ദർഭശയ്യാം അധിശയു-രാത്രി
യിങ്കൽ ദേവനെ പൂജിച്ചതിന്റെ മുമ്പിൽ പല്ലു വിരിച്ച് അതി
ന്റെ മുകളിൽ ആചാര്യൻ കിടപ്പു. ത്രിധാമീനി നമഃ സകല
ലോകമനം ജ(പേത്?പതു)—വിഷ്ണുവിങ്കൽ “നമഃ സകലലോകായ”
ഇത്യാദി മന്ത്രത്തെ ജപിപ്പു. ശംഭോ നമഃ ശം ഇതി മന്ത്ര
യുജാ അർത്ഥയിതപാ സ്വപ്നാർത്ഥം “ഓം ഹിലിഹിലി”
ഇതി മനം ജപേത്. ശിവങ്കൽ നമഃ ശംഭോ ത്രിണേത്രായ
ഇത്യാദി രണ്ടുകൊണ്ടും പ്രാർത്ഥിച്ചു സ്വപ്നദർശനത്തിനായി
കൊണ്ടു ഓം ഹിലിഹിലി ഇത്യാദി മന്ത്രത്തെയും ജപിപ്പു.
മറുമുദ ദേവന്മാരിൽ മൂലംതന്നെ ജപിച്ചുകൊള്ളു.

“നമഃ സകലലോകായ വിഷ്ണുവേ പ്രഭുവിഷ്ണുവേ

വിശ്വായ വിശ്വപരായ സ്വപ്നാധിപതയേ നമഃ.”

ഇതു വിഷ്ണുവിങ്കലേ മന്ത്രം.

“നമഃ ശംഭോ ത്രിണേത്രായ തദ്രായ വരദായ ച

വിശ്വായ വിശ്വപരായ സ്വപ്നാധിപതയേ നമഃ.”

“ആവക്ഷ്യം ദേവദേവേശ പ്രപന്നോ/സ്തി തവാനിഷം
സ്വപ്നേ സർവ്വാനി കാർത്യാണി ഹൃദയസ്ഥാനി യാനി വൈ.”
ഇതു രണ്ടും ശിവങ്കൽ പ്രാത്ഥനയ്ക്കു്.

‘ഓം ഹിരി ഹിരി ശുദ്ധപാണയേ സ്വാഹാ’. ഇതു സ്വപ്ന
ഭർശനത്തിനു്.

ദുസ്സ്വപ്നേ/സ്രുശതാജ്യഹോമകൃദഥ
പ്രാതഃ സമഭ്യർച്ച്യ താ-
മുദ്ബുദ്ധ്യ സ്വമനഃ ജപൻ വദനപാ-
ദാഭ്യംഗദക്ഷപങ്കയേത്
തക്ഷ്ണാ താം സഹ പീഠപാദദക്ഷദം
പ്രോദ്ധായു കൃതപാ രഥേ
നീതപാത്രോത്തരക്തപൂശിപ്പിനിലയം
ബിംബാദികം കാരയേത്.

എന്നു

ഇതി—ദുസ്സ്വപ്നേ ദുഷ്ട-സ്വപനം നല്ലവണ്ണമല്ലാതെ
ദുസ്സ്വപ്നം കണ്ടാൽ, പ്രാതഃ അസ്രുശതാജ്യഹോമകൃത്-നേര
ത്തെ അസ്രുക്കൊണ്ടു നൂറ്റൊട്ടു ആജ്യാഹുതിചെയ്തു സന്ധ്യാതം
ശിലയിൽ സ്തർശിച്ചു്, താം സമഭ്യർച്ച്യ-ആ ശിലയെ പൂജിച്ചു,
ഉദ്ബുദ്ധ്യ സ്വമനഃ ജപൻ വദനപാദാഭ്യംഗകേഷു അങ്കയേത്
-ഉദ്ബുദ്ധ്യ “സ്വാഗേന പ്രതിജാഗ്രഹി” ഇത്യാദി ള്ള ജപിച്ചു
ബിംബത്തിന്റെ മുഖം വരണേടത്തും പാദാഗ്രം വരണേടത്തും
അകത്തുഭാഗം പുറത്തുഭാഗം കൈകൾ ഇത്യാദി സ്ഥാനങ്ങളിലും
അടയാളങ്ങളെ ഉണ്ടാക്കൂ. തക്ഷ്ണാ സഹ പീഠപാദദക്ഷദം താം
പ്രോദ്ധായു-പിന്നെ പണിക്കാരേക്കൊണ്ടു പീഠത്തിന്റെ നപുംസ
കശിലയുടേയും ബിംബത്തിന്റേയും ശിലകളെ എടുപ്പിച്ചു, രഥേ
കൃതപാ നീതപാ-വണ്ടിപ്പറത്തുവച്ചു ക്ഷേത്രത്തിൽ കൊണ്ടുവന്നാൽ
ഉത്തരക പൂശിപ്പിനിലയം ബിംബാദികം കാരയേത്- വടക്കുപു
റത്തു ഉണ്ടാക്കിയിരിക്കുന്ന പണിപ്പറയിൽവച്ചു ബിംബത്തെയും
പീഠത്തെയും നപുംസകശിലയേയും ലക്ഷണംപോലെ പണിചെ
യിപ്പൂ.

ഇതി തന്ത്രസമുച്ചയേർച്ചുകോർവീ-

ഗ്രഹവാസ്തുവിഷ്ണിനിധിഷ്ടുകാക്രിയാഡ്യഃ
സഹഗർഭശിലാഹൃതിപ്രകാരഃ

പ്രഥമോ/യം പടലഃ പ്രമുഖിതോ/ഭൂത്. എന്നു

ഇതി—തത്രസമുച്ചയേ-ഇപ്രകാരം തത്രസമുച്ചയമാകുന്ന ഗ്രന്ഥത്തുകൽ, അർച്ചകോവിഗ്രഹവാസ്തവിഷ്ണിനിധീഷ്ടാക്രിയാശ്ച-ആചാര്യവരണം ഭൂപരിഗ്രഹം വാസ്തുബലി നിധികലശാദിസ്ഥാപനം ഇഷ്ടാസ്ഥാപനം ഈ ക്രിയകളോട്, സഹഗർഭശിലാഹൃതിപ്രകാരം—ഗർഭന്യാസത്തോടും ശിലാപരിഗ്രഹത്തോടും കൂടി, പ്രഥമഃ പടലഃ പ്രഗുണിതഃ അഭൂത്. മുമ്പിലത്തെപ്പടലം സമ്പൂർണ്ണമായി ഭവിച്ചു.

ഇതി തത്രസമുച്ചയഭാഷാരണം
പ്രഥമഃ പടലഃ സമാപ്തഃ.

ചിതീയഃ പടലഃ.

അനന്തരം രണ്ടാമത്തെപ്പടലംകൊണ്ടു പ്രാസാദബിംബലക്ഷണങ്ങളെപ്പറയുന്നു.

പാദോനത്രികരാദിപഞ്ചദശഹ-
സ്താശാഗുലാന്തോത്തരേ-
ഷപഷ്ടാഷ്ഠാംഗുലവൃദ്ധിതോ/ന്തരഭവ-
ദ്യോനിപ്രദേദേഷപഥ
പ്രത്യുക്പ്രാഗ്ഗവനക്രമേണ വിഹിതേഷപ-
ല്പേഷു വാന്യേഷു വാ
പ്രാസാദേഷു വിശിഷ്ടജാതാഷു നിഃജ-
ഷ്ടം കാരയേത് കാരുഭിഃ.

൧

(വ്യാ-൧.) പാദോനത്രികരാദിപഞ്ചദശഹസ്താശാഗുലാന്തോത്തരേഷു-രണ്ടെമുക്കാൽ കോൽ നീളം തുടങ്ങി പതിനഞ്ചു കോലും പത്തുവീരലും നീളം അവസാനമായിട്ട് ശ്രീകോവിലിന്റെ ഉത്തരങ്ങൾക്കു നീളം കല്പിക്കാൻ. അഷ്ടാഷ്ഠാംഗുലവൃദ്ധിതഃ അന്തരഭവദ്യോനിപ്രദേദേഷു-ഈ നീളത്തിൽ എട്ടെട്ട് അംഗുലം കൂടിക്കൂട്ടിയാൽ മുക്കോലേരണ്ടുവീരലും, മുക്കോലേപത്തുവീരലും മേല്പൊട്ട് ഇങ്ങനെ കൂടിക്കൂടിയും ഉത്തരനീളം കൊള്ളാം.

പ്രത്യക്ഷപ്രാഗ്ഭവനക്രമേണ വിഹിതേഷു-ഈ ഉത്തരനീളങ്ങൾ രണ്ടു മുക്കാൽ കോൽ പടിഞ്ഞാറും മുക്കാലേരണ്ടുവിരൽ കിഴക്കും മുക്കാലേപത്തുവിരൽ പടിഞ്ഞാറും മൂന്നു മുക്കാൽ കോൽ കിഴക്കു നടയായിട്ടും വിധിപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. അല്ലെങ്കിൽ വാ-അല്ലപ്രാസാദങ്ങളിൽതാൻ, അന്യേഷു വിശിഷ്ടജാതിഷു വാ ഇതുകൂടാതെ മറ്റും വിശിഷ്ടങ്ങളായി ജാതികളായിരിക്കുന്ന പ്രാസാദങ്ങളിൽതാൻ, നിജേഷ്ടം കാരുഭിഃ കാരയേത്-തന്നിക്ക് ഇഷ്ടമായിരിക്കുന്ന പ്രാസാദത്തെ ആശാരിമാരേക്കൊണ്ടു പണിചെയ്യിപ്പൂ.

(വ്യാ-൨.) ഇനി, ഒരു ശ്ലോകംകൊണ്ടു രണ്ടാംപടലത്തിൽ സാമാന്യേന അല്ലപ്രാസാദങ്ങളുടെ നിയമത്തെ ചൊല്ലുന്നു.

കാൽ കുറയ മു(ദേ?)ക്കാൽ തുടങ്ങി പതിനേഴോളെ പതിനാലു വിരലന്തമായി ഇരിക്കുന്ന ഉത്തരനീളത്തോടുകൂടി അവിടെ എട്ടെട്ടു വിരലേറിയേറി മദ്ധ്യ മദ്ധ്യ ഉണ്ടായി ഉണ്ടായി ഇരിക്കുന്ന യോനിഭേദത്തോടുകൂടി കാൽകുറയ മുക്കാൽ തുടങ്ങി ക്രമത്താലേ പശ്ചിമദപാരം പൂർവ്വദപാരം എന്നു തുടങ്ങിയുള്ള നിയമത്തോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന അല്ലപ്രാസാദങ്ങൾ ഇരുവിരൽകുറയെ മു(ദേ?) കാൽ തുടങ്ങി എട്ടെട്ടുവിരലേറിയേറി ഉത്തരമുഖങ്ങളായി അല്ലപ്രാസാദങ്ങളിൽ താൻ, മറ്റു ഉൽകൃഷ്ടമായി ഇരിക്കുന്ന മഹാപ്രാസാദങ്ങളിൽ താൻ, തന്നിഷ്ടമാകുന്നതിനെ ആശാരിമാരേക്കൊണ്ടു പണിചെയ്യിപ്പിച്ചുകൊള്ളുക തന്ത്രിയെന്നു പൊരുൾ. ഇവിടെ കാൽകുറയ മു(ദേ?)ക്കാൽ ഏകയോനി പശ്ചിമദപാരം. അവിടെ നിന്നു മു(ദേ?)ക്കാൽ എൺവിരൽ ഏറിയരിക്കുന്ന മുക്കാലേ ഇരുവിരൽ പഞ്ചയോനി പൂർവ്വദപാരം. ഇതിനിടയിൽ മുക്കാൽ പന്തിർകോൽ പഞ്ചകൂടം യോനിപ്പെടാതെ ഉള്ളത്. അവിടെ, നഭഃ എന്ന് എൺവിരലേറിയതു മുക്കാലേ പത്തുവിരൽ ഏകയോനി. അതിൽ എൺവിരൽകൂടെ കൂടിയത് മൂന്നു കാൽകോൽ പതിമുക്കാൽ സപ്തയോനി ദക്ഷിണദപാരം. ഇങ്ങനെ പതിനേഴോളെ പതിനാലുവിരലോളം എന്നു താല്പര്യം. പതിനൊരുകോൽ ഓജാധമാദിയിലും കാൽകുറയെ പതിനൊരുകോൽ പതിനൊരുകോലേ ഇരുവിരലുൽകൃഷ്ടജാതിയിലുമീവണ്ണമെന്നു താല്പര്യം.

ഈശാദിപ്രേതേശപയുന്തദിക്സ്ഥാഃ

പ്രാസാദാ ഗ്രാമാദിഃകഷു ധപജോത്ഥാഃ

ഗോയോന്യത്ഥാശ്ലേഷദിക്സംസ്ഥിതാസ്സു-

സുതസ്ഥാപ്യാർച്ചാ ചേഷ്യതേ തത്സയോനിഃ. ൨

ഗ്രാമാദികേഷു-ഗ്രാമപുരാദികളിൽ. ഈശാദിപ്രേതേശ പയുന്തദിക്സ്ഥാഃ പ്രാസാദാഃ ധപജോത്ഥാഃ-ഈശകോണിൽ തുടങ്ങി കിഴക്കും, തെക്കുപാതിയോളവും ഉള്ള സ്ഥലത്തു് ഉണ്ടാക്കുന്ന പ്രാസാദങ്ങൾ പശ്ചിമദിശയായിട്ടു് ഇരിക്കണം; ശേഷദിക്സംസ്ഥിതാഃ ഗോയോന്യത്ഥാഃ-തെക്കുപാതിക്കു പടിഞ്ഞാറും, പടിഞ്ഞാറേ ഭാഗത്തും, വടക്കുഭാഗത്തും ഉണ്ടാക്കുന്ന പ്രാസാദങ്ങൾ പൂർവ്വദിശയായിട്ടു് തന്നെ വേണം; തത്സ്ഥാപ്യാ അർച്ചാ ച തത്സയോനിഃ ഇഷ്യതേ-ഐ ശ്രീകോവിലുകളിൽ പ്രതിഷ്ഠിപ്പാൻ ഉണ്ടാക്കുന്ന ബിംബവും ഐ യോനിതന്നെയായിട്ടും വേണം. ശ്രീകോവിലിന്നും ബിംബത്തിന്നും ഒരുദിക്കിൽ ദർശനമായിട്ടു് മിരിക്കണമെന്നു് താൽപര്യം.

(വ്യാ-൨) ഇനി ഒരു ശ്ലോകംകൊണ്ടു് യോനിഭേദവശാൽ ദിഗ്ഭേദത്തെ ചൊല്ലുന്നു.

ഗ്രാമം പുരം പത്തനം എന്നു തുടങ്ങിയുള്ളവറ്റിൽ, ഈശാനകോണിൽ തുടങ്ങി പ്രദക്ഷിണവശാൽ യമകുലോളമുള്ള ദിക്കിൽ മൂലപ്രതിഷ്ഠയെങ്കിലും, പരിവാരപ്രതിഷ്ഠയെങ്കിലും, പരിവാരാ(ല)യങ്ങളെങ്കിലും ഏകയോനിയായി പണിചെയ്യണം. യമൻ തുടങ്ങി ഈശാന്തപയുന്തഃ ഉള്ളവ പഞ്ചയോനിയായിട്ടും പണിചെയ്യൂ. നടുവിൽ വിഷയമാമ്പോരും-ഏകനടുവിൽ വിഷയമാമ്പോരും ഏകയോനിയും, പഞ്ചയോനിയും ത്രിയോനിയും, സപ്തയോനിയും യുക്തിവശാലറിഞ്ഞിട്ടു് വേണം പ്രാസാദം. ഏകയോനിയെങ്കിൽ ബിംബവും ഏകയോനിതന്നെ വേണം. പഞ്ചയോനി പ്രാസാദത്തുകൽ ബിംബവും പഞ്ചയോനി തന്നെ വേണം. സിംഹഗജാലയങ്ങൾ ഉപേണ്ണത്തന്നെ വേണം. വിശേഷിച്ചു് ഏകയോനി എല്ലായിടവും കൊള്ളാം. ചകാരം ഉണ്ടാകുകൊണ്ടു്, പീഠം ബലിആടം ഗർഭഗൃഹം ദ്വാരവാണാദികാൽനീളം അധിഷ്ഠാനാഭിവർഗ്ഗങ്ങൾ-ഒക്കയും അതുതന്നെ യോനിവേണ്ടുന്നതു് എന്നു താൽപര്യം.

1. ബലി ആടം = ബലിമാടം.

ഇഷ്ടാതാനവിതാനമാനനിചയേ
 ത്രിശ്ലേഷ്ടഭിർഭാജിതേ
 ശേഷോ യോനിരിഹ വ്യയോ മുനിയുജാ-
 മായോഷ്ടനിശ്ലേഷ്ടഭിരണ്ണഃ
 ഋക്കൈരൂക്ഷമവാപ്ചിരത്ര തു വയോ
 ജേതയം രിമിസ്രിംശതാ
 വാരോ ഭൂമിധരൈർനിധിപ്രഗുണിതേ
 ധർമ്മാഹതേ വാ വ്യയഃ.

ന

ഇഷ്ടാതാനവിതാനമാനനിചയേ-തന്നിക്ക് ഇഷ്ടമായിരിക്കുന്ന പ്രാസാദത്തിന്റെ നീളവും വീതിയും കൂടിയതു ചുറ്റാകുന്നത്. ചുറ്റിനേ, ത്രിശ്ലേഷ്ട അഷ്ടഭിർഭാജിതേ ശേഷഃ യോനിഃ-മുന്നിഭിരഭിച്ച് എട്ടിൽ കഴിച്ച ശേഷമുള്ള സംഖ്യ യോനിയായിരിക്കും. ഇഹ മുനിയുജാ വ്യയഃ—ഈ മുന്നിൽപെരുക്കിയ ചുറ്റിനേ പതിന്നാലിൽ ഹരിച്ച ശേഷം വ്യയമായി വരും. അഷ്ടനിശ്ലേഷ്ട അഭിരണ്ണഃ ആയഃ-ചുറ്റിനേ എട്ടിൽ പെരുക്കി പന്ത്രണ്ടിൽ ഹരിച്ചശേഷം ആയംവരും. ഋക്കൈഃ ഋക്ഷം—എട്ടിൽ പെരുക്കിയ ചുറ്റിനേ ഇരുപത്തേഴിൽ ഹരിച്ച ശേഷം നാളുവരും. അത്ര തു അവാപ്ചിഃ വയഃ—ഇവിടെ നാളുവരുത്തിയപ്പോൾ ഹരിച്ച ഫലം വയസ്സായിരിക്കും; ഫലം വളരെവന്നാൽ അതിനെ അഞ്ചിൽ ഹരിച്ചു വയസ്സിനെ അറിയണം. ത്രിംശതാ രിമിഃ; ഭൂമിധരൈഃ വാരഃ-എട്ടിൽ പെരുക്കിയതിനെ മൂപ്പതിൽ ഹരിച്ചതു പക്കം; ഏഴിൽ ഹരിച്ച ശേഷം ആഴ്ച. നിധിപ്രഗുണിതേ ധർമ്മാഹതേ വ്യയഃ വാ-ചുറ്റിനേ ഒമ്പതിൽ പെരുക്കി പത്തിൽ ഹരിച്ച ശേഷവും വ്യയമായിട്ടു വരുത്താം.

(വ്യാ-൨) ഇനി ഒരു ശ്ലോകംകൊണ്ട് ആയവ്യയാദികളെ ചൊല്ലുന്നു.

തന്നിഷ്ടമയൈകല്പിച്ച ചുറ്റിനെ മുന്നിൽപെരുക്കി എട്ടിൽ ഹരിച്ചശേഷം യോനിഭേവത. ചുറ്റിനേ മുന്നിൽ പെരുക്കി അതിനേത്തന്നെ പതിന്നാലിൽ ഹരിച്ച ശേഷം വ്യയം, അഴിവ്. പിന്നെ ചുറ്റിനേ എട്ടിൽ പെരുക്കി പന്ത്രണ്ടിൽ ഹരിച്ചശേഷം ആയം, വരവ്. പിന്നെ എട്ടിൽ പെരുക്കി അതിനേത്തന്നെ ഇരുപത്തേഴിൽ ഹരിച്ച ശേഷം നാളു, അശപതി തുടങ്ങി. ഫലം വയസ്സ്-ബാല്യാദി അഞ്ചും-ചുറ്റിനേ എട്ടിൽ

പെരുക്കി അതിനെത്തന്നെ മുപ്പതിൽ ഹരിച്ച ശേഷം പ്രതിപദം തുടങ്ങിയുള്ള പക്കങ്ങൾ പതിനഞ്ചിലേറിയവപരപക്കം. ഇവ റോക്കൊണ്ട് വിഷ്ണുഗണ്ഡാന്താദി അറിഞ്ഞു കല്പിച്ചുകൊള്ളണം. ചുറ്റിനേ എട്ടിൽ പെരുക്കി അതിനെത്തന്നെ ഏഴിൽ ഹരിച്ച ശേഷം ഞായറാഴ്ച തുടങ്ങിയുള്ള ആഴ്ചകൾ. ചുറ്റിനേ ഒമ്പതിൽ പെരുക്കി പത്തിൽ ഹരിച്ചശേഷം വൃയം, അഴിവു, എന്നൊരു പക്കം. ചുറ്റിനേ ഒമ്പതിൽ പെരുക്കി അതുതന്നെ മുപ്പതിലും ഏഴിലും ഹരിച്ചശേഷം പ്രതിപദാദിപക്കങ്ങളും ആഴ്ചകളും എന്നു ചൊല്ലിയത്.

അനന്തരം യോഗാദികളെ വരുത്തുവാൻ മറ്റു ചില ഗ്രന്ഥത്തിൽ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതിനെ കൂടെ കാട്ടുന്നു.

ത്രയോഷ്താങ്കനവാഷ്ട ചക്രയുഗവേ-

ദാങ്കാഹ്വേദോഷാങ്കദി-

ശേപദത്രിംശ റിസപുവിംശവിശവാ-

ക്കാങ്കാദിദിർഭാജിതേ

പയ്യന്തേ ഭവനസ്യ യാനി ഹി ഫലാ-

ന്യാപ്യാനതാനി ക്രമാ-

ദ്യോന്യായവ്യവശരിമൃഡുവയോ-

രാശ്യംശവാദാഃ ക്രമാത്.

൪

ഭവനസ്യ പയ്യന്തേ-പ്രാസാദാദികളുടെ ചുറ്റിനെ മൂന്നിൽ പെരുക്കി എട്ടിൽ ഹരിച്ചശേഷം യോനി. എട്ടിൽ പെരുക്കി പന്ത്രണ്ടിൽ ഹരിച്ച ശേഷം ആയം. ഒമ്പതിൽ പെരുക്കി പത്തിൽ ഹരിച്ച ശേഷം വൃയം. ഒമ്പതിൽ പെരുക്കി നാലിൽ ഹരിച്ചശേഷം ബ്രാഹ്മണാദി പർണ്ണങ്ങൾ. ഒമ്പതിൽ പെരുക്കി മുപ്പതിൽ ഹരിച്ചശേഷം പക്കം. എട്ടിൽ പെരുക്കി ഇരുപത്തേഴിൽ ഹരിച്ചശേഷം നാളി. പന്ത്രണ്ടിൽ പെരുക്കി നൂറിൽ ഹരിച്ചശേഷം വയസ്സ്. നാലിൽ പെരുക്കി പന്ത്രണ്ടിൽ ഹരിച്ചശേഷം രാശി. നാലിൽ പെരുക്കി ഒമ്പതിൽ ഹരിച്ചശേഷം നവാംശകം. ഒമ്പതിൽ പെരുക്കി ഏഴിൽ ഹരിച്ചശേഷം ആഴ്ച. ഇങ്ങനെയും ഗുണദോഷങ്ങൾ അറിയാം.

ധ്വജധൂമസിംഹകർക്കര-

വൃഷഭരഗജവായസാഃ ക്രമേണ സ്യുഃ

പ്രാഗാദിയോനയോഷ്ഠേ

തേഷ്ഠപയുജഃ സമ്പദേ യുജോ വിപദേ. ൫

ധപജധുമസംഹകുക്കരവൃഷ്ഠവരഗജവായസാഃ-ധപജം ധുമം സിംഹം കുക്കരം(ശാപ്)വൃഷ്ഠം(കാള) വരം(കഴുത) ഗജം (ആന) വായസം (കാക്ക); ക്രമേണ പ്രാഗാദിയോനയോഷ്ഠേ സ്പൃഷ്ട-ഇവ കിഴക്കു തുടങ്ങി എട്ടു ദിക്കുകളിലേയും യോനികളായി ഭവിക്കും. തേഷ്ഠ പയുജഃ സമ്പദേ യുജഃ (വിപദേ)-ഈ യോനികൾ ദിക്കുകളിലേയ്ക്കുനാലും സമ്പത്തിനായിക്കൊണ്ടും, കോണുകളിലേയ്ക്കു നാലും ആപത്തിനായിക്കൊണ്ടും-എന്നു പറയുകൊണ്ട്, ദിഗ്ഗോനി കൊള്ളാമെന്നും വിദിഗ്ഗോനികൾ കൊള്ളരുതെന്നും താൽപര്യം.

ഈ ഒരു ശ്ലോകംകൊണ്ട് യോനികളെ ചെല്ലുന്നു.

ആയാധിക്യം വ്യയതഃ

സമ്പാദ്യം സമ്പാദ്യം സമ്പാദ്യം

നക്ഷത്രാദിശുഭതാം

ജ്യോതിശ്ശാസ്ത്രാദിഭിഃ സുവിജ്ഞേയം. ൬

സർവതഃ വ്യയതഃ ആയാധിക്യം സമ്പാദ്യം-രണ്ടുപക്ഷം നോക്കിട്ടു താൻ വ്യയം കുറഞ്ഞും ആയം ഏറ്റവും വരണം. അന്യഥാ ആപത്തിഃ-അങ്ങനെ വരാതെ വ്യയം ഏറിവന്നാൽ ആപത്തുകളെ ഉണ്ടാക്കും. നക്ഷത്രാദിശുഭതാം ജ്യോതിശ്ശാസ്ത്രാദിഭിഃ സുവിജ്ഞേയം-നാളിട് പക്ഷം ആഴ്ച രാശി ഇവറ്റിന്റെ ഗുണഭോഷങ്ങൾ ജ്യോതിശ്ശാസ്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ട് അറിയത്തക്കതാകുന്നു.

(വ്യാ. ൨.) ഇനി ആയാദിഗുണഭോഷങ്ങളെ ചൊല്ലുന്നു.

വ്യയത്താൽ ആയമേറുന്നതു നന്ന്. ആയത്താൽ വ്യയമേറുന്നത് ആകാ. ആയം പന്ത്രണ്ട്, പന്ത്രണ്ടു വരികയും മദ്ധ്യം അടുക്കള ക്ഷേത്രാദികൾക്കു വ്യയമേറണമെന്നൊരു പക്ഷമുണ്ട്. നാളിട് പക്ഷം ആഴ്ച എന്ന് വറ്റിന്റെ ഗുണഭോഷങ്ങളെ ജ്യോതിശ്ശാസ്ത്രാദികളേക്കൊണ്ടു സൂക്ഷിച്ച് അറിയണം എന്നു താൽപര്യം. വിഷ്ണി, ഗണ്ഡാന്തം, രിക്ത, പാപവാദങ്ങൾ ഇവയെല്ലാം വർജ്ജിക്കണം.

ബാലതപം കൈമാരം

യൗവനമഥ വാർദ്ധകം ച നിയനം ച

പഞ്ച വയാംസ്യേഷപന്ത്യം

നേഷ്ടം ശിഷ്ടാനി വാസ്തനീഷ്ടാനി.

െ

ബാലതപം കൈമാരം യൗവനം വാർദ്ധകം നിയനം ഇതി പഞ്ച വയാംസി-ഇങ്ങനെ ബാല്യാദിനിയനാന്തം അഞ്ചുവയസ്സുകൾ, ഏഷ അന്ത്യം ഇഷ്ടം ന-ഇത വയസ്സുകളിൽ ഒട്ടക്കത്തേ മരണമാകുന്ന വയസ്സ് കൊള്ളരുത്, ശിഷ്ടാനി വാസ്തനീഷ്ടാനി-ശിഷ്ടങ്ങളായ വയസ്സുകൾ കൊള്ളാം.

(വ്യാ-൨) ഇനി വയസ്സിനെ ചൊല്ലുന്നു.

ചുറ്റിനെ എട്ടിൽ പെരുക്കി ഇരുപത്തേഴിൽ ഒന്നു ഹരിച്ചാൽ അതു ബാലം, രണ്ടുകൂട്ടം ഹരിച്ചാൽ കൈമാരം, മൂന്നുകൂട്ടം ഹരിച്ചാൽ യൗവനം, നാലു ഹരിച്ചാൽ വാർദ്ധകം, അഞ്ച് ആകിൽ മരണം, ആറാകിൽ പിന്നെയും ബാലം എന്നിങ്ങനെ അറിഞ്ഞുകൊള്ളുക. ഇതിൽ കൈമാരം യൗവനം, ഉത്തമം; ബാലവാർദ്ധക്യം, മദ്ധ്യമം; മരണം അധമം. മനുഷ്യാലയങ്ങൾക്കു് മരണമൊരോടത്തുമാകാം. ദേവാലയങ്ങൾക്കു മദ്ധ്യമമായിട്ടുകൊള്ളുന്നു.

ധാതോ വ്യാസേ ശകപരീദപന്ദപദേതേ

മിത്രേന്ദ്രേപ്ലാംശൈസ്സമസ്താംശശ്ച

വിസ്തുത്വാ സംയുക്തയാ പാദകന്ദി-

സ്തുപ്യ ഗാന്താഭ്യച്ഛ്രയഃ സ്യാച്ചതുർദ്ധാ. വ

ധാതും വ്യാസേ-ഗൃഹത്തിന്റെ വാസ്താവത്തെ, ശകപരീദപന്ദപദേതേ-ഇരുപത്തിയെട്ട് അംശമാക്കയാൽ, അതിൽ, മിത്രേന്ദ്രപ്ലാംശൈഃ സമസ്താംശതഃ ച സംയുക്തയാ വിസ്തുത്വാ-പന്ത്രണ്ടു് അംശം കൂട്ടീട്ടും, പതിനാറു് അംശം കൂട്ടീട്ടും, ഇരുപത്തിയൊന്നു് അംശം കൂട്ടീട്ടും, ഇരുപത്തെട്ടു് അംശം കൂട്ടീട്ടുമിരിക്കുന്ന ഗൃഹവിസ്താരം കൊണ്ടു്, പാദകന്ദിസ്തുപ്യഗാന്തഃ അഭ്യച്ഛ്രയഃ ചതുർദ്ധാ സ്യാത്-പാദകത്തുകൽ തുടങ്ങി താഴികക്കുടത്തിന്റെ മുകളിലോളം പൊക്കം നാലുപ്രകാരവും കൊള്ളാം. ഇതു കൂടാതെ യോനിപ്പെട്ടു് പൊക്കം കല്പിച്ചു കാണുന്നു.

(വ്യാ-൨) ഇനി ഒരു ശ്ലോകമാകാണ്ടു പ്രാസാദങ്ങളുടെ ഇവരത്തെ ചൊല്ലുന്നു.

പ്രാസാദത്തിന്റെ വിസ്താരത്തെ ഇരുപത്തെട്ടു കൂറിട്ടാൽ, പന്ത്രണ്ടാംശംതാൻ പതിന്നാലാംശംതാൻ ഇരുപത്തെട്ടൊന്നാംശംതാൻ എടുത്തു ഗ്രഹവിസ്താരത്തോടുകൂടിയത് പാദകാലി സ്തുപ്യന്തം ഇവരമെന്നു പറഞ്ഞത്. ഇങ്ങനെ നാലുപ്രകാരം ഇവരമെന്നു താത്പര്യം. വിസ്താരത്തേക്കൊണ്ട് ഇരുപത്തെട്ടാംശിച്ചാൽ, നാലുതാംശംതാൻ നാലുത്തിരണ്ടാംശംതാൻ നാലുത്തൊമ്പതാംശംതാൻ അമ്പത്തൊന്നാംശംതാൻ എന്നു താത പര്യം.

ഗേഹേ ത്രിദോവ്ഗ്ഭവേ ദ്വിദോമ്വിതാം...

സ്തോഭാംസ്തോഭാവ്യാഗ്ഗുഹവർദ്ധിതാം ക്രമാത്
ചതുഷ്ഠരാദ്യുത്തരവഗ്ഗ്ജേഷു താൻ
കരോതപധിഷ്ഠാനമതോർദ്ധ്വസമ്മിതം. ന്

ത്രിദോവ്ഗ്ഭവേ ഗേഹേ ദ്വിദോമ്വിതാം സ്തോഭാം-രണ്ടു മുക്കാലും മുക്കോലേ രണ്ടുവീരലും മു(്)ക്കോലും പത്തു വീരലും ഉത്തര നീളമായി മുക്കോ(ൽ)പരിഷ്കാരം പ്രാസാദങ്ങൾക്കു രണ്ടുകോലു കാലുനീളം കല്പിക്കണം. ചതുഷ്ഠരാദ്യുത്തരവഗ്ഗ്ജേഷു അതഃ അബ്ധഗ്ഗുഹവർദ്ധിതാം ക്രമാത്-മുന്നേമുക്കാൽ കോലു തുടങ്ങി നാലുകോലേ പത്തു വീരലോളമുള്ള നാലുപോൽപരിഷ്കാരം രണ്ടുകോലേ നാലുവീരൽ കാലു നീളം കല്പിച്ചു. മേല്പോട്ടു ഒരു കോൽ ഉത്തരനീളം ഏറുമ്പോൾ നാലു വീരൽ കാലുനീളം ഏറി വരുമാറു കണ്ടുകൊള്ളൂ. അതഃ അർദ്ധസമ്മിതം അധിഷ്ഠാനം കരോതു ഇക്കാലു നീളത്തിൽ പാതി തറയുടെ പൊക്കവും കല്പിച്ചു.

(വ്യാ—൨) ഇനി ഒരു ശ്ലോകംകൊണ്ട് അധിഷ്ഠാനത്തിന്റെ നീളങ്ങളെ ചൊല്ലുന്നു.

മുക്കോൽ പരിഷ്കാരായിരിക്കുന്നത് — കാൽ കുറയെ മുക്കോൽ, ഇരുവീരൽ കായെ മുക്കോൽ, മുക്കോലേ ഇരുവീരൽ, മുക്കോലേ ആറുവീരൽ, മുക്കോലേ പത്തുവീരൽ, മുക്കോലേ പതിന്നാലുവീരൽ, മുക്കോലേ പതിനെട്ടുവീരൽ, ഇവ മുക്കോൽപരിഷ്കാരം ഏഴു പ്രാസാദം ഇവറ്റിന്നു കാൽനീളം ഇരുക്കോൽ. കാൽകുറയെ നാൽക്കോൽ തുടങ്ങി നാൽക്കോൽപരിഷ്കാരം ഏഴിന്നും ഇരുക്കോലേ നാലുവീരൽ കാൽനീളം. ഇങ്ങനെ നാലുവീരൽ ഏറി ഏറി നാലുപോൽപരിഷ്കാരം തുടങ്ങി പതിനഞ്ചുപോൽ പരിഷ്കാരം കാൽനീളങ്ങളെ നാൽക്കോലന്തമായി കല്പിച്ചുകൊള്ളുക. കാൽനീളത്തിൽ പാതി അധിഷ്ഠാനം ഇവരം.

അംഗാദ്യേന്ദ്രയോത്തരാനന്തരം.

നാനം വിഭജ്യ ക്രമാത്

സംഖ്യാനൈഃ ശിവപത്മിമൈർനിഗദിതേ

സ്തംഭോച്ഛ്രായേ സ്വപക്ഷയാ

അംഗം യോജയതു കപചിത്യജതു വാ

മാസൂരകേ സ്വപച്ഛ്രായം

ഭങ്ക്തപാശാദിനവാന്തിമൈവിരഹായ-

ഭവാശം യഥാഭക്തോച്ഛ്രായാത്. ൧൦

അംഗാദ്യേഃ ശിവപത്മിമൈഃ സംഖ്യാനൈഃ ക്രമാത് ഉദയോത്തരാനന്തരം നാനം വിഭജ്യ-ആര്യയുടേണി പതിനൊന്നു വരെയുള്ള സംഖ്യകളേക്കൊണ്ടു ക്രമേണ ഉത്തരത്തിനു താഴെ കല്പിച്ച കാലനീളത്തോളം, പാദകാല്യുത്തരാനന്തരാളത്തോളം അംശിച്ചാൽ, നിഗദിതേ സ്തംഭോച്ഛ്രായേ സ്വപക്ഷയാ അംഗം യോജയതു വാ കപചിത്ത്വജതു വാ-മുഖിൽ കല്പിച്ച കാലനീളത്തിൽ അംശത്തെ ഒന്നിനെ കൂട്ടുകയും, കളയേണ്ടകിൽ കുറയ്ക്കുകയും ആം. മാസൂരകേ സ്വപച്ഛ്രായം അംഗാദിനവാന്തിമൈഃ ഭങ്ക്തപാ-പിന്നെ തറയുടെ പൊക്കത്തെയും ആര്യയുടേണി സ്വപക്ഷത്തോളമുള്ള സംഖ്യകളേക്കൊണ്ടുപകുത്ത്; യഥാഭക്തോച്ഛ്രായാൽ അംഗം വിരഹയേദു വാ-മുഖിൽ കല്പിച്ച തറയുടെ പൊക്കത്തിൽനിന്നു ഈ ഒരു അംശം കുറച്ചിട്ടും തറയുടെ പൊക്കം കല്പിക്കാം. ഇങ്ങനെ ഒരുക്കേൽപാപ്പയിൽ പതിമൂന്നു പ്രകാരം കാലനീളവും അഞ്ചുപ്രകാരം തറയുടെ പൊക്കവും പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ഈ പൊക്കം യോജിപ്പിച്ചു കല്പിക്കാം.

(വ്യാ. ൨) ഇനി ഒരു ശ്ലോകംകൊണ്ടു അധിഷ്ഠാനക്കാൽനാളങ്ങൾക്കു് ഇപ്പോൾ പറഞ്ഞതിൽ വിശേഷം വരുത്തുപ്രകാരം ചൊല്ലുന്നു.

പടിയോടുത്തരത്തോടീതാൻ ചെരിപ്പോടുത്തരത്തോടീതാൻ കൊണ്ടുതാൻ, ആര്യയുടേണി പതിനൊന്നോളമുള്ള സംഖ്യകളേക്കൊണ്ടു പകുത്താൽ, നഭഃ കല്പിച്ച കാലിവരത്തിൽ ഈ അംശത്തിൽ ഒന്നു കൂട്ടുകിലുമാം കളകിലുമാം. അധിഷ്ഠാനത്തിന്നു തന്റെ ഇവരത്തെ ആര്യയുടേണി സ്വപക്ഷത്തോളമുള്ള സംഖ്യകളേക്കൊണ്ടു പകുത്താൽ ഒരു അംശം കുറച്ചുകൊള്ളാം. ഏറ്റക്കുറച്ചും

അതു താനും; എന്നിങ്ങനെ വാനാദി അടക്കം കാൽനീളം അധി
ഷ്ഠാനം ഇവ യോനിപ്പെടുത്തു കല്പിക്കിലുമാം.

ഭക്തേ പ്രത്യുത്തരാന്തർഗതചരണസമു-
ന്മാനകേ/ഷ്ടാങ്കദിഗ്ഭി-
സ്തേഷ്ടേപകാംശാത്തമുലവൃതതിതദുരഗാം-
ശാദിഹീനാഗ്രതാനാത്
ഭാരസ്തംഭാംസ്തദർഹേ വിഹിതതതിദലാ-
ഗ്വബ്ബിഭാഗോനതാനാത്
കുഡ്യസ്തംഭാംശ്ച കുഡ്യ രചയതു ചരണാ-
ഗ്രപ്രതാനോ/ത്ര ഭണ്ഡഃ.

൧൧

പ്രത്യുത്തരാന്തർഗതചരണസമുന്മാനകേ അഷ്ടാങ്കദിഗ്ഭിഃ
ഭക്തേ-പടിയുടേയും ഉത്തരത്തിന്റേയും ഇടയിലുള്ള കാലനീള
ത്തെ എട്ടു സ്വേത്ത് പത്തു ഈ മൂന്നാലൊരു സംഖ്യകൊണ്ടു പക
ത്തു, തേഷ്ട ഏകാംശാത്തമുലവൃതതിതദുരഗാംശാദിഹീനാഗ്ര
താനാത്-അവററിൽ ഒരംശംകൊണ്ടു തുണകൾക്ക് ചുവട്ടിൽ വി
സ്താരവും, ചുവട്ടിലേ വിസ്താരത്തിലെട്ടാലൊരംശം കുറഞ്ഞു തല
യ്ക്കൽ വിസ്താരവുമായി, തദർഹേ ഭാരസ്തംഭാം-മരംകൊണ്ടു തുണ
വേണ്ടെടുത്തു തുണിനെ ഈ വണ്ണം ഉണ്ടാക്കൂ. വിഹിതതതി
ദലാഗ്വബ്ബിഭാഗോനതാനാത് കുഡ്യസ്തംഭാം ച കുഡ്യ രചയ
തു ഭിത്തി കെട്ടുന്നേടത്തു് ഈ പറഞ്ഞതു് കട്ടയുടെ വിസ്താരത്തിൽ
പാതിയായിട്ടും മൂന്നൊന്നു കുറഞ്ഞിട്ടും മൂക്കോലായിട്ടും ചുവരി
ന്മേൽ തുണകളെ ഉണ്ടാക്കൂ. അത്ര ചരണാഗ്രപ്രതാനഃ ഭണ്ഡഃ-
ഇവിടെ തുണിന്റെ തലയ്ക്കലേ വീതിക്കു ഭണ്ഡമെന്നു പേരു
ചൊല്ലുന്നു. ഇതു് അളവിന് ഒരു സാധനമായിട്ടു പറഞ്ഞതു്.

(വ്യാ-൨) ഇനി ഒരു ശ്ലോകംകൊണ്ടു് സ്തംഭവിസ്താരത്തെ
ചൊല്ലുന്നു.

അധിഷ്ഠാനപ്പടീന്മേൽവായിന്മേൽ ഉത്തരകീറുവായോളമുള്ള
കാൽനീളത്തെ കാൽനീളമെന്നു ചൊല്ലുന്നു. ആ കാൽ നീള
ത്തെ എട്ടുതാൻ സ്വേതുതാൻ പത്തുതാനംശിച്ചാൽ അവററാ
ലൊരംശത്തോളം ഉത്തരത്തുണിന്റെ ചുവട്ടുവണ്ണം; ഉത്തര
വിസ്താരവും അതുതന്നെ കല്പിക്ക. പിന്നെ തുണിന്റെ ചുവ
ട്ടുവണ്ണംകൊണ്ടു് എട്ടോമ്പതു പത്തു പകുത്താൽ അതിൽ ഒരംശം
കുറച്ചു തുണിന്റെ അഗ്രവിസ്താരവും കല്പിക്ക. ഈവണ്ണം ഒരു

സ്കംഭാദികളെ വേണ്ടുന്നേടത്തു്. (ഏറിയേ? എന്നിയേ) ഭിത്തി സ്കംഭം ഭിത്തിയുളളടത്തു്. അതു് ദാരുസ്കംഭം ചൊല്ലിയതിൽ പാതിതാൻ, മുക്കാൽതാൻ, മൂന്നൊന്നു കുറഞ്ഞതാൻ വീതിയായി ഇരിക്കുന്ന ഭിത്തിപാദത്തെ ഭിത്തിമേൽ പണിചെയ്തു. ഇക്കാല കളുടെ അഗ്രവിസ്താരം പാദാലംകാരമാകുന്നതു്; ഭിത്തിലംകാരങ്ങൾക്കു ദണ്ഡാകുന്നതും അതുതന്നെ.

മാസൂരോച്ചേ വിഭക്ത ശിഖിവിശിഖകരൈഃ

ക്ഷേപ്തക്ഷണേന്ദ്രപാശതോർദ്ധ്വം-

ശോഭപാ പാദാംശവൃദ്ധ്യാ ദ്വിഗുണിതചരമം

യോജയേദ്ഭാപപീഠം

ദിഗ്ഭക്തശ്ശൈശഃ ശശാങ്കാദിഭിരിഷ്ടചരമൈ-

രേകസാർദ്ധദ്വിലോകൈർ-

ദണ്ഡൈർവാ നിർഗതം ചാരചയതു വിലസത്-

സ്വപാശഭംഗ്യാഭിരാമം.

൧൨

മാസൂരോച്ചേ ശിഖിവിശിഖകരൈഃ വിഭക്ത ക്ഷേപ്തക്ഷണേ-
ന്ദ്രപാശതഃ-തറയുടെ പൊക്കത്തെ മൂന്നു പകുത്താൽ ഒരുശംകൊ
ണ്ടും, അഞ്ചുപകുത്താൽ രണ്ടുശംകൊണ്ടും, തറയുടെ പാതികൊണ്ടും;
അലാംശോർദ്ധ്വം പാദാംശവൃദ്ധ്യാ ദ്വിഗുണിതചരമം-പാതിക്കു
മേൽ തറയുടെ മുക്കാലും തറയോളവും തറയുടെ ഇരട്ടിയോളവും
കാൽ കാൽകൂട്ടീട്ടും; ഉപപീഠം യോജയേദ്ഭാ-ഇതുവണ്ണം പൊക്ക
മായിട്ടു തറയുടെ ചുവട്ടിൽ ഉപപീഠം ഉണ്ടാക്കിലുമാം കൂടാതെയു
മാം. ദിഗ്ഭക്ത ശശാങ്കാദിഭിഃ ഇഷ്ടചരമൈഃ- തറയുടെ പൊ
ക്കത്തെ പത്തായി പകുത്താൽ അതിലൊന്നുതാൻ രണ്ടുതാൻ മൂന്നു
താൻ നാലുതാൻ അഞ്ചുതാൻ അംശങ്ങളുളളതൊണ്ടും, ഏകസാർ
ദ്ധദ്വിലോകൈഃ ദണ്ഡൈഃ വാ-ഒന്നുതാൻ ഒന്നുതാൻ രണ്ടുതാൻ
മൂന്നുതാൻ പാദാഗ്രവിസ്താരമായ ദണ്ഡുകൊണ്ടും, വിലസൽ
സ്വപാശഭംഗ്യാ അഭിരാമം നിർഗതം ച അരചയതു-പാദകജഗ
തികമുദാദികളുളളതൊണ്ടു് മനോഹരമായിരിക്കുന്ന പുറത്തോട്ടു
ഗമനവുമുണ്ടായിരിക്കൂ.

(വ്യാ-൨) ഇനി ഒരു ശ്ലോകംകൊണ്ടു് ഉപപീഠത്തെ
ചൊല്ലുന്നു.

അധിഷ്ഠാനത്തിന്റെ ഇര'ത്തെക്കൊണ്ടു് മൂന്നു താൻ
അഞ്ചുതാൻ രണ്ടുതാൻ പകുത്താൽ, ക്രമത്താലേ ഒന്നും

രണ്ടും ഒന്നും അംശം എടുത്തു താൻ, പിന്നെ അധിഷ്ഠാനത്തിന്റെ ഇവരത്തിൽ പാതിയെങ്കിൽ അധിഷ്ഠാനമിവരത്തിൽ പാതിയ. കുൽ നിന്ന് അധിഷ്ഠാന ഇവരത്തിൽ നാലൊന്ന് ഏറിയേറി അധിഷ്ഠാനത്തിലിരട്ടിയോളം താൻ, ഇങ്ങനെ വെട്ടുപ്രകാരം ഉപപീഠത്തിന് ഇവർ കല്പിക്കാം. പിന്നെ അധിഷ്ഠാനത്തിന്റെ ഇവരത്തെ പത്തുശിഷ്യാൽ അതിചൊന്നുതടങ്ങി അഞ്ചോളമുള്ള അംശങ്ങളേക്കൊണ്ടു ഉപപീഠത്തിന്റെ പുറപ്പാടു കല്പിക്ക. വാ-ശബ്ദംകൊണ്ടു (ഒന്ന് ഒന്നര) ഒന്ന് രണ്ടു മൂന്ന് എന്നിങ്ങനെ പാദാഗ്രവിസ്താരമാകുന്ന ദണ്ഡുകൊണ്ടു പുറപ്പാടു കല്പിക്കിലുമാം; എന്നിയേ, ശുഭയോന്നിയായ കണക്കു കല്പിക്കിലുമാം; ഭംഗിക്കത്തക്ക വണ്ണം കണ്ടാൽ മനോഹരമായ ലക്ഷണത്തോടു ചേർന്നിരിക്കണം എന്നേ ഉള്ളൂ.

ഇഷ്ടാധിഷ്ഠാനോപശ്രയം സംവിഭജ്യ

സംഖ്യാഭിഃ ശ്രുത്യാദിനന്ദാന്തിമാഭിഃ

കർത്യാദികാംശേന രൂപാനഡതേ

പദ്മം ധാരമാത്സേധതോഭോധികം സ്വ്യാത്.

[മന

ഇഷ്ടാധിഷ്ഠാനോപശ്രയം ശ്രുത്യാദിനന്ദാന്തിമാഭിഃ സംഖ്യാഭിഃ സംവിഭജ്യ - ഇഷ്ടമായിരിക്കുന്ന തായുടെ പൊക്കത്തെ നാലുതടങ്ങി വെട്ടോളമുള്ള സംഖ്യകളേക്കൊണ്ടുപകർത്തു്, ഉപാനഡന്ത ഏകാംശേന പദ്മം കർത്യാത് - പാദകത്തിന്റെ മൂവട്ടിൽ ഒരു അംശം ചൊക്കുകണ്ടു് പത്മത്തെ ഉണ്ടാക്കുകിലുമാം. ഈ പത്മത്തിനു തന്റെ പൊക്കത്തിന്റെ അംശംകൊണ്ടു ഗമനവും വേണം. അദഃ ധാരമാത്സേധതഃ അധികാ സ്വ്യാത് - ഈ പത്മത്തിന്റെ ഉപപീഠത്തിന്റെ പൊക്കം പ്രാസാദത്തിന്റെ പാദകാദി സ്പുപ്യഗ്രാന്തം വിധിച്ചിരിക്കുന്നതിൽ കൂട്ടുകയുമില്ല.

(വ്യ-൨) ഇനി ഒരു ശ്ലോകംകൊണ്ടു പത്മത്തെ ചൊല്ലുന്നു.

അവ്വടെ കല്പിച്ച അധിഷ്ഠാനത്തിന്റെ ഇവരംകൊണ്ടു് നാലുതടങ്ങി വെട്ടോളമുള്ള സംഖ്യകളേക്കൊണ്ടു് പകർത്താൽ അതിചൊരംശം ഇവരമായി പത്മതൂണത്തെ പണിചെയ്തുകൊൾക. ഉപപീഠവും പത്മവും അധിഷ്ഠാനപാദകത്തിനു താഴെയാകുന്നു. നഭഃ പ്രാസാദ ഇവരം ചൊല്ലിയതുകൂടാതെ ഏറെയുള്ള ഇവരം എന്നു തൽപര്യം ഇവ രണ്ടിന്നും.

അനന്തരം തറയുടെ അവസരങ്ങളുള്ള ഉണ്ടാക്കുവാൻ പറയുന്നു:—

മാന്യരേ മിഹിരഭപയാംശിനി തന്ത്രാശ്ശൈശ്വര്യം

പാദകം പാവകൈ-

രഷ്ടാഭിർജഗതിം സ്വരൈഃ കുമുദകം ശേഷേ

ദശാംശോശകൈഃ

ത്രിഭുഗ്വശ്ചിമിതൈർഗളം വിരചയേത്

കമ്പാം ഗളം പട്ടികാം

പ്രയുദ്യന്തകരാസ്യകാദിരചിരാം

സിംഹാഭിഭിശ്ചോജ്ജ്വലാം.

൧൪

തതഃ മാന്യരേ മിഹിരഭപയാംശിനി—പിന്നെ തറയുടെപൊക്കത്തെ ഇരുപത്തിനാലാംശമാക്കിയാൽ, പാവകൈ അംശൈഃ പാദകം—മൂന്നു അംശങ്ങളേക്കൊണ്ടു പാദകംപൊക്കവും; അഷ്ടാഭിർജഗതിം—എട്ടാംശംകൊണ്ടു ജഗതിപൊക്കവും, സ്വരൈഃ കുമുദകം—ഏഴ്കൊണ്ടു കുമുദപൊക്കവും, വരുത്തു. ശേഷേ ദശാംശം-പിന്നെ ശേഷമുള്ള അംശം ആറും കൂട്ടി പത്തായി അംശിച്ചാൽ-ത്രിഭുഗ്വശ്ചിമിതൈഃ അംശൈഃ ഗളം കമ്പാം ഗളം പട്ടികാം വിരചയേത്—മൂന്നാംശംകൊണ്ടു ഗളത്തേയും, അതിന്നു മുകളിൽ രണ്ടാംശംകൊണ്ടു കമ്പിയേയും, അതിന്നുമുകളിൽ മൂന്നു കൊണ്ടു ഗളത്തേയും, അതിന്നു മുകളിൽ രണ്ടുകൊണ്ടു പട്ടിയേയും ഉണ്ടാക്കൂ. പ്രയുദ്യന്തകരാസ്യകാദിരചിരാം സിംഹാഭിഭിഃ ഉജ്ജ്വലാം ച-പട്ടികരം രണ്ടിനെയും സ്ഥാനത്തു മകരമത്സ്യം സിംഹം ആന ഇത്യാദികളുടെ തലകളേക്കൊണ്ടു ശോഭിച്ചിരിക്കുമാറു് ഉണ്ടാക്കിലുമാം.

(വ്യാ-൨) ഇനി ഒരു ശ്ലോകം കൊണ്ടു പ്രതികൂലമാകുന്ന അധിഷ്ഠാനത്തിന്റെ അലങ്കാരത്തെ ചൊല്ലുന്നു.

അധിഷ്ഠാനത്തിന്റെ ഇവരത്തേക്കൊണ്ടു് ഇരുപത്തിനാലുകൂർട്ടാൽ മൂന്നുകൊണ്ടു് പാദകം, എട്ടുകൊണ്ടു് ജഗതി, ഏഴുകൊണ്ടു് കുമുദകം, പിന്നത്തെ ആറാംശംകൊണ്ടു് പത്താംശിച്ചാൽ മൂന്നുകൊണ്ടു് ഗളം, രണ്ടുകൊണ്ടു് കമ്പം, മൂന്നു കൊണ്ടു് ഗളം, രണ്ടുകൊണ്ടു് പട്ടി; ഇപ്പട്ടി തലക്കൽ മകരത്തല തുടങ്ങിയുള്ള അവരേക്കൊണ്ടു് ശോഭിച്ചിരിക്കുകയും വേണം. ഇടയിൽ നീളെ

സിംഹം തുടങ്ങിയുള്ള മൃഗങ്ങളെക്കൊണ്ടു ശോഭിച്ചിരിക്കുകയും വേണം. മൃഗങ്ങൾ ഗളത്തിൽ പുറപ്പെടുകിലുമാം, കപോതത്തിന്മേൽ നടക്കുകിലുമാം. ഇപ്പറഞ്ഞതു കപോതസംബന്ധത്തിലേ മൃഗങ്ങൾ.

വാസ്തവധാരസമുച്ഛ്രയേ പ്രകൃതിഭക്തേ

വാ ത്രിഭിഃ പാദകം

ഛന്ദോഭിർജഗതീം രസൈഃ കുമാദകം

ഏകേന തത്പതികാം

ഭാഗാഭിാം ഗളപാദകാൻ വിരചയേ-

ഭർദ്ധ്യാംശതഃ പതികാം

ക്ഷുദ്രാം സാർദ്ധധരാംശകേന മഹതീം

സ്വാംശോല്പസദപാജനാം.

൧൫

വാസ്തവധാരസമുച്ഛ്രയേ പ്രകൃതിഭക്തേ വാ—പിന്നെ തറയുടെ പൊക്കത്തേ ഇരുപത്തിയൊന്നിൽ പകുത്തിട്ടുമാം; ആ അംശങ്ങളിൽ, ത്രിഭിഃ പാദകം—മൂന്നുകൊണ്ടു പാദകത്തേയും, ഛന്ദോഭിഃ ജഗതീം—ഏഴുകൊണ്ടു ജഗതിയേയും, രസൈഃ കുമാദകം—ആറുകൊണ്ടു കുമാദത്തേയും, ഏകേന തത്പതികാം—ഒരംശം കൊണ്ട് കുമാദപതികയേയും, ഭാഗാഭിാം ഗളപാദകാൻ-രണ്ടംശം കൊണ്ടു കാലോടുകൂടിയ ഗളത്തേയും, അർദ്ധാംശതഃ ക്ഷുദ്രാം പതികാം—അര അംശംകൊണ്ടു ഗളത്തിന്റെ മുകളിൽ പതികയേയും സാർദ്ധധരാംശകേന മഹതീം പതികാം—ഒന്നര അംശം കൊണ്ടു വലുതായ പതികയേ, സ്വാംശോല്പസദപാജനാം-തന്റെ അംശംകൊണ്ട് വാജനത്തോടുകൂടിയും ഉണ്ടാക്കണം. ഇങ്ങനെ പ്രതിക്രമവും പാദബന്ധക്രമവും രണ്ട് അധിഷ്ഠാനങ്ങൾ.

(വ്യാ-൨) ഇനി ഒരു ശ്ലോകംകൊണ്ട് ഒരു പാദബന്ധത്തെ ചൊല്ലുന്നു.

അധിഷ്ഠാനത്തിന്റെ ഇവരത്തെ ഇരുപത്തൊന്നു കൂറിട്ടാൽ മൂന്നുകൊണ്ട് പാദകത്തേയും ഏഴുകൊണ്ട് ജഗതിയേയും ആറുകൊണ്ടു കുമാദത്തേയും ഒന്നുകൊണ്ടു കുമാദപതികയേയും രണ്ടുകൊണ്ടു ഗളത്തേയും അരകൊണ്ടു പതികയുടെ ക്ഷുദ്രവാജനത്തേയും, ഒന്നര അംശംകൊണ്ടു മഹാപതികയെന്ന പതി അതി

നേയും ചമപ്പു; സ്വാംശോല്പാദനമെന്നതുകൊണ്ട്, ഗളം ക്ഷുദ്രവാജനം ഇവയെല്ലാം പടിയിൽത്തന്നെ കൂട്ടു എന്നു താൽ പര്യം. പ്രതിബന്ധത്തിന്നു കുമ്പസാരം ഉണ്ടാകുന്നു. പാദബന്ധത്തിന്നു കുമ്പസാരം അശ്വാശ്രമാകുന്നതു വിശേഷം. മഞ്ചകത്തിന്നു കുമ്പസാരമില്ലെന്നു താൽപര്യം.

മാസുരോച്ചേ ദിനേശാംശിനി സതി ജഗരീ-

കൈരവേ ശ്രുതപായൈ-

സുചിമിഷ്ടഃ പട്ടികാമന്തരിമപി രചയേ-

വാജനം ച പ്രതി ച

പ്രത്യുൽപന്നക്രമാവ്യേ ക്രമ ഇഹ കഥിതഃ

പട്ടികാന്തം തഥാതഃ

ഖണ്ഡാൻ സാർദ്ധൈകതോ വാജനമപി സദൈ-

കാംശതഃ പാദബന്ധേ.

എന്നു

മാസുരോച്ചേ ദിനേശാംശിനി—പിന്നെ തറയുടെ പൊക്കത്തെ പന്ത്രണ്ടായിട്ട് അംശിച്ചാൽ, ശ്രുതപായൈ ജഗരീ കൈരവേ-നാലംശംകൊണ്ട് ജഗതിയും നാലംശംകൊണ്ട് കുമ്പസാരവും-തട്ടിയിഷ്ടഃ-ശേഷമുള്ള അംശങ്ങളും നാലിൽ ഓരോന്നു കൊണ്ട്, പട്ടികാം അന്തരിം വാജനം പ്രതി ച രചയേത്—കുമ്പസാരപട്ടികയേയും ഗളത്തേയും ഗളപട്ടികയേയും പട്ടികയേയും ഉണ്ടാക്കൂ. ഇഹ കഥിതഃ പ്രത്യുൽപന്നക്രമാവ്യേ ക്രമഃ—ഇവിടെ പറയപ്പെട്ട ക്രമം പ്രതിക്രമത്തുകൾ ആകുന്നു. പാദബന്ധേ തഥാ പട്ടികാന്തം. പാദബന്ധത്തുകയും പട്ടിക കഴിവാളും അപ്രകാരം തന്നെ ഉണ്ടാക്കിയാൽ, സാർദ്ധൈകതഃ ഖണ്ഡാൻ സദൈകാംശതഃ വാജനം അപി-ഒന്നര അംശംകൊണ്ട് ഗളഖണ്ഡങ്ങളേയും ഒന്നര അംശംകൊണ്ട് വാജനരൂപമായിരിക്കുന്ന പട്ടികയേയും ഉണ്ടാക്കിപ്പൂ.

(വ്യാ-൨) ഇനി ഒരു ശ്ലോകംകൊണ്ട് ഒരു പ്രതിക്രമത്തേയും ഒരു പാദബന്ധത്തേയും ചൊല്ലുന്നു.

അധിഷ്ഠാനത്തിന്റെ പൊക്കത്തെ പന്ത്രണ്ടു പകുത്താൽ നന്നാലംശങ്ങളെക്കൊണ്ട് ജഗതികുമ്പസാരത്തെപ്പറ്റി ചർച്ച. പിന്നെ ശേഷിച്ച നാലംശത്തെക്കൊണ്ട് കുമ്പസാരപട്ടികയുഗളത്തേയും വാജനത്തേയും, പട്ടികയേയും; പ്രതിക്രമമെങ്കിൽ അപയവക്രമമിങ്ങനെ ഓരോന്നു; പാദബന്ധമാകിൽ കുമ്പസാരത്തോളമിങ്ങനെ

തന്നെ. അവിടെ നിന്ന് ഒന്നരകൊണ്ടു ഗളത്തേയും, ഒന്നരകൊണ്ടു പടിയേയുമുണ്ടാക്കു. പടിയ്ക്കു് അര അംശം വാജനമെന്നു താൽപത്രം. പടിക്കു കോണിൽ മകരത്തലയും ഇടയിൽ സിംഹമുറാദിക(ളമ)ലംകാരം; പാദബന്ധമാകിൽ കോണിൽ മകരത്തലകളും ഗളത്തിൽ കാലും പൂവും അലങ്കാരം. പ്രതിബന്ധത്തിന്നു കുരുമുണ്ടിട്ടു്. പടിക്കു് സിംഹമുറാദി അലങ്കാരം. പാദബന്ധത്തിന്നു കുരുമുണ്ടിട്ടു; പടിക്കു ഗളത്തിൽ കാലും പൂവുമലങ്കാരം ഇതു ഭേദമാകുന്നതു്.

യാവത്സപായോച്ചമാനം ഗമയതു ജഗരീം

ബാഹ്യേതോ മാനസ്യത്രാത്

തത്തുല്യം കൈരവം ചോച്ഛ്രായസമചരണോ-

നാല്പാദാംശകം ച

ശിഷ്ടം തത് പട്ടികാബ്ജാദികമപി ഗമയേ-

നാനസ്യത്രാത് സമന്താത്

തത്തുല്യം കൈരവം ചോച്ഛ്രായസമചരണോ-

നാല്പാദാംശകം ച

എ

മാനസ്യത്രാത് സപായോച്ചമാനം യാവത് ബാഹ്യേതോ യാവത് ജഗരീം ഗമയതു-ഉത്തരത്തിന്റെ തുക്കുകൽനിന്നു തന്റെ പൊക്കത്തോളമായിട്ടു താൻ, തന്റെ യോനിയാധി ചുറ്റു വരുന്നതോളം താൻ, പിറത്തേയ്ക്കു ജഗതിയെ തുക്കുവരുമാറു ഗമിപ്പിക്കണം. തത്തുല്യം കൈരവം ച-ജഗതിയുടെ മാനത്തോടു തുല്യമായിട്ടു കുരുമുണ്ടത്തെയും ഗമിപ്പിക്കണം; എട്ടുവിരൽ ഗമിപ്പിച്ചാൽ യോനി ഒത്തുവരും. ശിഷ്ടം തത് പട്ടികാബ്ജാദികം അവി ഉച്ഛ്രായസമചരണോനാല്പാദാംശകം ച മാനസ്യത്രാത് സമന്താത് ഗമയേത്-കുരുമുണ്ടപട്ടികയും ചുവട്ടിലേ പത്മവും മുക്കുളിലേ പടിയും വളർ കപോതം ഇത്യാദികളും, തന്റെ പൊക്കത്തോളമായിട്ടും തന്റെ മുകുളാലായിട്ടും പാതിയായിട്ടും തന്നിൽ കാലംശമായിട്ടും ഉത്തരസ്യത്രാത്തുകൽനിന്നു പുറത്തേയ്ക്കു ചുറ്റും ഗമിപ്പിക്കണം. ഗളത്തിന്നുമാത്രം ഗമനമില്ല. ജഗരീസ്യത്രാത് തത്തുല്യം കൈരവം ചോച്ഛ്രായസമചരണോ-നാല്പാദാംശകം ച ഗമയതു-ജഗതിയുടെ തുക്കുകൽനിന്ന് അര മുകുളം ഇത്യാദി ഭംഗിപോലെ പാദകത്തേയും പുറത്തേയ്ക്കു ഗമിപ്പിച്ചു.

മാനസുത്രമെന്ന് അളവരുന്ന സൂത്രം. പ്രാസാദം സ്ഥൂല ഭേദം, സ്ഥൂലഭേദത്തിന്റെ മുഖം ഉത്തരം. അളവരുന്ന സൂത്രം- അതു മൂന്നുപ്രകാരം, ഉത്തരപ്പറവും അകവും മദ്ധ്യവും പ്രമാണസൂത്രം. അതു ഭേദാവശാലും ജാതിവശാലും ഭേദമുണ്ടാം. എന്നാൽ ആ ഉത്തരത്തിന്റെ ചുരുക്ക് എവിടെ കല്പിച്ചു എന്നാലവിടെനിന്നു യുക്തിക്ഷതക്കവണ്ണം അധിഷ്ഠാനങ്ങളുടെ പത്രമാനങ്ങളെ കല്പിക്കണം എന്നു ചൊല്ലിയത്. പ്രമാണസൂത്രത്തുകൽനിന്നു എന്നു വിരൽ പതിനാറുവിരൽ പുറപ്പെടീയ്ക്കു യോനിപ്പെട്ട കണക്ക് ഉണ്ടാകും. എന്നിയേ, തന്റെ തന്റെ അംശങ്ങളേക്കൊണ്ടു പുറപ്പെടീക്കാം; ജഗതി ഇവരത്തോടു തുല്യമായി പുറപ്പെടീയ്ക്കു എന്നാകിലുമാം. ജഗതിയോടു സമമായിട്ടു കുടുങ്ങത്തെയും പണിചെയ്തു. മറ്റു പദങ്ങൾ അബ്ജം മഹാവാജനം ഇവ ക്കെയും തന്റെ തന്റെ ഇവരത്തോടു സമമായ്തും പാതിയും മൂക്കാലും കാലും ഇവയെല്ലാറെറക്കൊണ്ടും പുറപ്പെടീക്കാം. അംഗഭേദിക്കു തക്കവണ്ണം പണിചെയ്തുകൊള്ളണം. ഈവണ്ണാതന്നെ ജഗതിപ്പുറത്തുനിന്നു പാദകത്തെയും പുറപ്പെടീക്ക. പാദകത്തുകൽനിന്നു ചെരിപ്പിനേയും പുറപ്പെടീക്ക.

மு

(പ്രം-൨) ഇനി ഒരു ശ്ലോകംകൊണ്ട്, അധിഷ്ഠാനം ചെയ്ത ചെങ്കോൽ ഗർഭഭിത്തിയിലുള്ള ഉണ്ടാക്കണമെന്നു ചൊല്ലുന്നു.

ഇവിടെ വേണ്ടുന്ന അധിഷ്ഠാനത്തെ ഈവണ്ണം പടുത്തിട്ട്, നല്ല കല്ലു വിരിച്ചു തളംചെയ്ത്, ഗർഭഗൃഹം അകത്തേ ഭിത്തി പുറത്തേ ഭിത്തി ഇടനാഴിക എന്ന് വരുന്ന അവിടെയവിടെയൊക്കെ യോഗ്യമാംവണ്ണം പകത്തു പണിചെയ്തു.

വഹ്യാദിതിമൃഗധികൗജവിഭാഗഭക്തേ
 വ്യാസേ ഗൃഹസ്യ നയനാഭ്യുരഗാന്തിമാഭിഃ
 പഞ്ചാംശകൈശ്ച വസുഭാഗയുരേർദ്ധതശ്ച
 ഗർഭാലയസ്യ വിതതിർനവധോദിതേരി. ൧൯

ഗൃഹസ്യ വ്യാസേ വഹ്യാദിതിമൃഗധികൗജവിഭാഗഭക്തേ — പ്രാസാദത്തിന്റെ വിസ്താരത്തെ മൂന്ന് അഞ്ച് ഏഴ് ഒമ്പതു പതിനൊന്ന് പതിമൂന്ന് പതിനഞ്ച് ഈ ഓജസംഖ്യകളേക്കാണു പകുത്താൽ, നയനാഭ്യുരഗാന്തിമാഭിഃ—രണ്ടു മൂന്ന് നാല് അഞ്ച് ആറ് ഏഴ് എട്ടു ഈ അംശങ്ങളെക്കൊണ്ടും, വസുഭാഗയുരേ പഞ്ചാംശകൈഃ—എട്ടായി പകുത്തതിന്റെ അഞ്ചംശം കൊണ്ടും, അർദ്ധാതഃ ച-പ്രാസാദത്തിന്റെ പാതികൊണ്ടും, ഗർഭാലയസ്യ വിതതിഃ നവധാ ഇതി ഉദിതാ—ഗർഭഗൃഹത്തിന്റെ വിസ്താരം ഇങ്ങനെ ഒമ്പതു പ്രകാരം പറയപ്പെട്ടു.

(വ്യാ-൨) ഇനി ഒരു ശ്ലോകംകൊണ്ടു ഗർഭഗൃഹത്തെ ഉണ്ടാക്കുവാൻ ചൊല്ലുന്നു.

പ്രാസാദത്തിന്റെ വിസ്താരത്തെ മൂന്ന്, അഞ്ച്, ഏഴ്, ഒൻപത്, പതിനൊന്ന്, പതിമൂന്ന്, പതിനഞ്ച് എന്നിവറെക്കൊണ്ടു പകുത്താൽ ക്രമത്താലേ രണ്ടു, മൂന്ന്, നാല്, അഞ്ച്, ആറ്, ഏഴ്, എട്ടു ഈ അംശങ്ങളെക്കൊണ്ടു ഗർഭഗൃഹത്തിന്റെ വിസ്താരം ചൊല്ലപ്പെട്ടു. എട്ടിട്ടാലഞ്ചുകൊണ്ടുമാം. പ്രാസാദവീതിയിൽ പാതികൊണ്ടുമാം. ഇങ്ങനെ ഒമ്പതുപ്രകാരം ഗർഭഗൃഹത്തിന്റെ വിസ്താരം വിധിച്ചു.

ബാഹ്യസുരഭസമുച്ഛ്രയേ വിദലിതേ
 ഭൂതാദിവസ്വപതിമൈ-
 രേകാംശാഭ്യധികോച്ഛ്രയാൻ വിരചയേത്
 സുരഭാസുരോ ഗർഭാൻ

ഗർഭസ്തംഭസമുച്ഛ്രയേ വിദലിതേ

ഭൂതാദിവസ്വപന്തിമൈ-

ശ്ശ്വാഭാഗാരമസൂരകം വിരചയേ-

ദേകാംശതഃ സമ്മിതം.

൨൦

ബാഹ്യസ്തംഭസമുച്ഛ്രയേ ഭൂതാദിവസ്വപന്തിമൈഃ വിദലിതേ-പുറത്തേ കാലുനീളത്തെ അഞ്ചു തുടങ്ങി എട്ടോളം പകുത്താൽ, ഏകാംശാഭ്യധികോച്ഛ്രയോൻ ഗർഭാൻ സ്തംഭാൻ വിരചയേത്-അതിലൊരംശം അധികമായിട്ടു ഗർഭഗൃഹത്തിന്റെ കാലുനീളത്തെ ഉണ്ടാക്കണം. ഗർഭസ്തംഭസമുച്ഛ്രയേ ഭൂതാദിവസ്വപന്തിമൈഃ വിദലിതേ-ഈ ഗർഭഗൃഹത്തിന്റെ കാലുനീളത്തെ അഞ്ചു തുടങ്ങി എട്ടോളം വിഭജിച്ചാൽ; ഏകാംശതഃ സമ്മിതം ഗർഭാഗാരമസൂരകം വിരചയേത്-അതിലൊരംശംകൊണ്ട് ഗർഭഗൃഹത്തിന്റെ തറയുടെ ചൊക്കത്തെയുമുണ്ടാക്കണം.

ബാഹ്യാ ഗൃഹവ്യാസഗജാംശതഃ സ്വ്യാദ്

ഭിത്തിഃ പരാ ഗർഭഗജാംശതശ്ച

നാഡീ സമന്താദഭയാന്തരാളേ

സമ്മേള്യ വാ ഭിത്തിയുഗം ഗൃഹേ ഭ്യേ.

൨൧

ഗൃഹവ്യാസഗജാംശതഃ ബാഹ്യാ ഭിത്തിഃ-പ്രാസാദവിസ്താരത്തിൽ എട്ടൊന്നുകൊണ്ട് പുറത്തേ ഭിത്തിവണ്ണവും, പരാ ഭിത്തിഃ ഗർഭഗജാംശതഃ ച സ്വ്യാത്-ഗർഭഗൃഹവിസ്താരത്തിന്റെ എട്ടൊന്നുകൊണ്ട് ഗർഭഗൃഹത്തിന്റെ ഭിത്തിയുമുണ്ടാക്കണം. ഉഭയാന്തരാളേ സമന്താത് നാഡീ--രണ്ടു ഭിത്തികളുടേയും അന്തരാളത്തിൽ ഇടനാഴികയും വേണം. അല്ലെ ഗൃഹേ ഭിത്തിയുഗം സമ്മേള്യ വാ സ്വ്യാത്-ചെറുതായിട്ട് ഇരിക്കുന്ന പ്രാസാദങ്ങൾക്കു രണ്ടു ഭിത്തിയും ഒന്നായിട്ട് ഉണ്ടാക്കിയാലും കൊള്ളാം. അവിടെ അന്തരാളം ഉണ്ടാക്കേണ്ടതാ.

(വ്യാ-൨) ഇനി ഒരു ശ്ലോകംകൊണ്ട് ഭിത്തിവണ്ണത്തെയും ഇടനാഴികയേയും ചൊല്ലുന്നു.

പ്രാസാദവിസ്താരത്തിൽ എട്ടൊന്നുകൊണ്ട് പുറത്തേ ഭിത്തിവണ്ണം; ഗർഭഗൃഹവിസ്താരത്തിൽ എട്ടൊന്നു ഗർഭഭിത്തിയെന്നാകിലുമാം. പുറത്തുമകത്തുമുള്ള ഭിത്തിയുടെ മദ്ധ്യേ ഉള്ള പഴുത്ത് ഇടനാഴിക ആയിട്ടും ഭവിക്കുന്നു. പ്രാസാദം ചെറുതാകിൽ ഭിത്തി രണ്ടും തങ്ങളിൽ ചേർത്തു ഇടനാഴിക കൂടാതെ ഘനഭിത്തിയായിട്ടുമാം.

അല്ല പ്രാസാദത്തുകൾ ഉള്ള പ്രകാരത്തേതെന്നു പറയുന്നു.

വിസ്താരോല്പഗൃഹേ കപചിദിശിഖഭ-

കേത/ന്തഃപദേ പീരികാം

പങ്ക്ത്യാ ഗർഭഗൃഹം കരോതു പരിതഃ

പങ്ക്ത്യാ ച ഭിത്തിം ഘനാം

തസ്തിൻ നന്ദവിഭാജിതേ സതി വിധാ-

യൈവം തതോ വീഥികാം

ഭിത്തിം ചോദയപങ്ക്തിതോ വിരചയേദ്

ദപാരം ച കോഷേ ഗുരഃ.

൨൨

കപചിത് അല്ലഗൃഹേ വിസ്താരേ വിശിഖഭകേത—ചില അല്ലപ്രാസാദത്തുകൾ വിസ്താരത്തെ അഞ്ചായിട്ടു പകർത്തു് ഇരു പത്തിയഞ്ചു പദമാക്കിയാൽ, അതിൽ, അന്തഃപദേ പീരികാം-നടുവിലത്തേപ്പട്ടത്തുകൾ പീറത്തേയും, പങ്ക്ത്യാ ഗർഭഗൃഹം-അതിന്റെ ചുറ്റുമുള്ള ഒരു വരിയിലെ എട്ടു പദങ്ങൾകൊണ്ടു് ഗർഭഗൃഹത്തേയും, പങ്ക്ത്യാ ഘനാം ഭിത്തിം ച-പുറത്തേവരിയിലെ പതിനാറു പദംകൊണ്ടു കനമായിരിക്കുന്ന ഭിത്തിയേയും, കരോതു—ഉണ്ടാക്കൂ. തസ്തിൻ നന്ദവിഭാജിതേ സതി—ഗൃഹവിസ്താരത്തെ ഒമ്പതായിട്ടു പകർത്തു് എൺപത്തൊന്നു പദങ്ങളാക്കി, ഏവം വിധായ-ഇതുവണ്ണം പീറത്തേയും ഗർഭഗൃഹത്തേയും ഭിത്തിയേയും ഉണ്ടാക്കിയാൽ, തതഃ വീഥികാം ഭിത്തിം ച വിരചയേത്—പിന്നെ ഇടനാഴികയേയും പുറത്തേ ഭിത്തിയേയും രണ്ടു വരികൊണ്ടു് ഉണ്ടാക്കൂ. അഗുരഃ കോഷേ ദപാരം ച-അവിടെ നേരേ വരുന്ന പട്ടത്തുകൾ വാതലാനേയും വയ്പൂ.

(വ്യാ-൨) ഇനി ഒരുപ്രകാരം ഗർഭഗൃഹത്തെ ചൊല്ലുന്നു.

ചെറുതായി ഇരിക്കുന്ന പ്രാസാദങ്ങളിൽ ചിലേടത്തു പ്രാസാദത്തിന്റെ വിസ്താരംകൊണ്ടും ദീർഘംകൊണ്ടും അയ്യഞ്ചു പകർത്തു്, ഇരുപത്തിയഞ്ചു പദമാക്കിയാൽ നേരേ നടുവിലേ പട്ടത്തിൽ പീറത്തേയും, അതിന്റെ പുറത്തേ പന്തികൊണ്ടു ഗർഭഗൃഹത്തേയും, അതിന്നു പുറത്തേ പന്തികൊണ്ടു ചുറ്റുഭിത്തിയേ(യും) ഉണ്ടാക്കുക. എന്നിങ്ങനെ പ്രാസാദദീർഘവിസ്താരത്തെ ഒമ്പതു കൂറു ചെയ്തു പകർത്തു എൺപത്തൊന്നു പദമാക്കിയാൽ, ഇങ്ങനെ തന്നെ പീഠവും ഗർഭഗൃഹവും ഭിത്തിയും ചമച്ചാൽ, പിന്നെ

രണ്ടു പങ്ക്തിയല്ലേ ശേഷിക്കുന്നു. അതിലൊന്നുകൊണ്ട് ഇടനാഴികയും മറേറതുകൊണ്ട് ഭിത്തിയുമുണ്ടാക്ക. നേരേ മുമ്പിലേ പടത്തിൽ ദ്വാരത്തെയുമുണ്ടാക്കൂ.

പുറത്തേ കാൽ നാളുകൊണ്ട് അഞ്ചു തുടങ്ങി എട്ടോളം പകുത്ത് അതിലോരോ അംശമേറീട്ടു ഗർഭഗൃഹത്തിന്റെ കാൽനീളമെന്നാകിലും. പ്രാസാദോചിതമായി ചെയ്തില്ലമാം. ഗർഭഗൃഹം കാൽനീളംകൊണ്ടു നാലു തുടങ്ങി എട്ടോളം പകുത്താൽ, ഒരംശം കൊണ്ടു ഗർഭഗൃഹത്തിന്റെ അധിഷ്ഠാനമെന്നാകില്ലമാം. ഇതിന്നു വർഗ്ഗങ്ങൾ പ്രതികൂലം താൻ പാദബന്ധം താൻ മഞ്ചകം താൻ അലങ്കരിക്ക. *

കൃതപാ ഗർഭഗൃഹം കുലാദ്രിമുതിരേ-
 ഷ്ടാഷ്ടം സമന്താത് പദേ
 ബ്രഹ്മേ പഞ്ചദശാംശകാൻ വിരചയൻ
 സൈമ്യോഗ്രസുത്രൈഃ സമം
 തത് പൃഷ്ഠസ്ഥിതദേവമാനുഷപിശാ-
 ചാവാദകേഷു ക്രമാദ്
 വിശേഷാമേശനവാംശകാനപി തതഃ
 സ്വപം സ്വപം പദം കല്പയേത്. ൨൩

(പ്രാ- ൨) ഇനി ഒരു ശ്ലോകംകൊണ്ടു പ്രതിഷ്ഠാസ്ഥാനത്തെ ചൊല്ലുന്നു:—

ഗർഭഗൃഹത്തിന്റെ ഉള്ളിനേ ഏഴേഴു നാല്പത്തൊമ്പതു പദമാക്കിയാൽ, പിന്നെ എല്ലായിലും നടുവിലേ ബ്രഹ്മപദം; അതുകൊണ്ടു തെക്കു വടക്കു സൂര്യം വരുമാറ് പതിനഞ്ച് അംശിപ്പു. പിന്നെ അതിന്റെ നേരേ പൃഷ്ഠത്തിലേ പദം ദേവപദം; അതുകൊണ്ടും, അതിന്റെ പൃഷ്ഠത്തിലേ പദം മനുഷ്യപദം; അതിന്റെ പൃഷ്ഠത്തിലേതു പൈശാചം; അവറ്റൊക്കൊണ്ടും ക്രമത്താലേ പതിമൂന്നും പതിനൊന്നും ഒമ്പതും പകുത്തു നട്ടേ നട്ടേത്തേപ്പോലെ തെക്കു വടക്കു സൂര്യമിട്ടു. എന്നാൽ പ്രതിഷ്ഠയ്ക്കു തന്റെ തന്റെ പദത്തെ കല്പിച്ചുകൊള്ളൂ.

* അടുത്ത ഏതാനും പദ്യങ്ങൾക്ക് ആദ്യത്തേ വ്യാഖ്യാനം കാണാനില്ല. അടുപ്പിച്ചു സമുച്ചയത്തിൽ ഈ പദ്യങ്ങളും ഇല്ല.

ബ്രഹ്മാർത്ഥശ്ലോത്തരനന്തര മഹതി ചാ-
 ല്ലേ ചേശലാംഗേ ഹരൈ
 താത്തിയേ ഭൂഹിന്നാംശമദ്ധ്യപദത-
 സ്തുത്യ ഗുഹേശാചാര
 ഷഷ്ടേ സുഭജിതി പ്രതിഷ്ഠാപദം
 ശാർദൂല ഗാത്രപദ വാഷ്ടമേ
 പ്രോക്തം ശാസ്തരി ഷോഡശേ ഗണപതൈ
 റിംശേ തത്ത്വൈകോത്തരേ.

൨൪

(വ്യാ-൨) ഇനി പ്രതിഷ്ഠാപദത്തെ ചൊല്ലുന്നു:—

പ്രതിഷ്ഠയ്ക്കു മഹത്തായിരിക്കുന്ന ശിവലിംഗം വിഷയ
 മാകുമ്പോൾ; ബ്രഹ്മപദത്തുകൽ എല്ലായിലും നടുവിലേ അംശ
 ത്തിൽ പ്രതിഷ്ഠാസ്ഥാനം ചൊല്ലപ്പെട്ടു. അല്ലലിംഗമെങ്കിൽ അതി
 ന്റെ പിന്നിലേതിൽ. വിഷ്ണുവെങ്കിൽ ബ്രഹ്മപദത്തിന്റെ നടു
 വിലേ പദംതൊട്ടു പിന്നിലോട്ടു എണ്ണിയാൽ മൂന്നാമതിൽ. സുബ്ര
 ഹ്മണ്യന്താൻ ശങ്കരനാരായണൻ താൻ ആകിൽ നാലാമതിൽ,
 ഭഗ്വൈകിൽ ആറാമതിൽ. ശങ്കരനാരായണനെങ്കിൽ എട്ടാമതി
 ലുമാം. ശാസ്താവെങ്കിൽ പതിനാറാമതിൽ. ഗണപതിയെങ്കിൽ
 ഇരുപതാമതിൽ താൻ ഇരുപത്തൊന്നാമതിൽ താൻ.

കുരോപാദങ്ക്രമമത്ര സൂത്രമഥ മ-
 ധ്യാദ് ദ്വാരവിസ്താരത-
 സ്തുൽകുത്യാഡ്യശരാംശകാൻ പ്രതിഗമ-
 യോഭീചി ചൈത്രാഗ്രകം
 സർവ്വേഷപാശഹരിശയോഃ പുനരിദം
 വാച്യാംശതോ വാഖിലേ
 ദിശൈശ്ചാശ്ച ഗമയേദ്യവം യവയുഗം
 വാച്യോദ്ഭവം സന്ധിതം.

൨൫

(വ്യാ-൨) ഇച്ചൊല്ലിയ പൃഷ്ഠഗമനം നിശ്ചയിച്ച് അവി
 ടെ തെക്കു വടക്കു ഒരു സൂത്രവുമിട്ടു. പിന്നെ നേരേ കിഴക്കും പടി
 ണ്താരും ഇട്ട സൂത്രത്തിങ്കേന്നു ഗർഭാഭിസ്താരത്തിന്റെ നൂററി
 രുപത്താറാലൊന്നു മദ്ധ്യസൂത്രത്തിന്നു വടക്കോട്ടു നീക്കി അവിടെ
 കിഴക്കും പടിഞ്ഞാറും സൂത്രമിട്ടു. ശങ്കരനാരായണനും ശിവനും
 തന്റെ ബിംബത്തിന്റെ ഇവരത്തിൽ നൂററിരുപത്താറാലൊന്നു

വടക്കോട്ടു കൊള്ളുകയുമാം. പിന്നെ കിഴക്കും പടിഞ്ഞാറും തെക്കും വക്കും പിന്നിലും വടക്കോട്ടും വച്ചു സൂത്രമിട്ടാൽ, ഈ സൂത്രം സന്ധിയിങ്കൽനിന്ന് ഒരു യവം താൻ രണ്ടു യവം താൻ ഈശാന്തകോൺലേയ്ക്കു് അടയാളമിട്ടു് അവിടെ ബിംബത്തിന്റെ നടുവിൽ വരുമാറു് എല്ലാ ബിംബങ്ങളേയും പ്രതിഷ്ഠിച്ചുകൊള്ളുക. ഇവിടെ യവം സാമാന്യമല്ല. ബിംബംഗുലയവമത്രെ ആകുന്നത്.

ബ്രാഹ്മ കൌതുകമാകരേ നൃസതു മു-

ലാച്ഛാംസ്ഥിതാമാസിതാ-

മീഷമാനുഷസംയുതേ സമന്തദ-

വാംശേ ശയാനാമപ-

ഗഭേ ഷോഡശവ്യുദേദിനി പദൈർ-

ബ്രാഹ്മ ചതുർവ്യുതൈ-

സ്രിദേവ്യകോമിതപംക്തിഭിഃ

സുരസ്പൈശാചാൻ പ്രകുർച്ചിത വാ. ൨ ന

ബഹുവേരത്തിങ്കലാകിൽ ബ്രഹ്മപദത്തിൽ അർച്ചനാ മുത്തിയെ പ്രതിഷ്ഠിക്ക. മൂലബിംബം നില്ക്കുന്നതെങ്കിൽ, ദേവപദത്തിങ്കൽ. ഇരിക്കുന്നതെങ്കിൽ ദൈവകത്തിന്റെ ഒട്ടക്കത്തേ മാനുഷത്തിൽക്കൂടെ കുറഞ്ഞാണു തട്ടി ഇടുകയും വേണം. കിടക്കുന്നതെങ്കിൽ പാതി ദൈവകത്തിലും, പാതി മാനുഷത്തിലുമായി ഇരിക്കണം. ഇപ്പദകല്പന മറെറാരു പ്രകാരവുമാം. അതിന്നു ഗഭഗ്രഹത്തിന്റെ വീതി-നീളംകൊണ്ടു പതിനാറുച്ചീതു പകുത്ത് ഇരുനൂറ്റമ്പത്താറു പദമാക്കിയാൽ പതിനാറു പദങ്ങളേക്കൊണ്ടു നടുവിൽ ബ്രഹ്മപദത്തെ ഉണ്ടാക്കൂ. ആയതിന്നു പുറമേ മൂന്നു പങ്ക്തികൊണ്ടു ദൈവികത്തേയും, അതിന്നു പുറമേ രണ്ടു പങ്ക്തികൊണ്ടു മാനുഷത്തേയും, അതിന്നു പുറമേ ഒരു പങ്ക്തികൊണ്ടു പൈശാചത്തേയും കല്പിക്കിലുമാം.

ബ്രാഹ്മ ഷോഡശമംശകം സ്വപുരതോ-

മദ്ധ്യാട്ടലാഡൈകകം

വാമേ ചാഭ്യപഹായ വഹ്നിഭൂവി ബിം-

ബം സ്ഥാപയേത് സ്ഥാസ്തകം

ഏവം മാനുഷമദ്ധ്യതോ/ഥ ഗമയ-

തപാ പൃഷ്ഠതോ വാമത-

ശ്വാംശേ സ്ഥാപയതു സ്വമൂലമനു-

ബിംബം ബാഹുവേരേ വിധൗ.

(വ്യാ- ൨) സുബ്രഹ്മണ്യനെങ്കിൽ ബഹുവേദമാകിൽ ഭേദമുണ്ട്. അവയുടെ ബ്രഹ്മപദത്തിന്റെ നടുവിൽനിന്ന് അപ്പദത്തിൽ പതിനാറിലൊന്നു മുന്നോക്കിലും, അതിലൊന്നര അംശം ഏകത്തോളം നീക്കിട്ട് അർച്ചനാമുന്തിയെ പ്രതിഷ്ഠിക്ക. ഈ വണ്ണംതന്നെ മാനുഷപദത്തിന്റെ മദ്ധ്യത്തിൽനിന്ന് പിന്നോട്ടും ഇടത്തോട്ടും നീക്കി മൂലബിംബത്തേയും പ്രതിഷ്ഠിക്ക.

പ്രത്യന്തേ വാ ഗളാന്തേ രചയതു തദദങ് -

മദ്ധ്യസൂത്രോംബുമാഗ്ം

സോമശാനാന്തരോദ്യുദപസുനവദശഭാ

ഗാദികം വാ വൃതീത്യ

മാസുരോത്സേധമാത്രം ചരണവിരഹിതം

വാർദ്ധവ്യലാം പ്രണാളം

നീർച്ചാതം ബാഹ്യത്രോന്തവിനിഹിതമധിക-

ധ്യം തദർദ്ധാംശമാത്രം

൨൮

പ്രത്യന്തേ വാ ഗളാന്തേ വാ തദദങ് മദ്ധ്യസൂത്രേ അംബുമാഗ്ം രചയതു- പടിയുടെ മുകളിൽ താൻ, ഗളത്തിന്റെ മുകളിൽ താൻ, പ്രാസാദത്തിന്റെ വടക്കു മദ്ധ്യസൂത്രത്തിൽ ഓകിനെ ഉണ്ടാക്കൂ. സോമശാനാന്തരോദ്യുദപസുനവദശഭാഗാദികം വൃതീത്യ- വടക്കു നടുവിൽനിന്ന് ഈശകോണോളമുള്ള വിസ്താരത്തിൽ, എട്ടാണുതാൻ ഒമ്പതാലൊന്നുതാൻ പത്താലൊന്നുതാൻ കിഴക്കോട്ടു നീക്കിട്ടും ഓകിനെ ഉണ്ടാക്കാം. മാസുരോത്സേധമാത്രം ചരണവിരഹിതം വാ അർദ്ധവ്യലാം ബാഹ്യത്ഃ നീർച്ചാതം-തറയുടെ പൊക്കത്തോളം താൻ, തറയുടെ മുകുളോളം താൻ, തറയുടെ അർദ്ധാധികം താൻ നീളം പുറത്തു ഗമിച്ചിരിക്കുന്നമാരും, തദർദ്ധാംശമാത്രം അധികധ്യം വിനിഹിതം—പുറത്തു കാണുന്നിടത്തോളം നീളം ഭിത്തിയിങ്കലകത്തും ഉണ്ടായിരിക്കുമാരും, പ്രണാളം രചയതു—ഓകിനെ ഉണ്ടാക്കണം.

(വ്യാ- ൨) ഇനി ഒരു ശ്ലോകംകൊണ്ട് ഓകിന്റെ ലക്ഷണത്തെ ചൊല്ലിൻ.

പ്രാസാദങ്ങൾ ഒക്കെയും, പടിമേൽവായ്ക്കു് ഒത്തുതാൻ, ഗളത്തിന്റെ മേൽവായിൽ താൻ, വാൻപാദകമേൽവായിൽ താൻ ഒക്കെക്കൂടാതെയുമുണ്ടാം. എന്നിയേ സ്വയംഭൂവാദിക

ഉിൽ കമുദകമേൽവായിൽ താൻ, ജഗതിമേൽവായിൽതാൻ,
പാദകമേൽവായിൽത്താൻ, അതന്നു താഴെത്താൻ ബിംബസ്ഥാ
നത്തിന്നു തക്കവണ്ണമെന്നു താൽപര്യം. ഇതിന്നു് ഒത്തവണ്ണംവച്ചു
കൊണ്ടാൽ ഇവറ്റിലൊരേടത്തു പ്രാസാദത്താൻ നേരേ വടക്കു
മച്ചത്തിൽ തന്നെ ഓകിനെ ഉണ്ടാക്കുക. പിന്നെ നേരേ വടക്കുനി
ന്നു് ഈശാന്തകോണോളമുള്ള നീളത്തെ എട്ടു താൻ വെട്ടുതാൻ
പത്തുതാൻ പകുത്താൽ അതിലൊരാശം കിഴക്കു നീക്കിട്ടുമാകി
ലുമാം ജലമാർഗ്ഗം. പിന്നെ അധിഷ്ഠാനത്താൻ ഇവരത്തോളം
താൻ മുക്കാൽ താൻ അരതാൻ ഒന്നരതാൻ ഭിത്തിക്കു പുറത്തു
നിന്നു ഓകിന്റെ പുറപ്പാടു. ഇതല്ലാതെയുമുണ്ടു എന്നു വാ
ശബ്ദം കൊണ്ടു സൂചിച്ചതു്. പുറത്തു പുറപ്പെട്ടതിൽ പാതി
അകത്തു ചുക്കയും വേണം.

സ്വായാമാഗ്നംശകാദിപ്രവിശ്വാനജമു-

ലാനലംശാദിവിസ്തീ-

ണ്ണാഗ്രം വിസ്താരതുല്യത്രിപദദലഘനം

ത്വംശക്തം പത്മംശമാഗ്നം

വ്യാന്തവ്യാജാസ്യമദ്ധ്യപ്രസ്തമരനിജമു-

ലോജപലം ഗോമുഖം (1)-

മുക്താദാമാദിപല്ലവലയപരിഗതം

ശുണ്ഡഭിർമണ്ഡിതം ച.

൨൯

സ്വായാമാഗ്നംശകാദിപ്രവിശ്വാനജമുലാനലംശാദിവി
സ്തീണ്ണാഗ്രം-തന്റെ ന ഉത്തരിൽ മൂന്നൊന്നു താൻ നാലൊന്നു
താൻ വിസ്താരമായിരിക്കുന്ന ചുവടോടും, ചുവട്ടിന്റെ വിസ്താര
ത്തിൽ മൂന്നൊന്നുതാൻ നാലൊന്നുതാൻ വിസ്താരമായ അഗ്ര
ത്തോടും കൂടി ഇരിക്കുമാറും, വിസ്താരതുല്യത്രിപദദലഘനം-വിസ്താ
രത്തോടു തുല്യമായും മൂക്കാലായും പാതിയായും ഉള്ള കനത്തോടും
കൂടിയിരിക്കണം. ത്വംശക്തം പത്മംശമാർഗ്ഗം-വിസ്താരത്തിൽ
മൂന്നൊന്നു ജലമാർഗ്ഗത്തോടുകൂടിയും; വ്യാന്തവ്യാജാസ്യമദ്ധ്യപ്രസ്ത
മരനിജമുലോജപലം-വിസ്തൃതമായിരിക്കുന്ന വ്യാജത്തിന്റെ
മുഖത്തുങ്കൽ നിന്നു പുറപ്പെട്ടിരിക്കുമാറും, മുക്താദാമാദിപല്ലവല
യപരിഗതം - മുത്തുമാലകൾ ലതകൾ ഇവറ്റൊക്കെണ്ടു ചുറ്റി
ക്കെട്ടി ഇരിക്കുമാറും-ശുണ്ഡഭിർ മണ്ഡിതം ച ഗോമുഖം-അലങ്കാ

രണ്ടുഭാഗങ്ങളായി അലങ്കരിച്ച് ഇരിക്കുമാറും ഗോമുഖം എന്ന പേരോടുകൂടിയ ഓകിനെ ഉണ്ടാക്കുക.

(വ്യാ-൨) ഇനി ഓകിന്റെ വണ്ണത്തെയും അലങ്കാരങ്ങളേയും ചൊല്ലുന്നു—

താൻ നീളത്തിൽ മൂന്നാണുതാൻ നാലാണു താൻ വിസ്താരമായി ഇരിക്കുന്ന ചുവടുവണ്ണം കല്പിച്ച്, ചുവടുവണ്ണത്തിൽ മൂന്നാണുതാൻ അഞ്ചിട്ടു രണ്ടുതാൻ അഗ്രവിസ്താരമായി, വിസ്താരത്തിൽ വിസ്താരസമംതാൻ മുക്കാൽതാൻ അരതാൻ കനമായി, വീതിയിൽ മൂന്നാണു വെള്ളം പോലാണുള്ള വഴിവീതിയായി കനത്തിൽ മൂന്നാണു താഴ്വയായി, വാ പൊളിച്ചിരിക്കുന്ന വ്യാളത്തിന്റെ മുഖമദ്ധ്യത്തുകൽനിന്നു പുറപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന തന്റെ മുഖപ്രദേശംകൊണ്ടു ശോഭിച്ചു ഇവറ്റിൽ മുത്തുമാല, ലത, വലയങ്ങൾ, എട്ടുപട്ടം താൻ പതിനാറുപട്ടം താൻ മുപ്പത്തിരണ്ടുപട്ടം താനായി ഇപ്പട്ടങ്ങളിൽ ശുദ്ധധൂകൾ ഇവറ്റൊക്കെകൊണ്ടു ചുഴലവും അലങ്കരിച്ച് അഗ്രം ആനച്ചണ്ടുപോലെ താൻ മാതളദാമം പച്ചമുക്കളുംപോലെ താൻ ഓകിനെ ഉണ്ടാക്കുക.

അനന്തരം കാലുകൾക്കു സംഖ്യയെ പറയുന്നു.

സ്തംഭാഃ കോണചതുഷ്കമദ്ധ്യവിനിഃപ-

ശ്യാഃ സ്വഃ പ്രദേശരൂപതഃ

സമാന്തരസമാന്തരാഃ സുരവിമാ-

നേഷുദിതാ ദ്വാദശ

ഏകാദശവിംശതിശ്ചേദോപദൃതികേ-

ഷേപതേഷു ദേവൈകധാ

ചോക്താഃ സ്വാതരിദൃഷണക്രമവശാ-

ദേഷപദ്യേഷോത്തരം.

൩൦

പ്രതഃ ഉത്തരപതഃപടയുടെ മുകളിൽ; സ്തംഭാഃ കോണചതുഷ്കമദ്ധ്യവിനിവേശാഃ-തുണകൾ കോണകൾ നാലിലും ആയിട്ടും, നടുവിൽ ഇരണ്ടു കൂടെ ഉണ്ടായിട്ടും; സമാന്തരാഃ സുരവിമാനേഷു ദ്വാദശ ഉദിതാഃ-അകലം മിക്കവാറും ഒരു പോലെയായിട്ട് അല്പപ്രാസാദങ്ങളിൽ പന്ത്രണ്ടുകാലുകൾ ഉണ്ടായിട്ടുവരും. ഇശദോഃപ്രദൃതികേഷു ഏതേഷു ഏതേ വിംശതിഃ-

പതിനൊന്നു കോലു തുടങ്ങി വലുതായ പ്രാസാദങ്ങളിൽ കാലുകൾ ഇരുപതു ആയിട്ടു വരും. ആകൃതിഭൂഷണക്രമവശാദ് ഏതേനൈകധാ ച ഉക്താഃ-പ്രാസാദങ്ങളുടെ വൃത്തദീർഘചതുരശ്രാദികളിൽ, അവറ്റിന്റെ അലങ്കാരത്തിന്നു തക്കവണ്ണം, ഇരുപത്തിനാലു ഇരുപത്തിയെട്ടു ഇങ്ങനെ നന്നാലു ഏറ്റു പല പ്രകാരവും വരും. ഏഷു ഉത്തരം അപ്പയേത്-ഈ കാലുകളുടെ മുകളിൽ ഉത്തരങ്ങളെ കൂട്ടിവയ്ക്കുകയും വേണം.

(പ്രാ-൨) ഇനി ഒരു ശ്ലോകംകൊണ്ടു കാലുകളുടെ നിയമത്തെ ചൊല്ലുന്നു.

പ്രാസാദങ്ങളിൽ നാലുകോണിലും നടുവിലീരണ്ടും ഇങ്ങനെ പന്ത്രണ്ടു സ്തംഭങ്ങൾ ചൊല്ലപ്പെട്ടു. ഇത്തുണകൾ പടിമേൽ-വായിൽനിന്നു ഉത്തരാനന്തം നീളമായി തങ്ങളിലുള്ള പഴുത്ത് ഒത്തെന്നു താൽപര്യം. സാമാന്യേന ഇതിൽ വച്ചു നാലു നടുവിലേപ്പുന്തി വ.സ്താരമേറീട്ടും ചില ദിക്കിലുണ്ട് എന്നു സൂചിച്ചതു്. പതിനോരു കോൽ ഇരുപതു തുടങ്ങിട്ടു മേല്പോട്ടു് ഇരുപതു കോൽ എന്നാകിലുമാം ആ കാലുകൾ ആകാരഭേദംകൊണ്ടും അലങ്കാരഭേദംകൊണ്ടും അനേകപ്രകാരമുണ്ട് ചൊല്ലിട്ടു്. അവിടെ ഉചിതമാകുന്നതിനെ പണിചെയ്തു നിൽക്കി അതിന്റെ മീതേ നല്ലനേരത്തു് ഉത്തരത്തെ വിധിക്കു തക്കവണ്ണം വച്ചുകൊള്ളുക.

കാശ്ചാസ്ത പൃശ്വരണാ യഗാഷ്ടനൃപകോ

ണാഃ സർവ്വതോ വർത്തുളാ

വിസ്താരത്രിഗുണോപരി ത്രിഗുണവി-

സ്താരോന്മിതാഷ്ടാശ്രുകാഃ

മൂലോദ്ഭാവാരകർണ്ണസൂത്രചതുര-

ശ്രോർദ്ധപാംശവൃത്താഃ പുനഃ

ശുണ്ഡോദ്ഭേദവിചിത്രവൃത്തരചിരാ-

വാരബ്ധഗേഹോചിതാഃ.

ന.മ

ചരണാഃ യഗാഷ്ടനൃപകോണാഃ സർവ്വതഃ വർത്തുളാഃ കാശ്ചാഃ-സ്തംഭങ്ങൾ നാലുവശവും ചതുരമായിട്ടും, എട്ടുപട്ടമായിട്ടും പതിനാറുപട്ടമായിട്ടും, എല്ലാടവും വൃത്തമായിട്ടും ഉണ്ടാക്കാം. വിസ്താരത്രിഗുണോപരി ത്രിഗുണവിസ്താരോന്മിതാഷ്ടാശ്രുകാഃ-വിസ്താരത്തിന്റെ മുന്നിരട്ടി മുകളിൽ ത്രിഗുണവിസ്താരത്തോളം

എട്ടു(പട്ട)മായിട്ടുമാം. പുലോദ്ഭവവിതകണ്ണസൂത്ര ചതുരശ്രോർദ്ധ്വപം ശബ്ദത്താഃ-ചുവട്ടിലേ കോണസൂത്രമാകുന്ന കണ്ണസൂത്രത്തോളം ചതുരശ്രമായിട്ടും, അതിനുമുകളിൽ വൃത്തമായിട്ടും ആം. ശുണ്ഡോദ്ഭവോദ്ഭവചതുരവൃത്തയചിരാഃ-അലങ്കാരങ്ങളേക്കൊണ്ടും വലയങ്ങളേക്കൊണ്ടും മനോഹരങ്ങളായും, ആരബ്ബഗേഹോചാരാഃ- തനിക്ക് ഇഷ്ടമായിട്ടു പണിതുടങ്ങിയിരിക്കുന്ന പ്രാസാദത്തിന്നു സഭ്യശമായി ഇരിക്കുവണ്ണം തുണകളെ ഉണ്ടാക്കൂ.

(വ്യാ-൨) ഇനി ഒരു ശ്ലോകംകൊണ്ടു കാലുകളുടെ ആകാരങ്ങളെ ചൊല്ലുന്നു.

ആമുഖാഗ്രം നാമചതുരശ്രമായിയും അഷ്ടാശ്രുമായിയും പത്തനാദ കോണായയും ഉരുണ്ടതെന്നയും, പിന്നെ തന്റെ വണ്ണംകൊണ്ടു ചുവട്ടിൽനിന്നു മേല്പൊട്ടു മൂന്നു ചതുരശ്രമായി, പിന്നെ അറുപത്തു മൂന്നാന്നു അഷ്ടാശ്രുമായിയും, പിന്നെ ശേഷം വീരകാണ്ഡചതുരശ്രമായിട്ടും പണിചെയ്യൂ. പിന്നെ തന്റെ വണ്ണത്തിന്റെ കർണ്ണത്തോളം ചുവട്ടിൽ ചതുരശ്രമായി അതിന്നു മേലേടം ഉരുണ്ടും ഇങ്ങനെ എല്ലാ കാലുകളേ(യും) പണിചെയ്യണം. പിന്നെ പ്രാസാദത്തിന്നു തക്കവണ്ണം ചതുരശ്രങ്ങളായുള്ള വലയങ്ങളും മദ്ധ്യഖണ്ഡം പോതിക മുഷ്ടിബന്ധാന്ത്രിതം അല്പപാദം വേത്രവലം നാസികാതോരണം പുഷ്പലതാദി അഷ്ടകോണങ്ങളിൽ സിംഹപാദം വീരകാണ്ഡത്തിൽ മുഖനാസികാ ഇവ അലങ്കരിച്ച് അലങ്കാരപാദങ്ങളുണ്ടാക്കുകിലുമാം.

ഓമാം കുർവ്വത ദണ്ഡപയതതചരണോ-

ച്ചാം ഷടം ദണ്ഡയുഗ്മ-

വ്യാസം സാംഖ്യോദിദണ്ഡാച്ഛ്രയമുദധിതരാം

ദണ്ഡരോംഖ്യപുനതീവ്രാം

മണ്ഡിം ദണ്ഡപ്രഥംഖ്യോശകരഹിതഘനം

വീരകാണ്ഡം ത്രിസാർദ്ധേ-

ഏകപദണ്ഡദീർഘാം ചരണരതതദ-

ർദ്ധോച്ഛ്രയാം പോതികാം ച. ന.൨

ദണ്ഡപയതതചരണോച്ചാം ഓമാം-രണ്ടു ദണ്ഡുവിസ്താരവും വിസ്താരത്തിൽ നാലൊന്നു ഘനവുമായിട്ടു തുണകളുടെ ചുവട്ടിൽ ചതുരശ്രം താൻ വൃത്തംതാൻ ഓമയെ ഉണ്ടാക്കണം.

ഭണ്ഡയുഗ്മവ്യാസം സാംശ്വ്യാദിഭണ്ഡാച്ഛ്രയം ഘടം-തുണി
 ന്റെ പാതിക്കുമുകളിൽ രണ്ടുഭണ്ഡുവിസ്താരവും ഒന്നുകാൽ, ഒന്നര,
 ഒന്നുമുക്കാൽ, ഭണ്ഡു പൊക്കവുമായിട്ടു കൂടത്തെ ഉണ്ടാക്കൂ. അ
 തിനുകളിൽ, ഉദധിതതാം ഭണ്ഡതഃ അംശ്വ്യാപ്തതീവ്രാം മണ്ഡലം-
 നാലു ഭണ്ഡു വിസ്താരദീർഘവും, മുക്കാൽ ഭണ്ഡു കനവും ആയി
 മണ്ഡിപ്പലകയെ ഉണ്ടാക്കൂ. ഭണ്ഡപ്രഥാംശ്വ്യാശകരഹിതഘനം
 വീരകാണ്ഡം-അതിനു മുകളിൽ ഒരു ഭണ്ഡു വിസ്താരദീർഘവും,
 മുക്കാൽ ഭണ്ഡു പൊക്കവുമായി വീരകാണ്ഡത്തെയുണ്ടാക്കൂ. ത്രി
 സാർദ്ധോഷ്ടനപട്ടണ്ഡദീർഘാം ചരണതതദർദ്ധോച്ഛ്രയാം
 പോതികാം ച കുർവീത-മൂന്നും നാലും അഞ്ചും അഞ്ചരയും ഭണ്ഡു
 നീളവും, ഒരു ഭണ്ഡുവീതിയും, അതിൽപാതി കനവും ആയിട്ടു തു
 ണിന്റെ മുകളിൽ ഉത്തരത്തേൽ തട്ടുമാറു പോതികയേയുണ്ടാക്കു
 ണ്ണം. ഈ പോതികയും താഴത്തെ ഓമയും എല്ലാത്തുണുകൾക്കും
 വേണം. ശേഷം മൂന്നും അവസ്ഥപോലെ ആകാം.

(വ്യാ-൨) ഇനി ഒരു ശ്ലോകംകൊണ്ടു ക്രമാദികളുടെ
 ലക്ഷണത്തെ ചൊല്ലുന്നു.

രണ്ടു ഭണ്ഡു വിസ്താരവും, അതിൽ നാലാണ് ഇവരവുമായി
 ട്ടു കാലിന്റെ ചുവട്ടിൽ ഓമ പണിചെയ്യൂ. അങ്ങിനെ പത്മ
 ങ്ങളും പണിചെയ്തു്, പത്മകണ്ഠികയിങ്കൽ കാൽ എന്നുതോന്നു
 മാറു പണിചെയ്ക. നാലു ഭണ്ഡുവീതിയും, മുക്കാൽ ഭണ്ഡു
 കനവുമായി മണ്ഡിപ്പലകയും പണിചെയ്യൂ. ഒരു ഭണ്ഡു വീതിയും,
 മുക്കാൽഭണ്ഡു് ഇവരവുമായിട്ടു വീരകാണ്ഡത്തേയും പണിചെയ്യൂ.
 മൂന്നു ഭണ്ഡുതാൻ നാലുഭണ്ഡുതാൻ നീളവുമായി, കാലിന്റെ മദ്ധ്യ
 വിസ്താരത്തോളം വീതിയുമായിട്ടും, വീതിയിൽ പാതി കനവുമാ
 യിട്ടും പോതികയും പണിചെയ്യൂ.

അനന്തരം വാതിലു വയ്ക്കാൻ പറയുന്നു.

ഭിത്തിവ്യാസമിതൈവീദമ്യു ബഹിര-
 ന്തഃ പഞ്ചി സാപ്താംശകാൻ
 കൃതാം കല്പിതസൂത്രസംസ്ഥാനിജമ-
 ഭ്യുദപാരയോഗാസൃഥ

മദ്ധ്യാന്മദ്ധ്യമതീതം ദിക്ഷു രചയേദ്
 ദ്വാരാണി തുർദ്ധപം പ്രതേ-
 രഗ്രദ്വാരമുതേ ചന്നാനി കൃതശോ-
 ഭാസ്മർദ്ധപതസ്സോരണൈഃ.

൩൩

ഭിത്തിവ്യാസം ഇന്നൈവിഭജ്യ-ഭിത്തിവണ്ണത്തെ പന്ത്രണ്ടിൽ പകുത്താൽ, ഖമിഃ പഞ്ച അന്തഃ സപ്ത അംശകാൽ കൃതപാ-പുറത്ത് അഞ്ചും അകത്ത് ഏഴും അംശകങ്ങളെ അളന്നു കണ്ടാൽ, കല്പിതസൂത്രസംസ്ഥാനിജമധ്യദ്വാരയോഗാനി ദ്വാരാണി-അവിടെ ഒരു സൂത്രം വിലങ്ങിവെച്ച് ആ സൂത്രത്തിന്മേൽ കട്ടികളാലുകൾ വരുമാറും, പ്രതേഃ ഉർദ്ധപം ദിക്ഷു മദ്ധ്യാന്മദ്ധ്യം അതീത്യ-പടിയുടെ മുകളിൽ നാലു ദിക്ഷുകളിലും പ്രാസാദമധ്യത്തുകൽ നിന്നു ദ്വാരമദ്ധ്യം പ്രദക്ഷിണംനോക്കി നീക്കി ഇരിക്കുമാറും, ദ്വാരാണി രചയേത്-വാതിലുകളെ ഉണ്ടാക്കൂ. അഗ്രദ്വാരം ഋതേ-നടയിലേ വാതിലിനെ ഒഴിച്ച് ശേഷം മൂന്നു നടകളിലും, ഉർദ്ധപതഃ തോരണൈഃ കൃതശോഭാനി ചന്നാനിവാ രചയേത്-മുകളിൽ തോരണങ്ങളോടും യോഗസൂത്രപട്ടികാദികളോടും കൂടി ഭിത്തിമേൽ തന്നെ ചെന്നങ്ങളായിട്ടു ദ്വാരങ്ങളെ ഉണ്ടാക്കിയാലും മതി.

(വ്യാ- ൨) ഇനി ഒരു ശ്ലോകംകൊണ്ടു ദ്വാരങ്ങളെ ചൊല്ലുന്നു.

ദ്വാരം വയ്പാനുള്ള ഭിത്തിവണ്ണത്തെ പന്ത്രണ്ടു പകുത്താൽ പുറത്ത് അഞ്ചും അകത്ത് ഏഴും കഴിച്ച് സൂത്രത്തിൽ കട്ടികളാലുമുള്ള വരുമാറു നാട്ടിയ കട്ടികളോടുകൂടി അന്യോന്യം മദ്ധ്യവേധം വരാതെ വലത്തുതെ ഗമനത്തോടു കൂടി പടിമേൽവായിൽ ഉണ്ടാക്കുക. നാലു ദിക്ഷിലുമുള്ള ദ്വാരങ്ങളെ ഇവിടെ മുമ്പിലേ ദ്വാരമൊഴിച്ചുള്ളവറ്റിന്റെ ചെന്നദ്വാരങ്ങളായിട്ടുമാം. അവ പിന്നെ ഉർദ്ധപഭാഗത്തുകൽ തോരണങ്ങളെക്കൊണ്ടു ശോഭിച്ചിരിക്കുകയും വേണം.

ഗർഭാഗാർവ്രതാനേ ശിവവസുദിനക്തം

ജൈഷ്ഠമാതിഥ്യംശിരഃസ്തംഗൈർ-

ബിംബദ്വാരോച്ഛ്രയഃ സ്വാദ് ഗിരിശരതൂരഗാ-

ദ്ധായമാരംഗസംഖ്വൈഃ

ഉത്സേധ്യൈരുകവിംശത്യതിയുതിതിഥിവി-

ശപാങ്കഭക്തേ പ്രാപ്തേ പത്നേ

വ്യാസോ ദിങ്നന്ദശൈലോർമ്മ്യദധിപരിമിതാം

ശൈഃ ക്രമാദ് കല്പനീയഃ.

൩൪

ഗർഭാഗാരപ്രതാനേ ശിവവസുദിനകൃച്ഛൈരലതിഥ്യം ശിതേ-ഗർഭഗൃഹത്തിന്റെ വിസ്താരത്തെ പരിനോന്നിൽ താൻ ഏറ്റിത്താൻ പന്ത്രണ്ടിൽതാൻ ഏഴിൽതാൻ പതിനഞ്ചിൽതാൻ പകുത്ത്, ഗിരിശരതൂരഗാമനായമാതംഗസംഖ്യൈഃ ബിംബദപാരോച്ഛ്രയഃ സ്വ്യാത് അതിൽ ഏഴുകൊണ്ടുതാൻ അഞ്ചു കൊണ്ടുതാൻ ഏഴുകൊണ്ടുതാൻ നാലുകൊണ്ടുതാൻ ഏട്ടുകൊണ്ടുതാൻ അംശങ്ങളെക്കൊണ്ടു വിഷ്ണുപാദി ദേവന്മാരുടെ പ്രാസാദത്തിന്റെ നടയിലേ വാതിലേ പൊക്കമുണ്ടാക്കൂ. അതു ഉത്സേധേ ഏകവിംശത്യതിയുതിതിഥിവിശപാങ്കഭക്തേ പ്രാപ്തേ പത്നേ-ഈ ഉണ്ടാക്കിയ ദപാരനീളത്തെ ഇരുപത്തിഒന്നുതാൻ പത്തൊമ്പതുതാൻ പതിനഞ്ചുതാൻ പതിമൂന്നുതാൻ ഒമ്പതുതാൻ പകുത്ത്, ദിങ്നന്ദശൈലോർമ്മ്യദധിപരിമിതാംശൈഃ വ്യാസഃ കല്പനീയഃ-അതിൽ പത്തും ഒമ്പതും ഏഴും ആറും നാലും അംശങ്ങളെക്കൊണ്ടു വാതിലിന്റെ വിസ്താരത്തെ ഉണ്ടാക്കൂ.

(വ്യാ-൨) ഇനി വൈഷ്ണവദപാരത്തെ ചൊല്ലുന്നു.

ഗർഭഗൃഹവിസ്താരത്തെക്കൊണ്ടു പരിനോന്നുതാൻ പന്ത്രണ്ടുതാൻ ഏഴുതാൻ പതിനഞ്ചുതാൻ അംശിച്ചാൽ ക്രമത്താലേ ഏഴ് അഞ്ച് നാല് ഏട്ട് എന്നീ അംശങ്ങളെക്കൊണ്ടു വൈഷ്ണവദപാരനീളം കല്പിക്ക. പിന്നെ ഈ ഇവരത്തെ നടയത്തേ ക്രമത്തിന്നു തക്കവണ്ണം ഇരുപത്തൊന്ന് പത്തൊമ്പത് പതിനഞ്ച് പതിമൂന്ന് ഒമ്പത് എന്നിവരേറക്കൊണ്ടു കൂറിട്ടാൽ, ക്രമേണ പകുത്ത് ഒമ്പത് ഏഴ് ആറ് നാല് എന്നീ അംശങ്ങളെക്കൊണ്ടു ദപാരവിസ്താരങ്ങളേയും കല്പിച്ചാൽ യോഗ്യം.

വ്യാസേ ഗർഭനികേതനസ്യ ദഹനം.

ഏദപാരനേത്രാംശിതേ

ലിംഗദപാരസമുച്ഛ്രയം വിതന്നയാദ്

ദിത്രീകൃച്ഛത്രാംശകൈഃ

തസ്തിൻ ദ്വാരസമുച്ഛ്രയേ/ഥ നയനാ-

ത്വഷ്ടീശശൈലാംശിതേ

തദപിസ്താരമിളാമഹോരഗശരാ-

ഗ്ന്യംശൈഃ ക്രമാത് കല്പയേത്.

൩൫

ഗർഭനിർഭുതനസ്യ വ്യാസേ ദഹനേഷുദ്വാരോത്സാംശിതേ-
ഗർഭഗൃഹത്തിന്റെ വിസ്താരത്തെ മൂന്ന് അഞ്ച് ഒമ്പതു രണ്ട് ഈ
സംഖ്യകളിൽ ഒന്നിനേക്കാണ്ടുപകത്തു്, ദ്വിത്രിഷുചന്ദ്രാംശകൈഃ
ലിംഗദ്വാരസമുച്ഛ്രയം വിതന്തോത്-(രണ്ടും മൂന്നും അഞ്ചും
ഒന്നും) അംശംകൊണ്ട് ശിവലിംഗത്തുകലേ വാതലിന്റെ
പൊക്കമുണ്ടാക്കൂ. തസ്തിൻ ദ്വാരസമുച്ഛ്രയേ/ഥ നയനാത്വ
ഷ്ടീശശൈലാംശിതേ-ആ വാതലിന്റെ പൊക്കത്തെ രണ്ടുതാൻ
പതിന്നാലുതാൻ പതിനൊന്നുതാൻ ഏഴുതാൻ പകത്തു്, ഇ
ളാമഹോരഗശരാഗ്ന്യംശൈഃക്രമാത് തദപിസ്താരം കല്പയേത്-
ഒന്നുതാൻ എട്ടുതാൻ അഞ്ചുതാൻ മൂന്നുതാൻ അംശങ്ങളേ
ക്കൊണ്ട് ക്രമേണ വാതലിന്റെ വിസ്താരത്തേയുമുണ്ടാക്കൂ.

(വ്യാ-൨) ഇനി ശൈവദ്വാരത്തെ ചൊല്ലുന്നു.

ഗർഭഗൃഹവിസ്താരത്തിന്റെ വീതികൊണ്ടു മൂന്നുതാൻ
അഞ്ചുതാൻ ഒമ്പതുതാൻ ക്രമത്താലേ രണ്ട് മൂന്ന് അഞ്ച് ഒന്ന്
ഈ അംശങ്ങളേക്കൊണ്ടു് അംശിച്ചാൽ ക്രമത്തിന്നു തക്കവണ്ണം
ഒന്ന് എട്ടു് അഞ്ച് മൂന്ന് എന്നീ അംശങ്ങളേക്കൊണ്ടു ദ്വാരങ്ങളു
ടെ വിസ്താരത്തേയും കല്പിക്ക.

കർച്ചാത് സപ്തസുരേഷു ശൈലവസുന-

ന്ദാശാംശിതേ/ഘ്രുച്ഛ്രയേ

ദ്വാരോഃസധമിഹൈകദാഗരഹിതം

വിസ്തീർണ്ണമാത്മാർദ്ധതഃ

യോഗൌ സുരഭസമാധിപാദദലവി-

സ്തീണ്ണൗ സ്തരദാജനൌ

വിസ്താരാർദ്ധഘനൌ ഭവംഗമപതം-

ഗാഡൌ ച മൂലാഗ്രൌ.

൩൬

സംസാരേഷ-സർവ്വേശ്വരീലം, അംബുജപ്രസാദേ ശൈ
ലവസുനന്ദാശാശിത-കാലകളുടെ പൊക്കത്തെ ഏഴ് എട്ട്
ബെത്ത് പത്തു ഇതിൽ ഒന്നുകൊണ്ട് പകർത്താൻ, ഏകാംശര
ഹിതം ദ്വാരാഭയം ആത്മാർത്ഥത വിസ്തീർണ്ണം കർച്ചാത്-
അതിലൊരാംശം കുറച്ച് ദ്വാരനീളവും, നീളത്തിൽ പാതി വിസ്താ
രവുമായിക്കൊള്ളൂ. സ്തംഭം മായിപാദദലവിസ്തീർണ്ണ വിസ്താ
രാർദ്ധഘനൈ സ്തംഭപാജനൈ യോഗൈകാലകളുടെ വിസ്താര
ത്തോളവും, അതിൽ കാൽ അര കൂടീട്ടും കട്ടിളക്കാലുകൾക്കു വീതി
യും, വീതിയിൽ പാതി കനവും പകർത്തു മൂന്നുവരി കനകകളും
കൂടിയും, മൂലാഗ്രയോഃ ഭുവംഗമപതംഗാശ്വൈ ച-ചുവട്ടിൽ കന
കൂടാതെ ഉമ്മറപ്പടിയോടും, മുകളിൽ കനയോടും കൂടി മോളിലേ
പടിയും കൂടി ഇരിക്കുമാൻ കട്ടിളക്കാലു രണ്ടുമുണ്ടാക്കൂ.

(വ്യാ-൨) ഇനി സംസാമാന്യദ്വാരത്തെ ചൊല്ലുന്നു.

എല്ലാ ദ്വാരാലയങ്ങളിലും തന്റെ കാലിവരംകൊണ്ട് ഏഴു
താൻ എട്ടു താൻ ബെതു താൻ പകർത്താൻ, അതിലൊരാംശം
കുറച്ച് ദ്വാരനീളം കല്പിക്ക. ഈ ദ്വാരനീളത്തിൽ പാതി
യായിട്ടു വിസ്താരത്തെയും കല്പിക്ക. പിന്നെ, കാൽവണ്ണത്തോടു
സമമായിട്ടു താൻ നാലൊന്നു ഏറീട്ടുതാൻ അര ഏറീട്ടുതാൻ, ക
ട്ടിളക്കാൽ വീതിയായി, പുറത്തേ അരികിൽ സ്തംഭരിക്കുന്ന വാജന
ത്തോടും ദാമങ്ങളോടും ലതകളോടും, വീതിയിൽ പാതി കനങ്ങ
ളോടും, ചുവട്ടിൽ ഉമ്മറപ്പടിയോടും, അഗ്രത്തുങ്കൽ മേൽപടി
യോടുംകൂടിയിരിക്കുന്ന രണ്ടു കട്ടിളക്കാൽകളോടുംകൂടി ദ്വാരത്തെക്ക
ല്പിക്ക.

ദ്വാരോഃസ്തംഭനിയുക്തശേഷചരണോ-

സ്തേധേ ശരാംശീകൃതേ

ദ്വ്യാംശേനാധരപട്ടികാം മിതഘനാം

സാർദ്ധേന വാ/ങ്കാംശീതേ

ഹീനാം വാജനകേന യോഗവിതതാം

ശിഷ്ടാംശതഃ പട്ടികാ-

മൂർദ്ധ്വപസ്ഥാമഥ മംഗലാശ്വഘലകാം

യുക്തയാർദ്ധപട്ടപൂർദ്ധ്വപതഃ.

പാരോത്സേധനിയുക്തശേഷപരണോത്സേധേ- വാതലിന
നീളമെടുത്തതിൽ അധികമുള്ള കാലനീളത്തെ, ശരംശീകൃതേ
ദ്വ്യംശേന അമിതഘനാം അധരപട്ടികാം- അഞ്ചാക്കിയതിൽ
രണ്ടാംശംകൊണ്ട് ഉമ്മരപ്പടിയുടെ ഘനം കല്പിച്ചു. അങ്കാം
ശിതേ സാർദ്ധേന ദ്വ്യംശേന വാ-ഞ്ചത് അംശിച്ചതിൽ രണ്ടര
കൊണ്ടും ഉമ്മരപ്പടിയുടെ കനമുണ്ടാക്കും. വാജനകേന ഹീ
നാം-വക്തൃത കരയ്ക്കുന്നതു കൂടാതെയും, യോഗവിതതാം ച-കാല
കളുടെ വീതിയോളം വീതിയുണ്ടായിരിക്കണം. ശിഷ്ടാംശത്ഃ
ഉൾലപസ്ഥാം പട്ടികാം- പിന്നെ ശേഷമുള്ളതിൽ കുട്ടികളെന്ന
ത്തോളം കനമായിട്ടു മുകളിലേ പടിയും, അഥ ഉൾലപപട്ട്യ
ല്പതഃ യുക്ത്വാ മംഗലാശ്വഫലകാം ച-പിന്നെ ആ പടിയുടെ
മുകളിൽ യുക്തിക്കു താഴെവണ്ണം മംഗലമായ അലങ്കാരങ്ങളോടു
കൂടിയിട്ടുള്ള പലകയുണ്ടാക്കണം.

(വ്യാ-൨) ഇനി ഉമ്മരപ്പടിയേയും മേൽപടിയേയും
ചൊല്ലുന്നു.

കാൽനീളത്തിൽ പാരനീളം കഴിച്ച ശേഷം കൊണ്ട്
അഞ്ചു പകുത്താൽ രണ്ടാംശംകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ കനത്തോടു കൂ
ടിട്ട് ഉമ്മരപ്പടിയേയും ഉണ്ടാക്കുക. മൂന്നാംശംകൊണ്ടു മേൽപടി
യേയും കൂരമ്പത്തെയുമുണ്ടാക്കുക. എന്നിയേ പാരനീളം കഴിച്ച
ശേഷം കൊണ്ട് ഓമ്പതാംശിച്ചാൽ രണ്ടുകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ കനമായ
ഉമ്മരപ്പടിയെന്നാകിലും കൊള്ളാം. പഞ്ചവർഗമധിഷ്ഠാനം പോ
ലെയാകിലുമാം. ചീങ്ങരക്കു ചൊല്ലിയപോലെ ഉണ്ടാക്കുകില
മാം- മേലേ മേല്പടി ആറരകൊണ്ടുണ്ടാക്കി, കട്ടളക്കാലാന്റെ വാ
ജനദാമാദി ചെയ്ത്, ഇതിനുമേൽ മംഗലാശ്വഫലകയിൽ കൂരമ്പ
ത്തിൽ ലക്ഷ്യപരിഷേകമുണ്ടാക്കിക്കൊള്ളൂ.

ദണ്ഡാബ്ജ ഗുഹമരംഗജാംശബഹളം

താവദ്യുതപാർദ്ദ-

വ്യാസം മൂലശിഖായുതം ദൃഢതരം

കാതും കറാടഭയം

കാതും വാമകവാടരോപിതപരാഗ്-

ഭാഗാർദ്ധരീപ്രാ തത-

സൂദിപ്തനപ്രതാ ച സൂത്രഫലകാ-

സൂദൃത്സുനാദ്യജ്ജപലം.

൩൮

ഭണ്ഡാബ്ജംഗമതംഗജാംശബഹളം—ഭണ്ഡിന്റെ നാലൊന്നുതാൻ ആറൊന്നുതാൻ എട്ടൊന്നുതാൻ കനമുണ്ടായിട്ടും, താവദ്യുതപാർദ്ദവ്യാസം—ചാരവിസ്താരത്തിൽ പാതിയും തന്റെ കനവും കൂട്ടിയിടത്തോളം വിസ്താരമായിട്ടും, ദ്രവ്യതരം കവാടപയം കാഴ്ച—ഏറ്റവും ഉപ്പുണ്ടായിട്ടു രണ്ടു വാതിലുകളും, മൂലശിഖായുതം—ചുവട്ടിലും മുകളിലും കുടുമകളുംകൂടി ഉണ്ടാകുന്നു. വാമകവാടരോപിതപരാഗ്ഭാഗാ തതഃ അർദ്ധതീവ്രാ—ഇടത്തേ വാതലിന്മേൽ പുറത്തുഭാഗം പറ്റി ഇരിക്കുമാറും, വാതലിൽ പാതി കനമുണ്ടായിട്ടും, തദ്ഭവിപ്ലവതതാ സ്തനാദ്യജപലാ—വാതലിന്റെ കനത്തിലിറട്ടി വരിയുണ്ടായിരിക്കുമാറു മൂന്ന് അഞ്ചു ഏഴ് ഇങ്ങനെ മുമ്പിൽ സ്തനാകൃതികളേക്കൊണ്ടു ശോഭിച്ചിരിക്കുമാറും, സൂത്രഫലകാ കാഴ്ച—സൂത്രപട്ടികയുണ്ടാക്കിയിരിക്കുന്നു.

(വ്യാ—൨) ഇനി വാതലിനെ ചൊല്ലുന്നു:—

ഭണ്ഡിന്റെ നാലൊന്നു താൻ ആറൊന്നു താൻ എട്ടൊന്നു താൻ കനമായി വാതലിനെ ഉണ്ടാക്കുക. ചാരവിസ്താരാലവും അതിലൊക്കെ കനവും കൂട്ടിയേടത്തോളവും വാതൽവീതിയായി, മൂലാഗ്രങ്ങളിൽ കുടുമ ഉണ്ടുണ്ടതായി രണ്ടു വാതലിനേയും ഉറപ്പോടുംകൂടി പണിചെയ്തു. രണ്ടു വാതലും എടത്തേ വാതലുകൾ കനത്തോളമേറീട്ട് വീതിയായി പണിചെയ്ക. വാതൽക്കനത്തിലിരട്ടി വീതിയായി, വീതികനം സമമായി, റെറപ്പെട്ട മൂലകളോടുംകൂടി, പശ്ചലതാദിലക്ഷ്യഭിഷേകാദിയും അലംകരിച്ചു സൂത്രപട്ടിക പണിചെയ്തു. ഇടത്തേ വാതലിന്മേൽ സൂത്രപട്ടിക വേണ്ട.

ഊർദ്ധപാധരദ്രമരകാർഗളസന്ധിപാല-

പ്രക്ഷേപണീയവലയാന്യവി പത്രകാണി

തിയ്യഞ്ചുദഞ്ചി പുളകാത്താകട് മളാനി

സശ്രീമുഖേന്ദുഗകലാനി കവാടയോഃ സ്വഃ. ൩൨

ഊർദ്ധപാധരദ്രമരകാർഗളസന്ധിപാലപ്രക്ഷേപണീയവലയാന്നി—വാതിലുകളിൽ മുകളിലും ചുവട്ടിലും ഇളക്കത്തോടുകൂടി രണ്ടു താക്കിഴകളും¹ സൂത്രപട്ടികയും, വലിച്ചു അടയ്ക്കുന്നതിനു വളയങ്ങളും, തിയ്യഞ്ചുദഞ്ചി പത്രകാണി—നീളത്തിലും വിലങ്ങത്തിലും ചില ഇരിമ്പുകൊണ്ട് തകിടുകെട്ടുകളും, പുളകാ

ത്ത്വകുട്മളാനി.—താമരമൊട്ടുപോലെയുള്ള ആണി തറയ്ക്കയും, സത്രാമുഖേന്ദുശകലാനി—ശ്രീഭഗവതിയുടെ മുഖവും ചന്ദ്രക്കലയും—ഇങ്ങനെയുള്ള അലങ്കാരങ്ങളും ഉണ്ടാക്കണം.

(വ്യാ—൨) ഇനി വാതലിന്റെ അലങ്കാരത്തെ ചൊല്ലുന്നു:—

കീഴ് ചുഴുക്കുറിയും മേൽകൊണ്ടു തിരിമതികും ഇത്യാദികളും ഉണ്ടാക്കി, അതിൽ വാതിൽ കുടമ ഇട്ട് ഉറപ്പിച്ച്, അകത്തു താക്കിഴായും തറച്ച്, സൂത്രപട്ടികയും ഓട്ടതാഴും കുറിയും വളയും ചന്ദ്രക്കലയും നീളത്തിലും വിലങ്ങത്തിലും ഉള്ള പത്രങ്ങളും പോളകളും പൂക്കളും മൊട്ടുകളും ശ്രീഭഗവതി തുടങ്ങിയുള്ള മന്ത്രമുതലികളേയും ഉണ്ടാക്കിത്തറയ്ക്ക. അരയന്നം ഗൗളി ഇത്യാദികളെയും രണ്ടു വാതലിന്നും അലംകരിച്ച്, സൂത്രപട്ടികമദ്ധ്യേ സ്തനത്തിൽ കുറിക്കളേയും തുളച്ചു നല്ലനേരത്തു വാതൽവയ്ക്ക.

അഗ്രപാരഭവംഗമസ്ഥലസമാ-

രണ്ഡ്യാന്യയോധഃ ക്രമാത്

സോപാനാനി സമാനി സാരശിലയാ

ചിനപീത യാവത്തലം

അദ്ധ്യർദ്ധദിഗുണാത്തദണ്ഡവിപുലാ-

നി ദ്വാരശാഖാദപഥ-

പാർശ്വാദ്യന്മകരാസ നിസ്സൃതലതാ-

രുദ്ധോഭയാന്താനി ച.

൩൩

അഗ്രപാരഭവംഗമസ്ഥലസമാരണ്ഡ്യാനി സമാനി സോപാനാനി—നടയിലേ പ്രധാനപാരത്തിന്റെ ഉമ്മരപ്പടിയിങ്കൽ തുടങ്ങി യുഗസംഖ്യകളായിട്ടു കൈപ്പിടികളെ, അയോധഃ ക്രമാത്—ക്രമേണ താണു താണു വരുമാറ്¹, യാവത്തലം സാരശിലയാ ചിനപീത—താഴത്തേ സമനിലത്തു വരുവാളും കരിങ്കല്പുകളേക്കൊണ്ടു ഉണ്ടാക്കൂ. അദ്ധ്യർദ്ധദിഗുണാത്തദണ്ഡവിപുലാനി ദ്വാരശാഖാദപഥീപാർശ്വാദ്യന്മകരാസനിസ്സൃതലതാരുദ്ധോഭയാന്താനി ച—അക്കൈപ്പടി²കൾക്കു രണ്ടു ദണ്ഡുതാൻ ഒന്നര ദണ്ഡുതാൻ വിസ്താരമുണ്ടായിരിക്കണം. രണ്ടു കട്ടികളാലിന്റെ ചുവട്ടിൽ ഉണ്ടാക്കിയരിക്കുന്ന മകരവായിൽനിന്നു കീഴ്പോട്ടു താണു വന്ന് അഗ്രത്തിങ്കൽ വളഞ്ഞിരിക്കുന്ന ലതകളുടെ അകത്തേ കണ്ണടകളുടെ അഗ്രം രണ്ടും കൊണ്ടിരിക്കുമാറ് ഉണ്ടായിരിക്കണം.

(വ്യാ—൨) ഇനി സോപാനത്തെ ചൊല്ലുന്നു:—

മുമ്പിലേ വാതലിന്റെ ഉമ്മരപ്പടിക്കീഴുവായിൽനിന്നു തുടങ്ങി കീഴ്പോട്ടു നിലത്തോളം നല്ല ശിലകളേക്കൊണ്ടു സോപാനങ്ങളെ പടുക്ക. അന്യോന്യം തുല്യങ്ങളായിരിക്കുകയും വേണം. ഒന്നരരണ്ട് എല്ലാം ഭണ്ഡായിരിക്കുന്ന വീതിയോടും കൂടി രണ്ടു കട്ടികളുടേയും പാർശ്വത്തിങ്കൽ ഉണ്ടായിരിക്കുന്ന മകര വായിൽനിന്നു പുറപ്പെട്ട ലതകളായ കയ്യൂരി¹— രണ്ടുപുറവും കല്ലട നീങ്ങിപ്പോകാതെ തടുക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതു— കൊണ്ടു ശോഭിച്ചിരിക്കണം. കയ്യൂരിന്മേൽ രണ്ടുപുറവും ശംഖനിധി പത്മനിധി ചാരതോരണം ഇത്യാദി അലങ്കാരവും വേണം.

അഗ്രപാരപ്രതരിമഹിഭിഃ സംവിഭജ്യാശുഗാംശൈഃ

കു്ഠ പൂവ്യാസം രചയതു ഘനദപാരമന്യത്രിഭിക്ഷുസ്ഥം

ദിഷ്ഠ്വപ്യാസായതഥധിഭളദിഷ്ഠ്വനതത്യായതം വാ

സൂത്ര്യോഗപ്രകടിതകവാടാദികസ്വാംഗഭീഷം. നമഃ

അഗ്രപാരപ്രതരിം അഹിഭിഃ സംവിഭജ്യ—പ്രധാന ചാരത്തിന്റെ വിസ്താരത്തെ എട്ടിൽ പകുത്തു്, അശുഗാംശൈഃ കു്ഠ പൂവ്യാസം—അതിൽ അഞ്ചംശങ്ങളേക്കൊണ്ടു വിസ്താരവും, ദിഷ്ഠ്വപ്യാസായതം—ഇരട്ടി നീളവും, അധിഭളദിഷ്ഠ്വനതത്യായതം വാ—വിസ്താരത്തിൽ രണ്ടര നീളവുമായിട്ടു്, അന്യത്രിഭിക്ഷുസ്ഥം ഘനദപാരം രചയതു വാ—ശേഷം മൂന്നു നടകളിലും ഘനദപാരത്തേ ഉണ്ടാക്കിലുമാം. സൂത്ര്യോഗപ്രകടിതകവാടാദികസ്വാംഗഭീഷം—ശോഭിച്ചിരിക്കുന്ന കട്ടികളാലുകളും ഉമ്മരപ്പടികളും സൂത്രപട്ടികകളും ഇവ ഒക്കെയും കൂടി അടച്ചുതന്നെ ഇരിക്കുമാറും ഉണ്ടാക്കണം.

(വ്യാ—൨) ഇനി അലങ്കാരങ്ങളെ ചൊല്ലുന്നു:—

മുമ്പിലേ ചാരവിസ്താരത്തേ എട്ടുകൊണ്ടു പകുത്താൽ അഞ്ചംശങ്ങളേക്കൊണ്ടു് ഉണ്ടായിരിക്കുന്ന വിസ്താരത്തോടുകൂടി ഘനദപാരത്തെ മറ്റു മൂന്നു ദിക്കിലും പണിചെയ്തു. വിസ്താരത്തിലിരട്ടി നീളമായിട്ടുതാൻ, വീതികൊണ്ടു രണ്ടരനീളമായിട്ടുതാൻ ശോഭിച്ചിരിക്കുന്ന കട്ടികളിൽ പ്രകടിതമായി ഇരിക്കുന്ന വാതൽ സൂത്രപട്ടിക എന്നു തുടങ്ങിയുള്ള തന്റെ അംഗങ്ങളെക്കൊണ്ടു ശോഭിച്ചു തോരണങ്ങളേക്കൊണ്ടു ശോഭിച്ചിരിക്കണം ഘനദപാരങ്ങൾ.

സ്തംഭേ ദിങ്നന്ദനാഗാശിനി രഥാമനലാം-

ശേന ശേഷേണ പാദൈ

വ്യാസം സ്തംഭാർദ്ധതോ/ബ്ബ്യാശുഗരസമിതദ-

ണ്ഡന വാ തത്ര കർച്ചാത്

പത്രാദീദ്ധാർദ്ധചന്ദ്രാത്മകമഥ മകരാ-

സ്വാദിമത് പഞ്ചഭുഗം

കർത്തവ്യം തോരണം തദവിവിധഖഗലസ-

ന്നക്രതുണ്ഡോജ്ജ്വലം ച.

൩൫

സ്തംഭേ ദിങ്നന്ദനാഗാശിനി അനലാംശേന രഥാമന—
പിന്നെ ഉത്തരത്തിന്നു ചുവട്ടിലുള്ള കാലുനീളത്തെ പത്തുതാൻ
ഒമ്പതുതാൻ എട്ടുതാൻ പകുത്താൽ അതിൽ മൂന്നാംശംകൊണ്ടു
മീതേ അററത്തു രഥാമനത്തെ ഉണ്ടാക്കൂ. ശേഷേണ പാദൈ—
ശേഷമുള്ള അംശത്തോളം നീളമായി കാലുകൾ രണ്ടുമുണ്ടാക്കൂ.
സ്തംഭാർദ്ധതഃ വാ അബ്ബ്യാശുഗരസമിതദണ്ഡന വാ തത്ര
വ്യാസം കർച്ചാത്—കാലുനീളത്തിൽ പാതികൊണ്ടുതാൻ നാല്
അഞ്ച് ആറു ഭണ്ഡുകളേക്കൊണ്ടുതാൻ അവിടെ വിസ്താരത്തേയും
ഉണ്ടാക്കൂ. പത്രാദീദ്ധാർദ്ധചന്ദ്രാത്മകം—ഇക്കാലുകളുടെ മുകളിൽ
ഉത്തരവും വളരുംവെച്ച് പത്രാദികളേക്കൊണ്ടു ശോഭിച്ച് അർദ്ധ
ചന്ദ്രാകൃതിയായിട്ട് ഉണ്ടാക്കിയാൽ പത്രതോരണമാകുന്നതു്.
അഥ മകരാസ്വാദിമത് പഞ്ചഭുഗം—മകരവായിൽനിന്നു പുറ
പ്പെട്ട് അഞ്ചു വളവോടുകൂടി ഉണ്ടാക്കുകിൽ മകരതോരണമെന്നു
ചൊല്ലും. തത് വിവിധഖഗലസന്നക്രതുണ്ഡോജ്ജ്വലം ച കർത്ത
വ്യം—അതു പല പക്ഷികളോടും മകരത്തലകളോടുകൂടി ഉണ്ടാ
ക്കിയാൽ വിചിത്രതോരണമെന്നും പറയും. ഇങ്ങനെ മൂന്നു
പ്രകാരം നടകളിൽ തോരണങ്ങളെ ഉണ്ടാക്കൂ.

(വ്യാ—൨) ഇനി തോരണത്തെ ചൊല്ലുന്നു:—

കല്പത്തരമുള്ളടത്തു കല്പത്തരക്കീഴ്വായോളമുള്ള കാലി
വരം കൊണ്ടു്—കല്പത്തരമില്ലാത്തേടത്തു് ആകെയുള്ള കാൽനീ
ളംകൊണ്ടു്—താൻ പകുത്താൽ, ഒമ്പതുതാൻ എട്ടുതാൻ പകുത്താൽ
മീതേ അററത്തു മൂന്നാംശംകൊണ്ടു രഥാമനത്തേയും, പിന്നെ ശേഷി
ച്ചതുകൊണ്ടു കാലുകളേയും, കാലുനീളത്തിൽ പാതികൊണ്ടുതാൻ
നാല് അഞ്ച് ആറ് എന്നീ ഭണ്ഡുകൊണ്ടുതാൻ വിസ്താരത്തേയും

ഉണ്ടാക്കുക. ആ തോരണം പിന്നെ, ത്രാഷത്തിന്റെ താഴത്തെ അരികിലൊരു ഉത്തരവും വളരുമെല്ലാം ഉണ്ടാക്കിയശേഷം, അർദ്ധ ചന്ദ്രാകാരമായി ലതാദികളെക്കൊണ്ടു പത്രതോരണമെന്നു പേരായി ഉണ്ടാക്കപ്പെട്ടിരിക്കുകയും ചെയ്തു. എടുത്തും വലുത്തും അനന്തരം മകരത്തലത്തുടങ്ങിയുള്ള അവരോടുകൂടി അഞ്ചുവളവുണ്ടായി മകരതോരണമെന്നു പേരായി പിന്നിലുണ്ടാക്കുക. പിന്നെ നാനാ പക്ഷികൾ തുടങ്ങിയുള്ള രൂപങ്ങളോടുകൂടി മകരത്തലകൊണ്ടു ശോഭിച്ചു ചിത്രതോരണമെന്നു പേരായിട്ട് ഉണ്ടാക്കപ്പെട്ടിരിക്കുകയും ചെയ്തു.

പ്രത്യുത്തരാന്തർവ്വീരചയു ഭിത്തിം

തതഃ സമന്താത് സുദൃഢൈഃ ശിലാഭൈഃ

താം ഭൂഷയേഭേദികയാംശ്രീമൂലേ

തദർദ്ധപതഃശ്ചോജ്ജ്വലപഞ്ജരാഭൈഃ. ൩൬

തതഃ സമന്താത് പ്രത്യുത്തരാന്തഃ ഭിത്തിം സുദൃഢൈഃ ശിലാഭൈഃ വിരചയു—പിന്നെ ചുറ്റും പടിക്കുമുകളിൽ ഉത്തരത്തിനു ചുവട്ടിൽ ഉറപ്പുള്ള കല്ലുകൊണ്ടുതാൻ മരംകൊണ്ടുതാൻ ഭിത്തിയെ കെട്ടിപ്പൂ. അംശ്രീമൂലേ വേദികയാ തദർദ്ധപതഃ ഉജ്ജ്വലപഞ്ജരാഭൈഃ താം ഭൂഷയേത്—ഭിത്തിയുടെ ചുവട്ടിൽ വേദികകൊണ്ടും, വേദികയുടെ മുകളിൽ ശോഭയോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന പഞ്ജരം കൂടം ശാല നാസിക ഇത്യാദികൊണ്ടും ഭിത്തിയെ അലങ്കരിക്കണം.

(വ്യാ-൨) ഇനി ഭിത്തി പടുപ്പാൻ ചൊല്ലുന്നു:—

പിന്നെ പടിക്കത്തരത്തോടീടയിൽ ചുറ്റും ഉറപ്പോടു കൂടിയ കല്ല്, ഇഷ്ടകാ, മണ്ണ്, ദാരുപലകാ, ജാലകം എന്നീ അഞ്ചു ദ്രവ്യങ്ങളാൽ ഒന്നുകൊണ്ടു ഭിത്തിയെ പണിചെയ്തിട്ട്, ആ ഭിത്തിയെ പിന്നെ താഴേ അറ്റത്തു വേദികകൊണ്ടും, വേദികമേൽവായിൽ ശോഭിച്ചിരിക്കുന്ന പഞ്ജരദികളെക്കൊണ്ടും അലങ്കരിക്കുക.

പ്രത്യുത്സേധന പാദായതിവസുമുനിക്കഡ്-

ഭാഗതോദ്യുർദ്ധഃകന

ദിഗ്രിഷ്ണേനാംശ്രീതാരേണ ച ഭവതി സഃമ-

ഭൂചക്രോ വേദികായാഃ

ഉത്സേധേ ദ്വംശിതോദ്യോവധി ഗുണരശനാ-
 ന്തയുമാഷ്ടാദ്രിഷഡ്ഭാ-
 ഗ്ഗ്വംശൈഃ കമ്പാബ്ജകമ്പാഃ ശശികരശശിഭിഃ
 ശേഷതോദ്യോ ഗളം ച. ൩൭

പ്രത്യുത്സേധേന—പടിയുടെ പൊക്കത്തോളം താൻ, പാദാ-
 യതിവസുമുനിഷഡ്ഭാഗതഃ—കാലുനീളത്തിന്റെ എട്ടാണുതാൻ
 ഏഴാണുതാൻ ആറാണുതാൻ, ദ്വിത്രിഷ്ഠന അദ്ധ്യർദ്ധഭേ ന അം
 പ്രിതാരേണ ച—കാലിന്റെ വിസ്താരത്തിൽ രണ്ടുതാൻ മൂന്നു
 താൻ രണ്ടുതാൻ, സമഃ വേദികായാഃ അഭ്യുച്ഛ്രയഃ ഭവതി—
 തുല്യമായിട്ടു വേദികയ്ക്കു പൊക്കം ഉണ്ടാക്കാം. ഉത്സേധേ ദ്വം-
 ശിതേ—ആ പൊക്കത്തെ രണ്ടായി പകർത്ത്, അയോവധി ഗുണര-
 ശനാ—മേലേ പാതികൊണ്ടു മൂന്നു മേഖലകളും, അന്തരീ അപി
 —ചുവട്ടിൽ ഗളവുമുണ്ടാക്കൂ. അഷ്ടാദ്രിഷഡ്ഭാഗേ ശശികര-
 ശശിഭിഃ കമ്പാബ്ജകമ്പാഃ—എന്നിയേ വേദികപ്പെടാക്കത്തെ
 എട്ടുതാൻ ഏഴുതാൻ ആറുതാൻ പകർത്ത് ഒരംശംകൊണ്ടു മുകളിൽ
 കമ്പിനേയും, രണ്ടംശംകൊണ്ടു പത്മത്തേയും, അതിനതാഴെ,
 ഒരംശംകൊണ്ടു കമ്പിനേയും—അധഃ ശേഷതഃ ഗളം ച—ശേഷി-
 ച്ച അംശങ്ങളെക്കൊണ്ടു ചുവട്ടിൽ ഗളത്തെയുമുണ്ടാക്കൂ. ഇങ്ങനെ
 രണ്ടുപ്രകാരം വേദികയുടെ പണി ചെയ്യൂ.

(വ്യാ—൨) ഇനി വേദികയെ ചൊല്ലുന്നു:—

പടിയുടെ ഇവരത്തോടു താൻ, കാൽനീളത്തിന്റെ
 എട്ടാണു ഏഴാണു ആറാണു എന്നിവരോടു താൻ, രണ്ടര
 രണ്ടു മൂന്നു നൂറുകളും, താഴത്തേതുകൊണ്ടു ഗളവും, എന്നിയേ
 വേദികഇവരത്തെ എട്ടുതാൻ ഏഴുതാൻ ആറുതാൻ പകർത്താൻ,
 മേലേ അററത്തുനിന്നു കീഴ്പ്പോട്ടു ഒന്ന് രണ്ടു ഒന്ന് എന്നീ
 അംശങ്ങളെക്കൊണ്ടു കമ്പം അബ്ജകമ്പം എന്നിവയും, താഴെ
 ശേഷിച്ച അംശംകൊണ്ടു ഗളവും വാജനവും ഭവിക്കുന്നു.

പ്രാസാദഃ സകലോഽംബ്രിതോരണചതുർ-
 ദ്വാരാനപിഃശാ മണ്ഡിത-
 സുന്ദോദ്യന്തരജാലപഞ്ജരയുതോ
 വാ പഞ്ചഹസ്താദികഃ

യുക്തോ മൂലതലേ വിദികസ്ഥിതചതുഷ്-

കൂടൈഃ പരസ്പരപരഃ

ശാലാകൂടകനാസികാദിവിലസ-

ജ്വാലോജ്ജ്വലത്പഞ്ജരഃ.

൩൮

സകലഃ പ്രാസാദഃ... എല്ലാ പ്രാസാദവും, അംബ്രിതോരണ ചതുർഭാരാനപിതഃ... കാലുകളും തോരണങ്ങളും നാലു ദിക്കിലും വാതിലുകളും കൂടിയിരിക്കണം. പഞ്ചമസ്താദികഃ മണ്ഡിത സ്തംഭാഭ്യന്തരജാലപഞ്ജരയുതഃ വാ... അഞ്ചു കോലുതുടങ്ങി വലുതായിട്ടുള്ളവറ്റിന്ന് അലങ്കാരസ്തംഭങ്ങളും സ്തംഭങ്ങളുടെ ഇടകളിൽ ജാലപഞ്ജരങ്ങളുംകൂടി ഉണ്ടാക്കുകയും ചെയ്യണം. പരഃ മൂലതലേ വിദികസ്ഥിതചതുഷ്കൂടൈഃ യുക്തഃ... ഏഴുകോലു തുടങ്ങിയുള്ള പ്രാസാദങ്ങൾക്കു താഴത്തെ നിലയിൽ കോണുകളിൽ കൂടങ്ങളെ കൂടി ഉണ്ടാക്കുകയും ചെയ്യണം. തത്പരഃ ശാലാകൂടകനാസികാദിവിലസജ്വാലോജ്ജ്വലത്പഞ്ജരഃ... ഒമ്പതു കോൽ പതിനൊന്നു കോൽ തുടങ്ങിയുള്ള വലിയ പ്രാസാദങ്ങൾക്കു ശാലകളും കൂടങ്ങളും നാസികകളും മഹാനാസികകളും ഇവരേറക്കൊണ്ടു ശോഭിച്ചിരിക്കുന്ന ജാലപഞ്ജരങ്ങളുംകൂടി ഉണ്ടാക്കുകയും ചെയ്യണം.

(വ്യാ — ൨) ഇനി പ്രാസാദത്തിന്നു തക്കവണ്ണം ഭിത്തിക്ക് അലങ്കാരം വേണമെന്നു ചൊല്ലുന്നു:—

കുട്ടാശ്രിയാതെയുള്ള പ്രാസാദങ്ങൾ ഒക്കെയും കാലുകൾ തോരണങ്ങൾ നാലു ഭാഗങ്ങൾ എന്നിവരോടുകൂടിയിരിക്കണം അയ്യോൽപരിഷ തുടങ്ങി മേല്പോട്ടുള്ളവ അലങ്കാരപത്മങ്ങൾ, കാൽപഴുതുകളിൽ ജാലപഞ്ജരങ്ങൾ എന്നിവരോടു കൂടിയിരിക്കുകയും ചെയ്യണം. അതിന്റെ മേലേതു താഴത്തെ നിലയിൽ കോണുകളിൽ നാലു കൂടങ്ങളോടുകൂടിയുമാം. അതിന്നുമേലേതു ശാലാകൂടം മഹാനാസിക എന്നു തുടങ്ങിയുള്ളവരേറക്കൊണ്ടു ശോഭിച്ചിരിക്കുന്ന ജാലപഞ്ജരങ്ങളോടുകൂടി ഉരിക്കണം.

അനന്തരം ഭിത്തിയികലേ അലങ്കാരങ്ങളെ പറയുന്നു,

കുഡ്യേ പങ്ക്തൃാദാഭകേര വിദിശി വിരചഃയത്

കൂടമേകാംശവിസ്താ-

രാശോമം ദ്വ്യാംശദീപ്താം ദിശി ദിശ, വിതരാ-

മേകഭാഗേന ശാലാം

ശാലാകൂടാന്തരാളേ ചരണവിരഹിതാം-

ശോന്മിതാം നാസികാം തത്-

പാർശ്വദർശനേ സജാലം ചരണവിരഹിതാം-

ശാഭിതഃ പഞ്ജരം ച.

നന്ദൻ

കുഡ്യ പങ്ക്താഭിഭക്തേ—ഒരു പുറത്തു ഭിത്തിയുടെ നാളത്തെ പത്തു് വെട്ടു് എട്ടു് ഈ സംഖ്യകളേക്കൊണ്ടു പകുത്താൽ, വിദിശി ഏകാംശവിസ്താരമായാമു കൂടം—കോണുകളിൽ അതിൽ ഒരംശത്തോളം വിസ്താരത്തോടും ദീർഘത്തോടുംകൂടിയിരിക്കുന്ന കൂടത്തേയും, ദിശി ദിശിദൃപ്തംശദീപ്തം ഏകഭാഗേന വിതതാം ശാലാം—നാലു ദിക്കുകളിലും രണ്ടംശം നീളമായും ഒരംശം വിസ്താരമായും ശാലയേയും ഉണ്ടാക്കൂ. ശാലാകൂടാന്തരാളേ ചരണവിരഹിതാംശോന്മിതാം നാസികാം—ഈ ശാലാകൂടങ്ങളുടെ ഇടയിൽ മുക്കാൽ അംശംകൊണ്ടു ദീർഘവിസ്താരമായി മഹാനാസികയേയും, തത്പാർശ്വദർശനേ ചരണവിരഹിതാംശാഭിതഃ സജാലം പഞ്ജരം ച വിരചയേത് ഈ നാസികകളുടെ രണ്ടു പുറത്തും മുക്കാൽ ഒന്ന് ഇത്യാദി ശേഷമുള്ള അംശങ്ങളേക്കൊണ്ടു ജാലത്തോടുകൂടിയ പഞ്ജരത്തേയും ഉണ്ടാക്കണം.

(വ്യാ—൨) *ഇനി ശാലാകൂടങ്ങളെ ചൊല്ലുന്നു:—

പ്രാസാദഭിത്തിപ്പുറവിസ്താരത്തെ ചത്തു തുടങ്ങിയുള്ള സംഖ്യകളേക്കൊണ്ടു പകുത്താൽ അതിലൊരംശവിസ്താരദീർഘങ്ങളായിട്ടു നാലുകോനിലും കൂടത്തെ ഉണ്ടാക്കുക. രണ്ടംശം നീളമായി ഒരംശം വീതിയുമായി ഇരിക്കുന്ന ശാലകൾ നാലുദിക്കിലും പണിചെയ്യൂ. ശാലാകൂടമദ്ധ്യത്തിൽ മുക്കാലംശം കൊണ്ടു മഹാനാസികയും പണിചെയ്യൂ. അതിന്റെ ഇരുപുറവും മുക്കാൽ തുടങ്ങിയുള്ള അംശംകൊണ്ടു് ജാലത്തോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന പഞ്ജരത്തേയുമുണ്ടാക്കുക.

ധാമ്നോ/ഋഗ്ശാമിതോ/ഥവാ പ്രതിമുഖൈഃ

സ്തുപ്യന്തിമൈഃ സംയുതഃ

പ്രാസാദാകൃതികത്വ കൂട ഉദിതോ

മദ്ധ്യസ്തരന്നാസികഃ

ശാലാ തത്സമസൂത്രഗാ മുഖപടീ-
 ശക്തിധപജാദ്യജ്ജപലാ
 സ്തുപീത്രയുപശോഭിതാ പരിലസ-
 ന്നാസാ ച സങ്കീർത്തിതാ.

൪൦

അഥ ധാർമ്മ്യം അഷ്ടാംശമിതഃ വാ— കൂടമെന്നിയേ പ്രാസാദവിസ്താരത്തിന്റെ എട്ടിൽ ഒരംശം കൊണ്ട് കൂടത്തെ ഉണ്ടാക്കാം. പ്രതിമുഖൈഃ സ്തുപുന്തിഭൈഃ സംയുതഃ പ്രാസാദാകൃതാഃ ച (കൂട ഉദിതഃ)—പടി തുടങ്ങി താഴികക്കുടത്തോളമുള്ള അവയവങ്ങൾ ഒക്കെയും ഉണ്ടായി പ്രാസാദത്തിന്റെ ആകൃതിപോലെ ഇരിക്കും കൂടം. മദ്ധ്യസ്തരന്നാസികഃ—കൂടമദ്ധ്യത്തുകൽ ലഘുനാസികകൊണ്ടു ശോഭിച്ചിരിക്കുകയും വേണം. ശാലാ തത്സമസൂത്രഗാ-ശാലയും കൂടത്തിന്റെ പുറപ്പാടോടു തുല്യമായി തള്ളിയരിക്കുമാറും, മുഖപടീശക്തിധപജാദ്യജ്ജപലാ—മുഖപ്പലകകൊണ്ടും ശക്തിധപജാദികളേക്കൊണ്ടും ശോഭിച്ചിരിക്കുമാറും, സ്തുപീത്രയുപശോഭിതാ പരിലസന്നാസാ ച സങ്കീർത്തിതാ—മൂന്നു താഴികക്കുടം കൊണ്ടു ശോഭിച്ചിരിക്കുമാറും, ശോഭിച്ചിരിക്കുന്ന ലഘുനാസികയോടുകൂടിയിരിക്കുമാറും, ദിക്കുകളിൽ ശാലയേ ഉണ്ടാക്കിപ്പൂ.

(വ്യാ-൨.) ഇനി ശാലാകൂടങ്ങളുടെ ലക്ഷണത്തെ ചൊല്ലുന്നു:—

പ്രാസാദവിസ്താരത്തിന്റെ എട്ടൊന്നു വിസ്താരമായിട്ടും കൂടംകൂടം ചൊല്ലപ്പെട്ടു. പടി തുടങ്ങി താഴികക്കുടത്തോളമുള്ള അവയവങ്ങളോടുകൂടി പ്രാസാദാകൃതിയായി മദ്ധ്യത്തിങ്കൽ സ്തരിച്ചിരിക്കുന്ന നാസിക ഉണ്ടു ബാലനാസികയോടും കൂടി ഇരിക്കണം. ശാല പിന്നെ കൂടത്തോളം പുറപ്പാടായി, മുഖഫലക, ശക്തി, ധപജം എന്നു തുടങ്ങിയവരേറക്കൊണ്ടു ശോഭിച്ചു, മൂന്നു താഴികക്കുടത്തോടുകൂടി, മദ്ധ്യത്തിങ്കൽ ബാലനാസികയെക്കൊണ്ടു ശോഭിച്ചിരിക്കുകയും വേണം.

ദണ്ഡേർദപിത്രിചതുർമിതൈർമിതാദിതാ-
 നാതാനകം പഞ്ചരം
 നാസാദ്യജ്ജപിതം ച ജാലകമഥോ
 വേദ്യർദ്ധപതഃ സംസ്ഥിതം

ദണ്ഡേർദ്വയാദിയുഗാന്തിമൈസൃതമതോ-

ദണ്ഡർദ്ധിതശ്ചായതം

കർത്തവ്യം ദ്വിഗുണാന്തിമം സുചിരിതം

ഗോമുത്രകാദിക്രമാത്.

൪൧

ദ്വിത്രിപതുർമ്മിതൈഃ ദണ്ഡൈഃ മിതവിതാനാന്താനകം പഞ്ചരം—രണ്ടു മൂന്നു നാലു ദണ്ഡുകളുടേതാണ് അളവായ വിസ്താരഭീഷണങ്ങളോടുകൂടി പഞ്ചരത്തേ ഉണ്ടാക്കൂ. നാസാദ്യജ്ജപലിതം ച—അതു് നാസികാദികളുടേതാണ് ശോഭിച്ചു മിരിക്കണം. അഥോ വേദ്യർദ്ധപതഃ സംസ്ഥിതം ജാലകം—പിന്നെ വേദികയുടെ മുകളിൽ പഞ്ചരത്തിനു താഴെ ജാലകത്തേ ഉണ്ടാക്കൂ. അതിന്നു, ദ്വയാദിയുഗാന്തിമൈഃ തതം-രണ്ടു ദണ്ഡു തുടങ്ങി നാലു ദണ്ഡോളം വിസ്താരവും, ദണ്ഡർദ്ധിതഃ ദ്വിഗുണാന്തിമം ആയതം—വിസ്താരത്തിൽ ഓരോ ദണ്ഡുകൂടി വിസ്താരത്തിലിരട്ടിയോളം നീളവുമുണ്ടാക്കാം. ഗോമുത്രകാദിക്രമാത് സുചിരിതം ച കർത്തവ്യം—ഗോമുത്രകാദി ക്രമേണ സുചിരങ്ങളോടും കൂടിയിരിക്കണം.

(വ്യാ-൨.) ഇനി പഞ്ചരത്തേ ചൊല്ലുന്നു:—

രണ്ടു മൂന്നു നാലു എന്നിട്ടു ദണ്ഡുകളുടേതാണ് അളക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന വിസ്താരഭീഷണങ്ങളോടുകൂടി, മദ്ധ്യനാസിക തുടങ്ങിയുള്ളവരേക്കൊണ്ടു ശോഭിച്ചിരിക്കുന്ന പഞ്ചരം ഉണ്ടാക്കപ്പെടണം. പഞ്ചരത്തിന്നു താഴെ വേദികയ്ക്കു മേൽവായിൽ ഇരപ്പാറ ജാലകവുമുണ്ടാക്കപ്പെടണം. അതു പിന്നെ, രണ്ടു തുടങ്ങി നാലോളമുള്ള ദണ്ഡുകളുടേതാണ് വിസ്താരവും, വിസ്താരത്തേക്കാൾ ഓരോ ദണ്ഡു ഏറീട്ടു് ഇരട്ടിയോളം നീളവുമായി ഇരിക്കണം. ഗോമുത്രകാദിക്രമേണ തുടയ്ക്കപ്പെട്ടിരിക്കുകയും വേണം.

സ്തംഭാന്തരേ മഹതി ധാമനി പാദവിസ്താ-

രോച്ഛാധിപാദതലപദ്മഗകുഭസംസ്ഥാം

പാദായതാം ഘടമുഖോദ്ഗതപത്രചിത്ര-

മൂലാം പ്രകല്പയതു കംഭേതാം സമന്താത്. ൪൨

മഹതി ധാമനി സ്തംഭാന്തരേ സമന്താത്—വലുതായിരിക്കുന്ന പ്രാസാദത്തുകൾ കാലുകളുടെ ഇടയിൽ ചുറ്റും, പാദവിസ്താരോച്ഛാധിപാദതലപദ്മഗകുഭസംസ്ഥാം—കാലോളം വിസ്താരവും പൊക്കവും, വിസ്താരത്തിൽ കാൽവാശി നീളവും ആയിരിക്കുന്ന താമരപ്പൂവിന്റെ കണ്ണികയിൽ ഉണ്ടാക്കിയിരിക്കുന്ന

കടത്തിൽനിന്നു പുറപ്പെടുന്നതും, പാദായത്തം ഘടമുഖോദ്ഗതപത്ര
ചിത്രമുഖം കുമ്പുതം പ്രകല്പയതു — കാലോളം നീളമായി പത്രങ്ങളോടും
പുഷ്പങ്ങളോടും കൂടിയുള്ളതും ആയ ലതയേ ഉണ്ടാക്കൂ.

(വ്യാ-൨.) ഇനി കുമ്പുതയെച്ചൊല്ലുന്നു:—

വലിയ പ്രാസാദങ്ങളിൽ ചുറ്റും കാൽപഴുതുകളിൽ
കുമ്പുതയേ പണിചെയ്യൂ. കാൽവണ്ണത്തോളമിവരവും, അതുകൊ
ണ്ടെന്നേകാൽ വിസ്താരവും ആയുള്ള പത്മകർണ്ണികയിങ്കൽ
പണിചെയ്തിരിക്കുന്ന കടത്തിൽ നില്ക്കുമാറു പണിചെയ്യയും വേ
ണം. കാൽവണ്ണത്തോളമിവരമായി കടത്തിന്റെ വായിൽനിന്നു
മേല്പോട്ടു പുറപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന പതകൊണ്ടു പത്രമായിരിക്കുന്ന മൂല
പ്രദേശത്തോടുകൂടിയിരിക്കയും വേണം.

അനന്തരം ഭിത്തികെട്ടുന്നേടത്തു പ്രകാരാന്തരത്തെപ്പറയുന്നു:—

ഭങ്ക്തപാ പ്രത്യുത്തരാന്തർഗതചരണമിതിം

ഭോഗിഭിർഭാഗഃതാഴ്യാ-

വേദിം വേദൈശ്ച പാദാൻ ദളരചിതവള-

ഭൃത്തരം ഭാഗതോഽഥ

യാവത്സോപാസേധനീപ്രപ്രസരവളഭിത-

സ്തപാഹ്നീപ്രം കപോതം

ഗേഹേഽല്ലേ സപ്തമേനാജ്ജപലപദഗൃഹവി-

ണ്ഡിം കരോതപശ്ചമേന.

൪൩

അല്ലേ ഗേഹേ—അല്ലപ്രാസാദത്തുകൽ, പ്രത്യുത്തരാന്ത
ർഗതചരണമിതിം (അഷ്ടധാ) ഭോഗിഭിഃ ഭങ്ക്തപാ-പടിയുടെ മുക
ളിൽ നിന്ന് ഉത്തരത്തോളമുള്ള കാലുനീളത്തേ എട്ടുകൊണ്ടു പക
ത്താൽ, അധഃ ഭാഗതഃ വേദിം—അരിചൊരംശംകൊണ്ടു വേദി
കയേയും, വേദൈഃ പാദാൻ-നാലംശംകൊണ്ടു കാലുകളേയും,
അഥ ഭാഗതഃ-പിന്നെ ഒരുശത്തിന്റെ-ദളരചിതവളഭൃത്തരം-
അരയംശംകൊണ്ടു ഉത്തരവും വളരും, യാവത്സോപാസേധനീപ്ര
പ്രസരവളഭിതഃ സ്തപാഹ്നീപ്രം കപോതം—തന്റെ പൊക്കത്തോ
ളം പുറപ്പാടുണ്ടായിരിക്കുന്ന വളരുകൽ തന്റെ പൊക്കത്തോളം
പുറപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന കപോതത്തെ സപ്തമേന-ഏഴാമത്തേ അംശം
കൊണ്ടും, അഷ്ടമേന ഉജ്ജപലപദഗൃഹവിണ്ഡിം ച-കരേതു -

എട്ടാമത്തെ അംശംകൊണ്ടു കാലുകളുടെ അഗ്രത്തോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന ഗുഹപിണ്ഡിയേയും ഉണ്ടാക്കണം.

(വ്യാ-൨.) ഇനി കല്പത്തരാദികളെ ചൊല്ലുന്നു:—

പട്ടിയോടുത്തരത്തോടീട ഉള്ള കാൽനീളത്തേക്കൊണ്ടു എട്ടു പക്ഷത്താൽ താഴത്തേ അംശംകൊണ്ടു വേദികയേ, പിന്നെ നാലാംശം കൊണ്ടു കാൽനീളത്തേ, അരേരശ്ശ അംശംകൊണ്ടു ഉണ്ടാക്കിയ ഉത്തരവും വളരുമായി ഉള്ളതിനേ, ഒരുശംകൊണ്ടു തന്റെ ഇവരത്തോളം പുറപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന വളരുങ്കേസ് തനിക്ക് ഉചിതമാകുന്ന പുറത്തോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന കുപോതത്തേ, ഏഴാമംശംകൊണ്ടു ശോഭിച്ചിരിക്കുന്ന കാലുകളോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന ഗുഹപിണ്ഡികയേ, പണിചെയ്തു. ചഞ്ജരാദിഭിന്ത്യലംകാരത്തിന്നവകാശമില്ലാത്തേടത്തു ഇതാകുന്നു എന്നു 'ശേഫ്/പ്ലേ' എന്നില്ലാത്തതിന്നു താൽപര്യം.

ഖണ്ഡോത്തരം ചരണവിസ്തൃതിതുല്യവിസ്തൃ-

രോസേധമുത്തമമതിശ്ചരണാനരീപ്രം

പത്രോത്തരം ദലവിഹീനമനം കനീഷം

രൂപോത്തരം ചരണരീ വിചരീതരോ വാ. ൪൪

ചരണവിസ്തൃതിതുല്യവിസ്താരോസേധം ഉത്തരം ഖണ്ഡോത്തരം — കാലുകളുടെ വിസ്താരത്തോടു തുല്യമായിരിക്കുന്ന വീതിയോടും കനത്തോടും കൂടിയിരിക്കുന്ന ഉത്തരം ഉത്തമമായ ഖണ്ഡോത്തരമാകുന്നു. അതേ ചരണാനരീപ്രം പത്രോത്തരം— ഈ വിസ്താരത്തിൽ മുക്കാൽ കനമായിരിക്കുന്ന ഉത്തരം മദ്ധ്യമായ പത്രോത്തരമാകുന്നത്. ദലവിഹീനമനം കനീഷം രൂപോത്തരം— വീതിയിൽ പാതി കനമായിരിക്കുന്ന ഉത്തരം അധമമായ രൂപോത്തരമാകുന്നത്. ചരണരീ വിചരീതരോ വാ— ഈ ഉത്തരങ്ങൾക്കു കനവും വീതിയും മറിച്ചുണ്ടാകുകയുമാം.

(വ്യാ-൨.) ഇനി ഉത്തരലക്ഷണത്തേ ചൊല്ലുന്നു:—

കാൽനീളത്തോടു സമമായിട്ടു വിസ്താരവും ഇവരവുമുള്ളത് ഉത്തമമായി ഇരിക്കുന്ന ഖണ്ഡോത്തരം; വിസ്താരത്തേക്കാൾ നാലൊന്നു കറഞ്ഞു വണ്ണമായുള്ളത് മദ്ധ്യമായുള്ള പത്രോത്തരം; വീതിയിൽ പാതി പോയ ഭേദം കനമായുള്ളത് അധമമായിരിക്കുന്ന രൂപോത്തരം. അതിന്നു വീതിയും കനവും പകർന്നു കൊള്ളാം മുഴികയായിട്ട് എന്നു പറയുക.

ഉത്സേധേ വിശിഖാംശിതേ ദ്വിതയതാ
 രൂപോത്തരേ വാജനം
 ഷഡ്ഭുക്തേ/പ്ലമിളാംശതോ ദ്വിതയതോ
 വാ സ്യാന്മഹാവാജനം
 ഏതന്നിർഗമനം നിജാംശവിഹിതം
 സ്വസ്വേദപഞ്ചത്തര-
 സ്വൈരത്തിവ്രസമുച്ഛ്രയോച്ഛ്രയദലാം-
 ശവ്യാതതാം പട്ടികാം. ര ൫

രൂപോത്തരേ ഉത്സേധേ വിശിഖാംശിതേ—ഈ രൂപോത്തരത്തുകൾ തന്റെ പൊക്കത്തെ അഞ്ചായിട്ടു പകർത്ത്, ദ്വിതയതഃ വാജനം—അതിൽ രണ്ടാംശംകൊണ്ടു മേൽക്കുതയേ ഉണ്ടാക്കൂ. ഷഡ്ഭുക്തേ ഇളാംശതഃ അല്പം വാജനം ദ്വിതയതഃ മഹാവാജനം വാ സ്യാത്—പൊക്കത്തേ ആറംശിച്ചാൽ ഒരു ശംകൊണ്ടു് അല്പവാജനത്തേയും രണ്ടാംശംകൊണ്ടു മഹാവാജനത്തേയും ഉണ്ടാക്കുകിലുമാം. ഏതന്നിർഗമനം നിജാംശവിഹിതം—ഈ വാജനങ്ങളുടെ പുറപ്പാടു തന്റെ പൊക്കത്തിൽ പാതിതാൻ കാലതാൻ ഉണ്ടാക്കൂ. ഉത്തരസ്വ ഉപരി ഏതത്തിവ്രസമുച്ഛ്രയോച്ഛ്രയദലാംശവ്യാതതാം പട്ടികാം സ്വസ്വേത്—ഈ ഉത്തരത്തിന്റെ മുകളിൽ, ഉത്തരവീതിയോളം പൊക്കവും പൊക്കത്തിൽ പാതി കനവും കൂടിയുള്ള ചുരുത്തരത്തേയും വെച്ച് ആണികളേയും വെച്ച് ഉറപ്പിപ്പൂ.

(വ്യാ-൨.) ഇനി ഉത്തരത്തിന്റെ വാജനത്തെച്ചൊല്ലുന്നു:-

ഉത്തരത്തിന്റെ ഇവരത്തേ അഞ്ചംശിച്ചാൽ രണ്ടു കൊണ്ടു വാജനം ഭവിക്കുന്നു. അല്പവാജനം കൂടാതെയുള്ള രൂപോത്തരത്തുകൾതന്നെ ഉള്ളതാണു്. പിന്നെ ആറംശിച്ചാൽ ഒരു ശംകൊണ്ടു് അല്പവാജനവും, രണ്ടുകൊണ്ടു മഹാവാജനവും എന്നാകിലുമാം. ഇവറ്റിന്റെ പുറപ്പാടു, തന്റെ തന്റെ ഇവരംകൊണ്ടു നാലൊന്നു്, പാതി എന്നീ അംശങ്ങളേക്കൊണ്ടു വിധിക്കപ്പെട്ടു. പിന്നെ ഉത്തരത്തിന്റെ മീതേ ചുരുത്തരത്തേ പാതിക്കു. ഉത്തരക്കനത്തോളമിവരമുമായി, ആയിവരത്തിൽ പാതി കനവുമായി ഇരിക്കണം ചുരുത്തരം.

ഏകാംബ്രൂപനാദിദണ്ഡാചക്രയമുപരി നിധാ-
 യോത്തര വാജനം പ്രാക-
 തിജ്വഗ ദണ്ഡാചക്രതാംബ്രൂപനിതവിതരിതലാ-
 സ്താസു വംശാനുവൃത്താ
 സ്വാധ്യാക്രാന്ത ജയന്തീസുഭപരി സുസമീ-
 കൃത്യ കൃതപാനമാർഗം
 നിശ്ചിദം ഛാദയേത്സ്വോചിതഘനഫലകാ-
 പ്രസ്തരേണോർദ്ധ്വപദാഗം. ര' ന

ഉത്തരേ ഉപരി-ഉത്തരത്തിങ്കൽ മുകളിൽ, ഏകാംബ്രൂപനാദിദണ്ഡാചക്രയം വാജനം നിധായ—ഒരു ദണ്ഡ്, മൂക്കാൽദണ്ഡ് വിസ്താരമുണ്ടായരിക്കുന്ന വാജനങ്ങളേ വക്കത്തു വളരുപോലെ വച്ച് അതതുങ്കൽ, പ്രാകുതിയ്ക്കു ച ദണ്ഡാചക്രതാംബ്രൂപനിതവിതരിതലാഃ—നീളത്തിലും വിലങ്ങത്തിലും ഒരു ദണ്ഡു പൊക്കവും മൂക്കാൽ ദണ്ഡു വീതിയും ഉണ്ടാക്കിരിക്കുന്ന തൂലാങ്ങളേ വെട്ടിത്താത്തുവയ്ക്കൂ. താസു വംശാനുവൃത്താ സ്വാധ്യാക്രാന്താഃ ജയന്തീഃ അത്തൂലാങ്ങളിൽ ഉത്തരക്കനത്തേ അനുസരിച്ച് പാതി തൂലാങ്ങളിൽ താണ് ഇരിക്കുമാറുണ്ടു. തൂലാങ്ങളേയും വെട്ടിത്താത്തു, തട്ടുപരി സുസമീകൃത്യ—അത്തൂലാങ്ങളുടേയും കണ്ടിത്തൂലാങ്ങളുടേയും മുകളിൽ ഒക്കയും ചെത്തിസ്സമമാക്കി, അനുമാർഗം കൃതപാ—വണ്ഡങ്ങളാക്കിരച്ചയ്ക്കൂ, സ്വോചിതഘനഫലകാപ്രസ്തരേണ ഉരദ്ധ്വപദാഗം നിശ്ചിദം ഛാദയേത്—അവിടെ യോഗ്യമായിരിക്കുന്ന പലകകളേക്കൊണ്ടു മുകളിലേ ഭാഗം ഇടവരാതെ മറച്ചു.

(വ്യാ-൨.) ഇനി തട്ടിടുവാൻ ചൊല്ലുന്നു:—

ഒരു ദണ്ഡു താൻ മൂക്കാൽ ദണ്ഡു താൻ ഇവരമായുള്ള വാജനത്തേ നടേതന്നെ ഉത്തരമേൽവായിൽ വളരുപോലെ ഇരുത്തു. ആ തൂലാങ്ങളിൽ കണ്ടിത്തൂലാങ്ങളേ നെടിയ ഉത്തരം പോലെ നീളമായി തന്നിൽ പാതി അറുത്തു കടത്തിയിരുത്തു. പിന്നെ ഇടയിടയ്ക്കു മിട്ടു മേലേ ഭാഗം ചെത്തി സമമാക്കി കനത്തിൽ ഉള്ള പലകകൾ വിരിച്ചു മാത്രേ ഭാഗത്തെ പഴുതുക്രൂടാതെ അടയ്ക്കൂ.

പാരാർദ്ധതഃ കദളികാകരണേന ഗദ്-

കുഡ്യം ക്രമാന്തം കുളയേത്സുദയൈഃ ശിലാദ്വൈഃ
പാരോർദ്ധപതോഽഷ്ടപുടചാരലസത്തരംഗ-

ഗദ്ഗാർദ്ധതുംഗമപിധാനശിലാഭിരാമം. ൪൭

പാരാർദ്ധതഃ കദളികാകരണേന—പാരോർദ്ധത്തിന്റെ പാതിക്ക് ഇട മേല്പോട്ടു കോണുകളിൽ അകത്തു വലിഞ്ഞുവരുമാറ്, ഗദ്കുഡ്യം ക്രമാന്തം സുദയൈഃ ശിലാദ്വൈഃ മുകളയേത്—ഗദ്ഗ്രഹത്തിന്റെ ഭിത്തിയേ ഉറപ്പായിരിക്കുന്ന കല്ലുകളെക്കൊണ്ടു കെട്ടിക്കൂട്ടു. പാരോർദ്ധപതഃ അഷ്ടപുടചാരലസത്തരംഗഗദ്ഗാർദ്ധതുംഗം അപിധാനശിലാഭിരാമം—പാരത്തിന്റെ മുകളിൽ ഏതു പട്ടമായും, അകത്ത് അടുത്തുവരുമാറും, ഗദ്ഗ്രഹവിസ്താരത്തിൽ പാതി പൊക്കമുണ്ടായിരിക്കുമാറും, മുകളിൽ കമട്ടുകല്ലുകൊണ്ടു ശോഭിച്ചിരിക്കുമാറും കൂട്ടിക്കെട്ടിക്കൊള്ളണം.

(വ്യാ-൨.) ഇനി തുരവു പട്ടപ്പാൻ ചൊല്ലുന്നു:—

ഗദ്പാരത്തിന്റെ ഇവരത്തിന്റെ അർദ്ധത്തുങ്കേന്ന തുടങ്ങി കദളികാകരണമെന്ന തുരവു പട്ടത്തു് അതുകൊണ്ടു് ക്രമത്താലേ ഗദ്ഭിത്തിയേ മുകളുമായി ചമയ്ക്കും. ശാല തുടങ്ങിയുള്ള വരകൊണ്ടു് പാരമേൽവായിൽനിന്നു മേല്പോട്ടു അഷ്ടാശ്രമായി സുന്ദരമായ ശോഭിച്ചുവരികുന്ന താരമാലയോടുകൂടി പാരമേൽവായിൽനിന്നു ഗദ്വിസ്താരത്തിൽ പാതി ഇവരത്തോടുകൂടി പുണ്ണെടുക്കൊണ്ടു മനോഹരമായിരിക്കുകയും വേണം.

അനന്തരം കഴ്ചപക ഇടാൻ പറയുന്നു:—

കുശ്യാദന്തരപട്ടികോപരി ലുപാഃ

കൂടപ്രവഷ്ടാഗ്രകാഃ

സ്വസ്വപാംശാഹിതകർണസൂത്രകമിതാ

മദ്ധ്യാദികർണാവധി

സുന്ദോഷേ ശരശൈലനന്ദനയനൈ-

ഭക്തേ ചതുർദ്ധോത്തരാത്

താസാം സ്വാഭവലംബനം നയനവ-

ഹ്നുബ്ധ്യുവ്യാംശൈഃ ക്രമാത്. ൪൮

ഉത്തരപട്ടികോപരി—ചുറ്റത്തരത്തിന്റെ മുകളിൽ, കൂട പ്രവഷ്ടാഗ്രകാഃ— കൂടത്തുകൽ തലകൾ എല്ലാറ്റിന്റെയും തൊ

ട്ടിരിക്കുമാറും, സ്വസ്ഥാംശാനിതകണ്ണസൂത്രകമിതാഃ—തന്റെ
തന്റെ സ്ഥാനത്തു തുടങ്ങി കൂടത്തോളമുള്ള കണ്ണസൂത്രത്തോളം
നീളത്തോടുകൂടിയിരിക്കുമാറും, മദ്ധ്യാദികണ്ണാവധി ലുപാഃ കർത്—
നടുവാൽ രണ്ടുപുറത്തും തുടങ്ങി കോടിവരേയും ഒരുപോലെ അകലം
വരുമാറു കഴിക്കേണ്ടതല്ല ഉണ്ടാകൂ. സ്തംഭോച്ചേ ശരശൈലുനന്ദ
നയനൈഃ ഭവേത—കാലുനീളത്തേ അഞ്ചുതാൻ ഏഴുതാൻ ഒമ്പതു
താൻ രണ്ടുതാൻ പകുത്താൽ, നയനവഹ്നുസ്തപ്തവരാംശൈഃ ശ്രമാ
ത (ഉത്തരാത) താസാം അവലംബനം ചതുർദ്ധാ സ്ത്യാത്—രണ്ടു
താൻ മൂന്നുതാൻ നാലുതാൻ ഒന്നുതാൻ അംശങ്ങളെക്കൊണ്ടു പകു
ത്തു ക്രമേണ കഴുപ്പുകകളുടെ ഉത്തരത്തിനു താഴെ താഴ്വയേയും
നാലു പ്രകാരം വരുത്താം.

(വ്യാ-൨.) ഇനി കഴുപ്പുകകളേ ഇടുവാൻ ചൊല്ലുന്നു:—

ചുറ്റത്തുതമേൽവായിൽ അഞ്ചു തുടങ്ങി കോടിയോളമുള്ള ക
ഴുപ്പുകകളേ നടുവീന്നു തുടങ്ങി കോൺ ഒട്ടക്കമാവണ്ണം ഇരുത്തു.
കൂടത്തിൽ അകംപുക്കിരിക്കുന്ന അഗ്രങ്ങളോടുകൂടി ഇരിക്കുകയും
വേണം. ചുറ്റത്തുതമേൽവായിലും കൂടത്തിലും തന്റെ തന്റെ
സ്ഥാനത്തുകൽ പ്രാപിച്ചിരിക്കുന്ന കണ്ണസൂത്രത്തോളം നീളങ്ങളെ
ളായിരിക്കുകയും വേണം. പിന്നെ കാലിവരംകൊണ്ടു് അഞ്ചു്
ഏഴു്, ഒമ്പതു്, രണ്ടു് എന്നിവരേറക്കൊണ്ടു പകുത്താൽ ക്രമത്താ
ലേ രണ്ടു്, മൂന്നു്, നാലു്, ഒന്നു് എന്നീ അംശങ്ങളെക്കൊണ്ടു് ഉത്ത
രകീഴ്വായിൽനിന്നു കീഴ്പോട്ടു് ഇക്കഴുപ്പുകകളുടെ താഴ്ച
നാലു പ്രകാരം ഭവിക്കുന്നു.

അഷ്ടാംശകാദിഭൂശവിസ്തൃതിപാവകാംശ-

തീവ്രാ ച നീപ്രഥമലകോത്തരരോ ലുപാനാം

ദിത്രാംഗുലാദിവിതരം ചതുരശ്രരൂപം

കത്തവ്യമാസു വലയം ച നിജാനരൂപം. രാൻ

ഉത്തരതഃ അഷ്ടാംശകാദിഭൂശവിസ്തൃതിപാവകാംശതീ
വ്രാ—ഉത്തരവീതിയിൽ എട്ടൊന്നുതാൻ ഏഴിലൊന്നുതാൻ ആറി
ലൊന്നുതാൻ കുറഞ്ഞ വീതിയോടും, വിസ്താരത്തിൽ മൂന്നൊന്നു കന
ത്തോടും കൂടിയിരിക്കുമാറു്, ലുപാനാം നീപ്രഥമലകാ-കഴുക്കോലുക
ളുടെ അറ്റത്തു വാവടയേയും വച്ചു തറപ്പു. ആസു ദിത്രാംഗു
ലാദിവിതരം ചതുരശ്രരൂപം നിജാനരൂപം വലയം ച കാർത്ഥം—

രണ്ടാഗ്രഹം ചതുരശ്രമായും മൂന്നാഗ്രഹം ചതുരമായും കഴുകോലുകളുടെ വീതിയനുസരിച്ചു തുളച്ചു വളകളുമടിച്ചുകൊള്ളണം.

(വ്യാ-൨.) ഇനി വാവട വള എന്നിവരോ ചൊല്ലുന്നു:—

ഉത്തരവണ്ണത്തേക്കാൾ എട്ടാണു് ഒമ്പതാലൊന്നു് പത്താലൊന്നു് എല്ലാം കുറഞ്ഞ വിസ്താരവും, അതിൽ മൂന്നാണു കനവുമായിട്ടു വാവടയേ ഉണ്ടാക്കൂ. ഇരുവിരൽ മുവിരൽ തുടങ്ങി വിസ്താരമാ ഹി സമചതുരശ്രമായിട്ടു് ഈ കഴുപ്പുകകളിൽ തുളച്ചു തട്ടുന്ന വളകൾ ഉണ്ടാക്കപ്പെടുവാൻ യോഗ്യം.

ശാകാഭ്യുത്തമദാരുക് ഞ പ്ലഫലകൈ-

രേതാഃ സമന്താല്യപാഃ

സംശാഭ്യോപരി തത് പിധാനഫലകാം

കൃതപാല്യസത് കീലകാം

വാസ്തവധാരസമോന്നതാം പ്രഥിതതത്-

പാഘോജകുമാദികാം

വിന്യസ്യേനവപുണ്യരീകമുകുളാ-

ഗ്രാമുർദ്ധപതസ്തുപികാം.

൫ ൦

ശാകാഭ്യുത്തമദാരുക് ഞ പ്ലഫലകൈഃ ഏതാഃ ല്യപാഃ സമന്താത് സഞ്ചരാദ്യ-ഇക്കഴുകോലുകളേ തേക്കുതുടങ്ങിയ ഉറപ്പുള്ള മരങ്ങളുടെ പലകകൊണ്ടു് എല്ലാടവും തറപ്പിച്ചു, ഉല്യസത് കീലകാം തത് പിധാനഫലകാം കൃതപാ-ശോഭിച്ചിരിക്കുന്ന നാരായത്തോടു കൂടിയ അവസാനപ്പലകയും വെച്ചു, ഉർദ്ധപതഃ-മുകളിൽ, വാസ്തവധാരസമോന്നതാം-തറയുടെ പൊക്കത്തോളം നീളമായും, പ്രഥിത തത് പാഘോജകുമാദികാം-പ്രസിദ്ധമായിരിക്കുന്ന താമരക്കുടങ്ങളോടുകൂടിയ ചുവടോടും, നവപുണ്യരീകമുകുളാഗ്രാം-താമരമൊട്ടു പോലെ ഇരിക്കുന്ന അഗ്രത്തോടും കൂടിയിരിക്കുന്ന, സ്തുപികാം വിന്യസ്യേത്-താഴികക്കുടത്തേ നല്ല മുഹൂർത്തത്തുകൽ വയ്ക്കണം

(വ്യാ-൨.) അതിന്റെ മേലേ പണിപ്രകാരത്തേ ചൊല്ലുന്നു:—

കഴുപ്പുകകളുടെ ചുറ്റും മീതേ തേക്കു തുടങ്ങിയുള്ള ഉത്തമവൃക്ഷങ്ങളെക്കൊണ്ടു് ഉണ്ടാക്കിയ ഫലകങ്ങളെക്കൊണ്ടു് മറച്ചിട്ടു മുകളിൽ താഴികക്കുടത്തിന്നു് ഉറപ്പായിട്ടുള്ള നാരായത്തോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന അവസാനപ്പലകയേയും തറച്ചിട്ടു് അതിന്റെ മീതേ താഴികക്കുടത്തേ വയ്പ്പു. അധിഷ്ഠാനത്തോളമിവരമായി

പ്രസിദ്ധമായിരിക്കുന്ന പത്മകുലം തുടങ്ങിയുള്ള അവരോടും കൂടി താമരയുടെ ചൊട്ടുപോലെ കൂമ്പിയിരിക്കുന്ന അഗ്രത്തോടുകൂടി ഇരിക്കണം താഴികക്കൂടം.

വചാതപാദിവാദന-

കല്യൈഃ ശുദ്ധ്വ്വാദികല്പിതൈഃ ഫലകൈഃ
സാരേഷ്ടകാദിഭിഃ
വിമാനശിഖരം തതഃ സുപിഡയാതു. ൫൧

വചാതപാദിവാദനകല്യൈഃ-മഴ വെയിച്ച് ഇത്യാദികളേ തടുക്കുന്നതിനു സമത്വങ്ങളായിരിക്കുന്ന, ശുദ്ധ്വ്വാദികല്പിതൈഃ ഫലകൈഃ-ചെമ്പുതുടങ്ങിയുള്ള പലകകളേക്കൊണ്ടുതാൻ, സാരേഷ്ടകാദിഭിഃ വാ-ഉറപ്പുള്ള ഇഷ്ടക ഓട്ട് ഇത്യാദികൊണ്ടുതാൻ, തതഃ വിമാനശിഖരം സുപിഡയാതു-പിന്നെ പ്രാസാദത്തിന്റെ മുകളിൽ മേച്ചിലും ചെയ്യിപ്പൂ.

(വ്യാ-൨).—ഇനി മേച്ചിൽപ്രകാരം ചൊല്ലുന്നു.—

മഴ, വെയിച്ച്, മഞ്ഞു, കാറ്റു എന്നു തുടങ്ങിയുള്ള വേററുത്തടുപ്പാൻ ശക്തിയുണ്ടായി ചെമ്പു, വെള്ളി, പൊന്നു എന്നിവരേക്കൊണ്ടു ഉണ്ടാക്കിയ പലകകളേക്കൊണ്ടുതാൻ, സാരങ്ങളായിരിക്കുന്ന ഇഷ്ടക ഓട്ട് എന്നിവരേക്കൊണ്ടുതാൻ, പ്രാസാദത്തിന്റെ ശിഖരത്തേ നന്നായി മേഞ്ഞു മറയ്ക്കും.

അനന്തരാ അല്ലെങ്കിൽ അല്ലെങ്കിലും പ്രകാരാന്തരത്തോടുകൂടിയെന്നു—

അല്ലെ ധാമനി വിസ്തുതിദിഗ്നിത-

പ്രായോച്ഛ്രയേഷ്ടാംശിതേ

മുലാംശേന മസൂരകോച്ഛ്രയഥ

സുന്ദോച്ഛ്രയം ദ്വയാംശതഃ

ഭൂയഃ പ്രസ്താമംശം താ ഗളമിളാം-

ശേന പ്രക അപോച്ഛ്രയം

ഭാഗാഭ്യാം ശിഖരോച്ഛ്രയം വിരചയേ-

ഭേദാംശതഃ സ്തുപകാം.

൫൨

അല്ലെ ധാമനി-അല്ലെ പ്രാസാദത്തുകൾ, വിസ്തുതിദിഗ്നിതപ്രായോച്ഛ്രയേ അഷ്ടാംശിതേ—വിസ്താരത്തിൽ മിക്കവാറും ഇരട്ടിയായുള്ള പൊക്കത്തേ എട്ടായിട്ടു പകുത്താൽ മുലാംശേന മസൂരകോച്ഛ്രയം-താഴേ ഒരംശംകൊണ്ടു തറയുടെ പൊക്കം

(വ്യാ-൨.) ഇനി പ്രാസാദാവയവങ്ങളേ മറെറാരു പ്രകാരം ചൊല്ലുന്നു: —

സ്കന്ദാർദ്ധാദിസമുച്ഛ്രയേ പ്രകൃതിഭ-

ബ്രഹ്മശാസ്ത്രചാത്തരവാജനേ ത്രിശശിഭി-

കുമാരീനക്ഷിതിദിസ്സപാജനകപോ-

സ്രോത്രകാശൈഃ പ്രതിവാജനേ പ്രതികുപാ-

৩৭২

സ്കന്ദാർദ്ധാദിസമുപ്തരൂപേ പ്രസ്താവേ-കാലനീളത്തിൽ പാതിയോളമുള്ള പ്രസ്താവത്തിന്റെ പൊക്കത്തേ, പ്രകൃതിഭേദത്തെ വാ അതിയുത്സാഹം വാ-ഇത്യാദിയിന്നായിട്ടുതാൻ പത്തൊമ്പതായിട്ടുതാൻ പകുത്താലതിൽ, ത്രിശശിഭിഃ ഉത്തരവാജനേ-മൂന്നുശംകൊണ്ടു മല്ലത്തരത്തെയും ഒരുശംകൊണ്ടു കുത്തരെയും, ത്രിഭിഃ അനുശൈഃ ഭൂതാളി-മൂന്നുശംകൊണ്ടു ഭൂതങ്ങളോടുകൂടി വളഭയേയും, ക്ഷാദ്രീന്ദുക്ഷിതിഭിഃ സവാജന-പോതാലിംഗപട്ടന്തരിഃ-

ഒരംശംകൊണ്ടു വാജനത്തേയും ഏഴംശംകൊണ്ടു കപോതത്തേയും ഒരംശംകൊണ്ടു ആലിംഗപട്ടത്തേയും ഒരംശംകൊണ്ടു ഗളത്തേയും, ത്രേകാംശൈഃ പ്രതിവാജനേ-മൂന്നംശംകൊണ്ടു പടിയേയും ഒരംശംകൊണ്ടു പടിയുടെ മുകളിൽ വാജനത്തേയുമുണ്ടാക്കൂ. അവരേ പ്രതികപോതേ ക്ഷ്വാംശംഹാസ്യാ പത്തൊമ്പതംശമാക്കിയേടത്തു പടിക്കും കപോതത്തിന്നും ഓരോ അംശം കുറഞ്ഞു് ഇരിക്കുമാറും ഉണ്ടാക്കിക്കൊള്ളൂ.

(വ്യാ—൨.) ഇനി പ്രസ്താവങ്ങളുടെ അവയവങ്ങളേ ചൊല്ലുന്നു:—

കാൽനീളത്തിൽ പാതി തുടങ്ങിയുള്ള ഇവരത്തോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന പ്രസ്താവത്തേക്കൊണ്ടു് ഇ(നി?രു)പത്തൊന്നുതാൻ പത്തൊമ്പതു താൻ മൂന്നുകൊണ്ടുമാന്നുകൊണ്ടും ഉത്തരത്തേയും വാജനത്തേയുമുണ്ടാക്കൂ. മൂന്നംശംകൊണ്ടു വളഭിയേയും, ഒന്ന് ഏഴു്, ഒന്ന്, ഒന്ന് എന്നിവരേറക്കൊണ്ടു പട്ടം കപോതം ആലിംഗപട്ടം ഗളം എന്നിവരേയും, മൂന്ന് ഒന്ന് എന്നിവരേറക്കൊണ്ടു വളഭിയേയും വാജനത്തേയുമുണ്ടാക്കൂ. പത്തൊമ്പതു് അംശിച്ചു എങ്കിൽ പടിയേയും കപോതത്തേയും ഓരോ അംശം കുറച്ചു പണിചെയ്യൂ.

ഇത്യേകഭൂമൌ ചതുരശ്രരൂപേ

സുരാലയേ/പ്ലേ വിധിരഭ്യധായി;

അഥാഭിധാസ്യേ ദ്വിതലാഭിജാതി-

ക്ഷുന്ദാഭിവൃത്താഭിഗതം വിശേഷം

൫൪

മയാ ചതുരശ്രരൂപേ ഏകഭൂമൌ അപ്ലേ സുരാലയേ വിധിഃ ഇതി അഭ്യധായി-എന്നാൽ ചതുരശ്രമായി ഒരു നിലയായിരിക്കുന്ന അപ്ലപ്രാസാദത്തുകലേ പണിയുടെ പ്രകാരം ഈവണ്ണം വവിക്കപ്പെട്ടു. അഥ ദ്വിതലാഭിജാതിക്ഷുന്ദാഭിവൃത്താഭിഗതം വിശേഷം അഭിധാസ്യേ-അനന്തരം രണ്ടു നില തുടങ്ങിയുള്ള പ്രാസാദങ്ങളുടേയും ജാതിപ്രാസാദത്തിന്റേയും മന്ദപ്രാസാദത്തിന്റേയും വൃത്തപ്രാസാദത്തിന്റേയും വിശേഷവിധികളേ പറയുന്നേൻ.

(വ്യാ—൨.) ഇനി ദ്വിതലാഭിഭേദങ്ങളേ ചൊല്ലുന്നു:—

ചതുരശ്രമായി ഒരു നിലയായി അപ്ലമായി ഇരിക്കുന്ന പ്രാസാദത്തുകലേ വിധി ഇപ്രകാരം ചൊല്ലപ്പെട്ടു. അനന്തരം

ദപിതലം തുടങ്ങി ജാതികളും വികല്പങ്ങളും വൃത്തം വൃത്താ
തരം ചതുരായതം ഹസ്തിപുഷ്പം ഷഡഗ്രം അഷ്ടാഗ്രം എന്നുള്ള
പ്രാസാദങ്ങളുടെ വിശേഷത്തെ ചൊല്ലുന്നു.

ത്യാദൃശാകരപശ്ചിമം ശശിതലം
ബാണാദിമാർത്താണ്ഡഭോഃ-
പശ്ചത്തം ദപിതലം ഹയാദി നൃപഹ-
സ്താന്തം ത്രിഭൂമുനപിതം
കർമ്മാധാര നിജോചിതോച്ഛ്രയയുതം
പ്രോക്തോച്ഛ്രയേഷ്വേഷ്വപരോ
യുക്ത്യാ പാദദലത്രിപാദകരസം-
യോഗക്ഷയൈ ച കപചിര.

൫൫

ത്യാദൃശാകരപശ്ചിമം ശശിതലം-മുന്നകോൽ തുടങ്ങി
പത്തുകോലുവരെയും ഉണ്ടാക്കുന്ന പ്രാസാദങ്ങൾ ഒരു നിലയായിട്ടും,
ബാണാദിമാർത്താണ്ഡഭോഃപശ്ചത്തം ദപിതലം-അഞ്ചുകോലു തുട
ങ്ങി പത്തുണ്ടുകോലുവരെയും രണ്ടു നിലയായിട്ടും, ഹയാദി നൃപഹ
സ്താന്തം ത്രിഭൂമുനപിതം-ഏഴുകോലുതുടങ്ങി പതിനാറുകോലുവ
രെയും മൂന്നു നിലയായിട്ടും, നിജോചിതോച്ഛ്രയയുതം ധാര ക
ർമ്മാത്-തന്നിന്നു വിധിച്ചിരിക്കുന്ന പൊക്കത്തോടുകൂടി പറഞ്ഞ
പോലെ പ്രാസാദങ്ങളേ ഉണ്ടാക്കൂ. ഏഷ്യ പ്രോക്തോച്ഛ്രയേഷു
യുക്ത്യാ പാദദലത്രിപാദകരസംയോഗക്ഷയൈ ച-മുമ്പിൽ നാലു
പ്രകാരം വിധിച്ചിരിക്കുന്ന പൊക്കത്തിൽ യുക്തിക്കനുസരണം
കാൽ അറ മുക്കാൽ ഇത്രയും കോലു കൂട്ടിട്ടും കുറച്ചിട്ടും ആവശ്യത്തി
ങ്കൽ വേണ്ടിവരും.

(വ്യാ-൨.) ഇനി ഏകദപിത്രിതലങ്ങളുടെ നിയമത്തെ ചൊ
ല്ലുന്നു:—

മുക്കോൽ തുടങ്ങി പതിനാലോളമുള്ള പ്രാസാദത്തെ ഒരു
നിലയായി പണിചെയ്യുക. നാലോളം അയ്യങ്കോൽ തുടങ്ങി
പതിനാലോളമുള്ള പ്രാസാദത്തെ ദപിതലമായിട്ടും പണി
ചെയ്യുക. അറക്കോൽ ഏഴുകോൽ തുടങ്ങി പതിനാറോളമുള്ള
മുള്ള പ്രാസാദത്തെ മൂന്നുനിലയായിട്ടു കൂടി പണിചെയ്യുക. അത
തിന്നു മതിയാവണം നട്ടെ ചൊല്ലിയ ഇവരത്താലൊന്നിനോടു
കൂടി ഇരിക്കയുംവേണം; ചേർച്ചയുതക്കവണം. ചിലേടത്തു ഇന്നാ
ലുപ്രകാരം ചൊല്ലിയ ഇവരങ്ങളിൽ കഴിവില്ലായ്മിൽ കാൽക്കോൽ

അരക്കോൽ മുക്കാൽ കോൽ തന്റെ തന്റെ യോനിയുംഗം
താൻ കൂട്ടുകയുമാം കളുകയുമാം.

ആരൂഢഭിത്തിമുപചിത്യ ലുപാഗ്രധാനീം

യുക്ത്യാ രലാന്തരവിധൗ പ്രവിധായ തസ്യാം
ബാഹ്യാത്തരാഹിതലുപാ വിനിവേശ്യ കൃതപാ

തത്പട്ടികാം സുതലിതേഘ ഗളം വിദദ്ധ്യാത്. ൫൬

തലാന്തരവിധൗ ആരൂഢഭിത്തിം ഉപചിത്യ-മാളികയായി
ട്ടുള്ള പ്രാസാദത്തുകൽ ആരൂഢത്തിന്നു നേരേ ഭിത്തിയേ കെട്ടി
യാൽ, യുക്ത്യാ ലുപാഗ്രധാനീം കൃതപാ-ആ ഭിത്തിയുടെ മുകളിൽ
കഴക്കോലുകളേ പിടിപ്പിക്കുന്നതിന്നു മോന്തായംപോലെ ഒരു ഉത്ത
രത്തേ വെച്ച്, ബാഹ്യാത്തരാഹിതലുപാഃ തസ്യാം വിനിവേശ്യ-പ
രത്തേ ഉത്തരത്തുകൽ നിന്നു തുടങ്ങി അതുകൽ അഗ്രം വരുമാറു
കഴക്കോലുകളേ ഇരുത്തി, പട്ടികാം കൃതപാ സുതലിതേ-സംഭാരപ്പ
ടിയേയും വെച്ചു തുലാങ്ങളും പലകകളും ഇട്ടു സമതാട്ടാക്കിയാൽ,
അഥ ഗളം വിദദ്ധ്യാത്- പിന്നെ അവിടെ നിരപ്പലക ചെത്തിവ
െച്ച് ഗളത്തേയുണ്ടാക്കൂ.

(വ്യാ-൨.) ഇനി ഭിതലത്തിന്റെ പണിപ്രകാരത്തെ
ചൊല്ലുന്നു:—

രണ്ടു നിലവേണമെങ്കിൽ അർദ്ധഭിത്തിയേ പടുത്തു
മേട പൊക്കി യുക്തിക്കുതക്കവണ്ണം നാവുതാങ്ങിയുമിരുത്തി
ബാഹ്യാത്തരത്തിന്മേലിരുത്തിയ കഴുപ്പലകകളേ നാവുതാങ്ങി
മേൽപാട്ടിൽ ചെലുത്തി മീതേ സംഭാരപ്പടിയും വെച്ചിട്ടു പിന്നെ
മേൽചെത്തി സമമാക്കി ഗളത്തേ ഉണ്ടാക്കൂ.

സ്തംഭേ പ്രാഥമികേണലാഭിശിവനി-

ഷൈരംശിതേഘ്സൈഃ ക്രമാ-

ന്നേത്രാഗ്നിത്രിമുണേഷു ശൈലശരണാ-

ഗാങ്കാമിതൈഃ സമിതാ

ഗ്രീവോക്താ നവധാ തതോഽപി രലക്തം-

പുഷ്പപൂർവ്വചാമ്രിതഃ

പ്രോന്നേയാ ച തദന്നവിഃ പ്രതിതലാ

സ്യാത് പ്രസ്തരപ്രക്രിയാ.

൫൭

പ്രാഥമികേ സ്തംഭേ-താഴത്തേ നിലയുടെ കാൽപൊക്ക
ത്തേ അനലാഭിശിവനിഷ്ഠൈഃ അംശിതേ-മൂന്നുതടങ്ങി പതി

നൊന്നുവരെയുള്ള സംഖ്യകളേക്കൊണ്ടു പകർത്തു്, ക്രമാത് നേത്രാ
ഗ്നിത്രിഗുണചുശൈലശരണാഗാങ്കോന്മിതൈഃ സമ്മിതാ നവ
ധാ ഗ്രീവാ ഉക്താ-ക്രമേണ രണ്ടു മൂന്നു മൂന്നു മൂന്നു അഞ്ചു
ഏഴു അഞ്ചു എട്ടു ഒമ്പതു ഈ സംഖ്യകളോടു തുല്യമായിട്ട്
ഒമ്പതുപ്രകാരം മേലേ നിലയുടെ കാലിവരത്തേ ഉണ്ടാക്കൂ. ഇ
ക്കാലുനീളത്തേ ഗളമെന്നും പറയാം. തതഃ അപി തലക് ഞ പ്ലേ
പുവ്വപുച്ഛാംശ്രിതഃ തദന്നതിഃ പ്രോന്നേയാ-പിന്നെയുംമേല്പോട്ടു
നിലകളേ ഉണ്ടാക്കുന്നേടത്തു് അതിന്നു താഴത്തേനിലയുടെ കാലു
നീളത്തേ ഇപ്രകാരം അംശിച്ചു് ആ അംശംകൊണ്ടു് കാലിവര
ത്തേ ഉണ്ടാക്കൂ. പുതിതലം പ്രസ്തരപ്രക്രിയാസ്യാത്-മാളികകളു
ടെ ഇടയിലേ ഭിത്തിയിങ്കൽ നിലകൾക്കു പ്രസ്തരത്തേയും ഉണ്ടാ
ക്കണം.

(വ്യാ ൨.) ഇനി രണ്ടാം നിലയുടെ കാലിവരത്തേ ചൊ
ല്ലുന്നു:-

താഴത്തേനിലയുടെ കാൽനീളം കൊണ്ടു മൂന്നുതട്ടങ്ങി
പതിനൊന്നോളമുള്ള അവരേറക്കൊണ്ടു പകർത്താൽ, ക്രമത്താ
ലേ രണ്ടു മൂന്നു മൂന്നു (മൂന്നു) അഞ്ചു ഏഴു അഞ്ചു എട്ടു ഒമ്പതു്
എന്നീ അംശങ്ങളേക്കൊണ്ടു മേലേ നിലയുടെ കാൽനീളം ഒമ്പതു
പ്രകാരം ചൊല്ലപ്പെട്ടു അതിന്നു മേലേയുമുണ്ടു് കണക്കുമെങ്കിൽ
അതതിന്റെ കീഴേനിലയുടെ കാൽനീളത്തുകൽ നിന്നു് ഉയരി
ക്കപ്പെടുവാൻ യോഗ്യം അവിടത്തേക്കാൽനീളം. നിലത്തോറും പ്ര
സ്തരപ്രക്രിയയും ഭവിക്കുന്നു.

ഗ്രീവായാമുപരി ത്രിദണ്ഡപരിശി-

ഷ്ടാംശേ ചതുർഭാജിഃത

മൂലാംശം ച തൃതീയകം ച ദശധാ

തുര്യം ച കൃതപാംശകം

അലിംഗാഹപയപട്ടികാം ത്രിഭിരുഭാ-

ഭ്രാമന്തരീം പഞ്ചഭി-

സ്തപദ്യംശാമിതവാജനാം പ്രതിമധഃ-

പങ്ക്ത്യശങ്കേ കല്പയേത്.

ഭവ

ഗ്രീവായാം ഉപരി മാളികയുടെ കാലുനീളത്തിന്റെ മുകളിൽ,
ത്രിദണ്ഡപരിശിഷ്ടാംശേ മൂന്നു ദണ്ഡുമാത്രം നീക്കി ശേഷംതാഴെ
യുള്ളപൊക്കത്തേ, ചതുർഭാജിതേ-നാലായിട്ടു പകർത്താൽ അതിൽ,
മൂലാംശം തൃതീയകം തുര്യമംശകം ച ദശധാ കൃതപാ-താഴത്തേ

അംശകത്തേയും മൂന്നാമത്തേ അംശകത്തേയും നാലാമത്തേ അംശകത്തേയും പത്തായിട്ടു പകുപ്പു. അധഃ പങ്ക്തൃംശകേ— താഴത്തേ പത്തു് അംശത്തിൽ, ത്രിഭിഃ ആലിംഗാഹപയപട്ടികാം—മൂന്നംശംകൊണ്ടു ശിവലിംഗംപോലെ കുതയോടും വാജനത്തോടുംകൂടിയ പടിയേ ഉണ്ടാക്കൂ. ഉഭാഭ്യാം അന്തരീം-രണ്ടംശം കൊണ്ടു ഗുളത്തേ ഉണ്ടാക്കൂ. പഞ്ചഭിഃ സ്വദൃച്ഛംശാഹിതവാജനാം പ്രതിം ച കല്പയേത്—പിന്നെ അഞ്ചംശമുള്ള തുകൊണ്ടു പടിയേയും തന്റെ രണ്ടംശംകൊണ്ടു് വാജനത്തോടും കൂടിയുണ്ടാക്കൂ.

(വ്യാ-൨.) ഇനി മൂന്നു ശ്ലോകംകൊണ്ടു മീതേ മീതേ നിലയുടെ ഭിത്തിലുംകാരത്തേ ചൊല്ലുന്നു:—

ഗ്രീവ എന്നു മേലേനിലയുടെ കാൽ നീളം; അതിന്റെ മേലേ അററത്തു മൂന്നു ദണ്ഡ് ഇട്ടേച്ചു ശേഷംകൊണ്ടു നാലു പകുത്താൽ നടേത്തേതിനേയും മൂന്നാമതിനേയും നാലാമതിനേയും പത്തു പകുത്താൽ നടേത്തേ പത്തംശത്താൽമൂന്നുകൊണ്ടു് ആലിംഗപട്ടത്തേയും രണ്ടുകൊണ്ടു ഗുളത്തേയും അഞ്ചംശംകൊണ്ടു പടിയേയുണ്ടാക്കുക. അപ്പടി തന്നിൽ രണ്ടംശമുള്ള വാജനത്തോടുകൂടി ഇരിക്കയുംവേണം.

ശാല കൂടഗവാക്ഷകാദിരുചിരാം

ഭിത്തിം ദ്വിതീയേ തൃതീ-

യേഃശേ പഞ്ചഭിരുത്തരം ച വളഭിം

ഭൂതദിപാദ്യജ്ജപലാം

തുഷ്ടേഃശേ ദശഭിർദ്വിക് ഷപ്തമുഖപ-

ദ്വ്യാധ്യം കഃപാതം തതഃ

സസ്വപാഞ്ചിംഗഹവിണ്ഡിമൂർധപനിഹിതൈർ-

ദണ്ഡൈശ്ചിഭിഃ കല്പയേത്.

മുൻ

ദ്വിതീയേ ശാലകൂടഗവാക്ഷകാദിരുചിരാം ഭിത്തിം- രണ്ടാമത്തേ അംശകത്തുങ്കൽ ശാലകളോടും കൂടങ്ങളോടും ജാലകങ്ങളോടും കാലകളോടുംകൂടിയ ഭിത്തിയേ ഉണ്ടാക്കൂ. തൃതീയേ പഞ്ചഭിഃ ഉത്തരം പഞ്ചഭിഃ ഭൂതദിപാദ്യജ്ജപലാം വളഭിം ച-മൂന്നാമത്തേ പത്തംശത്തിൽ അഞ്ചുകൊണ്ടു് കല്പുത്തരത്തേയും, ഭൂതങ്ങളോടും ഗജസിംഹാദി കളോടുംകൂടിയിരിക്കുന്നവളരിനേയുണ്ടാക്കൂ. തുഷ്ടേഃശേ ദശഭിഃ-നാലാമത്തേ പത്തംശത്തിൽ, ദ്വിക് ഷപ്തമുഖപദ്വ്യാധ്യം

കപോതം-രണ്ടാംശംകൊണ്ട് മുഖപട്ടികയോടും കൂടിയിരിക്കുന്ന കപോതകത്തേ ഉണ്ടാക്കൂ. തതഃ ഉൽഭാപനിഹിതൈഃ ത്രിഭിഃ ദണ്ഡൈഃ സ്വസ്വാംശ്രീം ഗൃഹപിണ്ഡിം കല്പയേത്-മുമ്പിൽ മുകളിൽ മൂന്നു ദണ്ഡിനേ നീക്കിയിരിക്കുന്നതുകൊണ്ട് കാലുകളോടു കൂടിയിരിക്കുന്ന ഗൃഹപിണ്ഡിയാകുന്ന ഭിത്തിയേയുമുണ്ടാക്കൂ.

(വ്യാ-൨.) ശാലാകൂടം ജാലകം എന്നു തുടങ്ങിയുള്ള വരേറ കൊണ്ടു ശോഭിച്ചിരിക്കുന്ന ഭിത്തിയേ രണ്ടാംശംകൊണ്ട് ഉണ്ടാക്കൂ. മൂന്നാമതിലേ പത്താംശത്തിൽ അഞ്ചുകൊണ്ട് ഉത്തരത്തേയും, അഞ്ചാംശംകൊണ്ട് ഭൂതമൃഗാദികളേക്കൊണ്ടു ശോഭിച്ചിരിക്കുന്ന വളഭിന്ദേയും, നാലാമതിലേ പത്താംശംകൊണ്ട്, രണ്ടാംശംകൊണ്ട് ഉണ്ടാക്കിയിരിക്കുന്ന മുഖപ്പടിയോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന കപോതത്തേയും, പിന്നെ മേൽ ഇട്ടേച്ച മൂന്നു ദണ്ഡുകളേക്കൊണ്ടു പ്രാസാദത്തിന്നു വിധിച്ച കാലുകളോടുംകൂടിയിരിക്കുന്ന ഗൃഹപിണ്ഡിയേയും ഉണ്ടാക്കുക.

തലേ ചാതീയേ വിദിശാസു കൂടാൻ

ദിശാസു ശാലാശ്ച തദന്തരേഷു

നാസീർദ്വിശോ വാ രചയേദ്വിശാസു

മുതീരജാദ്യഃ ശിഖരേ ച നാസീഃ. ൩൦

ചിതീയേ തലേ-രണ്ടു നിലയുള്ളതാണു്, വിദിശാസു കൂടാൻ-കോണുകളിൽ കൂടങ്ങളേയും; ദിശാസു ശാലാഃ ച - ദിക്കുകളിൽ ശാലകളേയും, തദന്തരേഷു ദ്വിശഃ നാസീഃ വാ-ശാലാകൂടങ്ങളുടെ ഇടയിൽ ഒന്നുതാൻ രണ്ടുതാൻ നാസികകളേയും, ശിഖരേ അജാദ്യഃ മുതീഃ ച രചയേത്-ശിഖരത്തുകൽ, ബ്രഹ്മാവ് കിഴക്ക്, ദക്ഷിണാമുത്തി തെക്ക്, നരസിംഹം പടിഞ്ഞാറ്, കൃഷ്ണൻ വടക്ക്-ഇങ്ങനെ നാലുമുതികളേയും മരംകൊണ്ടുതാൻ കല്പിക്കൊണ്ടുതാൻ ഉണ്ടാക്കിപ്പൂ.

(വ്യാ-൨.) രണ്ടാംനിലയിൽ കോണുകളിൽ കൂടങ്ങളേയും, ദിക്കുകളിൽ ശാലകളേയും, ശാലാകൂടാന്തരങ്ങളിൽ നാസികകളേ (യം) ഈരണ്ടായിട്ടുതാൻ പണിചെയ്ക. പിന്നെ പടിക്കുകളിൽ കീഴുതുടങ്ങി ബ്രഹ്മൻ ദക്ഷിണാമുത്തി നരസിംഹം ശ്രീകൃഷ്ണൻ എന്നീ മുതികളേയും, ശിഖരങ്ങളിൽ ഗജത്തിൻതാൻ (?) നാസികകളേയും ഉണ്ടാക്കുക.

ബാഹ്യാന്തരേണ രഹിതേ വിഗതോർദ്ധപക്രമേ
 ഗ്രീവാന്തരേ നിജഗജാംശകൃശാഗ്രകഡ്യേ
 നൃസ്പോത്തരം നൃസതു രത്ര ലുപാസ്തുലാസ്ഥ-
 പാദേഷു ലഗ്നശിരസശ്ചരണാർദ്ധലംബാഃ. നൃപ

ഗ്രീവാന്തരം-മാളികയുളളടത്തു മേലേ നിലയുടെ കാൽനീ
 ഉത്തുകൽ; ബാഹ്യാന്തരേണ രഹിതേ വിഗതോർദ്ധപക്രമേ-പുറ
 ത്തേ ഭിത്തിയും ഉത്തരവും കൂടാതെയും മുകളിൽ കൂടംകൂടാതെയും;
 നിജഗജാംശകൃശാഗ്രകഡ്യേ-മേല്പോട്ട് എട്ടൊന്നു കുറഞ്ഞിരിക്കുന്ന
 ഭിത്തിയുടെ പുറത്തു്; ഉത്തരം നൃസ്യ-ഉത്തരത്തേ വെച്ചു്; തത്ര തുലാ
 സ്ഥപാദേഷു ലഗ്നശിരസഃ ലുപാഃ നൃസതു-അവിടെ തുലാങ്ങളുടെ
 പുള്ളത്തു വളഞ്ഞുള്ള കാലുകളേ നിർത്തി അത്തുണുകളുടെ മുക
 ലിൽ പടിപ്പറത്തു കഴുക്കോലുകളുടെ ചുവടു വരുമാറു കഴുക്കോലു
 കളേ; ചരണാർദ്ധലംബാഃ - കാലിൽ പാതിയോളം താണിരിക്ക
 മാറു് ഉറപ്പിപ്പു.

(വ്യാ-൨.) ഇനി മറെറാര പ്രകാരം ഗ്രീവത്തേ ചൊല്ലുന്നു:—

ബാഹ്യാന്തരം കൂടാത്തടത്തു മേൽ കൂടവുമില്ലാതെ
 ഇരിപ്പു. അവിടെ ഒരു ഗ്രീവ വേണമെങ്കിൽ ചുവടുവണ്ണത്തിൽ
 എട്ടൊന്നു കുറഞ്ഞല്ലോ സാമാന്യം ഭിത്തിക്കു് അഗ്രവണ്ണം. ആ
 ഭിത്തിമേലുത്തരാവെച്ചു കഴുപ്പലകയുമിട്ടു് കഴുപ്പലകയ്ക്കു നേരെ തുലാ
 മിരുത്തി ആ തുലാങ്ങളിൽ ഓരോ തുണുനാട്ടി ആ തുണുകളിലുറ
 പ്പിക്കണം. കഴുപ്പലകയുടെ അഗ്രങ്ങൾക്കു കാലിവരത്തിൽ
 പാതി ഇറത്താഴിച്ചയം വേണം.

അനന്തരം ജാത്യാദികളായ മഹാപ്രാസാദങ്ങളുടെ സ്വരൂപത്തേ പറ
 യുന്നു:—

പ്രാസാദാശ്രിതലാഭിഭാസതലനി-
 ഷ്ടാ ജാതയഃ സ്ഥാണസു-
 യ്യാദ്യൈരോജസമൈഃ കരൈഃ പരിമിതാ-
 ശ്വാസപ്കരേവ്വർധിതൈഃ
 ഷോഡശാ വഹ്നിതലാദയോ ദ്വയധമ-
 ധ്വ്യത്രൈഷ്വക്ത പ്കൃപാ പൃഥഗ്-
 വ്യാസാദ്യുശ്ശുണാംശകാധികസമ-
 ണേധാശ്ച തേ പ്രായശഃ. നൃപ

ജാതയഃ പ്രാസാദഃ-ജാതികളാകുന്ന പ്രാസാദങ്ങൾ ത്രിത
ലാഭിഭാസതലനിഷ്ഠഃ- മൂന്നു നില തുടങ്ങി പന്ത്രണ്ടു നിലവരെയും
ഉണ്ടായിരിക്കുന്നു. സ്ഥാനസൂത്ര്യംഃ ഓജസമൈഃ ആസപ്തതഃ
വർദ്ധിതൈഃ കരൈഃ പരിമിതാഃ ച-പതിനൊന്നു കോൽ പന്ത്ര
ണ്ടു കോൽ പതിമൂന്നുകോൽ പതിന്നാലുകോൽ ഇങ്ങനെ ഒര
റായും ഇരട്ടയായുമുള്ള സംഖ്യകളെക്കൊണ്ടു വർദ്ധിച്ച് വർദ്ധിച്ച്
അരപത്തിയൊമ്പതുകോൽ ഏഴുപതു കോൽ വരെയുമുള്ള മുഴക്കോ
ലുകളെക്കൊണ്ടു ഉത്തരനീളം അളവായിട്ടു മിരിക്കും. വാണിതലാ
ഭയഃ ദ്വയമമദ്ധ്യത്രേഷ്ടകം ഷപ്തം പൃഥക് ഷോഡശ - ഈ ത്രിത
ലാഭികൾ പതിനൊന്നുകോലും പന്ത്രണ്ടുകോലും അധമം ത്രിതലം;
പതിമൂന്നുകോലും പതിന്നാലുകോലും മദ്ധ്യമം ത്രിതലം; പതിന
ഞ്ചും പതിനാറും കോൽ ഉത്തമം ത്രിതലം; ഇങ്ങനെ പരിനേഴ
കോൽ തുടങ്ങി ഇരുപത്തിരണ്ടു കോൽ വരെയും അധമമദ്ധ്യമോത്ത
മഭേദേന നാലു നിലയായുള്ളു. ഇരുപത്തിമൂന്നു തുടങ്ങി ഏഴുപതു
കോൽ വരെയും ഓരോരോ നിലകൾക്കു ആറാറു പ്രകാരം വരും.
തേ പ്രായശഃ വ്യാസാദ്യം ശതൃണാം ശക്തികസമുത്സേധാഃ ച-
ഈ പ്രാസാദങ്ങൾക്ക് മിക്കവാറും തന്റെ വിസ്താരത്തേ ഏഴാ
യിട്ടു പക്ഷത്തിൽ മൂന്നംശം കൂടിയുള്ള വിസ്താരത്തോളം പൊക്കവു
മുണ്ടാകും. അപ്പോൾ പന്ത്രണ്ടു നിലയ്ക്കു ഏഴുപതു കോൽ
വിസ്താരവും നാലുകോൽ പൊക്കവും വരും.

(വ്യാ-൨.) ഇനി ജാതികളനുവികല്പാഭാസങ്ങളെന്ന് നാലു
മഹാപ്രാസാദങ്ങളുള്ളതിൽ നാലു ജാതിമഹാപ്രാസാദം എന്നു
ത്തേ ചൊല്ലുന്നു:—

മൂന്നു നില ആദിയാതി പന്ത്രണ്ടു നില ഒട്ടകമായി
ജാതിപ്രാസാദങ്ങൾ ഭവിക്കുന്നു. പതിനൊന്നു തുടങ്ങി അരപ
ത്തൊമ്പതോളം ഒരാപ്പെട്ടും, പന്ത്രണ്ടു തുടങ്ങി ഏഴുപത്തോളം ഇര
ട്ടപ്പെട്ടും ഉള്ള കോലുകളെക്കൊണ്ടു അളക്കപ്പെട്ടിരിക്കയും വേണം.
ഈ ഓജയുഗങ്ങളിൽ വെച്ചേ അധമമദ്ധ്യമോത്തമകുടുംബപിത
തക്കവാറു മൂന്നു നില തുടങ്ങിയുള്ളവ ഓരോ നിലതോറുമാറാറു
പ്രകാരം ഓരോകോൽ തോറും വരികയും ചെയ്യും. ഈ മഹാ
പ്രാസാദങ്ങൾ മിക്കവാറും വീതിയിൽ ഏഴെട്ടു മൂന്നുകൂടി കൂടി

യത്ത് ഇവരമായി ഇരിക്കുകയും ചെയ്യും. ഇവിടെ പതിനൊന്നു കോൽപ്പർഷ ഓജാധമം ത്രിഭൂമി; പതിനുമൂന്നോൽ ഓജമദ്ധ്യമം ത്രിഭൂമി; പതിനഞ്ചോൽ ഓജോത്തമം ത്രിഭൂമി; പതിനേഴോൽ യുഗാധമം ത്രിഭൂമി; പതിനാലോൽ യുഗമദ്ധ്യമം ത്രിഭൂമി; പതിനാറോൽ യുഗോത്തമം ത്രിഭൂമി; പതിനേഴോൽ ഓജാധമം ചതുർഭൂമി. ഇങ്ങനെ മേല്പൊട്ട് ഒക്കെ കണ്ടുകൊൾക.

വിശേഷോദ്യേഷ ഷട്ഷഷ്ട്യസമസമകരൈ-
രണ്ണിഭൈമാദയഃ സ്വ-

ശ്ചന്ദോ ഹസ്തൈർനവാശാദിഭിരിഷ്വരസപ-
ഞ്ചാശദന്തൈഃകല്പാഃ

പഞ്ചക്ഷോദ്യാശ്ച സർവ്വ പ്രതിതലമുതദി-
ന്നാ വിവസ്വത്തലാന്താ

രുദ്രാദ്യേകോനതാനാവധിഭിരുദധാഭി-
ത്വാദ്യഥാഭാസസംജ്ഞാഃ

നൃന്ദ

വിശേഷോദ്യേഷ ഷട്ഷഷ്ട്യസമസമകരൈഃ അണ്ണിഭൈമാദയഃ ചന്ദോഃ സ്വഃ - പതിമൂന്നോൽ പതിനാലോൽ തുടങ്ങി അറുപത്തിയഞ്ചോൽ അറുപത്തിയാറോൽ വരെയും ഉള്ള അളവായിട്ട് നാലുനില തുടങ്ങി പന്ത്രണ്ടു നിലവരെ ഉണ്ടാക്കുന്ന പ്രാസാദങ്ങൾക്ക് 'ചന്ദ'മെന്നു പേരാകുന്നത്. നവാശാദിഭിഃ ഇഷ്ടരസപഞ്ചാശദന്തൈഃ ഹസ്തൈഃ പഞ്ചക്ഷോദ്യാഃ വികല്പാഃ-ഒമ്പതു കോലും പത്തുകോലും തുടങ്ങി അമ്പത്തിയഞ്ചോലും അമ്പത്തിയാറോലും വരെയുള്ള കോലുകളെക്കൊണ്ട് അളവായി അഞ്ചു നിലതുടങ്ങി പന്ത്രണ്ടു നിലവരെയും 'വികല്പ' എന്നു പേരായ പ്രാസാദങ്ങളുണ്ടാക്കാം. സർവ്വ പ്രതിതലം ഋതുഭിന്നാഃ വിവസ്വത്തലാന്താഃ - ഈ പ്രാസാദങ്ങൾ രണ്ടുവകയും നിലകൾ തോറും ഓജയുഗവശാത് അധമമദ്ധ്യമോത്തമഭേദേന ആറാറു പ്രകാരമായി പന്ത്രണ്ടു നില വരെയും വരും. അഥ രുദ്രാദ്യേകോനതാനാവധിഭിഃ ഉദധിഭൂത്വാദി ആഭാസസംജ്ഞാഃ - പിന്നെ പതിനൊന്നു കോലും പന്ത്രണ്ടുകോലും തുടങ്ങി നാല്പ്പത്തിയേഴുകോലും നാല്പ്പത്തിയെട്ടു കോലും വരെ നാലുനില തുടങ്ങി പന്ത്രണ്ടു നിലവരെയും 'ആഭാസ'മെന്നു പേരായ പ്രാസാദങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കാം.

(പ്രാ-൨.) ഇനി, ഛന്ദവികല്പാഭാസങ്ങളേ ചൊല്ലുന്നു:—
 പതിമുക്കോലും പതിന്നാൽകോലും ആദിയായി അറു
 പത്തേഴുകോൽ ഒട്ടക്കമായും, ഒറ്റപ്പെട്ടും ഇരട്ടപ്പെട്ടും ഉള്ള
 കോലുകളേക്കൊണ്ടു നാലു നില ആദിയായിട്ട് ഛന്ദപ്രാസാദങ്ങൾ
 ഭവിക്കുന്നു. പിന്നെ ഒമ്പതു പത്തു തുടങ്ങി അമ്പത്തഞ്ച് അമ്പ
 ത്താറ് ഒട്ടക്കമായ കോലുകളേക്കൊണ്ടു അഞ്ചുനില തുടങ്ങി വിക
 ലപ്രാസാദങ്ങൾ ഭവിക്കുന്നു. പിന്നെ ഒമ്പതു പത്തുതുടങ്ങി അമ്പ
 ത്തഞ്ച് അമ്പത്താറ് ഒട്ടക്കമായ കോലുകളേക്കൊണ്ടു അഞ്ചുനില
 തുടങ്ങി വികല്പപ്രാസാദങ്ങൾ ഭവിക്കുന്നു. ഇവ ഒക്കെയും നടേ
 ണ്ണേപ്പോലെ ഓരോനിലകൾത്തോറും ആറാറുപ്രകാരം വരികയും
 ചെയ്യും. പന്ത്രണ്ടുനിലയോളം ചെല്ലുകയും ചെയ്യും. പിന്നെ പതി
 നൊരുകോൽ തുടങ്ങി നാല്പത്തു കോലോളമുള്ള കോലുകളേ
 കൊണ്ടു നാലുനില തുടങ്ങി ആഭാസപ്രാസാദങ്ങളും ഭവിക്കുന്നു.

ആഭാസേത്ര ചതുസ്തലാദിശിവഭൂ-
 മ്യന്തം പൃഥഗ്വേദഭൂ-
 ദാധ്യം ദ്വാദശമന്തിമം ദ്വയ്വമ-
 ധ്വാദികൃമാത് ഷഡ്ഭിദം
 ഷഷ്ടിജാതിഗൃഹേ ഭിദാഃ കരവശാ-
 ച്ഛന്ദഃ ഷഡ്നാസുതഃ
 ഷട്കോനാശ്വ വികല്പധാമനി തഥാ-
 ഭാസേ ദശോനാസുതഃ.

നൃപ്

അത്ര ആഭാസേ-ഈ ആഭാസപ്രാസാദത്തുകൽ; പൃഥക് വേ
 ദഭേദാധ്യം ചതുസ്തലാദി ശിവഭൂമ്യന്തം-വെച്ചേറേ നന്നാലുകോൽ
 നാലുനില തുടങ്ങി പതിനൊന്നു നിലവരെയും വരും. അന്തിമം
 ദ്വാദശം ദ്വയ്വമധ്വാദികൃമാത് ഷഡ്ഭിദം-ഒട്ടക്കത്തേ പന്ത്ര
 ണ്ടു നിലയ്ക്കു അധമമദ്ധ്യമോത്തമക്രമേണ നാല്പത്തിമൂന്നു കോലു തു
 ടങ്ങി നാല്പത്തിയെട്ടുകോലുവരെയും ആറു പ്രകാരം വരും. ജാതി
 ഗൃഹേ കരവശാത് ഷഷ്ടിഃ ഭിദാഃ-മുമ്പിൽ പറഞ്ഞ ജാതിപ്രാ
 സാദങ്ങൾ കോൽപ്പർഷയിൽ നോക്കുമ്പോളുപതു പ്രകാരമുണ്ടാ
 കും; ത്രിതലാദി ദ്വാദശതലാന്തവും കൂടി. ഛന്ദഃ ഷഡ്നാഃ-ഛന്ദ
 പ്രാസാദങ്ങൾ കോൽപ്പർഷയിൽ അമ്പത്തുനാലുപ്രകാരം വരും.
 ചതുസ്തലാദിദ്വാദശതലാന്തം വികല്പധാമനി തതഃ ഷട്കോനാഃ-
 വികല്പപ്രാസാദങ്ങൾ നാല്പത്തിയെട്ടുപ്രകാരം വരും പഞ്ചതലാദി

പാദശതലാഞ്ചരം. അഥ ആഭാസേ ദശോനാം-അനന്തരം ആഭാസ പ്രാസാദങ്ങൾ മുപ്പത്തിയെട്ടുപ്രകാരം വരും ചതുസ്തലാദി പാദശതലാഞ്ചരം.

(വ്യാ-൨.) ഇനിയും ആഭാസപ്രാസാദത്തേത്തന്നെ ചൊല്ലുന്നു:—

ഇവിടെ ആഭാസപ്രാസാദത്തുകൾ ഭേദമുണ്ട്. നാലു നില തുടങ്ങി പതിനൊന്നു നിലയോളം ഓരോ നില തോറും നന്നാലു ഭേദമേയുള്ളൂ. പതിനൊന്നുകൊൽ ഓജാധമചതുസ്തലം; പതിമൂക്കോൽ ഓജോത്തമചതുസ്തലം; പതിനേഴ് കൊൽ യുഗാധമചതുസ്തലം; പതിന്നാലുകൊൽ യുഗോത്തമചതുസ്തലം; പതിനേഴ് കൊൽ ഓജാധമചതുസ്തലം ഇങ്ങനെ പതിനൊന്നു നിലയോളം നന്നാലു ഭേദമേയുള്ളൂ; ഒട്ടക്കത്തേ പന്ത്രണ്ടുനില നടത്തേപ്പോലെ. രണ്ടിലും, അധമചതുസ്തലമോത്തമക്രമാൽ ആറുപ്രകാരം തന്നെ ഉണ്ടുതാനും. ഈ പണ്ണമാകുമ്പോൾ കോൽവശാൽ ജാതിപ്രാസാദങ്ങൾ അറുപതുപ്രകാരമുണ്ടാം; രണ്ടുതരം അമ്പത്തിനാലു പ്രകാരം; വികല്പം അമ്പത്തെട്ടു പ്രകാരം; ആഭാസം മുപ്പത്തെട്ടു പ്രകാരമുണ്ടാം.

അനന്തരം വൃത്തപ്രാസഭേദത്തെ പറയുന്നു:—

സ്വാഭീഷ്ടനാഥോ ദശയുക്തസപ്ത-

ശതാംശിതേ വിശപലസച്ഛതാംശഃ

യസ്മൈന മാണന പരിഭ്രമയ്യ

വൃത്താന്തകം വേശ്ത സമാതനോതു.

നൃദി

സ്വാഭീഷ്ടനാഥോ ദശയുക്തസപ്തശതാംശിതേ - തന്നിരിക്ക ഇഷ്ടമായിരിക്കുന്ന പ്രാസാദത്തിന്റെ ചുറ്റിനേ എഴുത്തുററിൽ പത്ത് അംശമാക്കിയാൽ അതിൽ, വിശപലസച്ഛതാംശഃ യഃ-എന്നുററി പതിമൂന്ന് അംശം കൂടിയാൽ എത്രയെന്ന് അറിഞ്ഞത്; തന്ന മാണന പരിഭ്രമയ്യ വൃത്താന്തകം വേശ്ത സമാതനോതു—ആ എററി പതിമൂന്ന് അംശം വ്യാസാർദ്ധം വരുമാറു വൃത്തം വരട്ടു. അപ്പോൾ വൃത്തപ്രാസാദത്തുകൾ ഇഷ്ടമായ ചുറ്റുവരും. പിന്നെ അതന്ന സൂക്ഷ്മമാക്കിക്കൊള്ളൂ.

(വ്യാ-൨.) വൃത്തത്തേച്ചൊല്ലുന്നു:—

തന്നിക്ക് ഇഷ്ടമായി കല്പിച്ച പ്രാസാദത്തിന്റെ ചുറ്റിനേ എഴുത്തുററാരുപതു പക്ഷത്താൽ അതിൽ എററാരുപത്തി

മൂന്നംശം കൊണ്ടു വൃത്തം വീശി വൃത്തപ്രാസാദത്തേ പണിചെയ്തുകൊള്ളുക.

ദീർഘചതുരശ്രപ്രാസാദത്തേപ്പറയുന്നു:—

നാഹാർദ്ധമാനപ്രചയേ ഹരിദ്ഭിർ-
ഭക്തേർണ്ണവാംശൈർവിതതി, തന്നോതു
ആയാമംശൈര്യസമ്മിതൈശ്ച
തുശ്ശുശ്രദീർഘസ്യ, സുരാലയസ്യ. നൃനൃ

നാഹാർദ്ധമാനപ്രചയേ—ഇഷ്ടമായ ചുറ്റിട്ന പാതിയാക്കിയാൽ; ഹരിദ്ഭിഃ ഭക്തേ—ആ പാതിയേ പെണ്ണായിട്ടു പകുത്തതിൽ; അണ്ണവാംശൈഃ വിതതി, ഗൃത്യസമ്മിതൈഃ അംശൈഃ ആയാമം — നാല് അംശങ്ങളേക്കൊണ്ടു് വിസ്താരത്തേയും, ആറു് അംശങ്ങളേക്കൊണ്ടു് നീളത്തേയും; തന്നോതു—ഉണ്ടാക്കൂ. തുശ്ശുശ്രദീർഘസ്യ സുരാലയസ്യ—ദീർഘചതുരശ്രമായിരിക്കുന്ന പ്രാസാദത്തിന്റെ വിധി ഇങ്ങനെ.

(വ്യാ-൨.) ഇനി ചതുരായതപ്രാസാദത്തേ ചൊല്ലുന്നു:—

ചതുരായതപ്രാസാദത്തിന്നു കല്പിച്ച ചുറ്റിന്റെ അർദ്ധത്തേ പകുത്തുകൊണ്ടു്, അതിന്റെ നാലംശങ്ങളേക്കൊണ്ടു് (വിസ്താരത്തേയും) ആറംശത്തേക്കൊണ്ടു് നീളത്തേയുമുണ്ടാക്കിക്കൊള്ളൂ.

ഗജപുഷ്പപ്രാസാദത്തേപ്പറയുന്നു:—

സ്വാഭീഷ്ട പരിണാഹമാനനിചയേ
ധാമുശ്ചതുഷ്ഠിഭാ-
ഗോനൃഷ്ടാദശധാ കൃതേർണ്ണവമിതൈ-
രംശൈഃ പൃഥക്കല്പയേത്
പാർശ്വപദപസുമായതീ മുഖതതം
ച ദ്വ്യംശസൂത്രഭൂമാത്
പ്രായഃ സാംഖ്യീരസാംശനാഹമപി പൃ-
ഷ്ഠം ഹസ്തിപുഷ്പാത്മനഃ. നൃൗ

ഹസ്തിപുഷ്പാത്മനഃ ധാമുഃ—ആനയുടെ പുറവുപോലെ പൂഷ്പഭാഗം വൃത്തമായും, ശേഷം മൂന്നുപുറവും ചതുരമായുമിരിക്കുന്ന പ്രാസാദത്തിന്റെ പണിയിങ്കൽ; സ്വാഭീഷ്ട പരിണാഹമാനനിചയേ—തന്നിക്ക് ഇഷ്ടമായിരിക്കുന്ന ചുറ്റിൽ; ചതുഷ്ഠിഭാഗോനേ-

അരുപത്തിനാലായി പകുത്താലതിലൊരംശം കളഞ്ഞു്, ശേഷം അരുപത്തിമുന്ന് അംശമുള്ളതിന്നേ; അഷ്ടാദശയാ കൃത-പതിനെട്ടായിട്ടു പകുപ്പു. അണ്ണവമിതൈഃ അംശൈഃ പൃഥക് പാർശ്വപ്രവേശസമായതീ മുഖതതിം ച-അതിൽ നാലംശങ്ങൾ കൂടിയുള്ളതോളം രണ്ടു പുറത്തു നീളവും, മുമ്പിൽ വിസ്താരവുമുണ്ടാക്ക. പ്ര്യംശസൂത്രമോത് സാംഖ്രിസാംശനാഹം പൃഷ്ഠം അപി-പിന്നെ രണ്ടംശത്തോളം നീളമുള്ള സൂത്രംകൊണ്ടു പിറകിൽ വൃത്തം വീശുവോൾ, മിക്കവാറും ആറേകാൽ അംശംകൂടിയിടത്തോളം പൃഷ്ഠഭാഗവും വൃത്തമായിട്ട് ഉണ്ടാക്കൂ. ഇങ്ങനെ ഗജപൃഷ്ഠത്തുകലേ വിധി.

(വ്യ-൨.) ഇനി ഹസ്തിപൃഷ്ഠപ്രാസാദത്തേ ചൊല്ലുന്നു.

ഹസ്തിപൃഷ്ഠപ്രാസാദത്തിന്നു കല്പിച്ച ചുറ്റിന്റെ അരുപത്തിനാലാലൊന്നുകളഞ്ഞു് ശേഷത്തേ പതിനെട്ടംശിച്ചാൽ നാലംശംകൊണ്ടു രണ്ടു പുറത്തേ നീളത്തേയും, മുമ്പിലേ വിസ്താരത്തേയും വെച്ചേറേ കല്പിക്ക. പിന്നെ പൃഷ്ഠത്തേ രണ്ടംശംകൊണ്ടു വീശിക്കൊള്ളുക. ആ പൃഷ്ഠം മിക്കവാറും ആറേകാലംശം ചുറ്റായി ഇരിക്കും താനും.

ദീർഘവൃത്തപ്രാസാദത്തേ പറയുന്നു:—

ഭാഗദപയേ ദ്വിരദപൃഷ്ഠസമുക്തരീത്യാ
വൃത്തീകൃതേ തദ്ഭയാന്തരഭാഗദൈർഘ്യം
സേപധ്വമാംശതോ വിരഹിതേന ഗുണാംശകേന
വൃത്തായതേ വിതന്തയാത് സുരവർച്ചധിഷ്ഠേ ൧. നൃപ

വൃത്തായതേ സുരവർച്ചധിഷ്ഠേ ൧ - വൃത്തദീർഘമായിരിക്കുന്ന പ്രാസാദത്തുകൽ; ഭാഗദപയേ ദ്വിരദപൃഷ്ഠസമുക്തരീത്യാ വൃത്തീകൃതേ-മുമ്പിലും പിറകിലും ഗജപൃഷ്ഠത്തുകൽ പുറത്തുപോലെ പതിനെട്ടാക്കിയതിന്റെ രണ്ടംശം കൊണ്ടു വൃത്തമുണ്ടാക്കി; തദ്ഭയാന്തരഭാഗദൈർഘ്യം-ആ വൃത്താർദ്ധങ്ങൾ രണ്ടിന്റെ ഇടയിൽ രണ്ടു പാർശ്വത്തുകൽ നീളത്തേ; സേപധ്വമാംശതഃ വിരഹിതേന ഗുണാംശകേന വിതന്തയാത്-അഷ്ടാദശം മൂന്നിൽ ഇരട്ടിച്ചതിൽ തന്റെ ഇരുപത്തിയൊന്നിൽ ഒരംശംകുറച്ച് ശേഷംകൊണ്ടു നീളത്തേയും വരുത്തു. ഇങ്ങനെ ദീർഘവൃത്തവിധി.

(വാ-൨.) ഇനി വൃത്തായതപ്രാസാദത്തേ ചൊല്ലുന്നു:—

വൃത്തായതപ്രാസാദമുതൽ, ഹസ്തിപുഷ്പമുതൽ ചൊല്ലിയ പോലെ, രണ്ടുതലയും വൃത്തമാക്കി ചമച്ചാൽ അതുരണ്ടിന്റേയും ഇടയിലുള്ള നീളത്തേ, തന്റെ ഇരുപത്തിഒന്നാലൊന്നിനോടുകൂടാതെ ഇരിക്കുന്ന മൂന്നംശങ്ങളേക്കൊണ്ട് ഉണ്ടാക്കിക്കൊള്ളൂ.

ഷട്കോണായ പ്രാസാദത്തേ പറയുന്നു:—

ഷോഡശ വിഭജ്യ നിജവാഞ്ചരിതമാനരാശി-

മംശായതാനി പരികല്പ്യ ഷഡശ്രകാണി

കല്യാദ് ഗുഹം രസപടം ദ്വിഗുണാംശമാനോ-

വ്യാസോംശിതേത്ര തിഥിഭിക്നയനാംശഹീനഃ.

[നൂൻ

നിജവാഞ്ചരിതമാനരാശിം ഷോഡശ വിഭജ്യ-തന്നിക്ക് ഇഷ്ടമായിരിക്കുന്ന ചുറ്റിനേ ആറായിട്ടു പകർത്ത്, അംശായതാനി ഷഡശ്രകാണി പരികല്പ്യ-അതിലോരോ അംശത്തോളം നീളമായിട്ട് ആറു ഉത്തരങ്ങളേ തമ്മിൽ കൂട്ടി ആറു കോണാക്കൂ. രസപടം ഗുഹം കല്യാദ്-ഇങ്ങനെ ഷട്കോണായ പ്രാസാദത്തേ ഉണ്ടാക്കൂ. അത്ര ദ്വിഗുണാംശമാനഃ തിഥിഭിഃ അംശിതേ നയനാംശഹീനഃ വ്യാസഃ-ഇവിടെ രണ്ടംശങ്ങൾ തമ്മിൽ കൂടിയ വ്യാസത്തേ പതിനഞ്ചായി പകർത്താൽ, അതിൽ രണ്ടംശം എത്രയെന്നാൽ അത്രയും ഉത്തരനീളം ഇരട്ടിച്ച വിസ്താരത്തിൽ തന്നെ കളവു. ശേഷം പ്രാസാദത്തിന്റെ പൂർവാപരവിസ്താരമായിവരും. ഈ വിസ്താരം ദണ്ഡായിട്ടും വരും.

(വ്യാ-൨.) ഇനി ഷഡശ്രപ്രാസാദത്തേ ചൊല്ലുന്നു:—

തന്നാൽ ശ്രദ്ധിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ചുറ്റിനേ ആറു പകർത്താൽ ഓരോ അംശം നീളമായിട്ടു ആറംശങ്ങളേയും കല്പിച്ചാൽ ഇവിടെ വിസ്താരം രണ്ടംശമായി ഭവിക്കുന്നു. തന്നെ കൊണ്ടു പതിനഞ്ചാട്ടാൽ രണ്ടംശം കുറഞ്ഞിരിക്കയും വേണം. ഇങ്ങനെ ഷട്കോണായിട്ടുള്ള പ്രാസാദത്തേ ഉണ്ടാക്കിക്കൊള്ളുക.

അഷ്ടാശ്രപ്രാസാദത്തേ പറയുന്നു:—

സ്വാഭീഷ്ടനാഹേ ദശധാ വിഭക്തേ

വ്യാസസ്രിഭാഗൈർദ്വിഷഡംശിതേ/സ്തിൻ

വ്യാസേ ശരംശൈർദ്വിഹിതായതാംസ്യ-

ദശ്രീംശ കല്യാദ് വസുകോണധാമ്യഃ.

൧൦

വസുകോണധാതും സ്വാഭാവികാനാമോ ദശധാ വിഭക്തേ-അഷ്ടകോണായ പ്രാസാദത്തിന്ന് തനിക്ക് ഇഷ്ടമായിരിക്കുന്ന ചുറ്റിനേ പത്തായിട്ട് പകുത്താൽ, ത്രിഭാഗൈഃ ദ്വാസഃ-അതിൽ മൂന്നും ശംകൂടിയതു പ്രാസാദത്തിന്റെ വിസ്താരം. അസ്തിൻ ദപിഷഡം ശിതേ-ആ വിസ്താരത്തേ പന്ത്രണ്ടായിട്ട് പകുത്തതിൽ, ശരാംശൈഃ വിഹിതായതാൻ തദസ്തിൻ ച കർത്വാത്-അഞ്ചംശങ്ങളേക്കൊണ്ട് ഉത്തരനീളമുണ്ടാക്കി ഏട്ടത്തരങ്ങളും തമ്മിൽകൂട്ടി അഷ്ടാശ്രമായ പ്രാസാദത്തേ ഉണ്ടാക്കൂ.

(പ്രാ-൨) ഇനി അഷ്ടാശ്രപ്രാസാദത്തേ ചൊല്ലുന്നു:—

അഷ്ടാശ്രപ്രാസാദത്തിന്റെ ഓരോ അംശങ്ങളുടെ നീളത്തേയും കല്പിച്ച് ചുറ്റിനേ പത്തു പകുത്താൽ മൂന്നംശങ്ങളേക്കൊണ്ട് വിസ്താരത്തേയും, വിസ്താരത്തേ പന്ത്രണ്ടംശിച്ചാൽ അഞ്ചംശങ്ങളേക്കൊണ്ട് അതിന്റെ ഓരോ അംശങ്ങളുടെ നീളത്തേയും ഉണ്ടാക്കുക.

മൂലാദ്രാശിഖരം യുഗാശ്രരചിതം

ഗേഹം സ്മൃതം നാഗരം

ഗ്രീവാദ്രാശിഖരക്രിയം ഷഡ്വരഗാ-

ശ്രോദ്ഭേദിതം ദ്രാവിഡം

മൂലാദവാ ഗളരോ/വവാ പരിലസദ്-

വൃത്താന്തകം വേസരം

തേഷ്വപകം പ്ലവഗാരന്തലക്ഷ്മസു വിദ-

ദ്ധ്യാദാന്തനഃ സമ്മതം.

൭൧

മൂലാദി ആശിഖരം യുഗാശ്രരചിതം ഗേഹം നാഗരം സ്മൃതം-അധിഷ്ഠാനം തുടങ്ങി താഴികകുടത്തോളം ചതുരശ്രമായിരിക്കുന്ന പ്രാസാദം നാഗരമെന്നു പറയും. ഗ്രീവാദ്രാശിഖരക്രിയം ഷഡ്വരഗാശ്രോദ്ഭേദിതം ദ്രാവിഡം-ഒരു നിലയ്ക്കു മേൽ ഷട്ട് കോണായിട്ടും അഷ്ടകോണായിട്ടുമുള്ള പ്രാസാദം ദ്രാവിഡമെന്നു പറയും. അധിഷ്ഠാനം ചതുരശ്രമായിട്ടുമാം. മൂലാദ് വാ ഗളരഃ വാ പരിലസദ്വൃത്താന്തകം വേസരം-ചുവട്ടിൽ തുടങ്ങിത്താൻ മേൽനിലയുടെ ഗളത്തുതൽ തുടങ്ങിത്താൻ വൃത്തമായിരിക്കുന്ന പ്രാസാദം വേസരമെന്നു പറയും. തേഷു ആത്മനഃ സമ്മതം

ആത്തലക്ഷ്യ(സ) ഏകം വിദദ്ധ്യാത്-ഇങ്ങനെയുള്ള പ്രാസാദങ്ങളിൽ തനിക്ക് ഇഷ്ടമായിരിക്കുന്നതിനേ തനിക്ക് വിധിച്ചിരിക്കുന്ന ലക്ഷണത്തോടുകൂടി പ്രാസാദത്തെ ഉണ്ടാക്കിപ്പു.

(വ്യാ-൨) ഇനി നാഗരാദിപ്രാസാദങ്ങളെ ചൊല്ലുന്നു:—

അധിഷ്ഠാനം തുടങ്ങി ശിവരം കഴിവോളം തന്നെ ചതുരശ്രാകാരമായി പണിചെയ്ത പ്രാസാദം നാഗരമെന്ന് സൂതമായി. അധിഷ്ഠാനം തുടങ്ങി മഞ്ചംകഴിവോളം ചതുരശ്രമായി; പിന്നെ ഗുളംതുടങ്ങി ശിവരം കഴിവോളം ഷഡശ്രമായിത്താൻ അഷ്ടാശ്രമായിത്താൻ ഉള്ളത് ദ്രാവിഡമെന്ന് സൂതമായി. അധിഷ്ഠാനം തുടങ്ങി ശിവരം കഴിവോളം വൃത്തമായിത്താനുള്ളതു വേസരമെന്നും സൂതമായി. ഇവ മൂന്നാലൊന്നിനേ വെച്ചേറേ ലക്ഷണയുക്തമാവണമുണ്ടാക്കുക.

അനന്തരം മുഖമണ്ഡപാദികളെ പറയുന്നു:—

നേത്രേഷുസപ്തദശഭാസഭിരാദിധാത-

സ്താരം വിഭജ്യ വിധുലോകയുഗാംഗഭൂതൈഃ

വിസ്താരമത്ര രചയേന്മുഖമണ്ഡപസ്യ

പാദോനമർദ്ധമഥവാ സമമസ്യ ദൈർഘ്യം. ൧൨

ആദിധാതഃ താര-മുഖപ്രാസാദത്തിന്റെ വിസ്താരത്തേ-നേത്രേഷുസപ്തദശഭാസഭിഃ വിഭജ്യ വിധുലോകയുഗാംഗഭൂതൈഃ മുഖമണ്ഡപസ്യ വിസ്താരം രചയേത്-രണ്ട് അഞ്ച് ഏഴ് പത്ത് പന്ത്രണ്ട് ഈ സംഖ്യകളെക്കൊണ്ടു വിഭജിച്ചാൽ, അതിൽ ഒന്ന് മൂന്ന് നാല് ആറ് അഞ്ച് ഈ സംഖ്യകൊണ്ട് മുഖമണ്ഡപത്തിന്റെ വിസ്താരത്തെ അഞ്ചുപ്രകാരമുണ്ടാക്കാം. അസ്യ പാദോനം അർദ്ധം അഥവാ സമം ദൈർഘ്യം-ഈ മുഖമണ്ഡപത്തിന്നു, വിസ്താരത്തിൽ മൂക്കാലായിട്ടും പാതിയായിട്ടും, എന്നിയേവിസ്താരമുണ്ടായിട്ടും നീളത്തെയുണ്ടാക്കാം.

(വ്യാ-൨) ഇനി മുഖമണ്ഡപത്തെ ചൊല്ലുന്നു:—

മുഖപ്രാസാദത്തിന്റെ വിസ്താരത്തെ രണ്ട് അഞ്ച് ഏഴ് പത്ത് പന്ത്രണ്ട് എന്നിവറ്റാലൊന്നുകൊണ്ടു പകുത്താൽ, ക്രമത്താലേ ഒന്ന് മൂന്ന് നാല് ആറ് അഞ്ച് എന്നീ അംശങ്ങളെക്കൊണ്ടു ഇവിടെ മുഖമണ്ഡപത്തിന്റെ വിസ്താരത്തെ കണ്ടുകൊള്ളുക. പിന്നെ ആ പ്രാസാദവിസ്താരത്തിന്റെ മൂക്കാലുതാൻ

അന്തർഗതം സമം തന്നെതാൻ ആയിട്ടു ദീർഘത്തെയുമുണ്ടാക്കുക.
 വാ ശബ്ദംകൊണ്ട് ഇനി ചലപ്രകാരമുള്ള മുഖമണ്ഡപമെന്നു
 സൂചിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു.

ദണ്ഡ്യാർദ്ധ്യന്തർഗതം മണ്ഡലമവനിമിതേ-

ശ്യാനപിതേ വാസ്തമാരാ

ദോസ്തംവ്യേ മദ്ധ്യഹാരാ ജലധിപരിമിതേ

ബാഹ്യഹാരാദ്രിസംവ്യേ

മയ്യാദാ മൂലധാതഃ പ്രഥമചരമവ-

ജ്ജം മുഖായാമയുക്താഃ

പ്രാകാരാഃ പഞ്ച കാത്യാഃ സ്വരീഹ ചരമസി-

മൈകവിംശശ്ച വാ സ്യാത്. ൭൩

മൂലധാതഃ അർദ്ധേ ദണ്ഡ്യാ അന്തർഗതം മണ്ഡലം-മൂല
 പ്രാസാദത്തുകൽ നിന്നു ചുറ്റും അദണ്ഡു സ്ഥലത്തിന്നു അന്തർ
 മണ്ഡലമെന്നു പേര്. അവനിമിതേ അർദ്ധോന്മുഖപിതേ വാ അ
 ന്തഹാരാ ഒരു ദണ്ഡുതാൻ ഒന്നു ദണ്ഡുതാൻ ചെന്നെടുത്തു്
 അന്തഹാരയാകുന്ന അദ്ധലസ്ഥാനം. ദോസ്തംവ്യേ മദ്ധ്യഹാരാ-
 രണ്ടു ദണ്ഡു ചെന്നെടുത്തു മദ്ധ്യഹാരയാകുന്ന വിളക്കുമാടസ്ഥാനം.
 ജലധിപരിമിതേ ബാഹ്യഹാരാ-നാലു ദണ്ഡു ചെന്നെടുത്തോളം
 ബാഹ്യഹാരയാകുന്ന ശീവേലപ്പുരയുടെ സ്ഥാനം. അദ്രിസംവ്യേ
 മയ്യാദാ-ഏഴു ദണ്ഡു ചുറ്റും ചെന്നെടും മതിലാന്റെ സ്ഥാനം.
 ഇങ്ങനെ പഞ്ചപ്രാകാരങ്ങളേ ഉണ്ടാക്കൂ. പ്രഥമചരമവജ്ജം
 മുഖായാമയുക്താഃ പഞ്ച പ്രാകാരാഃ കാത്യാഃ സ്വരീഹ-ഇവിടെ അ
 ന്തർമണ്ഡലത്തിന്നും, പുറത്തേ മതിലിന്നും ചതുരമായിത്തന്നെ;
 മറ്റൊരു അന്തഹാരാദി മൂന്നിന്നും മുന്തിലേ വശത്തു നീളമേറിയി
 രിക്കുമാറ് പഞ്ചപ്രാകാരങ്ങൾ. ഇഹ ചരമസീമാ ഏകവിംശേ വാ
 സ്യാത്-ഒടുക്കത്തേ മതിൽസ്ഥാനം ഇരുപത്തിയൊന്നെങ്കിലുമാം.

(വ്യാ-൨) മൂലപ്രാസാദത്തുകൽനിന്ന് അര ദണ്ഡു് ചെന്നെ
 ടത്തു് അന്തർമണ്ഡലം; ഒരു ദണ്ഡുതാൻ ഒന്നു ദണ്ഡുതാൻ ചെ
 ന്നെടുത്തു് അന്തഹാരാ; രണ്ടു ദണ്ഡു ചെന്നെടുത്തു മദ്ധ്യഹാരാ;
 നാലു ദണ്ഡു ചെന്നെടുത്തു ബാഹ്യഹാരാ; ഏഴു ദണ്ഡു ചെന്നെടുത്തു
 മയ്യാദാ,-ഇങ്ങനെ പഞ്ചപ്രാകാരങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കപ്പെടണം. പ്രഥമ
 ചരമവർജ്ജമാംവണ്ണം മുഖായാമയുക്തങ്ങളായിരിക്കയും വേണം.

അന്തർമണ്ഡലത്തിന്നും മയ്യാദയ്ക്കും മുഖായാമം വേണ്ട. മറേറവ മൂന്നിന്നും വേണമെന്നു താൽപര്യം. മയ്യാദേടെ സ്ഥാനം ഇരു പത്തൊന്നു ഭണ്ഡുചെന്നേടത്തു കല്പിക്കിലുമാം.

പ്രാസാദസ്ത്രോത്തരസമവധേർജാഗതാന്തസ്ത്ര വാ സ്ത്രോ-
ദ്യാസോ ഭണ്ഡസ്രിവിധ ഉദിതഃ പാദകാന്തസ്ത്ര വാത്ര
നേയശ്ചായം നിജനിജപദാദേകഭണ്ഡഃ സപാദഃ

സാർദ്ധഃ സാംശ്വിത്രയ ഇതി മുഖായാമമാനം സമുക്തം. ൭ ര

പ്രാസാദസ്ത്ര ഉത്തരസമവധേഃ-പ്രാസാദത്തിന്റെ ഉത്തര പ്പിറം തുടങ്ങി മറേറപ്പറത്തേ ഉത്തരപ്പറമോളം താൻ ഭണ്ഡു ആകുന്നു. ജാഗതാന്തസ്ത്ര വാ പാദകാന്തസ്ത്ര വാ വ്യാസഃ ത്രിവിധഃ ഭണ്ഡഃ ഉദിതഃ-ജഗതിയുടെ നീളം താൻ, പാദകാന്തത്തിന്റെ നീളം താൻ മൂന്നുപ്രകാരം ഭണ്ഡിന്റെ നീളം വരും. അയം നിജനിജപദാൽ നേയഃ-ഈ ഭണ്ഡുകൊണ്ടുള്ള അളവ് ഉത്തര ഭണ്ഡാകിൽ ഉത്തരപ്പറത്തു തുടങ്ങിയും, ജഗതാഭണ്ഡാകിൽ ജഗ തീപ്പറത്തു തുടങ്ങിയും, പാദകഭണ്ഡു പാദകപ്പറത്തുനിന്നും തുടങ്ങി അളക്കണം. ഏകഭണ്ഡഃ സപാദഃ സാർദ്ധഃ സാംശ്വിത്രയഃ ഇതി മുഖായാമമാനം സമുക്തം-ഒരു ഭണ്ഡായ്ക്കും ഒന്നേകാൽ ഒന്നര ഒന്നേമുക്കാൽ ഭണ്ഡായിട്ടും അന്തഃപാരാദികളിലേ മുഖായാമം പറയപ്പെട്ടു.

(വ്യാ-൨) ഇനി ഭണ്ഡിനേ ചൊല്ലുന്നു:—

പ്രാസാദത്തിന്റെ ഉത്തരപ്പറ, താൻ ജഗതിപ്പറംതാൻ പാദകപ്പറം താൻ, ആയിരിക്കുന്ന വിസ്താരം ഇവിടെ ത്രിവിധമായാരിക്കുന്ന ഭണ്ഡു ചൊല്ലപ്പെട്ടു. പാദകപ്പറം ഭണ്ഡു ക്കിൽ പാദകപ്പറത്തുനിന്നു ഭണ്ഡു കൊണ്ടുപോകണ്ടു. ജഗതി പ്പറം ഭണ്ഡുക്കൽ ജഗതിപ്പറത്തു നിന്നു പോകണം. ഉത്തര പ്പറം ഭണ്ഡുക്കൽ ഉത്തരപ്പറത്തു നിന്നു പോകണം. പിന്നെ ഒരു ഭണ്ഡുതാനൊന്നേകാൽ ഭണ്ഡുതാൻ ഒന്നര ഭണ്ഡുതാനൊന്നേമുക്കാൽ ഭണ്ഡുതാൻ ഇങ്ങനെ മുഖായാമത്തിന്റെ അളവു ചൊല്ല പ്പെട്ടു.

ഭക്തായാമഗ്രഭൂമാവിഷ്വഭിരിഹ ബഹിർ-

ദ്യാംശകം ത്ര്യംശമന്തഃ

കൃതപാദാന്തർമണ്ഡല ദിക്പരിവൃദ്ധബലിപീ-

രേഷു തദുണ്ഡസമാ,

പ്രാച്യവാച്യഃ സ്വസൃത്രേഷ്ചിരദിഗധിപാ-
ശ്ചാലിതാഃ കിഞ്ചനാതഃ

പ്രാദക്ഷിണ്യാന്മിഥസ്യേ ദിതയ ഇഹ മഹാ-
ദിങ്മവാഃ സമ്മവാശ്വ.

൧൫

ദിക്പരിവൃദ്ധബലിപീഠേഷു—ഇന്ദ്രാദിദിക്പാലന്മാരുടെ ബലിക്കല്ലുകളിൽ, അഗ്രഭൂമൗ ഇഷ്ടഭാഭക്തായാം-മുകളിലേ വൃത്തഭാഗത്തേ അഞ്ചായിട്ടു പക്ഷരാൽ, ബഹിഃ ദ്വംശകം അന്തഃത്വംശകം ച കൃതപാ-പുറത്തു രണ്ടംശകവും, അകത്തു മൂന്നംശകവും വരുമാറ്, അന്തർമണ്ഡലേ തദ്ദണ്ഡസീമാ- അന്തർമണ്ഡലത്തുകലേ അരണ്ഡധിന്റെ അറുതി വരുത്തു. പ്രാച്യവാച്യഃ സ്വസൃത്രേഷു-ഇശാനൻ തുടങ്ങി നിരൂതിവരേയും കിഴക്കും തെക്കുമുള്ള ബലിക്കല്ലുകൾ തന്റെ സൂത്രത്തുകൽ തന്നെ വരും. ഇന്ദ്രാദിഗധിപാഃ പ്രാദക്ഷിണ്യാത് കിഞ്ചന ചാലിതാഃ-വരണാദിസോമാന്തം മൂന്നു പ്രാദക്ഷിണ്യമായി അല്പം മാറി ഇരിക്കണം. തേ ദിതയേ മിഥഃ മഹാദിങ്മവാഃ സമ്മവാഃ ച-രണ്ടു ബലിക്കല്ലുകൾതമ്മിൽ ദിക്കു നോക്കി അഭിമുഖമായും വരണം. ഇന്ദ്രൻ വരണനേ നോക്കും. യാൻ സോമനേ നോക്കും. അഗ്നി നിരൂതിയേ നോക്കും. വായു ഇശാനനേ നോക്കും. കോണു നോക്കി ഒന്നുമിരിക്കയുമില്ല. വലത്തു കണ്ണിനു നേരേ വരുമാറു ഗമനവുമുണ്ടായിരിക്കണം.

(പ്രാ-൨) ഇനി അന്തർമണ്ഡലത്തുകലേ ബലിപീഠങ്ങളേ ചൊല്ലുന്നു:—

അന്തർമണ്ഡലത്തുകൽ ദിക്പാലന്മാരുടെ ബലിക്കല്ലുകളിൽ മുക്കാൽപരപ്പിലേ വീതികൊണ്ട് അഞ്ചംശിച്ചാൽ പുറത്തു രണ്ടും അകത്തു മൂന്നും കഴിച്ചുള്ള സൂത്രാതികലിവിടെ ആ ഭണ്ഡ് അറുതിയാകുന്നു. കിഴക്കേവയും തെക്കേവയും തന്റെ തന്റെ സൂത്രങ്ങളിൽ തന്നെ. മറ്റേവ തന്റെ തന്റെ സൂത്രത്തുകൽ നിന്നു വലത്തുടേ കുറഞ്ഞൊന്നു നീളുകയും വേണം. ഒക്കയും തങ്ങളിൽ അന്യോന്യം നോക്കിയിരിക്കയുംവേണം. കോണുനോക്കി ഇരിക്കരുതെന്നും. ഇശാനനുകോണം അഗ്നിയും പടിഞ്ഞാറു നോക്കി, നിരൂതിയും വായുവും കിഴക്കു നോക്കിയുമാക്കണം-എന്നു താൽപര്യം.

അനന്തരം മണ്ഡപത്തെ പറയുന്നു:—

അന്തർമണ്ഡലതോ വ്യതിത്യ കരമാ-

ത്രം പ്രാച്യനാമണ്ഡപം

തുയ്യശ്രം സമസ്മരകം നിജമുഖാ-

യാമസ്യ വാ മദ്ധ്യതഃ

വേദസ്തംഭഭൂതൈകഭാരമഥവാ

കുര്യാച്ചതുർഭാദശ-

സ്തംഭഭൂത്തരസംയുതം സ്വമകുടാ-

ദ്വാലംക്രിയാലംകൃതം.

൧ ന

അന്തർമണ്ഡലതഃ കരമാത്രം വ്യതിത്യ-ഈ അന്തർമണ്ഡലത്തുകൽ നിന്നു പുറത്തോട്ട് ഒരുക്കോൽ നീക്കിയേടത്തു് ഉത്തരം വരമാറു്, തുയ്യശ്രം സമസ്മരകം പ്രാച്യനാമണ്ഡപം കുര്യാത്-ചതുരശ്രമായിട്ടു പാദബന്ധാദിതരയോടുംകൂടി പൂജാമണ്ഡപത്തെ ഉണ്ടാക്കൂ. നിജമുഖായാമസ്യ മദ്ധ്യതഃ വാ-അന്തരാരയുടെ മുഖായാമം കൊണ്ടിരിക്കുന്നതിന്റെ നടുവിലായിട്ടും ആം. വേദസ്തംഭഭൂതൈകഭാരം-നാലുതൂണും ഒരു വാരഉത്തരവും കൂടിട്ടുതാൻ, അഥവാ ചതുർഭാദശസ്തംഭഭൂത്തരസംയുതം-എന്നിയേ നാലു തൂണുകളിൽ ആരൂഢമാത്തരവും പന്ത്രണ്ടു തൂണുകളിൽ വാരഉത്തരവും കൂടിട്ടും ഉണ്ടാക്കാം. സ്വമകുടാദ്വാലംക്രിയാലംകൃതം ച കുര്യാത്-താഴികക്കടം വളര കലോതം തുലാങ്ങരം കഴികൾ ഇത്യാദി അലങ്കാരങ്ങൾ ഒക്കെയുമുണ്ടാക്കിയിരിക്കയുംവേണം.

(വ്യാ-൨) ഇനി മണ്ഡപത്തെ ചൊല്ലുന്നു:—

അന്തർമണ്ഡലത്തുകൽ നിന്ന് ഒരുക്കോൽ മുമ്പിൽ ഒട്ടനീങ്ങിട്ടു പൂജാമണ്ഡപത്തെ ചമയ്ക്കും. സോപാനത്തോട്ട് അമ്പലത്തോട്ട് ഇടയുള്ള പഴുതിനേ ഇവിടെ മുഖാന്താമമെന്നു ചൊല്ലിയതു്. അതിന്റെ മദ്ധ്യത്തുകൽ ചമയ്ക്കിലുമാം. ചതുരശ്രാകാരമായി അധിഷ്ഠാനത്തോടുകൂടി നാലുകാലുകളോടും ഒരു ഉത്തരത്തോടും കൂടി ഇരിക്കണം. എന്നിയേ ആരൂഢത്തുകൽ ചമയ്ക്കിലുമാം. ചതുരശ്രാകാരമായി ആരൂഢബാഹ്യാത്തരങ്ങളുണ്ടായി, നാലും പന്ത്രണ്ടും ഇങ്ങനെ പതിനാറു കാലുകളോടുകൂടി ഇരിക്കിലുമാം. തന്റെ തന്റെ ഉപരിതത്തിനു തക്കവണ്ണമുള്ള താഴികക്കടം ഉള്ള അലങ്കാരങ്ങളേക്കൊണ്ടു ശോഭിച്ചിരിക്കയും വേണം. ആഭിശംഭം കൊണ്ടു യോനിയേ ചൊല്ലി.

ഭണ്ഡം സ്വം സമതീത്യ ഭിത്തിരൂദിതാ

ബാഹ്യാന്തഹാരാശ്രിതാ

ഭണ്ഡാന്തോ ദ്വിവിധസുഭത്തരവിഭി-

ന്നേഃ ശ്ര സഭാഭേദതഃ

ജപാലാസീമനി ദീപധാമനി തഥാ-

ന്തസ്തേമാന്തരേന്തർഗതേ

പ്രാകാരേന്ദ്ര ബഹിഷ്ഠിതോത്തരബഹിഃ

സാഃല മഹീയസ്യപി.

൧൧

അന്തഹാരാശ്രിതാ ബാഹ്യാ ഭിത്തിഃ-പുഷ്പപാർശ്വഭാഗങ്ങളിൽ അന്തഹാരാവസാനത്തുകൾ പുറത്തേ ഭിത്തി; സ്വം ഭണ്ഡം സമതീത്യ ഉദിതാ-തന്നിക്ക് വിധിച്ചിരിക്കുന്ന ഭണ്ഡരൂതിക്കു പുറത്തായിട്ടു വരുന്നത്. അത്രേ സഭാഭേദതഃ ഭണ്ഡാന്തഃ തദുത്തരവിഭിന്നഃ ദ്വിവിധഃ-മുമ്പിലേ വലത്തു വലുതലത്തിന്റെ പ്രകാരഭേദംകൊണ്ടു മുഖായാമത്തോടു കൂടിയിരിക്കുന്ന അന്തഹാരയുടെ ഭണ്ഡരൂതി അകത്തേ ഉത്തരത്തുകലായിട്ടും, ചിലേടത്തു പുറത്തേ ഉത്തരത്തുകലായിട്ടും രണ്ടു പ്രകാരം വരും. ധാമനി ജപാലാസമനി ഭണ്ഡാന്തഃ-പിന്നെ മദ്ധ്യഹാരയുടെ ഭണ്ഡരൂതി വിളക്കു മാടത്തിന്റെ ദീപജപാലയിൽ ആയി വരണം. അന്തർഗതേ പ്രാകാരേ തഥാ അന്തസ്തേമാന്തരേ ഭണ്ഡാന്തഃ-അകത്തുള്ള മതിലുകൾക്ക് അകത്തേ ഉത്തരത്തിന്റെ അകത്തു ഭണ്ഡരൂതി എന്നു പറഞ്ഞതുകൊണ്ടു മാതൃശാല ശീവേലിപ്പുരയാകുന്ന ബാഹ്യാഹാര ഇവറ്റിന്നു് അകത്തേ ഉത്തരത്തിന്നു് അകത്തു ഭണ്ഡരൂതി വരണം. മഹീയസി സാഃല ബഹിഷ്ഠിതോത്തരബഹിഃ-ഉള്ളതിലും പുറത്തേ മതിലുകൾ പിറത്തേ ഉത്തരപ്പുറത്തു ഭണ്ഡരൂതി എന്നതുകൊണ്ടു ഗോപുരത്തിന്നു പുറത്തു് ഉത്തരപ്പുറത്തു് ഭണ്ഡരൂതി വരത്തണം.

(വ്യാ-൨) ഇനി മറ്റുള്ള പ്രാകാരങ്ങളുടെ ഭണ്ഡരൂതിയേ ചൊല്ലുന്നു:—

തന്നിക്കു ചൊല്ലിയ ഭണ്ഡ കഴിഞ്ഞിട്ടു് അന്തഹാർത്തുകലേ പുറത്തേ ഭിത്തി ചൊല്ലപ്പെട്ടു. ഭിത്തിയുടെ അകത്തേ അരികീന്നു ഭണ്ഡരൂതിയെന്നു താൽപര്യം. മുമ്പാൽ പിന്നെ അമ്പലങ്ങളുടെ ഭേദങ്ങൾക്കു തക്കവണ്ണം ഭണ്ഡരൂതി രണ്ടു പ്രകാരം കല്പിക്കാം. അമ്പലത്തിന്റെ അകത്തേ ഉത്തരത്തുകലെന്നും പുറത്തേ ഉത്തരത്തുകലെന്നും ഭേദമായതു്. മദ്ധ്യഹാരത്തുകൾ വിളക്കുമാടത്തിന്റെ ദീപജപാലയിങ്കൽ ബാഹ്യാഹാരയിങ്കൽ അകത്തേ

ഉത്തരത്തിന്റെ അകത്തേ അരികിൽ മൂർദ്ധയിങ്കൽ; പുറത്തേ ഉത്തരത്തിന്റെ പുറത്തേ അരികിൽ.

പുഷ്പേ സപാർശപദിതയേ സപമുലപ-

യോന്യനപിതം മണ്ഡപമാകലയു

തുശ്ശശ്രമാത്യ തഃതാത്ഥരാഭേ

തനപിത സംഘോജ്യ മിഥോത്ഥാരാഹം. ൭൮

പുഷ്പേ സപാർശപദിതയേ സപമുലയോന്യനപിതം ചതുരശ്രം മണ്ഡപം ആകലയു-പ്രാസാദത്തിന്റെ പുറകിലും എടത്തും വലത്തും അതതു ദിക്കിലേയ്ക്കു വിധിച്ചിരിക്കുന്ന യോനി വരുമാറു ചതുരശ്രമായി ഒരു മണ്ഡപത്തേ ഉണ്ടാക്കി, ആതത്യ-ആ ഉത്തരത്തേ നീട്ടി കോണുവരയും കൂട്ടി, മിഥഃ അന്തരാഭേ അന്തരാഹം തനപിത-അന്യോന്യം അന്താരായാകുന്ന ചുറ്റമ്പലത്തേ ഉണ്ടാക്കൂ.

(വ്യാ-൨) പുറമണ്ഡപത്തേ ചൊല്ലുന്നു:—

പ്രാസാദത്തിന്റെ പിന്നിലുമാടത്തും വലത്തും ഭണ്ഡരൂതി ചെന്നെടത്തു. മൂലപ്രാസാദയോനിയായി ചതുരശ്രമായി ഓരോ മണ്ഡപത്തേ കല്പിച്ച് അവരേ തന്റെ തന്റെ അന്തരാ ഉള്ളിലേയ്ക്കു നീട്ടി അന്യോന്യം കൂട്ടി അന്താരായേ ഉണ്ടാക്കിക്കൊള്ളുക.

അനന്തരം വല്യമ്പലത്തേ പറയുന്നു:—

കൃതപാ വംശം മുഖായത്വപചിതനിജദ-

ണ്ഡസ്ഥിതം പാർശ്വഹാരാ-

ഭാരാസകതാഗ്രമൂലം പ്രഥിതമുണവിഭാ-

ഗാദിക്ടപ്തോ വിഭജ്യ

കൃതപാ തദ്ഭാഗതസ്തദപിതതിമുചിതയോ-

ന്ത്യാശ്വതന്ത്രോത്തരാണി

ന്യസ്യാരൂഢോത്തരാദിനപി രചയതു ത്വ

ദ്യുക്തിരോഃശ്ര സഭായാം. ൭൯

അഗ്രേ സ്വഭായാം-അഗ്രഭാഗത്തുകൽ സഭ എന്ന പാതിൽ മാടത്തേ ഉണ്ടാക്കുവാൻ, മുഖായത്വപചിതനിജഭണ്ഡസ്ഥിതം പാർശ്വഹാരാഭാരാസകതാഗ്രമൂലം വംശം കൃതപാ-മുഖായാമത്തോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന അന്താരായുടെ ഭണ്ഡരൂതിയിങ്കൽ വരുമാറും, രണ്ടു പുറത്തേയും ചുറ്റമ്പലത്തിന്റെ ഉത്തരങ്ങളിൽ ചുവടും അഗ്രവും വെട്ടിക്കുവരിച്ചു വരുമാറും വല്യമ്പലത്തിന്റെ ഉത്തരത്തിന്റെ

രത്തേ വച്ചാൽ, പ്രഥമതത്ത്വവിഭാഗാദികൾ പൂർവ്വ വിഭജ്യ ത
ദിതതിം കൃതപാ-പ്രസിദ്ധമായിരിക്കുന്ന ഗുണാംശവിസ്താരംകൊ
ണ്ടുതാൻ പദവിസ്താരംകൊണ്ടു താൻ ചുറ്റിനേ അംശിച്ച് വലു
മ്പലത്തിന്റെ വിസ്താരത്തെയുമുണ്ടാക്കൂ. ഉചിതയോന്യാസ്യാ-
നുദിക്കിലേയ്ക്കുള്ള യോനിയൊത്ത ചുറ്റിനോടും കൂടി ഇരിക്കണം.
അന്യോത്തരാണി നന്യ തല്യകതിതഃ ആരൂഢോത്തരാദീനി അ
പി രചയതു-പിന്നെ ചുറ്റും ഉത്തരങ്ങളേയും വച്ചാൽ ഉറപ്പിനു
ചോരാഞ്ചെന്നവരുകിൽ അവിടത്തേ യുകതിക്കു തക്കവണ്ണം ആരൂ
ഢോത്തരം മുമ്പായി വയ്ക്കൂ. അവിടെ ഗുണാംശവിസ്താരാദി
കൾ ആരൂഢോത്തരത്തുകൽ തന്നെ കാണണം. പുറത്തേ
ഉത്തരത്തിന്നു തള്ളുകൊണ്ട് ചുറ്റം ഒത്തുവന്നാൽ മതി.

(പ്രാ-൨) ഇനി വലുമ്പലത്തേ ചൊല്ലുന്നു:—

മുമ്പിൽ വലിയമ്പലമല്ലോ. അവിടെ തന്നിട്ടു ചൊല്ലിയ
ദണ്ഡും മുഖായാമവും കഴിഞ്ഞെടുത്ത് ഉത്തരം വയ്ക്കൂ.
ഈ ഉത്തരത്തിന്റെ അഗ്രമൂലങ്ങൾ ചുറ്റുമണ്ഡപത്തിന്റെ പുറ
ത്തേ ഉത്തരത്തോട് എത്തണം. കുറിയ ഉത്തരം ചുറ്റുമണ്ഡ
പത്തിന്റെ പുറത്തേ ഉത്തരംതന്നെ ആക്കണമെന്നു താൽപര്യം.
പിന്നെ അമ്പലത്തിന്ന് അവിടെ ഉചിതമാകുന്ന യോനിയോടു
കൂടായിരിപ്പോരു ചുറ്റിനേ കല്പിച്ച് അതിന്നു മനുഷ്യാലയത്തി
ങ്കൽ പ്രസിദ്ധമായിരിക്കുന്ന ഗുണകൂറ്ററിനു തക്കവണ്ണം അതന്നു
ചൊല്ലിയ അംശംകൊണ്ട് അമ്പലവീതിയേ ഉണ്ടാക്കിയാൽ
മറ്റു ഉത്തരങ്ങളേയും വച്ച് ആരൂഢോത്തരം വേണമെങ്കിലതി
നേയും എല്ലാം യുകതിക്കു തക്കവണ്ണം വച്ച് പണിചെയ്തുകൊ
ള്ളുക.

ഗുണവിസ്താരം വരുത്തുവാൻ പറയുന്നു:—

ഷഡ് ഡസ്താദികവാംശമാനനി ചയേ-

ഷഷ്ഠേനേ സദിക്സംഖ്യകേ

ത്രാശീകൃത്യ തദകേകന ഗുഹന-

ഹേ കല്പിതേർദ്ധാകൃതേ

വേദഷ്ഠേന രവിറിശ്ചവാസവവികാ-

രാശ്ചഷ്ടിസാഷ്ടാദശാ-

ശാദപന്ദേഡ് മഹേത ഫലേന വിതതി-

സ്മന്യുനനാഹ്വതതിഃ *

ഈ പദ്യം മുളിത പുസ്തകത്തിലും ൨-ാംമാതൃകയിലും കാണാതില്ല.

ഷഡ്ഡസ്തോദികവംശമാനനിചയേഷ്ടേ—ആരുകോൽ
തുടങ്ങി ഇഷ്ടമായിരിക്കുന്ന ഉത്തരവീതിയേ എട്ടിൽ പെരുക്കി,
സദിക്സംഖ്യകേകിഴക്കാദിയായ ദിക്കിന്നു തക്കവണ്ണം ഒന്നുതാ
നഞ്ചുതാൻ ഉള്ള സംഖ്യയേ അതിൽകൂട്ടി, യുഗംശീകൃത്യമുന്നായി
പകുത്താൽ, തദേകകേന ഗുഹനാമേ കല്പിതേ-അതിലൊരംശം
ഉത്തരത്തിന്റെ ചുറ്റായിട്ടു കല്പിച്ചു, അർദ്ധീകൃതേ-പിന്നെ ആ
ചുറ്റിന്നു അർദ്ധിച്ചു, വേദേഷ്ലേ-നാലിൽ പെരുക്കിയാൽ, രവി
വിശ്വചാസവചികാരാത്യാഷ്ടിസാഷ്ടാദശാശാഭവേപയ്മഹേ ത -
പന്ത്രണ്ടു്, പതിമൂന്നു്, പതിന്നാലു്, പതിനഞ്ചു്, പതിനാറു്,
പതിനേഴു്, പതിനെട്ടു്, ഇരുപതു്, ഇരുപത്തിഒന്നു് ഈ സംഖ്യ
കളിൽ ഒന്നുകൊണ്ടു ഹരിപ്പു. ഫലേന വിതതിഃ-ഹരിച്ച ഫലം
ഗുഹവിസ്താരവും, തന്യൂനനാമാ ആതതിഃ-ഈ വിസ്താരത്തേ
ചുറ്റിന്റെ പാതിയിൽ കളഞ്ഞശേഷം നീളവുമാണാക്കു.

പദ വിസ്താരത്തേ പറയുന്നു:—

സ്വാഭീഷ്ടേ സമമർദ്ധിതേ ഗുഹപരീ-
ണാമേ സ്വവംശപ്രമാ-
ഭവേപാന ചതുരാദിയുഗപരിസം-
ഖ്യാഭിർവിഭക്തേ സമം
ഏകാംശേന തതിം തനോതു പരിശി-
ഷ്ടൈരാതതിം ചാംശകൈ-
രൂന്നാംശം പരിതഃ പ്രപുരയതു ചൈ-
വം പാദസൂത്രേ ക്രമഃ.

വു ൦

സ്വാഭീഷ്ടേ ഗുഹപരീണാമേ-തന്നിഷ്ട ഇഷ്ടമായിരിക്കുന്ന
ചുറ്റിന്നേ, സമം അർദ്ധിതേ-നേരേ പാതിയാക്കിൽ, സ്വവംശ
പ്രമാഭവേപാനേ-അതിൽ ഉത്തരവീതി ഇരട്ടിച്ചുകുളഞ്ഞ ശേഷ
ത്തേ, ചതുരാദിയുഗപരിസംഖ്യാഭിഃ സമം വിഭക്തേ-നാലു്, ആറു്,
എട്ടു് ഇത്യാദി യുഗസംഖ്യകളേക്കൊണ്ടു പകുത്താൽ, ഏകാംശേന
തതിം, പരിശിഷ്ടൈഃ അംശകൈഃ ആതതിം ച തനോതു-അ
തിലൊരംശംകൊണ്ടു വിസ്താരവും ശേഷമുള്ള അംശങ്ങളേക്കൊണ്ടു
നീളവും കല്പിച്ചുകൊള്ളു. ഉന്നാംശം പരിതഃ പ്രപുരയതു ച-
മുമ്പിൽ ഉത്തരവിസ്താരം ഇരട്ടിച്ചു് കുളഞ്ഞതിന്നേ നാലായി പക
ത്തു നാലുദിക്കിലും കൂട്ടിക്കൊള്ളു. അപ്പോൾ വിസ്താരചതുർത്ഥം
യോനിപ്പെട്ടു വരുത്തണം. ഇതി പാദസൂത്രേ ക്രമഃ-ഇങ്ങനെ
പാദസൂത്രമാകുന്ന അമ്പലത്തുകലേ ക്രമം.

(വ്യാ-൨) ഇനി പാദസൂത്രമാകുന്ന അമ്പലത്തേ ചൊല്ലുന്നു:—

തന്നിക്കിഷ്ടമായി ഇരിക്കുന്നു അമ്പലത്തിന്റെ ചുറ്റി നേ നേരപാതിയക്കിയാൽ അതിൽ തന്റെ തന്റെ ഉത്തരവണ്ണത്തേ ഇരട്ടിച്ചുവായിയാൽ, നാല് ആറ് എട്ട് എന്നു തുടങ്ങിയുള്ള ഇരട്ടപ്പെട്ട സംഖ്യകളേക്കൊണ്ട് ഉല്പമാംവണ്ണം കൂറിട്ടാൽ, അതിലൊരംശംകൊണ്ട് വിസ്താരത്തേയും മറ്റേ അംശങ്ങളേക്കൊണ്ട് ആയാമത്തേയും ഉണ്ടാക്കൂ. പിന്നെ നദേ വാങ്ങിക്കളഞ്ഞ രണ്ട് ഉത്തരവണ്ണത്തേ നാലായി പകർത്ത് നാലു പുറത്തും കൂട്ടിക്കൊള്ളുകയും വേണം.

അനന്തരം പലുബലിക്കല്ലിനോ ഉണ്ടാക്കുവാൻ പറയുന്നു:—

പ്രാസാദമദ്ധ്യാദ് ബഹിരഗ്രന്തോ ഗതേ

തദുത്തരോത്ഥേ സദലദിസംഖ്യകേ

ദണ്ഡേ ത്രിസാർദ്ധത്രിശരാംഗസപ്തകേ

സ്വധാത്തി കർച്ചാത് ബലിപീഠീകാം തഥാ. വൃ ൧

പ്രാസാദമദ്ധ്യാദ് അഗ്രതഃ ബഹിഃ പ്രാസാദത്തിന്റെ നടുവിൽനിന്ന് മുമ്പിലേ ഭാഗത്തു പുറത്തോട്ട്, തദുത്തരോത്ഥേ ദണ്ഡേ— പ്രാസാദത്തിന്റെ ഉത്തരനീളമാകുന്ന ദണ്ഡിനേ, സദലദിസംഖ്യകേ ത്രിശരാംഗസപ്തകേ ഗതേ—രണ്ടരതാൻ മൂന്നതാൻ മൂന്നരതാൻ അഞ്ച് ആറ് ഏഴുതാൻ നീക്കം ചെയ്യുന്നേടത്തു്, സ്വധാത്തി തഥാ ബലിപീഠീകാം കർച്ചാത്—ബലിക്കപ്പരയുടെ നടുവിൽ ബിംബത്തുക ലേപ്പോലെ ഗമനങ്ങളും വരുത്തി ഗർവ്വാസാദിച്ചെയ്ത് വലുബലിക്കല്ലിനേ ഉണ്ടാക്കൂ.

(വ്യാ-൨) ഇനി വലിയ ബലിക്കല്ലിന്റെ ദണ്ഡരതിയേ ചൊല്ലുന്നു:—

പ്രാസാദത്തിന്റെ മദ്ധ്യപ്രദേശത്തുകൽ അഗ്രഭാഗത്തുകൽ നിന്നു പുറത്തോട്ട് പ്രാസാദോത്തരനീളമാകുന്ന ദണ്ഡുകൊണ്ട് രണ്ടുതാൻ മൂന്നുതാനഞ്ചുതാനാറുതാൻ ഏഴുതാൻചെന്നേടത്തു് വലിയ ബലിക്കല്ലിനേ ഉണ്ടാക്കിക്കൊള്ളുക. സ്വധാത്തി എന്നതിനേ കൊണ്ട് ബലിക്കപ്പര വേണമെങ്കിൽ അവിടെ ഉചിതമായ യോനിക്കു തക്കവണ്ണം അതുകൂടെ ഉണ്ടാക്കാമെന്നു താൽപര്യം.

പൂജാപീഠസമം ക്ഷയംശരഹിതം

ഗർഭപ്രതിഭാപ്രാപ്തിതം

പ്രാസാദപ്രതിസമ്മിതം ച ബലിപീ-

ഠോബ്ജാത്തിമാദ്യച്ഛ്രയം

ഉത്സേധേ ദശധാംശാലത സാരി നിജേ-
 ഷ്ടേ പീരികാവിസ്തുതിം
 സപ്താംശൈർവിദധീയ മൂലനിവയം-
 ചിത്രാത്തദംഗക്രിയാം.

വൃ ൨

പൂജാപിംസമം-പീരത്തേളം പൊക്കുമായിട്ടും, ഷഡംശര
 മിതം-അതിലാരൊന്നു കുറച്ചിട്ടും, ഗർഭപ്രതിപ്രോതിതം-ഗർഭഗൃഹ
 ത്തിന്റെ തറയോളം പൊക്കുമായിട്ടും, പ്രാസാദപ്രതിസമ്മിതം-
 പ്രാസാദത്തിന്റെ തറയോളം പൊക്കുമായിട്ടും, ബലിപീഠേ
 അബ്ജാന്തിമാദ്യച്ഛ്രായം-വലുബലിക്കല്ലിന്റെ മുകൾപുറത്തെ
 പൊക്കം നാലുപ്രകാരവും കൊള്ളാം. നിജേഷ്ടേ ഉത്സേധേ ദശധാ
 അംശിതേ സതി-തന്നിക്ക് ഇഷ്ടമായി കല്പിച്ചു പൊക്കത്തേ പത്താ
 യിട്ട് പകുത്തതിൽ, സപ്താംശൈഃ പീരികാവിസ്തുതിം-ഏഴംശ
 ങ്ങളേക്കാണ്ടു വലുബലിക്കല്ലിന്റെ വിധിയേ കല്പിച്ച്, മൂലനിവ
 യംചിത്രാത് തദംഗക്രിയാം വിദധീത-മൂലപ്രാസാദത്തുകലേ
 പോലെ പാടുകാദികളായ അവയവങ്ങളേയും ഉണ്ടാക്കണം.

(വ്യാ-൨) ഇനി ബലിക്കല്ലിന്റെ ഇവരത്തേയും വിസ്താര
 ത്തേയും ചൊല്ലുന്നു:—.

പ്രാസാദത്തിന്റെ പാടുകക്കീഴ് വായിന്ന് തുടങ്ങി
 ശ്രീപീഠമേൽവായോളം താൻ അതിലാരൊന്നു കുറഞ്ഞുതാൻ
 ഗർഭഗൃഹത്തിന്റെ പടിമേൽവായോളം താൻ പ്രാസാദത്തിന്റെ
 പടിമേൽവായോളം താൻ ഇങ്ങനെ നാലു പ്രകാരം ബലിപീഠ
 ത്തിന്നു പാടുക. കീഴ് വായിന്ന് അബ്ജമേൽവായോളമുള്ള
 ഇവരം ഭവിക്കുന്നു. പിന്നെ തന്നിക്ക് ഇഷ്ടമായി കല്പിച്ച ഇവ
 രത്തേ പത്തുപകുത്താൽ ഏഴംശംകൊണ്ടു വിസ്താരത്തേയും
 കല്പിക്ക. മൂലപ്രാസാദത്തിന്ന് ഉചിതമാംവണ്ണം ആ ബലിക്ക
 ല്ളിന്റെ അവയവക്രിയയും ഭവിക്കുന്നു.

പൃഥ്വ്വാ പാദകമംശരോ ജഗതുകം
 വേദൈർഗുണൈഃ കൈരവം
 തത് പട്ടീഗളകംബുനിദ്രവമപി
 ക്ഷ്യാപങ്ക്തിദ്രുമീന്ദുഭിഃ

കർവീത ജപലനൈഃ കപോതമിളയാ-

പ്രഭു പട്ടികാം പങ്കജം

നേത്രാഭ്രാമപി സപ്തവിംശതിവിഭ

ക്തേ പീരികാഭ്യച്ഛ്രയ.

വൃന്ദ

പീരികാഭ്യച്ഛ്രയേ സപ്തവിംശതിവിഭക്ത-വല്യബലിക്ക
ല്ലിന്റെ പൊക്കത്തേ ഇരുപത്തൊമ്പതുകൊണ്ട്, പൃഥ്വീ പാദ
കം-ഒരംശംകൊണ്ടു പാദകത്തേയും, വേദൈഃ അംശം ജഗതികാം-
നാലംശംകൊണ്ടു ജഗതിപ്പൊക്കത്തേയും, ഗുണൈഃ കൈരവാ-മൂന്നു
കൊണ്ടു കുമാരത്തേയും, കണ്ഠപങ്ക്തിഭൂമീന്ദ്രിഃ തത്പട്ടീഗളകം
ബുനിദ്രവം അപി-ഒരംശംകൊണ്ടു കുമാരപട്ടികയേയും പത്തംശം
കൊണ്ടു കോണകപോതം മലനലപാദങ്ങളോടും കൂടിയ ഗളത്തേ
യും ഒരംശംകൊണ്ടു ഗളപട്ടിയേയും ഒരംശംകൊണ്ടു വളരിനേ
യും, ജപലനൈഃ കപോതം-മൂന്നംശംകൊണ്ടു കപോതകത്തേയും,
ഇളയാ അഗ്രേ പട്ടികാം-ഒരംശംകൊണ്ടു മുകളിലേ പട്ടികയേയും,
നേത്രാഭ്രാം പങ്കജം ച കർവീത-രണ്ടംശംകൊണ്ടു പദമകണ്ഠിക
യേയുമുണ്ടാക്കൂ.

(വ്യാ-൨) ഇനി അതിന്റെ അവയവങ്ങളെ ചൊല്ലുന്നു:—

ബലിക്കല്ലിന്റെ ഇവരത്തേ ഇരുപത്തൊമ്പതുകൊണ്ട് പകുത്താൽ
ഒരംശംകൊണ്ടു പാദകത്തേ ഉണ്ടാക്കുക. നാലുകൊണ്ടു ജഗ
തിയേയും, മൂന്നുകൊണ്ടു കുമാരത്തേയും, ഒന്നുകൊണ്ടു കുമാരപട്ട
ത്തേയും, പത്തുകൊണ്ടു ഗളത്തേയും, ഒന്നുകൊണ്ടു ഉത്തരത്തേയും,
ഒന്നുകൊണ്ടു വളരിയേയും, മൂന്നുകൊണ്ടു കപോതത്തേയും, ഒന്നു
കൊണ്ടു പട്ടത്തേയും, രണ്ടുകൊണ്ടു പദമത്തേയും.

ഇനിയും പ്രകാശനത്തേ ചൊല്ലുന്നു:—

പീരോഃ ച രേഭേദിതേ സദലഭ്ര-

സാർദ്ധേ ച ബാണേന്ദ്ര-

ദന്ത്രാഃ പാദകജാഗരേ കുമാരത്

പട്ട്യന്തരീച്ച പ്രതേ

അംശാ വേദയഗാനി വേദിഗളയോഃ

സാർദ്ധേ വളഭൃത്തരേ

ദന്ത്രേ ചേരി കപോതകേ ശശികരാഃ

സ്വഃ പട്ടികാപദ്മയോഃ.

വൃന്ദ

പിറോച്ചേ രഭഭഭിതേ-ഇഷ്ടമായിരിക്കുന്ന ബലിക്കല്ലിന്റെ പൊക്കത്തെ മുപ്പത്തിരണ്ടായിട്ട് പകത്താൽ, പാടുകജാഗതേ കമുദ തത്പട്ടന്തരീഷു പ്രതേ സഭലഭൂസാഭംഷുബാണേനഭൂഭൂസ്രഃ അംശാഃ-പാടുകത്തുകൽ ഒന്നരഅംശവും, ജഗതയിങ്കൽ അഞ്ചര അംശവും, കമുദത്തുകൽ അഞ്ചംശവും, കമുദപട്ടത്തുകൽ ഒരുശവും, ഗളത്തുകൽ ഒരുശവും പടിയിങ്കൽ രണ്ടംശവും; വേദയുഗാനി വേദി ഗളയോഃ-വേദികയിങ്കൽ നാലംശവും കാലും ഘനഭാരവും കൂടിയ ഗളത്തുകൽ നാലംശവും, വളഭൂത്തരേ നാല്പതും-ഉത്തരത്തുകയും വളരികയും ഒന്നരശ്ശ അംശങ്ങളും, കപോതകേ ദന്ത്രേ-കപോത കത്തുകൽ രണ്ടംശവും, പട്ടികാപദ്മയോഃ ശശികരാഃ-പട്ടികയിങ്കൽ ഒരുശവും പദ്മകർണ്ണികയിങ്കൽ രണ്ടംശവും, അംശാഃ സ്യഃ-ഇങ്ങനെ മുപ്പത്തിരണ്ടു പകത്താൽ അംശങ്ങൾ ഭവിക്കും.

(വ്യാ-൨) ഇനി മറെറാരുപ്രകാരം അവയവങ്ങളേത്തന്നെ ചൊല്ലുന്നു:—

ബലിക്കല്ലിന്റെ ഇവരത്തേ മുപ്പത്തിരണ്ടുപകത്താൽ പാടുകത്തുകൽ ഒന്നര അംശം ഭവിക്കുന്നു. ജഗതയിങ്കൽ അഞ്ചര, കമുദത്തുകൽ അഞ്ച്, കമുദപട്ടികയിങ്കൽ ഒന്ന്, ഗളത്തുകൽ ഒന്ന്, പടിയിങ്കൽ രണ്ട്, വേദികയിങ്കലും (ഗളത്തിങ്കലും) നന്നാല്, ഒന്നരശ്ശയായിട്ട് ഉത്തരവും വരും. കപോതത്തുകൽ രണ്ടു, പട്ടികയിങ്കൽ ഒന്ന്, പദ്മത്തുകൽ രണ്ടും ഭവിക്കുന്നു.

ഇനി കാടിമരത്തേ ചൊല്ലുന്നു:—

*ദാദോച്ചാഞ്ചിരസാശുഗാംശം വിതാം

തസ്മാത്കൃശാഗ്രാനപിതം

ദാദം ദാദശകം വിമുചു ചരദഃ

പ്രാസാദതഃ സ്ഥാപയേത്

ദാദാണാം ഭഗഭിശ്ച സപുഭഗഭിഃ

പഞ്ചാനപിതൈരച്ഛ്രയം

വിംശദ്ഭിർനിജവാഹദണ്ഡനഹിതം

വേദ്യാ സമേതം ധ്വജം.

൮൫

ഗർഭപാദത്തിന്റെ ഇവരത്തിൽ നാലൊന്നത്താൻ ആറൊന്ന താൻ അഞ്ചൊന്നത്താൻ വണ്ണവും, അതിലുഷ്ടംശാദികറഞ്ഞു അഗ്ര

* ഇതു മുതൽ ഏതാനും പദ്യങ്ങൾ ഒരു പകർപ്പിലേ ഉള്ളു. വ്യാഖ്യാനവും ഒന്നുമാത്രം. അഷ്ടാഷ്ടിട്ടുള്ള പുസ്തകത്തിൽ ഇവ കാണുന്നമില്ല.

വണ്ണവുമായി കൊടിമരത്തേച്ചമച്ച് പ്രാണാദമധ്യത്തുകൽനിന്നു പന്ത്രണ്ടു ദ്വാരനിളം കഴിച്ച് അവിടെ നാട്ടുക. ഗർഭപാദോത്സേധംകൊണ്ട് പത്തു്, പതിനേഴു്, പതിനഞ്ചു്, ഇരുപതു്, എന്നിവരേറക്കൊണ്ടുള്ള ഇവരത്തോടുകൂടി ഇരിക്കണം. അഗ്രത്തുകൽ അൻപതാൻപറ വാഹനം പണിചെയ്തു വയ്ക്കയും വേണം. അഗ്രത്തുകൽനിന്നു് ഒരു ദ്വാരനിളമുള്ള ഭണ്ഡിക തുടച്ചു തട്ടിക്കൊള്ളണം. ചുവട്ടിൽ ഒരു ദ്വാരനിളത്തോളം ഇവരയോടു തറ പണിചെയ്തു കൊള്ളണം. പട്ടം എന്നിവരോടുകൂടി ഹിരിക്കുകയും വേണം.

ഇനി ബിംബാദികൾക്കു ശില അന്വേഷിച്ചാൽ പൊല്ലുതന്നെ :—

രക്ഷാമംഗലദീപനം ശുഭനിമിത്തം—

ക്ഷേ ശിലാതർമ്മം പ്രജേ—

നന്ദി ശത്രുഭിരനപി വാ സമപരദോ

കശാപി ചൈത്യാദിഷു

ആസാദ്യം ശിലാകരം മുതലിതം

ചാതത്ര യോഗ്യം മനം

ജപ്താ/നപിഷ്യ ശിലാം നിജജ്ഞമനുബിം—

ബാദിക്കാമം പല്ലയേത്.

വൃത്ത

ബിംബാദികൾക്കു ശില അന്വേഷിച്ചാൽ നദേ ഗുരു കല്ലുകീറുവാനുള്ള ശത്രുക്കളെ ശമാന്ത്യായം പൂജിച്ച് ബ്രാഹ്മണരോടൊട്ടു ദക്ഷിണ ചെയ്ത് പിന്നെ തന്നെ യജമാനനും ആശാരിയും ദലാന്നത്തേ ഭജിച്ചിട്ടുവേണം പുറപ്പെടുവാൻ എന്ന് അഥ എന്നതു കൊണ്ടു ചൊല്ലിയത്. നല്ലൊരു മുഹൂർത്തത്തുനേരത്തു് നല്ലൊരു ശകുനത്തോടുകൂടി രക്ഷാമംഗലങ്ങളെ മുൻനടത്തി താനും യജമാനനും കല്ലുകീറുന്ന ശത്രുക്കളേ എടുത്തിരിക്കുന്ന ആശാരിയും കൂടെ അവിടെനിന്നു കഴക്കോ, തെക്കോ, വടക്കോ, പടിഞ്ഞാറോ കല്ലാകുന്നു എന്നാൽ അഭിഷിക്തേയം പാറും. പിന്നെ കല്ലുള്ളടത്തു ചെന്നാൽ അവിടെ ഇരുന്ന് ഭോഗശുദ്ധാദികളേ ചെയ്ത് ഉചിതമാകുന്ന മന്ത്രം ചൊല്ലി കല്ലുവേക്കിക്കണ്ടു് ബിംബത്തിന്നു പുരുഷശിലയും, പീഠത്തിന്നു സ്ത്രീശിലയും, പാദശിലയ്ക്കു നപുംസകശിലയും കല്പിക്ക.

ഇനി നല്ല ശിലയുടെ ലക്ഷണത്തെ ചൊല്ലുന്നു:

സിദ്ധാദ്യാകരസംഭവാ വസുമതീ
 ലഗ്നാ സ്വവർണ്ണാചിതാ
 സ്തിശ്ച ശത്രുസഹാ ഗഭീരനിനദാ
 ദിശ്യാഹിതാഗ്രാ ശിലാ
 ഗ്രാഹ്യാ ബിംബവിധൗ സ്തലിംഗബഹുലം
 തന്യ്യാ ശിരോന്തർമുഖം
 യത് കാഷ്ഠാഭീമുഖീ സമുത്ഥിതവതീ
 സ്ഥാപ്താ ച തദ്ദിങ്മുഖീ.

ഋഷികളുടെ ആശ്രമാദികളിലുണ്ടായിരിക്കുന്ന ശില ബിംബംപണിക്കു ഗ്രാഹ്യമാകുന്നത്. മണ്ണിൽ മുടിക്കിടക്കുന്നതു വേണംതാനും. തന്റെ തന്റെ ജാതായായി ഇരിക്കുകയുംവേണം. ഉളിക്ക് ഉളിക്ക് സഹിക്കാറായിരിക്കുകയും വേണം. സുഖമുള്ള ഒരു യായിരിക്കുകയുംവേണം. മൂലാഗ്രങ്ങൾ ദിക്കുകളായി ഇരിക്കുകയും. രണ്ടു തലയ്ക്കും കത്തിയാൽ തീപ്പെഴാരി ഏറുന്നേടം അരിന്റെ അഗ്രമെന്നും ഉള്ളത് അകമെന്നും കല്പിക്കണം. അഗ്രംപിടിച്ചു എടുത്തു പൊക്കിയാൽ എങ്ങനോക്കി ഇരിപ്പു എന്നാൽ ആ ദിക്കു നോക്കി പ്രതിഷ്ഠിക്കേണ്ട.

ഇനി ആകാശ ശിലയെ ചൊല്ലുന്നു:—

ദുഷ്ടോദ്ദേശസമുദ്ഭവാന്യപരിശി-
 ഷ്ടാ ദർഗ്രഹാദ്യാശ്രിതാ
 വാതാഗ്നൃക്കകരാഹതാ/രിവിപുലാ
 ബാലാ ച വൃദ്ധാ സതാ
 ദർലേഖാക്ഷരഗർഭമണ്ഡലയുതാ
 രൂക്ഷസ്വരാ ജർജ്ജരാ
 ദുഷ്ടർശാപനിസന്നിവേശിതശിരോ-
 ഭൂശാ റിവിർജ്ജാ ശിലാ.

ദുഷ്ടോദ്ദേശത്ത് ഉണ്ടായ ശില ഒന്നിന്നും കൊള്ളരുത്. പിന്നെ മറ്റൊന്നു പണിചെയ്ത ശിലാശേഷം ബിംബത്തിന്നു കൊള്ളരുത്. ദുദ്ദേവത തുടങ്ങിയുള്ളവ ആശ്രയിച്ചതും, കാററ് വെയിലു് തീയു് എന്നിവ തട്ടിയതും, പാരം പരന്നുകിടക്കുന്നതും, ബാലനായിരിക്കുന്നതും, വൃദ്ധനായിരിക്കുന്നതും, ആകാശ രേഖ

അക്ഷരം ഗർഭം മണ്ഡലം എന്നിവരോടുകൂടിയതും, സഹിയാത്ത ചെമ്മളിതും, അലൻകരിക്കുന്നതും, ഉജ്ജി ഏല്പാത്തതും കോന്തിരി ണ്ണു കിടക്കുന്നതും കൊള്ളരുത്.

പുണ്യീനപുണ്യങ്ങളോടു ശിഖാലക്ഷണത്തേ ചൊല്ലുന്നു:—

മുച്ചി ധീരരാം സ്തലംഗബഹുലാ
 ന്യഗ്രോധബോധിച്ഛദ-
 പ്രവ്യാ ബിംബവിധൗ വിശാലബഹുളാ
 ഗ്രാഹ്യാ ശിലാ പൌരഷീ
 രണ്ടാപത്രനിഭാ നചാരിബഹുളാ
 സ്തിഗ്ദ്ധസ്വപരാ ശരഭാ
 ബ്രൈണീ ചീരാനിധൗ ദിലക്ഷ്യാഭിഭുവാ
 ക്ലൈബീ പദാബ്ജാപണേ.

കനംപെരുകി ഗർഭീരമായുള്ള ചെമ്മോടുകൂടി തീപ്പെരി ചെരത്തു കണ്ടാൽ പേരാലിന്റെ താൻ അരയാലിന്റെ താൻ ഇലപോലെ ഇരിക്കുന്നത് പുരുഷശില. അതു ബിംബത്തിനു വേണ്ടതു. ചിന്നെ കണ്ടാൽ കദളിവാഴഇലപോലെ ഇരിപ്പു. വിസ്താരംകറഞ്ഞു ഇരിപ്പു. ചെ നേത്തിരിപ്പു മധുരമായി. തൊട്ടാൽ തണുപ്പായിരിപ്പു. അതു സ്ത്രീശില. അതു ചീരത്തിനു വേണ്ടതു്. ഈ രണ്ടു ലക്ഷണങ്ങളുമുള്ളതു നപുണ്യശില. അതു പാദശിലയ്ക്കു വേണ്ടുന്നതു്.

ഇനി കല്ലു കീറിക്കൊടുത്തപ്രകാരം ചൊല്ലുന്നു:—

ദുസ്സപ്തേ നാജശാന്തഹോമകൃദഥ
 പ്രാതഃസമഭ്യർച്ചയാ താം
 മന്ത്രീ സ്വസ്ഥനാം ജപൻ വദനവാ-
 ദാഭ്യംഗകേണപാകയേത്
 തക്ഷണാം താം സഹചീരപാദഭുജാം
 പ്രോദ്ധായു കൃതപാ രഥേ
 നിതപാത്രോത്തരയ്ക്കു പൂശിപ്പിനിലയം
 ബിംബാദികം കാരയേത്.

പിന്നെ ആ ശിലാതലത്തുകൽ രാത്രിയിൽ ബലി തുകി പ്രാർത്ഥിച്ച് അവിടെ വാണിരിക്കും ദേവതകളേ നീക്കി, പിന്നെ അവിടെ ഉചിതമായ മന്ത്രങ്ങളും ജപിച്ച് ഏല്പാവരം കൂടെ കിടന്ന് ഉറങ്ങും. ഗുരു പിറേറന്നാൾ രാവിലേ കളിച്ച് അടയാളമിട്ടാൽ ആശാരികളേക്കൊണ്ട് ഇക്കല്ലുകൾ മൂന്നും കീറിച്ച് തേർമേൽ കേററി ദേവാലയത്തിന്റെ വടക്കേപ്പറ്റത്തുണ്ടാക്കിയിരിക്കുന്ന പണപ്പുരയിൽ കൊണ്ടുപോയി വച്ചു ബാബാദികളേ ഉണ്ടാക്കിച്ചുകൊള്ളുക.

അനന്തരം ബിംബങ്ങളുടെ നീളത്തേ പറയുന്നു:--

ദപാരോത്സേധസമം തദംബ്രിരഹിതം

ദപാരോദ്വിലേ ചോനിരേ

നന്ദാംശേന ഗജാംശകേന ച സമം

ഭക്തേ ത്രിധാ ദ്വ്യംശകൈഃ

കണ്ഠപതാനീരൂപിതാനി പഞ്ചമനുബിം-

ബാസ്യത്ര ഗർഭാലയേ

ഭക്തേ ലോകശരേക്ഷണൈർദപിഗുണഭൂ-

ദ്യംശഗ്രഹാത് ത്രീണി ച.

൮൫

ദപാരോത്സേധസമം-ഗർഭഗൃഹദപാരത്തിന്റെ നീളത്തോളമായിട്ടും, തദംബ്രിരഹിതം-ദപാരനീളത്തിൽ നാലൊന്നു കുറഞ്ഞിടത്തോളമായിട്ടും, അവിലേ ദപാരേ നന്ദാംശേന ഗജാംശകേന ഉത്തമിതേ ച-ദപാരനീളത്തിൽ ഒമ്പതൊന്നു കുറച്ചിടത്തോളമായിട്ടും, എട്ടൊന്നു കുറച്ചിടത്തോളമായിട്ടും; ത്രിധാ ഭക്തേ ദ്വ്യംശകൈഃ-ദപാരനീളത്തേ മൂന്നായിട്ടു പകുത്തതിൽ രണ്ടാംശത്തോളം നീളമുമായിട്ടും; കണ്ഠപതാനീരൂപിതാനി പഞ്ച മനുബിംബാനി ഉദിതാനി-ഇങ്ങനെ ഗർഭദപാരനീളം കൊണ്ട് അഞ്ചുപ്രകാരം ബിംബനീളം പറയപ്പെട്ടു. അത്ര ഗർഭാലയേ ലോകശരേക്ഷണൈഃ ഭക്തേ ദപിഗുണഭൂദ്യംശഗ്രഹാത് ത്രീണി ച-ഇവിടെ ഗർഭഗൃഹവിസ്താരത്തേ മൂന്നിൽ പകുത്തു രണ്ടാംശത്തോളവും അഞ്ചിൽ പകുത്താൽ മൂന്നാംശത്തോളവും രണ്ടായി പകുത്തതിൽ ഒരു അംശത്തോളവും ഇങ്ങനെ ഗർഭഗൃഹവിസ്താരത്തിൽ മൂന്നുപ്രകാരം ബിംബനീളത്തേ ഉണ്ടാക്കൂ.

(പ്രാ-൨) ഇനി നമുക്കു ഗർഭദപാരത്തുകൽ പ്രതിഷ്ഠിപ്പാനുള്ള ബാബത്തിന്റെ ഇവരത്തേ ചൊല്ലുന്നു:—

എല്ലാവരുമതതു ഗർഭപാദത്തിന്റെ ഇവരത്തോടു സമമായിട്ടും, അതിൽ നാലൊന്നു കുറഞ്ഞിട്ടും, ദ്വാദശോത്സേധം കൊണ്ടു് ഒമ്പതാലൊന്നു കുറഞ്ഞിട്ടും, എട്ടാലൊന്നു കുറഞ്ഞിട്ടുതാൻ മൂന്നാലൊന്നു കുറഞ്ഞിട്ടു താൻ-ഇങ്ങനെ അഞ്ചുപ്രകാരം ചൊല്ലപ്പെട്ടു; പിന്നെ ഗർഭഗൃഹവിസ്താരത്തേക്കൊണ്ടു മൂന്നിട്ടു രണ്ടുതാൻ അഞ്ചിട്ടു മൂന്നുതാൻ നേരേ ചാതിതാൻ-ഇങ്ങനെ മൂന്നുപ്രകാരം; ഇങ്ങനെ എട്ടുപ്രകാരം ബിംബത്തിന്റെ ഇവരം ഇവിടെ ചൊല്ലപ്പെട്ടു എന്നുതാൽപര്യം.

ഇനി ബഹുവേദത്തിങ്കലേ ബിംബോത്സേധത്തേ ചൊല്ലുന്നു:—

*ബഹുവേദവിധാനമുലബിംബം

സുസമദപാരസമുച്ഛ്രായണ കാഞ്ചം

ചരണാംശാദിവുദ്ധമർദ്ധവുദ്ധം

ചർണേനദപിതൃണം ദപിസംഗുണം ച.

ഗർഭപാദത്തിന്റെ ഇവരത്തോടു സമമായിട്ടുതാൻ, അതിൽ നാലൊന്നു ഏറ്റിട്ടു താൻ, ദ്വാദശോത്സേധം കൊണ്ടു കാൽ കുറെ രണ്ടുതാൻ ഇങ്ങനെ അഞ്ചുപ്രകാരം (?) ബഹുവേദവിധിയിങ്കലേ മുലബിംബോച്ഛ്രായത്തേ ഉണ്ടാക്കണം.

സപാഭീഷ്ടം ദശധാത്തമേ വിഭജതാം

മാനം സമം മദ്ധ്യമേ

കർത്തവ്യേ നവധാഷ്ടധാ ച ചരമേ

ബിംബേ തദേകാംശകം

താലം തന്മിഹിരാംശമംഗുലമദോ-

ദപന്ദം കലാം ശോഭകം

ചാഹർമദ്ധ്യമമന്ത്രബിംബരചനാ-

ത്രോദിത്യേവ സംഗ്രഹാത്.

വന്യ

ഉത്തമേ ബിംബേ സപാഭീഷ്ടം മാനം ദശധാ(വിഭജതാം)- ഉത്തമബിംബത്തുകൾ തന്നിക്ക് ഇഷ്ടമായ നീളത്തേ പത്തായി വാഭജിക്കണം. മദ്ധ്യമേ സമം നവധാ-മദ്ധ്യമബിംബത്തുകൾ ഇഷ്ട നീളത്തേ ഒമ്പതായി വിഭജിക്കണം. ചരമേ ബിംബേ കർത്തവ്യേ അഷ്ടധാ-അധമബിംബത്തുകൾ തന്നിങ്ങനീളത്തേ എട്ടായിട്ടു വിഭജിക്കണം. തദേകാംശകം താലം-ഇങ്ങനെ മൂന്നുപ്രകാരത്താലും

* ഈ പദ്യം ഒരു മന്ത്രകമ്പിതേ ഉള്ള. മുദ്രിതപുസ്തകത്തിലും കണ്ടുവരില്ല.

പകുത്ത അംശങ്ങളിൽ ഒരുശത്തിന് താലമെന്നു പറയും. തന്നി ഹിരാംശം അംഗുലം-മൂന്നിടത്തും താലത്തേ പന്ത്രണ്ടാക്കിയാൽ അതിലൊന്നിന്നു പ്രതിമാംഗുലമെന്നു പറയും. അഭോധനപം കലാം ഗോളകം ച ആളം-ഈ അംഗുലം രണ്ടുകൂടിയതിന്നു കലം എന്നും ഗോളകമെന്നും പറയും. അത്ര മദ്ധ്യമന്ത്രബിംബരച നാ സംഗ്രഹാത് ഉദീയ്തേ-ഇവിടെ നടുവിൽ പറഞ്ഞ നവതാ ലബിംബത്തിന്റെ പണിപ്രകാരവും ചുരുക്കിപ്പറയപ്പെടുന്നു.

(വ്യാ-൨) ഇനി ബിംബത്തിന്റെ ഇവരംകൊണ്ടു താലം തുടങ്ങിയുള്ള മാനസാധനങ്ങളേ ചൊല്ലുന്നു:--

ഇച്ചൊല്ലിയതിൽ തന്നിക്ഷമായി കല്പിച്ച ഇവരത്തേ ഉത്തമമായിരിക്കുന്ന ബിംബം ചമയ്ക്കേണ്ടന്വേദം തുല്യമായി പത്തായി പകുപ്പു. മദ്ധ്യബിംബമെങ്കിൽ ഒമ്പതായിട്ട്, അധമ ബിംബമെങ്കിൽ ഏഴായിട്ടു പകുപ്പു. എന്നാലതിലൊരംശത്തേ താലമെന്നു ചൊല്ലപ്പെട്ട (?) താലത്തിന്റെ പന്ത്രണ്ടാലൊന്നിന്നേ അംഗുലമെന്നും അംഗുലം രണ്ടുകൂടിയതിന്നേ കലയെന്നും ഗോളക മെന്നും ചൊല്ലുന്നു. ഇവിടെ ഇപ്പോൾ മദ്ധ്യമമാകുന്ന മന്ത്രബിം ബത്തിന്റെ ചമയത്തേ ചൊല്ലുന്നു:

പ്രായഃ സ്വവാഞ്ചിതമിതിദിഗുണായതേഷു-
പാദോനവിസ്തൃതദർശാഘനാം ശിലാം താം
തുല്യശ്രിതാം സമതലേ നിപുണം നിധായ
പ്രസ്താരമത്ര തന്യോദഗ മന്ത്രമുത്തേഃ. ൮൭

പ്രായഃ സ്വവാഞ്ചിതമിതിദിഗുണായതേഷുപാദോനവി സ്തൃതദർശാഘനാം-തന്നിക്ക് ഇഷ്ടമായിരിക്കുന്ന ബിംബനീള ത്തിൽ ഇരട്ടിയായുള്ള നീളത്തോടും മുക്കാലോളം വിസ്താരവും വിസ്താരത്തിൽ പാതി കനത്തോടും കൂടിയ ശിലയേ നല്യവശ വും സമമാക്കി, തുല്യശ്രിതാം താം ശിലാം സമതലേ നിപുണം നിധായ-ഈവണ്ണമുള്ള ശിലയേ സമഭൂമിയിൽ തുല്യ ഉറപ്പിച്ചു വെച്ച്, അഗ മൂത്തേ പ്രസ്താരം തന്യോദഗ-അനന്തരം ബിംബത്തിന്റെ പ്രസ്താരത്തേ ആരംഭിച്ചു.

(വ്യാ-൨) ഇനി ബിംബത്തിന്നു സാധനങ്ങളായ ശിലാദികളുടെ പ്രമാണത്തേ പ്രായേണ ചൊല്ലുന്നു:--

തന്നിക്ഷമായി കല്പിച്ച ബിംബത്തിന്റെ നീളത്തിൽ മിക്കവാറും ഇരട്ടി നീളമായി മുക്കാൽ വീതിയായി വീതിയിൽ

പാതി കനമായി ചതുരശ്രമാക്കി ചമയ്ക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ആ ശിലയേ സമനിലത്തുചിതമായി കിടത്തി അതിന്മേൽ മന്ത്ര മുത്തീയുടെ പ്രസ്താവത്തേ ചെയ്തു.

ശീഷാഗ്രാദ്യളികാന്തിമം ത്രിഭിരഭേതം-

ഭാസപന്മതൈരംഗുലൈ-

രഃഘയം ചിബ്ബുകാന്തിമം ഗുണമിതൈഃ

കഃണ്ഠഃ ഹൃദന്തം തതഃ

നാഭ്യന്തം ച ശിവാന്തിമം ച ദിനകൃത്-

സംഖ്യൈശ്ചിരിജാനനീ

ഗുല്ഫാദ്യംശ്രീയുഗം ച സംകൃതിമിതൈർ-

ജംഘാദപഃയാരുദപയേ.

വുവു

ത്രിഭിഃ അംഗുലൈഃ ശഷാഗ്രാദി അളികാന്തിമം-മൂന്നു പ്രതിമാംഗുലങ്ങളേക്കൊണ്ടു ശിരസ്സിന്റെ പൊക്കവും, അതഃ ഭാസപന്മതൈഃ ചിബ്ബുകാന്തിമം-അതിന്നു താഴെ പന്ത്രണ്ടു അംഗുലംകൊണ്ടു മുഖനീളവും, ഗുണമിതൈഃ കണ്ഠഃ-മൂന്നംഗുലം കൊണ്ടു കഴുത്തും, തതഃ ദിനകൃത് സംഖ്യൈഃ ഹൃദന്തം നാഭ്യന്തം ശിവാന്തിമം ച-പിന്നെ പന്ത്രണ്ടിതെ അംഗുലംകൊണ്ടു ഹൃദയത്തോളവും പിന്നെ പന്ത്രണ്ടംഗുലംകൊണ്ടു നാഭിയിങ്കലോളവും; ചിന്നെയും ചുവ അംഗുലംകൊണ്ടു നാഭിയിങ്കലോളവും; ത്രിഭിഃ ജാനനീ ഗുല്ഫാദ്യംശ്രീയുഗം ച-മൂന്നു നീളം കൊണ്ടു മുട്ടിന്റെ നീളവും കാൽചുവടിന്റെ പൊക്കവും, സംകൃതിമിതൈഃ ജംഘാദപഃയാരുദപയേ-ഇരുപത്തിനാലംഗുലം കൊണ്ടു തുടയുടെ നീളവും ജംഘയുടെ നീളവും, ഇങ്ങനെ നൂറൊട്ടു പ്രതിമാംഗുലംകൊണ്ടു നവതാലബിംബത്തുങ്കലേ നീളമുണ്ടാക്കൂ.

(വ്യാ-ര.) ഇനി അംഗവയങ്ങളുടെ നീളത്തേ ചൊല്ലുന്നു:—

നെരുകന്തലയിൽനിന്നു നൊറിയുടെ മീതേ അററത്തോളമുള്ള നീളം മൂന്നംഗുലങ്ങളേക്കൊണ്ടു അളവുവരുക്കപ്പെടുവാൻ യോഗ്യം. അവിടെനിന്നു താടിഅററത്തോളമും പന്ത്രണ്ടു വിരലുകളേക്കൊണ്ടു; അവിടെനിന്നു കഴുത്തുനീളം മൂന്നു വിരലുകളേക്കൊണ്ടു; അവിടെ പിന്നീടു ഹൃദയത്തോളവും ഹൃദയത്തുങ്കൽനിന്നു പൊക്കിക്കിളോളവും പൊക്കിക്കിളിങ്കൽനിന്നു ലിംഗമൂലത്തോളവുമുള്ള നീളം പന്ത്രണ്ടിച്ഛീതുവിരലുകളേക്കൊണ്ടു; കാലുടെ മുട്ടും കാൽചുവടിന്റെ പൊക്കവും മുമ്പുനംഗുലങ്ങളേക്കൊണ്ടു; കണ്ണു

ക്കാൽ രണ്ടിന്റേയും തുട രണ്ടിന്റേയും നീളം ഇരുപത്തിനാലു ച്ചീതു വിരലുകളേക്കൊണ്ടു്.

സീമാസപാസു സപദ്മനാളമുകടാ-

ന്താസുരജംഘാദപയീ-

മദ്ധ്യാദ്ധ്യാസ കരോതു ഷോഡശ തിര-

ശ്വീനാനി സൂത്രാഞ്ച

മദ്ധ്യേ കർണ്ണകരാസ്രസീമസു തഥാ

സപ്തോർദ്ധ്വഗാന്ധ്യപൃഥ്വാ

വക്ത്രം ദ്വാദശവർഗ്ഗകോഷ്ഠസുവിചി-

ത്രം കല്പയേത്സൂത്രകൈഃ.

പുൻ

ആസു സീമാസ-ഈ പറഞ്ഞ സ്ഥാനങ്ങൾ പതിനൊന്നിലും, സപദ്മനാളമുകടാന്താസു-പത്മപീഠത്തിന്റെ അവധിക്കും നാളത്തിന്റെ ചുവട്ടിലും കിരീടത്തിന്റെ മുകളിലും, ഉരജംഘാദപയീമദ്ധ്യാദ്ധ്യാസ-തുകളുടേയും ജംഘകളുടേയുംനടുവിലും, തിരശ്വീനാനി ഷോഡശ സൂത്രാണി-വിലങ്ങിട്ടു പതിനാറു നൂലുകളു ചുമപ്പിച്ചു് ഇട്ടു രേഖകളേ ഉണ്ടാക്കൂ. അഥ മദ്ധ്യേ കർണ്ണകരാസ്രസീമസു തഥാ സപ്ത സൂത്രാണി ഉർദ്ധ്വഗാന്ധി ച കരോതു-പിന്നെ ബിംബമദ്ധ്യത്തുകലും ആറാറു് അംഗലം അതിന്റെ പുറത്തും ചെവിയുടെ സ്ഥാനത്തും അവിടെനിന്നും ആറുവിരൽ മാറ്റം തോളുകളുടെ സ്ഥാനത്തും കൈകളുടെ ആയുധമുഷ്ടികൾ വരുന്നേടത്തും ഇങ്ങനെ ഏഴു സൂത്രങ്ങളേ മേല്പോട്ടായിട്ടു പിടിച്ചു രേഖകളേ ഉണ്ടാക്കൂ. അഥ സൂത്രകൈഃ വക്ത്രം ദ്വാദശവർഗ്ഗകോഷ്ഠസുവിചിത്രം കല്പയേത്-പിന്നെ നൂലുകളേ ഇടസ്ഥാനത്തേ ആററിനാല്പത്തിനാലു പദങ്ങളേക്കൊണ്ടു മനോഹരമാക്കി ഉണ്ടാക്കണം.

(വ്യാ-൨) ഇനി നീളത്തിലും വിലങ്ങത്തിലും ഉണ്ടാക്കേണ്ടുന്ന സൂത്രങ്ങളേ ചൊല്ലുന്നു:—

ചൊല്ലിയ സീമകൾ പതിനൊന്നിങ്കലും നാളത്തിന്റെ അറ്റത്തും പദ്മത്തിന്റെ അറ്റത്തും കടത്തിന്റെ അറ്റത്തും കണക്കാലുടെ നടുവേയും തുടയുടെ നടുവേയും ഇങ്ങനെ പതിനാറു സൂത്രം വിലങ്ങത്തിലിട്ടു്, പിന്നെ നേരേ നടുവേയും ചെവിയുടെ അരികേയും കൈയും ദേഹവുമുകൂടിയ സന്ധിയിങ്കലും ആയുധത്തിന്റെ അറ്റത്തും ഇങ്ങനെ മേൽകീഴായി ഏഴുസൂത്ര

മിട്ടു. പിന്നെ നെറ്റിമേൽ വായിന്നു താടിയോളമുള്ള മുഖത്തേ അത്രയും വീതികൂട്ടി സമചതുരക്കേന്ദ്രമാക്കി നീളത്തിലും വിലങ്ങുത്തിലും പന്ത്രണ്ടിട്ചിതു പകത്തു നെറ്റിനാല്പത്തിനാലു പദമാക്കി ചമപ്പു.

അഷ്ടാംഗലായതമതോർദ്ധ്വതതം ലലാട-

മർദ്ധോന്മുഖസുന്ദരമതോണ്ണിപദായതാ സ്ത്യാത്

നാസാ പദപയതതോർദ്ധ്വലിനീമൂലം

വ്യംസോഽശ്രിതാശ്ശരചിരാ തിലപുഷ്പകല്പം. നം

അഷ്ടാംഗലായതം അതോർദ്ധ്വതതം - എട്ടുവീരൽ നീളവും അതിൽ പാതി നാലുവീരൽ വീതിയുമായിട്ട്, അർദ്ധോന്മുഖസുന്ദരം - അർദ്ധചന്ദ്രനേപ്പോലെ ആകാരമായി, ലലാടം സ്ത്യാത് - നെറ്റി ഭവിക്കും. (അണ്ണിപദായതം - നാലുവീരൽ നീളവും) പദപയതതം - രണ്ടുവീരൽ വിസ്താരവും, വ്യംസോഽശ്രിതാശ്ശരചിരാ - വിസ്താരത്തോളം പൊക്കവും, അർദ്ധലിനീമൂലം - മൂക്കിന്റെ ചുവട്ടിൽ ഒരുഗുലം വിസ്താരവും പൊക്കവുമായിട്ട്, തിലപുഷ്പകല്പം നാസാ സ്ത്യാത് - എള്ളിന്റെ പൂവുപോലെ ആകൃതിയായി നാസികയും ഭവിക്കും.

(വ്യാ- ൨) ഇനി നെറ്റിയുടേയും മൂക്കിന്റേയും പ്രമാണത്തെ ചൊല്ലുന്നു:—

എട്ടുവീരൽ നീളമായി അതിൽ പാതി വീതിയായി പഞ്ചമിച്ചന്ദ്രനേപ്പോലെ സുന്ദരാകാരമായിരിക്കുന്ന നെറ്റി ഭവിക്കുന്നു. നെറ്റിയിങ്കൽനിന്നു കീഴ്പോട്ടു നാലുവീരൽ നീളമായി ഇരുവീരൽ വീതിയായി വീതിയോളം പൊക്കമായി ഇരിക്കുന്ന അഗ്രഭാഗത്തേക്കൊണ്ടു ശോഭിച്ചു ഒരു വീരൽ താണിരിക്കുന്ന മൂലഭാഗത്തോടുകൂടി എറുപ്പുവീരൽ ആകാരമായി ഇരിക്കുന്ന മൂക്കിനെ ഉണ്ടാക്കുക.

തന്മൂലപാർശ്വയുജിപഞ്ചമസ്യത്രസംസ്ഥം

കോഷ്ഠഭയാതതിമതീ പദവിസ്തൃതേ ച

മദ്ധ്യത്രിഭാഗകൃതതാരകതത്ത്രിഭാഗ-

൯൯ പൂർണ്ണവീരചയേന്നയനാംബുജേ ഭേദ.

[൯൧

തന്മൂലപാർശ്വയുജി - മൂക്കിന്റെ ചുവട്ടിൽ രണ്ടു പുറത്തും, പഞ്ചമസ്യത്രസംസ്ഥം - അഞ്ചാമത്തേ പാദത്തുകൽ കോഷ്ഠഭയാതതിമതീ പദവിസ്തൃതേ ച - രണ്ടു പദത്തോളം നീളമായും ഒരു

പദത്തോളം വിസ്താരമായും, മദ്ധ്യത്രിഭാഗകൃതതാരകതത്ത്വിഭാഗ ക്ഷണപ്ലാച്ചിഷി ഭേദ നയനാംബുജേ വിരചയേത്-മുന്നൊന്നു കൊണ്ടു കൃഷ്ണമണികളോടും അതിന്റെ മുന്നൊന്നായ സൂക്ഷ്മങ്ങളോടും കൂടി താമരയുടെ ഇതളുപോലെ രണ്ടു കണ്ണുകളേയുമുണ്ടാക്കണം.

(വ്യാ-൨) ഇനി കണ്ണിനേ ചൊല്ലുന്നു:—

മുഖത്തിന്റെ മീതേ അററത്തു്ന കീഴ്പോട്ട് അഞ്ചാം പങ്ക്തിയിൽ ഇമ്മൂക്കന്റെ രണ്ടു പുറത്തും ചേന്ന് ഈ രണ്ടു പദം നീളമായി ഓരോ പദം വീതിയുമായി കണ്ണു രണ്ടും ചമപ്പൂ. അക്കണ്ണിന്റെ നടുവേ നീളത്തിൽ മുന്നൊന്നു വീതിയായി വൃണാകാരമായി ചമയ്ക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന കൃഷ്ണമണികളോടുകൂടി ഇരിക്കണം. കൃഷ്ണമണിയുടെ നടുവിൽ മുന്നൊന്നു വീതിയായി വർത്തുളമായ സൂക്ഷ്മമണികളോടുകൂടിയിരിക്കണം. താമര ഇതളുപോലെ സുന്ദരമായി ഇരിക്കയും വേണം.

ഫാലേക്ഷണാന്തരക്രമം ദികലായം ച

ചില്ലെ ൧൦ കലാവ്യവഹിതേ ദിയവപ്രതാനേ

നേത്രൈകവീഥിവിസരത്തുടകാന്തരന്ത്രേയ

കർണ്ണൗ കർണ്ണവപദപ്രതാതതതത ച. ൩൨

ഫാലേക്ഷണാന്തരക്രമം തന്നെറിയുടേയും കണ്ണുകളുടേയും ഇടയിൽ, ദികലായത്തേ കലാവ്യവഹിതേ ദിയവപ്രതാനേ ചില്ലെ ൧൦-നാലുവിരൽ നീളവും, തമ്മിൽ രണ്ടു വിരൽ ഇടയും, രണ്ടു നെല്ലിട വീതിയും ആയിട്ട് പുരികക്കൊടികളേ ഉണ്ടാക്കണം. നേത്രൈകവീഥിവിസരത്തുടകാന്തരന്ത്രേയ കർണ്ണവപദപ്രതാതതതത കർണ്ണൗ ച-കണ്ണുകളുടെ നേരേ ശോഭിച്ചിരിക്കുന്ന ചെവിക്കുറികളോടും തുളയോടുംകൂടി രണ്ടുപുറത്തും രണ്ടുവിരൽ വീതിയും നാലുവിരൽ നീളവും ആയി ചെവികളേ ഉണ്ടാക്കൂ.

(വ്യാ-൨) ഇനി പുരികത്തേയും ചെവിയുടേയും ചൊല്ലുന്നു:—

നെറിയും കണ്ണും കൂടിയ ഇടയിൽ നന്നാലുവിരൽ നീളമായി ഈരണ്ടു തോര വീതിയായി തങ്ങളിൽ ഇരുവിരലകന്നിരിക്കണം പുരികങ്ങൾ രണ്ടും. ചിന്നെ കണ്ണിന്റെ വീഥിയിങ്കൽതന്നെ രണ്ടുപുറത്തുമുണ്ടായി ഇരിക്കുന്ന ചെവിക്കുറിയുടെ

അററുത് ഉള്ള ഉള്ളകളോടും കൂടി ഇരുവിരൽ വീതിയായി നാലു വരൽ നീളമായി ഇരിക്കണം ചെവിരണ്ടും.

ദേവകാംഗുലായതദർഭാതതാധരോത്ത-

രോഷ്യാന്തരോഗുലിവാനിസ്സുതസ്യ കപയുഗ്മം
കംബീരകാദിരുചിരം പ്രകരോതു ഗോജിം

ഘോണാഗ്രസാമിപിഹിതാഷ്ടയവാവരീർണ്ണം

[൯൩

ദേവകാംഗുലായതദർഭാതതാധരോത്തരോഷ്യാന്തരം-രണ്ടു വിരൽ നാലുവും ഒരുവിരൽ വീതിയും ആയി താഴത്തേ ചുണ്ടും, ഒരു വിരൽ നീളവും അരവിരൽവീതിയുമായി മുകളിലത്തേ ചുണ്ടും ഉണ്ടാക്കിയാൽ അവറ്റിന്റെ രണ്ടറ്റത്തും ഒരുവിരൽ വിസ്താരത്തിൽ കടവയുമുണ്ടാക്കണം. ഘോണാഗ്രസാമിപിഹിതാഷ്ടയവാവരീർണ്ണം ഗോജിം കംബീരകാദിരുചിരം പ്രകരോതു-നാസികയുടെ അഗ്രംകൊണ്ടു പാതി മറഞ്ഞിരിക്കുമാറ് ചുണ്ടിന്റെ മുകളിൽ ഒരു വിരൽ നീളമായി ഗോജിയേയും ഉണ്ടാക്കൂ.

(വ്യാ-൨) ഇനി ചുണ്ടുകളേ ചൊല്ലുന്നു:—

ഇരുവിരലും ഒരു വിരലും നീളമായി നീളത്തിൽ പാതി കനമായി ക്രമത്താലേ കീഴേ ചുണ്ടും മേലേ ചുണ്ടും ചമപ്പൂ. ചുണ്ടിന്റെ അറ്റത്തുനിന്നും ഒരു വിരൽശ്ശ അകന്നിട്ട് രണ്ടു കടവായേയുമുണ്ടാക്കൂ. ഗോജി ചുണ്ണ് മൂക്കിന്റെ അറ്റത്തുനിന്നു നേരേ കീഴേപാട്ടു ചുണ്ടുമേൽവായോളമുള്ള തോട്ട് അതിനേ കംബീരകം തുടങ്ങി ഉള്ളവരേറക്കൊണ്ടു ശോഭിക്കുമാറ് ഉണ്ടാക്കൂ. കംബീരകമെന്ന അതിനിരുപുറവും ഇവന്നിട്ടുള്ളത്. മൂക്കിന്റെ അഗ്രത്താൽ പാതി മറയ്ക്കപ്പെട്ട് എട്ടുയവം നീളമായി ഇരിക്കയും വേണം ഗോജി.

ശബ്ദഗ്രഹാദിചിബുകാവധി മാനമിഷ്ട-

മഷ്ടാംഗുലൈശ്ചബുകമാനമധാംഗുലാഭാം

ഗ്രീവാശ്ചാംഗുലതരാക്ക്കലോപപന്നം

കക്ഷാന്തരം സുനയുഗാന്തരമേകരാലം.

൯൪

ശബ്ദഗ്രഹാദിചിബുകാവധി അഷ്ടാംഗുലൈഃ മാനം-ചെവിയിങ്കൽ തുടങ്ങി താടിയുടെ അവസാനത്തോളം രണ്ടു പുറത്തും എട്ടുഗുലം നീളമുണ്ടായിരിക്കും. അഥ അംഗുലാഭാം ചിബുക

മാനം ഇഷ്ടം-പിന്നെ താടിക്ക് രണ്ടുവിരൽ വീതിയും വേണം. ഗജാംഗുലതതാ ഗ്രീവാ-ഏതംഗുലംകൊണ്ടു കഴുത്തുകൽ വിസ്താരമുണ്ടാക്കണം. അർക്കലോപപന്നം കക്ഷാന്തരം-ഇരുപത്തിനാലു വിരൽകൊണ്ടു കക്ഷം രണ്ടിന്റെ ഇടയിൽ വിസ്താരമുണ്ടായിരിക്കണം. സ്തനയുഗാന്തരം ഏകതാലം-മുലക്കണ്ണുകൾ രണ്ടിന്റേയുമിടയിൽ പന്ത്രണ്ടുവിരൽ വിസ്താരവും വേണം.

(വ്യാ-൨) ഇനി താടി കഴുത്ത് ചെവ് എന്നിവരേച്ചൊല്ലുന്നു:—

ചെവിക്കൽനിന്നു താടിയോളമുള്ള അകലം ഇരുപറവും ഏതെട്ട് അംഗുലങ്ങളുണ്ടാകേണ്ടവേണം. പിന്നെ രണ്ടാംഗുലങ്ങളുണ്ടാക്കുവാൻ താടിയുടെ അളവുമിഷ്ടം. കഴുത്ത് ഏട്ടുവിരൽ വീതിയായിട്ട്, രണ്ടു കക്ഷത്തിന്നിട ഇരുപത്തിനാലു, രണ്ടു മുലക്കണ്ണിനിട പന്ത്രണ്ടുവിരൽ.

നാഭിസ്ഥലീ പ്രവിതതാ നൃപതിപ്രമാണൈഃ

സ്വാഭാമുഖൈഃ കടിതടീ ധൃതിസമ്മിതൈശ്ച

കക്ഷസ്തനാന്തരമുപ്രമിതാംഗുലധ്യം

കക്ഷാംസമദ്ധ്യമപി മാംസളമംസയുഗ്മം. ന്നു

നൃപതിപ്രമാണൈഃ പ്രവിതതാ നാഭിസ്ഥലീസ്യാത്-പതിനാലുവിരൽ വിസ്താരമായിട്ടു നാഭിദേശത്തേയും, ധൃതിസമ്മിതൈഃ കടിതടീ ച-പതിനെട്ടുവിരൽ വിസ്താരമായി കടിപ്രദേശത്തേയും, ഋതുപ്രമിതാംഗുലധ്യം കക്ഷസ്തനാന്തരം-കക്ഷത്തിന്റേയും സ്തനത്തിന്റേയുമിടയിൽ ആറാംഗുലം വിസ്താരത്തേയുമുണ്ടാക്കൂ. കക്ഷാംസമദ്ധ്യം അപി-കക്ഷത്തിനുമേൽ തോളിന്റെ മുകളുവരെയുള്ള പൊക്കവും ആറുവിരൽ വരണം. അസംയുഗ്മം മാംസളം ച സ്യാത്-തോളുരണ്ടും മാംസത്തോടുകൂടി ഉയർന്ന് ഇരിക്കണം.

(വ്യാ-൨) ഇനി നാഭിപ്രദേശാദികളെ ചൊല്ലുന്നു:—

പൊക്കിരുന്നേരേ വയറിന്റെ വീതി പതിനാറാംഗുലങ്ങളുണ്ടാക്കുവാൻ ഭവിക്കുന്നു. അരപ്രദേശത്തുകൽ വീതി പതിനെട്ടാംഗുലങ്ങളുണ്ടാക്കുവാൻ. കക്ഷത്തോടു മുലയോടിട ആറാംഗുലങ്ങളോടുകൂടി ഭവിക്കുന്നു. കക്ഷത്തുകൽനിന്നു തോറുമേൽവായോളമുള്ള ഇപരവും മാംസളമായിരിക്കുന്ന രണ്ടു തോളിന്റെ നീളവും ആറുവിരൽ നീളമായിട്ടുതന്നെ ആകുന്നു.

കക്ഷാദിസന്ധ്യവധികായ വിജയസംഖ്യഃ

സ്വാദ് ഗോളകൈ ശിവമിതൈർമണിബന്ധനിഷ്ഠാ
ദിക്സംഖ്യകൈരുപഭുജ്ജഗമ തരിശുതുർഭുജ്.

മുഖ പ്രകാശ്വരയുഗേ ഭുജഃയാസ്രിഭിശ്വ. ന്നു

അങ്കസംഖ്യഃ ഗോളകൈ കക്ഷാദിസന്ധ്യവധികായ തി-
ബതു ഗോളകങ്ങൾക്ക് പതിനെട്ടുവിരൽകൊണ്ടു കക്ഷത്തുകൽ
തുടങ്ങി മുട്ടോളമുള്ള നീളം ഭവിക്കും. ശിവമിതൈർ മണിബന്ധ
നിഷ്ഠാ—ഇരുപത്തിരണ്ടുവിരൽകൊണ്ടു മുട്ടുകൽ തുടങ്ങി കൈ
യുടെ കഴുത്തുലോളമുള്ള നീളം ഭവിക്കും. ദിക്സംഖ്യകൈ ഉപ
ഭുജ-ഇരുപതുവിരൽകൊണ്ടു മേല്പോട്ടു ഉള്ളുകൈകൾക്കു കഴുയോ
ളം നീളം ഭവിക്കും. അഥ ഭുജയോഃ മുഖേ ചതുർഭി തതിഃ-അന്ന
ന്തരം കൈകളുടെ ചുവട്ടിൽ എട്ടുവിരൽ വീതിയും, പ്രകോപ്ത
യുഗേ ത്രിഭി ചതുർഭിന്റെ സ്ഥാനത്തു് ആറുവിരൽ വിസ്താരവും
വേണം.

(പ്രാ. ൨) ഇനി കൈനീളം തുടങ്ങിയുള്ളവരേറ ചൊല്ലുന്നു:—

കൈകൾക്കു കക്ഷത്തുകൽനിന്നു് മുട്ടുകുലോളമുള്ള നീളം
ബതു ഗോളകങ്ങളേക്കൊണ്ടു ഭവിക്കുന്നു. അവിടെനിന്നു
മണിക്കട്ടികുലോളമുള്ള നീളം പതിനൊന്നു ഗോളകങ്ങളേക്കൊ
ണ്ടു്. അപ്രധാനമായുള്ള കൈകൾക്കു് മുട്ടോട്ടു മണിക്കട്ടോടിട
യുള്ളതു് പത്തു ഗോളകങ്ങളേക്കൊണ്ടു്.

അഷ്ടാംഗലൈഃ കരതലാതരിശാപിഹീനൈ-

സുഷിപിസ്തുവിർഭവതി മദ്ധ്യമികായരിശ്വ

മദ്ധ്യാദശാംശരഹിതേ നിജപാർവജേ തത്

പങ്ക്ത്യംശമാത്രരഹിതേ പ്രഥമാന്ത്യശാഖേ. ന്നു

അഷ്ടാംഗലൈഃ കരതലാതരിഃ—എട്ടാംഗുലങ്ങളേക്കൊണ്ടു്
കൈകളുടെ തലത്തുകൽ നീളവും, അശാപിഹീനൈ തദപസതു
തിഃ മദ്ധ്യമികായരിഃ ച-അറുപതുഗുലങ്ങളേക്കൊണ്ടു് കരതലങ്ങളിൽ
വിസ്താരവും നടുവിലേ വിരലുകൽ നീളവും ഉണ്ടാകൂ. നിജ
പാർവജ മദ്ധ്യാദ് ദശാംശര ിതേ-നടുവിലത്തേ വിരലിന്റെ
രണ്ടുപാത്തുമുള്ള അനാദികയ്ക്കും തജ്ജനിക്കും ആറിന്റെ പത്താം
ലൊന്നു കുറച്ചു നീളമുണ്ടായിരിക്കണം. പ്രഥമാന്ത്യശാഖേ തത്പ
ങ്ക്ത്യംശമാത്രരഹിതേ-പെരുവരലിന്നും ചെറുവിരലിന്നുമേതിര
വിരലിന്റെ പത്താലൊന്നു കുറച്ചു നീളമുണ്ടായിരിക്കണം.

(വ്യാ-൨) ഇനി കൈത്തലത്തേ ചൊല്ലുന്നു:—

ഉള്ളുകൈനീളം എട്ടുഗുലങ്ങളേക്കൊണ്ടു് ഉണ്ടാക്കണം. ഉള്ളുകൈവിസ്താരവും നടുവരലുടെ നീളവും ആറാറുഗുലങ്ങളേക്കൊണ്ടു ഭവിക്കുന്നു. നടുവിലേക്കാൾ പത്തൊന്നു കുറഞ്ഞിട്ടു ചൂണ്ടാനിയ്യും മോതിരവിലും, അതിൽ പത്താലൊന്നു കുറഞ്ഞിട്ടു് പെരുവിലും.

അംഗുഷ്ഠകേ വിരതിരക്തയവൈ പരാസു

ത്രുംശോനിതൈഃ പ്രതിപദം ലഘിമാ യവേന

മദ്ധ്യോദ്ഭവാപ്രഥമപച്ഛയഗം സമാന-

ദൈച്ഛം തദർദ്ധപരിമാണമമാഗ്രപർവം. നവ

അംഗുഷ്ഠകേ അക്തയവൈ വിരതിഃ-പെരുവിലകൽ പന്ത്രണ്ടു നെല്ലിട വിസ്താരം. പരാസു ത്രുംശോനിതൈഃ-മദ്ധ്യമാനാമാകാ തർജ്ജനീകനിഷ്ഠികകൾ നാലിന്നും ക്രമത്താലേ അംഗുഷ്ഠത്തിൽ മൂന്നൊന്നു കുറച്ചു വിസ്താരമുണ്ടാകൂ. യവേന പ്രതിപദം ലഘിമാ-ചുവട്ടിൽനിന്നു് അഗ്രത്തുകലോളം കൈവരലുകൾക്കു പവ്ങ്ങളിൽ ഓരോ യവം കുറച്ചു വിസ്താരം വരണം. മദ്ധ്യോദ്ഭവാപ്രഥമപച്ഛയഗം സമാനദൈർഘ്യം-നടുവിലേ വിരലിന്റെ ചുവട്ടിലേ പവ്ങ്ങളുൾക്കൂടും സമനീളമായിരിക്കും. അഗ്രപർവം തദർദ്ധപരിമാണം-അഗ്രത്തുകലേ പവ്ത്തിന്നു് മറേറതിൽ പാതി നീളമായിട്ടും വേണം കല്പിപ്പാൻ.

(വ്യാ-൨) ഇനി വരലുടെ വീതിയേ ചൊല്ലുന്നു:—

പെരുവരലുടെ വീതി പന്ത്രണ്ടുയവങ്ങളേക്കൊണ്ടു ഭവിക്കുന്നു. പിന്നെ മറേറവ നാലിന്നും ക്രമത്താലേ നടുത്തേതിൽ നടുത്തേതിൽ മൂന്നൊന്നു കുറഞ്ഞു കുറഞ്ഞു് എല്ലാറ്റിന്നും കുറയുകയും ചെയ്യും. ഇതു ചുവട്ടുവണ്ണമാകുന്നത്. മേല്പോട്ടു ക്രമത്താലേ കൂർത്തു് ഇരിക്കണം. അതു് ഓരോ മുട്ടു കഴിയുമ്പോൾ ഓരോരോ തോര കുറഞ്ഞിരിക്കണം. പിന്നെ നടുവരലുടെ മുട്ടുകൾ; ചുവട്ടിലേതും നടുവിലേതും ഒരുപോലെ നീളം. അഗ്രത്തുകലേതു് മറേറതിൽ പാതി.

ദേശിന്ത്യപാവരജയന്മാരമുന്മാദിപഃശ-

ഹീനാനി പാദരഹിതാനി കനിക്കൃക യഃ

പർവ്വണി പർവയഗളം ക്രമ ശാഫ്ത തർജ്ജ-

മദ്ധ്യോദ്ഭവാപർവസുസമം പ്രഥമോദ്ഭവായഃ. നൻ

ദേശീയപാപരജയോഃ അമൃതഃ ദ്വിപാംശഹീനാനി-തജ്
നിയുടേയം അനാമികയുടേയം മുട്ടകൾ മൂന്നിലും മദ്ധ്യമയിൽ
എട്ടൊന്നു കുറച്ചു നീളമുണ്ടാകൂ. കനിഷ്ഠികായാഃ പാദരഹിതാനി-
ചെറുവിരലിന്റെ മുട്ടകൾ നാലൊന്നു കുറഞ്ഞുവുണ്ടാകൂ. പവാ-
ണി-പവ്ങ്ങൾ=വിരലുകളുടെമുട്ടകൾ, പ്രഥമോദ്ഭവായാഃ പവ്യ-
ഗളം തർജ്ജമാല്യാപവ്സുസമം-പെരുവിരലിന്റെ പവ്ങ്ങൾ
രണ്ടും കൂടി തർജ്ജനിയുടെ ചുവട്ടിലേ പവ്ത്തുകലോളം നീളമുണ്ടാ-
യിരിക്കും.

(വ്യാ-൨) മനേ വിരലുകളുടെ മുട്ടകളേ ചൊല്ലുന്നു:—

നടുവിരലുകളുടെ മുട്ടകളേക്കാൾ എട്ടൊന്നു കുറഞ്ഞിട്ട്
ചൂണ്ടാണിയുടേയും മോതിരവിരലുകളുടേയും മുട്ടകൾ; നാ-
ലൊന്നു കുറഞ്ഞിട്ട് ചെറുവിരലുകളുടെ മുട്ടകൾ. പെരുവിരലുടെ
താഴത്തേ മുട്ട് ചൂണ്ടാണിയുടെ താഴത്തേ മുട്ടോളം നീളം. മീതേ
മുട്ട നടുവിരലുടെ താഴത്തേ മുട്ടോളം നീളം.

സ്വസ്വാഗ്രപർവദലതോ രചിതാ നഖാഃ സ്വർ-

നാഹോഽംഗുലൈഃ ശ്രുതിമിതൈഃ പ്രഥമപ്രസൃതൈഃ

മദ്ധ്യാദ് ദ്വിപാർശ്വജനിതാവരജാസ്വരോഽതോ-

നാഹോഽഷ്ടമാംശരഹിതോ വിഹിതഃ ക്രമേണ. ൧൦൦

സ്വസ്വാഗ്രപർവദലതഃ രചിതാഃ നഖാഃ സ്വഃ-എല്ലാവിരലു-
കളിലും ഒട്ടക്കത്തേ പവ്ത്തുകൽ പാതികൊണ്ട് നഖങ്ങളേ
ഉണ്ടാക്കണം. ശ്രുതിമിതൈഃ അംഗുലൈഃ പ്രഥമപ്രസൃതൈഃ
നാഹഃ-നാല് അംഗുലങ്ങളേക്കൊണ്ട് പെരുവിരലിന്റെ ചുവ-
ട്ടിൽ ചുറ്റ ഭവിക്കും. മദ്ധ്യാദ് ദ്വിപാർശ്വജനിതാവരജാസ്വ-
അതഃ അതഃ അഷ്ടമാംശരഹിതഃ നാഹഃ ക്രമേണ വിഹിതഃ-നടു-
വിലേ വിരലിനേക്കാൾ എട്ടാലൊന്നു കുറച്ച് അതിന്റെ രണ്ടു
പുറത്തേ വിരലുകൾക്കും, അവരേക്കാൾ എട്ടാലൊന്നു കുറച്ച്
ചെറുവിരലിനും ചുറ്റ ഉണ്ടാക്കണം.

(വ്യാ-൨) ഇനി നഖത്തേയും ചുറ്റിനേയും ചൊല്ലുന്നു:—

എല്ലാ വിരലുകൾക്കും തന്റെ തന്റെ തലയ്ക്കുലേ മുട്ടുനീ-
ളത്തിൽ പാതി നീളമായിട്ടു നഖങ്ങൾ ഭവിയ്ക്കുന്നു. പിന്നെ പെരു-
വിരലുടെ ചുവട്ടിൽ ചുറ്റ നാലംഗുലങ്ങളേക്കൊണ്ട്. അതി-
ലെട്ടൊന്നു കുറഞ്ഞിട്ട് ചൂണ്ടാണിയുടേയും മോതിരവിരലുടേയും
ചുറ്റ. അതിലെട്ടൊന്നു കുറഞ്ഞിട്ട് ചെറുവിരലുടെ ചുറ്റ.

അംഗുതർജ്ജനികയോർനയനാംഗുലാഡ്യ-

മദ്യന്തരം പ്രഥമജാമണിബന്ധമദ്ധ്യം.

അബ്ധ്യംഗുലൈഃ പരിമിതം മണിബന്ധകേപി

തൈവിസ്തുതിഃ കരഭദൈർഘ്യമഥാർദ്ധരാലം. ൧൦൧

അംഗുതർജ്ജനികയോഃ അദ്യന്തരം നയനാംഗുലാഡ്യം-
അംഗുതർജ്ജനികയോഃ തർജ്ജനിയുടേയും ചുവട്ട് തമ്മിൽ രണ്ടുവിര
ലകന്ന് ഇരിക്കും. പ്രഥമജാമണിബന്ധമദ്ധ്യം അബ്ധ്യംഗുലൈഃ
പരിമിതം-... പെരുവിരലിന്റെ ചുവട്ടിൽനിന്നു കുഴയികലോളം
നാലുവിരൽ അകലം വരുത്തണം. തൈഃ മണിബന്ധകേ അപി
വാസ്തുതഃ-കൈയുടെ കുഴയിങ്കൽ നാലുവിരൽ വിസ്താരംവേണം.
കരഭദൈർഘ്യം അർദ്ധരാലം-കൈയുടെ പുറത്തു് ആറുവിരൽ
വിസ്താരമുണ്ടാക്കണം.

(വ്യാ-൨.) ഇനി പിന്നെ ഇടകളേ ചൊല്ലുന്നു:—

പെരുവിരലും ചുണ്ടാന്നിയുമുള്ള ഇട രണ്ടാംഗുലങ്ങളോടു കൂടിട്ടു ഭവിക്കുന്നു. പെരുവിരലുടെ ചുവട്ടിന്ന് മണിബന്ധക്കെട്ടിനിട നാലു് അംഗുലങ്ങളേക്കൊണ്ടു് അളക്കപ്പെടണം. മണിക്കെട്ടുകലേ വീതിയും അവററക്കൊണ്ടുതന്നെ. മണിക്കെട്ടുകേണു ചെറുവിരലോളമുള്ളതു കരഭം. അതു അരത്താലമായിട്ടു ഭവിക്കുന്നു.

ലിംഗം യുഗാംഗുലമിതം വൃഷണദപം സ്വാദ്

ദിദൃച്ഛംഗുലം ദിരദകുന്ദനിഭേ സ്തിജ്ജേദേ

വൃത്തേ ഷഡംഗുലതതേ ദപയമദ്ധ്യസംസ്ഥാ

കൌപീനരാജ്യപി കലാ വിതതാ കൃശാഗ്രാ. ൧൦൨

ലിംഗം യുഗാംഗുലമിതം സ്വാത്-ലിംഗനീളം നാലുവിരലുണ്ടാക്കണം. വൃഷണദപം ദിദൃച്ഛംഗുലം സ്വാത്-വൃഷണം രണ്ടു് ഈരണ്ടുവിരൽ നീളമായി ഭവിക്കും. ഷഡംഗുലതതേ വൃത്തേ ദിരദകുന്ദനിഭേ-ആറു വിരൽ വിസ്താരമായി വൃത്തമായി ആനയുടെ മസ്തകംപോലെ, ദേവ സ്തിജ്ജേ-രണ്ടു് ആസനങ്ങളുമുണ്ടാക്കൂ. ദപയമദ്ധ്യസംസ്ഥാ കലാവിതതാ കൃശാഗ്രാ കൌപീനരാജീ അപി-ആസനങ്ങളുടെ ഇടയിൽ രണ്ടുവിരൽ വിസ്താരമായി കീഴ്പ്പോട്ടു വാതി കുറഞ്ഞു് കൌപീനത്തിന്റെ വഴിയും ഉണ്ടാക്കണം.

(വ്യാ-൨) ഇനി ലിംഗാദികളെ ചൊല്ലുന്നു:—

ലിംഗം നാലുവിധം നീളമായിട്ടു ഭവിക്കുന്നു. വൃഷണങ്ങൾ രണ്ടും ഈരണ്ടു വിധങ്ങളായിട്ടു ഭവിക്കുന്നു. ആനന്ദങ്ങൾ രണ്ടും ആറുവിധങ്ങളായി വിസ്താരമായി വട്ടമായി ആനന്ദം കർമ്മങ്ങൾപോലെ. രണ്ടു ആനന്ദങ്ങളുടെ ഇട കോണകത്തിന്റെ പെരുവഴി ഉണ്ടാക്കിട്ടു ഇരിക്കയും വേണം. അതു മേലേ അററത്തു ഇരുവിധം വീതിയായി കീഴ്പോട്ടു കീഴ്പോട്ടു കൂർത്തിട്ടാകുന്നതാണു.

മൂലാന്തരാഗ്രവിതതിഃ ക്രമശാഗ്ഗമലൈഃ സ്വാ-

ഭൃതപഃയ സുഷിരഭാസശരപ്രമാണൈഃ

ജംഘാഭഃയഗ്ഗഗ്ഗിരിസത്രിയവത്രിസംഖ്യൈഃ

കാശ്യാ കകുപ്പരിമിതൈരപി ജാനയശ്ശേ ൧൦൩

ഉത്തപഃയ സുഷിരഭാസശരപ്രമാണൈഃ അംഗലൈഃ ക്രമശഃ മൂലാന്തരാഗ്രവിതതിഃ സ്വാത്-തുടകൾ രണ്ടിലും ചുവട്ടിൽ വെട്ടുവിരലും നടുവിൽ പന്ത്രണ്ടുവിരലും മുകളിൽ അഞ്ചുവിരലും വിസ്താരം ഭവിക്കും. ജംഘാഭഃയേ അംഗഗിരിസത്രിയവത്രിസംഖ്യൈഃ-കണകാലു രണ്ടിലും ചുവട്ടിൽ ആറുവിരലും നടുവിൽ ഏഴുവിരലും മുകളിൽ മൂന്നുവിരലും മൂന്നു യവവും വിസ്താരം ഭവിക്കും. കാശ്യാ കകുപ്പരിമിതൈഃ-മുട്ടുകളിൽ പത്തുവിരലും വിസ്താരം ഭവിക്കും.

(വ്യാ-൨) ഇനി കാലുകളുടെ വണ്ണത്തെ ചൊല്ലുന്നു:—

രണ്ടു തുടകളിലേയും ചുവട്ടിലേയും നടുവിലേയും അഗ്രശരങ്ങളിലേയും വീതി ക്രമത്താലേ വെട്ടു പന്ത്രണ്ടു അഞ്ചു എന്നീ അംശങ്ങളാക്കേണ്ടു ഭവിക്കുന്നു. കണകാൽ രണ്ടികലേയും ആറു ഏഴു മൂവിരലേ മൂന്നുതൊട്ടു എന്നിവരേറാക്കേണ്ടു. രണ്ടുമുട്ടികലും വീതി പത്തുലങ്ങളാക്കേണ്ടു ചമയ്ക്കപ്പെട്ട വാൻ യോഗ്യം.

മൂലാദി വേദശരസാംഖ്രിരസാംഗസംഖ്യൈർ-

വ്യവസ്യാഗ്ഗമലൈഃ പദതലേയ്ക്കമിതൈശ്ച ദൈർഘ്യം അംഗശ്ചസീതി കല. യാനാദിരർദ്ധരോന്യ.

പാശ്ചാഗ്ഗമലൈഃ പ്രപദദൈർഘ്യമുതുപ്രമാണൈഃ. ൧൦൪

പദതലേ വേദശരസാംഖ്രിരസാംഗസംഖ്യൈഃ മൂലാദി വ്യവസ്ഥകാലിന്റെ ചുവട്ടിൽ പുറത്തേവശത്തു നാലു വിരലും ഇടയിൽ

അഞ്ചുവിരലും ആറേകാൽ വിരലും ആറു വിരലും വിസ്താരം വേണം. അക്മിതൈഃ ദൈർഘ്യം പന്ത്രണ്ടു വിരൽ നീളവും വേണം. അംഗുഷ്ഠസീമി കലയാ ഉന്നതിഃ പെരുവിരലു വരുന്ന വക്കത്തു് രണ്ടുവിരൽ പൊക്കവും, അന്യപാർശ്വേ അർദ്ധതഃ മരോവശത്തു് ഒരു വിരലു പൊക്കവും വേണം. ഈ പ്രമാണൈഃ പ്രപദദൈർഘ്യം ആരംഗുലംകൊണ്ടു പുറവടിയ്ക്കു നീളമുണ്ടായിരിക്കണം.

(വ്യാ—൨) ഇനി കാൽമുവട്ടേ ചൊല്ലുന്നു:—

ഉള്ളുകാലിന്റെ വിസ്താരം പൃഷ്ഠത്തിങ്കൽ നാലുവിരൽ. നെത്രാണിക്കു നേരേ അഞ്ചു വിരൽ. ചുറ്റുവിരലുടെ പൃഷ്ഠത്തിങ്കൽ ആറേകാൽ വിരൽ. അഗ്രത്തുകലും ആറുവിരൽ. ഉള്ളംകാൽ നീളം പന്ത്രണ്ടുവിരൽ. പുറവടി ഇവരം:—പെരുവിരലുടെ അറ്റത്തു് ഒരു കലകൊണ്ടു്; ചെറുവിരലുടെ അറ്റത്തു് അതിൽ പാതികൊണ്ടു്; ആറുവിരലുകളേക്കൊണ്ടു പുറവടി നീളം ഭവിക്കുന്നു.

അംഗുഷ്ഠതത്സഹഭുവോർജഗദഗുലാഡ്യം

ദൈർഘ്യം നഖാനഖമിതിഹ്രസിതാസുരോന്ത്യാഃ

പർവത്രയാഹിതരുചോഗുലയോ ദപിപർവാം-

ഗുഷ്ഠോർദ്ധപർവശശിഖണ്ഡനിഭാ നഖാഃ സ്വഃ. ൧൦ ൫

അംഗുഷ്ഠതത്സഹഭുവോഃ ദൈർഘ്യം ജഗദംഗുലാഡ്യം കാലിന്റെ പെരുവിരലിനും അതിനടുത്ത വിരലിനും മൂന്നുവിരൽ നീളംവേണം. അന്ത്യാഃ നഖാത് നഖമിതിഹ്രസിതാഃ ശേഷമുള്ള വിരലുകൾ നഖാഗ്രത്തുകൽ നിന്നു നഖനീളത്തോളം കുറഞ്ഞു ഇരിക്കണം. അംഗുലയഃ പർവത്രയാഹിതരുചഃ വരലുകൾ നാലും മൂന്നുപവ്ങ്ങളേക്കൊണ്ടു ശോഭിച്ചിരിക്കണം. അംഗുഷ്ഠ ദപിപർവഃ പെരുവിരലുമാത്രം രണ്ടു പവ്ത്തോടുകൂടിയിരിക്കണം. അർദ്ധപർവശശിഖണ്ഡനിഭാഃ നഖാഃ സ്വഃ ഒട്ടക്കത്തേ പവ്ത്തുകൽ പാതികൊണ്ടു് അർദ്ധചന്ദ്രാകാരമായിട്ടു നഖങ്ങളേയുണ്ടാക്കണം.

(വ്യാ—൨) ഇനി വിരലുകളേ ചൊല്ലുന്നു:—

പെരുവിരൽക്കും ചുണ്ടാണിക്കും നീളം മുമ്മൂന്നുവിരൽശ. മരോവ മൂന്നും തന്റെ തന്റെ മീതേ വിരലുടെ നഖ പ്രമാണത്തോളവും കുറുതായി കുറുതായിട്ടു്. വിരലുകൾ ഒക്കെ നട്ടേത്തവണ്ണം മുമ്മൂന്നു മുട്ടായി ശോഭിച്ചിരിക്കയും വേണം. പെരുവിരൽ രണ്ടു മുട്ടായിട്ടു്. എല്ലാ വിരലുകൾക്കും തന്റെ തന്റെ

മീതേമുട്ടിൽ പാതികൊണ്ട് അർദ്ധചന്ദ്രാകാരമായിട്ട് നഖങ്ങളും ഭവിയ്ക്കുന്നു.

അംഗുഷ്ഠകേ രസമിതൈഃ പരിധിഃ പരസ്യാം
സ്വാഭാമുലൈശ്ചിദിരമാഷ്ടമഭംഗഹീനൈഃ
കാഞ്ചഃ ക്രമാത്തദിതരാസപഖിലേഷു തത്ത-
ദ്വ്യാസേന ലോകഗുണിതേന കരോതു നാഹം.

[൧൦൩]

അംഗുഷ്ഠകേ രസമിതൈഃ പരിധിഃ-കാലിന്റെ പെരുവിരലുകൾ ആറംഗുലങ്ങളേക്കൊണ്ടു ചുരുവരും. പരസ്യാം ത്രിഭിഃ അംഗുലൈഃ-അംഗുഷ്ഠത്തിന്റെ അടുത്ത വിരലുകൾ മൂന്നംഗുലങ്ങൾക്കൊണ്ടു ചുരുവരും. തദിതരാസ അഷ്ടമഭംഗഹീനൈഃ-ശേഷം വിരലുകളിൽ മൂന്നിൽ എട്ടാലൊന്നും അതിലെട്ടൊന്നും കുറച്ചുപിന്നെയും എട്ടൊന്നു കുറച്ചു ചുരുവരുത്തണം. അഖിലേഷു ലോകഗുണിതേന തത്തദ്വ്യാസേന നാഹം കരോതു-ശേഷം വിസ്താരം പറഞ്ഞ കയ്യ് കാല് തുട ഇത്യാദി അവയവങ്ങളിൽ തന്നിക്കുപറഞ്ഞ വിസ്താരത്തേ മൂന്നിൽപെരുക്കി ചുരുന്ന് ഉണ്ടാക്കിക്കൊള്ളണം.

(വ്യാ—൨) ഇനി വിരലുകളുടെ വണ്ണത്തേ ചൊല്ലുന്നു:—

കാലുകളുടെ പെരുവിരലുകളുടെ ചുരുന്ന് ആറംഗുലങ്ങളേക്കൊണ്ടു ഭവിക്കുന്നു. ചുണ്ടാണിക്കു മൂന്നംഗുലങ്ങളേക്കൊണ്ടു. പിന്നെ അതിലെട്ടൊന്നു കുറഞ്ഞാട്ടു നടുവിരലുടേതു്. അതിലെട്ടൊന്നു കുറഞ്ഞിട്ടു മോതിരവരലുടേതു്. അതിലെട്ടൊന്നു കുറഞ്ഞാട്ടു ചെറുവിരലുടേതു്. എല്ലാറ്റിന്നും തന്റെ തന്റെ വിസ്താരത്തേ മൂന്നാൽ പെരുക്കിയതിനേക്കൊണ്ടു ചുറ്റിനേ ഉണ്ടാക്കിക്കൊള്ളുക.

താലൈശ്ചിദിഃ ശിരസി സാഷ്ടിയവേഷുസംഖ്യൈഃ
കക്ഷാന്തരേ രഹിതവിശ്വപയവൈശ്വതർഭിഃ
കക്ഷൗ ത്രിഭിർഭവതി നാഭിതലേ/ർദ്ധയുക്തൈർ-
നാഹസ്യമാ കടിതഃ/ർദ്ധയുതാബ്ധിസംഖ്യൈഃ.

[൧൦൪]

ശിരസി ത്രിഭിഃ താലൈഃ നാഹഃ-ശിരസ്സുകൽമുപ്പത്തിയാറ് അംഗുലങ്ങളേക്കൊണ്ടു ചുരുവ ഭവിക്കുന്നു. കക്ഷാന്തരേ സാഷ്ടി

യവേഷുസംഖ്യൈഃ ക്ഷപ്രദേശത്തു് അരുപത്തിരണ്ടു് അംഗുലങ്ങളേക്കൊണ്ടു് ചുരുവരണം. ക്ഷേത്ര രചിതവിശ്വപയവൈ ചതുർഭിഃ വയററികൽ നാല്പത്തിയാറേകാലേ അരയ്ക്കാൽ അംഗുലംകൊണ്ടു ചുരുവരണം. നാളെ അർദ്ധയുക്തൈഃ ത്രിഭിഃ-നാഭിപ്രദേശത്തു് നാല്പത്തിരണ്ടാംഗുലംകൊണ്ടു ചുരുവരണം. കടിതടേ അർദ്ധയുതാബ്ധിസംഖ്യൈഃ-കടിപ്രദേശത്തു് അമ്പത്തിനാലു അംഗുലംകൊണ്ടു ചുരുവരണം.

(വ്യാ—൨) ഇനി തല തുടങ്ങിയുള്ളവററിന്റെ ചുറ്റി നേ ചൊല്ലുന്നു:—

തലയിൽ മൂന്നുതാലങ്ങളേക്കൊണ്ടു ചുരുഭവിക്കുന്നു. ക്ഷത്തുകൽ അഞ്ചുതാലവും രണ്ടുവീരലും വയററിൽ ഒന്നേമുക്കാൽ വിരൽ കുറയെ നാലു താലങ്ങളേക്കൊണ്ടു ചുരുഭവിക്കുന്നു. പൊക്കിറുക്ക മേലേ മൂന്നരത്താലംകൊണ്ടു്. അരയിൽ നാലരത്താലംകൊണ്ടു്.

ജംഘോരുബാഹുയുഗമദ്ധ്യകരാംഗുലീഷു

കായ്യാ കരീന്ദ്രകരവത് പരിവൃത്തതാത്ര

ക്രമാഭതാ പ്രപദയോർജലജാഭതാ ച

കണ്ഠേ കപോലതലയോർമുകരാഭതാ ച. ൧൦൮

അത്ര ജംഘോരുബാഹുയുഗമദ്ധ്യകരാംഗുലീഷു കരീന്ദ്രകരവത് പരിവൃത്തതാ കായ്യാ—ഇവിടെ ജംഘകൾ രണ്ടിലും തുടകൾ രണ്ടിലും കൈകൾ രണ്ടിലും വീരലുകളിലും ആനയുടെ തുമ്പി കൈപോലെ ഉരുണ്ടു് വൃത്തമായിട്ടു വരുത്തണം. പ്രപദയോഃ ക്രമാഭതാ-കാൽചുവടുരണ്ടും നടുവുപൊങ്ങി ആനയുടെ ആകൃതിപോലെ വരുത്തണം. കണ്ഠേ ജംഘാഭതാ-കഴുത്തുകൽ ശംഖുപോലെ ഉരുണ്ടു് ചുവടും മുകളും കനംകുറഞ്ഞുവരണം. കപോലതലയോഃ മുകരാഭതാ ച-കവിൾത്തടം രണ്ടും കണ്ണാടിപോലെ വരണം മിനുപ്പായി ഇരിക്കണം.

(വ്യാ—൨) ഇനി ആകാരങ്ങളേ ചൊല്ലുന്നു:—

കണങ്കാൽ, തുട, മദ്ധ്യപ്രദേശം, വീരലുകൾ എന്നീ വററുകൾ ആനയുടെ തുമ്പിക്കൈപോലെ ഉരുണ്ടിട്ടു ചമയ്ക്കണം. പുറവടികളിൽ ആനയുടെ ഭാഷ. കഴുത്തിൽ ശംഖിന്റെ ഭാഷ. കവിൾത്തടത്തുകൽ കണ്ണാടിയുടെ ഭാഷ വേണ്ടതു്.

യഥാർഥം ത്രിപഞ്ചസപ്തപ്രമിതൈഃ ശിഖരൈഃ സമേ
തം കിരീടം കർത്വം തന്നിഷ്ണു തന്നിഷ്ണു യോഗ്യമാകുംവണ്ണം മൂന്നു
താൻ അഞ്ചുതാൻ ഏഴുതാൻ ശിഖരങ്ങളോടുകൂടി കിരീടത്തേ
ഉണ്ടാക്കുക. അണ്ഡാപമം വാ കമലോപമം വാ ഛത്രോപമം വാ
കമരോപമം വാ കിരീടത്തിന്റെ ശിഖരങ്ങൾ മുട്ടുപോലെയും
താമരപ്പൂവുപോലെയും കുടയുടെ ആകാരപോലെയും ആമയു
ടെ ആകൃതിപോലെയും ഉണ്ടാക്കാം.

(വ്യാ—൨) ഇനി കിരീടത്തിന്റെ ആകാരത്തേ ചൊല്ലുന്നു:—

മൂന്ന് അഞ്ച് ഏഴ് എന്നീ സംഖ്യകളോടു കൂടിയിരിക്കുന്ന
ശിഖരങ്ങളോടു കൂടി കിരീടത്തേ ഉണ്ടാക്കുക. അവിടെ യോ
ഗ്യമാംവണ്ണം മൊട്ടുപോലെതാൻ താമരപ്പൂവോലെ താൻ കുട
പോലെതാൻ ആമപോലെതാൻ ഈവണ്ണമെല്ലാമിരിക്കുന്ന
ആകാരത്തോടുകൂടി കിരീടത്തേ ഉണ്ടാക്കുക.

ഇങ്ങനെ നവതാലമായ ബിംബരൂപങ്ങളെ പഠിപ്പിച്ച് ദശതാലമായ
കുറ്റാബിംബരൂപങ്ങളെ പഠിപ്പിക്കുന്നു:—

ഗ്രീവാദ്യംപ്രവസാനസൂത്രീതദശ-

സ്ഥാനാനി സംവർദ്ധിതാ-

ന്യേകൈകാംഗുലതോ യവൈരഥ വസ്യ-

മ്യാമ്യായസംഖ്യൈഃ ക്രമാത്

ഉണ്ണീഷാദ്യളികാക്ഷിനോഽഗ്രചരമ

തദ്ദപന്ദപഹീനാ ഹനർ-

കുറ്റായാമിരി പങ്ക്തിരാലപരിഭി-

നായാം സമുക്താനിരിഃ.

പ പ പ

ഗ്രീവാദ്യംപ്രവസാനസൂത്രീതദശസ്ഥാനാനി—കഴുത്തു്, ഹൃ
ദയാന്തം, നാഭ്യന്തം, ലിംഗാന്തം, തുടയുടെ പാതികൾ രണ്ടും, മുട്ടും,
ജംഘയുടെ പാതിരണ്ടും, കാൽച്ചുവടം ഇങ്ങനെ പത്തു സ്ഥാന
ങ്ങൾ മുന്വേ നവതാലത്തുകൾ നൂലിട്ടിരിക്കുന്നവ പത്തും; ഏകൈ
കാംഗുലതഃ സംവർദ്ധിതാനി—ഓരോരോ പ്രതിമാംഗുലം അധികമാ
യിട്ടു സൂത്രമിടണം. അഥ വസ്യമ്യാമ്യായസംഖ്യൈഃ യവൈഃ
ക്രമാദ് ഉണ്ണീഷാദ്യളികാക്ഷിനോഽഗ്രചരമം— പിന്നെ നെററി
എട്ടുയവം അധികമായും, കണ്ണുകൾ ആറുയവം അധികമായും, മുക്കു
നാലുയവം അധികമായും; ഹനഃ തദ്ദപന്ദപഹീനാ—മുക്കിന്റെ താ
ഴത്തേ വക്കു രണ്ടുയവം കുറഞ്ഞിട്ടും ഇങ്ങനെ മുഖത്തു രണ്ടുവിരൽ

അധികമായും നീളം കല്പിച്ചു. ഇതി പങ്ക്തിതാലപരിഭി
ന്നായാം ദർഗ്ഗായാം സമുക്താ ഉന്മിതിഃ-ഇങ്ങനെ ദശതാലമായ
ആറിയിരുപത് അംഗുലങ്ങളെക്കൊണ്ട് സൂത്രപമാകുന്ന ദർഗ്ഗാ
ബിംബത്തുകൾ പൊക്കം ഭവിക്കും.

(പു—൨) ഇനി നാലുശ്ലോകംകൊണ്ട് ഉത്തമമായിരി
ക്കുന്ന ദശതാലബിംബത്തിന്റെ വിശേഷത്തേ സൂത്രപത്വേന
ചൊല്ലുന്നു:—

കഴുത്തുതടങ്ങി പുറവടിയോളമുള്ള സ്ഥാനങ്ങൾ നഭേ കഴു
ത്തു ഏദയാന്തം നാഭ്യന്തം ലിംഗാന്തം ഉരൂർലാപഖണ്ഡമണ്ഡല
ധരഖണ്ഡം ജാനുജംഘാർലാപഖണ്ഡമണ്ഡലധരഖണ്ഡം പുറവടി
ഇങ്ങനെ പത്തുകൂട്. അവ ഒക്കെ നഭേത്തേതിൽ ഓരോരോ
വീരവ് ഏറിട്ടു ഭവിക്കുന്നു. പിന്നെ ക്രമത്താലേ ഉഷ്ണീഷത്തുകൽ
നിന്നു നെറ്റിയിററം എട്ടുതോര ഏറിട്ട്. അവിടെനിന്നു കണ്ണുമ
യ്യം ആറുതോര ഏറിട്ട്. അവിടെനിന്നു നാസികാഗ്രം നാലുതോര
ഏറിട്ട്. അവിടെനിന്നു താടിയിററം രണ്ടുതോരകുറഞ്ഞിട്ട്. ഇങ്ങ
നെ ദശതാലംകൊണ്ടു പകുക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ദർഗ്ഗയുടെ അവയു
ദ്ധോന്മാനം ചൊല്ലപ്പെട്ടു.

വിസ്താരഃ ശിവശൈലകൈർമുഖഗളേ

ശ്യാപ്തം ദപികക്ഷാന്തരേ

വക്ഷോജേ നവഭിഃ പൃഥക് ച തദധോ-

വിശൈപശ്ചിവൈമദ്ധ്യതഃ

കൃത്വാ ശ്രോണിതലേ കടയ രവിയുഗേ-

നോദ്ധോഃ സജാനദപയ

ജംഘായുങ്നളകേഴ്ക്കശൈലരസഃവ-

ദൈശ്യാംഗുലൈഃ സമ്മിശ്രൈഃ.

൧൧൨

മുഖഗളേ ശിവശൈലകൈഃ വിസ്താരമുഖത്തുകൽ പതി
നൊന്നു വീരവും കഴുത്തുകൽ ഏഴു വീരവും, ദപികക്ഷാന്തരേ അത്യ
ഷ്ടാ-കക്ഷപ്രദേശത്തു പതിനേഴു വീരവും, വക്ഷോജേ പൃഥക്
നവഭിഃ-മുലകൾ രണ്ടിന്നും ഒൻപതു വീരവും, തദധഃ വിശൈപഃ-
മുലയ്ക്കു താഴെ പതിമൂന്നു വീരവും, മദ്ധ്യതഃ ശിവൈഃ-മദ്ധ്യപ്രദേ
ശത്തു പതിനൊന്നു വീരവും, ശ്രോണിതലേ കൃത്വാ-അരക്കെട്ടിൽ
ഇരുപതു വീരവും, കടയ രവിയുഗേന - ജംഘനപ്രദേശത്തു ഇരു
പത്തിനാലു വീരവും, ഉദ്ധോഃ സജാനദപയേ ജംഘായുങ്നളകേ
അർക്കശൈലരസവേദൈഃ സമ്മിശ്രൈഃ അംഗുലൈഃ ച.-തടക

ളിൽ പന്ത്രണ്ടീതു വിരലും മുട്ടുകളിൽ ഏഴേഴു വിരലും ജംഘകളിൽ ആറു വിരലും കാലിന്റെ ചുവട്ടിൽ നന്നാലു വിരലും വിസ്താരങ്ങൾ വരുത്തി വൃത്തമാക്കി ഉണ്ടാക്കണം.

(വ്യാ—൨) ഇനി വിസ്താരങ്ങളേ ചൊല്ലുന്നു:—

മുഖത്തുകൽ പതിനൊന്നംഗുലങ്ങളേക്കൊണ്ടു വിസ്താരം ഭവിക്കുന്നു. കഴുത്തിൽ ഏഴംഗുലങ്ങളേക്കൊണ്ടു. രണ്ടുകക്ഷത്തിനിടയിൽ പതിനേഴു കൊണ്ടു. മുമ്പുകൽ വെച്ചേറേ ഒമ്പതൊമ്പതു വിരൽകൊണ്ടു. മലയ്ക്കുതാഴത്തു പതിമൂന്നു വിരൽകൊണ്ടു. മദ്ധ്യപ്രദേശത്തു പതിനൊന്നു വിരൽകൊണ്ടു. അരപ്രദേശത്തു ഇരുപതുവിരൽകൊണ്ടു. ജംഘനപ്രദേശത്തുകൽ ഇരുപത്തിനാലു വിരൽകൊണ്ടു. തുടരണ്ടിന്റേയും നടുവിൽ പന്ത്രണ്ടു വിരൽകൊണ്ടു. മുട്ടുകൽ ഏഴു വിരൽകൊണ്ടു. കണങ്കാലുടെ നടുവിൽ ആറു വിരൽകൊണ്ടു. മണിക്കെട്ടുകൽ നാലു വിരൽകൊണ്ടു.

ഉൽകൃത്യാധിഭജം പ്രകോപ്തമനു

ദപാഭ്യാം പ്രകോഷ്ടേ തലേ

ധൃത്യാ സപ്തഭിരാതരിര്യഗശരാം-

ഗേഷപർണ്ണവൈരംഗുലൈഃ

അംഗുഷ്ഠാദിഷു തത്തരിരനവനഗാ-

ഹ്യുദ്രാഗസംഖ്യൈർയവൈ-

സ്രീഷപശൈപർമണിബന്ധകോപ്തരഭജം-

മൂലേഴ്ഗുലൈവിസ്തുതിഃ.

൧൧൩

അധിഭജം. ഉൽകൃത്യം—കൈകൾക്കു തോളുകൾ തുടങ്ങി മുട്ടോളം ഇരുപത്താറു വിരൽ നീളംവേണം. പ്രകോപ്തമനു ദപാഭ്യാം—മുട്ടുകളിൽ രണ്ടു വിരൽ നീളം, പ്രകോഷ്ടേ ധൃത്യാ—മുട്ടുകൽ തുടങ്ങി മണിബന്ധത്തോളം പതിനെട്ടു വിരൽനീളം വേണം. തലേ സപ്തഭിഃ—ആതരിഃ—ഉള്ളുകൈയിന് ഏഴുവിരൽ നീളം വേണം. അംഗുഷ്ഠാദിഷു യുഗശരാംഗേഷപർണ്ണവൈഃ—പെരുവിരലിന്നു നാലും തർജ്ജനിക്കു അഞ്ചും മദ്ധ്യമയ്ക്കു ആറും അനാമികയ്ക്കു അഞ്ചും കനിപ്പികയ്ക്കു നാലും അംഗുലങ്ങൾ നീളംവേണം. തത്തരിഃ നവനഗാഹ്യുദ്രാഗസംഖ്യൈഃ യവൈഃ—അംഗുഷ്ഠാദിയായ വിരലുകൾ അഞ്ചിന്നും ഒമ്പതുയവവും ഏഴുയവവും എട്ടുയവവും ഏഴുയവവും ആറുയവവും വീതിയുണ്ടായിരിക്കണം. മണി

ബന്ധകോർപ്പരഭജാമുലേ ത്രീഷപശൈഃ അംഗലൈഃ വിസ്തൃതിഃ
സ്യാത്-മണിബന്ധത്തുക്കേന്മുന്ന് അംഗലവും മുട്ടുങ്കൽ അഞ്ചം
ഗുലവും കൈയുടെ ചുവട്ടിൽ ഏഴംഗലവും വിസ്താരം ഭവിയ്ക്കും.

(വ്യാ—൨) ഇനി കൈകളേച്ചൊല്ലുന്നു:—

ഇരുപത്താറു വിരലുകളേക്കൊണ്ടു തോളോടു മുട്ടോടി
കൾക്കുള്ള നീളം ഭവിക്കുന്നു. മുട്ടോടു മണിക്കട്ടിന്നിട പതി
നെട്ടു വിരൽകൊണ്ടു്. ഉള്ളകൈനീളം ഏഴുവിരൽകൊണ്ടു്. പെരു
വിരൽ തുടങ്ങി ക്രമത്താലേ വിരലുകളുടെ നീളം നാലു് അഞ്ചു്
ആറു് അഞ്ചു് നാലു് എന്നീ വിരലുകളേക്കൊണ്ടു്. അവറ്റിന്റെ
വീതി പാന്നെ ക്രമത്താലേ ഡൈതു്, ഏഴു്, ഏട്ടു്, ഏഴു്, ആറു്
എന്നീ തോരകളേക്കൊണ്ടു്. മണിക്കട്ടു് മുട്ടു് ഭജമുലം എന്നീ
പദത്തെ വീതിക്രമത്താലേ മൂന്നു് അഞ്ചു് ഏഴു് എന്നീയംഗുല
ങ്ങൾകൊണ്ടു് ചൊല്ലുന്നു.

തർജ്ജന്യഗ്രിമയോർയുഗൈർയുഗയവ-

ന്യുനൈഃ പരാംശ്രൗംഗുലീ-

ഷപായാമോംഗുലതോ-ഗുപാഷ്ടസദലാ-

ദ്വേദ്വേംഗസംഖ്യൈർയവൈഃ

വ്യാസസ്താർദ്ധയുഗാംഗലൈഃ സ്തനസമ-

തേധസ്രിഭിശ്ച ചൂക

വ്യാസോഷ്ണ ശ്രുതിഭിർയവൈർജ്ജതമിതൈർ-

നാഭേ ദശാക്ഷോന്നതിഃ.

൧൧൪

തർജ്ജന്യഗ്രിമയോഃ യുഗൈഃ ആയാമഃ-കാലിന്റെ പെരു
വിരലിനും അതിനടുത്ത വിരലിനും നാലു് അംഗുലങ്ങളേക്കൊണ്ടു
നീളം ഭവിക്കും. പരാംശ്രൗംഗുലീഷു യുഗയവന്യുനൈഃ അംഗു
ലതഃ-ശേഷം വിരലുകൾക്കു് നന്നാലുയവം കുറച്ചു് മൂന്നരയും മൂന്നും
രണ്ടരയും അംഗുലം നീളം വരും. ഗുപാഷ്ടസദലാദ്വേദ്വേംഗ
സംഖ്യൈഃ യവൈഃ വ്യാസഃ-കാലിന്റെ അംഗുഷ്ഠാഭി വിരലുകൾ
ക്കു പതിനാറും എട്ടും ഏഴരയും ഏഴും ആറും യവംകൊണ്ടു
വിസ്താരത്തേ കുലിപ്പു. സാർദ്ധയുഗാംഗലൈഃ സ്തനസമതേ ധഃ-
നാലര അംഗുലംകൊണ്ടു് മുലകൾ രണ്ടിന്നും പൊക്കം വരണം.
ചൂചുകേ ത്രിഭിഃ വ്യാസഃ-മൂന്നംഗുലങ്ങളേക്കൊണ്ടു മുലയുടെ കുറപ്പു
ക്കേടത്തു വിസ്താരം ഭവിക്കും. അക്ഷേ ശ്രുതിഭിഃ യവൈഃ-മുലക്ക

ണ്ണകൾക്കു നാലു യവം വിസ്കാരം നാളെ ജ്വരമിതൈ-നാഭി
ക്കുഴയ്ക്കു് ആറുയവം വിസ്കാരം. ദൃശാ അക്ഷോന്നതി-രണ്ടു യവം
കൊണ്ടു മുലക്കണ്ണുകൾക്കു പൊക്കവുമുണ്ടാക്കണം.

ഇങ്ങനെ നവതാലവും ദശതാലവും പറഞ്ഞതുകൊണ്ടു് പുരു
ഷബിംബത്തിന്റേയും സ്ത്രീബിംബത്തിന്റേയും വിസ്കാരഭേദങ്ങൾ
അന്വേഷ്യമറിഞ്ഞു അഷ്ടതാലാദിബിംബത്തേയും ഉപഹരിച്ചു
ണ്ടാക്കൂ.

(വ്യാ-൨) ഇനി കാലുകളുടെ വിരൽ തുടങ്ങിയവരേറ
ചൊല്ലുന്നു:—

കാലുടെ പെരുവിരൽക്കുറു ചുണ്ടാന്നിക്കു നാലംഗുലങ്ങ
ളേക്കൊണ്ടു് നീളം ഭവിക്കുന്നു. മറ്റേ വിരലു മൂന്നിന്നും ക്രമ
ത്താലേ മൂന്നര മൂന്നു് രണ്ടര എന്നീ അംഗുലങ്ങളേക്കൊണ്ടു്. പെരു
വാരിൽ തുടങ്ങി ക്രമത്താലേ അഞ്ചിന്നും വീതി പതിനാറു് എട്ടു്
ഏഴു ഏഴര(ആറു്)എന്നീ തോരകളേക്കൊണ്ടു്. പിന്നെ മുലഇവരും
നാലരവാരിൽകൊണ്ടു്. മുലക്കണ്ണു് ഇവരണ്ടു തോരകൊണ്ടു്.

അനന്തരം പഞ്ചതാലംകൊണ്ടു് ഗണപതിയുടെ പ്രമാണത്തേ പറ
യുന്നു:—

വിഷ്ണുശം ശരതാലകൈച്ചിരചയേത

ത്ര്യക്ഷം മഹേഭാനനം

ഗ്രന്ധാഭഗനഗളം സ്ഥിതം സമുപവി-

ഷ്ടം വാഴ്തിപീനാംഗകം

ഉണ്ണീഷാമുഖമേകകേന സദലാ-

ഭ്യാം താലകാഭ്യാം തതഃ

കടന്തം ചരണൗ കരാശ്ച കരണീ-

യാസ്സാർദ്ധതസ്യാലതഃ.

എ എ ഒ

ശരതാലകൈ മഹേഭാനനം ത്ര്യക്ഷം ഗ്രന്ധാഭഗനഗളം-അ
ഞ്ചതാലങ്ങളേക്കൊണ്ടു് ആനയുടെ മുഖം പോലെ മുഖവും മൂന്നു
കണ്ണുകളും മുഖംകൊണ്ടു മറഞ്ഞു വളഞ്ഞ കഴുത്തോടും, അതിപീ
നാംഗകം-തടിച്ചിരിക്കുന്ന കരചരണങ്ങളോടുംകൂടി, സ്ഥിതം സമു
പവിഷ്ടം വാ വിഷ്ണുശം വിരചയേത്-നില്പായിട്ടു താൻ ഇരിപ്പാ
യിട്ടുതാൻ ഗണപതിബിംബത്തേ ഉണ്ടാക്കൂ. ഏകകേന ഉണ്ണീ
ഷാൽ മുഖം-ഒരു താലംകൊണ്ടു(ഉണ്ണീഷംതുടങ്ങി)മുഖത്തേയും, തതഃ

സദലാഭ്യാം താലകാഭ്യാം കട്ടന്തം - രണ്ടരത്താലം കൊണ്ട് കണ്ണാദികട്ടന്തത്തേയും, സാർദ്ധതഃ താലതഃ - ഒന്നരത്താലംകൊണ്ട്, ചരണൗ കരാഃ ച കരണീയാഃ-കാലകളുടേയും കൈകളുടേയും നീളത്തേയുമുണ്ടാക്ക.

(വ്യാ-൨) ഇനി ഗണപതിയുടെ ലക്ഷണത്തെ ചൊല്ലുന്നു:-

പഞ്ചതാലമാകുന്ന പ്രമാണങ്ങളേകൊണ്ട് ഗണപതിയേ ചമയ്ക്കും. മൂന്നു കണ്ണുകളോടുകൂടി ആനമുഖനായി വളഞ്ഞ കഴുത്തിനോടുകൂടി ഏറ്റവും തടിച്ചിരിക്കുന്ന അംഗങ്ങളോടുകൂടി, ഇരുന്നിട്ടുതാൻ നിന്നിട്ടുതാൻ ചേണം ഗണപതി. ഉണ്ണീച്ചം തുടങ്ങി മുഖനീളത്തേ ഒരു താലംകൊണ്ട് ഉണ്ടാക്കിക്കണം. അവിടെനിന്നു കടിപ്രദേശത്തോളം രണ്ടരത്താലം കൊണ്ട്. കാലു രണ്ടും കൈയുകൾ ഒന്നരത്താലംകൊണ്ട്.

എല്ലാ തിര്യക്കുകളുടേയും അലങ്കാരങ്ങളെപ്പറയുന്നു:—

ശ്രീമദ്രതകിരീടകുണ്ഡലയുഗ-

ഗ്രൈവേയഹാരാംഗദ-

ശ്രോണീകങ്കണസോപവീതരശനാ-

വാസോഽംബ്രിദ്രുഷാദികം

തത്തന്മൃത്തുനരൂപതോത്ര രചയേത്

സ്വസ്വപായുധാഭിജ്ജപലം

ഗ്ലക്ഷ്ണം ദൃഷ്ടിമനോഹരം വിരചനാ-

ദാക്ഷ്യാഭ്യുമാലക്ഷണം.

മഹന്ന

ശ്രീമദ്രതകിരീടകുണ്ഡലയുഗഗ്രൈവേയഹാരാംഗദശ്രോണീകങ്കണസോപവീതരശനാവാസോഽംബ്രിദ്രുഷാദികം - ശോഭിച്ചിരിക്കുന്ന രത്നങ്ങളോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന കിരീടത്തേയും രണ്ടു കുണ്ഡലങ്ങളേയും കണ്ഠാഭരണത്തേയും മുത്തുമാലകളേയും തോളുവളകളേയും കൈകളിൽപെട്ടു മുട്ടുകുകളേയും ഉപവീതത്തേയും പൊന്നരത്താണിനേയും വസ്ത്രത്തേയും കാലിൽ ചിലമ്പുകളേയും അംഗലീയാദികളേയും, തത്തന്മൃത്തുനരൂപതഃ സ്വസ്വപായുധാഭിജ്ജപലം-അതതു മുരത്തികൾക്കു സദൃശങ്ങളായിരിക്കുന്ന തന്റെ തന്റെ ആയുധങ്ങളേകൊണ്ടു ശോഭിച്ചിരിക്കുമാറും, ഗ്ലക്ഷ്ണം ദൃഷ്ടിമനോ

ഹരം - ഏതവും മിനുസമായി കണ്ടാൽ അതിമനോഹരമായും, വിരചനാഭാഷ്യാദ് യഥാലക്ഷണം ച രചയേത്-പണിയുടെ സാമർത്ഥ്യംകൊണ്ടു ലക്ഷണയുക്തമായും ബാഹ്യങ്ങളേ ഉണ്ടാക്കണം.

(വ്യാ-൨) ഇനി സാമാന്യേന ആഭ്യുഷണങ്ങളേ ചൊല്ലുന്നു:—

ശോഭിച്ചിരിയ്ക്കുന്ന രത്നകിരീടകണ്ഡലങ്ങൾ കണ്ഠാഭരണം മാലകൾ തോരവളകൾ കടകങ്ങൾ യജ്ഞോപവീതം അരഞ്ഞാളുകൾ ഉടുപ്പ് പട്ടവ തള ചിലമ്പ് എന്നിത്തരങ്ങളൊക്കെ അതതു മുതൽക്കു വിധിച്ചവണ്ണം ചമപ്പൂ. തന്റെ ആയുധം വാഹനം എന്നു തുടങ്ങിയുള്ളവറ്റെക്കൊണ്ടു ശോഭിച്ചു. റിയ്ക്കയും വേണം. പണിചെയ്യുന്നേടത്തു് വൈദഗ്ദ്ധ്യംകൊണ്ടു മിനുത്തു് കണ്ണിനും സുഖമുണ്ടായി മനസ്സിന്നു പ്രസാദമുണ്ടായി ഇരിക്കണം. ലക്ഷണം നീങ്ങിപ്പോകാതെ ഇരിക്കയും വേണം.

പദ്മം താലസമുച്ഛ്രയം ദപിഗുണവി-

സ്താരം ച ക്ഷോഡാ കൃതേ

മൂലേ പട്ടമിളാംശതോ ദപിതയതോ-

സ്ത്യാധസ്തനാഷ്ടച്ഛദഃ

അംബ്രൂനപ്രഥമബ്ജമദ്ധ്യമുപരി

ഷ്ടാദഷ്ടപത്രം ത്രിഭി-

ഭാഗൈഃ പട്ടയുതം കരോതു കമലേ

നാമാത്ര പീഠാച്ഛ്രയഃ.

൧൧൭

താലസമുച്ഛ്രയം ദപിഗുണവിസ്താരം ച പദ്മം-ഒരു താലം കൊണ്ടു പൊക്കവും രണ്ടു താലംകൊണ്ടു ദ്വിലവസ്താരങ്ങളു മായട്ടു പദ മപീന്തേ ഉണ്ടാക്കൂ. ക്ഷോഡാ കൃതേ മൂലേ ഇളാംശതഃ പട്ടം-പിന്നെ പദ മപീന്തിന്റെ പൊക്കത്തേ ആറായപ്പകുത്തതിൽ ഒരംശംകൊണ്ടു താഴത്തേ പട്ടവും, ദപിതയതഃ അധസ്തനാഷ്ടച്ഛദഃ-രണ്ടംശത്തോളമുള്ളതതു ചുവട്ടിലേ പദമദളങ്ങളും, അബജ മധ്യം അംബ്രൂനപ്രഥമം-പദ്മപീന്തിന്റെ നടുവിൽ വിസ്താരത്തിൽ കാൽവാശി കുറഞ്ഞുവരുമാറും, ത്രിഭിഃ ഭാഗൈഃ ഉപരാഷ്ടാത് പട്ടയുതം അഷ്ടപത്രം - മൂന്നംശങ്ങൾ ശേഷമുള്ളതുകൊണ്ടു മേലേ പദ്മദളങ്ങളേയും മേൽപട്ടത്തേയുമുണ്ടാക്കണം. അത്ര

പീഠോപ്തശ്രയഃ കമലേന അമാ-ഇവിടെ ചീരത്തിന്റെ പൊക്കമുണ്ടാക്കുന്നതു ഈ പദ്മചീരത്തിന്റെ പൊക്കത്തോടു കൂടീട്ടുതന്നെ ആകുന്നത്.

(വ്യാ-൨) ഇനി പദ മകത്തേ ചൊല്ലുന്നു:—

ഒരു താലമിഖരമായിട്ടു പദ്മത്തേ ഉണ്ടാക്കുക. ഇവരത്തിവിരട്ടി വീതിയായിട്ടിരിക്കണം. ചകാരംകൊണ്ട് ഇരട്ടിയിലേറെയുമാമെന്നു ചൊല്ലിയത്. പിന്നെ ഇവരത്തേ ആറുകൂറിട്ടാൽ ചുവട്ടിലേ പട്ടം ഒരുശംകൊണ്ടെങ്കിൽ പദ്മം രണ്ടു കൊണ്ട്. മേൽപദ മവും കീഴ് പദ്മവും കൂടിയ പഴുതിലേ വീതിയേ പദ്മവീതിയിൽ നാലൊന്നു കുറഞ്ഞിട്ട്. പിന്നെ മൂന്നുശംകൊണ്ടു മേൽപദ മത്തേയും മേൽപട്ടത്തേയും. ഈ പദ്മത്തിന്റെ നടുക്കൂടെ അത്രേ ചീരത്തിന്റെ ഇവരം ഭവിക്കുന്നു.

വിംശത്യാ പ്രതിമാംഗുലൈഃ പ്രവിതതം

വൃന്തേ തയാ സൈകയാ

നാളം സദചികയാപി വാഗ്ധിവിതതേ-

രജ്യാചലാംഗാംശിതേ

അന്തേ ഹീനവിതാനമാരചയതു

ബ്രഹ്മോപലാന്തായതം

തൂഷ്യാശ്രം സകലേഷു വൈധസമിദം

വൃത്തം കപചിദൈശ്വരം.

മ. മ. വ.

വൃന്തേ പ്രതിമാംഗുലൈഃ വിംശത്യാ-ചുവട്ടിൽ ഇരുപതു പ്രതിമാംഗുലങ്ങളുണ്ടാകട്ടെ താൻ, സൈകയാ തയാ വാ സദചികയാ വാ-ഇരുപത്തിഒന്ന് അംഗുലം കൊണ്ടുതാൻ ഇരുപത്തിരണ്ടംഗുലം കൊണ്ടുതാൻ, പ്രവിതതം-വാസ്താവമായിട്ടും, അഥ വിതതേ അഷ്ടാചലാംഗാംശിതേ അന്തേ ഹീനവിതാനം ച-പിന്നെ വിസ്താരത്തിന്റെ എട്ടൊന്നുതാൻ ഏഴൊന്നുതാൻ ആറൊന്നുതാൻ കുറച്ച് അഗ്രവാസ്താവമായിട്ടും, ബ്രഹ്മോപലാന്തായതം തൂഷ്യാശ്രം-നവംസകശിലയകലോളം നീളമായിട്ടും ചതുരശ്രമായിട്ട്, നാളം വിരചയേത്-നാളത്തേ ഉണ്ടാക്കൂ. സകലേഷു ഇദം വൈധസം-എല്ലാ ദേവന്മാരിലും ചതുരശ്രമായിരിക്കുന്ന ഇദം ബ്രഹ്മദൈവതം, കപചിദ് വൃത്തം ഐശ്വരം വാ-ചിലേടത്തു് ഈ നാളം വൃത്തമായി ശിവദൈവതമായിട്ടുണ്ടാക്കുന്നു.

(വ്യാ-൨) ഇനി നാളത്തേ ചൊല്ലുന്നു:—

ഈ ബിംബത്തുകൽ ചൊല്ലിയ അംഗുലങ്ങളാൽ ഈ പതു താൻ ഇരുപത്തിഒന്നുതാൻ ഇരുപത്തിരണ്ടു താൻ തൈട്ടുറത്തു വീതിയായി, അതിലെട്ടൊന്നുതാൻ ഏഴൊന്നുതാൻ ആറൊന്നുതാൻ കുറഞ്ഞു അഗ്രവിസ്താരമായി, നപുംസകശില യോളം നീളവുമായിട്ട് പദ്മത്തിന്റെ തണ്ടെന്നപോലെ നാളത്തേ ചമപ്പൂ.

അനന്തരം ശിവലിംഗത്തിന്റെ കണക്കുകളെ പറയുന്നു:—

ലിംഗാനി സായകകരാദിപദോനിതാശപി-

ഹസ്താന്തിമാനി ചരണാംശവിയുക്തക്തപ്തപ്താ

പൃർവർണ്ണിനാം മുഖഭുജോരുപദോദ്ഭവാനാം

പഞ്ചാഗ്നിപാവകജഗത്പരിസംഖ്യകാനി. ൧൧൯

സായകകരാദിപദോനിതാശപിഹസ്താന്തിമാനി ലിംഗാനി-
അഞ്ചുകോൽ നീളം തുടങ്ങി ഒന്നേമുക്കാൽകോൽ നീളംവരെയും
ശിവലിംഗങ്ങൾ. ചരണാംശവിയുക്തക്തപ്തപ്താ - ഇവറ്റിൽ
കാൽകോൽ നീളം കുറഞ്ഞുകുറഞ്ഞു ഒന്നേമുക്കാലോളം പതിന്നാ
ലുപകാരം ശിവലിംഗങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കാം. മുഖഭുജോരുപദോദ്ഭവാ
നാം വണ്ണിനാം പഞ്ചാഗ്നിപാവകജഗത്പരിസംഖ്യകാനി
സ്വർ-ബ്രാഹ്മണക്ക് അഞ്ചുകോൽ തുടങ്ങി നാലുകോൽവരെയും
അഞ്ചും, ക്ഷത്രിയക്ക് മൂന്നേമുക്കാൽ തുടങ്ങി മൂന്നുകോൽവരെയും
മൂന്നും, വൈശ്യക്ക് മൂന്നു തുടങ്ങി രണ്ടുവരെയും മൂന്നും, ശൂദ്രനു
രണ്ടുകോൽ തുടങ്ങി ഒന്നേമുക്കാൽ വരെയും മൂന്നും ഇങ്ങനെ നാലു
ജാതിക്കുംകൂടി പതിന്നാലുപകാരം ശിവലിംഗനീളം ഭവിക്കും.

(വ്യാ-൨) ഇനി പതിമൂന്നു ശ്ലോകംകൊണ്ടു ലിംഗലക്ഷണ
ത്തേ ചൊല്ലുന്നു. അതാൽ നടത്തേ ശ്ലോകംകൊണ്ടു ലിംഗായാ
മത്തേ ചൊല്ലുന്നു:—

ഇനി അയ്ക്കോൽ പരിഷ്കൃത തുടങ്ങി കാൽക്കോലിശ്ശ കുറഞ്ഞു
കുറഞ്ഞു കാൽ കുറയെ ഇരുക്കോലോളം ലിംഗനീളം ഭവിക്കുന്നു.
അതിൽ നടത്തേതു അഞ്ചും ബ്രാഹ്മണക്ക് വിധിക്കപ്പെട്ടു.
പിന്നത്തേതു മൂന്നും ക്ഷത്രിയക്ക് വിധിച്ചു. പിന്നത്തേതു മൂന്നും
വൈശ്യക്ക് കൊള്ളുന്നു. ഒട്ടക്കത്തേതു മൂന്നും ശൂദ്രനു വിധിച്ചു.

അംബ്രഹ്മാശക്രമകൃതഗ്രന്ഥേന ഭൂയോ-

ദേവ ചൈകമപ്യനുവിലോമകലോത്ഥയോഃ സ്യുഃ
താസ്മിത്തരോത്തരകലപ്രഭവേഷു ചാന-
ലോമ്യാത് പ്രകല്പയതു വൈകകരാദികാനി. ൧൨൦

ഭൂയഃ അനുവിലോമകലോത്ഥയോഃ അംബ്രഹ്മാശക്രമകൃത
ഗ്രന്ഥേന ദേവ ഏകം അവി-പിന്നെ അനുലോമജാതികൾക്ക്
കാൽ കുറച്ച് ഒന്നരക്കോലും ഒന്നുകാൽകോലും ഇങ്ങനെ രണ്ടും,
പ്രതിലോമജാതികൾക്ക് പിന്നെയും കാൽകോൽ കുറച്ച് ഒരു
കോലായിട്ട് ഒന്നും, ഇങ്ങനെ പതിനേഴുപ്രകാരം ശിവലിംഗ
നീളം ഭവിക്കും. ഉത്തരോത്തരകലപ്രഭവേഷു ആനുലോമ്യാത
താനി ഏകകരാദികാനി പ്രകല്പയതു വാ-മേല്പോട്ടു മേല്പോട്ടു
ഉള്ള ജാതികൾക്ക് ഒരുകാൽ തുടങ്ങി കിഴ്ചോതിക്ക് പറഞ്ഞതും
കൊള്ളിക്കാലുമാം.

(വ്യാ-൨) പിന്നെയും ചില ലിംഗങ്ങളേ ചൊല്ലുന്നു:—

കാൽകുറയെ ഇരുക്കോൽക്കെന്നു തുടങ്ങി പിന്നെയും
കാൽ കോൽ മീതു കുറഞ്ഞു് ഒരുക്കോലോളം ചോരസ്സോളതു മൂന്നു
ലിംഗമുണ്ടാം. അതിൽ നടേത്തേതു രണ്ടും അനുലോമജാതിക്ക്.
മറേറതു വിലോമജാതിക്ക്. നടേ ചൊല്ലിയവയും ഇവയുമെല്ലാം
മേലേ നിരൂപിച്ചാൽ ഒരുക്കോൽ തുടങ്ങി അയ്യോലോളമുള്ള
ബിംബങ്ങളേ മേലേ കലങ്ങളിൽ അനുലോമക്രമേണ കല്പിച്ചുകൊ
ള്ളുക. തന്നെയുള്ളതും തന്നിൽ കിഴ്ചുള്ളവയ്ക്കുള്ളതും തന്നെയ്ക്കു കൊ
ള്ളാമെന്നു താൽപര്യം.

ഗർഭച്യാസേ വിഭക്തേ സൂരശരണവനേ-

ത്രൈസ്ത്രിപഞ്ചൈകഭാഗൈർ-

പ്ലിംഗാനി ത്രീണി തേഷു ത്രിഷു ഗുണഭവിതേ-

ഷേപകഭാഗൈർഭിഭാഗൈഃ

ദേവ ദേവ താനി സ്യുരേവം നവ ചരണയുതം

തൽസമം പാദചീനം

ചാരാദ ദ്യേകാംശകാത്യാമപി ഗുണഭവിതേ

തത്ര പഞ്ചതരാണി.

൧൨൧

ഗർഭവ്യൂഷേ സുരശരണവനേതരഃ വിഭക്തേ-പിന്നേ
 ഗർഭഗൃഹത്തിന്റെ വിസ്താരത്തേ അഞ്ചിലും ഒമ്പതിലും രണ്ടിലും
 പകുത്താൽ, ത്രിപഞ്ചകഭാഗംഗ്രഹിണി ലിംഗാനി-ആ ഭാഗങ്ങളിൽ
 ക്രമേണ മൂന്നുഭാഗംകൊണ്ടും അഞ്ചുഭാഗംകൊണ്ടും ഒരു
 ഭാഗംകൊണ്ടും ഇങ്ങനെ മൂന്നുപ്രകാരം ശിവലിംഗനീളം കല്പിക്കാം.
 തേഷു ത്രിഷു ഗുണഭവിതേഷു-പിന്നേ മൂന്നുവിധമുള്ള ശിവലിംഗ-
 നീളത്തേ മൂന്നായിട്ടു പകുത്താൽ, ഏകഭാഗംഗ്രഹിണിഭാഗംഗ്രഹി-
 താനി ദേവ ദേവ സ്വർഗ്ഗ-ഒരു ഭാഗംകൊണ്ടും രണ്ടുഭാഗംകൊണ്ടും
 ലിംഗനീളത്തേ രണ്ടായിക്കല്പിച്ചു. ഏവം നവ-ഇങ്ങനെ ഗർഭഗൃഹ-
 വിസ്താരംകൊണ്ടു് ഒമ്പതു ശിവലിംഗങ്ങൾ ഭവിക്കും. ചാരാത്
 ചരണയുതം തത്സമം പാദമീനം-ചാരനീളത്തിൽ കാൽവാശി
 കൂടീട്ടും ചാരനീളത്തോടു സമമായിട്ടും ചാരനീളത്തിൽ നാലൊ-
 ന്ന കുറച്ചിട്ടും, ഗുണഭവിതേ ദേവകാംശകാഭ്യാം അപി-ചാരനീള-
 ത്തേ മൂന്നായി പകുത്തതിൽ ഒരുശംകൊണ്ടും രണ്ടുശംകൊണ്ടും,
 ഇതി ഇതരാണി പഞ്ചലിംഗാനി-ഇങ്ങനെ ചാരനീളംകൊണ്ടു്
 വേറെ അഞ്ചുപ്രകാരം ശിവലിംഗനീളം ഭവിക്കും.

(വ്യാ-൨) ഇനി മറ്റൊരുപ്രകാരം ലിംഗോത്സേധത്തേ
 ചൊല്ലുന്നു:—

ഗർഭഗൃഹവിസ്താരത്തേക്കൊണ്ടു് അഞ്ചുതാനൊമ്പതുതാൻ
 രണ്ടുതാൻ പകുത്താൽ ക്രമത്താലേ മൂന്നു് അഞ്ചു് ഒന്നു് ഈ
 അംശങ്ങളേക്കൊണ്ടു് കല്പിച്ചു നീളമായിട്ടു് മൂന്നു ലിംഗങ്ങൾ ചൊ-
 ല്പിച്ചെടുത്തു. ഈ ഉണ്ടായ ലിംഗോത്സേധത്തേ മൂന്നു പകു-
 ത്താൽ ഒരുശംകൊണ്ടും ഇങ്ങനെ പിന്നെയും ലിംഗങ്ങൾ ഈ
 രണ്ടു പ്രകാരം ഭവിക്കുന്നു. ആകെ ലിംഗങ്ങൾ ഒൻപതു പ്രകാരം
 ചൊല്ലി. ഇനിയും ഒരു പ്രകാരം പറയുന്നു. ഗർഭചാരത്തിന്റെ
 ഇവരംകൊണ്ടു് ഒന്നേകാൽ ഒന്നേമുക്കാൽ മൂന്നൊന്നും മൂന്നിട്ടു
 രണ്ടും ഇങ്ങനെ ഗർഭചാരംകൊണ്ടു് അഞ്ചു പ്രകാരം ചൊല്ലി ശിവ-
 ലിംഗത്തു്കലേ ആയം ഭവിക്കുന്നു.

ലിംഗം സർവസമം സമോന്മിശിവിഭ-

ക്താംശത്രയം തത്പുനഃ

സ്വായത്യാ സമനാഹകം യദി സമാ-

ശം ചാഥ വൃദ്ധ്യന്തരം

ഭക്തേ ഭാനുയജോഽഹ്ശ്രേയഃ/ത്രിവസുന-

ന്ദാംശൈശ്വ മൂലാദിഷു-

പേതം ദിഗ്ദലിതേ ത്രിലോകയുഗസം-

ഖ്യാനൈശ്വഭേശാധികം.

൧൨൨

സമോന്മിതിവിഭക്താംശത്രയം ലിംഗം സർവ്വസമം-ആകെ
യുള്ള ശിവലിംഗനീളത്തേ സമമായിട്ടു പകർത്തു് ചതുരശ്രവും അ
ഷ്ടാശ്രവും വൃത്തവും ഉണ്ടാക്കുന്ന ലിംഗത്തിന്നു് സർവ്വസമമെന്നു പ
റയുന്നു. തത്പുനഃ സ്വായത്ത്യാ സമനാഹകം യദി സമാംശം-അസ
മഭാഗമായിരിക്കുന്ന ഭാഗങ്ങൾ മൂന്നും തന്റെ നീളത്തോളമുള്ളതു
കൊണ്ടു് ചുറ്റു് ഒതുവരുത്തി ഉണ്ടാക്കുന്നു എങ്കിൽ സമാംശലിം
ഗമെന്നു പേരു്. ഉഹ്ശ്രേയേ ഭാനുയജാ ഭക്തേ-ലിംഗനീളത്തേ
ഇരുപത്തിനാലിൽ പകർത്താൽ, മൂലാദിഷു അത്രിവസുനന്ദാംശൈഃ
ഉപേതാ വൃദ്ധ്യന്തരം-അതിൽ ഏഴംശംകൊണ്ടു് ചതുരശ്രനീളവും
ഏട്ടംശംകൊണ്ടു് അഷ്ടാശ്രനീളവും വൈതംശംകൊണ്ടു് വൃത്തഭാ
ഗനീളവും ഇങ്ങനെയുള്ള ശിവലിംഗത്തിന്നു വൃദ്ധ്യന്തരമെന്നു
പേരു്. ദിഗ്ദലിതേ ത്രിലോകയുഗസംഖ്യാനൈഃ ഈശാധികം-ലിംഗ
നീളത്തേ പത്തിലംശിച്ചു് ചുവട്ടിൽ മൂന്നു് അംശവും നടുവിലും
മൂന്നംശവും മുകളിൽ നാലംശവും നീളമായിട്ടുള്ള ലിംഗത്തിന്നു്
ഈശാധികമെന്നു പേരു്.

(വ്യാ-൨) ഇനി സർവ്വാഭിധായിരിക്കുന്ന ലിംഗങ്ങളുടെ
ഭേദത്തെ ചൊല്ലുന്നു:—

ആകെള്ള നീളംകൊണ്ടു മൂന്നുപകർത്തു് ചതുരശ്രാ
ഷ്ടാശ്രവൃത്തങ്ങളാകുന്ന ഖണ്ഡനീളങ്ങളേ ഓരോ അംശം
കൊണ്ടുണ്ടാക്കുന്ന ലിംഗത്തിന്നു സർവ്വമെന്നു പേരു്. പിന്നെ ഈ
സർവ്വലിംഗത്തെ ചതുരശ്രത്തുകലേ നീളത്തോളം അവിടത്തേ
ചുറ്റു്, അഷ്ടാശ്രത്തുകലേതുമുണ്ണും, വൃത്തത്തിങ്കലേതുമങ്ങനെ
തന്നെ, ഈവണ്ണമുള്ള ലിംഗത്തിന്നു് സമാംശമെന്നു പേരു്.
പിന്നെ ആകെയുള്ള നീളം ഇരുപത്തിനാലു് പകർത്താൽ ചതുര
ശ്രമേഴു അഷ്ടാശ്രം എട്ടു് വൃത്തം വെട്ടു് ഇങ്ങനെ എങ്കിൽ
വൃദ്ധ്യന്തരമെന്നു പേരു്. പിന്നെ നീളത്തേ പത്തംശിച്ചാൽ
ചതുരശ്രമഷ്ടാശ്രവും മുണ്ണും, വൃത്തം നാലു്, എന്നു വരികിൽ
ഈശാധികം എന്നു പേരു്.

ആയാമേ ദലിതേ ദിവാകരയുജാ-
 /ഭീഷ്ട /ഷ്ടഭിർവിസ്തരിഃ
 കാര്യാശ്ശൈരപി പഞ്ചപഞ്ചയാധ-
 കൈസ്സപ്തഭിഃ പഞ്ചഭിഃ
 സ്വായാമാക്യഗാംശതദ്ദപിരസനാം-
 ശഃ സ്വാദ് യവഃ കേവലൈഃ
 പഞ്ചാശൈരപി ഗർഭഗൃഹനാമാം -
 ശേനാപി സാ സൂര്യതേ. ൧൨൩

അഭീഷ്ട ആയാമേ ദിവാകരയുജാ ദലിതേ-ഇഷ്ടമായുള്ള ശിവലിംഗനീളത്തേ ഇരുപത്തിനാലിൽ പകുത്താൽ, അഷ്ടഭിഃ അശൈഃ വിസ്തരിഃ കാര്യാ-അതിലെട്ടംശങ്ങളേക്കൊണ്ടു താൻ അഞ്ചംശങ്ങളേക്കൊണ്ടു താൻ ശിവലിംഗത്തിന്റെ ത്രിസ്ഥാനങ്ങളിലും വിസ്താരത്തേ ഉണ്ടാക്കാം. പഞ്ചപഞ്ചയാധയവയൈഃ സപ്തഭിഃ പഞ്ചഭിഃ വാ വിസ്തരിഃ-അയ്യഞ്ചയവങ്ങളോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന ഏഴംശംകൊണ്ടു താൻ അഞ്ചംശംകൊണ്ടു താൻ വിസ്താരമുണ്ടാക്കാം. സ്വായാമാക്യഗാംശതദ്ദപിരസനാംശഃ യവഃ സ്വാത്-ലിംഗനീളത്തേ ഇരുപത്തിനാലിൽ പകുത്താൽ അംഗുലം, അംഗുലത്തിന്റെ എട്ടാൽ ഒരുശം ലിംഗത്തുങ്കലേ യവമായി ഭവിക്കും. കേവലൈഃ പഞ്ചാശൈഃ അപി ഗർഭഗൃഹനവമാംശേന അപി സാ വിസ്തരിഃ സൂര്യതേ-കേവലം ഇരുപത്തിനാലിന്റെ പഞ്ചാംശംകൊണ്ടും ഗർഭഗൃഹവിസ്താരത്തിന്റെ നവാംശംകൊണ്ടും ലിംഗത്തിന്റെ വിസ്താരം പറയുന്നുമുണ്ട്.

(വ്യാ-൨) ഇനി വണ്ണത്തേ ചൊല്ലുന്നു:—

ലിംഗനീളത്തേ ഇരുപത്തിനാലു പകുത്താൽ എട്ടംശം വിസ്താരം; ഏഴംശമെങ്കിലും അഞ്ചംശമെങ്കിലും കൊള്ളാം; ഇവിടെ അഞ്ചംശമെങ്കിലുമാം. ഇങ്ങനെ ഇരുപത്തിനാലു പകുത്താൽ അതിൽ പതിനൊന്നുകൂറ് ഇവിടെ യവമാകുന്നത്. പിന്നെ അഞ്ചംശം വിസ്താരമെങ്കിലുമാം. പിന്നെ ഗർഭഗൃഹവിസ്താരത്തിൽ ഒൻപതിലൊന്നു വിസ്താരമെങ്കിലുമാം.

യഥോചിതാതാനവിതാനയുക്താം

ശിലാം ത്രിധാക്തകൃതാം വിഭജ്യ

മൂലം യുഗാശ്രം വിദധീത മദ്ധ്യ-

മഷ്ടാശ്രകം വൃത്തമയം പരം ച. ൧൨൪

യഥോചിതാതാനവിതാനയുക്താം ശിലാം-ലിംഗത്തിനു പരഞ്ഞപ്രകാരം വീതിയോടും നീളത്തോടും കൂടിയിരിക്കുന്ന ശിലയേ, ഉക്തകൃതഃ ത്രിധാ വിഭജ്യ-പരഞ്ഞപോലെ മൂന്നായിട്ടു പകുത്ത്, മൂലം യുഗാശ്രം-ചുവടിനേ ചതുരശ്രമായിട്ടും, മദ്ധ്യം അഷ്ടാശ്രകം-നടുവിനേ അഷ്ടാശ്രമായിട്ടും, പരം വൃത്തമയം ച വിദധീത-മുകളിനേ വൃത്തമായിട്ടുണ്ടാക്കിപ്പൂ.

(വ്യാ.-൨) പിന്നെ ആകാരത്തെ ചൊല്ലുന്നു:-

ഇതിൽ തന്നിക്കു തെളിഞ്ഞ നീളവും വണ്ണവുമൊപ്പിച്ചു ചതുരശ്രമായി തീർത്ത നീളം കൊണ്ട് നഭഃ നാലു പ്രകാരം ചൊല്ലിയ-വററാലൊന്നുകൊണ്ട് മൂന്നായി പകുത്ത് ചുവട്ടിലേതു ചതുരമായിരുന്നും, നടുവിലേതു അഷ്ടാശ്രമായിരുന്നും, മീതേതു വൃത്തമായിട്ടും പണിചെയ്യുകൊള്ളുക.

തത്പ്രാശ്നേ സുസമേ പ്രസാദ്യ ഭജസു-

ത്രം കർണ്ണസൂത്രാദ്ധപനാ

തസ്യാന്താഹിതലക്ഷ്യസു പ്രതിദിശം

ദേവ ദേവ ഭജാസൂത്രകേ

കൃതപാ തദ്ദപയമദ്ധ്യസംസ്ഥിതചതു-

ഷ്ടോണാനി സംശാധ്യ സാ-

ധപഷ്ടാശ്രം വിദധീത വൃത്തമപി തദ്-

ദപ്രഷ്ടാശ്രകാദിക്രമാത്.

൧൨൫

സുസമേ തത്പ്രാശ്നേ-പിരിവുതിർത്ത സമചതുരശ്രമായിരിക്കുന്ന ശിലയുടെ ചുവട്ടിലും മുകളിലും വിസ്താരത്തോളം നീളമായിട്ട് ഓരോ ചതുരശ്രത്തെ വരച്ചതിന്റെ, കർണ്ണസൂത്രാദ്ധപനാ ഭജസൂത്രം പ്രസാദ്യ-ദീർഘവിസ്താരമുപയോഗിച്ച് ഭജസൂത്രത്തെ നാലുകോണിൽനിന്നും അകത്തുഭാഗത്തു കർണ്ണസൂത്രവഴിയേ കോണുനോക്കിവെച്ചാൽ, തസ്യ അന്താഹിതലക്ഷ്യസു-ആ ഭജാസൂത്രാഗ്രത്തുകൽ നാലിലും അടയാളമിട്ടു. പ്രതിദിശം ദേവ ദേവ ഭജാസൂത്രകേ കൃതപാ-പിന്നെ രണ്ടു ചതുരശ്രത്തുകൾ ഇവരണ്ടു അടയാളങ്ങളേതൊട്ട് നാലുവശത്തും ഇവരണ്ടു ഭജാസൂത്രങ്ങളേ ഉണ്ടാക്കിയാൽ, തദ്ദപയ

മദ്ധ്യസംസ്ഥിതപതുഷ്കോണാനി സംശോദ്ധ്യ-ഈ ഭജാസൂത്രങ്ങളു
ടെ ഇടയിൽ വരുന്ന കോണുകൾ നാലും അടിച്ചുകളഞ്ഞു, സാധു
അഷ്ടാഗ്രം വിഭയിത-നല്ലപോലെ അഷ്ടാഗ്രത്തേ ഉണ്ടാക്കൂ. തദ്
ദ്വയാഗ്രകാദികൃമാത് വൃത്തം അപി-പിന്നെ അഷ്ടാഗ്രഭാഗത്തു്
ഈവണ്ണം ചതുരഗ്രവും ഭജാസൂത്രങ്ങളുണ്ടാക്കി ഷോഡശാഗ്രം
വരുത്തി വൃത്തത്തേയും ഉണ്ടാക്കൂ.

(വ്യാ—൨) ഇനി അഷ്ടാഗ്രവൃത്തത്തേ ചൊല്ലുന്നു:—

ചതുരഗ്രമായി ഇരിക്കുന്ന ലിംഗത്തിന്റെ രണ്ടുതല
യ്ക്കും സമചതുരഗ്രമായി വരച്ചു അതന്നു കണ്ണസൂത്രങ്ങളും
വരച്ചു. അവയുടെ ലിംഗവിസ്താരത്തോളം ചേരുന്ന തോതു് കണ്ണ
രേഖയിൽ ഒന്നിന്മേൽ വെച്ചു അതിന്റെ അറ്റത്തു് അടയാളമിട്ടു.
പിന്നെ മറ്റൊരേ രേഖമേൽ വെച്ചിട്ടുമിട്ടു. അപ്പുണ്ണം തന്നെ മറ്റൊ
തലയ്ക്കു ലമിട്ടു. പിന്നെ രണ്ടു തലയ്ക്കുലേയും അടയാളങ്ങളിൽ
തട്ടിച്ചിട്ടു് രണ്ടു സൂത്രമിട്ടു. അപ്പുണ്ണം തന്നെ മറ്റൊ മൂന്നു പുറത്തും
ഈരണ്ടു സൂത്രമിട്ടു. പിന്നെ ഈരണ്ടു സൂത്രത്തിനിടയിലുള്ള
കോണു കഴിപ്പു. അപ്പോളുഷ്ടാഗ്രം സൂക്ഷ്മമായിട്ടു വരും. അതു
—ചുവട്ടിലേ ചതുരഗ്രം—ഇട്ടേച്ചു മറ്റൊരു രണ്ടും അഴിക്കേവേണ്ട.
പിന്നെ അഗ്രത്തേ ഉരുട്ടുവാൻ ഈ അഷ്ടാഗ്രങ്ങളിൽ ഈവണ്ണം
തന്നെ സൂത്രമിട്ടു് ഷോഡശാഗ്രമാക്കൂ. പിന്നെ അതുകൊണ്ടു മൂപ്പ
ത്തിരണ്ടുഗ്രമാക്കിയാൽ ഈ ക്രമേണ വൃത്തമാക്കിക്കൊള്ളൂ.

വിസ്താരം ശിവലിംഗമൂർധ്വനി വസുന-

ന്ദാദിത്യരൂദ്രാംശകം

കൃതപാത്ര ക്രമരോ വിശോദ്ധ്യ പരിരോ-

ദ്വേകദപിലോകാംശകാൻ

കൃതപാത്രാഷ്ടിരിമിപ്രകൃത്യരിധുതി-

ഖ്യാതാംശയുക്തം ക്രമാത്

പൂജാഭാഗമിഹോക്തഭാഗമുപരി-

ഷ്ടാഷ്ടോധയേദണ്ണിഷു.

൧൨൩

ശിവലിംഗമൂർധ്വനി വിസ്താരം-ശിവലിംഗത്തിന്റെ വൃത്ത
ഭാഗത്തിന്റെ മുകളിലേവിസ്താരത്തേ, വസുനന്ദാദിത്യരൂദ്രാംശകം
കൃതപാ-എടുത്താൻ വെട്ടുതാൻ പന്ത്രണ്ടുതാൻ പരിന്നൊന്ന

താൻ പകത്തു്, പരിതഃ ക്രമതഃ ദ്വേകദപിലോകാംശകാൻ വിശോദ്ധ്യ-ചുററും ക്രമേണ രണ്ടാംശവും ഒരംശവും രണ്ടാംശവും മൂന്നാംശവും കളവു. പൂജാഭാഗം അത്യഷ്ടിതിഥിപ്രകൃത്യതിയു തിപ്പൊതാംശയുക്തം കൃതപാ-പിന്നെ പൂജാഭാഗത്തേ പതിനേഴു താൻ പതിനഞ്ചു താൻ ഇരുപത്തിയൊന്നു താൻ പത്തൊമ്പതു താൻ പകത്തു്, ഇഹ ഉപരിഷ്ഠാത് ക്രമാത് വണ്ണിഷു ഉക്തഭാഗം ശോധയേത്-ഈ പൂജാഭാഗത്തിന്റെ മുകളിലും ക്രമേണ ബ്രാഹ്മണാഭിവണ്ണങ്ങളിൽ മുകളിൽ പറഞ്ഞപോലെ രണ്ടും ഒന്നും രണ്ടും മൂന്നും അംശങ്ങളേക്കളവു.

(വ്യാ—൨) ഇനി അഗ്രത്തുങ്കലേ പണി ചൊല്ലുന്നു:—

ശിവലിംഗത്തിലേ അഗ്രത്തിന്റെ വണ്ണത്തേ എട്ടു താൻ ഒമ്പതുതാൻ പന്ത്രണ്ടുതാൻ പതിനൊന്നുതാൻ ക്രമത്താലേ രണ്ടു് ഒന്നു് രണ്ടു് മൂന്നാംശം പുറത്തേ അരികിൽ ചുററും കളയണം. പിന്നെ വൃത്തഭാഗത്തിങ്കലേ നീളംകൊണ്ടു പതിനേഴു താൻ പതിനഞ്ചുതാൻ ഇരുപത്തിഒന്നുതാൻ പത്തൊമ്പതുതാൻ പകത്താൽ, ക്രമത്താലേ നട്ടേ ചൊല്ലിയപോലെ രണ്ടും ഒന്നും മൂന്നും എന്നീ അംശങ്ങൾ മീതേ അററത്തു് അഴിച്ചുകളയണം. ഇവിടെ ബ്രാഹ്മണനു് എങ്കിൽ വണ്ണംകൊണ്ടു് എട്ടംശിച്ചു് രണ്ടു മേൽനീളംകൊണ്ടു് അഴിക്ക. പതിനേഴിട്ടു രണ്ടാംശം താഴെയു മഴിക്കണം. ക്ഷത്രിയനു് എങ്കിൽ വീതികൊണ്ടു് ഒമ്പതിട്ടു് ഒന്നു വീതികൊണ്ടും, പതിനഞ്ചിട്ടു് ഒന്നു നീളംകൊണ്ടും അഴിക്ക. വൈശ്യനു് എങ്കിൽ പന്ത്രണ്ടിട്ടു മൂന്നു വീതികൊണ്ടും, പത്തൊമ്പതിട്ടു മൂന്നു നീളംകൊണ്ടും അഴിക്ക.

ഇനിയും മറ്റൊരു പ്രകാരം മുകളിലേ പണിയേ പറയുന്നു:—

തന്മസ്തുകേ നവവിഭാഗതയാ വിഭക്തേ

ഭാഗം വിശോദ്ധ്യ പരിതഃ ശിവഭാഗദൈർഘ്യം

ദ്വാത്രിംശദംശകതയാ പരികല്പ്യ ഭാഗം—

നേകൈകശോ ദ്വിജമുഖേഷു വിശോധയേദാ.

[൧൨൭

തന്മസ്തുകേ നവവിഭാഗതയാ വിഭക്തേ—ശിവലിംഗത്തിന്റെ മുകളിലേ വൃത്തത്തേ ഒമ്പതായിട്ടു പകത്താൽ, പരിതഃ ഭാഗം വിശോദ്ധ്യ-ചുററും ഓരോ അംശത്തേക്കളവു. ദ്വിജമു

ഖേഷ ശിവഭാഗദൈവ്യം ദ്വാത്രിംശദംശകതയാ പരികല്പ-
പൂജാഭാഗനീളത്തേ മുപ്പത്തിരണ്ടായിട്ടു പകുത്താൽ, ദ്വിജമുഖേഷ
ഏകൈകശഃ വിശോധയേദ് വാ-ബ്രാഹ്മണാദി ജാതിക്രമേണ
ഒന്നും രണ്ടും മൂന്നും നാലും അംശങ്ങളേ മുകളിൽ കളഞ്ഞു ഉരുട്ടി
ഉണ്ടാക്കൂ. ഇങ്ങനെയുമാം.

(വ്യാ—൨) അത് എന്നിയേ മറെറാരു പ്രകാരം ചൊല്ലുന്നു:—

ലിംഗാഗ്രവണ്ണത്തേ വെട്ടു പകുത്താൽ ഒരുശംകൊണ്ടു
ചുറ്റുമഴിച്ച് പിന്നെ ശിവഭാഗനീളത്തേ മുപ്പത്തിരണ്ടംശ
ത്താൽ ബ്രാഹ്മണനെങ്കിൽ തലയ്ക്കുലൊംശമഴിപ്പൂ. ക്ഷത്രി-
യൻ എങ്കിൽ രണ്ടംശമഴിപ്പൂ. വൈശ്യൻ എങ്കിൽ മൂന്നംശമ-
ഴിപ്പൂ. ശൂദ്രനെങ്കിൽ നാലംശമഴിപ്പൂ.

കുവീത രൂപഷീഫലാഗ്രസദൃശം

ഛത്രോപമം മസ്തകം

ബാലേന്ദ്രപാകൃതി കർക്കടാഭ്യസദൃശം

വിപ്രാദിവർണ്ണക്രമാത്

ഭേദാഃ സർവ്വസമാംശകപ്രഭൃതയോ-

നാഹപ്രഭേദാനപിതാ-

സ്വേദ് പ്രേതത് ക്രമതഃ സ്പരേതാദനുലോ-

മാംഗീകൃതിശ്ചേഷ്വതേ.

൧൨൮

വിപ്രാദിവർണ്ണക്രമാത്—ബ്രാഹ്മണാദിവർണ്ണക്രമേണ, മസ്തകം
രൂപഷീഫലാഗ്രസദൃശം—ബ്രാഹ്മണർക്കു ലിംഗത്തിന്റെ മുകളു ചുറ്റ-
യ്ക്കായുടെ മുകളിലേപ്പോലെയും, ഛത്രോപമം—ക്ഷത്രിയൻ കുട-
യുടെ പുറംപൊലെയും, ബാലേന്ദ്രപാകൃതി—വൈശ്യൻ ചന്ദ്രക്കല-
പോലെയും, കർക്കടാഭ്യസദൃശം—ശൂദ്രൻ കോഴിമുട്ടപോലെയും,
കുവീത-ഉണ്ടാക്കണം. സർവ്വസമാംശകപ്രഭൃതയഃ നാഹപ്രഭേദാ-
നപിതാഃ തേ ഭേദാഃ അപി—ബ്രാഹ്മണാദിവർണ്ണങ്ങൾക്കു മുമ്പിൽ
സർവ്വസമാം സമാംശം വൃദ്ധ്യത്തരം ഈശാധികം ഇങ്ങനെ നാലുപ്ര-
കാരം പറഞ്ഞഭേദങ്ങളും ചുറ്റു ഭേദങ്ങളുംകൂടി ഉണ്ടാക്കുകയുമാം.
ഏതത് ക്രമതഃ, ബ്രാഹ്മണാദിവർണ്ണക്രമേണ അനുലോമാംഗീകൃതിഃ
ച ഇഷ്ടതേ-തന്നിന്നു തന്നിന്നു പറഞ്ഞതും കീഴായിട്ടു പറഞ്ഞ
ജാതിക്കു പറഞ്ഞതും കൊള്ളാം.

(വ്യാ—൨) ഇനി ആകാരത്തെ ചൊല്ലുന്നു:—

ലിംഗാഗ്രഭാഷ ചുരയ്ക്കയുടെ അഗ്രംപോലെ ബ്രാഹ്മണർ; കടലോലെ ക്ഷത്രിയർ; ചന്ദ്രക്കലപോലെ വൈശ്യർ; കോഴി മുട്ടപോലെ ശൂദ്രർ; ഗർഭഗൃഹംകൊണ്ടു ചൊല്ലിയതു സാധാരണമെന്നും വരും. ഇവയെല്ലാം നടേ ചൊല്ലിയപോലെ അവരവർ തന്റെ തന്ത്രത്തും തങ്ങളുടെ കീഴേവരും കൊള്ളാം.

ഭങ്ക്തപാ ത്രേധാ ശിവാംശായതിമുപരിതനം

ഭാഗമുൽക്ഷിപ്യ ശിഷ്ടം

കൃതപാഷ്ടാംശം സമാസ്താല്യ ച വിഷുവസിരാ-

സൂത്രമത്രാഷ്ടമാംശേ

ലിംഗഭം ലക്ഷ്മ സാധാരണമഥ യവരൂ-

പം മഹേഃക്ഷണാഭം

ബ്രഹ്മാകാരം ച ബലാഞ്ജലിനിഭമപി വി-

പ്രാദിക്തം പൂൗ ലിഖേദപാ.

൧൨൯

ശിവാംശായതിം ത്രേധാ ഭങ്ക്തപാ-ശിവഭാഗനീളത്തേ മൂന്നായിട്ടു പകർത്താൽ. ഉപരിതനം ഭാഗം ഉൽക്ഷിപ്യ-അതിൽ മുകളിലേ ഭാഗത്തേ മുകളിൽ നിർത്തി, ശിഷ്ടം അഷ്ടാംശം കൃതപാ-ശിഷ്ടം താഴത്തേ ഭാഗത്തേ രണ്ടിനേയും ഒന്നാക്കി എട്ടായി പകർപ്പു. അത്ര വിഷുവസിരാസൂത്രം ആസ്താല്യ-ഇവിടെ ചുവട്ടിൽ തുടങ്ങി ഏഴാംശം കഴിവോളം നേരേ നടുവിൽ സൂക്ഷ്മാനാഡി യായ സൂത്രത്തേ ഇട്ട് രേഖയേ ഉണ്ടാക്കൂ. അഥ അഷ്ടമാംശേ സാധാരണം ലക്ഷ്മ-രേഖയുടെ മുകളിൽ എട്ടാമത്തേ അംശത്തിൽ നാലുജാതകരൂക്ഷം സമാനമായിരിക്കുന്ന ശിവലിംഗാകൃതിയായ അടയാളത്തേ ഉണ്ടാക്കൂ. അഥ വാപ്രാദിക്തപൂൗ യവരൂപം മഹേഃക്ഷണാഭം ബ്രീഹ്യാകാരം ബലാഞ്ജലിനിഭം അപി ലിഖേദ് വാ-ബ്രാഹ്മണർ ഈ അടയാളം യവം പോലെയും, ക്ഷത്രിയൻ ആനയുടെ കണ്ണുപോലെയും, വൈശ്യൻ നെല്ല്പോലെയും, ശൂദ്രൻ കൈരണ്ടു കൂട്ടി തൊഴുന്നപോലെയും ഉണ്ടാക്കിലും ആം.

(വ്യാ—൨) ലക്ഷണത്തെ ചൊല്ലുന്നു:—

ശിവഭാഗനീളത്തേ മൂന്നു പകർത്തു മീതേ ഇട്ടു കളഞ്ഞ ശേഷത്തേ എട്ടംശിച്ച് ആ സൂത്രങ്ങൾ ചുറ്റുമിട്ടേപ്പൂ. മുമ്പാൽ മയ്യത്തിലും സൂത്രമിട്ടു. അതിൽ കീഴേന്നു തുടങ്ങി എട്ടംശ

ത്തിൽ ലക്ഷ്മിമിട്ടു. അതു നേരേ മുമ്പിലായിരിക്കയും വേണം. ലിംഗാകാരമെങ്കിലെല്ലാവർക്കും കൊള്ളാം. യവംപോലെയെങ്കിൽ ബ്രാഹ്മണർക്ക്; ആനക്കണ്ണുപോലെയെങ്കിൽ ക്ഷത്രിയർക്ക്, നെല്ലുപോലെയെങ്കിൽ വൈശ്യർക്ക്; തൊഴുത കൈപോലെയെങ്കിൽ ശൂദ്രർക്ക്.

രേഖാം ലക്ഷണമൂലതോ മണിമയീം

മൂലാംശയുഗ്മാന്തിമം

രേഖേ ദക്ഷിണപാർശ്വഭജ ച പരിലിപ-

ബ്രേഷാംശമദ്ധ്യാവധി

ഉഗർദ്ധപാഗൈരൂ തുസൃത്രകൈശ്ചിദശഃകോ-

ഷ്ഠാനി പ്രകല്പ്യാഥ ഭര

തത് കർണശ്രമതഃ പരാഗവനിപ-

ങ്ക്ത്യന്തേ മിഥാ യോജയേത് . ൧൩൦

ലക്ഷണമൂലതഃ മൂലാംശയുഗ്മാന്തിമം മണിമയീം രേഖാം-
ലക്ഷണത്തിന്റെ ചുവട്ടിൽ തുടങ്ങി കീഴ്പോട്ടു ചുവട്ടിലേ രണ്ടാം
ശത്തിന്റെ മേല വക്കോളം മണിരേഖയേയും, ഇഷാംശമദ്ധ്യാ
വധി ദക്ഷിണപാർശ്വഭജ രേഖേ ച പരിലിപ്യ-പിന്നെ ലക്ഷണ
ത്തിന്റെ ചുവട്ടിൽ മണിരേഖയുടെ രണ്ടു പുറത്തുകൂടി കീഴ്
പ്പോട്ട് അഞ്ചാമത്തേ അംശത്തിന്റെ നടുവിലോളം പാർശ്വരേ
ഖകളേയും വരപ്പൂ. ഉഗർദ്ധപാഗൈഃ ഋതുസൃത്രകൈഃ ത്രിദശ
കോഷ്ഠാനി പ്രകല്പ്യ-പിന്നെ ഈ അഞ്ചാംശം കഴിവോളവും
വൃത്തരേഖകൾ ഇട്ട് ചുറ്റിനേ ആറയിട്ട് അംശിച്ച് ആ അംശ
ങ്ങളിൽ പഞ്ചാംശം കഴിവോളം ആറ് ഉഗർദ്ധപരേഖകളും ഇട്ട്
മുപ്പതുപദങ്ങൾ വരുത്തിയാൽ, തത് കർണശ്രമതഃ പരാഗവനിപങ്ക്ത്യ
ന്തേ പരാക് തേ മിഥാ യോജയേത്-ആ പദങ്ങളുടെ കണ്ണമാ
റ്റേണ രണ്ടു പുറത്തുമുള്ള പാർശ്വരേഖകളേ വരച്ച് പൃഷ്ഠഭാഗത്തു്
ആദ്യംശകത്തിന്റെ മുകളിൽ അന്യോന്യം രണ്ടു രേഖകളേയും
യോജിപ്പിക്കണം.

(വ്യാ-൨) രേഖാലക്ഷണത്തേ ചൊല്ലുന്നു:-

ലക്ഷ്മിലക്ഷണത്തിന്റെ ചുവട്ടിൽനിന്നു രേഖാ നടുവേ കീഴ്
പോട്ടു കീഴിന്നു തുടങ്ങി രണ്ടാംശത്തിന്റെ അറ്റത്തോളം വര
പ്പൂ. അതിന്നു മണിരേഖയെന്നു പേര്. പിന്നെ ലക്ഷ്മത്തിന്റെ

താഴെത്തു രണ്ടു രേഖ വരപ്പൂ. ശിവാംശത്തിന്റെ ചുറ്റുകൊണ്ട് ആറ് അംശിപ്പൂ. അപ്പോളയ്ക്കു മൂപ്പതു പദമുണ്ടാം. പിന്നെ ആ രണ്ടു രേഖകളും അവിടെനിന്ന് ഓരോ പദങ്ങളുടെ കണ്ണത്തുടേ വരച്ച് നേരെ പിന്നിൽ കീഴേ ഒരംശം കിടക്കും രേഖ! അററത്തു തങ്ങളിൽ കൂടുകയും വേണം. അവററിനു പാർശ്വരേഖകൾ ഏന്നു പേര്.

വിസ്താരോ/ധമലക്ഷണേ ദ്വിയവത-

സുത പാദവൃദ്ധ്യോർദ്ധ്വപതോ-

രേഖാ തദ്വലതോ മിതാ മണിമയീ

തൽസാമിക് ഞപേത പുരേ

രേഖാ ദക്ഷിണവാമമദ്ധ്യരചിതാ

ബ്രഹ്മാജിതാനംഗജി-

ദേവത്യാശ്ചതുരശ്രകാദിശിവലിം-

ഗാംശാശ്ച തദ്ദേവതാഃ.

എന്നു

അധമലക്ഷണേ ദ്വിയവതഃ വിസ്താരഃ-അധമത്തുകൽ രണ്ടു യവം വിസ്താരമായിട്ടു ലക്ഷണത്തേ ഉണ്ടാക്കൂ. ഉൾദ്ധ്വതഃ തൽ പാദവൃദ്ധ്യാ-മദ്ധ്യമത്തുകൽ രണ്ടുകാൽയവം വിസ്താരമായും ഉത്തമത്തുകൽ രണ്ടര യവം വിസ്താരമായും ലക്ഷണം ഭവിക്കും. യവം ലിംഗനീളത്തുകൽനിന്ന് ഉണ്ടാക്കുന്നത്; മണിമയീ രേഖാ തദ്വലതഃ മിതാ-മണിരേഖയ്ക്കു ലക്ഷണത്തിൽ പാതി വിസ്താരം വേണം. പുരേ തത്സാമിക് ഞപേ-പാർശ്വരേഖകൾക്കു മണിരേഖയിൽ പാതി വിസ്താരം വരും. ദക്ഷിണവാമമദ്ധ്യരചിതാഃ രേഖാഃ ബ്രഹ്മാജിതാനംഗജിദേവതാഃ-ദക്ഷിണഭാഗത്തേ രേഖയ്ക്കു ബ്രഹ്മാവു ദേവതാ; വാമഭാഗത്തേ രേഖയ്ക്കു വിഷ്ണു ദേവതാ; മണിരേഖയ്ക്കു ശിവൻ ദേവതാ; ചതുരശ്രകാദിശിവലിംഗാംശാഃ തദ്ദേവതാഃ-ചതുരശ്രഭാഗത്തു ബ്രഹ്മാവും അഷ്ടാശ്രഭാഗത്തു വിഷ്ണുവും വൃത്തഭാഗത്തു ശിവനും ദേവതകൾ ഭവിക്കും.

(വ്യാ-൨) ഇനി അവററിന്റെ വിസ്താരത്തേ ചൊല്ലുന്നു:-

ലക്ഷ്യത്തിന്നു രണ്ടു തോര അധമം, രണ്ടുകാൽ തോര മദ്ധ്യമം. രണ്ടരത്തോര ഉത്തമം. ലക്ഷ്യവിസ്താരത്തിൽ പാതി മണിരേഖയുടെ വിസ്താരം. പാർശ്വരേഖകൾക്കും വിസ്താരം അച്ചുണ്ണത്തന്നെ കണ്ടുകൊൾക. പിന്നെ വലത്തേ രേഖയ്ക്കു ബ്രഹ്മൻ ദേവ

തയാകുന്നത്. ഇടരേത രേഖയ്ക്കു വിഷ്ണു ദേവതയാകുന്നത്. നടു
 വിലേതു ശിവൻ ദേവതയാകുന്നത്. പന്നെ ശിവലിംഗത്തിന്റെ
 ചതുരശ്രത്തിനു ബ്രഹ്മൻ ദേവത. അഷ്ടാശ്രത്തിന്നു വിഷ്ണു ദേവത.
 വൃത്തത്തിന്നു ശിവൻ ദേവത. ഇങ്ങനെ ലിംഗലക്ഷണത്തെ ചൊല്ലി.

അനന്തരം പീഠാലിങ്കിട്ട ഉണ്ടാക്കുവാൻ പറയുന്നു:—

ബിംബേ ബിംബോച്ഛ്രായസമസമായാമവിസ്താരയുക്തം
 സ്വപ്യാസാർദ്ധോച്ഛ്രായപരിഗതം ച പ്രകുവീത പീഠം
 ലിംഗവ്യാസത്രിമുണിതവിതത്ത്വാതരിത്ത്വം സമേതം
 ലിംഗേ സ്വാഷ്ടാശ്രകസമസമുച്ഛ്രായി തുല്യശ്രൂപം.
 [൧൩൨

ബിംബേ ബിംബോച്ഛ്രായസമസമായാമവിസ്താരയുക്തം-
 ബിംബത്തുകൽ ഒക്കെയും ബിംബനീളത്തോളം വിസ്താരവും നീള
 വുംകൂടി, സ്വപ്യാസാർദ്ധോച്ഛ്രായപരിഗതം പീഠം പ്രകുവീത-
 പാർവിസ്താരത്തിൽ പാതി പൊക്കവും ആയി പീഠത്തെ ഉണ്ടാക്കൂ.
 ലിംഗേ ലിംഗവ്യാസത്രിമുണിതവിതത്ത്വാതരിത്ത്വം സമേതം-
 ശിവലിംഗത്തുകൽ ലിംഗവിസ്താരത്തുകൽ ഇരട്ടിച്ചതുകൊണ്ടു
 ദ്വിമുഖവിസ്താരത്തോടും, സ്വാഷ്ടാശ്രകസമസമുച്ഛ്രായി തുല്യശ്രൂ
 പം പീഠം പ്രകുവീത-ലിംഗത്തിന്റെ അഷ്ടാശ്രത്തോളം പൊ
 കത്തോടുംകൂടി ചതുരശ്രമായിട്ടു പീഠത്തെ ഉണ്ടാക്കൂ

(വ്യാ- ൨.) ഇനി പീഠലക്ഷണത്തെ ചൊല്ലുന്നു:—

ബിംബത്തുകൽ ഈ ബിംബത്തിന്റെ നീളത്തോളം നീള
 വുമായി ആ നീളത്തോളം വിസ്താരവുമായി വിസ്താരത്തിൽ പാതി
 പൊക്കവുമായി ചതുരശ്രമായിട്ട് പണിചെയ്യ. ശിവലിംഗത്തു
 കൽ ലിംഗവണ്ണത്തിൽ മൂന്നിരട്ടി നീളവുമായി ആ നീളത്തോളം
 വിസ്താരവുമായി ലിംഗത്തിന്റെ അഷ്ടാശ്രനീളത്തോളം ഇവരവു
 മായി ചതുരശ്രമായിട്ടു പണിചെയ്യ.

ദ്വയാംശേ ശിവപാദകേ ക്ഷിതിശരാ-

ബ്ധീന്ദ്രപംശകേ പാദകം

പ്രാദധ്വജഗംഗീം തഥാ കുമാരം

തത്പട്ടികാം ച ക്രമാത്

അംശാഭ്യം ഗുഹമംശകേന ഗുഹപ-
 ത്തിം ജാഗത്യബ്ധ്യംശിനി
 ഗ്രീവാന്തർദ്ധയുതപഃയന വളഭിം
 ശിഷ്ടേന പട്ടിം സദാ.

ചന്ദന

ശിവപീഠകേ ദൃഷ്ടാംശേ-ശിവന്റെ പീഠത്തിന്റെ പൊ-
 കത്തേ പതിനാറായിട്ടു പകുത്താൽ, ക്ഷിതിശരാബ്ധീഭംശ
 കൈ പാദകം ജഗതിം കുമാകം തത് പട്ടികാം ച-ഒരംശംകൊ-
 ണ്ടു പാദകത്തേയും അഞ്ചംശംകൊണ്ടു ജഗതിയേയും നാലംശം
 കൊണ്ടു കുമാകത്തേയും ഒരംശംകൊണ്ടു കുമാപട്ടികയേയും, അംശാ-
 ഭ്യം ഗുഹ-രണ്ടംശംകൊണ്ടു ഗുഹത്തേയും, അംശകേന ഗുഹപട്ടിം-
 ഒരംശംകൊണ്ടു ഗുഹപട്ടികയേയും, ജാഗതേ അബ്ധ്യംശിനി-ജഗ-
 തി നാലംശമെങ്കിൽ, ഗ്രീവാന്തേ അർദ്ധയുതപഃയന വളഭിം-
 ഗുഹം കഴിഞ്ഞാൽ രണ്ടരകൊണ്ടു പട്ടികയേയും വളരിനേയും
 ഉണ്ടാക്കൂ. ശിഷ്ടേന സദാ പട്ടിം ച പ്രാദല്യാത്-ശിഷ്ടമുള്ള ഒന്നു
 രകൊണ്ടുതാൻ രണ്ടുകൊണ്ടു താൻ രണ്ടുപക്ഷത്തിലും പട്ടിയേയും
 ക്രമേണ ഉണ്ടാക്കൂ.

(പ്രാ-൨) ഇനി പീഠത്തിന്റെ അവയവത്തേ ചൊല്ലുന്നു:-

പീഠത്തിന്റെ ഇവരത്തേ പതിനാറംശിച്ചാൽ ഒരംശം
 പാദകം. (അബ്ധ്യം) അംശം ജഗതി. നാലംശം കുമാകം. ഒരംശം
 കുമാപട്ടം. രണ്ടംശം ഗുഹം. ഒരംശം ഗുഹത്തിന്മേലേ പട്ടം. രണ്ടം
 ശം പട്ടി. എന്നിയേ മറെറായ പ്രകാരം ചൊല്ലുന്നു: ഒന്നുകൊണ്ടു
 പാദകം, നാലുകൊണ്ടു ജഗതി, നാലുകൊണ്ടു കുമാകം, ഒന്നുകൊ-
 ണ്ടു പട്ടം, രണ്ടുകൊണ്ടു ഗുഹം, രണ്ടരകൊണ്ടു വളർ, ഒന്നരകൊണ്ടു
 പട്ടി എന്നാകിലുമാം.

പീഠേ മുക്താ പ്രതിഷ്ഠാപടമുദധിവിഭാ-
 ഗം വിധായാവശഷ്ടം
 ദ്വാഭ്യോമായായ പാഥോവലയമുദകധാ-
 ത്രീം വിധായാംശകേന
 ശിഷ്ടേനായ തദേഷ്ടനമഥ തദുദക്
 ത്രംശവിസ്താരദൈർഘ്യം
 കർച്ചാദഷ്ടാശ്രമാശാംശകൃതജലക-
 ല്യം കൃശാഗ്രം പ്രണാളം.

ചന്ദന

പിറേ പ്രതിഷ്ഠാവടം മുക്തപാ അവശിഷ്ടം ഉദധിവിഭാഗം പ്രകല്പ-പീഠത്തിന്റെ മുകളിൽ പ്രതിഷ്ഠാഗർഭത്തേ നീക്കി ശേഷം ചുറ്റുമുള്ള വിസ്താരത്തേ നാലായിട്ടു പകർത്താൽ, ദ്വാദ്വാദശാഭം-രണ്ടു ഭാഗംകൊണ്ടു നടുവിൽ വെള്ളം പോകുവാനുള്ള വൃത്തത്തേയും, അംശകേന ഉദകയാത്രീഃ ശിഷ്ടേന തദ്വേഷനം ച-ഒരംശംകൊണ്ടു വെള്ളംൊഴുകുവാനുള്ള വഴിയും ഒരംശംകൊണ്ടു പുറത്തു മേഖലയേയുമുണ്ടാക്കൂ. തദ്ദർശിത്രംശവിസ്താരദൈർഘ്യം-പീഠത്തിന്റെ വടക്ക് പീഠവിസ്താരത്തിൽ മൂന്നിലൊന്നു വിസ്താരദീർഘമായ, അഷ്ടാശ്രം ആശാംശകൃതജലകല്പം കൃശാശ്രം പ്രണാളം കർപ്പാത്-എട്ടു പട്ടമായും പത്താലൊന്നുകൊണ്ടു വെള്ളം പോകുന്ന വഴിയോടും കൂടി തലയ്ക്കു വണ്ണം കുറഞ്ഞുവരുമാറു് ഓകിനേയുമുണ്ടാക്കൂ.

(വ്യാ-൨) ഇനി പീഠത്തിന്റെ മേലേഭാഗത്തേ വിഭാഗത്തേ ചൊല്ലുന്നു:—

പീഠത്തിന്റെ നടുവിൽ പ്രതിഷ്ഠാസ്ഥാനം കല്പിച്ചേടത്തുന്ന് ശേഷിച്ചതിനേ നാലു പകർത്താൽ നടുവിലേതു രണ്ടാംശവും വെള്ളം പോവാൻ കഴിക്കണം. വീതിയിൽ പാതി കഴി. അകമേയും ഓരോ അംശം വെള്ളത്തിന്റെ തടവു്. പിന്നെ പീഠത്തിന്റെ വടക്കേപ്പുറത്തു പാഠവിസ്താരത്തിൽ മൂന്നൊന്നു വണ്ണവും അത്രയും നീളവുമായിട്ടു ഓവുപണി ചെയ്യണം. അശ്രം ചെറുതായി ഇരിക്കയും വേണം. വീതിയിൽ പത്താലൊന്നു വെള്ളം പോവാൻ കഴിക്കയും വേണം. മാതൃകത്തുങ്കൽനിന്നു പതിനാറാലൊന്നു് കിഴക്കോട്ടു നീങ്ങിഇരിക്കിലുമാം.

ബിംബേ നപുംസകശിലാം നിജനാളമൂല-
വിസ്താരതോധിചരണാംശഭജാംശതാനാം
ദിഷ്ണുപ്രമാം ച വിദധീത നിജപ്രമാർദ്ധ-
പാദോനതത്സമസമചക്രയസമ്പ്രപന്നാം.

[൧൩൫]

ബിംബേ നിജനാളമൂലവിസ്താരതഃ അധിചരണാംശഭജാംശതാനാം-ബിംബത്തുങ്കൽ തന്റെ നാളവിസ്താരത്തിൽ ഒന്നേകാൽ ഒന്നു വിസ്താരമായിട്ടും, ദിഷ്ണുപ്രമാം ച-രണ്ടിരട്ടി വിസ്താരമായിട്ടും, നപുംസകശിലാം വിദധീത-നപുംസകശിലത്തേ ഉണ്ടാക്കൂ.

നിജപ്രമാർദ്ദപാദോനതത്സമസമുച്ഛ്രയസമ്പ്രപന്നാം - നപും
സകശിലയ്ക്കു തന്റെ വീതിയിൽ പാതിയും മൂക്കാലും വീതി
യോളം കനവുമുണ്ടായിരിക്കണം.

(വ്യാ-൨) ഇനി നപുംസകശിലയെ പൊല്ലുന്ന്:—

ബിംബത്തുകലേ നപുംസകശിലയ്ക്കു തന്റെ നാളമൂല
ത്തുകലേ വീതിയിൽ ഒന്നുകാൽ താൻ ഒന്നരതാൻ ഇരട്ടിതാൻ
വിസ്താരമായി, വീതിയിൽ പാതിതാൻ മൂക്കാലുതാൻ സമതാൻ
ഇവരവുമായിട്ട് ഉണ്ടാക്കണം.

ഭദ്രക്തപാ ത്രിധാശ്ചിദ്രഷ്ടാഭ്യർശ്രയമേകമംശം

പീഠേ ദ്വിഭാഗമുപവേശയതുർവ്വരായാം

ദ്വ്യകാർദ്ധിതാംഗുലമിതം ഖനതുത്തമാദി

ബ്രഹ്മാശ്ച മൂർദ്ധ്വചിരനാളനിവേശനായ.

[ചമ്പു

അശ്ചിദ്രഷ്ടാഭ്യർശ്രയം ത്രിധാ ഭദ്രക്തപാ-നപുംസകശില
യുടെ പൊക്കത്തേ മൂന്നായിട്ടു പകർത്താൽ, പാദേ ഏകം അംശം
ഉർവ്വരായാം ദ്വിഭാഗം ഉപവേശയതു - ഒരംശംചിത്തുകൽ കേറയും
രണ്ടാംശം ഭൂമിയങ്കലും വരുമാറു വയ്ക്കണം. ഉത്തമാദി ബ്രഹ്മാശ്ച
മൂർദ്ധ്വനി ഉചിതനാളനിവേശനായ ദ്വ്യകാർദ്ധിതാംഗുലമിതം
ഖനതു-ഉത്തമമായിരിക്കുന്ന നപുംസകശിലയുടെ മുകളിൽ നാള
ത്തിന്റെ ചുവടു ചെല്ലുന്നതിനായിട്ട് രണ്ടാംഗുലം താത്തു കുഴി
ക്കണം. മദ്ധ്യമനപുംസകശിലയിങ്കൽ ഒരംഗുലവും അധമനപും
സകശിലയിങ്കൽ അരയംഗുലവും താത്തു കുഴിക്കണം.

(വ്യാ-൨) അതിന്റെ പ്രതിഷ്ഠയെ പൊല്ലുന്ന്:—

നപുംസകശിലയുടെ ഇവരത്തേ മൂന്നു പകർത്താൽ ഒരംശം
പീഠത്താൽ മേല്പോട്ടു പൂവിക്കയും വേണം. രണ്ടാംശം ഭൂമിയിൽ
കീഴ്പ്പോട്ടു താഴ്ചയും വേണം ആ പാദശിലയുടെ മുകളിൽ
രണ്ടു വാരലുതാൻ ഒരു ചിരലുതാൻ അരവിരലുതാൻ കുഴിക്കണം.
നാളംപൂറാൻ തക്കവണ്ണം ആക്കുഴിയിൽ നടുവിലും എട്ടു ദിക്കിലും
ഇങ്ങനെ ഒമ്പതു തണുക്കുപങ്ങളും വേണം.

നപുംസകശിലയുടെ കുഴിയിൽ തണുക്കുന്നതിന് ഒമ്പതു കുഴിയുമുണ്ടാ
കണം. ശിലകളെ നപുംസകശിലയെ പൊല്ലുന്ന്:—

ലിംഗായാമസമോ നപുംസകശിലാ

വ്യാസോ വരിഷ്ണുവരഃ

പൂജാംശഭിതണുദനരമിതാ

വഷ്ടാംശിതായാം ക്രമാത്

അംശർദ്ധ്യാധമമദ്ധ്യമാദികവിധിർ-
 വ്യാസാർദ്ധരോഹിതം-
 ശ്ലോകേണേവേവ തഥാ ലിംഗവിനിവ
 ശാർഹശ്ച കാർത്ത്യായനഃ.

൧൩൭

ലിംഗായാമസമഃ നപുംസകശിലാവ്യാസഃ വരിഷ്ട-ശിവ
 ലിംഗത്തിന്റെ നീളത്തോളം ദീർഘവിസ്താരമായി ഉണ്ടാകുന്ന
 നപുംസകശില ഉത്തമം. പൂജാംശദിഗുണഃ അവരഃ-പൂജാഭാഗ
 ത്തിലിരുട്ടി നീളമുള്ള നപുംസകശില അധമം. തദന്തരമിതൗ
 അഷ്ടാംശിതായാം-ഈ രണ്ടിന്റെ ഇടയിലുള്ള നീളത്തേ എട്ടാ
 യിട്ടു ചകത്തു, അംശർദ്ധ്യാ അധമമദ്ധ്യമാദികവിധിഃ-പൂജാഭാഗ
 ത്തിൽ ഓരോ അംശംകൂടി കൂട്ടിയാൽ അധമമദ്ധ്യം അധമോ
 ത്തമം ഇങ്ങനെ തുടങ്ങി ഒമ്പതു പ്രകാരം നപുംസകശിലയുടെ
 നീളമുണ്ടാക്കാം. വ്യാസാർദ്ധതഃ അംശ്രൂപന്തിമഃ ഉത്സേധഃ ച-
 നപുംസകശിലയുടെ വീതിയിൽ പാതി കനം ഉത്തമം. വീതിയിൽ
 കാൽവാഴി കനമുള്ളത് അധമം. അവിടെയും കനത്തിന്റെ
 ഇട അംശിച്ചു ഓരോ അംശം കൂട്ടി ഒമ്പതു പ്രകാരം കനവുമാ
 ള്ളാക്കാം. ലിംഗവിനിവശാർഹഃ അവദഃ ച കാർത്യ-ശിവലിംഗ
 ത്തിന്റെ ചുവടു ചെല്ലുന്നതിന്നു തക്കതായിട്ട് കഴിയും അക്കഴി
 യിൽ രത്നന്യാസത്തിന്നു വേണ്ടുന്ന ഒമ്പതു കഴിയും കൂടെ ഉണ്ടാ
 കുന്നു.

(വ്യാ-൨) ഇനി ശൈവത്തിങ്കലേ നപുംസകശിലയേ
 ചൊല്ലുന്നു:—

ലിംഗത്തിന്റെ നീളത്തോളം നപുംസകശിലയുടെ വിസ്ത
 രം. അത് ഉത്തമോത്തമം. പൂജാംശനീളത്തിലിരുട്ടി അധമായമം
 അതിന്റെ പ്രകാരം പൂജാംശദിഗുണവും ലിംഗായാമവും
 തങ്ങളിലുള്ള അന്തരംകൊണ്ടു എട്ടാംശിച്ചു പൂജാംശദിഗുണ
 ത്തിൽ ഓരോ അംശംകൂടെ കൂട്ടി ഇരിപ്പു. അവിടെ പൂജാംശദി
 ഗുണം അധമായമം. അതിൽ ഒരംശംകൂടിയത് അധമമദ്ധ്യം.
 രണ്ടു കൂടിയാൽ അധമോത്തമം. മൂന്നുകൂടിയാൽ മദ്ധ്യമായമം.
 നാലുകൂടിയാൽ മദ്ധ്യമദ്ധ്യം. അഞ്ചുകൂടിയാൽ മദ്ധ്യോത്തമം.
 ആറു കൂടിയാൽ ഉത്തമായമം. ലിംഗത്തോളമുള്ളത് ഉത്തമോ
 ത്തമം. പിന്നെ വിസ്താരത്തിൽ പാതി ഉത്തമോത്തമമായുള്ള
 ഇവരും. വീതിയിൽ നാലാണ് അധമോത്തമം. അവിടെയും

അന്തരംകൊണ്ട് എട്ടംശിച്ച് ഒക്കെ ഉണ്ടാക്കിക്കൊള്ളൂ. അതിന്റെ മുകളിൽ ലിംഗത്തിന്റെ ചതുരശ്രം പോവാൻ തക്കവണ്ണം കുറിച്ചുകൊള്ളുക. അതിൽ നടേത്തപ്പോലെ രത്നകൂപങ്ങളും വേണം. അതിന്റെ അവകാശം വരുന്നേടത്ത് പ്രതിഷ്ഠിച്ചുകൊള്ളുക.

അനന്തരം ബിംബിംബദികളെപ്പറയുന്നു:—

സകലേ സതി മൂലബിംബകേ
നിഗമാംശോന്മിതി കർമ്മബിംബകം
സകളാകൃതി നിഷ്കളേപി വാ
സ്ഥിതമസീനമുത പ്രകല്പയേത്. മഞ്ചു

സകലേ നിഷ്കളേ അപി മൂലബിംബകേ—അവയവത്തോടു കൂടീട്ടും ലിംഗാകൃതിയായിട്ടും രണ്ടുപ്രകാരമുള്ള മൂലബിംബത്തുകൽ, നിഗമാംശോന്മിതി സകളാകൃതി കർമ്മബിംബകം—മൂലബിംബത്തിന്റെ നാലൊന്നുകൊണ്ട് അവയവങ്ങളോടുകൂടിട്ട് കർമ്മബിംബത്തെ ഉണ്ടാക്കണം. സ്ഥിതം ഉത ആസീനം വാ പ്രകല്പയേത്—നില്പായിട്ടുതന്നെ എന്നിങ്ങനെ, ഇരിപ്പായിട്ടുമാം.

ഇവിടെ നാലൊന്നുകൊണ്ട് കർമ്മബിംബത്തിന്റെ നീളം പറഞ്ഞത് എല്ലാടവും ഒന്നുപോലെ ചേരുന്നതല്ലായ്കകൊണ്ട് വിശദീകരണത്തിൽ വേർപെട്ടു പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന പ്രമാണത്തെയും കൂടെ എഴുതുന്നു:—

“മഹതി പ്രതിമായാദേ
തിഥിഭക്തേ മധുഭിഷഃ
അഗ്യാദൃപ്രതിമൈരംശൈർ-
ബലബിംബം പ്രകല്പയേത്.
സ്വായാമപഞ്ചഷഡ്ഭാഗൈഃ
കർമ്മാർച്ചാഷ്ടാംശിതേ/ഥവാ
അബ്ജാശുഗരസാദൃശൈഃ-
രല്ലേ മഹതി വാ ഭവേത്.”

ഇതി—

“ബിംബദീപ്തപദോജിഭേദാശങ്കൈ-
ദ്യേഭഭൂതരസപഞ്ചതൈസ്സഥാ
അംഗലൈശ്ച ഭവതി സ്വയോനിജൈഃ
കർമ്മബിംബമിതിരച്യതാർത്ഥ്യയോഃ.”

ബിംബനീളത്തേ പതിനാറായി പകുത്താൽ അതിൽ നാലൊന്നായിട്ടും അഞ്ചൊന്നായിട്ടും ആറൊന്നായിട്ടും ഏഴൊന്നായിട്ടും കമ്ബബിംബത്തേ ഉണ്ടാക്കൂ. സ്വയംഭാവമുള്ള അംഗങ്ങളെ ച കമ്ബബിംബമിതി ഭവതി എന്നതുകൊണ്ട് മൂലബിംബത്തിന്റെ യോനി ഒത്തുവരുന്ന അംഗലംകൊണ്ടും യവകൊണ്ടും കമ്ബബിംബത്തിന്റെ നീളമുണ്ടാക്കാം. ഇപ്രകാരം തന്നെ അധികമുണ്ടാക്കിവരുന്നതും.

(വ്യാ-൨) ഇനി ബിംബത്തുക്കലേ അച്ചുനാമുത്രിയേ ചൊല്ലുന്നു:—

ബിംബത്തിൽ നാലൊന്ന് ഇവരമായിട്ട് കമ്ബബിംബത്തെ ഉണ്ടാക്കുക. ബിംബമായി പണി ചെയ്യണം. ലിംഗത്തിൽ ബിംബമായിരും ലംഗമായിരും ചെയ്യാം. എല്ലാടവും ഇരുന്നിട്ടും നിന്നിട്ടുമാം.

ആയാമേന ശിവാംശകന്യ രചയ-
നാമേന വാ സമ്മിരം
വ്യാസേനാപി ചമത്രലിംഗവിഷയേ
തത് കമ്ബബിംബം ശിവേ
ഭക്തപാ ഷോഡശധാ പുനസ്രയമിദം
രദ്രാങ്കശൈലാശുഗാ-
ഗ്യാംശൈവാധികമുനിതം ച കഹചിത്
കർച്ചാത്തദൈചിത്ര്യതഃ.

മനസ്

ശിവേ മന്ത്രലിംഗവിഷയേ ശിവാംശകന്യ ആയാമേന-ശിവങ്കൽ ലിംഗത്തുങ്കൽ വൃത്തഭാഗത്തുങ്കലേ നീളംകൊണ്ടുതാൻ, നാമേന വാ വ്യാസേന അപി വാ-വൃത്തഭാഗത്തുങ്കലേ ചുറ്റുകൊണ്ടുതാൻ വിസ്താരംകൊണ്ടുതാൻ, തത് കമ്ബബിംബം രചയേത്-ഈ മൂന്നുപ്രകാരവും ബലിബിംബത്തേ ഉണ്ടാക്കാം. ഇദം ത്രയം ഷോഡശധാ ഭക്തപാ-ഈ മൂന്നു പ്രകാരം പറഞ്ഞതിനേയും പതിനാറായിട്ട് പകുത്താൽ, രദ്രാങ്കശൈലാശുഗാഗ്യാംശൈഃ - അതിൽ പതിനൊന്ന് ഒമ്പത് ഏഴ് അഞ്ച് മൂന്ന് ഈ അംശങ്ങളേക്കൊണ്ടും കമ്ബബിംബനീളമുണ്ടാക്കാം. കഹചിത് തദൈചിത്ര്യതഃ അധികം ഉന്നിതം ച കർച്ചാത്-കമ്ബബിംബത്തുങ്കലേ യോനിപ്പെടുവരുന്നതിന്റെ ഓചിത്ര്യം നോക്കി ഈ പറഞ്ഞതിൽ അല്പം അധികമായിട്ടും കുറച്ചിട്ടും വേണ്ടിവരും.

(വ്യാ-൨) ബലിബേരത്തിങ്കലേ കമ്ബിംബത്തേ ചൊല്ലുന്നു:—

ശിഖാംശത്തിന്റെ നീളത്തോളം താൻ വണ്ണത്തോളം താൻ ലിംഗത്തുങ്കലേ കമ്ബിംബത്തിന്റെ നീളം. പിന്നെ ഇവ മൂന്നിനേക്കൊണ്ടും പതിനൊന്നുതാൻ ഒമ്പതുതാൻ ഏഴുതാൻ മൂന്നുതാൻ ഓരോന്നും അംശമേറിയും കുറഞ്ഞും കൊള്ളാം. അപ്പോൾ മുപ്പത്തിമൂന്നുപ്രകാരമുണ്ടാം. ഇതിലവിടെ ഉചിതമാകുന്നതിനേ കണ്ടുകൊള്ളണം.

ശിഖിവിശിഖസുഷിരഭക്തേ

മൂലഗൃഹേ മൂലബിംബേ ച
നേത്രാഗ്നിഭൂതഭാഗൈർ-

ബാലഗൃഹം ബാലബിംഗം ച.

൧൪൦

മൂലഗൃഹേ മൂലബിംബേ ച ശിഖിവിശിഖസുഷിരഭക്തേ-
മൂലപ്രാസാദത്തേയും മൂലബിംബത്തേയും മൂന്നുകൊണ്ടുതാൻ അഞ്ചു
കൊണ്ടുതാൻ ഒമ്പതുകൊണ്ടുതാൻ പകുത്താൽ, നേത്രാഗ്നിഭൂതഭാ
ഗൈഃ ബാലഗൃഹം ബാലബിംബം ച കർച്ചാത്-ഭേദഭാഗംകൊ
ണ്ടും മൂന്നുഭാഗംകൊണ്ടും അഞ്ചുഭാഗംകൊണ്ടും ബാലാലയത്തേയും
ബാലബിംബത്തേയുമുണ്ടാക്കൂ.

(വ്യാ-൨) ഇനി ഇളംകോവിൽ കൊള്ളുവാൻ ചൊല്ലുന്നു:—

മൂലപ്രാസാദത്തേ മൂന്നുതാനഞ്ചുതാൻ ഒമ്പതുതാൻ പകു
ത്താൽ രണ്ടും മൂന്നും അഞ്ചും ഇങ്ങനെ ബാലപ്രാസാദം കൊള്ളു
ണ്ടു. അപ്പുണ്ണു തന്നെ ബാലബിംബവും മൂലബിംബത്തേക്കൊണ്ടു
കണ്ടുകൊള്ളുക. അവിടെ നപുംസകശില വേണ്ട എന്നു വിശേഷം.
ഇതു മൂലപ്രാസാദത്തിന്റെ ഇശാന്തകോണിൽതാൻ വായു
കോണിൽതാൻ പ്രതിഷ്ഠിക്കേണ്ടു.

ഇതി തന്ത്രസമുച്ചയേ ദ്വിതീയഃ

പടഃപാദർശിതദോധിഷ്ഠലക്ഷ്യാ

പരിമണ്ഡപബിംബലിംഗപീഠ-

ദികക്ട്രപദ്യുക്തിസമനപിതഃ സമാപ്തഃ. ൧൪൧

ഇതി തന്ത്രസമുച്ചയേ-ഇപ്രകാരം തന്ത്രസമുച്ചയത്തുങ്കൽ,
ദർശിതദോധിഷ്ഠലക്ഷ്യാ-ദർശിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന പ്രാസാദങ്ങളുടെ
ലക്ഷണങ്ങളോടുകൂടി, പരിമണ്ഡപബിംബലിംഗപീഠാദികക്ട്രപദ്യു

കതിസമനപിതഃ-ചുറ്റമ്പലങ്ങളുടേയും വിളക്കുമാടം തുടങ്ങി പഞ്ചപ്രാകാരങ്ങളുടേയും ബിംബത്തിന്റേയും ശിവലിംഗത്തിന്റേറ പീഠത്തിന്റേയും നപുംസകശിലയുടേയും ലക്ഷണങ്ങളോടും കൂടിയിരിക്കുന്നു; ദ്വിതീയഃ പാലഃ സമാപ്തഃ-രണ്ടാമത്തേ പാലം സമാപ്തമായി ഭവിച്ചു.

ഇതി തന്ത്രസമുച്ചയോഷാധം

ദ്വിതീയഃ പാലഃ സമാപ്തഃ.

തൃതീയഃ പാലഃ.

അനന്തരം മൂന്നാമത്തേ പാലംകൊണ്ടു മുതയിടുക തുടങ്ങിയുള്ള ക്രിയകളെ പറയുന്നു:—

കുർവാത് പ്രാഗധിവാസകർമ്മദിവസാ-

മിത്രാങ്കസംഖ്യേ ദിനേ

ശൈലേഷുപ്രമിതേപി വാഗ്ദ ഗതയാ-

മായാം ശുഭായാം നിശി

പ്രത്യുഗ്ധാരി സുരാലയോദഗുപക്തഃ-

പേ സംവൃതേ മണ്ഡപേ

മന്ത്രി തന്ത്രകശസ്ത്രഗാദികൃതസം-

സ്കാരോജ്ജ്വലോപണാം.

൧

അധിവാസകർമ്മദിവസാത് പ്രാക്-പ്രതിഷ്ഠയുടെ തലേദിവസം ധ്യാനാധിവാസം, ആ ധ്യാനാധിവാസദിവസത്തുകൽനിന്നു മുമ്പിൽ; മിത്രാങ്കസംഖ്യേ ദിനേ അഥി വാ ശൈലേഷുപ്രമിതേ-പന്ത്രണ്ടു ദിവസംതാൻ ഒമ്പതു ദിവസംതാൻ ഏഴുദിവസംതാൻ അഞ്ചുദിവസംതാൻകൂടാതെ, ഗതയാമായാം ശുഭായാം നിശി-ഏഴര നാഴിക രാത്രി കഴിച്ചാൽ നല്ലൊരു രാശിയേ അറിഞ്ഞു രാത്രിയിങ്കൽ, സുരാലയോദഗുപക്തപേ-പ്രാസാദത്തിൽ വടക്കുഭാഗത്തു്, പ്രത്യുഗ്ധാരി സംവൃതേ മണ്ഡപേ-പടിഞ്ഞാറോട്ടു വാതിലോടും കൂടി ചുറ്റും മറച്ചുകെട്ടി ഇരിക്കുന്ന മണ്ഡപത്തുകൽ; തന്ത്രകശസ്ത്രഗാദികൃതസംസ്കാരേ-പ്രാസാദശുദ്ധിയിങ്കൽ പറയുന്നപോലെ നാലും ദർഭമാലയും ചുറ്റി മുഷ്ട്യാദിധൂപദീപാന്തമായ സ്ഥല

ശുദ്ധികളേയും ചെയ്തിരിക്കുന്ന സ്ഥലത്തു് മുളയിടുന്നതിന്റെ ക്രിയ കളഭച്ചെയ്വു.

ക്ഷേത്രേ വാരിധിവഗ്ഗ്കോഷ്ടസുവിചി-
 ത്രേ ശാലിദർഭാഗ്രകൈഃ
 പീഠാനി പ്രവിധായ തേഷു വിനിദ-
 ഭ്യാത് പാലികാഃ ഷോഡശ
 അസ്രാപ്ക്ഷാളിതവർണ്യത്രകലിതാ
 ദുർവാദിദീപ്താ ലസത്-
 കൃച്ഛാ മുത്സികതാകരീഷരജനാ
 ചുണ്ണാ ഹതാശാദിതഃ.

൨

വാരിധിവഗ്ഗ്കോഷ്ടസുവിചിത്രേ ക്ഷേത്രേ - പതിനാറു പദങ്ങളിൽ സ്വസ്തികളെക്കൊണ്ടു ശോഭിച്ചിരിക്കുന്ന ചതുരശ്ര ക്ഷേത്രത്തുകൽ, ശാലിദർഭാഗ്രകൈഃ പീഠാനി പ്രവിധായ - നെല്ലു മിട്ടു കുറുമ്പുലകളും വെച്ച് പീഠങ്ങളേ ഉണ്ടാക്കിയാൽ; തേഷു ഹതാശാദിതഃ - ആ പീഠങ്ങളിൽ അഗ്നികോണിൽ തുടങ്ങി, അസ്രാപ്ക്ഷാളിതവർണ്യത്രകലിതാഃ - അസ്രംകൊണ്ടും വെള്ളംകൊണ്ടും കഴുകി കവചമന്ത്രംകൊണ്ടു മുന്നതലം ചുറ്റി, ദുർവാദിദീപ്താഃ - കുറുകയും ആലും മാവു് ഉഴുത്തതയും ചുറ്റിക്കെട്ടി, ലസത്കൃച്ഛാഃ - നടുവിൽ കൃച്ഛങ്ങളും നാട്ടി, മുത്സികതാകരീഷരജനാ ചുണ്ണാഃ - മണ്ണുകൊണ്ടും മണലുകൊണ്ടും ചാണകപ്പെടി കറകൊണ്ടും നിറച്ചിരിക്കുന്ന, ഷോഡശ പാലികാഃ വിനിദഭ്യാത് - പതിനാറു പാലികകളേ തെക്കേവരിയിൽ പടിഞ്ഞാറോളവും, രണ്ടാംവരിയിൽ പടിഞ്ഞാറു തുടങ്ങി കിഴക്കോട്ടും, മൂന്നാംവരിയിൽ കിഴക്കുതുടങ്ങി പടിഞ്ഞാറോട്ടും, വടക്കേ അറ്റത്തേ നാലാംവരിയിൽ പടിഞ്ഞാറു തുടങ്ങി കിഴക്കോട്ടും ഈശകോണിൽ കഴിയുമാറു വയ്വു.

അസ്രസപമന്ത്രജലദഗ്ദ്ധസമാപ്തയാനി
 ബീജാനി തത്ര പുരതോ വിനിധായ മന്ത്രീ
 ഇ ചുണ്ണാബികേയകൃതനാഭ്യഭിധാനകർമ്മാ
 പുണ്യാഹമാചരതു മുത്തീധരൈരഭുപരഃ.

തത്ര പുരതഃ - അവിടെ പാലികകളുടെ മുമ്പിൽ, അസ്രസപ മന്ത്രജലദഗ്ദ്ധസമാപ്തയാനി ബീജാനി വിനിധായ - അസ്രംകൊണ്ടും വെള്ളംകൊണ്ടും തന്റെ മന്ത്രംകൊണ്ടും പാലുകൊണ്ടും കഴുകി

യിരിക്കുന്ന മുളഭവ്യങ്ങളേ ഒരു പാത്രത്തിൽ വെച്ച്, ഇഷ്ടാംബികേയ കൃതനാശ്വഭിധാനകർമ്മം - ദേഹശുദ്ധ്യാദി ഗണപതിപൂജാനന്തരം ചെയ്ത് നാഭീമുഖം കല്പിച്ച ഭാനംചെയ്ത്, മുത്തിയരൈ ഉപേതം പുണ്യാഹം ആചരതു-പരികർമ്മികളോടുകൂടി, 'ബീജാംകരദേവതഃ പ്രീതവന്തം' എന്നു വിശേഷം കൂട്ടി പുണ്യാഹത്തെ തളിപ്പൂ.

പീഠം പ്രപൂജ്യ പരികല്പിതസംസ്ക്രിയാസു
വിഷ്ണുസ്വപനാമനന്താനന്തരം പാലികാസു
ബീജേഷു തത്തദധിപാംശു പൃഥക്സ്ഥിതേഷു
സമ്മിശ്രിതേഷു യജ്ഞതാമസവേഷധീശം. ൪

പീഠം പ്രപൂജ്യ-പിന്നെ പാലികകൾക്കും ബീജങ്ങൾക്കും പീഠപൂജയെച്ചെയ്ത്, പരികല്പിതസംസ്ക്രിയാസു പാലികാസു സ്വപനാമനന്താനാ വിഷ്ണു അർഹതു-കലശങ്ങൾക്കു പറയുന്നപോലെ ശോഷണാദികളും പാത്രപൂജയും കൂട്ടുപൂജയും രണ്ടിടത്തും ചെയ്ത്, പാലികകളിൽ 'ഓം വിഷ്ണവേ നമഃ' എന്നതുകൊണ്ടു വിഷ്ണുവിനെ ആവാഹിച്ച് 'ഓം ഹൃദയായ നമഃ' ഇത്യാദ്യംഗം നൃസിച്ച് അർഘ്യപുഷ്പാഞ്ജലിയും ചെയ്തു. പൃഥക്സ്ഥിതേഷു ബീജേഷു തത്തദധിപാൻ ച-മുളഭവ്യങ്ങൾ വെച്ചേറേ വയ്ക്കുന്ന പക്ഷത്തു കൽ വെച്ചേറേ അത്തതിന്റെ അധിപതികളേ ആവാഹിച്ചു പൂജിക്കണം. സമ്മിശ്രിതേഷു ബീജേഷു ഓഷധീശം ച യജ്ഞതാമസമുളഭവ്യങ്ങൾ കൂട്ടി ഒന്നാക്കി ഒരു പാത്രത്തിൽ വയ്ക്കുന്ന പക്ഷത്തുകൽ 'സോം സോമായ നമഃ'-എന്നതുകൊണ്ടു സോമനെ ആവാഹിച്ച് 'സോം ഹൃദയായ നമഃ' ഇത്യാദ്യംഗം നൃസിച്ച് പൂജിച്ചു അർഘ്യപുഷ്പാഞ്ജലിയും ചെയ്തു.

മുളഭവ്യങ്ങളേ വെച്ചേറേ പൂജിക്കുന്നേടത്തു് ദേവതകളേ പറയുന്നു: -

ബ്രഹ്മാർച്ചയാധിയാനം മുരാരിരധിമു-
ദംഗം സർവ്വപക്ഷപീശപരോ-
നിഷ്ഠാവേഷു മരുത് പ്രിയമുഷു ഗുഹോ-
മാക്ഷപമർത്യാധിപഃ
ഖലോപക്ഷഗ്നിരിന്ദ്രാധിശാലൃധിരിലം
പ്രേതാധിഭു രാജമാ-
ഷ്ഠാവേഷുപുതിരാധികീഷു ച രമാ
ശ്യാമേഷു സോമഃ ക്രമാത്.

അധിരവം(ബ്രഹ്മ)-യവത്തുങ്കൽ ബ്രഹ്മവും, അധിമുദ്ഗം മുരാരി-ചെറിയ പയറുകൾ വിഷ്ണുവും, സർഷപേഷു ഇശ്വരപര-കുടകുകളിൽ ശിവനും, വിഷ്ണുപേഷു മരുത്-തുവരയിങ്കൽ വായുവും, പ്രിയംഗുഷു ഗുഹ-തിനകളിൽ സുബ്രഹ്മണ്യനും, മാഷേഷു അമർത്യാധിപ-ഉടുന്നങ്കൽ ദേവേന്ദ്രനും, ചപേഷു അഗ്നി-മുതിരയിങ്കൽ അഗ്നിയും, അധിശലി ഇന-ഓലകൾ ആദിത്യനും, അധിതിലം പ്രേതാധിഭൂ-മുളളകൾ യമനും, രാജമാഷാഖേഷു അപ്പരി-വലുപാദകൾ വജ്രണനും, ആധാകീഷു രഥ-അമരയിങ്കൽ ശ്രീഭഗവതിയും, ശ്യാമേഷു സോമ-ച-ചാലയിങ്കൽ സോമനും, ക്രമാത് അച്ഛാ-കൃമേണ പൂജിപ്പു. ഇന്നല്ലാം ഒന്നായിട്ടുവെച്ച് ധോമനേ പൂജിക്കുന്നേയുള്ളു.

ഏതാനി ബീജാനി സമാഹിതാത്മാ

ക്രമേണ പാത്രേഷു പവിത്രപാണിഃ

നദസ വാദ്യേഷു വാപത്തദക്ത-

മന്ത്രേണ വഹ്യാദിശിവാവസാനം.

൩

സമാഹിതാത്മാ മന്ത്രീ-സാവധാനമനസ്സായിരിക്കുന്ന ആ ചാതുർ ദാനവും മുഹൂർത്തവും ചെയ്തു നീരാജനവും ഉഴിഞ്ഞാൽ, നദസ വാദ്യേഷു-വാദ്യങ്ങൾ കെട്ടിയിരിക്കുമ്പോൾ, പാത്രേഷു ഏതാനി ബീജാനി-പാദികകളിൽ പൂജിച്ചിരിക്കുന്ന മുളഭവ്യങ്ങളേ, തദക്തമന്ത്രേണ വഹ്യാദിശിവാവസാനം ക്രമേണ പവിത്രപാണിഃ വേപത്-അതതു ദേവന്മാർക്കു പറയുന്ന മന്ത്രങ്ങളേ കൊണ്ട് അഗ്നികോണിൽ തുടങ്ങി ഇശ്വരകോൺ അവസാനമാകും വണ്ണം മുമ്പാൽ പറഞ്ഞ ക്രമത്തേ അനുസരിച്ച് പവിത്രഹസ്തനായിട്ടു വിതയ്ക്കണം.

താനി ശ്ലോകേണ തത്ത്വദാഗമസമ-

ക്ഷേതനാണനാ സാദരം

പാഥോഭിഃ കശക്രൂച്ഛച്ഛിതകരോ-

ഗന്ധക്ഷപാമദഗൈരഃ

ദേവം തത്ര വഹ്യാദിവാക്യ സകളി-

കൃത്യാപഹാരാൻ ക്രമാ-

ദൃതപാ സ്താനാദിധൗ സമക്ഷത തഥാ-

പ്രോഹ്യാദിതന്മന്ത്രതഃ.

൪

കശക്രമം പശ്ചിതകരഃ ഗുരുഃ-ഭക്തമഹസ്തനായിരിക്കുന്ന
 ആചാര്യൻ, ഗന്ധർവ്വപാമേദന്മാരെ പാലോടും-അഷ്ടഗന്ധവും
 മഞ്ഞപ്പൊടിയും കലക്കിത്തന്നു വെള്ളംകൊണ്ട്, തത്തദാഗമ
 സമുക്തന അണുനാ-അവരവരുടെ ആഗമങ്ങളിൽ പറയപ്പെ
 ടിരിക്കുന്ന മന്ത്രംകൊണ്ട്, താനി ബീജാനി സാദരം പ്രോക്ഷു-
 പാലികകളിൽ വിതച്ചിരിക്കുന്ന ബീജങ്ങളേ സാദരമാകുവണ്ണം
 പ്രോക്ഷിപ്പൂ. തതഃ തത്ര ദേവം അഭിവാധ്യ സകളീകൃത്യ-പിന്നെ
 അവിടെ ദേവനേ മൂലംകൊണ്ട് ആവാഹിച്ചു വ്യാപകാം
 ഗാന്തം നൃസിച്ച്, ഉപഹാരാൻ ക്രമാദ് ദത്വാ-അർഹ്യാദികളേ
 ക്രമപോലെ കൊടുത്തു; സ്നാനവിധൗ-ആപോഹ്യാദി-തന്മന്ത്രതഃ
 തഥാ സമുക്ഷു-സ്നാനംകഴിഞ്ഞാൽ ആപോഹിഷ്യാദി മൂന്ന്
 ജ്ഞകൊണ്ടും മുമ്പിലേപ്പോലെയെ വെള്ളംകൊണ്ടു തളിപ്പൂ.

ദത്വാ വസ്ട്രാഭിഭൂഷാവാധി തദനു യജേത്
 തഞ്ച പഞ്ചോപഹാരൈർ-
 നൈവേദ്യം പ്രസാദ്യമലവസനവൃതാം-
 നൃസൃതസ്നാനി രക്ഷേത്
 പ്രാഗാദ്യസുപലിപ്താസ്തുതകശരചിരാ-
 സ്വപശ്ചദിക്ഷപശ്ചയിതഃ
 ദദ്യാത്തദ്രാത്രിപേദ്യം ബലിമവി പരിഷ്ഠ-
 ത്സംയതേദ്യം ഗ്രഹേദ്യം.

വ

തദനു വസ്ട്രാഭി ഭൂഷാവാധി ദത്വാ പഞ്ചോപഹാരൈഃ
 യജേത്-പിന്നെ വസ്ട്രാഭിഭൂഷണാന്തം കൊടുത്തു ജലഗന്ധപുഷ്പ
 ധൂപദീപങ്ങളേക്കൊണ്ടു മുത്തിപൂജയും നിവേദിപ്പൂ. നൈവേദ്യം
 നേ പ്രസാദ്യ-നിവേദ്യം കഴിച്ചാൽ പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്തു, അമ
 ലവസനവൃതാനി താനി അസൃതഃ രക്ഷേത്-അവരേറേ കോടി
 വസ്രംകൊണ്ടു മുടി അസ്രംകൊണ്ടു രക്ഷിപ്പൂ. പ്രാഗാദ്യസു
 അഷ്ടദിക്ഷ-പിന്നെ മുളയ്ക്കുതിന്റെ കിഴക്കു തുടങ്ങി എട്ടുദിക്കു
 കളിലും, ഉപലിപ്താസ്തുതകശരചിരാസു-മെഴുകി കുറുമ്പുലകളും
 വിരിച്ചു, തദ്രാത്രിപേദ്യം പരിഷ്ഠത്സംയതേദ്യം ഗ്രഹേദ്യം അച്ചയി
 തപാ-അതതു രാത്രിശമ്പനായിരിക്കുന്ന ഗ്രഹങ്ങൾക്കും തന്റെ
 പാഷ്ഠത്തുകൾക്കും കൂടിട്ട് അതതു മന്ത്രംകൊണ്ടു അർച്ചിച്ചിട്ട്,
 ബലിം ദദ്യാത്-ബലിയേ തുകണം.

ഉഷ്ണദൂർദ്ധ്വപദിനേഷു പീഠയജനാ-
 നേ പാത്രബീജാധിദൈ-
 വേജ്യാകൃത്സമ്പന്നേഷു ദേവമഭിവാ-
 ഹ്വ്യാക്കതക്രമാത് പുജയേത്
 രാത്രൗ തത്ര ബലിം ഹരേദിഹ ബലിഃ
 ശുദ്ധേന ഭൂതാസസാ
 തത്തദ്ഭൂവ്യസമനപിതേന ചരണാ
 വാങ്മത സ്വയം സ്തോതു ച.

ൻ

ഉഷർദ്ധ്വപദിനേഷു-രണ്ടാംദിവസം തുടങ്ങിയുള്ള ദിവസങ്ങളിൽ, സവനേഷു-കാലത്തും ഉച്ചയ്ക്കും രാത്രിയിലും മൂന്നുനേരത്തും, പീഠയജനാനേ-ദേഹശുദ്ധ്യാദി പീഠപൂജാനന്തരം ചെയ്ത്, പാത്രബീജാധിദൈവേജ്യാകൃത് ഉഷ്ണത്-പാലികകളിൽ വിഷ്ണുവിനേ ആവാഹിച്ചു പുജിച്ചു. രണ്ടിനാം നിവേദ്യസ്ഥാനത്തു് അർഘ്യം വീക്ഷിമാനസപൂജയും ചെയ്തു. പിന്നെ ഗന്ധരജനിജലംകൊണ്ടു പവിത്രപാണിയായിട്ടു തളിച്ചു. ദേവം അഭിവാഹ്യ ഉക്തക്രമാത് പുജയേത്-പിന്നെ ദേവനേ ആവാഹിച്ച് വ്യാപകാനന്തരം നൃസിച്ച് അർഘ്യാദികൊടുത്തു് സ്നാനകാലത്തു തളിച്ച് അസ്ട്രാദിമുത്തിപൂജയേ ചെയ്ത് നിവേദിച്ച് പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്തു രക്ഷിച്ചു. തത്ര രാത്രൗ ബലിം ഹരേത്-അവിടെ നിത്യവും രാത്രിയിങ്കൽ ബലിയും തുക. ഇഹ ബലിഃ ശുദ്ധേന ചരണാ വാ ഭൂതാസസാ വാ-ഇവിടെ ബലി ശുദ്ധാഹവിസ്സുകൊണ്ടുമാം; ഭൂതകൂരഹവിസ്സുകൊണ്ടുമാം. തത്തദ്ഭൂവ്യസമനപിതേന ചരണാ വാ-അതതു -ദേവതകൾക്കു വെട്ടേറ്റു പോയുന്ന ഭൂവുങ്ങളേ കൊണ്ടുമാം. അന്തേ സ്വയം സ്തോതു ച-ബലികഴിഞ്ഞാൽ ആചാര്യൻ കളിക്കയും വേണം. ശുദ്ധാഹവിസ്സുകൊണ്ടു ബലിതുകീയാൽ കാൽകഴുകിത്തുചമിച്ചു ശേഷം ക്രിയകൾ ചെയ്തുകാണുന്നു.

ശാലീമാഷയവപ്രിയംമുതിലമു-
 സാവലപമദ്ഗോസുരീ-
 ശിംബശ്വരാമകരാജമാഷകമയഃ
 ശാർദ്ദഗീശദ്ഗോജിതേ

ബീജേഘോഷം ശിവാർച്ചനായോരപയവാ.

അന്ത്യോത്തമപിഹീനോ ഗുഹ
നിർമ്മുദ്ഗാദിരഥാത്മ്യം സസുമനോ-
വേണുത്ഥനീവാഭവാൻ.

൧൦

ശാർദ്ദൂലീശേ ഭർഗാജിതേ-ശങ്കരനാരായണങ്കലും വിഷ്ണുവി
ങ്കലും ഭർഗയിങ്കലും; ശാലി=നല്ല, മാഷം=ഉഴുന്ന്, യവം=അരി
തന്നെ. പ്രിയംഗു=തിന, തിരു=കുളി, മുത്യാ=തുവര, ചലപം=
മുതിര, മുദ്ഗം=ചെറുപയറ്റ്, ആസുരീ=കടുകു, ശിംബം=അമര,
ശ്യാമം=ചാമ, രാജമാഷം=വലിയപയറ്റ്, ബീജേഘോഷം=മുളുവു
ങ്ങൾ; ശിവവിഷ്ണുയോഃ അർച്ചനയാ-ശിവങ്കലും ഗണപതിയി
ങ്കലും യവവും വലിയ പയറും കൂടാതെ ശേഷമുള്ള പത്തുകൂട്ടം
മുളുവുങ്ങൾ; ഗുഹ അന്ത്യോത്തമീനഃ=സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ ചാമയും
വലിയപയറും കൂടാതെ ശേഷമുള്ള പത്തുകൂട്ടം മുളുവുങ്ങൾ; ആർക്കേ
നിർമ്മുദ്ഗാദിഃ സസുമനോവേണുത്ഥനീവാഭവാൻ - ശാസ്താവി
ങ്കൽ ചെറുപയറ്റ് കടുകു അമര ചാമ വലിയ പയറ്റ് ഇവ അഞ്ചു
കൂടാതെ ശേഷം ഏഴും കോതവും മുളനെല്ലും വരിനെല്ലുംകൂടി
പത്തുകൂട്ടം മുളുവുങ്ങൾ.

ബീജാനി വഹ്നിഭൂമി വാ ശിവവൽ; സ്വമൂലം

പ്രക്ഷാളനേണരവിലേഷം ഹരാവിനാശ്നം

തത്രേശ്വരേ ഭവതി തത്പുരുഷഃ പ്രവാപേ

സ്വാത് ത്രാബകാണരധിശൂലി പരേഷു മൂലം. ൧൧

വഹ്നിഭൂമി ബീജാനി ശിവവൽ വാ-സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ മുള
വുങ്ങൾ ശിവനേപ്പോലെയുമാം. അവിലേഷം പ്രക്ഷാളനേ
സ്വമൂലം അണഃ-എല്ലാവർക്കും പാലുകൊണ്ടു വുങ്ങളേ കഴുകുന്നി
ടത്തു് തന്റെ തന്റെ മൂലമന്ത്രം; ഹരേ ഇനാർണം-വിഷ്ണുവി
ങ്കൽ കഴുകുവാൻ ദാദശാക്ഷരം; തത്ര ഇശ്വരേ തത്പുരുഷഃ-
ശിവങ്കൽ കഴുകുവാൻ 'തത്പുരുഷായ വിദ്മഹേ' ഇത്യാദിഗായത്രി.
അധിശൂലി പ്രവാപേ ത്രാബകാണഃ-ശിവങ്കൽ വുങ്ങളേ വിത
പ്പാൻ 'ത്രാബകായ ശവായ' ഇത്യാദിമന്ത്രം. പരേഷു മൂലം
സ്വാത്-ശേഷമെല്ലാവർക്കും വിതപ്പാൻ തന്റെ മൂലം ഭവിക്കും.

“ത്രാബകായ ച ശച്ഛായ ശങ്കരായ ശിവായ ച
സച്ഛേലോകപ്രധാനായ ശാശ്വതായ നമോ നമഃ”

ഇതു ശിവങ്കൽ വിതപ്പാനുള്ള മന്ത്രം.

ഗായത്ര്യാ നിജയാത്ര സേചനവിധി-
വിഷ്ണുനാര്യഷാണമാതുരേ
ശാർങ്ഗീശാജിതയോന്ത്രിതാരകനമോ-
മൂർധ്വനാ ജിതന്താണനാ
കാത്യുഷ്ണമുഖവിദയേഷുഭവി വാ
ശക്ത്യാ യുവാദ്യന്തയാ
ഭർഗായാം മനനാ മനോഭവരിപൈ
വാപോദിതേന സ്വയം.

ചര

അതു വിഷ്ണുഷാണമാതുരേ-ഇവിടെ ഗണപതിയിങ്കലും
ശാസ്താവിങ്കലും സുബ്രഹ്മണ്യങ്കലും; നിജയാ ഗായത്ര്യാ സേചന
വിധി കാത്യാ-തന്റെ തന്റെ ഗായത്രികൊണ്ടു മൂന്നുനേരവും
വെള്ളംതളിക്കണം. ശാർങ്ഗീശാജിതയോഃ ത്രിതാരകനമോ
മൂർധ്വനാ ജിതന്താണനാ-ശങ്കരനാരായണങ്കലും വിഷ്ണുവിങ്കലും
മൂന്നു പ്രണവവും നമഃ എന്നുംകൂടി ഒടുക്കത്ത് ഇരിക്കുന്ന ‘ജിതം
തേ പുണ്യരീകാക്ഷ’ ഇത്യാദിമന്ത്രംകൊണ്ടു തളിപ്പൂ. ഇഷ്ടഭവി
ഷ്ണമുഖവിദ്യയാ വാ-സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ തന്റെ ഉപചാരംകൊണ്ടു
മാം. ഭർഗായാം യുവാദ്യന്തയാ ശക്ത്യാ-ഭർഗയിങ്കൽ പ്രണ
വപുടിതമായ ഹ്രീംകാരംകൊണ്ടു തളിപ്പൂ. മനോഭവരിപൈ
വാപോദിതേന മനനാ സ്വയം-ശിവങ്കൽ ദ്രവ്യങ്ങളേ വിതപ്പാൻ
പറഞ്ഞ ‘ത്രാബകായ’ ഇത്യാദികൊണ്ടുതന്നെ തളിപ്പൂ.

ബലേർബ്രഹ്മഭൂതേനഗന്ധർവ്വയക്ഷാഃ

സരക്ഷഃപിശാചാഃ സ്തൂതാ വിഷ്ണുവിഷ്ണാഃ

അതഃ സുന്ദരഭ്രാഃ ശിവഃ ശച്ഛവിഷ്ണു

ദക്ഷിണ്യദ്വേപതാ ശാത്രിക്തപുഷ്പാത്രയോജ്യാഃ. മന

ശർവ്വിഷ്ണു ബലഃ-ശിവങ്കലും ഗണപതീങ്കലും ബലിതുക
വാൻ, ബ്രഹ്മഭൂതേനഗന്ധർവ്വയക്ഷാഃ - ബ്രഹ്മഗ്രഹേഭ്യോ നമഃ;
ഭൂതഗ്രഹേഭ്യോ നമഃ; ഇന്ദ്രഗ്രഹേഭ്യോ നമഃ; ഗന്ധർവ്വഗ്രഹേഭ്യോ
നമഃ; (യക്ഷഗ്രഹേഭ്യോ നമഃ); സരക്ഷഃപിശാചാഃ-രക്ഷസഗ്ര
ഹേഭ്യോ നമഃ; പിശാചഗ്രഹേഭ്യോ നമഃ; വിഷ്ണുവിഷ്ണാഃ-വിഷ്ണു

നമഃ; സ്തവശ്രവണം- സ്തവഗ്രന്ഥോ നമഃ ശ്രവണഗ്രന്ഥോ നമഃ ശിവാഃ-ശിവഗ്രന്ഥോ നമഃ; ദ്വിഷന്യഭേദാത് സ്തവഃ-ഇങ്ങനെ പന്ത്രണ്ടുദിവസത്തെയും ബലിമന്ത്രങ്ങൾ പറയപ്പെട്ടു. അത്ര രാത്രിക്ക് അപ്പൊ യോജ്യാഃ-ഇവിടെ ഏതു ദിവസം മുളപൂജവേണമെന്നാൽ അത്ര ദിവസത്തേ മന്ത്രങ്ങൾ എടുത്തുകൊള്ളൂ.

ഭൂതപിതൃയക്ഷനാഗ-

ബ്രഹ്മശിവാ ബലിഭജഃ സ്തവതാ വിഷ്ണുപന്താഃ
ഹരിഹരദർശാഹരിഷ്യ

സ്തവ ഇമേ ശിവസമുക്തബീജോപ്തിവിധൗ. ൧൫

ഹരിഹരദർശാഹരിഷ്യ-ശങ്കരനാരായണകല്പം വിഷ്ണുവികല്പം ദർശയികല്പം, ഭൂതപിതൃയക്ഷനാഗബ്രഹ്മശിവാഃ വിഷ്ണുപന്താഃ-ഭൂതഗ്രന്ഥോ നമഃ പിതൃഗ്രന്ഥോ നമഃ യക്ഷഗ്രന്ഥോ നമഃ നാഗഗ്രന്ഥോ നമഃ ബ്രഹ്മഗ്രന്ഥോ നമഃ ശിവഗ്രന്ഥോ നമഃ വിഷ്ണുഗ്രന്ഥോ നമഃ; ബലിഭജഃ സ്തവതാഃ-ഇങ്ങനെ ഏഴു ദിവസത്തെയും ബലിഭേദതകൾ പറയപ്പെട്ടു. ശേഷം ദിവസമുണ്ടെങ്കിൽ ഒട്ടക്കത്തേതുതന്നെ. സ്തവേ ശിവസമുക്തബീജോപ്തിവിധൗ ഇമേ-സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ ശിവനു പറഞ്ഞ മുളവൃന്ദങ്ങൾ ആകുമ്പോൾ ബലിമന്ത്രങ്ങൾ ഈ വിഷ്ണുവിനു പറഞ്ഞതു തന്നെ.

ഭൂതേശേ ബലിഭാജോ-

ഭൂതപിശാചാശ്ച യക്ഷനാഗാശ്ച

ബ്രഹ്മശിവവിഷ്ണുപിതരഃ

സസർവ്വഭാവോ ഗ്രഹാ നവ പ്രോക്താഃ. ൧൬

ഭൂതേശേ-ശാസ്താവിങ്കൽ, ഭൂതപിശാചാഃ യക്ഷനാഗാഃ ച-ഭൂതഗ്രന്ഥോ നമഃ പിശാചഗ്രന്ഥോ നമഃ യക്ഷഗ്രന്ഥോ നമഃ നാഗഗ്രന്ഥോ നമഃ. ബ്രഹ്മശിവവിഷ്ണുപിതരഃ സസർവ്വഭവാഃ-ബ്രഹ്മഗ്രന്ഥോ നമഃ ശിവഗ്രന്ഥോ നമഃ വിഷ്ണുഗ്രന്ഥോ നമഃ പിതൃഗ്രന്ഥോ നമഃ സർവ്വഭവഗ്രന്ഥോ നമഃ; ബലിഭാജഃ നവ ഗ്രഹാഃ പ്രോക്താഃ-ഇങ്ങനെ നവതുദിവസത്തെയും ബലിഗ്രന്ഥങ്ങൾ പറയപ്പെട്ടു. അധികം ദിവസമുണ്ടെങ്കിൽ ഒട്ടക്കത്തേതുതന്നെ.

ഇതിരതാനാം ബലിദേവതാനാം

സംഖ്യാതിരികേതേഷു ബലിം ദിനേഷു

തദന്ത്യയാ ദേവതയൈവ ദദ്യാത്;

വക്ഷ്യേ ബലിദ്രവ്യഗണം ക്രമേണ. ൧൭

ഇതി ഇതിരതാനാം ബലിദേവതാനാം- ഇപ്രകാരം പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ബലിദേവതകൾക്കു്, ദിനേഷു സംഖ്യാതിരികേതേഷു-ദിവസങ്ങളധികമായിട്ടുവന്നാൽ, തദന്ത്യയാ ദേവതയാ ഏവ ബലിം ദദ്യാത്-അവരിലൊട്ടുക്കത്തേയും മന്ത്രംകൊണ്ടു് ശേഷം ദിവസങ്ങളിൽ ബലിയേച്ചെയ്യൂ. അഥ ബലിദ്രവ്യഗണം ക്രമേണ വക്ഷ്യേ-അഗന്തരം ഞാൻ ഈ ദേവതകളുടെ ബലിദ്രവ്യത്തെ ക്രമേണ പറയുന്നേൻ.

ബ്രഹ്മം പശുഷുകാക്ഷിതാംബുചരണാം

ത്വം ഭൂതകൂരാന്ധസാ

സർപ്പിസ്തുകതുപയോദധീരൂപതികാബ്-

ഗൌളാന്ധസൈന്ദ്രം ഹരേത്

തൃപ്തം വൈണവപായസേന ജലപ-

ഷ്യാജ്യാന്ധസാ പഞ്ചമം

ദോഷാകംബുതൃക്കൈഃ സരക്തകസുമാ-

ന്ധോഗന്ധകൈ രാക്ഷസം.

൧൮

മാഷാന്നാനപിതമത്സ്യമാംസകൃസര-

കൈഃശൈലൈഃ സതൈലക്ഷപാ-

ലാജൈഃ സപ്തമമ്ബുതൃമുഖഭാ-

വൈപ്ലവം ത്രിമുഖപാദനൈഃ

ദദ്ധ്യാജ്യാനപിതകരദശചരണാം

സ്താനം ശവേന്ദ്രം നിശ-

ദധ്യദ്യത് കൃസരേണ സദപിപമുഖ

ത്വം സാജ്യദശാന്ധസാ. (ഭൃഗുർവചഃ) ൧൯

സദപിപമുഖേ ശിവേ-ഗണപതിയിങ്കലും ശിവങ്കലും, പശുഷുകാക്ഷിതാംബുചരണാം ബ്രഹ്മം-ഇളസിപ്പൂവും കുശയും അക്ഷതവും വെള്ളവും കൂടിയ ഹവിസ്സുകൊണ്ടു് ബ്രഹ്മഗ്രഹത്തിന്നും, ഭൂതകൂരാന്ധസാ അന്ധം-അറിയാത്ത അഞ്ചും കൂടിയ ഭൂതകൂരഹവിസ്സുകൊണ്ടു് രണ്ടാംദിവസം ഭൂതഗ്രഹത്തിന്നും, സർപ്പിസ്തുകതുപയോദധീരൂപതികാബ്-ഗൌളാന്ധസാ ഐന്ദ്രം-നെയ്യും അരിവരത്തുപൊ

കിച്ഛതും പാലും തന്മിതം ഉഗ്രിത്തനാഥം ശക്തര്യം കൃത്യ ഹവി
സ്സകൊണ്ട് ഇന്ദ്രഗ്രഹത്തിനും, വൈണവപായസേന തുര്യം-മുളയ
രിയിട്ട പാലുകൂട്ടി വേകിച്ചപായസം കൊണ്ട് നാലാംദിവസം
ഗന്ധവ്ഗ്രഹത്തിനും, ജലപുഷ്പാജ്യാന്ധസാ പഞ്ചമം-ഐച്ഛവ്യം
താമരപ്പൂവും നെയ്യും കൂടിയ ഹവിസ്സകൊണ്ട് അഞ്ചാംദിവസം
യക്ഷഗ്രഹത്തിനും, ദോഷാകംബതുക്കൾ സരക്തകസുമാന്യോ
ഗന്ധകൈ രാക്ഷസം-മഞ്ഞളും കമ്പപ്പയറും ഉമിയും ചെമ്പരത്ത
പ്പൂവും അഷ്ടഗന്ധവും കൂടിയ ഹവിസ്സകൊണ്ട് ആറാംദിവസം
രാക്ഷസഗ്രഹത്തിനും, സന്തൈലകുലപാലാജ്ഞം ദോഷാന്നാനപി
തമത്വമാംസകൃസരക്ഷയുടെ സപ്തമം-ഏണ്ണയും മഞ്ഞളും
മലരും ഉഴന്നപരിപ്പും മത്വമാംസപ്രതിനിധിയായ വസന്തം
ഐച്ഛവ്യത്തും തേനുംകൂടിയ ഹവിസ്സകൊണ്ട് ഏഴാംദിവസം
പിശാചഗ്രഹത്തിനും, ഗുളഭവാ അഷ്ടമം-ശക്തര്യയിട്ട വെന്ത ഹവി
സ്സകൊണ്ട് എട്ടാംദിവസം വിഷ്ണുഗ്രഹത്തിനും, ത്രിമധ്യേപദനൈ
വൈഷ്ണവപാലുംതേനും നെയ്യും കൂടിയ ഹവിസ്സകൊണ്ട് വിഷ്ണുഗ്ര
ഹത്തിനും, ദദ്ധ്യാജ്യാനപിതകേരദശലചരണാ സ്താനം-തൈരും
നെയ്യും തേങ്ങാപ്പാലും കൂടിയ ഹവിസ്സകൊണ്ട് സ്തനഗ്രഹത്തിനും,
നിശാദദ്ധ്യദ്രുതക്രസരേണ അന്യം-മഞ്ഞളും തൈരും ഐച്ഛവ്യ
ത്തും കൂടിയ ഹവിസ്സകൊണ്ട് പതിനൊന്നാം ദിവസം രുദ്ര
ഗ്രഹത്തിനും, സാജ്യദശലാന്ധസാ അന്ത്യം-പാലും നെയ്യും കൂടിയ
ഹവിസ്സകൊണ്ട് പന്ത്രണ്ടാംദിവസം ശിവഗ്രഹത്തിനും, ബലിം
ഹരേത്-ബലിയേ തുക.

ഗുഹേന്ദ്ര നിഃശ്യാമകരാജമാഷേ
ബീജേ വിപത്സുസുരപാദ്യയുഗ്മം
സ്തനഗ്രഹേദേവാ ബലിരജ്യമേന്ദ്രി
ഗൗരഭേന ദൌശേന തലഃ പരസ്യാത്. ൨൦

അത്ര ഗുഹേ നിഃശ്യാമകരാജമാഷേ ബീജേ-ഇവിടെ സുബ്ര
ഹ്മണ്യകൽ ചാമയാ വലിയ പാലും കൂടാതെ തനിക്കു വിധിച്ചി
രിക്കുന്ന മുളവുണ്ടുളളകൊണ്ട് മുളയിട്ടിരിക്കുന്നേടത്തു, ഉപാദ്യ
യുഗ്മം വിപത്സുസു-ഈ മന്ത്രങ്ങളിൽ രണ്ടാമത്തേതു മൂന്നാമതാ
യിട്ടും മൂന്നാമത്തേതു രണ്ടാമതായിട്ടും വേണം. അപ്പോൾ ബ്രഹ്മഗ്ര
ഹേഭ്യഃ എന്നു കഴിഞ്ഞാൽ രണ്ടാംദിവസം ഇന്ദ്രഗ്രഹേഭ്യഃ എന്നും

മൂന്നാംദിവസം ഭൂതഗ്രഹേഭ്യഃ എന്നും വേണം. ബലിദ്രവ്യങ്ങളും അതതിന്റേതായിട്ടുവരണം. നാലാംദിവസം തുടങ്ങി ഏഴാം ദിവസംവരെയും ഗന്ധർവ്വക്ഷരാക്ഷസപിശാചഗ്രഹങ്ങൾ തന്നെ. അപ്പോഴേ അഹ്നിഗൗളേന സ്തന്ദ്രഗ്രഹേഭ്യഃ ബലിഃ-എട്ടാംദിവസം ശക്തപായസംകൊണ്ട് സ്തന്ദ്രഗ്രഹങ്ങൾക്കായിക്കൊണ്ട് ബലിയേച്ചെയ്തു. തത് പരസ്തത് ദൈവേശ്വര ച-ഒമ്പതാംദിവസം തുടങ്ങി കഴിപ്പോളം പാൽപ്പായസം കൊണ്ടുതന്നെ സ്തന്ദ്രഗ്രഹങ്ങൾക്കു ബലിയേച്ചെയ്തു. എട്ടാംദിവസം തുടങ്ങിയാൽ സ്തന്ദ്രഗ്രഹേഭ്യോ നമഃ എന്നു തന്നെ ബലിമന്ത്രം.

ഹാരിദ്രം ദധിലാജസക്തുപലലാ-

ഡ്യം ഭൂതകൂരാഹപയം

പ്രാചീനം തിലതണ്ഡുലം പരമഡ-

മ്ബം ലാജധാനാനപിതം

യാക്ഷം നാഗമുശന്തി കേരരസശാ-

ലീപിഷ്ടസക്തുത്തരം

പാലോജാക്ഷതമന്നപുപമപരം

ഗൗളൈദനം സപുരം.

൨൧

ദിവസേഷ്ടമേ പയോന്നം

കൃസരം നവമേ പയോന്നമത ഉർദ്ധ്വം

ദ്രവ്യാണി വിഷ്ണുദർശാ-

ഹരീശ്ചാണമാതുരേഷപാഹുഃ.

൨൨

വിഷ്ണുദർശാഹരീശ്ചാണമാതുരേഷ-വിഷ്ണുവികലം ദുഗ്ധികലം ശങ്കരനാരായണകലം സുബ്രഹ്മണ്യകലം, ഹാരിദ്രം ദധിലാജസക്തുപലലാഡ്യം ഭൂതകൂരാഹപയം പ്രാചീനം-മഞ്ഞളും തയ്യലും മലരും അരിവരത്തു പൊടിച്ചതും എള്ളുവരത്തു കൂടിയ ഹവിസ്സ് ഒന്നാംദിവസം ഭൂതഗ്രഹത്തിന്നു ഭൂതകൂരമെന്നു പേരാകുന്നതു. തിലതണ്ഡുലം പര-എള്ളും അരിയും കൂടിയ ഹവിസ്സ് രണ്ടാംദിവസം പിതൃഗ്രഹത്തിന്നും, ലാജധാനാനപിതം ഉഡുംബം യാക്ഷം-മലരും അരിവരത്തും ഉമേനും കൂടിയ ഹവിസ്സ് മൂന്നാംദിവസം യക്ഷഗ്രഹത്തിന്നു. കേരരസശാലീപിഷ്ടസക്തു നാഗം-തേങ്ങപ്പാലും നെല്ല് അരച്ചതും അരി വരത്തും കൂടിയ ഹവിസ്സ്

നാലാംഭിവാസം നാഗഗ്രാമത്തിന്. പാലോജാക്ഷതം ഉത്തരം-
താമരപ്പൂവും അക്ഷതവും ഹവിസ്സും കൂടിയത് അഞ്ചാംഭിവാസം
ബ്രഹ്മഗ്രാമത്തിന്. അന്നപൂപം അപരം-ഹവിസ്സും അപ്പവും
കൂടി ആറാംഭിവാസം ശാഖഗ്രാമത്തിന്. ഗൌര്യമുദനം സപ്തമം-
ശർക്കരപ്പായസം ഏഴാംഭിവാസം വിഷ്ണുഗ്രാമത്തിനും, അഷ്ടമേ
ഭിവാസേ പയോന്നം-എട്ടാം ഭിവാസം പാൽപ്പായസം വിഷ്ണുഗ്ര
ഹത്തിനും, നവമേ കൃസരം-ഒമ്പതാംഭിവാസം എള്ളുവരത്തും
ഹവിസ്സും കൂടി വിഷ്ണുഗ്രാമത്തിനും, അത ഉദ്യമം പയോന്നം-
പത്താംഭിവാസം മുതൽ പാല്പായസം തന്നെയും, ദ്രവ്യാണി
ഉശന്തി-ബലിദ്രവ്യങ്ങളു ഇച്ഛിക്കുന്നു.

ഭൂതാനൈസ്സേലമാംസേനരജനിരജഃ-

സക്തുകർലാജധാനാ-

ദധ്യൗരധുംബൈസ്തഥാ തണ്ഡുലവിമലരജഃ-

സക്തുകേരീപയോനൈഃ

സ്മാത് പദ്മവ്രീഹിദൃവാക്ഷതയവതിലസി-

ലാത്ഥഗന്ധൈർഗുളാനൈർ-

ദൈശ്യാനൈർദാധികാനൈർബലിരിഹ കസുമാ-

നൈഃ ക്രമാദ് ഭൂതനാഥേ.

൨൩

ഭൂതനാഥേ-ശാസ്താവിങ്കൽ, ഭൂതാനൈഃ-ഒന്നാംഭിവാസം
ഹാരിദ്രാദിഭൂതകൂരഹവിസ്സുകൊണ്ടും, തൈലമാംസേനരജനി
രജഃസക്തുകീഃ-രണ്ടാംഭിവാസം എണ്ണയും മാംസപ്രതിനിധിയായ
വസന്തം മഞ്ഞപ്പെടിയും അരി വരത്തതും കൂടിയ ഹവിസ്സുകൊ
ണ്ടും, ലാജധാനാദധ്യൗരധുംബൈഃ-മൂന്നാംഭിവാസം മലരും അരിവ
രത്തതും തൈരും ഉയമനം കൂടിയ ഹവിസ്സുകൊണ്ടും, തഥാ തണ്ഡു
ലവിമലരജഃസക്തുകേരീപയോനൈഃ-നാലാംഭിവാസം വെളുത്ത
അരിപ്പെടിയും അരി വരത്തതും തേങ്ങാപ്പാലും കൂടിയ ഹവിസ്സു
കൊണ്ടും, പദ്മവ്രീഹിദൃവാക്ഷതയവതിലസി-ലാത്ഥഗന്ധൈഃ-
അഞ്ചാംഭിവാസം താമരപ്പൂവും നെല്ല് കറുകയും അക്ഷതവും
യവവും എള്ളും കടുകും അഷ്ടഗന്ധവും കൂടിയ ഹവിസ്സുകൊണ്ടും,
ഗുളാനൈഃ-ആറാം ഭിവാസം ശർക്കരപ്പായസം കൊണ്ടും,
ദൈശ്യാനൈഃ-ഏഴാംഭിവാസം പാൽപ്പായസം കൊണ്ടും, ദാധി

കാണെ-ഏതാദിദം തൈ വീഴ് വെന്ത ഹവിസ്സ
കൊണ്ടും, കസ്തമന്നെ-വെന്താദിവസം പുഷ്പങ്ങളോടുകൂടിയ
ഹവിസ്സുകൊണ്ടും, ഇഹ ബലിഃ സ്വാത്-ഇവിടെ ബലി ഭവിക്കും.

പെരുവ്വം ഹിന്ദി കേ പ്രത്തബലീൻ സുരൂപാൻ
സംഗ്രഹപീഠാദിവിനാശമേതാൻ
ബീജാങ്കരാൻ മന്ത്രിവാരാധിവാസം-
കർമ്മസ്ഥലത്തിൻ വിനിയോഗിയച്ചു. ൨൪

മന്ത്രിവര-ആചാര്യന്മാരേ, അമൃഷ്ടിൻ അധിവാസകർമ്മ
ണി-ഈ മുളയ്ക്ക് ഉപയോഗമായിരിക്കുന്ന അധിവാസദിവസത്തു
ങ്കൽ, പെരുവ്വം ഹിന്ദി കേ-നേരത്തേതന്നെ ഒരു പൂജകഴിഞ്ഞാൽ,
പ്രത്തബലീൻ സ്വഗ്രഹപീഠാദിവിനാശം-ചുറ്റും അഭിവാസത്തേ
ബലിയും തുകി പീഠശക്തിയും ബീജഗതശക്തിയും ഉപേക്ഷിച്ച്,
സുരൂപാൻ ഏതാൻ ബീജാങ്കരാൻ-മനോഹരങ്ങളായിരിക്കുന്ന
മുളപ്പാലികകളേ, അധിവാസകർമ്മണി വിനിയോഗിയേത്-ധ്യാനാ
ധിവാസത്തിന്റെ ശയ്യാപൂജകഴിഞ്ഞാൽ ശയ്യയുടെ ചുറ്റും
കൊണ്ടുവെന്ന് വെച്ചു.

സംസ്ഥാപ്യ കേതും ബലിപീഠബാഹ്യേ
ഘണ്ടാപതാകാനിജവാഹനാവ്യം
ത്രിസന്ധ്യമഭ്യർച്ച കിരേത് ബലിം ച
തത് പ്രക്രിയാം വചമി മഹാസംഭവം.

൨൫

ബലിപീഠബാഹ്യ-മുളയിട്ടാൽ രാത്രിയിൽ വലിയ ബലി
ക്കല്ലിന്റെ പുറത്തു് മൂന്നു കോൽ മാറിക്കഴിച്ച്, ഘണ്ടാപതാകാ
നിജവാഹനാവ്യം കേതും സംസ്ഥാപ്യ-മണിയും മാലയും കൊടി
ക്കുറയും വാഹനവും കൂടി ഇരിക്കുന്ന കവുങ്ങുകൊണ്ടുള്ള കൊടിമര
ത്തേ നാട്ടി വാഹനത്തേ പൂജിച്ചു. ത്രിസന്ധ്യം അഭ്യർച്ച ബലിം
കിരേത് ച-ചിരന്ന നിത്യവും മൂന്നു നേരവും കൊടിമരത്തും
മുട്ടിൽ വാഹനത്തിന് അർപ്പിച്ച ബലിയും തുകണം. തത് പ്രക്രി
യാം മഹാസംഭവം-വചമി-കൊടിമരം നാട്ടുന്നതിന്റെ
ക്രിയ വെന്താ പെരുവത്തിൽ ഉത്സവക്രിയയിൽ പറയുന്നുണ്ട്.

ഇങ്ങനെ മുളച്ചിട്ടു തിരികെ പറഞ്ഞിട്ട് ബിംബപരിഗ്രഹത്തെ പറയുന്നു:—

അധിവാസവിധാനവാസരാത് പ്രാ-

ഗഥ തുര്യേ ഹനി സാധകഃ സുക്തപ്താം

പ്രതിമാം പരിഗൃഹ്യ കാരുവത്സാ-

ദപരാഹ്ണേ/പ്സപധിവാസയേത ശൈലീം.

[൨൩]

സാധകഃ—ആചാര്യൻ, അധിവാസവിധാനവാസരാത് പ്രാക് തുര്യേ അഹനി—ധ്യാനാധിവാസഭാവസത്തുകൽനിന്നു മുമ്പിൽ നാലാംദിവസത്തുകൽ; സുക്തപ്താം (ശൈലീം) പ്രതിമാം കാരുവത്സാത് പരിഗൃഹ്യ-നല്ല ലക്ഷണങ്ങളോടുകൂടിയുണ്ടാക്കിയിരിക്കുന്ന ശിലാമയമായ മൂലബിംബത്തെ ശില്പിയുടെ കൈയിൽ നിന്നും പരിഗ്രഹിച്ചിട്ട്; അപരാഹ്ണേ അപ്സ അധിവാസയേത-അപരാഹ്ണസമയത്തുകൽ തീർത്ഥജലത്തിൽ അധിവാസിപ്പിക്കണം.

അതിന്റെ ത്രിതയകളെ പറയുന്നു:—

സ്തോതാ സമാചമ്യ സമഞ്ചിതാത്മാ

മന്ത്രീ സമഭ്യർച്ച ഗണാധിനാഥം

സന്തർപ്യ വിപ്രാൻ ശിവഭിക്വക്തവ്യേ

തന്മണ്ഡപേ നന്ദ്രവിധി വിഭജ്യമാം.

൨൪

മന്ത്രീ സ്തോതാ സമാചമ്യ സമഞ്ചിതാത്മാ—ആചാര്യൻ കളിച്ചു കോടിവസ്ത്രമുടുത്ത് കാലം കഴിച്ച് സ്ഥാനത്തുകൽ ഇരുന്നു ദേഹശുദ്ധിശുദ്ധപുരണാത്മാരാധനകളെച്ചെയ്ത്; ഗണാധിനാഥം സമഭ്യർച്ച-സ്വസ്തികത്തിൽ ഗണപതിയെ പൂജിച്ച് [മുമ്പിൽ സ്വസ്തികത്തിൽ നെല്ലമർയ്യമിട്ടു പീഠം കല്പിച്ച് അതിൽ പൊന്നുംകിണറും തുശിയും വെച്ച് പീഠപൂജ തുടങ്ങി കൂട്ടന്മാ സാന്തം ചെയ്തു തേനും നെയ്യുംകൂട്ടി നിറച്ച് മൂലംകൊണ്ടു പൂജിപ്പു. അതിന്റെ വടക്കുഭാഗത്തു പല്ലകൾ റിതിച്ച് അതിൽ തന്റെ തന്റെ ശോധനദ്രവ്യങ്ങളേയും വെച്ചു ശോഷണാദിത്രയം ചെയ്ത് അസ്രം കൊണ്ടു പൂജിച്ച് മൂലം തൊട്ടു ജപിപ്പു.] വിപ്രാൻ സന്തർപ്യ-പിന്നെ ബ്രാഹ്മണർക്കു ഭാഗങ്ങളേയും ചെയ്ത്, ശിവഭിക്വക്തവ്യേ തന്മണ്ഡപേ നന്ദ്രവിധി വിഭജ്യമാം—ഈശങ്കോണിൽ ബിംബപരിഗ്രഹത്തിനായിട്ടു കെട്ടി അലങ്കരിച്ചിരിക്കുന്ന മണ്ഡപത്തിൽ പോയി നേത്രോല്ലേഖനത്തെ ചെയ്തു.

സംയോജ്യമധു സുവർണ്ണചക്ഷകേ
 സഞ്ജപ്യ മധ്യകുന്ദ്രികം
 ശുദ്ധസപായസമുഖീനശയനീ-
 യന്ത്രസ്തബിംബാക്ഷിണീ
 സുച്യഗ്രേണ വിലിഖ്യ സാജ്യമധുനാ
 തക്ഷ്ണാ സമുൽകീർണ്ണതേ
 പ്രോക്ഷ്യാപ്യ തഥൈവ സാജ്യമധുനാ
 ശയ്യാദി തക്ഷ്ണേന്ദ്രപ്യേത്.

൨൮

സുവർണ്ണചക്ഷകേ അജ്യമധു സംയോജ്യ മധ്യകുന്ദ്രികം സഞ്ജപ്യ-പൊന്നുംകിണ്ണത്തിൽ തേനും നെയ്യും കൂട്ടിയതിന്നേ 'മധുപാതാ' ഇത്യാദി മൂന്ന് ങ്ങളുകളേ തൊട്ടു ജപിച്ചു ശുദ്ധസപായസമുഖീനശയനീയന്ത്രസ്തബിംബാക്ഷിണീ- പ്രാസാദത്തിന്നേ നോക്കിയിരിക്കുന്ന ശയ്യയിങ്കൽ ശല്പിയാൽ കിടത്തിയിരിക്കുന്ന ബിംബത്തിന്റെ കണ്ണുകളേ, സാജ്യമധുനാ സുച്യഗ്രേണ വിലിഖ്യ- തേനും നെയ്യും ചേർന്നുവെച്ചിരിക്കുന്ന പൊന്നുംതൂശിയുടെ അഗ്രം കൊണ്ടു കണ്ണുകളേ കീറിയാൽ, തക്ഷ്ണാ തേ സമുൽകീർണ്ണ-ശില്പി അടുത്തു വന്ന് ആ കണ്ണുകളേ ശസ്ത്രംകൊണ്ട് ഉണ്ടാക്കിയാൽ, പ്രോക്ഷ്യ സാജ്യമധുനാ തഥൈവ ആപ്യ-ആചാര്യൻ ചെന്ന് വെള്ളംകൊണ്ടു ബിംബത്തേത്തളിച്ച് ശേഷമുള്ള തേനും നെയ്യും കൂട്ടിയതിന്നേ കണ്ണിൽ നിറച്ച്; ശയ്യാദി തക്ഷ്ണേന്ദ്രപ്യേത്- അവിടെ ഉപയുക്തങ്ങളായ ശയ്യ തുടങ്ങിയുള്ളവരേ ശില്പിക്കാ യിക്കൊണ്ടു കൊടുപ്പൂ.

ശയ്യായാം ശയിതസ്യ ശർവ്വഗൃഹയോർ-
 ബിംബസ്യ ഭ്യോദ് ബലിം
 സാജ്യോജ്യോജ്യപലപായസേന പരിതഃ
 പ്രാശോഭാഭ്യോണനാ
 മൂർധന്യക്ഷതസർപ്പാച്ഛകസ്മരം
 ന്യസേത് ത്രിനത്ര തതഃ
 സൂത്രം ചന്ദനചർച്ചിതം ച മണിരേ-
 ഖായാമനേന ക്ഷിപേത്.

൨൯

ശിവന്റേയും സുബ്രഹ്മണ്യന്റേയും വിശേഷം:— ശയ്യായാം ശയിതസ്യ ശർവ്വഗൃഹയോഃ ബിംബസ്യ-ശയ്യയിങ്കൽ കിടത്തിയിരി

ക്കുന്ന ശിവലിംഗത്തിന്റേയും സുബ്രഹ്മണ്യബിംബത്തിന്റേയും;
രാജ്യാജ്ഞാജ്ഞപലപായസേന, ദേവതാഭ്യോന്നതാ പരിതഃ പ്രാക്
ബലിം ദദ്യാത്-കടുകും നെയ്യും കൂട്ടി ഇരിക്കുന്ന പായസാനം
കൊണ്ട്, “ദേവതാഭ്യഃ പിതൃഭ്യഃ” ഇത്യാദിമന്ത്രംകൊണ്ട് കിഴക്കു
ഇടങ്ങി എട്ടു ദിക്കിലും മുമ്പിൽ തന്നെ ബലിയേ തുകൂ. തതഃ
ത്രിനേത്രേ മുഖ്നി-പിന്നെ ശിവലിംഗത്തിന്റെ ശിരസ്സിൽ,
അക്ഷതസംസ്കാപാഹ്ലകസുമം നൃസേത്-അക്ഷതവും കടുകും വെള്ള
ത്ത പൂക്കളും കൂടി നൃസിപ്പൂ. ചന്ദനചർച്ചിതം സൂത്രം അനേന
മണിരേഖായാം ക്ഷപേത്-പിന്നെ ചന്ദനപയത്തിൽ മുക്കി
യിരിക്കുന്ന ആൽചരടിനേ ഈ പറയുന്ന മന്ത്രംകൊണ്ട് മണ്
.രേഖയിങ്കൽ സ്പർശിച്ചു വയ്പൂ.

“ഓം നമോ ഭഗവതേ തദ്രായ
ഹിരണ്യരേതഃസ മഹാത്മനേ
ശിവായ ശിവരൂപായ
ഉമാപ്രിയായ നമോ നമഃ.”

ഈ ചരടിനേ ഇടുവാനുള്ള മന്ത്രം.

സംപ്രോക്തക്രമതോ വിലോചനവിധിം
കുർവാദ് ഗുഹേ/ഗേശപരേ
ഘോരേണാജ്യമധു സയോജ്യ മധുമ-
ന്ത്രം പ്രജപ്യാമുനാ
സുച്യഗ്രേണ വിലിഖ്യ ലക്ഷ്മണിരേ-
ഖാപാർശ്വപരഖാനിധിം
തക്ഷ്ണാ രദിരചയ്യ സർവമഥ മ-
ധപാഃജ്യന സംപൂരയേത്.

൩൦

അഥ ഗുഹേ സംപ്രോക്തക്രമതഃ വിലോചനവിധിം
കുർവാത്-പിന്നെ ബലി തുകിയാൽ സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ പറഞ്ഞ
പോലെ ആജ്യമധുകൊണ്ട് നേത്രോല്ലേഖനത്തെയ്തു. ശിവേ
അഘോരേണ ആജ്യമധു സയോജ്യ മധുമന്ത്രം പ്രജപ്യ-ശിവ
ങ്കൽ അഘോരനേക്കൊണ്ട് നെയ്യും തേനും കൂട്ടി പൂജിച്ചു ‘മധു
പാതാ’ ഇത്യാദി മുന്ന് ഋക്കം ജപിച്ചാൽ, സുച്യഗ്രേണ അമുനാ

മണിരേഖാപാർവതേരോപിതം ലക്ഷ്മി വിലിഖ്യ-സുചൃഗം
കൊണ്ടു ആജ്യമധുക്കളേ എടുത്തു ലക്ഷണത്തേയും മണിരേഖ
യേയും പാർവതേരേഖകളേയും ലേഖനം ചെയ്തു, തക്ഷ്ണാ തദപിര
ചയ്യ മധപാജ്യേന സർവം പൂരയേത്-ശില്പിയേക്കൊണ്ടു ലക്ഷ്മാദി
രേഖകളേ ഉണ്ടാക്കിച്ചാൽ തളിച്ചു തേനും നെയ്യും കൂട്ടിയതു
കൊണ്ടു അവരോ പൂരണം ചെയ്യൂ.

സത്തുഷ്ടേന തക്ഷ്ണാ നിജായതനവദ്

ഭദ്രാസനേ സ്ഥാപിതം

തക്ഷ്ണാ തത്കരതഃ പ്രഗൃഹ്യ യജമാ-

നേനാഥ തത് പ്രാച്ഛിതം

താരേണ പ്രവിലോക്യ രാച്ചരണയോ-

സ്മാരം പ്ലുതം പ്രോച്ചരദ്

ഗൃഹ്ണീയാന്മനുബിംബമുദ്ഗതകുശാ-

ഗ്രാഭ്യാം കുരാഭ്യാം ഗുരുഃ.

൩൧

ഗുരുഃ സത്തുഷ്ടേന തക്ഷ്ണാ-ആചാര്യൻ സമ്മാനങ്ങളേ
കൊടുത്തു സന്തോഷിപ്പിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ശില്പിയേക്കൊണ്ടു;
നിജായതനവദ് ഭദ്രാസനേ സ്ഥാപിതം-പ്രാസാദത്തുകൽ ഭാവി
യായിരിക്കുന്ന പ്രതിയുയിരലേപ്പോലെ മുഖംവരുമാറു മരംകൊണ്ടു
ഉണ്ടാക്കിയിരിക്കുന്ന ഭദ്രപിന്തുങ്കൽ വയ്യിപ്പു. അഥ യജമാ
നേന തത്കരതഃ പ്രഗൃഹ്യ-പിന്നെ ഉപരാളരാൽ ശില്പിഹസ്തത്തു
ങ്കൽ നിന്നു ബിംബത്തേ പ്രതിഗ്രഹിച്ചു; പ്രാച്ഛിതം ബിംബം
താരേണ പ്രവിലോക്യ-ആചാര്യനായിക്കൊണ്ടു കൊടുക്കുന്നപ്പോൾ
ബിംബത്തേ പ്രണവംകൊണ്ടു കേശാദിപാദാന്തംനോക്കി; പ്ലുതം
താരം പ്രോച്ചരൻ-പ്ലുതമായിട്ടു പ്രണവത്തേ ജപിച്ചു; ഉദ്ഗത
കുശാഗ്രാഭ്യാം കുരാഭ്യാം മനുബിംബം ഗൃഹ്ണീയാത്-രണ്ടു കൈ
യിലും പിടിച്ചിരിക്കുന്ന ദർഭാഗ്രങ്ങളേക്കൊണ്ടു ബിംബത്തിൽ
പാദാഗ്രങ്ങളിൽ അഭിവാദ്യരൂപേണ തൊട്ടു ബിംബത്തേ പരിഗ്ര
ഹിച്ചു.

അനന്തരം ശോധനകളേ പറയുന്നു:—

പാഥോദകധേനബാലഘൃതമാ-

സുരാംബുഭിഃ ശ്രീപത്തേ

സാജ്യക്ഷൗദ്രകവല്ലഭദ്ഭസിതമു-

ണ്ണൈർഗന്ധതോയൈഃ ശിവേ

അപ് ക്ഷൗദ്രാജകദർവല്ല സുമുദ-
ദ്ഭിത്യാജിതേശേ മധു-
ൽപസ്ഥാജ്യേന ഹരീരിതേന മഹിഷാ-
രാവംബുദഭാദിനാ.

൩൨

ശ്രീപതൗ പാഥേ ദഭകഃ ധനുബാലാമൃതമാസുരാംബുഭിഃ
-വിഷ്ണുവിങ്കൽ വെള്ളവും ദർഭമുഷ്ടിയും പശുവിന്റെ ബാലാഗ്ര
രോമവു എന്നെയും കടലയ്ക്കൊപ്പാടിയും വെള്ളവും ഇവരോക്കൊണ്ടു്
ബിംബത്തേ ശോധിപ്പു. ശിവേ സാജ്യക്ഷൗദ്രകവല്ലമുദ്ഭസിത
ചുണ്ണൈഃ ഗന്ധഃതാതൈഃ-ശിവങ്കൽ നെയ്യും തേനം തൊലി
കളും മണ്ണുകളും ഭസ്മവും മുദ്ഗാദി പൊടികളും അഷ്ടഗന്ധ
ജലവും ഇവരോക്കൊണ്ടു ശോധിപ്പു. അജിതേശേ അപ് ക്ഷൗ
ദ്രാജകദർവല്ലസുമുദദ്ഭിഃ ച-ശങ്കരനാരായണങ്കൽ പെള്ളവും
തേനം നെയ്യും തൊലികളും മണ്ണുകളും വെള്ളവും ഇവരോ
ക്കൊണ്ടു ശോധിപ്പു. മഹിഷാശൗ മധുൽപസ്ഥാജ്യേന ഹരീരി
തേന അംബുദഭാദിനാ-(മഹിഷമർദ്ദിനിയിൽ) വിഷ്ണുവിങ്കൽ പറ
ഞ്ഞിരിക്കുന്ന ജലദർഭികളിൽ നെയ്യുടെ മുമ്പിൽ തേനം കൂട്ടി
ക്കൊള്ളു. അപ്പോൾ വെള്ളം ദർ പശുബാലാഗ്രം നെയ്യു് തേനു്
കടലയ്ക്കായ് വെള്ളം ഇവകൊണ്ടു് ശോധിപ്പു.

ദർഭാദ്യുപശൃലുമഗോഘൃതമസു-
രാബ് ഗോമയാദ്ഭിർഗുഹേ
പാഥോമുന്നിജകല്ലദഭജലമ-
ധപാജ്ജ്യസ്സുമാസുരകൈഃ
റിഷേല്ല ശാസുരി സാംബുദർഭകശമു-
ത്തപശ്ശവ്യകൈഃ ശാലിചി-
ഷ്ടാദ്ഭിത്യാ ക്രമതഃ സ്വമൂലമനനാ
സ്വാസ്രേണ വാ ശോധയത്.

൩൩

ഗുഹേ ദർഭാദ്യുപശൃലുമഗോഘൃതമസുരാബ് ഗോമയാദ്ഭിഃ-
സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ ദർഭമുഷ്ടിയും മണ്ണും തൊലികളും വെള്ളവും
പശുവിന്റെ ബാലാഗ്രരോമവും നെയ്യും കടലപ്പൊടിയും
വെള്ളവും ഗോമയജലവും ഇവരോക്കൊണ്ടു; റിഷേല്ല പാഥോമുന്നി
ജകല്ലദർഭജലമധപാജ്ജ്യഃ സമാസുരകൈഃ-ഗ. ണപതിയിങ്കൽ

വെള്ളവും മണ്ണും തന്റെ തൊലികളും ദർഭമുഷ്ടിയും വെള്ളവും
തേനും നെയ്യും കടലയ്ക്കാപ്പൊടിയും ഇവരേറക്കൊണ്ടും; ശാസ്തരി
സാംബുദർഭകുശമൃത്തപഗ്ഗവ്യകൈഃ ശാലിപിഷ്ഠാഭിഃ ച-ശാസ്താ
വിങ്കൽ വെള്ളവും ദർഭകളും കുശയും മണ്ണും തൊലികളും
പഞ്ചഗവ്യവും നെല്ല് പൊടിച്ചതും വെള്ളവും ഇവരേറക്കൊണ്ടും;
സ്വപ്തലമനനാ സ്വാസ്മേണ വാ ക്രമതഃ ശോധയേത്-തന്റെ
മൂലമന്ത്രംകൊണ്ടുതാൻ തന്റെ അസ്രംകൊണ്ടുതാൻ ബിംബത്തേ
യഥായോഗ്യമാകുവണ്ണം ശോധിപ്പൂ.

മുദ്ഗനിശായവശാലീ

ഗോധൃമസുവർണജാനി ചൂർണാനി

സ്ഥാണൗ സ്വബിംബകലശാ-

ദ്രവഗന്തവ്യം മൂദാദി സർവേഷു.

൩൪

സ്ഥാണൗ-ശിവങ്കൽ, മുദ്ഗം-ചെറുപയറ്റ്, നിശാ-മഞ്ഞൾ,
യവം- അതുതന്നെ; ഗോധൃമം-ഗോതമ്പ്, സുവണ്ണം-പൊന്ന്
ചൂർണാനി-ഇവ ഒക്കെയും പൊടിച്ചതു കൂട്ടിയതു പൊടികൾ,
സർവേഷു മൂദാദി സ്വബിംബകലശാത് അവഗന്തവ്യം- എല്ലാ
ദേവന്മാരിലും മണ്ണുകൾ തൊലികൾ ഇത്യാദി തന്റെ ബിംബ
ശുദ്ധികാശത്തുകൽ പറയുന്നത് എടുത്തുകൊള്ളണം.

അഥാലംകൃത്യ ഗന്ധാദ്യൈഃ

കുർവ്യാന്നീരാജനം ശിവേ

വിഷ്ണുപാദൌ നിജമോമാന്തേ

വിഷ്ണുനാദൌ കൌതുകാന്തതഃ.

൩൫

അഥ ശിവേ ഗന്ധാദ്യൈഃ അലംകൃത്യ നീരാജനം കുർവ്യാത്-
ശോധനചെയ്താൽ ശിവങ്കൽ ഗന്ധപുഷ്പമാലകൾകൊണ്ട് അലങ്ക
രിച്ചു നീരാജനത്തേ ഉഴിവൂ. വിഷ്ണുപാദൌ നിജമോമാന്തേ-വിഷ്ണു
വിന്ദം ഭഗ്ഗയ്ക്കും സുബ്രഹ്മണ്യനും അക്ഷതമോമംചെയ്ത് സന്ധാ
തസ് പർശനം ചെയ്താൽ നീരാജനം ഉഴിവൂ. വിഷ്ണുപാദൌ-
ഗണപതിക്കും ശങ്കരനാരായണനും ഇവടെ കാപ്പകെട്ടിയാലും
ശാസ്താവിനു അലങ്കരിച്ചാലും നീരാജനത്തേ ഉഴിവൂ.

ഇനി അക്ഷതഹോമത്തെ പഠിയ്ക്കുന്നു: —

അഃശ്ശനിം വിനിധായ തത്ര വിധിവദ്
 വിഷ്ണു സദൃഗ്ഗാഗ്രഹേ
 പ്രത്യേകം ശതശതമീദളമിദ്-
 ദ്ഭിഃ സാജ്യകൈരക്ഷതൈഃ
 സപ്തപ്രാഹുരിഭിർജ്ജ്വാതാ ജിനവ-
 ണ്ണനാത്ര പൂണ്ണാ ഹരൌ
 സമ്പാതം പ്രതിമാംഗപുത്തിവിധയേ
 പാദാഭിഷു പ്രാപ്തയേത്.

၈၂ က)

അതു സഭർഗ്ഗാഗ്രഹം വിഷ്ണു-ഇവിടെ ഭർഗ്ഗയികളും സുബ്രഹ്മണ്യകളും വിഷ്ണുവികളും; അഗ്രേ വിധിമദ് അഗ്നിം വിനിധായ-ബിംബാഗ്രഭാഗത്തുകൽ കീറിത്തീയിട്ടു തലോടി വ്ളാകി പരിസ്കരിച്ച് ആജ്യസംസ്കാരവും അഗ്നിലങ്കാരവും പീഠപൂജാദി നിവേദ്യത്തോടുകൂടിയ്ക്കുകയും ചെയ്ത് ചാൺപമത ഇട്ട് പ്രണവവ്യാഘ്രത്തി മുലാഷ്വാജ്യാഹുതി പൂണ്ണാഹുതി ചെയ്താൽ; ശമീദളഭഭിഃ സാജ്യകൈഃ അക്ഷതൈഃ-വഹ്നിയിലയും നെയ്യും കൂട്ടി ഇളക്കിയിരിക്കുന്ന അക്ഷതങ്ങളേക്കൊണ്ടു; സപ്തപ്രാഹുതിഭിഃ പ്രത്യേകം ശതശഃ ജുഹോതു-ഓം ഭൂസപാഹാ ഓം ഭുവഃസപാഹാ ഓം സ്വഃസപാഹാ ഓം മഹഃസപാഹാ ഓം ജനഃസപാഹാ ഓം തപഃസപാഹാ ഓം സത്യം സപാഹാ ഈ സപ്തപ്രാഹുതികളേക്കൊണ്ടു വെച്ചേറേ നൂററുദീപ്ത ഉരു ഹോമിപ്പൂ. ഇടയിൽ പൂണ്ണാഹുതികളുംചെയ്തു സമ്പാതവും ഉണ്ടാക്കൂ അതു ഹരൈ ജിനവർണ്ണേന പൂർണ്ണാ-ഇവിടെ വിഷ്ണുവികൾ പൂർണ്ണാഹുതിക്കു ഗായത്രി വേണം. പിന്നെ പ്രാഹുതി പ്രണവാദിഹോമം മുടിച്ച് പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്ത് ഉദാസിച്ച് വ്ളാകിയാരാധിപ്പൂ. പ്രതിമാംഗപുത്തിവിധയേ സമ്പാതം പാദാദിഷു പ്രാപ്തയേത്-ബിംബത്തിന്റെ അവയവപൂരണത്തിന്നായിക്കൊണ്ടു് ആ സംപാതത്തേ പാദാഗ്രത്തുകലും മുട്ടുകളിലും ഗുഹ്യപ്രദേശത്തും നാഭിയികലും ഹൃദയത്തുകലും ശിരസ്സികലും കേശഭാരാഗ്രത്തുകലും വെച്ചേറെ ഭവ്യഹോമാനന്തരം സ്തർശിപ്പൂ.

ഇതി കൗതുകബന്ധനത്തേ പറയുന്നു:—

ഇഷ്ടപാ ഗന്ധാദിഭിഃ കൌതുകമപി കലയേ-

ന്മുലഃതാ വിഷ്ണുശരവ്-

ശ്രീഃശ താരാദിരുദ്ധോപചരണമനുഃന-

ത്താഹതേഃ പ്രാക് കുമാരേ

ചണ്ഡ്യം ചക്രേണ വോദ്ധം മുരഭിദി ജലവാ-

സോദ്യുതേ സോപചാരേ-

ണാഷ്ടാണൈനാഞ്ച പ്രഭ് നിജകലശവിധേർ-

ബീജമന്ത്രേണ മന്ത്രി.

൩൭

വിഷ്ണുശരവശ്രീശേ ഗന്ധാദിഭിഃ ഇഷ്ടപാ മുലതഃ കൌതുകം കലയേത്-ഗണപതിയിങ്കലും ശങ്കരനാരായണങ്കലും ശോധന കഴിഞ്ഞാൽ ഗന്ധപുഷ്പാദികളേക്കൊണ്ട് അലങ്കരിച്ച് കൌതുകത്തേ മുലംകൊണ്ടു കെട്ടും. കുമാരേ ഉക്താഹതേഃ പ്രാക് താരാദിരുദ്ധോപചരണമനുഃനാ-സുബ്രഹ്മണ്യൻ അക്ഷതഹോമത്തിനു മുമ്പിൽ അലങ്കരിച്ച് പ്രണവചുടിതമായിരിക്കുന്ന ഉപചാരം കൊണ്ടു കൌതുകത്തേ ബന്ധിപ്പൂ. ചണ്ഡ്യം ഉക്താഹതേഃ ഉതർദ്ധം വാ ചക്രേണ-ദർശനയിങ്കൽ അക്ഷതഹോമത്തിനുമുമ്പിലും അക്ഷതഹോമം കഴിഞ്ഞാലും രണ്ടു പ്രകാരവും സുദർശനം കൊണ്ടു ബന്ധിപ്പൂ. മുരഭിദി ജലവാസോദ്യുതേ സോപചാരേണ അഷ്ടാർണ്ണേന-വിഷ്ണുവിങ്കൽ ജലാധിവാസത്തുകൽനിന്നു ബിംബം എടുത്ത് ഭൂതസൃഷ്ടിപ്രാദി ചെയ്താൽ അലങ്കരിച്ച് ഉപചാരമും അഷ്ടാക്ഷരവൃക്തി കൌതുകബന്ധനത്തേച്ചെയ്യും. ആയ്ക്കേ നിജകലശവിധേഃ പ്രാക് ബീജമന്ത്രേണ-ശാസ്താവിങ്കൽ ബിംബശുദ്ധികലശമാടുന്നതിനു മുമ്പിൽ പന്ത്രണ്ടാംപടലത്തിൽ പറയുന്ന ബീജമന്ത്രംകൊണ്ടു കൌതുകത്തേ ബന്ധിപ്പൂ.

സ്ഥിരപാ പ്രാത്വ നമസ്ത ഇത്യണയുജാ

ദഭാഗ്രശർഭാഞ്ജലിഃ

ക്ഷേണമക്ഷിപുസമുക്തസംഖസുവ-

ണ്ണോജ്ജസപലം കൌതുകം

ഉണ്ണോസുത്രസിതം സുവർത്യ പരിജ-

പ്യ സപാണനാ സപുധാ

സപാംഗേഷോപകനിഷ്ടികാംഗുലിയുജാ

ബധ്നാതു ബാഹുത്തമേ.

൩൮

കാപ്പകെട്ടുവാൻ നീരാജനമുഴിഞ്ഞാൽ സ്ഥിതപാ ദർഭാഗ്ര ഗർഭാഞ്ജലിഃ-ഏഴുനേരുന്നിന്നു രണ്ടു കൈയിലും ദർഭാഗ്രങ്ങളേ ഏടുത്ത്, നമസ്ക ഇത്യനുയുജാ പ്രാത്വ - “നമസ്കേ/ച്ഛേസുരേ ശാനി” ഇത്യാദി രണ്ടുകൊണ്ടും പ്രാത്ഥിച്ചു, ക്ഷൗരമക്ഷിപ്തസമുക്ത സർഷപസുവർണ്ണോജ്വലം ഉഗർണ്ണാസുരസീതം കൌതുകം- ഒരു പട്ടിന്റെ വലയത്തിൽ ഒരു മുത്തും കടുകും പൊന്നിന്റെ ശകലവുംവെച്ച് കരിമ്പടത്തിന്റെ ചരടുകൊണ്ടു കെട്ടിയിരിക്കുന്ന കാപ്പകെട്ടുവാനുള്ളതിന്നേ ഏടുത്ത്, സ്വാനോ പരിജപ്യ സപ്തധാ സുവർത്യ-തന്നിന്നു തന്നിന്നുള്ള മന്ത്രംജപിച്ചു ഏഴുപ്രാവശ്യം പിരിച്ച്; സാംഗുഷ്ടോപകനഷ്ടികാംഗുലിയുജാ-പെരുവിരലും മോതിരവിരലുകൊണ്ടു പിരിച്ച്; ബാഹുത്തമേ ബധ്നാതു-ബിംബത്തിന്റെ വലത്തേ കൈയന്മേൽ കെട്ടും.

“നമസ്കേ/ച്ഛേ സുരേശാനി പ്രതീകേ വിശപകമ്ബണഃ
പ്രഭാവിതാശേഷജഗലാത്രി തുഭ്യം നമോ നമഃ.

തപയി സംപൂജയാമീശം നാരായണമനാമയം
രഹിതാ യോനീഭോഷൈസ്തപമുലിയുക്താ സദാ ഭവ ”

ഇതുരണ്ടും വിഷ്ണുവിങ്കലേ പ്രാത്ഥനാമന്ത്രം.

ശങ്കരനാരായണങ്കൽ—

“തപയി സമ്പൂജയാമീശൈശ ശംഭുനാരായണൈശ സദാ.”

ഇങ്ങനെ രണ്ടാം മന്ത്രത്തിന്റെ ആദിക്കു ഭേദം.

“ഇത്യാദിതത്തത്കല്പോക്തഭിദയാത്ര മനം പരേത്”

ഇങ്ങനെ അതാതു ദേവന്മാരുടെ ആഗമങ്ങളിൽ പറയുന്ന ഭേദത്തേ അറിഞ്ഞ് പ്രാത്ഥനാമന്ത്രത്തേ അതതു ദേവന്മാരുടെ നാമങ്ങൾ കൂട്ടി പ്രാത്ഥനാമന്ത്രം ചൊല്ലും.

ഭർഗ്ഗയിങ്കൽ—

“നമസ്കേ/ച്ഛേ സുരേശാനി വിശപാവാസേ സുരാരിണി
പ്രഭാവിതാശേഷജഗലാത്രി! തുഭ്യം നമോ നമഃ,
തപയി സംപൂജയാമീശേ ദേവീം നാരായണീം സദാ
രഹിതേത്യാദിരൂപോത്ര ഭർഗ്ഗോപസ്ഥാനമന്ത്രതഃ.”

ഭർഗ്ഗയുടെ പ്രാത്ഥനാമന്ത്രത്തുങ്കൽ “രഹിതാ യോനീഭോ-
ഷൈസ്തപം” ഇത്യാദി കൂട്ടിച്ചൊല്ലും.

അനന്തരം ജലാധിവാസത്തെ പറയുന്നു:—

അച്ഛാമഥാഃവഷ്ട്യ സദർഭവസ്രൈ-
രാഃരാപ്യ മന്ത്രീ നിപുണം രഥാഭൗ
മരത്രധപജാദ്യൈർബഹുവാദ്യഹൃദ്യം
ജലാധിവാസായ നയേച്ച തീർത്ഥം. നന്

അഥ മന്ത്രീ സദർഭവസ്രൈഃ അച്ഛാം ആവേഷ്ട്യ-പിന്നെ ആചാര്യൻ വസുങ്ങളേകൊണ്ട് ബിംബത്തെ മുടി പുൽക്കയറുകൊണ്ടു കെട്ടി, രഥാഭൗ നിപുണം ആരോപ്യ-തേരിന്റെ മുകളിൽതാൻ പല്ലക്കിൽതാൻ നല്ലവണ്ണം കരേറാ, മരത്രധപജാദ്യൈഃ ബഹുവാദ്യഹൃദ്യം ജലാധിവാസായ തീർത്ഥം നയേത്-വിളക്കും വാദ്യഘോഷങ്ങളും കൊടുക്കൊടി തഴ ഇത്യാദികളോടും കൂടി ജലാധിവാസത്തിനായിക്കൊണ്ടു തീർത്ഥത്തിന്റെ സമീപത്തേയ്ക്ക് മംഗലസൂക്തവും സപത്നീകസൂക്തവും ജപിച്ച് ബിംബത്തേക്കൊണ്ടുപോവൂ.

താരോവതായ് സലിലം സകളീകൃതാത്മാ
സംശോധ്യ തത്ര വരണം പരിപൂജ്യ ദേവം
തന്മന്ത്രതത്വ പരിജപ്യ ച വാരണാദ്യം
കൃതപാത്രബോധിഫലകം പ്രയജേത പീഠം. ൪൦

തീരേ അവതായ്-ബിംബത്തെ തീർത്ഥത്തിന്റെ സമീപത്തു് ഇറക്കിയാൽ സകളീകൃതാത്മാ-ദേഹശുദ്ധിശംഖപൂരണാത്മാരാധനകളെയ്ക്കു്, സലിലം സംശോധ്യ-വെള്ളത്തിൽ പീഠപൂജയും ശോഷണാദിയും ചെയ്തു്; തത്ര വരണം ദേവം ച തന്മന്ത്രതഃ പരിപൂജ്യ-വെള്ളത്തിൽ വരണനേയും ദേവനേയും തത്തന്മന്ത്രം കൊണ്ടു് ആവാഹിച്ചു പൂജിച്ചു് അച്ഛപുഷ്പാഞ്ജലിയേച്ചെയ്വു. “വം വരണായ നമഃ.” എന്നു മൂലം.

“ആയാതു വരണഃ ശീഘ്രം പ്രാണിനാം പ്രാണരക്ഷകഃ
അതുല്യബലവന്നത്ര സർവ്വഷ്ടപ്രശാന്തയേ.”

എന്നു് ഉപചാരം. വാരണാദ്യം പരിജപ്യ-“അവതേ ഹേഡ” എന്നും “ഉദത്തമം” എന്നും “ഇമം മേ വരണ” എന്നും “തത്ത്വായാമി” എന്നും “തപനോ അഗ്നേ” എന്നും ഈ പഞ്ചവരണത്തേതൊട്ടു ജപിച്ച്, അത്ര ബോധിഫലകം കൃതപാപീഠം പ്രയജേത-

ഈ വെള്ളത്തിൽ അരയാലുകൊണ്ടുള്ള പലകയേവച്ചു പീഠത്തേ പൂജിച്ചു.

ഹ്യാമാദിസ്വസ്വബ്ദീജോർദ്ധ്വഗതനരിപരാ-

യാക്ഷരോദ്യത്പൃഥിവ്യാ-

ദ്യാവ്യാഭിന്നാത്മനേ ഹം ഫഡിരി മനുഭീ-

ത്യാസ്മദ്ഘോരവൃത്താ

ആയത്യാനേന ഹം ഫത്പദകൃതനമഃസാ-

ഭാപ്യ ഹൃതപാ ധരാഭ്യം

ജ്യോതീരൂപാം ശ്രവണ പ്രതികൃതിമുദകേ

വാസയേത് പ്രാക്ഛിരസ്കാം.

൪൬

ഹ്യാമാദിസ്വസ്വബ്ദീജോർദ്ധ്വഗതനരിപരായാക്ഷരോദ്യത്പൃഥിവ്യാദ്യാവ്യാഭിന്നാത്മനേ ഹം ഫത് ഇതി മനഃ ഉഭീത്-ഹ്യാം ഹ്വീം ഹ്വീം ഹ്വീം ഹ്വീം ഹ്വീം ഈ ബീജങ്ങളുടെ മുകളിൽ ഗതമായിരിക്കുന്ന 'നമഃ പരായ' എന്നുള്ള അക്ഷരവും പൃഥിവ്യപ്ലോജോവായപാകാശങ്ങളും 'ആത്മനേ ഹം ഫത്' 'ഓം ഹമാനമഃ പരായ പൃഥിവ്യാത്മനേ ഹം ഫത്' 'ഓം ഹ്വീം നമഃ പരായ അബാത്മനേ ഹം ഫത്' 'ഓം ശ്രം നമഃ പരായ തേജ ആത്മനേ ഹം ഫത്' 'ഓം ഹ്വീം നമഃ പരായ വായാത്മനേ ഹം ഫത്' 'ഓം ഹ്വീം നമഃ പരായ ആകാശാത്മനേ ഹം ഫത്' ഇങ്ങനെ പഞ്ചഭൂതമന്ത്രങ്ങളേ ചൊല്ലി, ഉദ്ഘാതവൃത്താ അസ്മം ആയത്യാ-ന്തരിയിരുപത്തിയഞ്ച് ന്തരിയെഴുപത്തിയഞ്ച് അമ്പത് ഇരുപത്തിയഞ്ച് ഇങ്ങനെ പ്രാണായാമങ്ങളേയും ചെയ്ത്, ഹം ഫത് പദകൃതനമസാ അനേന ഉദ്യാപ്യ-ഹം ഫത് എന്നുള്ള ഏതാ നമഃ എന്നു കൂടി ഇടയിൽ പാദാഗ്രനാഭിഹൃദയകണ്ഠാലഭശോവധികളായി വ്യാപകങ്ങളേയും ചെയ്ത്, ധരാഭ്യം ഹൃതപാ-പൃഥിവ്യാദി പഞ്ചഭൂതങ്ങളേ സംഹരിച്ചു ശോഷണദഹനങ്ങളേയും ചെയ്ത്; ജ്യോതീരൂപാം പ്രതികൃതിം പ്രാക്ഛിരസ്കാം ഉദകേ വാസയേത്-തേജോരൂപമായിരിക്കുന്ന ബിംബത്തേ കിഴക്കോട്ടു തല വരമാറു വെള്ളത്തിൽ പൂജിച്ച് പലകമേൽ കിടത്തു.

രക്ഷാം കൃതപാ പഞ്ചമന്ത്രേ സമന്താത്

¹സ്വാസ്ത്രേർദിക് പാസ്മദ്ബഹിഃ സംവിഭാവ്യ

ദീപാനന്തിം ജാഗരൂകാംശ്ച പുംസ-

സുത്രാരഞ്ചേത് സ്ഥാപയത്വാ ത്രിരാത്രം.

൪൭

1. 'സ്വാസ്ത്രേ' എന്നു പാഠഭേദം.

പഞ്ചമന്ത്രേ സമന്താത് രക്ഷാം കൃതാ-പഞ്ചതത്ത്വങ്ങളേക്കൊണ്ടു നാലുദിക്കുകളിലും നടുവിലും പൂവാരാധിച്ചു രക്ഷയേ കല്പിച്ച്, തദ്ബഹിഃ സ്വാസ്ത്രേഃ ദിക്പാൻ സംവിഭാവ്യ അതിന്റെ പുറത്തേ അഷ്ടദിക്പാലന്മാരേയും വജ്രാഭിതദായുധങ്ങളേയും ആരാധിച്ചു കല്പിച്ച്, ദീപാൻ അഗ്നിം ജാഗരൂകാൻ പുംസഃ ച തത്ര സ്ഥാപയിതാ - വിളക്കുകളേയും തീയിനേയും ഉറങ്ങാതെ യാത്രാക്കുന്ന കാവൽക്കാരേയുംനിർത്തി കാവലുമാക്കി, ത്രിരാത്രം ആരക്ഷേത്-മൂന്ന് ദിവസം മുഴുവൻ ഇങ്ങനെ രക്ഷിക്കണം. ഇങ്ങനെ ജലാധിവാസക്രിയാ.

അനന്തരം പ്രസാദശുദ്ധിയേ പറയുന്നു:—

പ്രാസാദം പരിഗൃഹ്യ കാരുകരതഃ
കന്താ ഗുരുഃ പ്രാപ്തിം
പശ്യേത് പ്രയത്നാത് രാത്രിസമയേ
സംഗൃഹ്യ സംശോദ്ധ്യ ച
ഏതദക്ഷിണതാ നിഷദ്യ സകളീ-
കൃത്യാച്ചിതാത്മാഗ്രതോ
വിപ്ലവേനശം പ്രസമച്ച ബീജമനനാ
നിർവിപ്ലവതാം പ്രാത്ഥയേത്.

ര' ലു

പ്രയത്നം ഗുരു രാത്രിസമയേ-സ്നാനാദികൾചെയ്തു ശുദ്ധനായിരിക്കുന്ന ആചാര്യൻ സന്ധ്യകഴിഞ്ഞാൽ രാത്രിയിൽ, കർത്രാ കാരുകരതഃ പരിഗൃഹ്യ പ്രാപ്തിം പ്രാസാദം-യജമാനനാൽ കാരുവിന്റെ കൈയ്യിൽനിന്ന് വാങ്ങിച്ച് ആചാര്യനാധീനമാക്കിക്കൊടുത്തിരിക്കുന്ന പ്രാസാദത്തേ, സംഗൃഹ്യ-ദർഭപാണിയായ പ്രതിഗൃഹിച്ചിട്ട്, സംശോദ്ധ്യ പശ്യേത് ച-എല്ലാവരും അടിച്ചുതളിച്ച ശുദ്ധിവരുത്തി പ്രദക്ഷിണമായിവന്ന് ലക്ഷണങ്ങളേനോക്കിക്കണ്ടു, ഏതദക്ഷിണതഃ നിഷദ്യ സകളീകൃത്യ അച്ചിതാത്മാ-പ്രാസാദത്തിന്റെ തെക്കുഭാഗത്ത് ഇരുന്ന് ദേഹശുദ്ധിയും ശംഖപൂരണവും ആത്മാരാധനയും ചെയ്ത്, അഗ്രതഃ ബീജമനനാ വിപ്ലവേന പ്രസമച്ച-മുമ്പിൽ സ്വസ്തികത്തിൽ 'ഗംനമഃ' എന്നു ബീജമന്ത്രംകൊണ്ടു ഗണപതിയേ ആവാഹിച്ചു പൂജിച്ചു പ്രസന്നപൂജാത്ഥം ചെയ്ത്, നിർവിപ്ലവതാം പ്രാത്ഥയേത്-നിർവിപ്ലവസ്തു എന്നു പ്രാർത്ഥിച്ചു.

തതഃ സമാസ്തീർണ്ണകശേഷ സാദിതം
 ത്രിസൂത്രകാദൃക്ഷതസ്മനപശ്ചിമം
 വിശോധിതം ധാരണയാ ശുദ്ധാർച്ചിതം

പരാമുശേത് സ്വൈർമനദിർയഥാക്രമം. രൺ

തതഃ സമാസ്തീർണ്ണകശേഷ സാദിതം-പിന്നെ വടക്കുഭാഗത്തു
 പുല്ലുവിരിച്ച് തങ്കൽചാതിക്ക. ത്രിസൂത്രകാദി അക്ഷതസ്മന
 പശ്ചിമം-പുണന്തലതുടങ്ങി ഗന്ധപുഷ്പാക്ഷതം അവസാനമായി
 ടുള്ളവററകളേ, ധാരണയാ വിശോധിതം-തളിച്ചു രുക്കിച്ച് ശോ
 ഷണാദികളേക്കൊണ്ടു ശുദ്ധിച്ചെയ്ത്, ശുദ്ധാർച്ചിതം - പ്രണവം
 കൊണ്ടു പുജിച്ച്, യഥാക്രമം സ്വൈർ മനദിഃ പരാമുശേത്-
 ക്രമേണ ത്രിസൂത്രാദികളെ താൻ തന്റെ മന്ത്രം കൊണ്ടു തൊട്ടു
 ജപിപ്പു.

സൂത്രം പ്രാക് ത്രിവൃതം കശസ്രജമഥോ

മുഷ്ട്വാ ശക്തദാരി വാ

പശ്ചാത് സർവ്വമുഷ്ടിശോമയജലം

ഗവ്യം ക്രമാത്തത് പരം

കർച്ചാദാ വികിരം സമുഷ്ടികമഥോ

ഗന്ധാംബു പുഷ്പാക്ഷതം

ദർഭാഗ്രാനപിതമന്തരോ വികിരവാപ

പേന്തേ തു തത്സാദനം.

൫൦

പ്രാക് ത്രിവൃതം സൂത്രം-മുമ്പിൽ മൂന്നിഴുകൂട്ടിയ നൂലും
 അഥോ കശസ്രജം-പിന്നെ ദർഭകൊണ്ടു പാരിച്ച മാലയേയും,
 മുഷ്ട്വാ ശക്തദാരി വാ-പിന്നെ മുഷ്ടിയോടുകൂടിയ ചാണകവെ
 ള്ളത്തേ വികല്പിച്ചിട്ടും, പശ്ചാത് സർവ്വമുഷ്ടിശോമയജലം-
 പിന്നെ കടുകും നെയ്യുംമുഷ്ടിയും ചാണകവെള്ളത്തേയും, ഗവ്യം
 ച-പഞ്ചഗവ്യത്തേയും, തത് പരം ക്രമാത് സമുഷ്ടികം വികിരം
 വാ-പിന്നെ മുഷ്ടിയോടുകൂടിയ വികിരത്തേയും വികല്പമായിട്ടും,
 അഥോ ഗന്ധാംബു പുഷ്പാക്ഷതം ദർഭാഗ്രാനപിതം-പിന്നെ അഷ്ട
 ഗന്ധജലത്തേയും ഗന്ധപുഷ്പാക്ഷതദർഭാഗ്രങ്ങളേ ഒന്നായിട്ടും,
 കർച്ചാത്-ചാതിക്കണം. അന്തതഃ വികിരവാപേ തു തത്സാദനം
 ച-ഒട്ടക്കം വികിരത്തേ ഇടുന്ന പക്ഷത്തുങ്കൽ ഒട്ടക്കം വികിരത്തേ
 മാത്രം വയ്പു. അപ്പോൾ മുഷ്ടിയില്ല.

പ്രകൃതി ജപിപ്പാൻമുഖമുണ്ടു പരയുന്നു:—

വൃസ്താവൃസ്തനിരഞ്ജനം ത്രിഗുണഭാ-
 ളോജ്ഞം ത്രിമുഷ്ട്വം ശത-
 ത്തോയേ വം സിതസർപ്പഭവേ രഥമവാ-
 സൈഹം ഹരൈ മന്ത്രവിത്
 ഗവ്യേ പഞ്ച ജപേന്മന്ത്രൻ വികിരകാ-
 ഭ്യേഷു സ്വമുലം ഹരാ-
 വക്താർണ്ണം വികിരേ ത്രിതന്തുഷു രത-
 ത്തം ഗവ്യമനപസ്രുകം.

൫൧

ത്രിഗുണഭാഗോഃ വൃസ്താവൃസ്തനിരഞ്ജനം-മുന്തലിനവൈവേദേ
 യുള്ള പ്രണവം അം ഉം മം എന്നും മുഖ്യധീന പ്രണവംതന്നെയും,
 ത്രിമുഷ്ട്വം യം-മുന്ത മുഷ്ടിക്കും യം എന്നും, ശതത്തോയേ വം-ചാണ
 കവെള്ളം രണ്ടിനും വം എന്നും; സിതസർപ്പഭവേ രഥ-മെളുത്ത കട്ടകി
 ന്ന രം എന്നും, അഥവാ ഹരൈ സൈഹം-എന്നിയേ വിഷ്ണുവിങ്കൽ
 കട്ടകിന്ന നരസിംഹാബീജമായ ക്ഷേത്രം എന്നും ആം. ഗവ്യേ പഞ്ച
 മന്ത്രൻ-പഞ്ചഗവ്യത്തിന് പഞ്ചതത്ത്വങ്ങളേയും, വികിരകാഭ്യേഷു
 സ്വമുലം-വികിരം തുടങ്ങി മൂന്നിന്നും തന്റെ തന്റെ മൂലത്തേയും,
 ഹരൈ വികിരേ അക്താർണ്ണം-വിഷ്ണുവിങ്കൽ വികിരത്തിന്നു പാദ
 ശാക്ഷരത്തേയും, ത്രിതന്തുഷു കൃതസതം (?തന്നതും) വാ-മുന്ത
 ലിന്ന കവചമന്ത്രത്തേയും, ഗവ്യമന അസ്രുകം ച വാ ജപേത്-
 പഞ്ചഗവ്യത്തിന്നു അസ്രുകത്തേയും ജപിക്കിലുമാം.

ദത്വാ ധേന്വർദ്ധിജഭ്യോ ദ്വിരദവദനമു-
 ദ്വാസ്യ തദ്ദേവതാത്മാ
 സ്ഥിത്വാ ദ്വാഭാവകണ്ഠേ വിഭുസദനമദഃ-
 പ്രേക്ഷ്യ ദൃഷ്ട്വാസ്രുമയ്വാ
 ഫട്കാരാന്തേന താരേണ ച ചുളുകഭൂതൈ-
 രഷ്ടതാരാഭിജയൈഃ
 പാഥ്യാഭിഃ പ്രേക്ഷ്യ രക്ഷഃപ്രകരമിഹ കൃതാ-
 വാസമുത്സാരയേഷു.

൫൨

ദ്വിജഭ്യഃ ധേന്വഃ ദത്വാ-പിന്നെ ബ്രാഹ്മണക്കായിക്കൊണ്ടു
 പശുദാനങ്ങളെച്ചെയ്ത്, ദ്വിരദവദനം ഉദ്വാസ്യ-ഗണപതിയേ
 ഉപസാധ്യ, തദ്ദേവതാത്മാ-അവിടത്തേ ദേവന്റെ ദേഹശുദ്ധിയേ

ചെയ്ത് ദേവസ്വരൂപനായിട്ട്, ചാരോപകണ്ഠേ സ്ഥിതപാ-പ്രാ
സാദത്തിന്റെ നടയിൽ നിന്ന്, അസ്രമയാ ദൃഷ്ട്വാ അഭഃ വിഭ
സദനം പ്രേക്ഷ്യ-അസ്രമന്ത്രം ജപിച്ചു പ്രാസാദത്തേ നോക്കി,
ഫട്കാരാന്തേന താരേണ-ഓം ഫട് എന്നു ജപിച്ച്, അഷ്ടതാ
രാഭിജയൈഃ ചുളുകൂട്ടത്തെ പാഥോഭിഃ പ്രോക്ഷ്യ-ഉള്ളകൈ
യിൽ വെള്ളമെടുത്ത് ഏകദശ പ്രണവം ജപിച്ച് പ്രാസാദത്തേ
തളിച്ച്, ഇഹ കൃതാവാസം രക്ഷഃപ്രകരം ഉത്സാരയേത് ച-
ഈ പ്രാസാദത്തുകൽ വസിച്ചിരിക്കുന്ന ഭൂതസമൂഹത്തേ പുറത്തു
മാറിക്കളഞ്ഞെന്നു സങ്കല്പിച്ച് അസ്രംകൊണ്ടു രക്ഷിപ്പു.

ഈശാദീശദിഗന്തിമം ഗുണകശ-

സ്രഗ്ദ്വാം കപോതോപരി

പ്രാസാദം പരിവേഷ്യ ദിഷ്ടമനനാ

മുഷ്ട്വാദ്യയാന്തർബഹിഃ

സമ്മുജ്യ പ്രസമുക്ഷ്യ ഗോമയജലാൻ

പ്രോത്കീർത്വ സിദ്ധാർത്ഥകാൻ

മാർജന്യാ പരിമുജ്യ സിഞ്ചതു ശക്ത-

ത്തോയേന ഗവ്യേന ച.

൫൩

ഈശ ദ്ഃ ഈശദിഗന്തിമം കപോതോപരി- ഈശകോ
ണിൽ തുടങ്ങി ഈശകോണിൽ കഴിയുമാറ് പ്രദക്ഷിണമായിട്ട്
ഭിത്തിയുടെ മുകളിലേ കപോതത്തിന്റെ മേൽ, ഗുണകശസ്ര
ഗ്ദ്വാം പ്രാസാദം പരിവേഷ്യ-മുന്തലുകൊണ്ടും ദർമാലകൊ
ണ്ടും പ്രാസാദത്തേ ചുറ്റിക്കെട്ടിയാൽ, ദിഷ്ടമനനാ-ജപിക്കാൻ പ
റഞ്ഞ അതാതു മന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടു, ആദ്യയാ മുഷ്ട്വാ അന്തഃ ബ
ഹിഃ ച സമ്മുജ്യ - മുന്വിലത്തേ മുഷ്ടികൊണ്ടു ഗർഗ്ഗഹത്തിലും
ഇടനാഴിയിലും പിറത്തും അടിച്ച്, ഗോമയജലാൻ പ്രസമുക്ഷ്യ-
ചാണകവെള്ളം തളിച്ച്, സിദ്ധാർത്ഥകാൻ പ്രോത്കീർത്വ-കടകി
നേ വിതറി, മാർജന്യാ പരിമുജ്യ-പിന്നെയും മുഷ്ടികൊണ്ടു അടി
ച്ച്, ശക്തത്തോയേന ഗവ്യേന ച സിഞ്ചതു-ചാണകവെള്ളംകൊ
ണ്ടും പഞ്ചഗവ്യംകൊണ്ടും എല്ലാവരും തളിപ്പു.

ത്രേധാ ച പ്രവികീർത്വ തത്ര വികിരാൻ

സമുജ്യ ചാപോണനാ

വോക്ഷേദ് ഗന്ധജലൈഃ കിരത് പുനരിക്ഷേ-

തേപത്യാദിനാ വാഷ്ണതൈഃ

ധൃപം ദീപമപി പ്രകല്പ പരിതോ-

മൂലേന ഗർഭാലയേ-

ഥേഃശ്ശാഗ്നാവനിപേ/ഥവാ/സ്രുമദകം-

ഭേദോ/ഗ്രകൃച്ഛേച്ഛേയത്.

൫൪

തത്ര ത്രേയാ ച വികിരാൻ പ്രവക്രിത്യ സമ്മുജ്ജ ച - അവിടെ നടയിൽനിന്ന് അഞ്ജലികൊണ്ടു വികിരങ്ങളേ മൂന്നുപ്രാവശ്യം നടുവിലും വലത്തും ഇടത്തും വിതറി അകത്തും പുറത്തും വിതറി, ആപോ/ണനാ/വാ ഗന്ധജലൈഃ ഉക്ഷേത് - “ആപോഹിഷ്ഠാ”ദികൊണ്ടുതാൻ മൂലംകൊണ്ടുതാൻ ജപിച്ചു അഷ്ടഗന്ധജലംകൊണ്ട് എല്ലാടവും തളിച്ചു, പുനഃ ഇഷ്ടേതേപത്യാദിനാ വാ അക്ഷതൈഃ കിരേത് - “ഇഷ്ടേതേപാജേ തപാ” ഇത്യാദികൊണ്ടുതാൻ ഗന്ധപുഷ്പാക്ഷതങ്ങളേ വാതരൂ. മൂലേന ഗർഭാലയേ പരിതഃ ധൃപം ദീപം അപി പ്രകല്പ-പിന്നെ മൂലംകൊണ്ടു ഗർഭഗൃഹത്തുകൽ ചുറ്റും ധൃപത്തേയും ദീപത്തേയും കാട്ടി, അഥ ഹൃശേ അഗ്നൗ അനിപേ വാ അധോ/ഗ്രകൃച്ഛേ ഉദകംഭേ അസ്രും അച്ഛേയത് - ഈശകോണിൽ താനഗ്നികോണിൽതാൻ വായുകോണിൽതാൻ സ്വസ്തികത്തിൽ പീഠപൂജാദിയെല്ലാം കലശം പൂജിച്ചു കീഴ്പേട്ടു കൂട്ടം തൃസിച്ച് വെള്ളം നീറ്റിച്ച് തന്റെ തന്റെ അസ്രുത്തേ ആവാഹിച്ചു പൂജിച്ചു.

ഈശശാജിതവിപ്ലശാസ്ത്രേഷു സദ-

ഭബ്രഹ്മശാഖാകൃതാ

മുഷ്ടിഃ സൈവ ഗുഹേ സവിപ്ലലശിഖാ-

ശാഖാശലാകാകൃതാ

ഭഗ്ഗാശാർങ്ഗഭൂതോസ്സഹാശ്രിതശലാ-

കാദർഭസന്ദർഭിതാ

ശാർങ്ഗീശേ ദ്വിജശാഖയാ പ്രകലിതാ

വഷ്ണുഭിതാ വാ ഭവേത്.

൫൫

ഈശശാജിതവിപ്ലശാസ്ത്രേഷു സദർഭബ്രഹ്മശാഖാകൃതാ മുഷ്ടിഃ-ശിവങ്കലും ശങ്കരനാരായണങ്കലും ഗണപതിയിങ്കലും ശാസ്താവിങ്കലും പല്ലം പ്ലാശുങ്കുടയും കൂടി കെട്ടിയതു മുഷ്ടി. ഗുഹേ സവിപ്ലല ശാഖാശാഖാശലാകാകൃതാ സൈവ-സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ അരയാൽക്കുടയും പച്ചീക്കിലും ദർഭകളും പ്ലാശുങ്കുടയും

കൂടിയതു മുഷി. ഭഗ്ഗാശാർദ്ദഗഭതോഃ സമാശ്രിതശലാകാ
ഭദ് സന്ദർഭിതാ-ഭഗ്ഗ്യികലും വിഷ്ണുവികലും പൂവാങ്കുന്തലും പച്ചീ
ക്കിലും (ഭദ്യം) കൂടിയതു മുഷി. ശാർദ്ദഗീശേ ദപിജശാവയാ
പ്രകലിതാ വാ വിഷ്ണുഭിതാ വാ മുഷിഃ ഭവേത്-ശങ്കരനാരായ
ണകൽ വിഷ്ണുവികലേപ്പോലെയും അതിൽ പ്ലാശ്തംകഴ കൂട്ടീട്ടും
താൻ മുഷിഭവിക്കും.

ചക്രം ചക്രിനിസംഭജിദ്ധരിഹരഃ/-

ഘോരം ഗണേശശപരേ

സ്വാഭാ പാശുപതം തദനപിതരഥാം-

ഗം വാസ്തുമീശാച്യതേ

ജപാലാമാലിനിഹും ജപലാഭിഘ്നനിഹും

ഫദ് ചേരി സങ്കീർത്തിതേ

അസ്രേ ശക്തിധരാത്യയഃ സ്വലിപിക്ത-

പുരംഗതമാംഗാക്ഷരേ.

ഒമ്പ

ചക്രിനിസംഭജിദ്ധരിഹരേ ചക്രം അസ്രം-വിഷ്ണുവികലും
ഭഗ്ഗ്യികലും ശങ്കരനാരായണകലും സുഭർശനം അസ്രം, ഗണ
േശശപരേ അഘോരം പാശുപതം വാ സ്വാത്-ഗണപതിയികലും
ശിവകലും അഘോരമന്ത്രം താൻ പാശുപതമന്ത്രം താൻ അ
സ്രം ഭവിക്കും. ഈശാച്യതേ തദനപിതരഥാംഗം വാ-ശങ്കരനാ
രായണകൽ പാശുപതവും സുഭർനവും കൂട്ടീട്ടും അസ്രമാം.
ശക്തിധരാത്യയഃ ജപാലാമാലിനിഹും ജപലാഭിഘ്നനിഹും
ഫദ് ച-സുബ്രഹ്മണ്യകൽ ജപാലാമാലിനിഹും എന്തും ശാസ്താ
വികൽ ജപലഘ്നനി ഹും ഫദ് ഏന്തം, അംഗാക്ഷരേ സ്വലിപി
ക്തപുരംഗ-ആദ് അക്ഷരങ്ങളോടുകൂടി തന്റെ അക്ഷരങ്ങ
ളേക്കൊണ്ടു് അംഗബീജങ്ങളോടുകൂട്ടീട്ടു്, അസ്രേ സങ്കീർത്തിതേ-
അസ്രമന്ത്രങ്ങൾ പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

ഗർഭാലയേദ്യുച്ഛിതദർഭകേത്ര

പ്രാസാദമന്ത്രേണ ശിവ പരേഷു

മൂലേന ദേവം ഗുഹമുത്തിരൂപം

പ്രകല്പ സാംഗം പ്രയഃജിഗീശൈഃ. ഒ

അത്ര ഗർഭാലയേ അഭ്യർച്ഛിതദർഭകേ-ഈ ഗർഭഗുഹമ
ല്പത്തുകൽ അക്ഷതവും പുല്ലും വെച്ചു പീഠപൂജിച്ചാൽ, ശിവ

പ്രാസാദമന്ത്രേണ-ശിവങ്കൽ ഹൈരം എന്ന പ്രാസാദമന്ത്രംകൊണ്ടും, പരേഷു മൂലേന-വിഷ്ണുപാദികളിൽ മൂലംകൊണ്ടും, ഗൃഹമുത്തിരൂപം ദേവം പ്രകല്പ-പ്രാസാദമുത്തിയാകുന്ന ദേവനേ ആവാഹിച്ചു വ്യാപകാദി നൃസിച്ച്, ദിഗീശൈഃ സാഗം പ്രയജേത്-ഇന്ദ്രാദിദിക്പാലന്മാരോടും അംഗങ്ങളോടും കൂടി പൂജിച്ച് അർഘ്യപുഷ്പാഞ്ജലിയും ചെയ്തു.

ജപേപരം കൃണാക്ഷപാദ്യസകൃത്തമാഷ്ട-
ശതം നിജാസ്രം ച വികീര്യ രാജ്യാ
ഗവ്യൈരതഃ പ്രാക്ഷ്യ ഗൃഹം പ്രരക്ഷേത്
പുഷ്പാസ്രതാലത്രയകല്പനാദ്യൈഃ. ൫൮

കൃണാക്ഷപാദി അസകൃത്-‘കൃണാക്ഷപാജ’ ഇത്യാദി സൂക്തം പല ഉരുവും, അഷ്ടശതം നിജാസ്രം ച ജപേത്-നൂറോളം അസ്രവും ജപിച്ച്, രാജ്യാ വികീര്യ-കടുകുകൊണ്ട് എല്ലാവരും വിതറി, ഉതഗവ്യൈഃ പ്രാക്ഷ്യ-പഞ്ചഗവ്യങ്ങളേക്കൊണ്ടു തളിച്ചിട്ടുതാൻ, പുഷ്പാസ്രതാലത്രയകല്പനാദ്യൈഃ ഗൃഹം പ്രരക്ഷേത് - അസ്രംകൊണ്ടു പ്രാസാദത്തിന്റെ എട്ടുദിക്കിലും പുഷ്പാരാധനകളേച്ചെയ്തു അസ്രമുദകളേ കാട്ടി താലത്രയാദിചെയ്തു പ്രാസാദത്തേ രക്ഷിപ്പൂ.

തതഃ ബഹിഃ സ്ഥണ്ഡിലമാരചയ്യ
ഈതാശഃ കോണേ വിനിധായ വഹ്നിം
അദ്ധപത്യവാഹാഗ്നിമുഖാദിക്തപ്താ
രാക്ഷാഹ്നഹോമം വിദധീത വിദപാൻ. ൫൯

തതഃ ബഹിഃ ഈതാശകോണേ സ്ഥണ്ഡിലം ആരചയ്യ-പിന്നെ പുറത്തു കിഴക്കു അമ്പലത്തിൽ അഗ്നികോണിൽ മെഴുകി ആയതനമുണ്ടാക്കി, വഹ്നിം വിനിധായ-തീയിനേ ഇട്ടു വിദപാൻ അദ്ധപത്യവാഹാഗ്നിമുഖാദിക്തപ്താ രാക്ഷാഹ്നഹോമം വിദധീത-വിദപാനായിരിക്കുന്ന ഈ യാജുഷമാഗ്ഗേണ ജ്യേഷ്ഠാപ സ്ഥാനാദി അഗ്നിമുഖം കഴിവോളം രാക്ഷാഹ്നഹോമത്തേ ചെയ്തു.

ചക്രം രക്ഷോഹണാദിദപയമയമനനാ-
ജ്യം കൃണാക്ഷപാദ്യമന്ത്രൈ-
ര്യേഷ്ഠവാദ്യൈശ്ച ഭക്താമനുദിരപിസഭ-
രാഭിഭാഷ്യാവിഃ പശു

പ്രാഗ് ഭൂരാഭേഃ സ്വഗൃഹ്യാണഭിരജിതഹരേ
മാർഗ്ഗജാജ്യാന്നസപ്തീം-
ഋത്യേന്നാഥാഷ്ടയുക്തം ഹരമപി ജ്ഞയാത്
സവ്തസ്സസ്വപൂർ ൦.

ന ൦

രക്ഷോഹണാഭിപ്രയമയമെന്നു പകപം-‘രക്ഷോഹണം വാ
ജിനം’ ‘വാജ്യോതഃഷാ ബുഹന്താ....വാനക്ഷേ സ്വാഹാ ഈ രണ്ടു
ഋക്കൾകൊണ്ടു് പകപഹോമത്തെയും ‘കൃണഷ്പാ’ഭിമന്ത്രേ
‘യേ ദേവാദ്യൈഃ’ ഭഗ്ഗാമന്തഭിഃ സഭൂരാഭിഭിഃ ച അഖിലേഷു
ആജം-‘കൃണഷ്പ പാജഃ’ ഇത്യാദി പതന്തെട്ടുകൊണ്ടും ‘യേദേവാഃ
പരസ്സഭ’ ഇത്യാദി അഞ്ചുകൊണ്ടും, പഞ്ചദർഗ്ഗകൾകൊണ്ടും, ഭൂരാ
ഭിപ്രാഹൃതി നാലുകൊണ്ടും എല്ലാ ദേവന്മാരും നെയ്യിനേ ഹോ
മാപ്പു. അജിതഹരേ ഭൂരാഭേഃ പ്രാഗ് സ്വഗൃഹ്യാണഭിഃ-ശങ്കരനാ
രായണങ്കൽ പ്രാഹൃതിഹോമത്തിനുമുമ്പിൽ തന്റെ പഞ്ചതത്ത്വ
ങ്ങൾകൊണ്ടു കൂടെ ഹോമിക്കണം. അഥ അസ്രേണ മാഗ്ഗ്ജാജ്യാ
ന്നസപ്തീംഷാ അഷ്ടയുക്തം ശതം അപി സർവ്വതഃ സസ്വപൂർണ്ണം
ജ്ഞയാത്-പിന്നെ അസ്രമന്ത്രം കൊണ്ടു കടലാടിച്ചമതയും നെ
യും ഹവിസ്സും നെയ്യും നൂറ്റൊട്ടീതെ ഉരു എല്ലാ ദേവന്മാർക്കും പൂ
ണ്ണാഹൃതിയോടുകൂടിട്ടു ഹോമിക്കണം.

ഹോമാന്തേ ഖരമഞ്ജരീരസലസദ്-

ഭസ്മപ്രണീതാംഭസാ

സന്ധാന്തേന ശതാസ്രജാപമഹിതേ-

നോഷ്ണദ് ഗൃഹം സർവ്വതഃ

ഭർബ്രഹ്മമയുരപിപ്ലവശിലാ-

ഭിഹോമമന്ത്രൈരമം

നിക്കി പ്യാനലഃമവ വാസുഹവനം

കർച്ചാശ ശാഖ്യാം ഭിശി.

ന ൧

ഹോമാന്തേ-പിന്നെ സപിഷ്ടകുടാഭിഹോമം മുടിച്ചു; ഖരമ
ഞ്ജരീരസലസദ്ഭസ്മപ്രണീതാംഭസാ സന്ധാന്തേന - കടലാടിയ
ടെ നീരാ ഭസ്മവും പ്രണീതാജലവും കൂടിയ സന്ധാന്തംകൊണ്ടു്;
ശതാസ്രജാപമഹിതേന-അസ്രം നൂറ്ററിയെട്ടുരു ജപിച്ചാൽ, ഹോ
മമന്ത്രേ?-ഹോമമന്ത്രങ്ങളും ജപിച്ച്, ഭർബ്രഹ്മമയുരപിപ്ലവ
ശിലാഭിഃ ഗൃഹം സർവ്വതഃ ഉഷ്ണത്-കുറുമ്പും പലാശ്തംകുഴയും

കടലാടിക്കഴിയും കൂട്ടിക്കെട്ടിയതുകൊണ്ടു പ്രാസാദത്തേ എല്ലാട
വും തളിപ്പു. ശാഖ്യാം ദാശി അമു അനലം ഏവ നാക്ഷിപ്യ
വാസ്തവനം കവത പാന്നെ ഈശകോണിൽ മെഴുകു ആയ
തനമുണ്ടാക്കി ഈ രക്ഷോല്ലോഹോമത്തിന്റെ തീയന്നേ കൈ
യും പാത്രത്തിൽ കോരി ശ്വാസം വീക്കാതെ കൊണ്ടുപോയി ഈ
ജ്ഞോപസ്ഥാനാദി അഗ്നിമുഖാന്തം വാസ്തവോമത്തേച്ചെയ്യും.

പൂവേണ രം ഹതവഹം റിരചയു പീഠം
ശാലീനവീനവസനാമലതണ്ഡുലാഭൈഃ
ഭർച്ചാശമീദളകുശോത്തരകൂർച്ചചർച്ചി-

തൃസ്തിൻ യഃ ജത കലശൗ പരിധാനതഃ പ്രാക്. നൃപ
തം ഹതവഹം പൂവേണ-ആ ഹോമത്തിന്റെ കിഴക്കുഭാഗ
ത്തു്, പരിധാനതഃ പ്രാക് പരിധി വയ്ക്കുന്നതിനുമുമ്പിൽ; ശാലീന
വീനവസനാമലതണ്ഡുലാഭൈഃ-നെല്ലും അരിയും എള്ളും കടുകും
കോടിവസ്ത്രാന്തരിതമകുവണ്ണം രണ്ടു സ്വസ്തികപത്മങ്ങളിൽ വ
ച്ചു പീഠം ഉണ്ടാക്കി; ഭർച്ചാശമീദളകുശോത്തരകൂർച്ചചർച്ചിതേ അ
സ്തിൻ-കരകളും, വഹ്നിയിലെയും, കശമുടം, ദർഭകൂർച്ചങ്ങളും
വച്ചിരിക്കുന്ന ഈ പീഠത്തുകൽ പീഠപൂജയേച്ചെയ്തു്, കലശൗ
യജേത-രണ്ടു കലശങ്ങളേ കമഴ്ത്തി ശോഷണാദി പാത്രപൂ
ജയും ചെയ്തു മലർത്തിവച്ചു പൂജിപ്പു.

നൃശ്ശുച്ഛേദ്യേ/ദ്യുച്ഛയതു നിജയാ വിദ്യയാ
ഏവാഹ്യ വിദവാൻ
പ്രത്യക് സംസ്ഥ പ്രകൃതഃ ധാരാ-
സുണ്ഡലസപണ്ണപൂണ്ണ
“ശന്നാ ഭോധാ” ദ്വിരഭിഹിതവാ
ഭാഗയച്ഛത്ര ശാന്തിം
പ്രാചീന ച പ്രയജതു തഥാ
സ്പണ്ണരതോദപൂണ്ണ.

നൃപ

നൃശ്ശുച്ഛേ-കലശം രണ്ടിലും കീഴ്പോട്ടുഗ്രമായി കൂട്ടങ്ങളേ
നൃസിപ്പു പൂജിച്ചാൽ; പ്രകൃതഃ ധാരാ-പ്രത്യക് സംസ്ഥ-തണ്ഡു
ലസപണ്ണപൂണ്ണ - ഇ കലശങ്ങളിൽ പടിഞ്ഞാറേക്കലശത്തിൽ
സപണ്ണമിട്ട് അരികൊണ്ടു നിറച്ചു; നിജയാ വിദ്യയാ ആവാഹ്യ-
താൻ മൂലമന്ത്രംകൊണ്ടു ആരാധിച്ചു പൂജിപ്പു. പ്രാചീനേ

സ്വപ്നരത്നോദയപുണ്യ-കിഴക്കേ കലശത്തിൽ സ്വപ്നരത്നങ്ങളേ
 നൃസിച്ച് വെള്ളം നിറച്ച്, ദീപദീപിതപാദാംഗയാ ശന്നോദേ
 വ്യാ ശാന്തിം ആവാഹ്യ തഥാ പ്രയജതു- രണ്ടു പ്രാവശ്യം ചൊ
 ലിയാൽ വരുന്ന ആറു പാദങ്ങളേക്കൊണ്ടു അംഗന്ത്യാസത്തോടു
 കൂടിയിരിക്കുന്ന 'ശന്നോദേവീ' എന്ന ഋക്കുകൊണ്ടു ശാന്തിയേ
 ആവാഹിച്ചു തദംഗങ്ങളോടും കൂടി രണ്ടു കലശങ്ങളേയും പുജിച്ചു
 നിവേദിച്ചു പ്രസന്നപൂജയുചെയ്ത് പരിധ്യാദിഹോമം ചെയ്തു.
 'ശന്നോദേവീരഭിഷ്ടയേ ഹൃദയായ നമഃ' ഇത്യാദി അംഗം; സിന്ധു
 ദപീപഃ ഋഷിഃ, ഗായത്രി ക്ലൃന്ദഃ, ശന്നിർഭേദതാ ഇങ്ങനെ ഋഷി
 ഛന്ദോദേവതകൾ.

പകപം വാസ്തോഷ്വതേനേ പ്രതിമനയുഗളേ-
 നാഥ സപ്തർയുവാസ്ഥം -
 ഞാദ്യൈർജാതാദിഭിഃ ശാന്ത്യഗണഭിരപിഭൂ-
 രാദിഭിശ്ചാഖിലേഷു
 ഭേദ്യേ ദർഗ്ഗാപദേ പഞ്ചഭിരപി ജ്ജുയാദ്
 ബ്രഹ്മഭിർഗൃഹ്യമന്ത്രൈഃ
 ശാർദ്ദംഗീശേ തത് പുരസ്കാർത്തദപരി നിജഷ-
 മന്ത്രൈകൈഷ്ഠിണമുപേ ച. നൃശ

വാസ്തോഷ്വതേനേ പ്രതിമനയുഗളേന പകപം-വാസ്തോഷ്വ
 തേ പ്രതിജാനീഹി വാസ്തോഷ്വതേ ശമയാ...സദാനഃസ്വാഹാ
 ഈ രണ്ടു ഋക്കുകളേക്കൊണ്ടു പകപത്തേ ഹോമിച്ചു. അഥ
 അഖിലേഷു ഗ്രുവാ സ്ഥം ഞാദ്യൈഃ ജാതാദിഭിഃ ശാന്ത്യഗണഭിഃ
 ഭൂരാദിഭിഃ ച ആജ്യം-പിന്നെ ഏല്പാ ദേവന്മാരിലും വാസ്തോ
 ഷ്വതേ ഗ്രുവാ സ്ഥം ഞാം ഇത്യാദി ആറുകൊണ്ടും, ജാതാദി പഞ്ചദ
 ള്ഗ്കൊണ്ടും, ശന്ന ഇദ്രാഗീ ഇത്യാദി പതിനഞ്ച് ഋക്കുകൊണ്ടും,
 ഭൂരാദിവാ ധൃതികളേക്കൊണ്ടും ആജ്യാഹൃതികളെച്ചെയ്തു.
 ഭേദ്യേ ദർഗ്ഗാപദേ പഞ്ചഭിഃ ബ്രഹ്മഭിഃ—ശിവങ്കൽ പഞ്ചദശ്വേ
 ണഭാ. തത്സ്ഥാനത്തു പഞ്ചബ്രഹ്മങ്ങളേക്കൊണ്ടും; ശാർദ്ദംഗീശേ
 തത് പുരസ്കാർത് ഗൃഹ്യമന്ത്രൈഃ ശങ്കരനാരായണങ്കൽ പഞ്ചദശ്വേ
 യുടെ മുമ്പിൽ തന്റെ പഞ്ചതത്ത്വങ്ങളേക്കൊണ്ടും; ഷണ്മുഖേ
 ച തദപരി നിജഷമന്ത്രൈകൈഃ സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ പഞ്ചദശ്വേ
 കഴിഞ്ഞാൽ തന്റെ ഷണ്മന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടും; സപ്തഃ ജ്ജുയാത്-
 ഭിനയീനേ ഹോമിച്ചു.

ശന്നോ ദേവ്യണനാ ശമീഘൃതഹവി-
 സ്സപ്തീംഹി ഗവ്യാപ്തതാ
 ഭർവാശ്വാശ്വശരം ജുഹോതു നിഖിലേ
 പുണ്ണാഭിപുണ്ണം പൃഥക്
 ഭർഗ്ഗായാം പനരാഭ്യയാദിമചതു-
 ഷ്ടകം ദാനവാന്തേ ഹനേദ്
 ഭർവാമൂലത ഏവ ശാസ്ത്രഗൃഹയോ-
 സ്സർവ്വം ജിനാർണവ വാ.

നൃ ൫

നിഖിലേ ശന്നോ ദേവ്യണനാ-ഏല്യാദേവന്മാരിലും ശന്നോ
 ദേവി എന്നതുകൊണ്ട്; ശമീഘൃതഹവിസ്സപ്തീംഹി ഗവ്യാപ്തതാഃ
 ഭർവാഃ ച വഹ്നിചമതയും നെയ്യും ഹവിസ്സും നെയ്യും പഞ്ചഗ
 വ്യത്തിൽ മുക്കിയ കറുകയും; അഷ്ടശരം പൂർണ്ണാഭിപുർണ്ണം
 പൃഥക് ജുഹോതു-ആററട്ടിനെ ഉരു ഇടയിൽ പൂണ്ണാഹുതിയോടു
 കൂടുംവണ്ണം വെച്ചേറേ ഹോമിപ്പൂ. ഭർഗ്ഗായാം ആഭ്യയാ ആദിമ
 ചതുഷ്ടകം - ഭർഗ്ഗയിങ്കൽ ജാതവേദസേ എന്ന അഭിയിലത്തേ
 ള്ളകൊണ്ടു വഹ്നിചമത തുടങ്ങി നാലിനേയും ഹോമിപ്പൂ.
 ദാനവാന്തേ ഭർവാഃ മൂലതഃ ഏവ - വിഷ്ണുവിങ്കൽ കറുകകളേ മൂലം
 കൊണ്ടുതന്നെ ഹോമിക്കണം. ശാസ്ത്രഗൃഹയോഃ സർവം ജിനാ
 ണ്ണേന വാ ഹനേത്-ശാസ്ത്രാവികളും ഭർഗ്ഗയിങ്കലും ഈ ഭവ്യ
 ങ്ങളേ അഞ്ചിനേയും തങ്ങളുടെ ഗായത്രികൊണ്ടു ഹോമിക്കിലും
 ആം.

പ്രാക് പാവകം സപിഷ്ടകൃതോ/വശിഷ്ടേ-
 നാന്നേന തോയാജ്യസമനപിതേന
 വികീർത്വ ദർഭാഗ്രചയം നഃമാരു-

ദ്രോദ്യന മന്ത്രേണ ബലിം വിദദ്ധ്യാത്. നൃ ൩

പാവകം പ്രാക്-പിന്നെ സപിഷ്ടകൃതാദിഹോമം ചെയ്ത
 തീയുടെ കിഴക്കുഭാഗത്തു്; ദർഭാഗ്രചയം വികീർത്വ-കുറമ്പുല്പവിരി
 ച്ച്; സപിഷ്ടകൃതഃ അവശിഷ്ടേന തോയാജ്യസമനപിതേന അന്നേ
 ന-സപിഷ്ടകൃത്തുകൾ അവശിഷ്ടമായിരിക്കുന്ന ഹവിസ്സുകൊണ്ടു
 വെള്ളവും നെയ്യും കൂടുംവണ്ണം ഉപസ്കരിച്ചു വെള്ളവും കൂട്ടി;
 നമോ രദ്രാദ്യേന മന്ത്രേണ ബലിം വിദദ്ധ്യാത്-നമോ രദ്രാദേ
 വാഃസ്തോഷതയേ ഇത്യാദി ള്ളകൊണ്ടു ബലിയേച്ചെയ്യണം.

ഏകാശീതിപദാത്മപദ്മവിഹിതം
 വഹേനരുദീചയാമൃതം
 പ്രാച്യം വാസുബലിം മഹേശഭിശി വാ-
 ക്ഷ്യാന്നിജോക്തക്രമാത്
 സമ്പാദേന സഭസ്മശാന്തിജലഗ-
 വ്യേനാഥ ശമ്യഭിക്തൈ-
 രുഷേച്ഛാന്ത്യഭിമന്ത്രിതേന ഭവനം
 തപം വിപ്രമന്ത്രം ജപൻ.

ന ൭

വഹേനഃ ഉദീച്യം ഉത പ്രാച്യം മഹേശഭിശി വാ-വി
 ന്ന വാസുഹോമത്തിന്റെ വടക്കുതാൻ കിഴക്കുതാൻ ഈശകോ
 ണിൽതാൻ; ഏകാശീതിപദാത്മപദ്മവിഹിതം വാസുബലിം-
 എമ്പത്തിയൊന്നു പദമായ പത്മത്തിൽ മുമ്പു പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന
 വാസുബലിയേ നിജോക്തക്രമാത് ക്ഷ്യാത്-തന്നിട്ടു പറഞ്ഞ
 ക്രമംപോലെ ചെയ്തു. അഥ ശാന്ത്യഭിമന്ത്രിതേന സഭസ്മ
 ശാന്തിജലഗവ്യേന സമ്പാദേന-പിന്നെ ശന്നോദേവീമന്ത്രം
 കൊണ്ടു നൂറ്റിയെട്ടു ഉരു ജപിച്ചു ഭസ്മവും പ്രണീതാജലവും
 പഞ്ചഗവ്യവും കൂടയിരിക്കുന്ന വാസുഹോമസമ്പാതം കൊണ്ട്;
 തപം വിപ്രമന്ത്രം ജപൻ—‘തപം വിപ്രസ്തപം കവിഃ’ എന്ന ഋക്ക
 ജപിച്ച്; ശമ്യഭിക്തൈ ഭവനം ഉഷേത്-വഹ്നിക്കുലയും ദർഭയും
 പ്ലാശികുഴയും അരയാൽക്കുലയും കൂട്ടി കെട്ടിയതുകൊണ്ടു പ്രാ
 സാദത്തുങ്കൽ എല്ലാടവും തളിപ്പൂ.

ഗർഭാഗാരേ കലശസുഭൃതാം-
 സുണ്ഡലാൽ ശേഖമുത്തേ
 പ്രോക്തീയൈർത്ഥകലശനലാലൈ-
 ശ്വാപി സിത്തപാ രത്നച്ചാ
 കൃതപാ പുണ്യാഹമപി സശിവം വാ-
 സ്തുവാദാദിവിപ്രൈഃ
 കൃതപാ നീരാജനമപി നിജാശ്രുണി
 രക്ഷാം ച ക്ഷ്യാത്.

ന ൮

ഗർഭാഗാരേ ശേഖമുത്തേ-പിന്നെ ഗർഭഗൃഹമദ്ധ്യത്തുങ്കൽ
 പ്രാസാദമുത്തിയേ മുമ്പിൽ പറഞ്ഞ മന്ത്രംകൊണ്ടു പൂജിച്ച്;

തണ്ഡുലാൻ പ്രോൽകീഴ്ത്തു-അരി നിറച്ച കലശംകൊണ്ടു് ആടി; തയാ
 ജ്വാ ഏതത് കലശസലിലൈഃ ച സിക്തപാ- ആ ങ്കുകൊണ്ടു്
 കലശജലവുമവിടെയാടി; വിപ്രൈഃ പുണ്യാഹം അപി കൃതപാ. പി
 ന്നെ ബ്രാഹ്മണരോടുകൂടി വാസ്തുദേവതാഃ പ്രിയന്താം എന്നു വി
 ശേഷംകൂട്ടി പ്രാസാദത്തിന്നു പുണ്യാഹംതളിച്ചു്; സശിവം വാസ്തു
 വാദാദി കൃതപാ-ശിവം വാസ്തു ശാന്തിരസ്തു സ്മംഗലം ഭവതു
 ഇങ്ങനെ എല്ലാവരും നടയിൽനിന്നു തൊഴുതു ചൊല്ലി; നീരാജനം
 അപി കൃതപാ നിജാസ്രേണ രക്ഷാം ച കർച്ചാത്-നീരാജനത്തേയും
 ഉഴിഞ്ഞു് തന്റെ അസ്രംകൊണ്ടു് താലത്രയാദിച്ചെയ്തു രക്ഷിപ്പൂ.
 ഇങ്ങനെ പ്രാസാദശുദ്ധികൾ.

അനന്തരം ബിംബശുദ്ധികലശപൂജയെ പറയുന്നു:—

ശുദ്ധോദഗ്ഭവനേ/മസപൂദശക

ദ്രവ്യക്രമാത് ക്ഷേത്രകം

കൃതപാ/ന്തർനവകം പ്രകല്പ്യ കലശാ-

നാം ബാഹ്യേതേ യുക്തിതഃ

ശ്രീശേ/ന്തർനവകേ/ജരാദിനവകം

ഗന്ധോദകം ദിഗ്വിദിക്-

ഖണ്ഡാന്തസ്ഥഃ ചൈ ശുദ്ധസലിലം

ശേഷേഷ ചാപൂരയേത്.

നന്ദൻ

അഥ ശുദ്ധോദഗ്ഭവനേ-അനന്തരം ധ്യാനാധിവാസത്തി
 ന്റെ തലനാൾ സ്ഥലശുദ്ധി ചെയ്തിരിക്കുന്ന ഈശകോണിൽ
 അമ്പലത്തിൽ—സപൂദശകദ്രവ്യക്രമാത് ക്ഷേത്രകം കൃതപാ-കലശ
 ത്തുകൽ സപൂദശദ്രവ്യന്ത്യാസത്തിന്നു പറയുന്നപോലെ പത്മത്തേ
 ഉണ്ടാക്കൂ. അന്തഃ നവകം ബാഹ്യേതഃ കലശാനാം യുക്തിതഃ ച
 പ്രകല്പ്യ—ഇവിടെ അകത്തു് എല്ലാപ്പക്ഷത്തിലും നെവതുകലശം
 തന്നെ. പുറത്തു് അവിടത്തേ യുക്തിക്കുതക്കവണ്ണം ത്രേകാംഗാ
 ബ്ധിനവാങ്കഗോവികൃതികളിൽ ഒന്നിനേയുമുണ്ടാക്കൂ. ശ്രീശേ
 അന്തഃ നവകേ അങ്കരാദിനവകം-വിഷ്ണുവിങ്കൽ അകത്തേ നവക
 ത്തിൽ പല്ലവങ്ങൾ തുടങ്ങി നെവതു ദ്രവ്യങ്ങളേയും; ദിഗ്വിദിക്
 ഖണ്ഡാന്തസ്ഥഃ ചൈ ശുദ്ധോദകം-പിറത്തു ദിക്കിലേയും കോ
 ണിലേയും ഖണ്ഡബ്രഹ്മകലശങ്ങളിൽ അഷ്ടഗന്ധജലത്തേയും; ശേ
 ഷേഷ ശുദ്ധസലിലം ച ആപൂരയേത്-ശേഷമുള്ള പരികലശ

ങ്ങളിൽ ശുദ്ധജലത്തേയും നിറപ്പു. ഇങ്ങനെ വിഷ്ണുവിങ്കൽ പതിനേഴു ബ്രഹ്മനായിട്ട് ഭൂവുന്യസം ഭവിക്കും.

മദ്ധ്യാന്തം നവഖണ്ഡഃകഷു ശിവശാ-
 സ്ത്രോർദ്ദിഗ്വിദിക്ക്തൈപ്തിതോ-
 ഭിഗ്ഗഭാനനയോഃ പ്രദക്ഷിണതയാ
 ഭൂവാണി വിന്യസ്യതു
 ദിക്കോണക്രമതോന്തരാദി ശരജ-
 ിഥേശാച്യതേ മദ്ധ്യതോ
 മദ്ധ്യാശാവിദിശാക്രമാനവ ബഹിഃ
 ഖണ്ഡേഷു ഹേമാംബു ച.

൭ ൦

ശിവശാസ്ത്രോഃ നവഖണ്ഡഃകഷു-ശിവജലം ശാസ്താവിങ്ക
 ലും നടുഖണ്ഡത്തിലേയും പുറത്തേ ഏട്ടു ഖണ്ഡത്തിലേയും ഖണ്ഡ
 ബ്രഹ്മകലശങ്ങളിൽ; ദിഗ്വിദിക്ക്തൈപ്തിതഃ മദ്ധ്യാന്തം-പുറത്തു
 ദിക്കുകൾ നാലും കോണുകൾ നാലും കഴിഞ്ഞു നടുവിലേ ബ്രഹ്മ
 കലശത്തിലും ഇങ്ങനെ ഒമ്പതു ഭൂവുങ്ങൾ; ഭർഗേഭാനനയോഃ
 പ്രദക്ഷിണതയാ മദ്ധ്യാന്തം-(ഭഗ്ഗ്യിലും ഗണപതിയിങ്കലും) പുറ
 ത്തു കിഴക്കു തുടങ്ങി പ്രദക്ഷിണക്രമേണ ഏട്ടു ഖണ്ഡബ്രഹ്മനും
 കഴിഞ്ഞാൽ നടുവിലും ബ്രഹ്മനിലായിട്ടും ഇങ്ങനെ ഒമ്പതു ഭൂവു
 ങ്ങൾ. ശരജേ അന്തരാദി ദിക്കോണക്രമതഃ-സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ അക
 ത്തേ ബ്രഹ്മൻ മുന്പായിട്ടും പിന്നെ പുറത്തേ ഖണ്ഡബ്രഹ്മനിൽ
 ദിക്കും കോണം ആയിട്ടും ഇങ്ങനെ ഒമ്പതു ഭൂവുങ്ങൾ. അഥ
 ഈശാച്യതേ മദ്ധ്യതഃ മദ്ധ്യാശാവിദിശാക്രമാത് നവ-ശങ്കരനാരാ
 യണങ്കൽ നടുഖണ്ഡത്തിലേ ഒമ്പതുകൽ നടുവിലും ദിക്കുകൾ
 നാലും കോണുകൾ നാലും കഴിഞ്ഞാൽ; ബഹിഃ ഖണ്ഡേഷു ഹേ
 മാംബു ച ഭൂവാണി വിന്യസ്യതു പുറത്തേ ഖണ്ഡബ്രഹ്മഘടങ്ങളിൽ
 ദിക്കും കോണുമായിട്ടു സ്വണ്ണം നൃസിച്ഛ വെള്ളം നിറപ്പു. ഇങ്ങ
 നെ പതിനേഴു ഭൂവുങ്ങൾ.

അനന്തരം ഭൂവുങ്ങളേ പറയുന്നു:—

ക്ഷീരിശ്രീബകളാമുചമ്പകപലാ-
 ശാശാകനീപാജ്ഞന-
 പ്രോത്ഥാന്യത്ര തു പല്ലവാനി കലശേ
 കാർശാനവാശാദലേ

രക്ഷോദികസ്ഥദലേ സപദ്മകപടീ-

രദപന്ദപജാത്യാത്ത്വം

ദർഭസ്തംബസകന്ദനന്ത്രിഭിധൂ-

വാദോചനാസർഷപം.

൭ ഹ

ഹരൈ കാശാനവാശാദലേ-വിഷ്ണുവിങ്കൽ അകത്തേ ഒരു
 ത്തിൽ അന്നാകോണാലേ ദലകലശത്തിൽ ക്ഷീരി=നാല്പാമരാ; ശ്രീ=കൃ
 വളം; ബകളം=ഇലഞ്ഞി; ആഗ്രം=മാവ്; ചമ്പകം= അതുതന്നെ;
 പലാശം=പ്ലാശ്; അശോകം=അശവ്; നീപം=കടമ്പ്; അജ്ഞാ
 നം=മരുതു ഈ വൃക്ഷങ്ങളുടെ തളിരുകളേയും; രക്ഷോദികസ്ഥദ
 ലേ-പിന്നെ നിരൂതികോണിലേ ദലകലശത്തിൽ, പത്മകം=പതി
 മകം; പടീരദപന്ദം=ചന്ദനവും രക്തചന്ദനവും; ജാത്യാത്ത്വം=
 പിടുകപ്പൂവ്; ദർഭസ്തംബം=ദർഭമുള; കന്ദം=കരണ്; നന്ത്രിഭിധം=
 നന്ത്രിവർത്തം; ഭൂവാ=കറുക; രോചനം=ഗോരോചനം; സർഷപം=ക
 ട് ക് ഇവരേ നൃസിപ്പു.

യവഗ്രീഹിസപർണ്ണം രജതരിലകൃലദപിതയമു-

കൃത്യുക്തം നൃഃസ്വത്സതതഗതിദികപത്രകലശേ

സഹാവിഷ്ണുക്രാന്തിമധുകരഗുളുചാർദ്രകശമീഃ

ശതാവർച്ചാ ശ്യാമാകമപി ശിവദികപത്രകലശേ. ൭ ഡ

സതതഗതിദികപത്രകലശേ -- വായുകോണിലേ കലശ
 ത്തിൽ, യവം=അതുതന്നെ, ഗ്രീഹി=നെല്ല്, സപർണ്ണം=അതുതന്നെ;
 രജതം=വെള്ളി; തിലം=എളുപ്പ്; കൃലദപിതയമുത്=പഴയുടെ രണ്ടു
 കരയിലേയും മണ്ണ്; ശക്ത്യുക്തം-ചാണകത്തോടു കൂടിട്ട് ഇവരേ
 നൃസിപ്പു. ശിവദികപത്രകലശേ-ഈശകോണിലേ ദലകലശ
 ത്തിൽ; സഹാ=പുവാങ്കരന്തൽ; വിഷ്ണുക്രാന്തി=അതുതന്നെ; മധുക
 രം=കയ്യോന്നി; ഗുളുചീ=അമുത്; ആർദ്രകം=ഇഞ്ചി; ശമീ=വ
 ഹ്നിയില; ശതാവർച്ചാ=ശതാവേല; ശ്യാമാകം=കവിട്ട (?) ഇവ
 റേ നൃസിപ്പു.

പ്രത്യക് ഫലം നൃസതു ഗദ്യമവക് കഷായം

പ്രാഗുത്തര ച ശതമുല്യതാകമാരീഃ

വ്യാഖ്യം വചം ബഹുസ്തം ച സഹം ച സിംഹീം

വല്മീകസപ്തകമുദഃ കലശേ/ഥ മദ്ധ്യേ.

൭ ഡ

പ്രത്യക് ഫലം-പിന്നെ പടിഞ്ഞാറു ഫലദ്രവ്യത്തേയും, അവാക് ശവ്യം-തെക്കു പഞ്ചഗവ്യത്തേയും, പ്രാക് കഷായം-കിഴക്കു കഷായത്തേയും, ഉത്തരേ-വടക്കു ശതമൂലി=കുഞ്ഞിരിക്കയും, അമൃതം-അമൃതം, കമാരി-കറാൽവാഴയും, വ്യാഘ്രീ-ചെറുവഴുതിനയും, വചാ-വയനവും, ബഹുസുതം-ശതാവേലിയും, സഹാം - പൂവാങ്കുരന്തിലയും, സിംഹീം - വലിയവഴുതിനയും ഇവരും നൃസിപ്പു. അഥ മദ്ധ്യേ കലശേ വല്മീകസപ്തകമുദഃ നൃസതു-ഇങ്ങനെ ഭലകലശം എട്ടും നിറച്ചാൽ നടുവിലേ ബ്രഹ്മ കലശത്തിൽ ഏഴുകൂട്ട പുറമുണ്ണുകളേയും നൃസിച്ച് വെള്ളം നിറപ്പു.

ഓം സോമായ വനസ്സ-

ത്വന്തർഗതഃയ നമോ മുദന്തമനുഃ

ഗന്ധോദേഘോർണ്ണം സ്വ്യാ-

ച് ഹുലോദേ ദ്വാദശാക്ഷരം ച ഹരൌ. ൭ ൪

ഹരൌ-വിഷ്ണുവിങ്കൽ, ഓം സോമായ വനസ്സത്വന്തർഗതഃയ നമഃ മുദന്തമനുഃ-ഈ ഭലകലശങ്ങളും ബ്രഹ്മരും നിറപ്പാൻ ഓം സോമായ വനസ്സത്വന്തർഗതഃയ നമഃ എന്ന മന്ത്രം ഭവിക്കും. ഗന്ധോദേ അഷ്ടാർണ്ണം ഹുലോദേ ദ്വാദശാക്ഷരം ച സ്വ്യാത - പുറത്തേ ഖണ്ഡബ്രഹ്മനിൽ അഷ്ടഗന്ധജലം നിറപ്പാൻ മൂലവും, പരികലശങ്ങളിൽ ഹുലാജലം നിറപ്പാൻ ദ്വാദശാക്ഷരവും മന്ത്രം ഭവിക്കും. ഇങ്ങനെ വിഷ്ണുവിങ്കലേ സപ്തദശദ്രവ്യന്യാസക്രമം.

കപാലോദഗവ്യഭസിതാനി ശിവേ മുദാഭോ-

ഗോമുത്രദുശ്ലഭധികം കശഗന്ധവാരി

മുസാജലം കപമിതവാജ്വലം പഞ്ചഗവ്യം

വ്യസ്യം സമസ്തമപി ഗന്ധജലം പ്രഭേശേ. ൭ ൫

ശിവേ-ശിവങ്കൽ, ഭിക്ഷം കോണം നടുവും ക്രമേണ ഖണ്ഡ ബ്രഹ്മകലശങ്ങളിൽ, കപാലോദഗവ്യഭസിതാനി-കഷായജലത്തേയും പഞ്ചഗവ്യത്തേയും ഭസ്മത്തേയും, മുദാഭോ-മുജ്ജലത്തേയും, ഗോമുത്രദുശ്ലഭധികം-ഗോമുത്രത്തേയും പാലിനേയും തയിരിനേയും; കശഗന്ധവാരി-കശജലത്തേയും അഷ്ടഗന്ധജലത്തേയും, ഇങ്ങനെ ഒമ്പതു ദ്രവ്യങ്ങളേ നൃസിപ്പു. പ്രഭേശേ-ശാസ്താവിങ്കൽ ഈവണ്ണം തന്നെ, മുസാജലം-മുജ്ജലത്തേയും, കപമിതവാരി-കഷായജലത്തേയും, അഥ പഞ്ചഗവ്യം വ്യസ്യം സമസ്തം അപി-പിന്നെ ഗോമുത്ര

ത്തേയും ചാണകവെള്ളത്തേയും പാലിനേയും തയിരിനേയും നെയ്യിനേയും ഇങ്ങനെ വേറെയുള്ള പഞ്ചഗവ്യങ്ങളേയും പിന്നെ കൂടിയ പഞ്ചഗവ്യത്തേയും, ഗന്ധജലം-നടുവിൽ അഷ്ടഗന്ധജലത്തേയും ഇങ്ങനെ ഒമ്പതു ദ്രവ്യങ്ങളേ നൃസിപ്പൂ.

വ്യസം ക്രമേണ മഹിഷദിഷി പഞ്ചഗവ്യം
മുതുകപാഥരത്നസലിലാന്യപി ഗന്ധതോയം
പാദ്യാർച്ചഗവ്യകപയാംസി ദധി ദപിപാസ്യേ
കപാഥാംബുമുതുകശജലാന്യപി ഗന്ധവാരി. ൭ ന

മഹിഷദിഷി ക്രമേണ-ദുഗ്ഗ്യികൽ ഖണ്ഡബ്രഹ്മനിൽ പ്രദക്ഷിണക്രമേണ, വ്യസ്സം പഞ്ചഗവ്യം-ഗോമൂത്രം ചാണകം പാല് തയിര് നെയ്യ് ഇത് അഞ്ചും മുതുകപാഥരത്നസലിലാനി-മണ്ണുകളും കഷായജലവും രത്നജലവും നൃസിച്ച്, ഗന്ധതോയം-നടുവിൽ അഷ്ടഗന്ധജലത്തേ നിറപ്പൂ. ഇങ്ങനെ ഒമ്പതു ദ്രവ്യങ്ങൾ. ദപിപാസ്യേ-ഗണപതിയിങ്കൽ, ഈവണ്ണം തന്നെ, പാദ്യാർച്ചഗവ്യകപയാംസി-പാദ്യദ്രവ്യത്തേയും അർച്ചദ്രവ്യത്തേയും പഞ്ചഗവ്യത്തേയും പാലിനേയും, ദധി-തൈരിനേയും, കപാഥാംബുമുതുകശജലാനി-കഷായജലത്തേയും മുജലത്തേയും കുശജലത്തേയും നൃസിച്ച്; ഗന്ധവാരി അപി-നടുവിൽ അഷ്ടഗന്ധജലത്തേയും നൃസിപ്പൂ.

കൌശോദഗവ്യകകഷായകദൈവ്വപ്രാജി-
മുദ്രതന്ത്രശുദ്ധജലഗന്ധജലം കുമാരേ
മുതുകപാഥകം ഹരിഹരേ പൃഥ്വീസ്ഥിതാനി
ഗവ്യാനി പഞ്ച ഫലവായ്വവിലെഷധാം ച. ൭ ൭

കുമാരേ-സുബ്രഹ്മണ്യകൽ അകത്തു തുടങ്ങി, കൌശോദഗവ്യകകഷായകദൈവ്വപ്രാജിമുദ്രതന്ത്രശുദ്ധജലഗന്ധജലം-കുശജലത്തേയും പഞ്ചഗവ്യത്തേയും കഷായജലത്തേയും കറകളുട്ട വെള്ളത്തേയും കുടുകിനേയും മണ്ണുകളേയും രത്നങ്ങളേയും ശുദ്ധജലത്തേയും അഷ്ടഗന്ധജലത്തേയും ഇങ്ങനെ ഒമ്പതുദ്രവ്യങ്ങളേ നൃസിപ്പൂ. ഹരിഹരേ-ശങ്കരനാരായണകൽ മദ്ധ്യഖണ്ഡനവകത്തിൽ നടുവിലും ദിക്കോണുകളിലും, മുതുകപാഥകം-മണ്ണും കഷായജലത്തെ, പൃഥ്വീസ്ഥിതാനി പഞ്ചഗവ്യാനി-ഗോമൂത്രം ചാണകം പാല് തൈര് നെയ്യ് ഇങ്ങനെ വേറെ(പഞ്ച)ഗവ്യങ്ങളേയും, ഫലവാരി-ഫലജല

ത്തേയും; അഖിലേഷയം ച-സർവ്വേഷയത്തേയും, ഇങ്ങനെ ഒരു
തിനെ അകത്തു നൃസിച്ച് പുറത്തു ദിക്കോണഖണ്ഡബ്രഹ്മാലയങ്ങളെ
ഉൾപ്പെടുത്തേയും നൃസിപ്പു. ഇങ്ങനെ പതിനേഴു ഭൂവുങ്ങൾ

സ്വസ്വദിക്സംസ്ഥിതബ്രഹ്മതദംഗൈരിഹ പൂരയേത്
മദനഭൂമി രദ്ഭൂവ്യാന്യപരേഷു സ്വമൂലതഃ. ൧൮

ഇഹ മദനഭൂമി ഇവിടെ ശിവങ്കൽ, സ്വസ്വദിക്സംസ്ഥി
തബ്രഹ്മതദംഗൈഃ ഭൂവ്യാണി പൂരയേത്-കിഴക്കു തൽപുരുഷനും
തെക്കു് അഘോരനും പടിഞ്ഞാറു സദ്യോജാതനും വടക്കു വാമദേ
വനും അഗ്നികോണിൽ പഞ്ചബ്രഹ്മാംഗത്തിന്റെ ഹൃദയവും നിമി
തിയിങ്കൽ ശിവയും വായുവിങ്കൽ കവചവും ഈശകോണിൽ
ശിവയും നടുവിൽ ഈശാനനും ഇങ്ങനെ അതതു ദിക്കുകളിൽ
പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന പഞ്ചബ്രഹ്മനേക്കൊണ്ടും തദംഗങ്ങളേക്കൊണ്ടും
ഭൂവുങ്ങളേ നൃസിപ്പു. അപരേഷു സ്വമൂലതഃ-മററുള്ള ദേവന്മാ
രിൽ തന്റെ തന്റെ മൂലംകൊണ്ടു് ഭൂവുങ്ങളേ നൃസിപ്പു.

അനന്തരം ഇവിടത്തേ സംബന്ധഭൂവുങ്ങളേ പറയുന്നു:--

സ്ഥാണൗ നാക്രക്ഷരീത്ഥദപിപശിഖരിനദീ-

വേദികാചതപരോത്ഥാ-

വിഷ്ണു ക്ഷേത്രാഖ്യാപ്യാശ്ചുതചരമസരി-

ജ്ഞാശ്ചുതാദ്യന്തിമാഃ സ്വഃ

സക്രോഡോത്ഥാഃ ക്കമാത്യാം സരിദഭയതഃ-

ക്ഷേത്രനാക്രക്ഷജാതാ

മൃത്യാഃ ശാർങ്ഗീശ ആശ്വേ കരിക്കിരിറുഷവ-

ല്മീകനദ്യുദ്ഭവാശ്വ.

൧൯

സ്ഥാണൗ-ശിവങ്കൽ, നാക-പുറമെണ്ണു്, ഉക്ഷം-കാളക്കൊമ്പ
ത്തേ മണ്ണു്, തീത്ഥം-തീത്ഥത്തിലേ മണ്ണു്, ദപിപം-ആനക്കൊമ്പ
ത്തേ മണ്ണു്, ശിഖരി-പർവതത്തിലേ മണ്ണു്, നദീ-പുഴയിലേ മണ്ണു്,
വേദികാ-അഗ്നിഹോത്രവേദിയിലേ മണ്ണു്, ചതപരം-നാലുവഴി കൂട്ട
ന്നേടത്തേമണ്ണു്. മൃത്യാഃ-ഈ മണ്ണുകൾ വിഷ്ണു ക്ഷേത്രാഖ്യാ
പ്യാഃ-ഗണപതിയിങ്കൽ ഈ പറഞ്ഞതിൽ വാളഭൂമിയിലേ മണ്ണും
എലി തുരന്ന മണ്ണും കൂടെ വേണം. ചുതചരമസരിജ്ഞാ-നാലുവഴി
യിലേ മണ്ണും പുഴയിലേ മണ്ണും വേണ്ടാ; അപ്പോൾ ഗണപതിയുടെ
മണ്ണുകൾ. ക്കമാത്യാം ചുതാദ്യന്തിമാഃ സക്രോഡോത്ഥാഃ-ദുർഗയി

ഒരു ശിവന്റെ മണ്ണുകളിൽ പുറമണ്ണും നാലുവഴിയിലേ മണ്ണും വേണ്ടാ. പന്നി തുരന്നിടത്തേ മണ്ണുകൂടി കൂട്ടിക്കൊള്ളണം. ശാർങ്ഗീശേ സരിദഭയതടം-(ശങ്കരനാരായണങ്കൽ) ആററിന്റെ രണ്ടുകരയിലേ മണ്ണ്, ക്ഷേത്രം-കണ്ടരതിലേ മണ്ണ്, നാക-പുറമണ്ണ്, ഉഷ്ണജാതം-കാളക്കൊമ്പേലേ മണ്ണ്, [ആയു-ശാസ്താവിങ്കൽ, കുരി-ആനക്കൊമ്പത്തേ മണ്ണ്] കുരി-പന്നി തുരന്ന മണ്ണ്, വൃഷം-കാളക്കൊമ്പേലേ മണ്ണ്, വല്മീകം-പുറമണ്ണ്, നല്ല തടവം-പുഴയിലേ മണ്ണ്, ഇങ്ങനെ അഞ്ച്.

ക്ഷീരിദപിജദ്രുമശമീഖദിരം കുമായ്യാം

കപാലാംഗകം ഹരിഹരേ വദിരോനിതം തത്

വിഷ്ണു പയോദ്രുമകപിത്ഥമധുകബിലപം

ശേഷപ്രസിദ്ധിരപരി സ്പന്ധനാഭിധാനേ. ൮൦

കുമായ്യാം ക്ഷീരിദപിജദ്രുമശമീഖദിരം കപാലാംഗകം-ദർശനം യിങ്കൽ നാലാമരത്തൊലിയും പ്ലാശിത്തൊലിയും വഹ്നിത്തൊലിയും കരിങ്ങാലിത്തൊലിയും കൂടിയത് കഷായദ്രവ്യം. ഹരിഹരേ വദിരോനിതം തത്-ശങ്കരനാരായണങ്കൽ കരിങ്ങാലി കൂടാതെ ഈ പരത്തത് കഷായദ്രവ്യം. വിഷ്ണു പയോദ്രുമകപിത്ഥമധുകബിലപം-ഗണപതിയിങ്കൽ നാലാമരത്തൊലിയും പ്ലാശിത്തൊലിയും ഇലിപ്പത്തൊലിയും കൂവളത്തൊലിയും കൂടിയത് കഷായദ്രവ്യം. ഉപരിസ്പന്ധനാഭിധാനേ ശേഷപ്രസിദ്ധി-മുകളിൽ എട്ടാം പടലത്തിൽ കലശദ്രവ്യങ്ങൾ പറയുന്നേടത്തു് ശേഷം ഇവിടെ വേണ്ടുന്നതിനേ പറയും.

സർവ്വേഷധാനി തിലമാഷയവപ്രിയംഗു-

ഗോധുമശാലൃണസമാഹായകാന്യഥ സ്യഃ

നീവാർഗാർമ്മുകഗവേമുകജത്തിലാഖ്യ-

ശ്യാമാകവേണഫലവാസ്തുകസംയുതാനി. ൮൧

ശങ്കരനാരായണങ്കൽ, തിലം-എള്ള, മാഷം-ഉഴുന്ന്, യവം-അരിതന്നെ, പ്രിയംഗു-തിന, ഗോധുമം-കോതമ്പ്, ശാലി-നെല്ല്, അണുസമാഹായം-പഞ്ഞിപ്പല്ല് ഈ ഏഴു ഗ്രാമ്യങ്ങളും, നീവാർഗം-വരിനെല്ല്, ഗാമുകം-കാട്ടുപയറ്റ്, ഗവേമുകം-ചലന്തി, ജത്തിലം-കാട്ടെള്ള, ശ്യാമാകം-തവിട്ടപ്പയർ, വേണഫലം-മുളനെല്ല്, വാസ്തുകം-വാസ്തുചീര അരി ഇവ ഏഴും ആരണ്യങ്ങൾ. സർവ്വേഷധാനി സ്യ-ഈ പതിന്നാലും കൂടിയത് സർവ്വേഷധാങ്ങൾ.

മൂലാഷ്ടോർദ്ധ്വപശതാജ്ഞാതൃദാരസ-
 ന്വാതം സമർപ്യാത്ഥഭൂ-
 ഖണ്ഡസ്ഥേഷു ഹിരണ്യവർണമനമ-
 ന്വേഷു സ്വമൂലം ഹരൈ
 സർവ്വത്ര സ്വകമൂലമേവ പരിജ-
 പ്യാന്വേഷു വസൈരസ്മിന്നവൈ-
 രാജ്യാഭ്യേത്യധിവാസ്യ തത്സ്ഥപനതഃ
 പൂർവ്വേഹ്നി രക്ഷേഭഃ ഘടാൻ.

വൃ

പിന്നെ കലശങ്ങളുടെ വടക്കു കീറിത്തീയിട്ടുമെഴുകിത്ത
 ലോടി പരിസ്കരാച്ചു വ്ളാകി ആജ്യസംസ്കാരം തുടങ്ങി സ്രുക്സ
 മ്മാർജ്ജനാന്തം ചെയ്ത് വ്ളാകിയാരാധിച്ചു ഗണപതിയ്ക്കും നിവേ
 ദിച്ചു ഹോമത്തുകൽ പീഠപൂജാദിനിവേദ്യത്തോളം ചെയ്തു ചാഞ്ച
 മത ഇട്ടു പ്രണവപ്രാഘൃതി ഹോമിച്ചാൽ, മൂലാഷ്ടോർദ്ധ്വപശതാജ്ഞാ
 തൃദിതസന്യാതം-തന്റെ തന്റെ മൂലംകൊണ്ടു തുററിയെട്ടുരു
 ആജ്ഞാഹൃതിചെയ്ത് പ്രാഘൃതിപ്രണവാദിചെയ്തു പ്രസന്നപൂജയും
 വ്ളാകിയാരാധിക്കയും ചെയ്ത് സന്യാതത്തിൽ ഉദപസിച്ച് ഹോമം
 മുടിച്ച് സന്യാതത്തേ, ആത്മഭൂഖണ്ഡസ്ഥേഷു സമർപ്യ-ബ്രഹ്മ
 കലശങ്ങളിൽ ദ്രവ്യന്ത്യാസക്രമേണ സമർപ്പിച്ചു; ഹരൈ ഹിരണ്യ
 വണ്ണമനഃ-വിഷ്ണുവിങ്കൽ 'ഹിരണ്യവർണ്ണാം ഹരിണീം' ഇത്യാദി
 തൊട്ടുജപിപ്പു. അന്വേഷു സ്വമൂലം-മറുളള കലശങ്ങളിൽ
 അഷ്ടാക്ഷരത്തേയും തൊട്ടുജപിപ്പു. അന്വേഷു സർവ്വത്ര സ്വകമൂലം
 ഏവ പരിജപ്യ-മറുളളദേവന്മാരിൽ എല്ലാക്കലശങ്ങളിലും
 സന്യാതം സമർപ്പിച്ചു മൂലം തന്നെ തൊട്ടു ജപിപ്പു. നവൈഃ
 വസൈഃ ആക്ഷാദ്യ-പിന്നെ കോടിവസ്രുങ്ങളേക്കൊണ്ടു കലശ
 ങ്ങളേ ഒക്കെയും മുടി, ഇതി അധിവാസ്യ-ഇപ്രകാരം കലശങ്ങളേ
 അധിവസിച്ച്; തത്സ്ഥപനതഃ പൂർവ്വേ അഹ്നി ഘടാൻ രക്ഷേത്-
 ഇക്കലശങ്ങളേ ആടുന്ന ധ്യാനാധിവാസദിവസത്തിന്റെ തലേ
 ദിവസം ഘടങ്ങളേ അധിവസിച്ച് രക്ഷിപ്പു.

ഇതി തന്ത്രസമുച്ചയേ തൃതീയഃ
 പടലോ മംഗലബാജരോപണാവ്യുഃ
 ജലവാസനവാസ്തുയാഗബിംബാ-
 പ്ലവകംഭാച്ചനചർച്ചിതഃ പ്രണിതഃ.

വൃ

ഇതി തന്ത്രസമുച്ചയേ-ഇപ്രകാരം തന്ത്രസമുച്ചയമാകുന്ന ഗ്രന്ഥത്തുകൾ മംഗലബീജരോപണാഡ്യഃ-മുഖ ഇടുന്നതിന്റെ ക്രിയകളോടുകൂടിട്ട്, ജലവാസനവാസ്തയാഗബിംബാപ്തവകുമാർച്ചന ചർച്ചിതഃ-ജലാധിവാസക്രിയകളേക്കൊണ്ടും പ്രാസാദശുദ്ധിതടങ്ങി വാസ്തവപ്രവസാനമുള്ള ക്രിയകളേക്കൊണ്ടും ബിംബശുദ്ധികലശ പൂജയുടെ പ്രകാരങ്ങളേക്കൊണ്ടും ശോഭിച്ചിരിക്കുന്ന, തുതീയഃ പടലഃ-മൂന്നാമത്തെ പടലം, പ്രണീതഃ-പറയപ്പെട്ടു.

ഇതി തന്ത്രസമുച്ചയഭാഷാരത്നം
തുതീയഃ പടലഃ സമാപ്തഃ.

ചതുർത്ഥപടലം

അനന്തരം നാലാമത്തെ പടലംകൊണ്ടു മണ്ഡപസംസ്കാരാഭിധ്വാനം ധി വാസത്തോളം പറയുന്നു:-

അധിവാസനമണ്ഡപം തദർഹേ-

സ്തോമ സംഗൃഹ്യ ഗുരുർവിശോധയേത

രചിരൈഃ പരിഭൂഷിതം വിതാന-

പ്രമുഖൈർമുഷ്ടസുലിപ്തഭൂമിഭാഗം.

൧

തദർഹേ അഹ്നി-ധ്വാനാധിവാസദിവസത്തുകൾ നേരത്തേ, ഗുരു-ആചാര്യൻ, രചിരൈഃ വിതാനപ്രമുഖൈഃ പരിഭൂഷിതഃ-മനോഹരങ്ങളായിരിക്കുന്ന വിതാനാദികളേക്കൊണ്ടും മാലകളേക്കൊണ്ടും അലങ്കരിക്കട്ടെ. തിരിക്കുന്നതായും, മുഷ്ടസുലിപ്തഭൂമിഭാഗം-തറയേ തളിച്ചു മെഴുകിയിരിക്കുന്ന ഭൂസ്ഥാനത്തോടുകൂടി ഇരിക്കുന്ന, അധിവാസനമണ്ഡപം-പൂർവ്വപാരമായ പ്രാസാദത്തുകൾ പ്രത്യങ്മുഖമായും പ്രത്യഗ്പാരപ്രാസാദത്തുകൾ പൂർവ്വപാരമായും ഭിന്നയോനി ആകുംവണ്ണം ഉണ്ടാക്കിയിരിക്കുന്ന അധിവാസമണ്ഡപത്തേ, സംഗൃഹ്യ വിശോധയേത-പരിഗ്രഹിച്ചിട്ട് ശുദ്ധികളേ ചെയ്യൂ.

സ്തോതാ ശുദ്ധനവീനവസ്ത്രപരിധാ-

യാചമ്യ തന്മണ്ഡപം

സ്വാശ്രേക്ഷാഭിനിരസ്യഭൂതനിവഹം

പ്രാവിശ്യ പശ്യേത്യ ച

നൈതൃത്യാമുപവിശ്യ ശോധിതസമി-
 ജ്ഞാത്മാഥ വിഷ്ണുശപരം
 സംപൂജ്യാഭിഹിതക്രമാത് ത്രിഗുണസു-
 ത്രാഭീനി സംസാദയേത്.

൨

സ്നാതപാ ശുദ്ധനവീനവസ്ത്രപരിധായീ ആചമ്യ-ആചാർയ്വൻ കൂജിച്ചു കോടിവസുവുമുടുത്ത് ആചമിച്ചു, സ്വാശ്രയശാലിനിരസ്ത ഭൂതനിവഹം തന്മണ്ഡപം പ്രാവിശ്യ പശ്യേത്യ ച-അസൃദ്യഭിഹിതം ഞ് ഭൂതസമുഹാരോ പുറത്ത് ആക്കിയാൽ തളിച്ചു ദർശനമായി പ്രതിഗ്രഹിച്ചാൽ അകത്തു പ്രദക്ഷിണമായി ലക്ഷണങ്ങൾ നോക്കിവന്ന്, നൈതൃത്യാമുപവിശ്യ ശോധിതസമി-ജ്ഞാത്മാ-നിത്യ തികോണിൽ വന്നിരുന്ന് ദേഹശുദ്ധിശംഖപുരണാത്മാരാധന കളെ ചെയ്ത്, അഥ വിഷ്ണുശപരം സംപൂജ്യ-പിന്നെ മുമ്പിൽ സ്വസ്തികത്തിൽ ഗണപതിയേ പൂജിച്ചു, അഭിഹിതക്രമാത് ത്രിഗുണസുത്രാഭീനി സംസാദയേത്-പ്രാസാദശുദ്ധിധിജ്ഞാൽ പറഞ്ഞപോലെ മുന്നതു ദർശനം മുഷ്ട്യാഭിഗന്ധപുഷ്പാക്ഷതാഗന്ധം കൈയും ചാതിച്ചു പൂജിച്ചു തൊട്ടുജപിപ്പൂ.

വിപ്രാനുജ്ഞാപ്യ നിരേത്യ മുഖ്യ-
 ദ്വാരാസൂതഃ പ്രോക്ഷ്യ ച മണ്ഡപം തത്
 ഈശാദി നീഃപ്രോപരിതന്തുഭർഭ-
 സ്രഗ്ദ്വാരം യഥോക്തം പരിവേഷ്യയേച്ച.

൩

വിപ്രൻ അനുജ്ഞാപ്യ-പിന്നെ ബ്രാഹ്മണരേ ദാനംചെയ്ത് അനുജ്ഞാപിച്ചിട്ട്, മുഖ്യദ്വാരാ നിരേത്യ-മണ്ഡപത്തിന്റെ പ്രധാനദ്വാരത്തിലൂടെ പുറത്തുവന്ന്, അസൂതഃ തന്മണ്ഡപം പ്രോക്ഷ്യ-പ്രണവം ജപിച്ചു ഫലാന്തപ്രണവംകൊണ്ട് ആ മണ്ഡപത്തേത്തളിച്ചു, ഈശാദി നീഃപ്രോപരി-മണ്ഡലത്തിന്റെ ഇരുകോടിയിൽ വാവടയുടെ മുകളിൽ, തന്തുഭർഭസ്രഗ്ദ്വാരം യഥോക്തം പരിവേഷ്യയേത്-എലുകൊണ്ടും ദർഭമാലകൊണ്ടും മുമ്പിൽ പറഞ്ഞപോലെ ഈശകോൺ അവസാനമായി ചുറ്റും.

സർവ്വത്രാപ്യഥ തോരണാംശ്ചരസൃഷ്ട
 പ്രാശാദിദിക്ഷു ക്രമാത്
 കേതുശ്ചാഷ്ടസു ദർഭചല്ലാപടി-
 സംഭ്രഷിതാൻ സ്ഥാപയേത്

ദൈവ ദൈവ ലാൽഗുപ്തവാ ഹരീശമഹിഷാ-

യോസ്മോരണാഭ്യന്തരേ

വിന്യസ്യേദക്ഷവാഹനേ നവസു ദി-

ക്ഷുർദ്ധപാവസാനം പുനഃ.

൪

അഥ സർവത്ര ചതസ്യഷു ദിക്ഷു തോരണാൻ-പിന്നെ എല്ലാദേവന്മാരിലും നാലുദിക്കുകളിലും നാലാമരങ്ങളേക്കൊണ്ട് ഉണ്ടാക്കിയ തോരണങ്ങളേയും, പ്രാഗാദി അഷ്ടദിക്ഷു കേരളൻ ച- കിഴക്കു തുടങ്ങി ക്രമേണ എട്ടു ദിക്കുകളിലും മുളയുടെ തലകളാ കുന്ന ധ്വജങ്ങളേയും, ദർഭപല്ലവപടീസംഭ്രഷിതാൻ സ്ഥാപയേത്- ദർഭകളേക്കൊണ്ടും തളിരുകളേക്കൊണ്ടും അലങ്കരിച്ചു പ്രതിഷ്ഠിച്ചു. ഹരീശമഹിഷായോഃ ദ്വാരി തോരണാഭ്യന്തരേ-ശങ്കരനാരായണങ്കലും ഭഗ്ഗ്യികലും നാലുദിശകളിലും തോരണങ്ങളുടെ അകത്തു്, ദൈവ ദൈവ വാരം-ഇരണ്ടു ധ്വജങ്ങളേ നാട്ടുകിലും ആം. വൃഷ വാഹനേ നവസു ദിക്ഷു ഉഷർദ്ധപാവസാനം-ശിവങ്കൽ വെമ്പതു ദിക്കുകളിൽ ഉഷർദ്ധപദാഗം സങ്കല്പിച്ചു് ഒന്നുകൂടെ കൂട്ടി വെമ്പതു ധ്വജങ്ങളേ നാട്ടണം.

പ്ലാക്ഷൈരഭംബരരൗഹിണാശ്ചലദലോ-

ത്ഥശ്ചേശ്വരേ തോരണാഃ

സായേ തേ ഗുഹവിഷ്ണുയോർമുടഭവാ-

ന്ത്യാസ്മേ ഹരീശാച്യതേ

പ്രോക്താഃ പ്ലാക്ഷചതുർത്ഥപൈപ്പലപുരോ-

ഗാസ്മേ/പി മദ്ധ്യസ്ഥയ-

ഗപ്രത്യാസാനമഹിഷദിക്ഷി സ്മരവിലേ-

/പീഷ്ടാ ധ്വജാ വൈണവാഃ.

൫

സായേ ഈശ്വരേ-ശാസ്താവികലും ശിവങ്കലും, പ്ലാക്ഷൈരഭംബരരൗഹിണാഃ ചലദലോത്ഥഃ ച തോരണാഃ-കിഴക്കു് ഇത്തിയും തെക്കു അത്തിയും പടിഞ്ഞാറു പേരായും വടക്കു് അരയാലും ഇങ്ങനെ തോരണവൃക്ഷങ്ങളുടെ ക്രമം ഭവിക്കും. ഗുഹ വിഷ്ണുനയോഃ-സുബ്രഹ്മണ്യങ്കലും ഗണപതിയിങ്കലും, അന്ത്യാ വടഭവാ-പേരാൽ ഒട്ടക്കും. അപ്പോൾ ഇത്തി, അത്തി, അരയാൽ, പേരാൽ ഇങ്ങനെ ക്രമം. ഹരീശാച്യതേ-ശങ്കരനാരായണങ്കലും വിഷ്ണുവിങ്കലും (പ്ലക്ഷ...ഗാഃ)ഇത്തി ഒട്ടക്കും; അരയാലാദിക്കുവരും

അപ്പോൾ അരയാൽ അത്തി പേരാൽ ഇത്തി; അരയാൽ പേരാൽ അത്തി ഇത്തി ഇങ്ങനെ വരും; മഹിഷഭിഷി-ഭൃഗ്വതികൾ; മദ്ധ്യസ്ഥയുഗപ്രത്യാസാത് തേ അപി-നടുവിചിത്തേ രണ്ടും മാറിയിട്ട് ഈ വിഷ്ണുവിങ്കൽ പാറത്തതുതന്നെ. അപ്പോൾ ഇങ്ങനെ ഏല്പായിടത്തേയും തോരണവൃക്ഷങ്ങൾ. അഖിലേ/അപി പാജാഃ വൈണവാഃ ഇഷ്ടാഃ-ഏല്പാടരും പാജങ്ങൾ മുളകളുടെ അഗ്രം ഇലകളോടും കൂടിയിരിക്കുന്നത്.

ദപാരാം പാർശ്വയുഗേ കൃതാസ്രവനനാ-

ദിക്ഷിപ തദർഭാക്ഷതാ-

ദീഷ്ടാബ്ജാസനകേ വാടേ/സ്രവിഹിതോ-

ക്ഷാദീൻ ക്രമാരണാണാൻ

യോഗേ യോഗഗ്ഗാബ്ജിശ്വരഭിരപി ദേ-

വസ്യേതി ശുലൈഃ സുയോ-

ജ്യോത്തിഷേത്യധിദൈവനാമഭിരപി

ന്യസ്യജ്ജിഹ്വേ മന്ത്രവിത്.

ന

മന്ത്രവിദ് ഗുരു-മന്ത്രജ്ഞനായിരിക്കുന്ന ആചാര്യൻ, ദപാരാം പാർശ്വയുഗേ-കിഴക്കു തുടങ്ങിയുള്ള വാതിലുകളുടെ രണ്ടു പുറത്തും, ദപാരത്തിന്റെ വലത്തുഭാഗം മുറുപ്പായിട്ട്; കൃതാസ്രവനനാ-ദിഅസ്രം കൊണ്ടു കുഴിച്ചു മണ്ണുകളുണ്ടു ചാണകവെള്ളം തളിച്ചു മെഴുകി, ക്ഷിപ്തദർഭാക്ഷതാദി-കുറുമ്പുലുമിട്ട് ഗന്ധപുഷ്പാക്ഷതത്തേ വച്ച്; ഇഷ്ടാബ്ജാസനകേ-പത്മമായ നമഃ എന്നു പീഠവും പൂജിച്ചിരിക്കുന്ന അവിടെ അക്കഴിയിൽ; അസ്രവിഹിതോക്ഷാദീൻ തോരണാൻ - അസ്രംകൊണ്ടു തളിച്ച ശോഷണാദിത്രയവും തത്തന്മന്ത്രപ്രാണായാമവും ചെയ്തിരിക്കുന്ന തോരണങ്ങളേ, ശിവേ യോഗേയോഗഗ്ഗാബ്ജം അംബ്രിയുഗ്ഭിഃസംയോജ്യ-ശിവങ്കൽ “യോഗേയോഗേ തവസ്തരം” എന്ന ഗുണകൊണ്ടു കാലുകൾ രണ്ടും പട്ടിയോടു കൂട്ടുമാറു തൊട്ടു ജപിച്ചു, ദേവസ്യ ഇതി ശുലൈഃ സുയോജ്യ-‘ദേവസ്യ തപാ സവിതഃ’ എന്നതുകൊണ്ടു ശുലങ്ങളോടു പട്ടിയേയും കൂട്ടി, ഉത്തിഷ്ഠേത്യധിദൈവനാമഭിഃ അപി ന്യസ്യത്-‘ഉത്തിഷ്ഠ ബ്രഹ്മണസ്സതേ’ എന്നും തത്തദധിദൈവനാമന്ത്രവും ചൊല്ലി കുഴിയിൽ സ്ഥാപിച്ചു.

ഐശ്വര്യേഷ്ടഭേദാഗ്രന്തൈർമുരരിപൈഃ
 സ്ത്രോതാപുഥിവിദ്യാ യതൈ-
 ഭ്യോദാഭൈർമഹിഷാരിശാസ്ത്രഗണപേ-
 ഷപീശാച്യുതേ താരതഃ
 പ്രാഗ്ദപാർദക്ഷിണപാർശ്വപുവ്വിഹിത-
 സ്ഥാനേഷു സംസ്ഥാപയേത്
 കേതുശ്ച ക്രമവിദ്ദ്വയേഷു യജതാ-
 മാവാഹ്യ തദ്ദേവതാഃ.

൭

ഇഷ്ടഭവേ തൈഃ ഏവ-സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ അധിഭേവതാമന്ത്ര
 ങ്ങൾ കൊണ്ടു തന്നെയും, മുരരിപൈഃ സ്ത്രോതാപുഥിവിദ്യാ യതൈഃ
 തൈഃ-വാക്യവിധിയിൽ 'സ്ത്രോതാപുഥിവി ഭവ' എന്ന ഗ്രന്ഥം അധിഭേ
 വതാമന്ത്രങ്ങളും, ക്രമിയം, മഹിഷാരിശാസ്ത്രഗണപേഷു വേദാ
 ഭ്യഃ-ഭഗ്വതികളും ശാസ്താവികളും ഗണപതിയികളും കിഴക്കു്
 'അഗ്നിമീളേ' എന്നും തെക്കു് 'ഇഷ്ട തപാ' എന്നും പടിഞ്ഞാറു്
 'അഗ്ന ആയാഹി' എന്നും വടക്കു് 'ശന്നോ ദേവീ' എന്നും ഈ വേ
 ദാദി നാലുകൊണ്ടും, ഈശാച്യുതേ താരതഃ-ശങ്കരനാരായണങ്കൽ
 പ്രണവംകൊണ്ടും തോരണങ്ങളേ നാലു ദപാരത്തുകൾ സ്ഥാപി
 ച്ചു പുജിച്ചാൽ, പ്രാഗ്ദപാർദക്ഷിണപാർശ്വപുവ്വിഹിതസ്ഥാ
 നേഷു കേതുൻ ച (സംസ്ഥാപയേത്) - കിഴക്കേ ദപാരത്തുകൽ
 തെക്കും, തെക്കേദപാരത്തുകൽ പടിഞ്ഞാറും, പടിഞ്ഞാറേദപാരത്തു
 കൽ വടക്കും, വടക്കേ ദപാരത്തുകൽ കിഴക്കും ഇങ്ങനെ വലത്തുഭാഗ
 ത്തായിട്ടു് ധ്വജങ്ങളേയും അതതു മന്ത്രംകൊണ്ടു സ്ഥാപിപ്പൂ. ക്രമ
 വിദ്ദ്വയേഷു തദ്ദേവതാഃ ആവാഹ്യ യജതാം-ക്രമത്തേ അറിഞ്ഞി
 രിക്കുന്ന ഗുരു തോരണങ്ങളിലും ധ്വജങ്ങളിലും അതതു ദേവതാമന്ത്ര
 ങ്ങൾ കൊണ്ടു് ആവാഹിച്ചു് വ്യാപകവും പ്രണവംഗവും
 ന്യസിച്ചു പുജിച്ചു് അർഘ്യപുഷ്പാഞ്ജലിയും ചെയ്തവു.

അധിഭേ താമന്ത്രങ്ങളേപ്പറയുന്നു:-

സശോഭനഃ ശാർങ്ഗധരേ സുഭദ്രഃ
 സുകർമ്മനാഥാ ച തഥാ സുഹോത്രഃ
 ശിവേ പ്രഃമാദായശാന്തസംജ്ഞാ-
 മഹാശ്വ ചതപാര ഇതി പ്രദിഷ്ഠാഃ.

൮

ശാർദ്ദൂഗധരേ-വിഷ്ണുവിങ്കൽ, സുശോഭനായ നമഃ സുഭദ്രായ നമഃ സുകർമ്മണേ നമഃ സുഹൃദാത്രായ നമഃ ഈ നാലും തോരണഭേദവതകൾ. ശിവേ-ശിവങ്കൽ പ്രമോദായ നമഃ അഭയായ നമഃ ശാന്തായ നമഃ മഹതേ നമഃ ഇങ്ങനെ നാലും.

സുമാഗലഃ സ്ഥാണഹരൌ സുഹോത്ര-
 സ്മൈവ കല്യാണകഭുകൌ ച
 യജ്ഞശനാമാ മഹിഷാഭിമാരൌ
 പ്രഭാകരൌ മാഗലസുഭൃദൌ ച.

സ്ഥാനാധിപൻ-ശങ്കരനാരായണൻ, സുമംഗലായ നമഃ
സുഹൃത്തായ നമഃ കല്യാണായ നമഃ ഭദ്രകായ നമഃ ഇങ്ങനെ
നാല്. മഹിഷാർജ്യം-മൃഗയുക്ത, യജ്ഞശാലായ നമഃ പ്രഭാ
തായ നമഃ മംഗലായ നമഃ സുപ്രഭാതായ നമഃ ഇങ്ങനെ നാല്.

അന്നാമതുരേ സ്തുവരഃദാ യശോഭോ
 ദൈവ പുഷ്ടിദശ്രീപ്രദസംജ്ഞിതേ ച
 വിഷ്ണേ സുപുണ്ണാഹപയപുണ്ണഭദ്രേ
 പ്രശാന്തനാമാ വിജയാഭിധത്വേ.

ഷാബ്ദാതുരേ-സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ, വരദായ നമഃ യശോദായ
 നമഃ പുഷ്പിദായ നമഃ ശ്രീപ്രദായ നമഃ ഇങ്ങനെ നാലും ഭവിക്കും.
 വിഷ്ണു-ഗണപതിയിങ്കൽ സുപുഷ്പായ നമഃ പുഷ്പഭദ്രായ നമഃ
 പ്രശാന്തായ നമഃ വിജയായ നമഃ ഇങ്ങനെ നാലും.

ആയുഃ ശാസ്ത്രം ഗുഹാസനഃ
 സേനാനീശ്വ പ്രഭാപരൈഃ
 ഇതി സപ്തസു സംപ്രോക്താഃ
 ക്രമാന്തേതാരണദേവതാഃ.

പ്രഭാപതെര-ശാസ്താവിങ്കൽ, ആയുധ നമഃ ശാസ്ത്ര നമഃ
 ഗുഹാസന്നായ നമഃ സേനാനൈ നമഃ ഇങ്ങനെ നാലും, സപ്തസു
 ക്രമാത തോരണദേവതാഃ സംപ്രോക്താഃ-ഇപ്രകാരം വിഷ്ണുപാദി
 കളായ ഏഴുദേവന്മാരിലും ക്രമേണ തോരണദേവതകൾ വച
 ണപ്പെട്ടു.

കുമാഭകുമാഭാക്ഷസംജ്ഞത

ലക്ഷ്മീശേ പുണ്യരാകമാമനകൈ

അഥ ശങ്കുകർണ്ണസർവ്വം-

ദി കനേത്ര സുമുഖസുപ്രതിഷ്ഠിതകൈ. ൧൨

ലക്ഷ്മീശേ-വിഷ്ണുവിങ്കൽ, കുമുദായ നമഃ കുമുദാക്ഷായ നമഃ
പുണ്യരീകായ നമഃ വാമനായ നമഃ ശങ്കുകർണ്ണായ നമഃ സർവ്വേ
ത്രായ നമഃ സുമുഖായ നമഃ സുപ്രതിഷ്ഠിതായ നമഃ ഇങ്ങനെ
ഏട്ടു ധ്വജഭേദപതകരം.

ഭൃംഗീശകാർത്തികേയത

വൃഷണന്ദീശൈ ശിവേ മഹാകാളഃ

കുംഭോദരോ മഹോദര-

നാമാഥോ വീരഭദ്രകോ ബ്രഹ്മ. ൧൩

ശിവേ-ശിവങ്കൽ, ഭൃംഗീശായ നമഃ കാർത്തികേയായ നമഃ
വൃഷായ നമഃ നന്ദീശായ നമഃ മഹാകാളായ നമഃ കുംഭോദരായ
നമഃ മഹോദരായ നമഃ വീരഭദ്രായ നമഃ ബ്രഹ്മണേ നമഃ ഇങ്ങനെ
ഒൻപതു ധ്വജഭേദപതകരം. ഒട്ടകത്തേതും ഈശകോണിൽതന്നെ.

ശിവശാർങ്ഗിണി ഗിരിശോഭാ-

വിധാസ്യമാനാഃ സ്വരഷ്ടനന്ത്യാദ്യാഃ

ഭൃംഗീശാദ്യാ നാമാ-

കുമുദാത്മാദ്യൈസ്തഥാഷ്ടഭിഃ സഹിതാഃ. ൧൪

ശിവശാർങ്ഗിണി-ശങ്കരനാരായണങ്കൽ, ഗിരിശോഭാവവി
ധാസ്യമാനാഃ നന്ത്യാദ്യാഃ അഷ്ടഃ സ്വഃ-ശിവന്റെ ഉത്സവത്തുകൽ
പറവാൻ ഭാവിച്ചിരിക്കുന്ന നന്ദിനേ നമഃ ഇത്യാദി കപാലിനേ നമഃ
ഇത്യന്തമുള്ള ഏട്ടും ഇവിടെ ധ്വജഭേദപതകളായി ഭവിക്കും. ഭൃംഗീ
ശാദ്യാഃ നവ വാ-ഇവിടെ പറഞ്ഞ ഭൃംഗീശാദി ഒമ്പതായിട്ടുമാം.
കുമുദാത്മാദ്യൈഃ അഷ്ടഭിഃ സഹിതാഃ വാ-നന്ദിനേ കുമുദാത്മനേ
നമഃ മഹാകാളായ കുമുദാക്ഷാത്മനേ നമഃ ഭൂതനാഥായ പുണ്യരീ
കാത്മനേ നമഃ മഹീധരായ വാമനാത്മനേ നമഃ പർവതേശായ
ശങ്കുകർണ്ണാത്മനേ നമഃ ഗുഹേശായ സർവ്വേത്രാത്മനേ നമഃ കാല
പാശായ സുമുഖാത്മനേ നമഃ കപാലിനേ സുപ്രതിഷ്ഠിതാത്മനേ
നമഃ ഇങ്ങനെ എട്ടായിട്ടുമാം. ഭൃംഗീശായ കുമുദാത്മനേ നമഃ
ഇത്യാദി ഏട്ടും കഴിഞ്ഞാൽ ഒട്ടകത്തേതും ബ്രഹ്മണേ നമഃ എന്നു
തന്നെ മതി.

കാളീ കരാളീ വിരജാ മന്ദരാ വിന്ധ്യവാസിനീ
സുപ്രഭാ സിംഹവക്ത്രാന്താ ഭഗ്യായാം ദൈത്യമർദ്ദിനീ. ൧൫

ഭഗ്യായാം-ഭഗ്യികൾ, കാളൈച്ച നമഃ കരാളൈച്ച നമഃ
വിരജായൈ നമഃ മന്ദരായൈ നമഃ വിന്ധ്യവാസിനൈ നമഃ
സുപ്രഭായൈ നമഃ സിംഹവക്ത്രായൈ നമഃ ദൈത്യമർദ്ദിനൈ
നമഃ ഇതു എട്ടാം ധ്വജദേവതകൾ.

ഗോപ്താ ച പിംഗലാക്ഷശ്ച

വീരസേനശ്ച ശാഭവം

ത്രിനേത്ര ശുലിനേ ദക്ഷ-

ഭീമരൂപൗ ച ശാസ്തരി.

൧൩

ശാസ്തരി-ശാസ്താവികൾ, ഗോപ്തേനമഃ പിംഗലാക്ഷായ
നമഃ വീരസേനായ നമഃ ശാഭവായ നമഃ ത്രിനേത്രായ നമഃ ശുലി
നേ നമഃ ദക്ഷായ നമഃ ഭീമരൂപായ നമഃ ഇത് എട്ടാം ധ്വജദേവ
തകൾ.

സ്തന്ദനീന്ദ്രമുഖയോഽഹ്വരാദ്രാദിഗധീശ്വരാഃ

ഇതി സപ്തസ സംപ്രോക്താഃ ക്രമേണ ധ്വജദേവതാഃ. ൧൪

സ്തന്ദനീന്ദ്രമുഖയോഃ-സുബ്രഹ്മണ്യങ്കലും, ഹവ്രാദ്രാദിഗധീ
ശ്വരാഃ-ഇന്ദ്രൻ തുടങ്ങി ഇതശാനാന്തമുള്ള ദീർഘപാലന്മാരുതന്നെ,
ഇന്ദ്രായ നമഃ അഗ്നയേ നമഃ ഇത്യാദി മന്ത്രങ്ങൾ. ഇതി സപ്തസ
ദേവേഷു ക്രമേണ ധ്വജദേവതാഃ സംപ്രോക്താഃ-ഇങ്ങനെ
വിഷ്ണുപാദി ഏഴു ദേവന്മാരിലും ധ്വജദേവതകൾ പറയപ്പെട്ടു.

ഇഷ്ടാ ബലിം തോരണദേവതാഭ്യോ-

ധ്വജാധിപേഭ്യഃപി ച പാദ്രഹുദ്യം

ദാപാ സമാചമ്യ സമേത്യ ചാന്തഃ

സമാചരേദ് ദ്വാരം പശാർച്ചനാദ്യം.

൧൪

തോരണദേവതാഭ്യഃ ധ്വജാധിപേഭ്യഃ പാദ്രഹുദ്യം ച
ഇഷ്ടാ ബലിം ദാപാ-തോരണദേവതകൾക്കായിക്കൊണ്ടും ധ്വജ
ദേവതകൾക്കായിക്കൊണ്ടും പാദ്രഹുദ്യത്തോടും വിളക്കോടും
കൂടി തത്തദധിദേവതാമന്ത്രംകൊണ്ടു പൂജിച്ച് ബലിയേയും തുകി
യാൽ, സമാചമ്യ അന്തഃ സമേത്യ ദ്വാരം പശാർച്ചനാദ്യം സമാച
രേത്-കാലം കഴുകി ആചമിച്ച് മണ്ഡപത്തിന്റെ അകത്തുവന്ന്
ദ്വാരകലശപൂജാദിയേ തുടങ്ങൂ. ഇവിടെ നാലുമാല ചുറ്റുക
തുടങ്ങി ബലിതുകുന്നവരെ അഞ്ചു പ്രദക്ഷിണം വരും.

പ്രാഗ്ദാർദക്ഷിണസൗമ്യപാർശ്വസമുപ-

ക്രാന്ത്യാ ചതുർദിക്ഷപവി

ദാഃസ്ഥാൻ പൂർണഘടേഷു വിഷ്ണുഗുഹാദി-

ഘ്നാഭ്യുശ്ചപരേഷു ദിശഃ

ദാശ്ശാഖാസ്യയജേത വാ ശിവഹരൌ

ദാഃസ്ഥാനിഹാഷ്ടാസു ദി-

ക്ഷപാശേശാൻ കലശേഷു കേവലമമൂൻ

വൈ തേഷു സംഭദപിഷി.

൧൯

വിഷ്ണുഗുഹവിഘ്നാഭ്യുശ്ചപരേഷു-വിഷ്ണുവികലും സുബ്രഹ്മണ്യ
കലും ഗണപതിയികലും ശാസ്താവികലും. ശിവകലും, ചതുർദിക്ഷ
അരപി-നാലു നടകളിലും അളിന്ദത്തുകൽ, പ്രാഗ്ദാർദക്ഷിണസൗ
മ്യപാർശ്വസമുപക്രാന്ത്യാ-പൂർവ്വദാരുത്തുകൽ തുടങ്ങി വലത്തുഭാ
ഗം മുന്പായിട്ട് സ്വസ്തികങ്ങളിൽ പീഠപൂജാദി ചെയ്ത് രണ്ടു കല
ശങ്ങളേ ശോഷണാദികർച്ചന്യാസാന്തം ചെയ്ത് വെള്ളം നിറ
ച്ചാൽ, പൂർണഘടേഷു ദിശഃ ദാഃസ്ഥാൻ യജേത-കലശങ്ങളിൽ
ഈരണ്ടു ദാഃസ്ഥന്മാരേ ആവാഹിച്ചു പൂജിച്ചു. ശിവഹരൌ ദാഃ
ശാഖാസ്യ യജേത വാ-ശങ്കരനാരായണകൽ കലശം കൂടാതെ തത്
സ്ഥാനത്തു സ്വസ്തികത്തുകൽ ദാഃസ്ഥന്മാരേ പൂജിക്കുകയുമാം;
കൂടാതെയുമാം. ഇഹ അഷ്ടാസു ദിക്ഷു കലശേഷു ആശേശാൻ-ഈ
ശങ്കരനാരായണകൽ കിഴക്കു തുടങ്ങി എട്ടുദിക്കുകളിലും ഓരോ കല
ശങ്ങളിൽ ഇന്ദ്രായ നമഃ ഇത്യാദി ദിക്പാലന്മാരേ എട്ടിനേയും
പൂജിക്കണം. സംഭദപിഷി കേവലം അമൂൻ വാ-ഭർഗയികൽ എട്ടുദി
ക്കിലും കലശങ്ങളിൽ ദിക്പാലന്മാരേത്തന്നെയായിട്ടുമാം. ദാരു
ദേശത്തു് ഈരണ്ടു കലശങ്ങളിൽ കാളി കരാളി ഇത്യാദി ഈര
ണ്ടിനേ പൂജിക്കിലുമാം. അപ്പോൾ ഇന്ദ്രാദികളേ സ്വസ്തികത്തിൽ
പൂജിച്ചു.

പദ്മരാഗം പ്രവാളം വിഡ്ഢിരോദ്ഭവം

പുഷ്പനിലാശ്മഗർഭാണി മുക്താഫലം

സ്താദികം ചീന്ത്രസേദപിഷ്ണവിഷ്ണുപീശയോർ-

ദാറകുന്ദേഷു ഹേമാപി വാ സർവ്വതഃ.

൨൦

വിഷ്ണുവിഷ്ണുപീശയോഃ ദാറകുന്ദേഷു-വിഷ്ണുവികലും ശങ്കര
നാരായണകലും ദാറകലശങ്ങളിൽ, പത്മരാഗം-അതുതന്നെയും,
പ്രവാളം-പവിഴത്തേയും, വിഡ്ഢിരോത്ഭവം-വൈഡൂർ്യത്തേയും,
പുഷ്പനീലാശ്മഗർഭാണി-പുഷ്പരാഗത്തേയും നീലത്തേയും (ഇന്ദ്രനീല

ത്തേയും), മുക്താഫലം-മുത്തിനേയും, സ്റ്റാടികം-സ്റ്റാടികത്തേയും കിഴക്കാദിയായ ദിക്കുകളിലേ കലശങ്ങളിൽ തൃസിപ്പു. സർവ്വതഃ ഹേമ അപി വാ തൃസേത്-ഐല്യാദേവന്മാരിലും സ്വർണ്ണകലശത്തേത്തന്നെ തൃസിക്കിലുമാം.

പാർവ്വതാ ഹരേഃ പൂണ്ണപുഷ്പരാഗന്ദനന്ദനാഃ
വീരസേനസ്തേഷണൈഃ ച സാദോപദ്രവൈഃ ക്രമാത്. ൨൧
ഹരേഃ-വിഷ്ണുവിങ്കൽ, പൂണ്ണായ നമഃ പുഷ്പരായ നമഃ
ആനന്ദായ നമഃ നന്ദനായ നമഃ വീരസേനായ നമഃ സുഷേണായ
നമഃ സാദവായ നമഃ പ്രദവായ നമഃ ഇങ്ങനെ എട്ടു പാദകല
ശദേവതകൾ.

സ്ഥാണൈഃ മഹോദരമഹാ-

കായ മഹാകണ്ഠകാ മഹോരസ്തഃ

അഗ്നിജിഹ്വപഃനന്ത്രേ

തദനു വിരൂപാക്ഷകോ വിശാലാക്ഷഃ. ൨൨

സ്ഥാണൈഃ-ശിഖരൽ, മഹോദരായ നമഃ മഹാകായായ
നമഃ മഹാകണ്ഠായ നമഃ മഹോരസ്തായ നമഃ അഗ്നിജിഹ്വായ
നമഃ അഗ്നിനന്ത്രേ നമഃ വിരൂപാക്ഷായ നമഃ വിശാലാക്ഷായ
നമഃ ഇങ്ങനെ എട്ടു.

വീരമഹാഭയസപാഃഭ്രാ

ഭദ്രാഭൃശ്ചപാതപൂർവ്വകഃ സേനാഃ

ഷഷ്ടോ ഗുഹേ സ്തേഷണ-

സ്തേനാഥം പൂർണചിത്രപൂർവ്വൈഃ ച. ൨൩

ഗുഹേ-സുബ്രഹ്മണ്യൻ, വീരസേനായ നമഃ മഹാസേനായ
നമഃ സുസേനായ നമഃ ഭദ്രസേനായ നമഃ ചാരുസേനായ നമഃ
സുഷേണായ നമഃ പൂണ്ണസേനായ നമഃ ചിത്രസേനായ നമഃ
ഇങ്ങനെ എട്ടു.

ഗണരാജി വജ്രദന്തോ-

ഗജാസ്യകോ ഭീമനാഥമഹിഷാസ്യഃ

അഥ മേഘനാദക വിരൂ-

പാക്ഷൈഃ വരദശ്ച സർപ്പഭക്ഷശ്ച. ൨൪

ഗണരാജി-ഗണപതിയിങ്കൽ, വജ്രദന്തായ നമഃ ഗജാസ്യായ
നമഃ ഭീമായ നമഃ മഹാഷാസ്യായ നമഃ മേഘനാദായനമഃ വിരൂ
പാക്ഷായനമഃ വരദായനമഃ സർപ്പഭക്ഷായ നമഃ ഇങ്ങനെ എട്ടു.

വാർദ്ധാഹമഹാവീരവിദ്യഭൂതവിലാസിനഃ
 ആര്യേ രീക്ഷ്ണസ്തീക്ഷ്ണദന്തസ്താരാക്ഷശ്ച ഭവോദ്ഭവഃ.

൨൫

ആര്യ-ശാസ്താവീകൽ, വീരബാഹവേ നമഃ മഹാവീരായ
 നമഃ വിദ്യഭൂതായ നമഃ വിലാസിനേ നമഃ തീക്ഷ്ണായ നമഃ
 തീക്ഷ്ണദന്തായ നമഃ താരാക്ഷായ നമഃ ഭവോദ്ഭവായ നമഃ
 ഇങ്ങനെ എട്ട്.

മഹോദരാദയസ്സേഷ്വേ പൂർണ്ണാത്മാഭിഭിരഷ്ടഭിഃ

സംഭഭിതാ ഹരിഹരേ ചാരപാലാ ഇരീരിതാഃ. ൨൬

ഹരിഹരേ-ശങ്കരനാരായണകൽ, പൂർണ്ണാത്മാഭിഭിഃ അഷ്ട
 ഭിഃ സംഭഭിതാഃ മഹോദരാദയഃ-വിഷ്ണുവിങ്കലേ പൂർണ്ണാത്മാഭി
 കളായ എട്ടിനോടും കൂടിട്ട് ശിവങ്കലേ മഹോദരാദികൾ എട്ടാണു
 ന്നെ. അപ്പോൾ മഹോദരായ പൂർണ്ണാത്മനേ നമഃ മഹാകായായ
 പഷ്ടാത്മനേ നമഃ മഹാകണ്ഠായ നന്ദാത്മനേ നമഃ മഹോര
 സ്തായ നന്ദനാത്മനേ നമഃ അഗ്നിജിഹ്വായ വീരസേനാത്മനേ
 നമഃ അഗ്നിനേത്രായ സുഷേണാത്മനേ നമഃ വിരൂപാക്ഷായ സംഭ
 വാത്മനേ നമഃ വിശാലാക്ഷായ പ്രഭവാത്മനേനമഃ ഇങ്ങനെ എട്ട്.
 ഓർഗയികൽ ഇന്ദ്രാഭിഭിക്ചാലന്മാരെന്ന് മുന്പേ പറഞ്ഞു എങ്കിലും
 നാലു ഭിക്തിലും ഇവരണ്ടു കാളാഭിധ്വജഭവതകളായിട്ടും ചെയ്യുന്നു.
 ഇതി ചാരപാലാ ഇരീരിതാഃ ഇങ്ങനെ ചാരകലശങ്ങളിലേ ഭവേ
 തകൾ പറയപ്പെട്ടു.

സഹസ്രവീചീ വിമലാ ശരാഭി-

ധാരാ പ്രമോദിന്യപി ധൂർജടൈ സ്വഃ

അർച്ചാശ്ചതുസ്തോരണകുന്ദകേഷു

ഭിക്പാ ഹരൈ മന്ത്രവിഭാ സ്വമന്ത്രൈഃ. ൨൭

ധൂർജടൈ-ശിവങ്കൽ, ചതുസ്തോരണകുന്ദകേഷു-നാലുഭി
 ക്തിലും ചാരങ്ങളുടെ വലത്തുഭാഗത്തു് സ്വസ്തികത്തുകൽ തോരണ
 കലശങ്ങളേ പൂജിക്കുന്നതിന്നു്, സഹസ്രവീചൈനമഃ വിമലായൈ
 നമഃ ശതധാരായൈ നമഃ പ്രമോദിന്യൈ നമഃ ഇങ്ങനെ നാലു
 ഭവതകൾ. മന്ത്രവിഭാ ഹരൈ ഭിക്പാ അർച്ചാഃ-മന്ത്രജ്ഞനാ
 യിരിക്കുന്ന ആചാര്യനാൽ വിഷ്ണുവിങ്കൽ, ഇന്ദ്രായ നമഃ യമായ നമഃ
 വരണായ നമഃ സോമായ നമഃ ഈനാലു ഭിക്തിലേയും ഭിക്പാല
 ന്മാരേ പൂജിപ്പാൻ യോഗ്യങ്ങൾ. മറ്റുള്ളതു തോരണകലശ
 ങ്ങളില്ല.

കുണ്ടഭദ്രാദികൌ കർണ്ണൌ ശോചതഗോപുഷ്പികാവപി
ശിവശാർങ്ഗീശയോർദ്ധാരമദ്ധ്യേർച്ചാ ദ്വാരദേവതാഃ.

[൨൮

ശിവശാർങ്ഗീശയോഃ-ശിവജലം ശങ്കരനാരായണജലം,
ദ്വാരമദ്ധ്യ-കിഴക്കുതട്ടി നാലുദിക്കുകളിലും ദ്വാരങ്ങളുടെ നടു
വിൽ സ്വസ്തികമിട്ട് അതിൽ കുങ്കർണ്ണായ നമഃ ഭദ്രകർണ്ണായ
നമഃ ശോചതകർണ്ണായ നമഃ ഗോകർണ്ണായ നമഃ ഈ നാലു
കൊണ്ടും ദ്വാരദേവതകളെ ആവാഹിച്ചു പൂജിക്കണം.

അഗ്യാദീശദിഗന്തമുക്തവിധിനാ

മുഷ്ട്വാദിഭിഃ ശോധയേത്

സിദ്ധാത്മാദിഭിരവ വാ സശിഖിക-

ണ്ഡം മണ്ഡപാന്തഃസ്ഥലം

പ്രാഗാസ്യഃ/ഞ്ജലിനാ ത്രിധാത്ര വികിരാ-

ഞ്ചക്ത്വാത്മനി പ്രോൽകിരേത്

സിദ്ധാത്മാൻ വികിരാത്വ രക്ഷതു സശേ-

ഷാൻ മാർജ്ജനോപാർജ്ജിതാൻ.

൨൯

ഉക്തവിധിനാ-മുമ്പിൽ പ്രാസാദശുദ്ധിയിങ്കൽ പറഞ്ഞ
പ്രകാരം; മുഷ്ട്വാദിഭിഃ വാ സിദ്ധാത്മാദിഭിഃ ഏവ വാ-മുഷ്ടിഗോ
മയജലം ഇത്യാദികൊണ്ടുതാൻ കടുകു ഗോമയജലം ഇത്യാദികൊ
ണ്ടുതാൻ; അഗ്യാദീശദിഗന്തിമം സശിഖികണ്ഡം മണ്ഡപാന്തഃസ്ഥ
ലം-അഗ്നികോണിൽ തുടങ്ങി ഈശകോണിൽ കഴിയുമാറ് ഹോ
മകണ്ഡങ്ങളേയും മണ്ഡപത്തിൽ എല്ലാടവും; ശോധയേത്-ശുദ്ധി
യേ ചെയ്യണം. പ്രാഗാസ്യഃ ശക്ത്വാത്മനി അത്ര-പിന്നെ വികിരം
വിതര്യേവാരം കിഴക്കോട്ടുനിന്ന് അതതു ദേവന്റെ ശക്തിബീജം
കൊണ്ടു മണ്ഡപത്തെ പൂജിച്ചിരിക്കുന്ന മണ്ഡപമദ്ധ്യത്തുകൽ;
വികിരാൻ ത്രിധാ പ്രോൽകിരേത്-വികിരങ്ങളേ നേരേ കിഴക്കോ
ട്ടും വലത്തും ഇടത്തുമായിട്ട്; അഞ്ജലിനാ-കൈയിൽ നിറച്ച് എടു
ത്തുവിതരിയശേഷം എല്ലാടവും വിതര. സശേഷാൻ മാർജ്ജനോപാ
ർജ്ജിതാൻ സിദ്ധാത്മാൻ വികിരാൻ ച രക്ഷതു-പിന്നെ പാത്രങ്ങ
ളിൽ അല്പം ശേഷിച്ചിരിക്കുന്നവരേയും നിലത്തു തുകിയതിനേ
മുഷ്ടികൊണ്ട് അടിച്ചു എടുക്കുന്നവരേയും കടുകിനേയും വികിര
ത്തേയും ഒരു പാത്രത്തിലെടുത്തു കുണ്ടേശപൂജാസ്ഥാനത്തു കൊണ്ടു
ചെന്നു സൂക്ഷിപ്പൂ.

മദ്ധ്യേവേദി സമിഷ്ടപീഠനിജശ-
 ക്ത്വാ സ്ഥാപിതം മൂലതോ-
 ദേവേശം. ദിഗധീശപരാനപി ദിശാ-
 സ്വഭൂർച്ചാ കൃതപാതതഃ
 പഞ്ചാസ്രപ്രവിമോചനഞ്ച പരിതോ-
 ധൂപം പ്രദീപം തഥാ
 നൃന്ദ്യശ്ശരക്ഷതു മണ്ഡപാത്മകമമം
 ദേവം ത്രിതാലാദിനാ.

൩൦

മദ്ധ്യേവേദി-പിന്നെ മണ്ഡപമദ്ധ്യത്തുങ്കൽ സ്വസ്തികം പ
 ത്തമിട്ടതിൽ പീഠപൂജയും ചെയ്ത്; മൂലതഃ സമിഷ്ടപീഠനിജശ
 ക്ത്വാ സ്ഥാപിതം-ദേവേശശക്തിയേ ആവാഹിച്ചു പൂജിച്ചു അ
 ഘ്വപഞ്ചാഞ്ജലിയും ചെയ്താൽ അവിടെ മൂലംകൊണ്ടു ദേവനേ
 ആവാഹിച്ചു പൂജിക്കുമ്പോൾ; ദിശാസു ദിഗധീശപരാൻ അപി അ
 ഭൂർച്ച-എഴുതിക്കുകളിലും ഇന്ദ്രാദി ദിക്പാലന്മാരേയും കൂടി പൂ
 ജിച്ചു ദേവനു നിവേദിച്ചു പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്ത്; തതഃ ദിക്
 പാസ്രപ്രവിമോചനം ച കൃതപാ-പിന്നെ ദിക്പാലാസ്രങ്ങളായ
 വജ്രാദികളേക്കൊണ്ടും പഞ്ചാരാധനകളേച്ചെയ്ത്; ധൂപം പ്രദീപം
 ച പരിതഃ തഥാ നൃന്ദ്യ-പിന്നെ മണ്ഡപത്തിൽ നാലുദിക്കിലും
 ധൂപങ്ങളേയും ദീപങ്ങളേയും വച്ചാൽ, തഥാ എന്നതുകൊണ്ടു ആ
 ധാരശക്ത്യാദിപീഠമന്ത്രങ്ങളേ നൃസിക്കണമെന്നു പറയുന്നു. ആധാ
 രശക്ത്യാദി പൃഥിവ്യന്തരം മുകളിൽ മുകളിൽ. ധർമ്മാദിനാലും തുണ
 കളിൽ. അധർമ്മാദിനാലും ഉത്തരങ്ങളിൽ. സത്തപാദിമൂന്നും വിതാ
 നക്കയറുകളിൽ. മായാദി വിതാനവസ്രങ്ങളിൽ. പത്മാദിസമ
 ഷ്ടഗുണം മണ്ഡപമദ്ധ്യത്തിൽ നീളത്തുതന്നെയും നൃന്ദ്യം. മണ്ഡ
 പാത്മകം അമൃതം ദേവം ത്രിതാലാദിനാ ആരക്ഷതു-മണ്ഡപസ്വപ
 രൂപനായിരിക്കുന്ന ദേവനേ താലത്രയാദിചെയ്തു രക്ഷിപ്പൂ.

അനന്തരം കരളേശ പൂജയേ പറയുന്നു:-

അഥ ശിവദിശി പർജന്യേ/പി വാ കല്പയിത്വാ
 വസുദലകമലം രാദിക്കിണേ സ്വസ്തികം ച
 പാരസിരഹി സശാലീവസ്രദർഭാദിപീഠ
 നൃസതു കലശരാജം സ്വസ്തികേ കർക്കരീം ച. ൩൧

അഥ ശിവദിശി പാർജന്യേ അപി വാ-അനന്തരം 2 ധ്യാം ।
 ത്തിന്റെ അഭിനയങ്ങൾ ഈശകോണിൽ താൻ; തത്സമീപത്തു
 തെക്കേ ഭാഗത്തു പാർജന്യസ്ഥാനത്തു താൻ; വസുദേവകമലം-
 അഷ്ടദലപത്മത്തേയും; തദക്ഷിണേ സ്വസ്തികം ച കല്പയിതം ।
 അഷ്ടദലത്തിന്റെ തെക്കു സ്വസ്തികത്തേയും ഉണ്ടാക്കിയാൽ;
 സാലീവസ്രദർഭാദിപീഠേ സരസിരഹി കലശരാജം-നെല്ല്,
 അരി, ഘൃതം, കടക് വസ്രാന്തരിതം പീഠം വിരിച്ചു കുന്ദേശകല
 ശത്തേയും; സ്വസ്തികേ കർമ്മീം ച നൃസതു-തെക്കേ സ്വസ്തിക
 ത്തിൽ പാലുള്ള കർമ്മികലശത്തേയും വയ്ക്കൂ.

ആരാധ്യ യോഗാസനമത്ര തോയൈഃ

സിക്തം പ്രസക്തം ഗുണഗന്ധധൂപൈഃ

സുസംസ്കൃതം നൃസുകശാദ്യമിഷ്ടം

ഘടം സമുത്താനിതമാത്തകൃച്ഛം.

൩൨

അത്ര യോഗാസനമാരാധ്യ-ബ്രഹ്മകലശപൂജയിങ്കൽ പറ
 യുന്നപോലെ ദേഹശുദ്ധിയും ശംഖപൂരണവും ആത്മാരാധനയും
 ചെയ്തു രണ്ടിടത്തും പീഠം പൂജിച്ചു; തോയൈഃ സിക്തം ഗുണ
 ഗന്ധധൂപൈഃ പ്രസക്തം-വള്ളംകൊണ്ടുകഴുകി നാലും ചുറ്റി
 അഷ്ടഗന്ധം തേച്ചു ധൂപിച്ച് കമത്തി; നൃസുകശാദ്യം-ശോഷ
 ണാദിചെയ്തു പല്ലവച്ച ചന്ദനം തളിച്ച് അക്ഷതവുമിട്ട്; ഇഷ്ടം
 സമുത്താനിതം ആത്തകൂർച്ചം-മൂലം കൊണ്ടു പൂജിച്ച മലർത്തി
 വച്ച ത്രികലാത്യാസവും പൂജയും അക്ഷതത്യാസവും കുന്ദാവാരാ
 നയും പൂജയും ചെയ്ത്; ആത്തകൂർച്ചം-കൂർച്ചത്യാസവും തത
 പൂജയും ചെയ്തു.

സഹോമരതാക്ഷതഗന്ധപുഷ്പം

സുധീഃ സമാപുഷ്പ ജലൈശ്ച പൂതൈഃ

തത്രോഷ്ടവണ്ണാംബുരുഹോപവിഷ്ട-

മുത്തുന്തരുദ്വരസകളാത്മതത്താപ.

൩൩

സഹോമരതാക്ഷതഗന്ധപുഷ്പൈഃ ഘടം - നവരത്നവും
 സ്വപണ്ണവും അക്ഷതവും അഷ്ടഗന്ധവും കൂടി ഭൂമിത്തേ നൃസിച്ച്
 പൂജിച്ച മാനസപൂരണവും ചെയ്ത്; പൂതൈഃ ജലൈഃ സമാപുഷ്പ-
 വടക്കു ജലഭ്രാണിയിൽ അരിച്ച വെള്ളമുണ്ടാക്കി വരണനേയും
 ഗംഗയേയും ദേവനേയും പൂജിച്ചു വാരണമന്ത്രങ്ങൾ ജപിച്ചാൽ

ആ വെള്ളംകൊണ്ട് കലശത്തേ അർദ്ധോത്തരം നിറച്ച്; തത്ര ഇഷ്ടവണ്ണം ബുദ്ധോപവിഷ്ടമൂർത്യന്തരദൃശ്യസകളാത്മതത്തേപ - അവിടെ ലിപിപങ്കജത്തേ പൂജിച്ച് മൂർത്യാവാഹനയും ചെയ്ത കലകളേ ആവാഹിച്ചിനിറച്ച് കലാന്യാസവും വിദ്യാർത്ഥവാഹനയും ചെയ്ത തത്തപങ്ങളേ ആവാഹിച്ചിനിറച്ച തത്തപന്യാസവും തത്പൂജയും ചെയ്തു.

ത്രയാധാരപദ്മേഷ്വഭിവാഹ്യ ചാത്മ-

വിദഗ്ദ്ധപരാവ്യാനന്ദി തത്തപകാനി

സദ്യേഷ സംപൂജയതി ത്രിനേത്രേ

പരാംശസംഭിന്നശിവാനി മന്ത്രീ.

൩൪

മന്ത്രീ-മന്ത്രജ്ഞനായിരിക്കുന്ന ആചാര്യൻ; സദ്യേഷ ത്രയാധാരപദ്മേഷ്വ ആത്മവാദ്യാപരാവ്യാനന്ദി തത്തപകാനി അഭിവാഹ്യ സമ്പൂജയതു-എല്ലാദേവന്മാരെയും മൂലാധാരത്തുകൽ അന്നമഃ പരായ ആത്മതത്തപാത്മനേ നമഃ, എന്നും ഹൃദയത്തുകൽ ഉന്നമഃ പരായ വിദ്യാതത്തപാത്മനേനമഃ എന്നും, ഭ്രമദ്യത്തുകൽ മന്നമഃ പരായ പരതത്തപാത്മനേ നമഃ എന്നും ഈ മൂന്നു തത്തപങ്ങളേ വെച്ചേറേ ആവാഹിച്ചു പൂജിച്ച് അർപ്പപുഷ്പാഞ്ജലിയേ ചെയ്തു. ത്രിനേത്രേ പരാംശസംഭിന്നശിവാനി-ശിവങ്കൽ പരായ എന്നുള്ളതതു ശിവായ എന്നുകൂട്ടിക്കൊള്ളണം. അന്നമശ്ശിവായ ആത്മതത്തപാത്മനേ നമഃ ഉന്നമഃ ശിവായ വിദ്യാതത്തപാത്മനേ നമഃ മന്നമഃ ശിവായ പരതത്തപാത്മനേ നമഃ ഇങ്ങനെ മന്ത്രങ്ങൾ.

തന്മിൻ പല്ലവചക്രികാഭിഷിന്ദിതേ

താരോപചാരാദിനാ

ദേവേശം കലശേഷ്ഭിവാഹ്യ നിജമു-

ലേനാർണ്ണതത്തപാഭിഭിഃ

സാകള ൧൦ പരികല്പ്യ കല്പവിധിനാ

ദേവോപഹാരാൻ ക്രമാത്

സംപൂജ്യാഥ നിഃവദ്യ തോഷണസപ-

ത്യാം ച പ്രകർത്വാദ് ഗുരുഃ.

൩൫

പല്ലവചക്രികാഭിഷിന്ദിതേ തന്മിൻ കലശേഷ്-പിന്നെ ആലും മാവും തളിരുകളും ചക്രികയുപച്ച്; ആ കലശത്തിൽ, ഗുരു

താരോപചാരാദി ന നിജമുലേന ഭേദവേശം അഭിവാഹ്യ-പ്രണ
വോപചാരമുലങ്ങളേക്കൊണ്ടു ഭേദവേദനേ ആവാഹിച്ചു കല്പമായിനാ
അണ്ണത്തപാദിഭിഃ സാകള്യം പരികല്പ-ലിപിത്തപാക്ഷരാംഗ
ങ്ങളേ നൃസിച്ച് സകലമായി ധ്യാനിച്ചു; ഉപഹാരൻ ക്രമാദ്
ഭതപാ സന്ധ്യജ നിവേദ്യ-അച്ഛാദികളായ ഉപഹാരങ്ങളേക്കൊണ്ടു
സപരിവാമോയി മുത്തിപൂജയും ചെയ്തു നിവേദിച്ചു; തോഷണ
സപത്യം ച കർച്ചാത്-പ്രസന്നപൂജയേയും ചെയ്തു.

പ്രകൃത പുഷ്പയോഗസനപൂജനാദികാം

ഗളന്തികാം ഗാളിതവാരിപുരിതാം

തരോ നിജാസ്രേണ കൃതാഭിവാഹനാം

പ്രകല്പിതാംഗാമനം പ്രപൂജയേത്.

൩൩

പ്രകൃത പുഷ്പയോഗസനപൂജനാദികാം - കർക്കരികു പീഠ
പൂജ കഴിഞ്ഞാൽ ശോഷണാദികുച്ഛപൂജാത്തംചെയ്തു; ഗാളിതവാ
രിപുരിതാം-ജലദ്രോണിയിൽ പൂജിച്ചു വെള്ളംകൊണ്ടു നിറപ്പു.
തതഃ നിജാസ്രേണ കൃതാഭിവാഹനാം പ്രകല്പിതാംഗം-പിന്നെ
അസ്രംകൊണ്ടു ആവാഹിച്ചു അംഗസ്യാസാന്തംചെയ്തു ഉപഹാര
ങ്ങളേക്കൊടുത്തു; അമനം പ്രപൂജയേത് - അസ്രംകൊണ്ടു മുത്തി
പൂജാദിചെയ്തു നിവേദിച്ചു പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്തു.

തതഃ കരകധാരയാ വിഹിതകന്ധ്യമുലോഷ്ണയാ

പ്രദക്ഷിണപരിഭ്രമം വിതന്നയാദളിന്ദ്രേ/സ്രുതഃ

ഘടം നയതു പൃഷ്ടഭാരപ്രഥം പുരാജിതാൻ സർഷപാൻ

വികീർത്വ കരകം ഘടിം വികീരകാംശ്ച പാദേ നൃ-സന്.

൩൪

തതഃ അളിന്ദ്രേ-അനന്തരം മണ്ഡപത്തിന്റെ അളിന്ദ്രത്തു
ങ്കൽ; വിഹിതകന്ധ്യമുലോഷ്ണയാ കരകധാരയാ-ഒരു പരികർമ്മിയേ
ക്കൊണ്ടു കർക്കരിയേ എടുപ്പിച്ചു ചാലിൽകൂടെ വെള്ളത്തേ മണ്ഡ
പത്തിന്റെ ഉത്തരത്തിന്നു നേരേ താഴെ വെട്ടിക്കൊണ്ടു; അസ്രു
തഃ പ്രദക്ഷിണപരിഭ്രമം വിതന്നയാദ്-അസ്രം ജപിച്ചു പ്രദക്ഷി
ണത്തേ വയ്ക്കു. പൃഷ്ടതഃ ഘടം നയതു-അപ്പോളാചാതുൻതാൻ
വേദോയൊടുത്തൻതാൻ ജലധാരയിൽകൂടെ കംഭേശകലശത്തേ
എടുത്തുകൊണ്ടുപോയി പ്രദക്ഷിണമായിട്ട് ഇരശകോണിൽ നം
സ്ഥാനത്തുവരുമ്പോൾ; പുരാജിതാൻ സർഷപാൻ വികീർത്വ കരകം-

മുമ്പിൽ മണ്ഡപസംസ്കാരത്തുകൽ എടുത്തിരിക്കുന്ന കടുകിനേ
പീർത്തിന്മേലിട്ടു കർക്കരിയേയും; വികിരാൻ വികീർണ്ണ ഘടീം ച
പിറേ നൃസേത്-തദപികിരങ്ങളേ പീർത്തേൽ ഇട്ടു കുണ്ടേശകല
ശത്തേയും പീർത്തിന്മേൽ വെച്ചു.

ആധാരത്രിതയേ യഥാപരമദഃ

സമ്പൂജ്യ തത്ത്വപത്രയം

മൂലേനാത്ര വിഭാവ്യ ദേവമണനാ

സാംഗം സമഭ്യുച്ഛേത്

പൂർണ്ണീകൃത്യ ഗുണികാമപി യജേത

സ്വാശ്രേണ കൃതപാ ദപയോ-

നൈവദ്യം പരിതോഷ്യ രക്ഷതു ഘടൈ

ദേവ്യാകാംശുകാവേഷ്ടി തൈ.

നവ

ആധാരത്രിതയേ യഥാപരമദഃ തത്ത്വപത്രയം സമ്പൂജ്യ-
മുമ്പിലേപ്പോലെ മൂലധാരാഹൃദയഭൂമലയങ്ങളിൽ ഇവിടെ പറഞ്ഞ
ത്രിതത്ത്വങ്ങളേ ആവാഹിച്ചു പൂജിച്ചു അർഘ്യപുഷ്പാഞ്ജലിയും
ചെയ്തു; അത്ര മൂലേന അണനാ ദേവം വിഭാവ്യ-മൂലമന്ത്രംകൊണ്ടു
ദേവനേ ആവാഹിച്ചു; സകളീകരിച്ചു; സാംഗം സമഭ്യുച്ഛേത്-
സപരിവാരം പൂജിച്ചു. ഗുണികാമപി പൂർണ്ണീകൃത്യ സ്വാശ്രേ
ണ യജേത്-കർക്കരിയേയും വെള്ളംനിറച്ച അസ്രം ആവാഹിച്ചു
പൂജിച്ചു. ദപയോഃ നൈവദ്യം കൃതപാ-രണ്ടിടത്തും നിവേദിച്ചു;
പരിതോഷ്യ ദേവ്യാകാംശുകാവേഷ്ടിതൈ ഘടൈ രക്ഷതു-പ്രസന്ന
പൂജയുംചെയ്തു രണ്ടുവസ്രംകൊണ്ടു കുണ്ടേശകലശത്തേയും, ഒരു
വസ്രംകൊണ്ടു കർക്കരിയേയും മൂടി രക്ഷിച്ചു. ഇങ്ങനെ കുണ്ടേശ
പൂജാപ്രകാരം.

അനന്തരം അഗ്നിജനനത്തേ പറയുന്നു:-

സിഷ്യാത്മാ പരിമാർജനാദിപരിശു-

ദ്ധേദ്വസ്ത്രാന്തതാരോക്ഷിരേ

വാതാഗ്നിശ്ചമഹീവിയദുഹനബീ-

ജൈസുത്തപസംഃഖ്യാദിതൈഃ

സന്ധ്യാസുമന്ദസൗ വിധായ പരിശോ-

ഷാദിപ്രദാഹ്ണിമം

തദൈപശേഷികശോധനം പ്രജനയേത്

കണ്ഡേ സ്വകേന്ദ്രമാനലം.

൩൯

സപിഷ്ഠാത്മാ പ്രജനയേത്-ആചാര്യൻ ദേഹശുദ്ധിശംഖപു
രണാത്മാരാധനകളെച്ചെയ്തു ഗണപതിയേ നിവേദിച്ചു; പരിഭാർജ
നാദിപരിശുദ്ധേ - മുഷ്ട്യാദികളേക്കൊണ്ടു സ്ഥലശുദ്ധിയേ ചെയ്തി
രിക്കുന്ന, സ്വകേ കണ്ഡേ-ആചാര്യകണ്ഡത്തുകൽ; അസ്രാന്തതാരോ
ക്ഷിതേ-ഓം ഹുംഫട് എന്ന മന്ത്രംകൊണ്ടു തളിച്ചു; തത്ത്വസം
ഖ്യാദിതൈഃ വായപഗ്നംബുമഹീവിരദ്രഹനബീജൈഃ അസം സ
ന്ധായ്-ഇരുപത്തഞ്ചുരുജപിച്ചിരിക്കുന്ന യം രം മം ലം ഹം രം ഈ
വായവാദി പഞ്ചഭൂതങ്ങളേക്കൊണ്ടു പ്രാണയോമത്തേച്ചെയ്തു;
അസൗ പരിശോഷാദിപ്രദാഹ്ണിമം തദൈപശേഷികശോധനം
വിധായ അനലം പ്രജനയേത്-ആചാര്യൻ ശോഷണാദി ദഹനാ
ന്തമായ വിശേഷശോധനത്തേച്ചെയ്തു അഗ്നിയേ ജനിപ്പിക്കണം.

താ രണാജിതസുന്ദജിദ്ധരിഹരേ

രേഖാമുദഗ്ഗാമിനീം

പ്രാഗഗ്രേ ച തദന്തയോർവിലിഖതു

ദേവതേ ച തിസ്രോന്തരാ

തക്ഷ്ണേഷ്ഠപഥ തിസ്ര ഏവ വിലിഖേത്

പാശ്ചാത്യരേഖോർദ്ധ്വപരോ-

യാമ്യാദിക്രമേനോ മഹേശഗുഹയോ-

സ്താഃ സ്വാസ്രുതഃ കല്പവിത്.

൪൦

കല്പവിദ് ഗുരു-കല്പങ്ങളേ അറിഞ്ഞിരിക്കുന്ന ആചാര്യൻ,
അജിതസുന്ദജിദ്ധരിഹരേ-വിഷ്ണുവിങ്കലും ഭദ്രയങ്കലും ശങ്കരനാരാ
യണങ്കലും; താരേണ ഉദഗ്ഗാമിനീം രേഖാം-പ്രണവംകൊണ്ടു കണ്ഡ
ത്തിൽ പടിഞ്ഞാറേ അരികിൽ ശകലമെടുത്ത് വടക്കോട്ട് ഒരു
രേഖയേ വരച്ചാൽ; തദന്തയോഃ പ്രാഗഗ്രേ ദേവ-ആ രേഖയുടെ
തെക്കും വടക്കും കിഴക്കോട്ടു രണ്ടു രേഖകളേയും വരച്ചു; അന്തരാ
തിസ്രഃ ച വിലിഖേത്-ആ രണ്ടു രേഖകളുടെ നടുവിൽ വലത്തും
നടുവിലും എടുത്തുമായിട്ടു മൂന്നു രേഖകളേയും വരച്ചു. തക്ഷ്ണേഷ്ഠ
പാശ്ചാത്യരേഖോർദ്ധ്വപതഃ യാമ്യാദിക്രമതഃ തിസ്രഃ ഏവ വിലി
ഖേത്-ശേഷമുള്ള ശിവാദി നാലു ദേവന്മാരിലും പടിഞ്ഞാറേ

രേഖ വരച്ചാൽ അതിന്മേൽ തെക്കു തുടങ്ങി കിഴക്കോട്ടു മൂന്നുരേഖകളേത്തന്നെ വരപ്പൂ. ഇങ്ങനെ എല്ലാവരും പ്രണവംകൊണ്ടു കീറും. മഹേശ്വരയോട് താഴെ സ്വാസ്രുതം-ശിവങ്കലും സുബ്രഹ്മണ്യങ്കലും കീറുന്നതു തങ്ങളുടെ അസ്രുതംകൊണ്ടുവേണം.

സ്തോത്രശയോഃ കവചഃ ശാ യുവതഃ പരേഷു
ഭൂയഃ സമുഷ്ട്യ സലിലൈഃ ശകലം നിരസ്യ
സ്രസ്തേത് സഗന്ധകസുമാക്ഷതവാരികൂർച്ചൈ-
സ്താഃരണ വിഷ്ണുരമിഹാഹതു യോഗപീഠം. ൪൧

സ്തോത്രശയോഃ കവചതഃ-സുബ്രഹ്മണ്യങ്കലും ശിവങ്കലും കവചമന്ത്രംകൊണ്ടും; പരേഷു യുവതഃ-വിഷ്ണുപാദി എല്ലാവർക്കും പ്രണവംകൊണ്ടും; ഭൂയഃ സലിലൈഃ സമുഷ്ട്യ-വെള്ളംകൊണ്ടു വരച്ചേടത്തു തളിച്ച്; ശകലം നിരസ്യ-ശകലത്തെയെടുത്തു നിരത്തിയിങ്കൽ കളഞ്ഞു്; താരേണ സഗന്ധകസുമാക്ഷതവാരികൂർച്ചൈഃ വിഷ്ണുരം സ്രസ്തേത്-പ്രണവം ജപിച്ചു ഗന്ധപുഷ്പാക്ഷതങ്ങൾഭൂച്ചങ്ങളോടുകൂടിയ വിഷ്ണുരത്തേ കണ്ഡത്തിന്റെ നടുവിൽ വയ്ക്കൂ. ഇഹ യോഗപീഠം അർഹതു-പിന്നെ ഇവിടെ പീഠമന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടു പീഠപൂജയേച്ചെയ്യൂ.

ശ്രീബീജേന പ്രകൃതിമദിവാഹ്യാജിതോഃസ്രഷ്ട ശക്ത്യാ
ചേഷ്ടാ ദീർഘസ്വരഭിദ്രവീജാംഗസാംഗീകൃതാം താം
പത്രിയന്തീം ശുചിമൃതമരീം പ്രാകുചിരസ്താം രതോൽകാ-
മന്താനാംഗീകൃതകുമാപിഭൂതകണ്ഡാം സ്മരേച്ച. ൪൨

അജിതേ ശ്രീബീജേന-വിഷ്ണുവിങ്കൽ ശ്രീഭഗവതിയുടെ ബീജംകൊണ്ടും; അസ്രേഷു ശക്ത്യാ ച-മറുക്കുള ഭേവന്മാരിൽ ഭൂവനേ ശപരിയുടെ ബീജമന്ത്രംകൊണ്ടും, പ്രകൃതിം അഭിവാഹ്യ-മായയേ ആവാഹിച്ചു്; ദീർഘസ്വരഭിദ്രവീജാംഗസാംഗീകൃതാം താം ഇഷ്ടാ-ത്രാം ഹൃദയായ നമഃ ഇത്യാദികൊണ്ടും ത്രാം ഹൃദയായ നമഃ ഇത്യാദികൊണ്ടും അംഗത്യാസാദി ചെയ്തു് അർഘ്യാഭ്യുപഹാരങ്ങളേകൊടുത്തു് അംഗങ്ങളോടുകൂടി മുത്തിപൂജയും ചെയ്തു് അർഘ്യപുഷ്പാഞ്ജലിയും മാനസപൂജയും ചെയ്തു ധ്യാനിപ്പൂ. പത്രിയന്തീം-പത്ത്രോൽപത്തിയേ ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നും; ശുചിം-ശുദ്ധയായിരിക്കുന്നു എന്നും; ഹൃതമരീം-ഹൃതസ്സാതയായി എന്നും; പ്രാകുചി

രസ്താം-കിഴക്കോട്ടു ശിരസ്സായി ഇരിക്കുന്നു എന്നും, ഉത്താനാംഗീം-
മലർന്നു കിടക്കുന്നു എന്നും, രതോത് കാം-ഭോഗത്തുകൾ മനസ്സോ
ടുകൂടിയിരിക്കുന്നു എന്നും, ഉദരകുഹരിഭൂതകുണ്ഡാം-ഉദരാന്തർഗ
മായ കുണ്ഡത്തോടുകൂടിയിരിക്കുന്നു എന്നും, സ്മരേത്-ആ
പ്രകൃതിയേ ധ്യാനിക്കണം.

വിപ്രാവസഥ്യം നിഭൂതോപനീത-

മക്കാശ്ശജം വാശരണിസംഭവം വാ

ഹവ്യാദമാദായ നിധായ നാഭേ

കൂവ്യാദഭാഗം നിഭൂതേ നിരസ്യേത്. ര.ന.

വിപ്രാവസഥ്യം-ബ്രാഹ്മണന്റെ അടുക്കളയിൽ നിന്നുതന്നെ,
അക്കാശ്ശജം-സൂര്യകാന്തത്തിലുണ്ടാകുന്നതുതാൻ, അരണിസംഭവം
വാ-അരണികൊണ്ടു കടഞ്ഞെടുത്തു ഉണ്ടാക്കിയതുതാൻ, നിഭൂതോ
പനീതം ഹവ്യാദം ആദായ-ഒരു പാത്രത്തിലാക്കി അടച്ചുകൊണ്ടു
നിരിക്കുന്ന തീയിന്നേ വാങ്ങിച്ച്, നാഭേ നിധായ-കുണ്ഡത്തിന്റെ
പടിഞ്ഞാറേ നാഭിസ്ഥാനത്തു കൂർച്ചത്തിന്റെ മുകളിൽവെച്ച്,
നിഭൂതേ കൂവ്യാദഭാഗം നിരസ്യേത്-നിഭൂതികോണിലൊരു
തീക്കനലെടുത്തു രക്ഷസാംശം എന്നു കല്പിച്ചു കളവു.

ഉന്നീയ വഹ്നിചിരിമാത്മനി സംവിലപ്യ

കൃതപാ പ്രദാഹചരമാം പരിശുദ്ധിമഗ്നൗ

പ്രത്യുപ്യ തത്ര ചിരിമാത്മഗതാം നിജേന

ബീജേന താരപടിതേന യജേച്ച കിഞ്ചിദ്. ര.ര.

വഹ്നിചിരിം ഉന്നീയ ആത്മനി സംവിലപ്യ-ചിന്നെ
റാം രം ഓം എന്നമന്ത്രം കൊണ്ട് അഗ്നിചൈതന്യത്തേ ഉദാ
സിച്ച് തക്കൽ യോജിപ്പിച്ചു; അഗ്നൗ പ്രദാഹചരമാം പർശ്വ
ദ്ധിം കൃതപാ-തീയിന്നേ അടച്ചു പുൽകൊണ്ടു കെട്ടി ശോഷണഭവ
നങ്ങളേച്ചെയ്തു പത്മമാത്രം പീഠം പൂജിച്ച്, ആത്മഗതാം ചിരിം
പ്രത്യുപ്യ-തക്കൽ ഉദാസിച്ച് അഗ്നിചൈതന്യത്തേ അഗ്നിയി
ങ്കൽ യോജിപ്പിച്ച് വ്യാപകാംശം ചെയ്ത്, താരപടിതേന
നിജേന ബീജേന കിഞ്ചിദ് യജേത്-പ്രണവപുടിതമായ
അഗ്നിബീജംകൊണ്ടു പൂജിച്ച് മാനസപൂജയും ചെയ്തു.

ഉദ്ബുദ്ധമുദ്യുതപിധാനമുദർച്ചിഷം ത്രി-

രാസ്ഥായ ജാനയുഗളേന പരിഭ്രമയ്തു

യോന്യാം യുവേണ വിഭവീർജ്ജമയം നിദദ്ധ്യാദ്
ഗർഭാശയം സമുപനീയ സമേധയേച്ച. ര ൫

ഉദ്ബുദ്ധം ഉദ്യുതപിധാനം ഉദ്യുഷാ-പിന്നെ ശകലം കൊണ്ട് അഗ്നിയേ കൊട്ടിയുണർത്തി അടച്ചതിനേ അഴിച്ചു വീശിക്കുത്തിച്ച്; ജാനയുഗഭേദന ആസ്ഥായ, മുട്ടുകുത്തിയിരുന്ന്, ത്രിഃ പരിഭ്രമച്ച-കുണ്ഡത്തിന്റെ മുകളിൽ മൂന്നുപ്രാവശ്യം പാത്രത്തോടുകൂടി വട്ടത്തിൽ ചുറ്റി, വിഭവീർജ്ജമയം അഗ്നിം യോന്യാം നിദദ്ധ്യാത്-ദേവന്റെ ബീജാത്മകമായിരിക്കുന്ന തീയിനേ യോനിരൂപമായ കുണ്ഡത്തിന്റെ പടിഞ്ഞാറ് ഇട്ടു. ഗർഭാശയം സമുപനീയ സമേധയേത് ച-ഒരു തീ ശകലംകൊണ്ട് ഗർഭാശയത്തിലാക്കി വീശിക്കുത്തിച്ചു.

സപസോക്തവത് പരിസമുഹപരിസ്തരാദ്യം
സപ്തിഃസ്ര വപ്രഭൃതിസംസ്കരണം ച കൃതപാ
കല്യാണഭരതസമുഹപരിഭൃച്യ ഗർഭാ-
ധാനാദിസംസ്കരിചധ ക്രമശഃസ്ത്ര കർച്ചാത്. ര ൩

സപസോക്തവത്-തന്റെ തന്റെ ഗുഹ്യത്തുകൾ പരഞ്ഞിരിക്കുന്നപോലെ, പരിസമുഹപരിസ്തരാദ്യം-തലോടി വ്ളാകി പരിസ്തരിച്ചു തൊട്ടു വ്ളാകിയാൽ, സപ്തിഃസ്ര വപ്രഭൃതിസംസ്കരണം ച കൃതപാ-ആജപസംസ്കാരം തുടങ്ങി സ്രുക്സമ്മാർജ്ജനം കഴിവോളം ചെയ്ത്; കല്യാണഭരതസം അതും പരിഭൃച്യ-ആ അഗ്നിയേ ഗന്ധപുഷ്പങ്ങളെ ആരായിച്ച് അലംകരിച്ച്, ക്രമശഃ ഗർഭാധാനാദിസംസ്കൃതിം കർച്ചാത്-ക്രമേണ ഗർഭാധാനാദികളായ ക്രിയകളേ ചെയ്തു.

ഗർഭാധാനാദിക്രിമാക്രമത്തേ പറയുന്നു:-

താരേണ പ്രസമർച്ച കർമ്മ കരണീ-
യം കല്പയിതപാ ധിയാ
ഇതൈപകാം സമിധം ഘൃതം പ്രജ്ജ്വയാത്
സോപാക്താണനാത്രാഷ്ടശഃ
രിഷ്യാൻ സസ്ര വയം സ്ര ചാ ചതുരവത്താ-
ജ്യാധ്യാനാ ഹോമയത്
പൂർണ്ണാം കർമ്മ കൃതം സ്മരേത്തദധുനാ
വാ സ്വാദ് യുവേണാർച്ചനം. ര ൭

താരേണ പ്രസമർച്ച-പ്രണവംകൊണ്ട് ജലഗന്ധപുഷ്പ
ധൂപദീപാന്തം പൂജിച്ചു ; ധാരാ കരണീയം കമ്ക കല്പയിതപാ-ഗർഭാ
ധാനം കരിഷ്യേ' ഇങ്ങനെ ചെയ്താനുള്ള കമ്കത്തെ പ്രാർത്ഥിച്ചു,
ഏകാം സമീധം ഹൃതപാ-ഒരു ചാഞ്ചമതയേ മന്ത്രം കൂടാതെ ഹോ
മിച്ചു, സേവാകുതാണനം അഷ്ടശഃ ഏതം പ്രജ്ഞായാത്-അതതു
ക്രിയയ്ക്കു പറയുന്ന മന്ത്രംകൊണ്ട് എട്ടു നെയിനേ ഹോമിപ്പു.
തിഷ്ഠൻ ചതുരവന്താജ്യാധ്യയാ സസ്രവയാ സ്രചാ പൂണ്ണാം
ഹോമയേത്-പിന്നെ ചതുരവദാനം ചെയ്തു നിറച്ചിരിക്കുന്ന ജ്വഹ്വ
കൊണ്ടു സ്രവം കൂട്ടി നന്നു പൂർണ്ണാഹുതിയേ ഹോമിപ്പു. തത്
കമ്ക കൃതം സ്തരേത്-ഗർഭാധാനം കൃതം' എന്ന് ആ ക്രിയയേ
ചെയ്തു എന്നു ചൊല്ലു. യുവേണ അർച്ചനം അധുനാ വാ-
പ്രണവം കൊണ്ടുള്ള പൂജ ഒടുക്കമായിട്ടും ആം.

ഈശേ ഷോഡശ സേകപുംസവനസീ-

മനോന്നയം ജാതക-

ഞാഖ്യം നഷ്ടക്രമഭക്തിചൗളമപനി-

തിശ്ച വ്രതാനി ക്രിയാഃ

സ്താനോദപാഹവിതാനവഹ്നികരണം

ശേഷേഷു അനിഷ്ടക്രാന്തയഃ

സന്തപഃഷ്ടാപനയാന്തിമാ മഹിഷഹ-

ത്വ്യാം സപ്ത ചൗളാന്തിമാഃ.

രവ

ഈശേശ്വരിവങ്കൽ, സേകം-ഗർഭാധാനം, പുംസവനം-അതു
തന്നെ, സീമനോന്നയനം ജാതകമർദ്ദ-അവതന്നെ, ഞാഖ്യം-നാമ
കരണം, നഷ്ടക്രമം-ഉപനിഷ്ടക്രാമണം, ഭക്തി-അന്നപ്രാശനം,
ചൗളം-മൃദാകമ്ക, ഉപനീതിഃ ഉപനയനം, വ്രതാനി-മഹാ
നാമപ്രവൃത്തം മഹാപ്രവൃത്തം ഉപനിഷദപ്രവൃത്തം ഗോദാനം
പ്രവൃത്തം ഇങ്ങനെ ആശപലായനന്മാരുടെ വ്രതങ്ങൾ. ബോധായ
നന്മാരാകുമ്പോൾ ഹോതാരും ഉപനിഷദം ഗോദാനം ശുക്രിയം
ഇങ്ങനെ നാല്. കൈരളീതകാദികൾക്കും അവരവരുടെ വ്രത
ങ്ങൾ വേണം. സ്താനോദപാഹവിതാനവഹ്നികരണം-സമാവർത്ത
നം വിവാഹം അഗ്ന്യധാനം, ഇതി ഷോഡശ ക്രിയാഃ-ഇങ്ങനെ
പതിനാറു ക്രിയകൾ. ശേഷേഷു അനിഷ്ടക്രാന്തയഃ ഉപനയാ
ന്തിമാഃ അഷ്ട-ശേഷം വിഷ്ണുപാദി അഞ്ചു ദേവന്മാരിലും ഉപനി

ഷ്ടക്രാമണം കൂടാതെ ഉപനയനം കഴിവോളമുള്ള ക്രിയകൾ എട്ടും ചെയ്തു. മഹിഷമന്ത്രവും ചെറുളാത്തിമാഃ സപ്ത ക്രിയാഃ- ഭർഗയിങ്കൽ ചെറുളം കഴിവോളമുള്ള ക്രിയകൾ ഏഴും ചെയ്തു.

ക്രിയകൾ ചെയ്യുന്നേടത്തു് ആജ്ഞാഹതിയുടെ മന്ത്രങ്ങളേ പറയുന്നു:—

കുർവാത്സദ്യാദിപഞ്ചാനനശിവസ്തിവ-

ബ്രഹ്മപങ്ക്തൃർണനാദൈ-

രീശേ ശ്രീശാസ്തൃഭർഗാസ്തപി മനലിപിഭിഃ

സ്വാംഗബീജൈർഗണേശേ

സംസ്കാരാനന്ത്യഃസ്ത്രീൻ സ്തരമുരഭിഭി ഭു-

രാഭിഭിഃ സത്യതോഃ ദൈവ

ശ്രീശേ വാഗ്ഗൈഃ ഷഡാസ്യേ ഷഡണമനയുജാ-

ഷ്ട്യൂപി ഷണ്മ ലതാരൈഃ.

൪൯

ഇതശേ-ശിവങ്കൽ, സദ്യാദി പഞ്ച-സദ്യോജാതനം വാമദേ വാനം അഘോരനം തത്പുരുഷനം ഇതശാനനം ഇങ്ങനെ അഞ്ചും, ആനനശിവസ്തിവബ്രഹ്മപങ്ക്തൃർണനാദൈഃ-ആനനം തത്പുരുഷൻ, ശിവൻ ഇതശാനൻ, ഏ തത്പുരുഷൻ, ശിവൻ ഇതശാനൻ, ബ്രഹ്മ സദ്യോജാതൻ വാമദേവൻ അഘോരൻ തത്പുരുഷൻ ഇതശാനൻ ഇങ്ങനെ അഞ്ചും, പങ്ക്തൃർണനാദൈഃ-വ്യോമവ്യാപി ദശാക്ഷരം ഓം ആം ഇം ഉം വ്യാപി ദശാക്ഷരം ഓം എന്ന നാഭം ഹേരും എന്നു ഷോഡശക്രിയകളുടെ മന്ത്രങ്ങൾ. ശ്രീശാസ്തൃ ഭർഗാസു അപി മനലിപിഭിഃ-വിഷ്ണുവിങ്കലും ശാസ്താവിങ്കലും ഭട്ട്തരികലും മൂലമന്ത്രത്തിന്റെ അക്ഷരങ്ങളേക്കൊണ്ടു് എട്ടു ക്രിയകൾക്കും, ഗണേശേ സ്വാംഗബീജൈഃ-ഗണപതിയിങ്കൽ ഗാംഗീം ഇത്യാദി അംഗബീജങ്ങൾ ആറുക്കൊണ്ടും, അന്ത്യതഃ ശ്രീൻ-ഭട്ടക്കത്തേ ഗഃ എന്നു മൂന്നു പ്രാവശ്യമായിട്ടും എട്ടിന്നും മന്ത്രങ്ങൾ ഭവിക്കും. സ്തരമുരഭിഭി-ശങ്കരനാരായണങ്കൽ ഭൂരാദിസപ്തവ്യാഹൃതികൊണ്ടും, സത്യതഃ ദൈവ-സത്യം സ്വാഹാ എന്നു രണ്ടു ക്രിയയ്ക്കുംകൂടി എട്ടും, ശ്രീശേ അംഗൈഃ-വിഷ്ണുവിങ്കൽ അഷ്ടാംഗങ്ങളേക്കൊണ്ടും, ഷഡാസ്യേ ഷഡണമനയുജാ-സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ ഷണ്മന്ത്രങ്ങൾ ആറും മൂലവും ഉപചാരവും ഇങ്ങനെ എട്ടും, ആയു അപി ഷണ്മ ലതാരൈഃ-ശാസ്താവിങ്കൽ ഷണ്മന്ത്രവും പ്രണവം രണ്ടുപ്രാവശ്യവും ഇങ്ങനെ എട്ടും ക്രിയകൾ ചെയ്യുന്നേടത്തു് ആജ്ഞാഹതികൾക്കു മന്ത്രം ഭവിക്കും.

പൂർണ്ണേഷു കർമ്മസു സമച്ചിതയോഗപീഠേ/-
 ത്രാവാര്യമുലന്നനാ ലിപിതത്വമന്ത്രാൻ
 വിന്യസ്യ തം സകളിതം പരിഭീഷുസപു-
 ജിഹ്വാദികം പ്രയജതാമനുസന്ധാനം. ൫൦

കർമ്മസു പൂർണ്ണേഷു-ഇങ്ങനെ അവരവർക്കു പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന ക്രിയകൾ ഒക്കയും ചെയ്താൽ, സമച്ചിതയോഗപീഠേ അത്ര മുല മന്നനാ ആവാഹ്യ-അവിടെ പീഠമന്ത്രംകൊണ്ടു പീഠത്തേ പുജിച്ച് മുലമന്ത്രംകൊണ്ടു ദേവനേ ആവാഹിച്ച് ലിപിതത്വമന്ത്രാൻ വിന്യസ്യ-ലിപിതത്വങ്ങളേ സ്തുതിച്ച്, സകളിതം തം പരിഭീഷു സപുജിഹ്വാദികം-വ്യാപകംഗാദിചെയ്തു സകളസപരൂപനായി ഹിരണ്യാഗഗനാദി സപുജപാദകളോടുകൂടിയ അഗ്നിയേ, അനു സന്ധാനം-ധ്യാനിച്ച്, പ്രയജതാം-മുത്തിപുജയേ ചെയ്തു നിവേദ്യത്തോളം ചെയ്തു.

താരവ്യാഘ്രതിഭിഃ സ്വപീഠമനുഭി-
 സ്താരോപചാരസപമു-
 ലാംഗൈരാവരണാണാഭിഷ്ഠ സകൃദാ-
 വൃത്താ ഘ്യാനം മുലതഃ
 പൂർണ്ണാനേ പ്രപൃഷ്ഠേതു ഭൂഃ പ്രഭൃതിതാ-
 രാഖ്യൈസ്സമാപ്യാച്ഛ തം
 രക്ഷേന്നിഷ്ഠളിതം തതോ/ത്ര¹ തനുയാത്
 പശ്യന്നുനാന്തം വിധിം. ൫൧

താരവ്യാഘ്രതിഭിഃ--പിന്നെ ചാഞ്ചമത ഹോമിച്ച് പ്രണവ വ്യാഘ്രതികളേക്കൊണ്ടും, സ്വപീഠമനുഭിഃ-തന്റെ പീഠപൂജാമന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടും, താരോപചാരസപമുലാംഗൈഃ-പ്രണവോപചാര മുലമുലാക്ഷരാംഗായുധഭൂഷണമന്ത്രങ്ങൾകൊണ്ടും, അവരണാണാഭിഃ ച-ചരിവാരമന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടും, സകൃത്-ഒരു പ്രാവശ്യം ഹോമിച്ച് പൂർണ്ണാഹുതിയേച്ചെയ്ത്, മുലതഃ ആവൃത്താച(ഘൃതം)-മൂലംകൊണ്ടു ന്നരൊട്ടുതാൻ ഇരുപത്തൊട്ടുതാൻ ഉരുവായിട്ടും ആജ്യാഹുതി ചെയ്ത്; പൂർണ്ണാനേ ഭൂഃപ്രഭൃതിതാരാഖ്യൈഃ ച ജുഹോതു-പൂർണ്ണാഹുതിചെയ്ത് വ്യാഘ്രതപ്രണവംകൊണ്ടു ഹോമിച്ച്, സമാപ-കോരിവാത്ത്, തം ആച്ഛ-ദേവന്റെ പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്ത്, നിഷ്ഠളിതം തം രക്ഷേത്-ബ്രഹ്മാപ്താദി യാംഗാന്തം ചെയ്തു രക്ഷിപ്പൂ.

1. "പരിഷേകാന്തം വിധിം ചാചരേത്" എന്നു പാഠാന്തം.

തതഃ പശ്യന്മാണാം വിധിം ച തന്മാത്-പിന്നെ തലോടി
വ്ളാകിയാരായിച്ച് ഗണപതിവിസർജനത്തെയും ചെയ്തു.
ഇങ്ങനെ അഗ്നിജനനപ്രകാരം.

അനന്തരം ശയ്യാപൂജയ്ക്കുപറയുന്നു:—

അഥ സമ്മുഷ്ടലിപ്തായാം
വേദ്യാം ദക്ഷിണതോ ഗുരുഃ
ശയ്യാക്ഷേത്രം പ്രകർവീത
മൂലപ്രാസാദസമുഖം.

൫൨

അഥ ഗുരുഃ—അനന്തരം ആചാര്യൻ, സമ്മുഷ്ടലിപ്തായാം
വേദ്യാം ദക്ഷിണതഃ-പിന്നെയും തദത്ഥമായി അടിച്ചുതളിച്ചിരിക്കു
ന്ന വേദിയിൽ തെക്കേ അർദ്ധത്തുകൽ, മൂലപ്രാസാദസമുഖം ശ
യ്യാക്ഷേത്രം പ്രകർവീത-പൂർവ്വപ്രാസാദത്തുകൽ നിരൂതിഖണ്ഡ
ത്തുകലും പശ്ചിമപ്രാസാദത്തുകൽ അഗ്നിഖണ്ഡത്തുകലും പ്രാ
സാദമുഖം പോലെ ശിരസ്സു ചരമാർ ശയ്യാസ്ഥാനത്തേ ഉണ്ടാക്കൂ.

അഥ പിതൃവിമിസപശ്ചികത്തേ ദിശാക്ഷവാൻ പറയുന്നു:—

*പ്രാഗഗ്രസൂത്രാണി ദഗഗ്രസൂത്രാ-
ണ്യപി ക്രമാദത്ര ക്ഷഡ്ധ കൃതപാ
ത്രേപ്രകൈഃ പദൈഃ സ്വസ്തികമാദധീത
ചതുർദിശാസ്വപന്യപമാനി വീഥിഃ.

അത്ര പ്രാഗഗ്രസൂത്രാണി ഷഡ് ഉദഗഗ്രസൂത്രാണി അഷ്ട
അപി കൃതപാ-കിഴക്കുപടിഞ്ഞാറായിട്ട് ആറുസൂത്രങ്ങളേയും തെ
ക്കുവടക്കായി എട്ടുസൂത്രങ്ങളേയും തിരിച്ചു മുപ്പത്തഞ്ചുഖണ്ഡ
ങ്ങളേയുണ്ടാക്കി, ചതുർദിശാസ്വ ത്രേപ്രകൈഃ പദൈഃ സ്വസ്തികം
ആദധീത-നാലു ദിക്കിലും പുറത്തേ വരിയിൽ മൂന്നും അകത്തേ
വരിയിൽ ഒന്നും കൂടി മൂത്തസ്വസ്തികത്തേ നാലിനേയുമുണ്ടാക്കി,
അന്യപദാനി വീഥിഃ-ശിഷ്ടംകൊണ്ടു തുടങ്ങി കോണോളമുള്ള
പദങ്ങൾ പത്തൊമ്പതും ഒന്നാക്കി തുടച്ചു ലതാരേഖകളേയുമുണ്ടാ
ക്കി ചുറ്റും എട്ടു ദിക്കുകളിലും വിദ്യേശപരകലശങ്ങൾക്ക് സ്വ
സ്തികങ്ങൾ എട്ടും, ശിരസ്സുകൽ നിദ്രാകലശത്തിന്നു ഒരു അഷ്ട
ഭുപത്മത്തേയുമുണ്ടാക്കി അതിന്നു പുറത്ത് മുളപ്പാലികകളേ
വയ്ക്കുന്നതിന്നു പതിനാറു സ്വസ്തികങ്ങളേയുമുണ്ടാക്കി, ശിരസ്ഥാനം
ത്രികോണം വരമാർ രണ്ടുപുറത്തുനിന്നും കണ്ണരേഖ ഇട്ടുകൂട്ടി പൊ
ടികളേ യഥാശോഭം നിറച്ചു.

* ഈ പദ്യം മുദ്രിതശൃംഗത്തിലില്ല.

കൃതപാ സ്വസ്തികമത്ര ധാന്യനിചയം

ഭ്രോണാഷ്ടകാദ്യുനിതം

മൂലേനാമലതണ്ഡുലാദിസഹിതം

ക്ഷിപ്തപാ കശാഗ്രോത്തരം

തത്രൈയണ്ണയകരുലസംഭൃതപടീ-

പട്ടാദിഭിഃ കല്പിതാം

ശയ്യാം ശാർങ്ഗിണി സംസ്തൃണാതു മിഹിരാ-

ണ്ണനാന്യരോ മൂലതഃ.

൫൩

അത്ര സ്വസ്തികം കൃതപാ-ഈ ശയ്യാക്ഷേത്രത്തുകൾ പറഞ്ഞ പോലെ സ്വസ്തികങ്ങളേ ഉണ്ടാക്കിയാൽ, ഭ്രോണാഷ്ടകാദ്യുനിതം ധാന്യനിചയം ക്ഷിപ്തപാ-‘ഭ്രോണം’ പതിനാറുടങ്ങളിനെ കൊള്ളുന്നപറ. അതുകൊണ്ട് അളവായിട്ട് എട്ടുതാൻ നാലുതാൻ രണ്ടുതാൻ ഒന്നുതാന്നുണ്ട് ഇട്ടു. പിന്നെ വസ്ത്രം വിരിച്ചതിൽ, മൂലേന അമലതണ്ഡുലാദിസഹിതം ക്ഷിപ്തപാ-മൂലംകൊണ്ട് നെല്ലിൽ പാതി അരിയും അരിയിൽ പാതി എള്ളും എള്ളിൽ പാതി കടുകും ഇങ്ങനെ വസ്ത്രാന്തരാളമായിട്ട് ഇട്ടാൽ, കശാഗ്രോത്തരം-ഭാഗങ്ങളേയും വയ്പൂ. തത്ര ഐയണ്ണയകരുലസംഭൃതപടീപട്ടാദിഭിഃ കല്പിതാം ശയ്യാം-ആപിർത്തിന്റെ മുകളിൽ ഐയണ്ണയകം=കരിമ്പടം ഇട്ടു. തുലസംഭൃതപടീ-പഞ്ഞിയെ നിറച്ചിരിക്കുന്ന വസ്ത്രം. അതിന്റെ പുറമേ പട്ടമിട്ടിരിക്കുന്ന കിടക്കയേ, ശാർങ്ഗിണി മിഹിരാണ്ണന-വിഷ്ണുവിങ്കൽ പാദശാക്ഷരം കൊണ്ടും, അന്യതഃ മൂലതഃ-2000 ഉള്ള ദേവന്മാരിൽ മൂലം കൊണ്ടും വിരിപ്പു.

പരാർദ്ധ്യവാസോവിഹിതോത്തരപ്തമദേദേ

ശിരോപധാനാദിമഹീഷ്ടവിഷ്ടരേ

യജേത ധാന്യീണ്ണയനേ സമാഹിതഃ

സ്വകീയശക്തിം നിജബീജവിദ്യയാ. ൫൪

പരാർദ്ധ്യവാസോവിഹിതോത്തരപ്തമദേ-അക്കിടക്കയിങ്കൽ നല്ലവസ്ത്രത്തേയും വിരിച്ച്, ശിരോപധാനാദിമതി-ശിരസ്സങ്കലം പാദദേശത്തും പാശ്ചാദാഗങ്ങളിലും തലയിണയും വച്ച്, ഇഷ്ടവിഷ്ടരേ-ദേഹശുദ്ധി തുടങ്ങി പീഠപൂജ കഴിവാളം ചെയ്ത്, തസ്തിൻ ശയനേ-ആ കിടക്കയിങ്കൽ, സമാഹിതഃ-സാവധാനചിത്തനായിരി

ക്കുന്ന ഗുരു, നിജബീജചിത്രയാസ്വകീയശക്തിഃ യജേത-വിഷ്ണുവി
ങ്കൽ ശ്രീബീജം കൊണ്ടും മറെറല്ലാടത്തും ഭവനേശപരികൊണ്ടും
തന്റെ തന്റെ ശക്തിയേ ആവാഹിച്ച് ആവാഹമുദ്രാദി കാട്ടി
മുത്തിപൂജാദി ചെയ്ത് അർഘ്യപൂജാഞ്ജലിയും ചെയ്ത് രക്ഷിപ്പൂ.

അതന്തരം നിദ്രാകലശാദിയേ പറയുന്നു:—

ആപോഹിതൗണ്ണദിഃ സ്മരദിഷി ശിരോ-

ദേദേശ കമാരേ തഥാ-

പോദേവനിതി മൂലതസ്തദിതരേ-

ഷപാത്യേഥ ഐശ്വര്യം ദിശി

നിദ്രാകലശമാദിപൂർവ്വ വിധിവത്

ഗന്ധാഭസാ പൂജയേത്

ശയ്യാന്തേ പരിതഃസ്തദിക്ഷു മനുവി-

ദിദ്വേശകുമാരപി.

൫൫

സ്മരദിഷി ശിരോദേശേ ആപോഹിതൗണ്ണദിഃ-ശിരഃകൽ
ശിരഃസ്ഥാനത്തുകൽ ബ്രഹ്മകലശപൂജപോലെ നിദ്രാകലശപൂജ
തുടങ്ങി മാനസപൂരണാന്തം ചെയ്താൽ ജലദ്രോണി വെള്ളമെടുത്ത്
'ആപോഹിഷ്ഠാമയോ ഭവഃ' എന്നു ഋക്കളേക്കൊണ്ടു നിറപ്പൂ.
കമാരേ തഥാ-സുബ്രഹ്മണ്യകൽ അപ്രകാരം കലശപൂജ തുടങ്ങി,
'ആപോ ദേവീഃ' ഇതി-ആപോ ദേവീ എന്നതുകൊണ്ടു നിറപ്പൂ.
തദിതരേഷു-വാഷ്പാദികളിൽ, മൂലതഃ-മൂലംകൊണ്ടു നിറപ്പൂ.
അഥവാ ആത്യേ ഐശ്വര്യം ദിശി-എന്നിയേ ശസ്താവകലീശകോ
ണിൽതാൻ നിദ്രാകലശത്തേ പൂജിപ്പൂ. ഗന്ധാഭസാ നിദ്രാക
ലശം അഭിപൂർവ്വ വിധിവത് പൂജയേത്-ഈ പറഞ്ഞ മന്ത്രങ്ങളേ
ക്കൊണ്ട് അഷ്ടഗന്ധജലംകൊണ്ട് നിദ്രാകലശത്തേ നിറച്ച് ലിപി
പങ്കജപൂജയും മുത്തുവാഹന കലാവാഹന വിദ്യാവാഹന
തത്ത്വവാഹന മൂലവാഹന ഈ ഒക്കെയും ചെയ്ത് സപരിവാരം
പൂജിച്ചു നിവേദിച്ചു പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്തു. അഥ ശയ്യാന്തേ
പരിതഃ മനുവിത് അഷ്ടദിക്ഷു വിദ്വേശകുമാരൻ അപി പൂജയേത-
പിന്നെ ശയ്യയുടെ ചുറ്റും മന്ത്രജ്ഞനായ ആചാര്യൻ എട്ടു ദിക്കു
കളിലേയും സ്വസ്തികത്തിൽ വിദ്വേശപരകലശങ്ങളേയും പൂജിപ്പൂ.

വിദ്യേശകലശഭവതകളേ പറയുന്നു:—

വിഷ്ണു വിഷ്ണുമുഖഃ സമുപലിപയോ

ദിക്കോണഗാസ്രീക്ഷണേ-

അനന്താഭ്യാ ദ്വിതയേ/പി തേ ശിവഹരൌ

ഗോപ്ത്രാഭയഃ ശാസ്തരി

പൂജ്യാസ്മേഷു ഘടേഷു ഭാവിപരിവാ-

രാ മുത്തയഃ ശക്തയ-

ത്വാന്യേഷു ത്രിഷു മൂലഃപ ചതസ്ര-

ഷപാശാസു വാ ഷണ്മുഖേ.

൫ ന

വിഷ്ണു സമുപലിപയഃ വിഷ്ണുമുഖഃ ദിക്കോണഗാ:-വിഷ്ണുവികൽ മൂലാക്ഷരത്തോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന വിഷ്ണുപാദികൾ ദിക്കുകളിലും കോണുകളിലും ആയി ഭവിക്കും. ഓം വിഷ്ണുവേ നമഃ, നം മധുസൂദനായ നമഃ, മോം ത്രിചക്രമായ നമഃ, നാം വാമനായനമഃ, രാം ശ്രീധരായ നമഃ, യം ഹൃഷീകേശായ നമഃ, ണാം പത്മനാഭായ നമഃ, യം ദാമോദരായ നമഃ ഇങ്ങനെ എട്ടുഭേദവതകൾ. ത്രീക്ഷണേ അനന്താഭ്യാഃ-ശിവങ്കൽ അനന്തായ നമഃ, സൂക്ഷ്മായ നമഃ, ശിവോത്തമായ നമഃ, ഏകനേത്രായ നമഃ, ഏകരുദ്രായ നമഃ, ത്രിമുത്തയേ നമഃ, ശ്രീകണ്ഠായ നമഃ, ശിഖണ്ഡിനേ നമഃ; ഇതു കിഴക്കു തുടങ്ങി ദിക്കുകളിലും ഈശാനാദികോണുകളിലും ആയിട്ടു പൂജയിക്കലേപ്പോലെ. ശിവഹരൌ തേ ദ്വിതയേ അപി-ശങ്കരനാരായണങ്കൽ ഇതു രണ്ടുവകയും കൂടി അനന്തായ വിഷ്ണുപാത്മനേ നമഃ ഇത്യാദി എട്ടും ഭവിക്കും. ശാസ്തരി ഗോപ്ത്രാഭയഃ-ശാസ്താവികൽ ഗോപ്ത്രേ നമഃ ഇത്യാദി ധ്വജഭേദവതകൾ എട്ടും മണ്ഡപസംസ്കാരത്തുങ്കൽ പറഞ്ഞതുതന്നെ. അന്യേഷു ത്രിഷു-സുബ്രഹ്മണ്യങ്കലും ഗണപതിയിങ്കലും; (ഭഗ്നയിങ്കലും) തേഷു ഘടേഷു-ഈ വിദ്യേശപരകലശങ്ങളിൽ; ഭാവിപരിവാരാഃ മുത്തയഃ ശക്തയഃ ച-പൂജാപടലത്തിൽ പറയുന്ന പരിവാരങ്ങളാകുന്ന മുത്തരികളും ശക്തികളും; പൂജ്യാഃ-പൂജിക്കണം. അവിടെ സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ സനൽകുമാരാദി എട്ടും, ഗണപതിയിങ്കൽ ഗണജയാദികൾ എട്ടും ഇവ മുത്തരികൾ. ഭഗ്നയിങ്കൽ, ജയാഞ്ചൈ നമഃ ഇത്യാദി എട്ടും ശക്തികളാകുന്നത്. ഇവറ്റിന്റെ ദിക്കുകൾ പൂജയിക്കലേപ്പോലെ. ഷണ്മുഖേ ചതസ്രഷു ആശാസു മൂലം ഏവ വാ-സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ നമു ദിക്കുകളിൽ മൂലം തന്നെയായിട്ടുമാം.

മദ്ധ്യവേദി വിനിമിതേ രസഭജേ
 കൗമാരകേ മണ്ഡലേ
 കൗമാരം കലശം പ്രപൃച്ഛ വിധിവത്
 സംപൂജ്യ തത്പൂർവ്വതഃ
 ശയ്യാം ദക്ഷിണസൗമ്യദിക്രതസമാ-
 യാമാം ഗൃഹേ കല്പയേത്
 സോപാദ്യത്സ്വാപഘടാദികാമദിദധേ
 കൗമാരകുമാരോച്ഛനം.

൫൭

സുബ്രഹ്മണ്യങ്കലേ വിശേഷത്തേ പറയുന്നു:— ഗൃഹേ മദ്ധ്യവേദി-സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ മണ്ഡപത്തിന്റെ തറയുടെ നടുവിൽ; വിനിമിതേ രസഭജേ കൗമാരകേ മണ്ഡലേ-പന്ത്രണ്ടാംപടലത്തിൽ പറയുന്നപോലെ ഷഡ്ഭവമാകുന്ന പത്മത്തെയുണ്ടാക്കി പീഠംവിരിച്ച്; കൗമാരം കലശം വിധിവത് പ്രപൃച്ഛ സംപൂജ്യ-കൗമാരകലശത്തേ വിധിവത്താകുംവണ്ണം നിറച്ച പൂജയും കഴിച്ചാൽ: തത്പൂർവ്വതഃ-അതിന്റെ കീഴ്ക്ക മണ്ഡപത്തിന്റെ കിഴക്കേ പാതിയിൽ; ദക്ഷിണസൗമ്യദിക്രതസമായാമാം-പൂർവ്വദിശത്തു് അഗ്നികോണിൽ ദക്ഷിണേത്തരദീർഘമായി വടക്കു ശിരസ്സുവരമാറും, പശ്ചിമദിശത്തു് മണ്ഡപത്തിന്റെ ഈശകോണിൽ തെക്കു ശിരസ്സുവരമാറും; സോപാദ്യത്സ്വാപഘടാദികാൻ ശയ്യാം കല്പയേത്-ശയ്യയുടെ ശിരഃസ്ഥാനത്തു നിദ്രാകലശത്തോടും ചുറ്റും വിദ്യേശപരകലശങ്ങളോടും ബീജാങ്കുരപാലികാദികളോടും കൂടി ശയ്യയേ ഉണ്ടാക്കണം. അഥം കൗമാരകുമാരോച്ഛനം അഭിദധേ-ഞാൻ കൗമാരകലശപൂജയേ പറയുന്നു.

പീഠാന്തേ ബ്രഹ്മാണം
 സഭദ്രകാളീഗണേശവിഷ്ണുമിഹ
 ഈശപരശാസ്താരാവപി
 ദലക്ഷ്ട്വേ ഹരിദിഗാദി സമഭിയജേത്. ൫൮

പീഠാന്തേ-ദേഹശുദ്ധി ശംഖപൂരണാത്മാരാധനയും പീഠപൂജയും ശക്ത്യാവാഹനയും ചെയ്താൽ; ദലക്ഷ്ട്വേ ഹരിദിഗാദി-ഷഡ്ഭവങ്ങളിൽ കിഴക്കുതട്ടങ്ങി; ബ്രഹ്മാണം-ബ്രഹ്മണേ നമഃ; സഭദ്രകാളീഗണേശവിഷ്ണു-ഭദ്രകാളൈ നമഃ, ഗണപതയേ നമഃ,

വിഷ്ണുവേ നമഃ; ഈശ്വരശാസ്താശ്ചൈവ അപി-ഈശ്വരായ നമഃ,
ശാസ്ത്രേ നമഃ; സമഭിധജേത്-ഇമന്ത്രങ്ങളേകൈകാണ്ടം പൂജിപ്പൂ.

പുണ്ണ ഹിരണ്യമാംബുജ-

ഗജശിഖിശക്തിസ്വപരുന്നിധായാത്ര

കലശ സാർണ്ണസരോജ

ഗുഹമാവാഹ്യായ്വയസഹാഽവരണൈഃ. ൫൯

പുണ്ണ കലശ-പിന്നെ കുടുംബസംസ്കാരവും ത്രികലാത്യാസവും
കുടുംബാഹാരവും കൂട്ടുത്യാസവും നവരത്നസ്വപണ്ണം സൃഷ്ടിച്ച മാന
സപുരണവും ചെയ്ത് ജവദ്രോണി വെള്ളംകൊണ്ടു നിറച്ചാൽ,
അത്ര ഹിരണ്യമാംബുജശിഖിശക്തിസ്വപരുന്നിധായ പൊന്നു
കൊണ്ട് ഉണ്ടാക്കിയ താമരപ്പൂവും ആനയും മയിലും വേലും വജ്ര
വും അക്കലശത്തിലിട്ട് ലിപിപങ്കജപൂജയും, മുത്തുവാഹനയും
ചെയ്താൽ ; ഗുഹം ആവാഹ്യ ആവരണൈഃ സഹ അച്ചയേത്-
സുബ്രഹ്മണ്യനേ മൂലംകൊണ്ട് ആചരിച്ച് പരിവാരങ്ങളോടു
കൂടി പൂജിപ്പൂ.

പ്രാഗ്വജ്രാഭേ പ്രയജേ-

ഭാദിത്യാനശപിനൈ പിതൃൻ ഗണപം

മാത്രപ്തരോവസുനിഹ

രുദ്രാംശ്വാഭ്യന്തരേ ജയന്താഭ്യേ.

൬൦

വജ്രാഭേ പ്രാഗ് ജയന്താഭ്യേ അഭ്യന്തരേ-പരിവാരപൂജയി
ങ്കൽ ഇന്ദ്രാദികളിഞ്ഞാൽ വജ്രാദിക്കുമുമ്പിൽ കിഴക്കുവടക്ക് ജയ
ന്തസ്ഥാനമായ അന്തരാളത്തിൽ തുടങ്ങി; ആദിത്യൻ-ആദിത്യേ
ഭ്യോ നമഃ, അശപിനൈ-അശപിഭ്യോ നമഃ; പിതൃൻ-പിതൃഭ്യോ
നമഃ; ഗണപം-ഗണപതയേ നമഃ; മാത്രപ്തരോവസുൻ-മാതൃഭ്യോ
നമഃ, അപ്തരോഭ്യോ നമഃ, വസുഭ്യോ നമഃ; രുദ്രാൻ-രുദ്രേഭ്യോ നമഃ;
ഗുഹ പ്രയജേത്-ഇക്കൗമാരകലശത്തുകൽ ഈ മന്ത്രങ്ങൾ എട്ടു
കൂടെ പൂജിക്കണം.

അനന്തരം ഉപഹാരപാത്രങ്ങളേ പറയുന്നു:—

ഗാംഗേയശ്ചൈവപ്രമയതാമ്രജകാംസ്യമൃത്സ്നം-

പാത്രാണി മൗലിപദപാർശ്വയഗാഗ്രഭാഞ്ജി

വിഷ്ണു ക്രമേണ ഘൃതമാക്ഷികദിഗ്ദ്ധഗാന്താ-

വാഗ്ദ്ധവ്യവന്തദിമുശേന്നിജപഞ്ചരത്നൈഃ. ൬൧

വിഷ്ണു മൗലിപദപാശ്ചയോഗാഗ്രഭാജി-വിഷ്ണുവിങ്കൽ ശിരസ്സുകലം പാദത്തുകലം വലത്തുഭാഗത്തും ഇടത്തുഭാഗത്തും കിരീടാഗ്രത്തുകലം; ഗാംഗേയരൗപ്യമയതാമ്രജകാംസ്യമുത്സംനാ പാത്രാണി-പൊന്നുകൊണ്ടും വെള്ളികൊണ്ടും ചെമ്പുകൊണ്ടും ഓടുകൊണ്ടും മണ്ണുകൊണ്ടും ഉണ്ടാക്കിയിരിക്കുന്ന പാത്രങ്ങളേ വച്ചു ഏതമാക്കികടുശ്ചശാന്തിവാഗ്ദ്വ്യവന്തി-നെയ്യും; തേനും പാലും ശാന്തിജഃവം പഞ്ചഗവ്യവും നിറച്ച് അവററിന്ന ശോഷണാദി ചെയ്തു പൂജിച്ചു; നിജപഞ്ചതന്ത്രൈഃ അഭിമുശേത്-തന്റെ പഞ്ചതന്ത്രങ്ങളേ തൊട്ടു ജപിച്ചു രക്ഷിപ്പൂ. പൊന്നും മുത്തുമിട്ട വെള്ളം ശാന്തിജലം.

ന്യസ്യത് തദപത് പദപരിസരേ

പാത്രഃപാദപാത്രേ

ക്ഷീരക്ഷൗദ്രേ മദനദമഃന

പാർശ്വായോർമൂലതശ്ച

മൂലനായ്യേ ഏതമധുശിരോഽംശ്രേപ്തഃ

കുമാരേഽർഹ്യപാത്രേ

പാത്രദന്ദേപ രജതരചിതേ

സേവാപചാരാണനാംശ്രേപ്തഃ.

ന ൨

മദനദമനേ-ശിവങ്കൽ; തദപത്-വിഷ്ണുവിങ്കലേപ്പോലെ പൊന്ന് വെള്ളി ചെമ്പ് ഓട് ഈ നാലുപാത്രങ്ങളേ; പദപരിസരേ പാത്രയോഃ അർഹ്യപാത്രേ-രണ്ടു കാലിന്റെ ചുവട്ടിൽ അർഹ്യ പാത്രങ്ങളേയും; പാർശ്വായോഃ ക്ഷീരക്ഷൗദ്രേ-രണ്ടു പുറത്തും പാലും തേനും നിറച്ച്; മൂലതഃ അഭിമുശേത്-മൂലംതൊട്ടുജപിക്കണം. ആ യ്യേ-ശാസ്താവിങ്കൽ; ശിരോഽംശ്രേപ്തഃ-ശിരസ്സുകലം പാദത്തുകലം പൊന്നും വെള്ളിയും കൊണ്ട് ഉണ്ടാക്കിയ പാത്രങ്ങളേവച്ച്; ഏതമധു-നെയ്യും തേനും നിറച്ച്; മൂലന-മൂലംകൊണ്ടു ജപിപ്പൂ. കുമാരേ അംശ്രേപ്തഃ രജതരചിതേ പാത്രദന്ദേപ-സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ രണ്ടു കാലിന്റെ അടുക്കൽ വെള്ളിക്കിണ്ണം രണ്ടുവച്ച് അതിൽ; അർഹ്യപാത്രേ സേവാപചാരാണനാ-അർഹ്യപാത്രജലം നിറച്ച് ഉപചാരംകൊണ്ടു ജപിപ്പൂ.

ഹൈമേ ന്യസേക്ഷിരസി സുന്ദരിപാവിഷ്ഠേ രോപ-

ത്യാജ്യം പദേ മധു ച മധപിരി രൗപ്യപാത്രേ

മൂലേന പാർശ്വയജി കാംസ്യജനാമുഃജ്ജ്വ-
 പാദ്യേ ഹരീശഗണപേ തു ഹരീശവച്ച.

നന്ദ

സുംഭരിപൈ ശിരസി ഹൈമേ പാത്രേ-ഭർഗ്ഗയിങ്കൽ ശിര
 സ്സങ്കൽ പൊന്നുകൊണ്ടുള്ള പാത്രത്തിൽ; ഇഷേതപാ ഇതി ആജ്യം
 നൃസേത്-ഇഷേതേപാജേ തപാ എന്ന ഋക്കുകൊണ്ടു നെയ്തിനേയും;
 പദേ രൗപ്യപാത്രേ മധു ഇതി മധു ച- കാലങ്കൽ വെള്ളിപ്പാത്ര
 ത്തങ്കൽ 'മധുപാതാ' ഇത്യാദികൊണ്ടു തേനിനേയും നൃസിപ്പു. പാ
 ർശ്വയജി താമ്രജകാംസ്യജേ-വലത്തുഭാഗത്തും ഇടത്തുഭാഗത്തിലും
 ചെമ്പുപാത്രത്തിലും ഓട്ടുപാത്രത്തിലും; മൂലേന അർദ്ധപാദ്യേ-മൂലം
 കൊണ്ട് അർദ്ധ്യജലത്തേയും പാദജലത്തേയും വയ്പു. ഹരീശ
 ഗണപേ തു ഹരീശവത് ച-ശങ്കരനാരായണങ്കൽ വിഷ്ണുവിനേ
 പ്പോലെ അഞ്ചുപാത്രങ്ങളിൽ തദ്ദ്രവ്യങ്ങളേയും ഗണപതിയിങ്കൽ
 ശിവങ്കൽ പരഞ്ഞപോലെ നാലുപാത്രങ്ങളിൽ തദ്ദ്രവ്യങ്ങളേയും
 വയ്പു. അർദ്ധ്യപാദ്യങ്ങൾ കലശദ്രവ്യങ്ങൾ പറയുന്നപോലെ
 എടുത്തുകൊള്ളണം.

മംഗലാന്യഷ്ട പരിരസ്തഥാ മംഗലപാലികാഃ

പ്രദീപാദീംശ്ച വിന്യസ്യ മണ്ഡയേനമണ്ഡപോദരം.

[നന്ദ]

പരിതഃ അഷ്ടമംഗലാനി- ചുറ്റും സ്വസ്തികങ്ങളിൽ അഷ്ട
 മംഗലങ്ങളേയും; തഥാ മംഗലപാലികാഃ-അപ്രകാരം ചുറ്റും മുള
 പാലികകളേയും; പ്രദീപാദീംശ്ച വിന്യസ്യ-നാലുകോണുകളിലും
 വിളക്കുകളേയും വച്ചു; മണ്ഡപോദരം മണ്ഡയേത്-മണ്ഡപത്തി
 ന്റെ അകത്തേ അലംകരിപ്പു.

നൃസ്യേ ക്ലംഖാരികേതുനുകരവൃക്ഷസൃണീം-

ശ്വാമരം മത്സ്യയുഗ്മം

ദിക്ഷപീശേ ത്രാദ്യവത്സം മുകരവൃക്ഷത്വക്ഷ-

ദന്ദപകുന്ദാംസ്രിധാതി

ശ്രീശേശേ സ്വസ്തികാബ്ജം ദരഘടമുകരം

സോൽപലാവത്തവത്സം

വത്സം കുന്ദം സദേരീമുകരത്വക്ഷസൃണീ-

ഞ്ചൈവനഞ്ചൈ ച ചണ്ഡ്യാം.

നന്ദ

ഈശ-ശിവങ്കൽ; ശംഖാരികേതുൻ-ശംഖം ചക്രവും കൊടി
മരവും; മുകരവൃഷസ്യണീൻ-വാൽക്കണ്ണാടിയും കാളയും തോട്ടിയും;
ചാമരം-വെഞ്ചാമരവും; മന്ത്രിയുഗ്മം-ഇരട്ടമന്ത്രിയും; ദിക്ഷു നൃ
സേത്-കിഴക്കു തുടങ്ങി എട്ടുദിക്കിലും ക്രമേണ വയ്പു. ത്രിധാമി-
വിഷ്ണുവിങ്കൽ; ത്രാഭുവന്ധം-ശംഖം ചക്രവും കൊടിമരവും ശ്രീവ
ത്സവും; മുകരവൃഷസ്ഥാപനപങ്കംഭാൻ-വാൽക്കണ്ണാടിയും കാള
യും ഇരട്ടമന്ത്രിയും പൂർണ്ണകുന്ദവും ഇങ്ങനെ എട്ടിനേയും വയ്പു.
ശ്രീശേശേശ-ശങ്കരനാരായണങ്കൽ; സ്വസ്തികാബ്ജം-സ്വസ്തികത്തേ
യും താമരയേയും ഭരാലടമുകരം-ശംഖിനേയും പൂർണ്ണകുന്ദത്തേയും
വാൽക്കണ്ണാടിയേയും; സോൽപലാവർത്തവത്സം-ചെങ്ങുനിർപ്പുവ
നന്ത്യാർവട്ടം ശ്രീവത്സം ഈ എട്ടിനേയും; ചണ്ഡ്രം-ഭഗ്ഗയിങ്കൽ;
വത്സം-ശ്രീവത്സം, കുന്ദം-പൂർണ്ണകുന്ദം; സഭേരീമുകരസ്ഥാപന
സ്യണീൻ-ചെങ്ങയേയും കണ്ണാടിയേയും ഇരട്ടമന്ത്രിത്തേയും തോട്ടിയേ
യും; ശംഖനന്ദ്രൗ ച-ശംഖിനേയും നന്ത്യാർവട്ടത്തേയും വയ്പു.

പൂർണ്ണഘടധ്വജവജ്രം

സ്വസ്തികശക്തീ ച ചാമരദപിതയം

നാഗം മയൂരമഷ്ടൗ

സ്തന്ദ്രപി കരോതു മംഗലാന്യത്ര.

നൃനൃ

സ്തന്ദ്ര-സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ; പൂർണ്ണഘടധ്വജവജ്രം-പൂർണ്ണകു
ന്ദത്തേയും കൊടിമരത്തേയും വജ്രത്തേയും സ്വസ്തികശക്തീ-സ്വ
സ്തികത്തേയും വേലിനേയും; ചാമരദപിതയം-ഉഭയചാമരത്തേയും;
നാഗം-അനയേയും; മയൂരം-മയിലിനേയും; അത്ര മംഗലാനി
കരോതു-ഇവിടെ അഷ്ടമംഗലങ്ങളേ വയ്പു.

ദപ്തം പൂർണ്ണകുന്ദം ച വൃക്ഷം ചാമരദപയം

ശ്രീവത്സം സ്വസ്തികം ശംഖം ദീപം വിഷ്ണുശശാസ്തരി.

[നൃ ൧]

വിഷ്ണുശശാസ്തരി-ഗണപതിയിങ്കലും ശാസ്താവിങ്കലും; ദപ്ത
ം-കണ്ണാടി; പൂർണ്ണകുന്ദം-അതു തന്നെ; വൃക്ഷം-കാള; ചാമര
ദപയം-ഉഭയചാമരം; ശ്രീവത്സം-അതുതന്നെ; സ്വസ്തികം ശംഖം
-അതുതന്നെ; ദീപം-വിളക്ക് ഇവ എട്ടിനേയും വയ്ക്കണം. ഈ
അഷ്ടമംഗലങ്ങൾ അശ്വതഥാദി വൃക്ഷങ്ങളേക്കൊണ്ട് ഉണ്ടാക്കു

ണം.

ഇതി സംസ്കൃതമണ്ഡപോ/സ്യ ബാഹ്യേ
ശിവദിഗ്ധാതി നിധായ ഭദ്രപീഠം
പരിപൂജ്യ കശാദിമാൻ പ്രയായാൽ
പ്രതിതീർത്ഥം പ്രതിമാമിഹ പ്രണേതും. നവ

ഇതി സംസ്കൃതമണ്ഡപഃ-ഇപ്രകാരം മണ്ഡപസംസ്കാര
ത്തേ ചെയ്താൽ; അസ്യ ബാഹ്യേ ശിവദിഗ്ധാതി-ഈ മണ്ഡപ
ത്തിന്റെ പുറത്തേ ഈശകോണിൽ; ഭദ്രപീഠം നിധായ പരിപൂ
ജ്യ-മരംകൊണ്ട് ഉണ്ടാക്കി ഇരിക്കുന്ന ഭദ്രപീഠത്തേ പ്രാസാദാഭി
മുഖമായും വിഷ്ണുവിങ്കൽ പ്രാങ്മുഖമായും വച്ച് അതിങ്കൽ പീഠ
പൂജയേച്ചെയ്തു രക്ഷിച്ച്; കശാദികാൻ-ദർഭപുഷ്പാക്ഷതാദികളേ
എടുത്തുകൊണ്ട്; ഇഹ പ്രതിമാം പ്രണേതും തീർത്ഥം പ്രതി പ്രയാ
യാത്-ഇവിടെ ബിംബത്തേ എടുപ്പിച്ച് കൊണ്ടുവരുന്നതിന്നാ
യിക്കൊണ്ടു ജലാധിവാസം ചെയ്തിരിക്കുന്ന തീർത്ഥത്തേക്കുറിച്ചു
പോവൂ.

തദ്രക്ഷണായ പരിതഃ കൃതസന്നിവേശം
സംഹൃത്യ ദൈവതഗണം സലിലസ്ഥബിംബേ
ഉദ്യത്യ വാരിണ ഇദം പ്രവിസൃജ്യ വാസോ-
ദദൈർവിഷ്ട്യ സലിലേന വിശോധയച്ച.നന്

പരിതഃ തദ്രക്ഷണായ കൃതസന്നിവേശം-അവിടെ ബിംബ
രക്ഷയ്ക്കായിക്കൊണ്ടു പുറം കല്പിച്ചിരിക്കുന്ന; ദൈവതഗണം-
ഇന്ദ്രാദിദിക്പാലന്മാരേ; സലിലസ്ഥബിംബേ സംഹൃത്യ-വെള്ള
ത്തിൽ കിടത്തിക്കിടക്കുന്ന ബിംബത്തുങ്കൽ പുഷ്പാരാധനകൊണ്ടു
ലയിപ്പിച്ച്; ഇദം വാരിണ ഉദ്യത്യ-ഈ ബിംബത്തേ വെള്ള
ത്തിൽനിന്ന് എടുത്ത്; വാസഃ പ്രവിസൃജ്യ-മുടിയ വസ്രുത്തേ അ
ഴിച്ചു; ദദൈർ വിഷ്ട്യ സലിലേന വിശോധയേത് ച-ദർഭപുഷ്പം
കൊണ്ടു തേച്ചു വെള്ളം കൊണ്ടു കഴുകി ശോധനയേ ചെയ്വൂ.

കൃതം തദ്ഗതഭൂതസജ്ജനമിദം
തന്മന്ത്രസാംഗീകൃതം
ഗന്ധാദ്യാഹിതചച്ചനം പ്രതിസരഃ
തത്സാമ്പ്രതികൃതം തഥാ

ബദ്ധഃ വസ്രസുവേഷ്ഠിതം ദിജരഥേ-
 മാരോപ്യ വാദ്യാദിഭിഃ
 സാകം ശാകനജാപകസ്തപനഗേ-
 ഹം മന്ത്രബിംബം നയേത്.

൧൦

തദ്ഗതഭൂതസർജ്ജനം കൃതപാ-ആ ബിംബത്തുകൽ പ്ലാവ
 നാദി മൂന്നുംചെയ്ത് ഹേതുന്നമഃ പരയാകാശാത്മനേനമഃ ഇത്യാദി
 അഞ്ചുകൊണ്ടും ഗുണസംഖ്യാപ്രാണായാമങ്ങളും വ്യാപകങ്ങളും
 ചെയ്ത് പഞ്ചഭൂതങ്ങളേ സൃഷ്ടിച്ച്; തന്മന്ത്രസാംഗീകൃതം ഗന്ധാ
 ദ്വാഹിതചർച്ചനം ഇദം-പിന്നെ ലിപിപ്രാണായാമവും ലിപി
 ന്യാസവും മൂലപ്രാണായാമവും വ്യാപകാംഗവും ചെയ്ത് ഈ ബിം
 ബത്തേ ഗന്ധപുഷ്പാദികളേക്കൊണ്ടു പൂജിപ്പൂ. തത്സാംപ്രതക്രേ
 പ്രതിസരം ബദ്ധപാ-അപ്പോൾ കൌതുകബന്ധനം ചെയ്യേണ്ട
 വിഷ്ണുവിങ്കൽ കൌതുകബന്ധത്തേയും ചെയ്ത്; വസ്രസുവേ
 ഷ്ഠിതം മന്ത്രബിംബം-വസ്രംകൊണ്ടു മൂടി പുൽക്കയറുകൊണ്ടു
 കെട്ടിയിരിക്കുന്ന ബിംബത്തേ; ദിജരഥേ ആരോപ്യ-ബ്രാഹ്മണരേ
 കൊണ്ടു ബിംബത്തേ എടുപ്പിച്ചു; ശാകനജാപക-കനിക്രൂർത്
 സ്വസ്തിസൂക്തങ്ങളേ ജപിച്ചു-വാദ്യാദിഭിഃ സാകം സ്തപനഗേ.ഹം
 നയേത്-വാദ്യഘോഷങ്ങളോടും ഛത്രചാമരാദികളോടുംകൂടി സ്താ
 നമണ്ഡപത്തേ നയിപ്പൂ.

പ്രാസാദസമുഖതയാ വിനിധായ ഭദ്രം

കണ്ണേശ്വരം ജപതു സർവ്വസുപർവ്വബിംബം
 നൃസ്യേത്ത്രിധാതി ഹരിദിങ്മുഖമിഷ്ടപീഠേ
 ത്രീണീശ്വരം ജപതു ഭദ്രമുഖം തദഗ്രേ.

൧൧

സർവ്വസുപർവ്വബിംബം പ്രാസാദസമുഖതയാ വിനിധായ-എ
 പ്ലാ ദേവന്മാരുടെ ബിംബത്തേയും മുമ്പു പൂജിച്ചിരിക്കുന്ന ഭദ്രപീ
 ഠത്തുകൽ പ്രാസാദത്തിന്ന് അഭിമുഖംവരുമാറ് എഴുന്നള്ളിച്ചു;
 ഭദ്രം കണ്ണേ ഇതി ഗ്രഹം ജപതു-ഭദ്രം കർണേഭിഃ ശ്രുണയാമ ദേവാഃ
 ഈ ഗ്രക്കുകൊണ്ടു ചൊല്ലൂ. ത്രിധാതി ഹരിദിങ്മുഖം ത്രീണി
 ഇതി ഗ്രഹം നൃസ്യേത്-വിഷ്ണുവിങ്കൽ കിഴക്കോട്ടുമുഖമായിട്ടു ത്രീണി
 പദം വിചക്രമേ എന്ന ഗ്രക്കുകൊണ്ടു പീഠത്തുകൽ നൃസിപ്പൂ.
 തദഗ്രേ ഭദ്രമുഖം ച ജപതു-ബിംബത്തിന്റെ മുമ്പിൽ ഭദ്രം
 കർണ്ണേഭിഃ എന്ന ഗ്രക്കിനേയും തൊഴുതു ചൊല്ലൂ.

ശ്രീശേഷാജിതയോർഘ്വതേന ഘൃതവ-
 ത്യാജ്ഞാപാഹരീശേ നമ-
 സ്തേരുദ്രേരി വിശോധയേന്മുരരിപൗ
 മൂലേന മാസൂരകൈഃ
 തേജോസിതി ഹരൌ ഘൃതാക്തിരഥ*വേ-
 ശേ മൂലതഃ സപ്തിഷാ
 ക്ഷൗരദ്രേണാപി വിലിപ്യ ശോധയതു വാർ-
 മാസൂരവാർഭിഃ ക്രമാത്. ൭൨

ശ്രീശേഷാജിതയോഃ-വിഷ്ണുവിങ്കലും ശങ്കരനാരായണകലും
 ബിംബത്തേ, ഘൃതവത്യാ ഘൃതേന അജ്ഞാപാ-ഘൃതവതീസവി
 തരാധിപത്വേ” എന്ന ഋക്ക(മന്ത്രം)കൊണ്ടു നെയ്കൊണ്ടു തേ
 ജ്ഞ. ഹരീശേ നമസ്തേരുദ്ര’ഇതി മുരരിപൗ മൂലേന മാസൂരകൈഃ
 വിശോധയേത്-ശങ്കരനാരായണകൽ‘നമസ്തേ രുദ്ര മന്ത്രവേ’ എന്ന
 തുകൊണ്ടും വിഷ്ണുവിങ്കൽ മൂലംകൊണ്ടും കടലയ്ക്കാപ്പൊടികൊണ്ടു
 തേച്ചു നെയ്യുന്നേ കളവു. അഥവാ ഹരൌ ഘൃതാക്തിഃ തേജോ
 ഴ്സി ഇതി വാ-എന്നിയേ വിഷ്ണുവിങ്കൽ നെയ്യതേയ്ക്കുന്നതിന്നു
 ‘തേജോ’സി തേജഃ’ എന്ന ഋക്ക കൊണ്ടുമാം. ഈശേ മൂലതഃ സ
 പ്തിഷാ ക്ഷൗരദ്രേണ അപി വിലിപ്യ-ശിവങ്കൽ മൂലംകൊണ്ടുതന്നെ
 നെയ്യും തേനുംകൊണ്ടു തേച്ചു, വാമാസൂരവാർഭിഃ ക്രമാത് ശോധ
 യതു-വെള്ളംകൊണ്ടും കടലയ്ക്കാപ്പൊടിച്ചതുകൊണ്ടും, വെള്ളം
 കൊണ്ടും ശോധനയേ ചെയ്തു.

ദീർഘായുരേപത്യൺകൃതഘൃതാ-
 ലേപമുദപത്ത് | ബിംബം
 മാസൂരേണ ദ്രുപദമനുനാ
 ക്ഷാളയേത് സുന്ദരേന്ദ്രാ
 മൂലേനൈതദ് ഗുഹഗണപയോ-
 രാചരേൽ സർവ്വമായു
 ശൈരീക്ഷേഃ ശോധയതു ഘൃതമ-
 ധപക്തികൃന്മൂലതോഽഥ. ൭൩

* ‘വാകാതും ദ്വയം മൂലതഃ
 സ്തേജോനയോഃ സ്വകല്പവിധിനാ ശേഷേഷാപമൈതച്ചരേത്’ എന്ന്
 അല്പാല്പ പുസ്തകത്തിലേ ലാഭം.

സംഭവത്ര 10-ദുഗ്ഗയാങ്കൽ, ദീർഘായുതപത്രണകൃതപുതാ
ലേപം ബിംബം-‘ദീർഘായുതപായ വച്ചുസേ’ എന്ന മന്ത്രം
കൊണ്ടു നെയ്യിനേക്കൊണ്ടു തേച്ചിരിക്കുന്ന ബിംബത്തേ, ഭൂപദമ
നനാ മാസുരേണ ഉദപത്ത്യ ക്ഷാളയേത്-‘ഭൂപദാദിവേനുമുചാനഃ’
എന്ന മന്ത്രം കൊണ്ട് കടലയ്ക്കാപ്പൊടിക്കൊണ്ടു തേച്ച് വെള്ളം
കൊണ്ടു കഴുകൂ. ഇഹഗണപയോഃ ഏതത്സർവ്വം മൂലേന ആച
രേത്-സുബ്രഹ്മണ്യങ്കലം ഗണപതിയിങ്കലും നെയ്യു തേയ്ക്കയും
കടലയ്ക്കാ തേയ്ക്കയും മൂലംകൊണ്ടുതന്നെ ചെയ്വൂ. ആയ്തു മൂലതഃ
പുതമധപകതികൃത് ശൈരീഷൈഃ ശോധയതു-ശാസ്താവിങ്കൽ
മൂലംകൊണ്ടു നെയ്യും തേനും പിരട്ടികടലയ്ക്കാപ്പൊടിക്കൊണ്ടു
തേച്ചുകഴുകി ശോധിപ്പൂ.

ദർഭാദ്വൈ പരിഷ്കൃഷ്ട ശോധയതു ദ-
ഗ്ഗായാം ജലൈസുപച്ഛകൃൻ-
മൃത്സാദസ്മദിര ശപരേ പ്രഥമപേ
മുത്തപക്വമകൃദ്ഭിഃ ക്രമാത്
മുത്തപഗ്ദ്വ്യാം ഗണപേ ഇഹേ സ്വകലശോ-
കതദ്രവ്യകൈഃ സ്വാണദിർ-
മുദ്ഭിഃ ശ്രീശഹരീശയോഃ സ്വവിഹിതാ-
ദിർവ്വക്ഷ്യമാണക്രമാത്.

൭൪

ദർഗായാം-ദർഗയിങ്കൽ, ദർഭാദ്വൈ പരിഷ്കൃഷ്ട ജലൈഃ
ശോധയതു-ദർഭമുത്തപകളേക്കൊണ്ടു തേച്ചു വെള്ളംകൊണ്ടു
കഴുകൂ. ഇശപരേ തപച്ഛകൃൻമൃത്സാദസ്മദിഃ-ശിവങ്കൽ തൊലിക
ളേക്കൊണ്ടും ചാണകനീർകൊണ്ടും മണ്ണുകൊണ്ടും ഭസ്മംകൊണ്ടും
ശോധിപ്പൂ. പ്രഥമപേ മുത്തപക്വമകൃദ്ഭിഃ-ശാസ്താവിങ്കൽ മണ്ണു
കൊണ്ടും തൊലികളേക്കൊണ്ടും ചാണകനീർകൊണ്ടും ശോധിപ്പൂ.
ഗണപേ മുത്തപഗ്ദ്വ്യാം-ഗണപതിയിങ്കൽ മണ്ണുകൊണ്ടും തൊലി
കളേക്കൊണ്ടും ശോധിപ്പൂ. ഇഹേ സ്വകലശോകതദ്രവ്യകൈഃ
സ്വാണദിഃ-സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ തന്റെ ബിംബശുദ്ധികലശത്തി
ന്റെ ദ്രവ്യങ്ങളേക്കൊണ്ടും തത്തന്മന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടും ശോധിപ്പൂ.
ശ്രീശഹരീശയോഃ വക്ഷ്യമാണക്രമാത്. സ്വവിഹിതാഭിഃ മുദ്ഭിഃ-
വിഷ്ണുവിങ്കലും ശങ്കരനാരായണങ്കലും തന്നിക്ക് ഇവിടെ പറയുന്ന
മണ്ണുകളേക്കൊണ്ടു ശോധനകളേച്ചെയ്വൂ.

അനന്തരം നേത്രോന്മീലനത്തെ പറയുന്നു:—

ഭർഗാഗണേശശരജന്മസു ബിംബശുദ്ധി-

സ്നാനാത് പുരോ ഹരിഹരീശപരയോഃ കരോതു -

സ്നാനാന്തരേ നയനമോക്ഷണമായ്തുകേ രത്

പ്രാക് സ്നാനതഃ സലിലവാസനകർമ്മതോ വാ. ൭ ൫

ഭർഗാഗണേശശരജന്മസു-ഭർഗയിങ്കലും ഗണപതിയിങ്കലും സുബ്രഹ്മണ്യങ്കലും, ബിംബശുദ്ധിസ്നാനാത് പുരഃ-ബിംബശുദ്ധികലശമാടുന്നതിന്റെ മുമ്പിലും, ഹരിഹരീശപരയോഃ സ്നാനാന്തരേ-വിഷ്ണുവിങ്കലും ശങ്കരനാരായണങ്കലും ബിംബശുദ്ധികലശമാടുന്നതിന്റെ ഇടയിലും, നയനമോക്ഷണം കരോതു-നേത്രോന്മീലനത്തെച്ചെയ്യൂ. ആയ്തുകേ-ശാസ്താവിങ്കൽ, സ്നാനതഃ പ്രാക് വാ സലിലവാസനകർമ്മതഃ വാ തദ്-ബിംബശുദ്ധികലശത്തിന്റെ മുമ്പിൽ താൻ, ജലാധിവാസത്തിന്റെ മുമ്പിൽ താൻ നേത്രോന്മീലനത്തെച്ചെയ്യാം.

ഹൈമേ നിഷിച്യ ചഷകേ മധുമന്ത്രജപ്തം

സൂച്യാ പ്രഗുഹ്യ ഘൃതമാക്ഷികമക്ഷിമോക്ഷം

നേത്രേണ ശാസ്തുഗണപേഷുഭവേഷു മന്ത്രീ

ത്രിഷ്ട മമയേന മനനാ രന്ധയാത് കുമായ്താം. ൭ ൬

ഹൈമേ ചഷകേ ഘൃതമാക്ഷികം നിഷിച്യ-മുമ്പിൽ പറഞ്ഞ പോലെ പൊന്നുംകിണ്ണത്തിൽ തേനും നെയ്യും കൂട്ടി, മധുമന്ത്ര ജപ്തം-‘മധുവാതാ’ ഇത്യാദി മൂന്നും തൊട്ടു ജപിച്ചാൽ, സൂച്യാ പ്രഗുഹ്യ-പൊന്നുതുശികൊണ്ട് അതിനേ എടുത്തു്, ശാസ്തുഗണപേഷുഭവേഷു-ശാസ്താവിങ്കലും ഗണപതിയിങ്കലും സുബ്രഹ്മണ്യങ്കലും, മന്ത്രീ നേത്രേണ-ആചാർയൻ നേത്രമന്ത്രംകൊണ്ടും, കുമായ്താം ത്രിഷ്ട മമയേന മനനാ-ഭർഗ്ഗയിങ്കൽ ‘ജാതവേദാസ സുനവമസോമം’ ഇത്യാദി മന്ത്രംകൊണ്ടും അക്ഷിമോക്ഷം രന്ധയാത്-നേത്രോന്മീലനത്തെച്ചെയ്യൂ.

ഹിരണ്യഗർഭഃ സമിതി പ്രഗുഹ്യ

മധപാജ്യകം ചാത്രമിതി ത്രിധാതി

നേത്രം ലിഖേദ് ദക്ഷിണമന്യദത്രം-

പ്യായസ്വപമന്ത്രേണ സഹാക ഉദിഃ.

൭ ൭

ത്രിധാതി-വിഷ്ണുവിങ്കൽ, 'ഹിരണ്യഗർഭഃ സം'ഇതി മധപാജ്യം
കം പ്രഗൃഹ്യ-ഹിരണ്യഗർഭഃ സമവർത്തതാഗ്രേ' എന്ന ഋക്കുകൊണ്ടു
തേനം നെയ്യും കൂട്ടിയതിന്നു സുചുഗ്രംകൊണ്ട് എടുത്തു്, ചിത്രം
ഇതി ദക്ഷിണം നേത്രം-ചിത്രം ദേവാനാമുദഗാദ്' എന്ന ഋക്കുകൊണ്ടു
വലത്തേക്കുണിന്നെയും, ആപ്യായസ്വപമന്ത്രേണ അന്യദ്
അപി-ആപ്യായസ്വ സമേതു തേ' എന്ന ഋക്കുകൊണ്ടു് എടുത്തേ
ക്കുണിന്നെയും. സതാരകാച്ചിഃ വിചിഖേത്- കൃഷ്ണമണിയോടും
സുക്ഷ്മത്തോടുംകൂടി ലേഖനം ചെയ്യണം.

മാധപീഠശാലഃ ഹിരണ്യമനുനാ

സംഗൃഹ്യശാർങ്ഗീശപരേ

വാമം ചിത്രമുപോല്പിഖേനയനമ-

ന്യദപിശപതശ്ചക്ഷുഷാ

ലാലാടാക്ഷി ഹിരണ്യഗർഭമനുനാ-

ഫാപുഷ്ട ഗാമഗ്രഗാം

ഏതപാ നേത്രപടം പ്രദർശയതു താം

കർത്താ/ഥ തസ്മൈ ദിശേത്.

൭൮

ശാർങ്ഗീശപരേ- ശങ്കരനാരായണങ്കൽ, ഹിരണ്യമനുനാ
മാധപീഠശാലഃ സംഗൃഹ്യ-ഹിരണ്യഗർഭഃ സമവർത്തത' ഇത്യാദി
കൊണ്ടു തേനം നെയ്യും പാലും കൂട്ടി പുജിച്ചതിന്നു എടുത്തു്,
ചിത്രം ഋചാ വാമം നയനം-ചിത്രം ദേവാനാം' എന്ന ഋക്കുകൊ
ണ്ടു് എടുത്തേക്കുണിന്നെയും-വിശപതശ്ചക്ഷുഷാ അന്യത്-വിശപത
ശ്ചക്ഷുഷത്' എന്ന ഋക്കുകൊണ്ടു വലത്തേക്കുണിന്നെയും, ഹിരണ്യ
ഗർഭമനുനാ ലാലാടാക്ഷി ച ഉല്പിഖേത്-ഹിരണ്യഗർഭഃ സമവർത്തത'
എന്ന ഋക്കുകൊണ്ടു നെററിയിങ്കലേ കുണിന്നെയും വിഷ്ണുവിങ്കലേ
പ്പോലെ താരകാച്ചിസ്സോടുകൂടി ലേഖനം ചെയ്തു്, ആപുഷ്ട-ശേഷം
കുണിൽനിറച്ചാൽ, നേത്രപടം ഏതപാ അഗ്രഗാം ഗാം പ്രദർശയതു-
മന്ദിരത്തിൽതന്നെ മറച്ചുപിടിച്ചിരിക്കുന്ന വസ്ത്രത്തേ എടുത്തു് മന്ദിര
നിർത്തിയിരിക്കുന്ന പത്മവാനെയും കാട്ടു. കർത്താ താം തസ്മൈ
ദിശേത്-അപ്പോൾ യജമാനൻ ആ പത്മവിന്നു ആചാര്യനായി
കൊണ്ടു കൊടുപ്പു.

ആവാഹ്യ സാംഗീകരണാദി കൃതപാ

ദതേപാപചാരാൻ സ്തപനം കരോതു

വ, ഏതാർത്ഥദർശനാശര-ജപ്യ ശേഷേ-

സ്തപനം വാഹനാദി സ്തപനേ കൃതേ തു.

൭൯

വിഷ്ണുവർഗ്ഗാശരജേഷു- ഞ്ഞപതിയിങ്കലും ശാസ്താവിങ്കലും ഭഗ്ഗ്യിങ്കലും സുബ്രഹ്മണ്യങ്കലും, ആവാഹ്യ സാംഗീകരണാദി കൃതപാ-ആവാഹിച്ചു വ്യാപകാംഗാദി ചെയ്ത്, ഉപഹാരാൻ ദതപാ-അർദ്ധ്യാദിസ്നാനാന്തമുള്ള ഉപഹാരങ്ങളേക്കൊടുത്ത്, സ്തപനം കരോതു-ബിംബശുദ്ധികലശങ്ങളേ ആട്ടു. ശേഷേഷു-വിഷ്ണുവിങ്കലും ശിവങ്കലും ശങ്കരനാരായണങ്കലും, സ്തപനേ കൃതേ ആവാഹനാദ്രം കരോതു-ബിംബശുദ്ധികലശങ്ങളാദിക്കുറിഞ്ഞതാൽ ആവാഹനാദി ചെയ്തു ഉപഹാരങ്ങളേ കൊടുപ്പൂ.

അനന്തരം ബിംബശുദ്ധികലശാദിഷ്ടേഷുതേയും ഉപഹാരദാനത്തേയും ചെയ്യേറേ പറയുന്നു:—

ലക്ഷ്മീശേ സ്വവിഹിതസപ്തമുത്തികാദി-
 മൂർധാനന്ദിവ ഇതി മന്ത്രതോ വിലപ്യ
 തന്മൃത്സാസുഭൃതഘടാംഭസാ സമുദ്ര-
 ജ്യേഷ്ഠാഇത്യാണപരിജാപകോദിഷിഞ്ചേത്. ൮൦

ലക്ഷ്മീശേ-വിഷ്ണുവിങ്കൽ, മൂർധാനന്ദിവ ഇതി മന്ത്രതഃ സ്വവിഹിതസപ്തമുത്തികാദിഃ വിലപ്യ-‘മൂർധാനന്ദിവോ അരതിം പ്രഥിപ്യാ’ എന്ന പ്രകാരം ബ്രഹ്മകലശത്തിന്നു പറഞ്ഞ ഏഴു കൂട്ടം പുറമുണ്ണുകൊണ്ട് ബിംബശുദ്ധകൽ തേച്ച്, സമുദ്രജ്യേഷ്ഠാ ഇതി അണപരിജാപകഃ- ‘സമുദ്രജ്യേഷ്ഠാസ്സലിലസ്യ മദ്ധ്യാത്’ ഇത്യാദി പ്രകാരം ജപിച്ചു, തന്മൃത്സാസുഭൃതഘടാംഭസാ അഭിഷിഞ്ചേത്-ഏഴുകൂട്ടം പുറമുണ്ണ് ഇട്ടിരിക്കുന്ന ബ്രഹ്മകലശംകൊണ്ട് അഭിഷേകത്തേച്ചെയ്തു.

പ്രാഗാദിദിഗ്ദലസൈമ-

യജ്ഞായജ്ഞാപയഃ പ്രഥിപ്യാം ച
 യഃ ഫലിനീത്യാ ദിവ്യാ
 ഇത്യഭിഷിച്യാക്ഷിണീ വാലാഖേത്. ൮൧

യജ്ഞായജ്ഞാ പയഃ പ്രഥിപ്യാം യഃ ഫലിനീഃ യാ ദിവ്യാഃ ഇതി പ്രാഗാദിദിഗ്ദലസൈമഃ അഭിഷിച്യ - ‘യജ്ഞായജ്ഞാവോ അഗ്നയേ’ എന്നതുകൊണ്ട് കിഴക്കേദലകലശംകൊണ്ടും ‘പയഃ പ്രഥിപ്യാം പയ ഓഷധീഷു’ എന്നതുകൊണ്ട് തെക്കേ ദലകലശം കൊണ്ടും, ‘യാഃ ഫലിനീത്യാ അഹലാഃ’ എന്നതുകൊണ്ട് പടി

ത്താദേ ലക്ഷണമെന്നാണു് 'യാദിദ്വാ' ആപഃ പയസാ സംബ
ഭൂവ' എന്നതുകൊണ്ടു് വാക്കേ ലക്ഷണമെന്നാണു് അഭിഷേകം
ചെയ്തു്, അക്ഷിണഃ വിജാലേന്-ഇങ്ങനെ നാലു കലശങ്ങളേ
ആടിയാൽ നേത്രോന്മീലനത്തെച്ചെയ്തു്.

ഹംസശ്ശുചിഷഭപിണ്ണ-

രാടമിരിചാനലാദിലക്ഷണശഃ

സോമം രാജാനമുചാ

സവിശ്വതശ്ചക്ഷ ഷാപി ച സ്തപയേത്. വൃ

ഹംസഃ ശുചിഷഭ് വിണ്ണോരരാടം സോമം രാജാനം
വിശ്വതശ്ചക്ഷ ഷാ ഇതി ഗൃചാ അനലാദിലക്ഷണശഃ സ്തപ
യേത്-'ഹംസശ്ശുചിഷഭപിണ്ണ' എന്ന ഗുണമെന്നാണു് അഗ്നികോ
ണിലേ ലക്ഷണമെന്നാണു് 'വിണ്ണോരരാടമസി വിണ്ണോഃ' എന്നതു
കൊണ്ടു നിർവൃത്തികോണിലേ ലക്ഷണമെന്നാണു് 'സോമം രാജാ
നമവസേ' എന്ന ഗുണമെന്നാണു് വായുകോണിലേ ലക്ഷണമ
െന്നാണു്, 'വിശ്വതശ്ചക്ഷ' എന്ന ഗുണമെന്നാണു് ഈശകോ
ണിലേ കലശമെന്നാണു് അഭിഷേകത്തെച്ചെയ്തു്.

ഉദാന്ത്യ ഭൂപദാദിനാ ff ഗളരല-

മാസുരപിഷ്ടസുന്ത

മാനസ്തോക ഗൃചാ ച മുർധ്നി മുരമാ-

സീക്ഷീരപിഷ്ടാമലൈഃ

ആലിപ്യാഥ ബഹിഷ്ഠഗന്ധസലിലൈ-

പിണ്ണോരരാടാണനാ

സംസിഞ്ചേദിദമാപ ഇത്യുപചരൈ-

ദിക്കോണസംസ്ഥൈഃ സഹ.

വൃ

ഭൂപദാദിനാ മാസുരപിഷ്ടഃ-'ഭൂപദാദിവേൻമുചാനഃ
എന്ന ഗുണമെന്നാണു് കടലയ്ക്കു് അർപ്പിച്ചുകൊണ്ടു്, തന്നെ ആഗള
തലാദ് ഉദാന്ത്യ-ബിംബത്തുകൽ കട്ടത്തിന്നു താഴെ എല്ലാടവും
തേയ്ക്കു്. മാനസ്തോക ഗൃചാ ച മുരമാംസീക്ഷീരപിഷ്ടാമലൈഃ-
'മാനസ്തോകേ തനയേ മാനഃ' എന്ന ഗുണമെന്നാണു് മുരവും മാഞ്ചി
യും നെല്പിക്കായംകൂടി പാലിലർപ്പിച്ചുകൊണ്ടു്, മുർധ്നി ആലിപ്യ-
ബിംബത്തിന്റെ ശിരസ്സുകൽ തേയ്ക്കു്. അഥ വിണ്ണോരരാടാണനാ
ബഹിഷ്ഠഗന്ധസലിലൈഃ ഇദമാപഃ ഇതി ഉപചരൈഃ സഹ-

പിന്നെ 'വിഷ്ണുരാജമസി' എന്നതുകൊണ്ട് പുറത്തേ ബ്രഹ്മകലശങ്ങളേക്കൊണ്ടും, 'ഇദമാപഃ പ്രാഥമ്യം' എന്നതുകൊണ്ട് അതതിന്റെ പരികലശങ്ങളോടുകൂടി, ദിക്കോണസംസ്ഥമഃ-ദിക്കനാലും പിന്നെ കോണനാലും ക്രമമായിട്ട്, സംസിഞ്ചേത്-അഭിഷേകത്തെയ്യുവൂ. ഇങ്ങനെ ബിംബശുദ്ധികലശമാടുന്ന ക്രമം.

ബിംബകലശാഭിഷേകം കൃതപാ- ആചാര്യൻ ഇങ്ങനെ ബിംബശുദ്ധികലശങ്ങളേ ആടിച്ചാൽ, ഏഷ്ടേഹിപൂർവ്വമന്ത്രേണ ഏനം വിഷ്ണു-ആവാഹ്യ-ഏഷ്ടേഹി ഭഗവൻ' ഈ മന്ത്രാന്തത്തുകൽ മുഖവും ആവാഹനമന്ത്രവും ചൊല്ലി വിഷ്ണുവിനെ ആവാഹിച്ച്, മൂലാംഗന്ത്യാസമാചരേത്-ആവാഹനമുദകളും വ്യാപകാംഗവും ചെയ്യൂ.

മന്ത്രി ഇതി ബിംബകലശാഭിഷേകം കൃതപാ- ആചാര്യൻ ഇങ്ങനെ ബിംബശുദ്ധികലശങ്ങളേ ആടിച്ചാൽ, ഏഷ്ടേഹിപൂർവ്വമന്ത്രേണ ഏനം വിഷ്ണു-ആവാഹ്യ-ഏഷ്ടേഹി ഭഗവൻ' ഈ മന്ത്രാന്തത്തുകൽ മുഖവും ആവാഹനമന്ത്രവും ചൊല്ലി വിഷ്ണുവിനെ ആവാഹിച്ച്, മൂലാംഗന്ത്യാസമാചരേത്-ആവാഹനമുദകളും വ്യാപകാംഗവും ചെയ്യൂ.

“ഏഷ്ടേഹി ഭഗവൻ! വിഷ്ണോ!

ലോകാനുഗ്രഹകാരക!

യജ്ഞഭാഗം ഗൃഹാണേമം

വാസുദേവ! നമോ/സ്തുതേ.”

ഇത് ആവാഹനമന്ത്രം.

പിന്നെ അർഘ്യപാദ്യാചമനീയമധുപക്വചിതാംബരോത്തരീയ സപർണ്ണയജ്ഞോപവീതഗന്ധാപ്ഷാദികളേ ഒഴുക്കുമ്പോഴെങ്കിലും ഒരേടത്തുപച്ച ശോഷണാദി ചെയ്ത പൂജിച്ചാൽ അപരോക്ഷാടകന ക്രമങ്ങളേ പറയുന്നു:—

അർഘ്യം രാതു ഹിരണ്മയാദിമന്നനാ

തസ്മൈ സപാദ്യോദകം

ഗായത്ര്യാ/ചമനീയകം സമധുപ-

ക്തം ച സ്വയാ മന്ത്രവിത്

മന്ത്രേണാഥ ബൃഹസ്പതേ അരിയദി-

ത്യാദ്യേന ചിതാംബരം

വേദാഹിം മന്നനോത്തരീയമുപവീ-

തം ഹൈമമോങ്കാരതഃ

വ ൫

മന്ത്രവിത-മന്ത്രങ്ങളേ അറിയുന്ന ആചാര്യൻ, തസ്മൈ ഹിരണ്മയാദിമന്നനാ അർഘ്യം സപാദ്യോദകം രാതു-ആ ദേവനായിക്കൊണ്ടു 'ഹിരണ്മയേ പരേ കോശേ' എന്ന മന്ത്രാന്തത്തുകൽ 'അർഘ്യമിദം' എന്നു കൂട്ടി കൈയിൽ അർഘ്യജലത്തെയും,

ഈ മന്ത്രംകൊണ്ടു തന്നെ 'പാദ്യമിദം' എന്നു കൂട്ടി പാദാഗ്രങ്ങളിൽ പാദ്യജലത്തേയും കൊടുപ്പൂ. സ്വയാശായത്വം ആചമനീയകം സമധുപക്വം ച-വിഷ്ണുഗായത്രികൊണ്ടു 'ആചമനീയമിദം' എന്നു കൂട്ടി ആചമനായത്തേയും 'മധുപക്വമിദം' എന്നു കൂട്ടി മധുപക്വത്തേയും കൈയിൽതന്നെ കൊടുപ്പൂ. അർഘ്യപാദ്യാചമനങ്ങൾ കലശത്തുകൽ പറയുന്നതു. തേനും നെയ്യും പാലും കൂട്ടിയതു് മധുപക്വം. പിന്നെ മൂലംകൊണ്ടു 'പുനരാചമനീയമിദം' 'സ്നാനമിദം' ഇതു രണ്ടും കൊടുപ്പൂ. 'ബ്രഹ്മസുതേ അതിയദ' ഇതിദ്വൈത പാതാംബരം- 'ബ്രഹ്മസുതേ അതിയദർച്ച' എന്നു ഗ്രക്കുകൊണ്ടു പാതാംബരത്തേ ചാർത്തിപ്പൂ. വേദാഹം മനുനാ ഉത്തരീയം- 'വേദാഹം മതാ പുഷ്പം മഹാത്മം' എന്നു ഗ്രക്കുകൊണ്ടു ഉത്തരീയം കെട്ടു. ഓങ്കാരതഃ ദൈവമം ഉപവീതം ച-പ്രണവം ചൊല്ലി സപുഷ്പംകൊണ്ടു ഉണ്ടാക്കിയ പുണ്യലും ഇട്ടു

ഗന്ധം ച പുഷ്പം ച പവിത്രകം ച

ദദ്യാദിദം വിഷ്ണുദാ ക്രമേണ

വിശ്വപാണനാച്ചിർമയമാദധീത

വ്യാപയ്യ തം സർഗവിസർഗരീത്യാ

വന്യ

ഇദം വിഷ്ണുദാ ഗന്ധം പുഷ്പം പവിത്രകം ച ക്രമേണ ദദ്യാത-ഇദം വിഷ്ണുവിചക്രമേ' എന്നു ഗ്രക്കുകൊണ്ടു ചന്ദനത്തേയും പുഷ്പത്തേയും ചാർത്തി സപുഷ്പപവിത്രത്തേ ഇട്ടു. വിശ്വപാണനാ സർഗ്ഗവിസർഗരീത്യാ വ്യാപയ്യ അച്ചിർമയം ആദധീത- 'വിശ്വപതശ്ചക്ഷുരത' എന്നു ഗ്രക്കുകൊണ്ടു കീഴ്പോട്ടും മേല്പോട്ടും വ്യാപകങ്ങളെച്ചെയ്തു് തേജോമയമായി ധ്യാനിച്ചു.

പുണ്യൈരോഷധയഃസമിത്യാപകിരേത്

സന്ധ്യപയേദ്ധൂരസീ-

ത്യേതനോപഹരേത് പ്രദീപകമഥോ

തേജോസഃ മന്ത്രേണ ച

നേത്രോ ചാഞ്ജനരഞ്ജതേ വിതരണയാദ്

ഭ്രൂസ്സമാലോ/ണനാ

യേനാകസ്യമന്ത്രഞ്ജപൻ വിതരണയാദ്

ഗോരോചനാചിത്രകം.

പൗ

ഓഷധയഃ സം ഇതി പുഷ്പൈഃ അലങ്കരിതേ-‘ഓഷധയഃ സം വദന്തേ’ എന്നതുകൊണ്ട് ശിരസ്സിൽ പുഷ്പങ്ങളേ വിതരം. ധൂരസി ഇതി അസ്പഷ്ടയേത്-‘ധൂരസി ധൂർധൂർവ്വം’ എന്നതുകൊണ്ട് ധൂപത്തേ കാട്ടു. അഥോ തേജോസി മന്ത്രേണ പ്രദീപകം ഉപഹരേത് - പിന്നെ ‘തേജോസി തേജോ/അപ്രേ-രി’ എന്നതുകൊണ്ട് ദീപത്തെയും കാട്ടു. ഭൂയഃ സമീലേണനോ നേത്രേ അഞ്ജനരഞ്ജിതേ വിതരണയാത്-പിന്നെ ‘സമീലോ അഞ്ജൻ കൂടരം മതീനാം’ എന്നതുകൊണ്ട് കണ്ണുകളിൽ അഞ്ജനക്കല്ലാനേ അരച്ച് ഏഴുതു. യേ നാകന്യ മന്ത്രേൻ ജപൻ ഗോരോചനാചിത്രകം വിതരണയാത്-യേനാകന്യാധിരോചനേ എന്നതുകൊണ്ട് ഗോരോചനകൊണ്ട് തിളക്കത്തെയുമുണ്ടാക്കൂ.

വനസ്തതഃ പുഷ്പ ഇതി പ്രജാപീ

മാല്യം ച മാലാം ച സമച്ഛ തസ്മൈ

ദരോപഹാരാൻ പുനരർഘ്യധാരാം

മൂലേന ദത്വാ വികിരേത് പ്രസൂനൈഃ. വൃ

വനസ്തതഃ പുഷ്പ ഇതി പ്രജാപീ മാല്യം മാലാം ച തസ്മൈ സമച്ഛ-‘വനസ്തതഃ പുഷ്പോ,സി പുഷ്പമസി’ ഈ മന്ത്രത്തേ ജപിച്ച് പുവിനേയും മാലയേയും ചാത്തി, മൂലേന ഉപഹാരാൻ അർഘ്യധാരാം ച ദത്വാ-മൂലംകൊണ്ട് ജലഗന്ധപുഷ്പധൂപദീപാന്തം പൂജിച്ച് അർഘ്യം വീഴ്ത്തി മാനസപൂജയും ചെയ്തു. പ്രസൂനൈഃ വികിരേത്-പുഷ്പങ്ങളേ വിതരം.

രഥന്തരേണ വൈരാജ-

ഗായത്രാഭ്രാം ച സാമഭിഃ

സ്വയോനിജൈഃ പരഃ സ്ഥിതപാ

സ്തുവൻ സംപ്രീണയേദ്ധരിം.

വൻ

രഥന്തരേണ ‘അഭിതപാ ശുര നോനമഃ’ രഥന്തരം എന്നതുകൊണ്ടും, വൈരാജഗായത്രാഭ്രാം-‘പിബാ സോ മിന്ദ്രമന്ദതു തപാ’ എന്ന വൈരാജംകൊണ്ടും ‘അഗ്ന ആയുഷി ഹവസേ’ എന്ന ഗായത്രികൊണ്ടും, സ്വയോനിജൈഃ സാമഭിഃ സ്തുവൻ ഹരം നന്ദീണയേത്-ഈ സ്വയോനികളായ സാമങ്ങളെക്കൊണ്ട് സാമവേദികൾ തന്നെ ദേവന്റെ മുമ്പിൽ നിന്നു സ്തുതിച്ചു വേവനേ പ്രസാദിപ്പിക്കണം.

ശുദ്ധേ തൈജസപാത്രകേ സുവിമലൈ -

രാപുരിതേ തണ്ഡുലൈ-

ർമദ്ധ്യേ സാഗ്രഘൃതം ശരാവമുപധാ-

യാഭ്യജ്ജപദ്വപകം

സേവാദ്യദ്ഗോമയക്തപുചിത്രിതദിഗീ-

ശാസ്രൈഃ സദൃച്ഛാഗ്രകൈർ-

ദിക്ഷപശപത്മദലൈർവിഭൃഷ്യ രചയേ-

നീരാജനീയാ ശുഭം.

൯൦

സുവിമലൈഃ തണ്ഡുലൈഃ ആപുരിതേ-നല്ല വെളുത്ത അരികൊണ്ടു നിറച്ചിരിക്കുന്നതായി, ശുദ്ധേ തൈജസപാത്രകേ-ശുദ്ധമായിരിക്കുന്ന ലോഹമയപാത്രത്തിൽ, മദ്ധ്യേ സാഗ്രഘൃതം അഭ്യജ്ജപദ്വീപകം ശരാവം ഉപധായ-അരിയുടെ നടുവിൽ നെയ്യ കൊണ്ടു നിറച്ചു നാലുപുറത്തും തിരികളും കൊള്ളത്തിവയ്പൂ. എന്നിയേ നടുവിൽ ഒരു തിരിയായിട്ടും കൊള്ളത്തു. ദിക്ഷ സേവാദ്യദ്ഗോമയക്തപുചിത്രിതദിഗീശാസ്രൈഃ സദൃച്ഛാഗ്രകൈഃ അശപത്മദലൈഃ വിഭൃഷ്യ-ശരാവത്തിന്റെ എട്ടു ദിക്കിലും അരയാലിലകളിൽ ചാണകനീർകൊണ്ട് ഇന്ദ്രാദിദിക്പാലന്മാരുടെ ആയുധങ്ങളാകുന്ന വജ്രാദികളേ ഉണ്ടാക്കി അതിൽ മഞ്ഞപ്പെടിയുമിട്ട് മുമ്മൂന്നു കറകുകളേ വെച്ച് അതുകൊണ്ട് അലംകരിച്ച്, ശുഭം നീരാജനീയാ രചയേത്-മംഗലമായിരിക്കുന്ന നീരാജനത്തേ ഉണ്ടാക്കൂ.

ഭൂവ്യാക്ഷതം മുർധനി പാദയോശ്ച

താരേണ കൃതപാശ്രസമർച്ചിതേന

നീരാജയേത്തേന നിജാസ്രജാപീ

കർവ്വത പുണ്യാഹമിതി ത്രിധാമ്നി. ൯൧

മുർധനി പാദയോഃ-ശിരസ്സുകളും പാദങ്ങളിലും, താരേണ ഭൂവ്യാക്ഷതം കൃതപാ-പ്രണവംകൊണ്ട് കറുകയും അക്ഷതവും കൂട്ടിയിട്ട്, അസ്രസമർച്ചിതേന തേന-അസ്രംകൊണ്ട് അർച്ചിച്ചിരിക്കുന്ന ആ നീരാജനംകൊണ്ട്, നിജാസ്രജാപീ നീരാജയേത്-തന്റെ തന്റെ അസ്രംജപിച്ച് മൂന്നുവട്ടം നീരാജനത്തേ ഉഴിവു. പുണ്യാഹം കർവ്വത ഇതി ത്രിധാമ്നി-പിന്നെ പുണ്യാഹത്തേയും ചെയ്തു; ഇങ്ങനെ വിഷ്ണുവിങ്കലേ ക്രിയകൾ.

ശാർദ്ദൂലീശപരേ വൃഷവിഷ്ണാണനദീദിഗീരേ-

മുദ്ഭിർവിലിപ്യ ശിരസി പ്രണവേന സിഞ്ചേത്
തദപത് തന്യേ സമുപലിപ്യ മുദാ സനാക-

ക്ഷേത്രോത്ഥയാ ജ്വസലിലൈരപി തേന സിഞ്ചേത്
[൯൨

ശാർദ്ദൂലീശപരേ-ശങ്കരനാരായണകൽ, ശിരസി പ്രണവേ
വൃഷവിഷ്ണാണനദീദിഗീരേമുദ്ഭിഃ വിലിപ്യ സിഞ്ചേത്-ശിരസ്സു
കൽ പ്രണവംകൊണ്ട് കാളകൊമ്പത്തേ മണ്ണും പുഴയുടെ രണ്ടുകര
യിലേ മണ്ണുംകൂടി തേച്ചു വെള്ളംകൊണ്ടു കഴുകൂ. തദപത് തന്യേ
സനാകക്ഷേത്രോത്ഥയാ മുദാ സമുപലിപ്യ അജ്വസലിലൈഃ തേന
സിഞ്ചേത്-അതുപോലെ ശരീരത്തുകൽ പുറമേ മണ്ണും വീളഭൂമി
യിലേ മണ്ണുംകൂടി തേച്ച് പ്രണവത്തോടുകൂടിക്കൊണ്ടു വെള്ള
കൊണ്ടു കഴുകൂ.

ഏവം സാധുവിശോധ്യ തം സ്തപിതയേ-

നൃത്പൂർണകുമാഭസാ

മാനസ്തോകഗ്രചാ കഷായപയസാ-

ഭവോചാമമന്ത്രേണ ച

ആജ്യാന്തൈർഗ്രവതഃ ഫലാദഭിരഥ മു-

ലേനാന്തരത്വ്വിംഗകൈഃ

സിഞ്ചേദ്ജ്വലൈസ്തേന പിതനയാ-

ന്നേത്രത്രയേ നിലനം.

൯൩

ഏവം സാധുവിശോധ്യ-ഇങ്ങനെ സാധുവാകാവണ്ണം വിശോ
ധിച്ച്, മാനസ്തോകഗ്രചാമൃത്പൂർണകുമാഭസാ-മാനസ്തോകേതന
യേ മാനഃ' എന്ന ഗ്രന്ഥംകൊണ്ടു മണ്ണുനിറച്ച് ബ്രഹ്മകലശംകൊണ്ടും,
അവോചാമമന്ത്രേണ കഷായപയസാ ച-അവോചാമ കവയേ'
എന്ന ഗ്രന്ഥംകൊണ്ടു കിഴക്കു കഷായജലംകൊണ്ടും, ഗ്രവതഃ ആ
ജ്യാന്തൈഃ-പ്രണവംകൊണ്ടു തെക്കേ ഗോമുത്രവും പടിഞ്ഞാറേ
ചാണകനീരും വടക്കേ പാലും അഗ്നിദിക്കാണിലേ തെക്കും നിരൂ
തികോണിലേ നെയ്യും നിറച്ച കലശങ്ങളേകൊണ്ടും, അഥ മുലേന
ഫലാദഭിഃ-പിന്നെ മുലംകൊണ്ടു വായുകോണിലേ ഫലജലം
കൊണ്ടും, തം സ്തപിതയേത്-ശങ്കരനാരായണനെ അഭിഷേകം
ചെയ്യൂ. അന്തരാ അബ്ധിംഗകൈഃ അജ്വലൈഃ സിഞ്ചേത്-
ഇടയിൽ ആപോഹിഷ്ഠാദിത്രയംകൊണ്ടു ശുദ്ധജലംകൊണ്ടു അഭി.

ഷേകവും വേണം. തന്ത്രം നേത്രത്രയോന്മീലനം വിതന്നയാത് -
പിന്നെ മുന്തിൽ ചാഞ്ഞപോലെ നേത്രത്രയത്തേ ഉന്മീലനം ചെയ്ത്
പശുവിനേയും കാട്ടി പശുഭാഗവും ചെയ്യണം.

നമഃ ശംഭവ ഇത്യാദ്യമിഷേതപാദ്യം ച സിഞ്ചതു
നമഃ ൦൧൪ കിരീകേര്യുക്തപാ സർവ്വേഷധിജലേന തം. നർഭ

. നമഃ ശംഭവ ഇത്യാദ്യം ഇഷേതപാദ്യം നമോ വഃ കിരി
കേരി ച ഉക്തപാ- 'നമഃ ശംഭവേ ച മയോഭവേ ച' എന്നും
'ഇഷേതേ ചാഞ്ജേതപാ' എന്നും 'നമോ വഃ കിരീകേര്യോ ദേവാനാം'
എന്നും ഈ മൂന്നു ഋക്കളേയും ജപിച്ച്, സർവ്വേഷധിജലേന
തം സിഞ്ചതു- ഈശകോണിലേ സർവ്വേഷധിജലംകൊണ്ട് ദേവ
നേ അഭിഷേകത്തേച്ചെയ്തു.

തത്ത്വപായാമീത്യാദ്യയാ സമുദ്രം

ഗച്ഛേത്യാപോഹീത്യുണഭ്യം ച മന്ത്രി

ഗായത്ര്യം ച സ്തോപയേദിക്ലിസ്ഥമഖണ്ഡം-

ഗായത്ര്യം ചോരഭധയാ കോണഖണ്ഡം. നർഭ

തത്ത്വപായാമീത്യാദ്യയാ സമുദ്രം ഗച്ഛേ ഇതി ആപോഹി ഇതി
അണഭ്യം ഗായത്ര്യം ച ദിക്ലിസ്ഥമഖണ്ഡം- 'തത്ത്വപായാമി ബ്രഹ്മ
ണാ' എന്നും, 'സമുദ്രംഗച്ഛേ സ്വാഹാ' എന്നും 'ആപോഹിഷ്ഠാമയോ
ഭവഃ' എന്നും, 'ശയന്തായ വിദ്മഹേ' ഇത്യാദി ഗായത്രീകൊണ്ടും ഈ
നാലു മന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ട് കിഴക്കുതടങ്ങി നാലു ദിക്കിലേയും കല
ശങ്ങളേക്കൊണ്ടും തത്പരികലശങ്ങളേക്കൊണ്ടും, ഓരഭധയാ
ഗായത്ര്യം കോണഖണ്ഡം ച മന്ത്രി സ്തോപയേത്- പ്രണവപുടിത
മായിരിക്കുന്ന ഗായത്രീകൊണ്ടുതന്നെ അഗ്യാദികോണഖണ്ഡങ്ങ
ളിലേ കലശങ്ങളേക്കൊണ്ടും അഭിഷേകം ചെയ്തു.

താരണോവാഹ്യാഹിതാംഗായ തസ്സൈ

സോമാരുദ്രാവിരി ദതപാർഘ്യപാദ്യേ

ഗന്ധം പുഷ്പം ചാപി തദപത്പവിത്രം

വസ്രം സന്ദദ്യാദ്യവംവസ്രജാപീ.

നർന്ന

താരണേ ആവാഹ്യ-പിന്നെ പ്രണവംകൊണ്ട് ആവാ
ഹിച്ച്, ആഹിതാംഗായ തസ്സൈ- വ്യാപകാംഗാന്തം ചെയ്തിരിക്കുന്ന
ദേവനായിക്കൊണ്ട്, സോമാരുദ്രാവി ഇതി അർഘ്യപാദ്യേ ദതപാ-

‘സോമാരുദ്രാവിവൃഹതം വിഷുചീം’ എന്ന ഗ്രന്ഥംകൊണ്ട് അർദ്ധമിദം പാദ്യമിദം എന്ന കൂട്ടി അംഗുപാദ്യങ്ങളേ കോടുത്തു് തപസ് ഗന്ധം പുഷ്പം പവിത്രം-ഇവ മന്ത്രംകൊണ്ടുതന്നെ ചന്ദനത്തേയും പൂവിനേയും സ്വർണ്ണപവിത്രത്തേയും കൊടുത്തു് - യുവം വസു ജാപീ വസ്രം സംഭദ്യാത്-‘യുവം വസ്രാണിപീവസാവസാഥേ’ എന്ന ജപിച്ചു കോടിവസ്രം ഉടുപ്പിച്ചു.

ദത്തേപരതരീയം ച ബൃഹസ്പതേ അതി-

ത് യു ചാഥ വേദഹമുചോപാവിതകം

സ്വമൂല താദാഭരണാനി ധൂരസി-

ത്വനേന ധൂപം ച തഥാ സമർപ്പയേത്. ൯൭

അഥ ബൃഹസ്പതേ അതി ഇതി ഗ്രാഹ ഉത്തരീയം-‘ബൃഹസ്പതേ അതിയദർശോഅർഹാദ്’ എന്നതുകൊണ്ട് ഉത്തരീയത്തേയും, വേദാഹം ഗ്രാഹ ഉപവിതകം-‘വേദാഹമേതം പുരുഷം മഹാനം’ എന്നതുകൊണ്ട് സ്വർണ്ണയജ്ഞപവിത്രത്തേയും, സ്വമൂലതഃ അലങ്കരണാനി ച ദത്തേപരതന്റെ മൂലംകൊണ്ടു മാല തുടങ്ങിയുള്ള അലങ്കാരങ്ങളേയും കൊടുപ്പു. തഥാ ‘ധൂരസി’തിനേന ധൂപം ച സമർപ്പയേത്-അപ്രാദം ‘ധൂരസി ധൂർവധൂർവന്തം’ എന്നതുകൊണ്ടു ധൂപത്തേയും സമർപ്പിച്ചു.

ഉദ്ദീപ്യഃസ്വപ്തപഹരതു തസ്മൈ പ്രദീപം സമദ്ധോ

അഞ്ജനനിത്യഞ്ജനമപി ച ഗോരോചനാം താരകേണ

സോമാരുദ്രായ പമിഹി ജപനു ദർപ്പണം ദർശയിതപാ-

ഗ്നാവിഷ്ണു ഇത്യപി മനുവരേണ സ്തുതിഞ്ചാദധ. ത. ന്വ

പ്രദീപം ഉപഹരതു-‘ഉദ്ദീപ്യസ്വ ജാതവേദോപഹ്ലാൻ’ എന്നതുകൊണ്ടു വിളക്കിനേയും കാട്ടു. സമിദ്ധോ അഞ്ജൻ ഇതി അഞ്ജനം-‘സമിദ്ധോ അഞ്ജൻ കൃതം മതീനാം’ എന്നതുകൊണ്ടു് അഞ്ജനത്തേ കണ്ണിച്ചെടുത്തു. താരകേണ ഗോരോചനാം-പ്രണവംകൊണ്ടു ഗോരോചനക്കുറിയിട്ടു. സോമാരുദ്രായുവം ഇതി ജപൻ ദർപ്പണം ദർശയിതപാ-‘സോമാരുദ്രായുവമേതാസ്മൈ’ എന്നതുകൊണ്ടു വാൽ കണ്ണാടിയേ കാട്ടു. അഗ്നാവിഷ്ണു ഇതി മനുവരേണ സ്തുതിം ച ആദധിത-‘അഗ്നാ വിഷ്ണുമാവാമപവിഷാ’ ഇത മന്ത്രംകൊണ്ടു സ്തുതിയേയും ചെയ്തു.

യുവമേതാനീതി പ്രാ-

ഞ്ചൈശ്വരായ ഇതി വികീർത്വ പുഷ്പമപി പുണ്യാഹം
കൃതവാ ദദ്യാൽ പാദക-

സചാമരകുത്രയാനമപി താരേണ. ൯൯

യുവമേതാനി ഇതി പ്രാത്വ-‘യുവമേതാനിദിവീരോചനാനി’
എന്നതുകൊണ്ട് പ്രാത്ഥിച്ചു; ഓഷധയഃ ഇതി പുഷ്പം വികീർത്വ-
‘ഓഷധയഃ സംവദന്തേ’ എന്നതുകൊണ്ട് പുഷ്പങ്ങളേ വിതറി, പുണ്യാ
ഹം കൃതവാ-ശിവനാരായണഃ പ്രിയങ്കാം എന്നുകൂട്ടി പുണ്യാഹത്തേ
യും തളിച്ചു, താരേണ പാദകസചാമരകുത്രയാനം അപി ദദ്യാത്-
പ്രണവം കൊണ്ട് പാദകപദയത്തേയും ചാമരപദയത്തേയും ആതപ
ത്രത്തേയും സ്വപാഹനത്തേയും കൊടുപ്പു. ഇങ്ങനെ ശങ്കരനാരാ
യണകല്പേ ക്രിയകൾ.

പൂജാക്രമേണ പുരുഷാദി ചതുഷ്ടയാംഗ-

കേശാനസൂക്തമനുദിഃ സ്തപയേന്മഹേശ

ദിക്ഷോണമദ്ധ്യഗതവണ്ഡഃ ചൈതസ്തേ ബിംബ-

ശുദ്ധൗ തദീയപരികുന്ദഗണൈഃ സമേതം. ൧൦൦

മഹേശ ബിംബശുദ്ധൗ ഇ-ശിവങ്കൽ ബിംബശുദ്ധികല
ശാഭിഷേകത്തുങ്കൽ, പൂജാക്രമേണ പുരുഷാദി ചതുഷ്ടയാംഗകേശാന
സൂക്തമനുദിഃ-പൂജയിങ്കൽ പറയുന്ന ക്രമത്തേ അനുസരിച്ച് തൽ
പുരുഷനും അച്ഛാരനും സദ്യോജാതനും വാമദേവനും ഈ നാലും
ദിക്കുകളിലും ഈ പഞ്ചബ്രഹ്മത്തിന്റെ ഹൃദയവും ശിഖയും കവ
ചവും ശരോമന്ത്രവും ഈ നാലും കോണുകളിലും ഈശാനൻ നടു
വിലുമായിട്ട്, ദിക്ഷോണമദ്ധ്യഗതവണ്ഡഃ ചൈതസ്തേ ബിംബ-
ഗണൈഃ സമേതം-നാലു ദിക്കുകളിലേയും നാലു കോണുകളി
ലേയും നടുവിലേയും വണ്ഡങ്ങളിലേ ബ്രഹ്മകലശങ്ങളേക്കൊണ്ട്
തത്പരികലശങ്ങളോടുകൂടാമണ്ണം, സ്തപയേത്-അഭിഷേകത്തെ
ചെയ്യൂ.

ധ്യാത്വാ ദേവമഹേശ്വരതോ ദിശതു ഗ-

ന്ധം വാമരശ്ചാംബരം

പുഷ്പം ചാപി ശിഖേന തത്പുരുഷതോ

ധൃപം സദിപാർമ്മ്യകം

ആനന്ദാഥ സുഗന്ധചർച്ചിതകരോ
ഭാഗൻ ദിശാസപകരോ
വൃത്താന്താൻ വിധിവിഷ്ണുരദ്രജിനവ-
ണ്ണൈരാലഭേത ക്രമാത്.

൧൦൧

ദേവം ധ്യാതവാപിന്നേ മൂലംകൊണ്ടു് ആവാഹിച്ചു് ആവാ-
ഹനമുദ്രയും വ്യാപകാംഗവും ചെയ്തു ധ്യാനിച്ചു് പാശ്ചാർദ്ധ്യാചമ-
നങ്ങളേക്കൊടുത്തു്; അഘോരതഃ ഗന്ധം-അഘോരനേക്കൊണ്ടു്
ചന്ദനത്തേയും, വാമതഃ അഞ്ചരം-വാമദേവനേക്കൊണ്ടു് കേരടി-
വസ്രുത്തേയും, ശിവേന പുഷ്പം ച-ഇശാനനേക്കൊണ്ടു് പുഷ്പ-
ത്തേയും, തത്പുരുഷതഃ ധൂപം സദീപാർദ്ധ്യകം-തത്പുരുഷനേ-
ക്കൊണ്ടു് ധൂപത്തേയും ദിപത്തേയും അർദ്ധ്യത്തേയും, ദിശതു-കൊ-
ടുപ്പു. അഥ ആനന്ദ-പിന്നേ ദേവനേ നമസ്കരിച്ചു്; സുഗന്ധച-
ർച്ചിതകരഃ-രണ്ടുകൈയിലും അഷ്ടഗന്ധത്തേ പിരട്ടി, വിധിവിഷ്ണു-
രദ്രജിനവണ്ണഃ വൃത്താന്താൻ ഭാഗൻ ക്രമാത് ആലഭേത-ബ്രഹ്മ-
ഗായത്രികൊണ്ടു് ശിവലിംഗത്തിന്റെ ചതുരശ്രഭാഗത്തേയും വിഷ്ണു-
ഗായത്രികൊണ്ടു് അഷ്ടാശ്രഭാഗത്തേയും രുദ്രഗായത്രി കൊണ്ടു്
വൃത്തഭാഗത്തേയും സ്തർശിപ്പു.

തത്പുരുഷായ വിദ്മഹേ പിതാമഹായ ധീമഹി
തന്നോ ബ്രഹ്മാ പ്രചോദയാത്.

തത്പുരുഷായ വിദ്മഹേ ജനാർദ്ദനായ ധീമഹേ
തന്നോ വിഷ്ണുഃ പ്രചോദയാത്.

തത്പുരുഷായ വിദ്മഹേ മഹാദേവായ ധീമഹേ
തന്നോ രുദ്രഃ പ്രചോദയാത്-ഇതു ഗായത്രികൾ മൂന്നും.

തദഗായത്ര്യ ഇതി പ്രോക്താഃ സിരമാല്യാഭിഭിസുരഃ
പ്രാച്യനീരാജ്യപുണ്യാഹമാചഃശൃണുന്തിവൈഃ സഹ.

[൧൦൨

ഇതി തദ്ഗായത്ര്യഃ പ്രോക്താഃ-ഇങ്ങനെ ഗായത്രികൾ മൂന്നും
പറയപ്പെട്ടു. തതഃ സിരമാല്യാഭിഭിഃ പ്രാച്യ-പിന്നേ വെളുത്ത
പുഷ്പങ്ങളേക്കൊണ്ടും മാലകളേക്കൊണ്ടും ഗന്ധംകൊണ്ടും അലങ്ക-
രിച്ചു്; നീരാജ്യ മുന്തിവൈഃ സഹ പുണ്യാഹം ആചരേത്-പിന്നേ
നീരാജനമുഴിഞ്ഞു് പരികർമ്മികളോടുകൂടി, നാദാശിവഃ പ്രിയതാം
എന്ന വിശേഷയുക്തം പുണ്യാഹത്തേയും ചെയ്തു.

ഇവിടെ ഒരു പക്ഷാന്തരത്തെ പറയുന്നു:—

മൂലേനാവാഹ്യ തസ്മൈ സകളിതമഹസേ

*കല്പവത്സംപ്രദത്വാത്

പാത്യാദ്യം ഭൂഷണാന്തം നവകഥം സമ-

ർപ്രോർമ്മികാകർന്നഭൂഷാഃ

ഇഷ്ടാ ഗന്ധാദിഭിഃ പാദകഥം സഹയാ-

നാതപത്രം പ്രദത്വാത്

സാദർശം ചാഥ പുണ്യാഹമപി ചരതു നീ-

രാജനം ചേരി ചേജ്യാ.

൧൦൩

കല്പവിദ് ഗുരുഃ മൂലേന ആവാഹ്യ-കല്പജ്ഞനായിരിക്കുന്ന ആചാര്യൻ മൂലംകൊണ്ട് ആവാഹിച്ചു; സകളിതമഹസേ തസ്മൈ-പ്രാപകാംഗസ്ത്വാസാ ചെയ്തിരിക്കുന്ന ദേവനായിക്കൊണ്ട് പാത്യാദ്യം ഭൂഷണാന്തം നവകം സമ്പ്രദത്വാത്-പാത്യാദ്യം അർഹ്യം ആവമനീയം മധുപക്കം പുനരാചമനീയം സ്നാനം വസ്രം ഉപവീതം ഭൂഷണം ഈ വെതിനേയും മൂലംകൊണ്ട് കൊടുപ്പു. അഥ ഊർമ്മികാകർന്നഭൂഷാഃ സമർപ്പ-അംഗുലീയകത്തേയും കണ്ഡലദായത്തേയും സമർപ്പിച്ചു; ഗന്ധാദിഭിഃ ഇഷ്ടാ-ഗന്ധപുഷ്പധൂപദീപങ്ങലേക്കൊണ്ടു പുജിച്ചു; പാദകം സഹയാനാതപത്രം സാദർശം ച പ്രദത്വാത്-പാദകത്തേയും സ്വചാഹനത്തേയും ആതപത്രത്തേയും, ആദർശം-കണ്ണാടിയേയും കൊടുപ്പു. പുണ്യാഹം നാരാജനം ച ചരതു-പിന്നെ പുണ്യാഹംചെയ്തു നീരാജനത്തേയും ഉഴവു. ഇതിവാ ഇഷ്ടാ-ഇവിടെ പുഷ്പാക്രമം ഇങ്ങനെയുമാം.

ദർഗയുടെ ക്രിയയേ പറയുന്നു:—

ദർഗായ്യാദ്യുണഭിഃ ക്രമാത് സ്തപിതയേത്

ഗവൈർമുദാലിപ്യ മ-

ദ്വാരാ വാരുണപഞ്ചകേന മഹിഷാ-

൯൦ പാവമാനാണനാ

കാലോദൈരവാ ശാലിതണ്ഡുലഭവാ

മൂർണേന ലിപ്താ സമാ-

സിഞ്ചേദഞ്ച തരതഗന്ധകലശാ-

ദ്യം പഞ്ചദർഗാണഭിഃ.

൧൦൪

അഥ മഹിഷാരോ-അനന്തരം ദർഗയിങ്കൽ, ദർഗായ്യാദ്യുണഭിഃ ഗവൈഃ ക്രമാത് സ്തപിതയേത്-സോദർഗായൈ നമഃ ഗോമു

തൃത്തിന്; ഭം ആർച്ചായൈ നമഃ ചാണകത്തിന്; വേംഭേവ്യനമഃ പാലിന്; തംഭഗവത്യൈ നമഃ തൈരിന്; ജാംകന്യായൈ നമഃ നെയ്; ഇങ്ങനെ കിഴക്കുതട്ടി പ്രദക്ഷിണമായിട്ട് പടിഞ്ഞാറോട്ടുള്ള കലശങ്ങളേ ആടിയാൽ, മൂടാ ആലിപ്പു വാരണപഞ്ചകേന മൂടപാരാ-മണ്ണുകളേ ബിംബത്തുകൽ തേച്ചു പഞ്ചവാരുണംകൊണ്ട് വായുകോണിലേ മുജ്ജലത്തേയും, പാവമാനാണനം, കപാലോദൈ അപി-പാവമാനീഃ സ്വസ്ത്യയനീഃ' ഇത്യാദികൊണ്ട് വടക്കേടി കിലേ കഷായജലംകൊണ്ടും ആട്ടു. ശാലിതണ്ഡുലഭവാ ചൂർണേന ലിപ്താ പഞ്ചദർഗാണഭിഃ അർച്ചിതരത്നഗന്ധകലശാഭ്രാം സമാസിഞ്ചേത്-പിന്നെ നെല്ലു അർച്ചിതനേക്കൊണ്ട് ബിംബത്തുകൽ തേച്ച് ജാതവേദാദിപഞ്ചദർഗകളേക്കൊണ്ട് ഈശകോണിലേ രത്നജലംകൊണ്ടും നടുവിലേ അഷ്ടഗന്ധജലകലശംകൊണ്ടും അഭിഷേകം ചെയ്യൂ.

പുണ്യാഹം പ്രവിധായ ശേഷസലിലൈ-

സൈരേവ സിക്തപാശ്ശുകേ

രക്തേ ഭേ പരിധാപ്യ തൈർദിശതു ഗ-

ന്ധംപുഷ്പധുപാവപി

ദിപാകല്പവിതാനചാമരയുഗ-

ക്ലതാണി നീരാജി ദി-

ക്ഷേപനാം സമൃഗയം പുരഃ പ്രഭൃതിഭിഃ

സേവാകൈഃ സുവീരാണഭിഃ.

൧൦൫

പുണ്യാഹം പ്രവിധായ- 'ഓം ഭഗ്വാ പ്രിയതാം' എന്നുകൂട്ടി പുണ്യാഹത്തേ തളിച്ച്, തൈഃ ഏവ ശേഷസലിലൈഃ സിക്തപാ-പഞ്ചദർഗ്ഗാമന്ത്രംകൊണ്ടും പുണ്യാഹശേഷജലംകൊണ്ടും ബിംബത്തേ കഴുകി തോർത്തിയാൽ, തൈഃ രക്തേ (അശ്ശുകേ)ഭേ പരിധാപ്യ-പഞ്ചദർഗ്ഗകൊണ്ടുതന്നെ ചുവന്ന പട്ടാനേ രണ്ടിനേ ഉടുപ്പിച്ച്, തൈഃ ഗന്ധംപുഷ്പധുപൈഃ അപി ദീപാകല്പവിതാനചാമരയുഗക്ലതാണി ദിശതു-പഞ്ചദർഗ്ഗകൊണ്ട് ചന്ദനത്തേയും പുഷ്പങ്ങളേയും ധൂപദീപങ്ങളേയും മാല തുടങ്ങിയ അലങ്കാരങ്ങളേയും ഭൂഷണത്തേയും ഉഭയചാമരത്തേയും ആതപത്രത്തേയും കൊടുത്തു അർച്ചം വീത്ത. മാനസപൂജ ചെയ്തു, ദിക്ഷു അയംപുരഃ പ്രഭൃതിഭിഃ നാരാജ്യ-കിഴക്കു തട്ടി നാലു ദിക്കുകളിലും നടുവിലും കല്പിച്ചു 'അയം പുരോഹരികേശ' എന്നും 'അയം ദക്ഷിണാ വിശ്വകർമ്മ'

എന്നും 'അയം പശ്ചാദപിശ്ചവ്യപാഃ' എന്നും 'അയമുത്തരൽ സയൻ' എന്നും 'അയമുപയുവാക്' എന്നും ഇങ്ങനെയാദിയായ മന്ത്രങ്ങളേകൊണ്ടു നീരാജനത്തേ അഞ്ചിനേയും ഉഴിഞ്ഞു്, സേവാ കൈതഃ അണഭിഃ സ്തവീത-പഞ്ചദർഗ്ഗാഭിവേദമന്ത്രംകൊണ്ടും സ്തോത്രങ്ങളേകൊണ്ടും സ്തുതിപ്പു. ഇങ്ങനെ ദർശനികലേ ക്രിയ.

സേനാനൃം കലശൈഃ സ്വപുരണസമ-

ക്തേന ക്രമേണാഞ്ചിതൈഃ

സിഞ്ചേന്മന്ത്രിവരഃ സ്വമൂലമനനാ

സ്വാസ്രാണനാ വമണാ

മൂലേനാപി ഹൃദാഗ്നിമീള ഇതി പു-

ച്ഛ്വാ തപിഷ്ഠേതപാദിനാ

ശന്നോദേവ്യണനോപചാരമനനാ

കൗശാദഗന്ധാന്തിമൈഃ.

ഫ ൦ നൃ

സേനാനൃം മന്ത്രിവരഃ-സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ മന്ത്രക്രിയകളുടെ യോഗത്തേ അറിഞ്ഞാരിക്കുന്ന ആചാര്യൻ, അഞ്ചുതൈഃ കൌശാദഗന്ധാന്തിമൈഃ കലശൈഃ-പൂജിച്ചിരിക്കുന്ന കുശജലം തുടങ്ങി അഷ്ടഗന്ധജലം കഴിവോളമുള്ള കലശങ്ങളേകൊണ്ടു, സ്വമൂലമനനാ-മൂലംകൊണ്ടു പഞ്ചഗവ്യത്തിൽ മുക്കിയ കുശമുഷ്ടികൊണ്ടു് തേച്ചു കുശജലംകൊണ്ടു നിറച്ചു നടുവിലേ കലശങ്ങളേയും, സ്വാസ്രാണനാ-അസ്രം കൊണ്ടു പഞ്ചഗവ്യത്തിൽ മുക്കിയ ദർഭ മുഷ്ടികൊണ്ടു് തേച്ചു പഞ്ചഗവ്യം [കിഴക്കേക്കലശങ്ങൾ] ആട്ടു. വമണാ-കവചംകൊണ്ടു കഷായത്തിന്റെ തൊലികൾ അരച്ചു തേച്ചു തെക്കേ കഷായം നിറച്ച കലശങ്ങളാട്ടു. മൂലേന-മൂലംകൊണ്ടു കറുകഅരച്ചതിനേ തേച്ചു് പടിഞ്ഞാറേ കലശങ്ങളാട്ടു. ഹൃദാ-ഹൃദയമന്ത്രംകൊണ്ടു് കട്ടുക അരച്ചതിനേ തേച്ചു വടക്കേക്കലശങ്ങൾ ആട്ടു. അഗ്നിമീളഇതിപുച്ഛ്വാ-അഗ്നിമീളേ പുരോഹിതം' എന്ന ഗ്രന്ഥംകൊണ്ടു മണ്ണുതേച്ചു് അഗ്നികോണിലേ കലശങ്ങളും, ഇഷ്ടേതപാദിനാ-ഇഷ്ടേതപാർജ്ജുതപാ' എന്നതുകൊണ്ടു് നിരൂതിഖണ്ഡത്തിലേ രത്നജലം; ശന്നോദേവ്യണനാ-ശന്നോദേവിക്കൊണ്ടു വായുഖണ്ഡത്തിലേതും, ഉപചാരമനനാ-ഉപചാരംകൊണ്ടു അഷ്ടഗന്ധം തേച്ചു ഈശഖണ്ഡത്തിലേതും, സിഞ്ചേന്മന്ത്രി-ആട്ടു.

സംസ്കാപ്യ സ്വജിനാർണതോ ബഹുജലൈ-

ഭദ്രപാശ്ശുകേ ഭേദ യുവം

വസ്രാണീത്യപവീതഗന്ധകസുമ-

സ്രഗദ്ധുപദീപാൻ ക്രമാത്

ഭദ്യാത് ചാമരമാതപത്രമുപചാ-

രേണാഞ്ജനം ഭുജ്ഞം

തസ്മൈ പാദുകയുഗ്മമപ്സഥ ചരേ-

നീരാജ്യ പുണ്യാഹകം.

൧൦൭

സ്വജിനാർണതഃ ബഹുജലൈഃ സംസ്കാപ്യ യുവം വസ്രാണീ
ഇതി ഭേദ അംശുകേ ഭദ്രപാ-‘യുവം വസ്രാണീ പീവസാ’ എന്ന
തുകൊണ്ട് ഇരട്ടയായ വസ്രത്തേ ഉടുപ്പിച്ച്, ഉപചാരേണ ഉപ
വീതഗന്ധകസുമസ്രഗ്ദ്ധുപദീപാൻ- ഉപചാരംകൊണ്ട് സ്വണ്ണയ
ജ്ഞാപവീതത്തേയും ചന്ദനത്തേയും പുഷ്പത്തേയും മാലയേയും
ചാത്തി ധുപദീപങ്ങളേയും കാട്ടി, ചാമരം ആതപത്രം അഞ്ജനം
ഭുജ്ഞം പാദുകയുഗ്മം അപി തസ്മൈ ഭദ്യാത്-പിന്നെ ഉപചാ
രംകൊണ്ടുതന്നെ ചാമരഭയത്തേയും മരത്രത്തേയും അഞ്ജന
ത്തേയും എഴുതുകയും കണ്ണാടികാട്ടുകയും പാദുകഭയത്തേയും
ഭേവനായിട്ടു കൊടുപ്പു. അഥ നീരാജ്യ പുണ്യാഹകം ചരേത്-
പിന്നെ നീരാജനം ഉഴിഞ്ഞു ‘സ്കന്ദഃ പ്രിയതാം’ എന്നുകൂട്ടി
പുണ്യാഹത്തേയും ചെയ്തു. ഇങ്ങനെ സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ.

സ്വാഷ്ടമുത്തിമനവഃ സ്വകമൂലം

ചാപി ബിംബകലശസ്സപനേ സ്യഃ

വിഷ്ണുരാജി നിജമൂലകമാശ്വേ

മദ്ധ്യനിഷ്ഠമഭയോഃ സ്തപനം സ്യാത്. ൧൦൮

വിഷ്ണുരാജി-ഗണപതിയങ്കൽ, ബിംബശുദ്ധികലശസ്സപനേ
സ്വാഷ്ടമുത്തിമനവഃ സ്വകമൂലം ച സ്യ-ബിംബശുദ്ധികലശ
ങ്ങൾ ആടുന്നതിനു പിറത്തേ പ്രാഗാദിപ്രദക്ഷിണക്രമേണ ഗണ
ജയാദി പരിചാരമന്ത്രങ്ങളും ഒട്ടക്കം ബ്രഹ്മകലശത്തിനു മുമ്പും
മന്ത്രം ഭവിക്കും. ആശ്വേ നിജമൂലകം-ശാസ്താവിങ്കൽ ദിക്കും
കോണം ക്രമേണ കഴിഞ്ഞാൽ ഒട്ടക്കം ബ്രഹ്മകലശത്തിനും
തന്റെ മൂലം തന്നെ മന്ത്രം ഭവിക്കും. ഉഭയോഃ മദ്ധ്യനിഷ്ഠം
സ്തപനം സ്യാത്-ഇവിടെ രണ്ടെടത്തും നടുവിലേ ഖണ്ഡത്തിലേ
കലശങ്ങൾ ഒട്ടക്കം തന്നെ ആടണം.

പഞ്ചോപഹാരാൻ പ്രദദാതു വിഷ്ണു
 മൂലേന താൻ ശാസ്തരി ദപ്തം ച
 നീരാജ്യ പുണ്യാഹമപിപ്രകുഷ്ഠാ-
 ദിതീരിതാത്ത്രാഖിലബിംബശുദ്ധിഃ. ൧൦൯

വിഷ്ണു മൂലേന പഞ്ചോപഹാരാൻ പ്രദദാതു-ഗണപതി
 യിൽ മൂലംകൊണ്ടു വസ്ത്രാദികൊടുത്ത് ജലഗന്ധപുഷ്പധൂപദീപ
 ങ്ങളായ പഞ്ചോപഹാരങ്ങളെക്കൊടുപ്പു. ശാസ്തരി താൻ ദപ്ത
 ണം ച-ശാസ്താവികൽ വസ്ത്രാദിയും പഞ്ചോപഹാരങ്ങളേയും
 കൊടുത്ത് കണ്ണാടിയേയും കാട്ടു. നീരാജ്യ പുണ്യാഹം അപി പ്രക
 ഷ്ഠാത്-പിന്നെ രണ്ടെടത്തും നീരാജനത്തേ ഉഴിഞ്ഞു 'വിഷ്ണു പ്രീയ
 താം' 'ശാസ്താ പ്രീയതാം' ഇത്യാദി വിശേഷയുക്തമായി പുണ്യാഹ
 ന്നേയും ചെയ്യ വൂ.

ഇതി അഖിലബിംബശുദ്ധിഃ ഇശ്വരിതാ-ഇങ്ങനെ എല്ലാവ
 ങ്ങളുടെ ബിംബശുദ്ധിയും ഉപഹാരദാനവും പറയപ്പെട്ടു.

ദതാർഘ്യമുത്തിഷ്ഠമനുപ്രജാപീ
 പ്രോത്ഥാപ്യ യാനേ പ്രവിധായ ബിംബം
 പ്രദക്ഷിണപ്രക്രമതോ നയേത
 തന്മണ്ഡപം ശാകനകാദിജാപീ. ൧൧൦

അർഘ്യം ദതാ-പിന്നെ പുഷ്പാഞ്ജലി ചെയ്തു അർഘ്യ
 ന്നേക്കൊടുത്ത്, ഉത്തിഷ്ഠമനുപ്രജാപീ ബിംബം പ്രോത്ഥാപ്യ-
 'ഉത്തിഷ്ഠ ബ്രഹ്മണസ്സതേ' എന്ന ഋക്ക ജപിച്ച് ബിംബത്തേ
 എടുത്ത്, യാനേ പ്രവിധായ-വാഹനത്തുകൽവെച്ച്, ശാകനകാദി
 ജാപീ പ്രദക്ഷിണപ്രക്രമതഃ-കനികൂടജനരഞ്ചം ഇത്യാദിയും സ്വ
 സ്തിസൂക്തവും ജപിച്ച് അധിവാസമണ്ഡപത്തിന് പ്രദക്ഷിണ
 മായി കൊണ്ടുപോയി-തദ മണ്ഡപം നയേത-ആ ബിംബത്തേ
 മണ്ഡപത്തേ നയിപ്പു.

രഥാരോപേ രഥേ തിഷ്ഠ-
 നഖിലേ/ണ്ഃ പ്രദക്ഷിണേ
 ഉദൃത്യമിതി ശാർങ്ഗീശേ

പൌരൂഷം ച ജപേദ്ധരൌ. ൧൧൧

അഖിലേ രഥാരോപേ രഥേ തിഷ്ഠൻ അണ്ഃ-എല്ലാ ദേവ
 ന്മാക്കും രഥത്തിൽ വയ്ക്കുന്നതിന് 'രഥേ തിഷ്ഠൻ നയതി വാജിനഃ

പുരം' ഇത്യാദി മന്ത്രം. ശാർങ്ഗീശേ പ്രദക്ഷിണേ ഉദൃത്യം
ഇതി-ശങ്കരനാരായണകൽ പ്രദക്ഷിണത്തിന് 'ഉദൃത്യം ജാതവേ
ദസം' ഇത്യാദിയും, ഹരൈ പൗരൂഷം ച ജപേത്-വിഷ്ണുവിങ്കൽ
പുരുഷസൂക്തത്തേയും ജപിച്ഛു.

ദത്വാ ദപാരിപചാരതാഴ്ചുമവിലേ-
ഷ്ടുദൃത്യമിതിച്ചു-
നാകൃഷ്ണനയുതം ശിവേ സമവതാ-
യ്യാന്തന്നയേനന്ത്രാദിത്
ആസത്യേനമനം ഗുഹേ ഹരിഹരേ
യസ്തിഹൃചഃപൂർവ്വകം
മന്ത്രി മന്ത്രമിനാക്ഷരം മുരരിപൗ
ശേഷേഷു മൂലം നിജം.

൨

അഖിലേഷു ദപാരി ഉപചാരതഃ അർഘ്യം ദത്വാ-എല്ലാ
ദേവന്മാരിലും മണ്ഡപദപാരത്തുകൽ വന്നാൽ തന്റെ തന്റെ
ഉപചാരം ജപിച്ച് അർഘ്യം കൊടുത്താൽ, ശിവേ ഉദൃത്യം
ഇതി ആകൃഷ്ണനയുതം ഉച്ചരൻ സമവതായ് അന്തഃ നയേത്-ശിവ
കൽ 'ഉദൃത്യം ജാതവേദസം' എന്നും 'ആ കൃഷ്ണേന രജസാ വർത്ത
മാനഃ' എന്നും ജപിച്ച് ബിംബത്തേ വാഹനത്തുകൽ നിന്ന്
എടുത്ത് അകത്തേയ്ക്കു കൊണ്ടുപോവൂ. മന്ത്രവിത ഗുഹേ ആസ
ത്യേന മനം-മന്ത്രജ്ഞനായ ഗുരു സുബ്രഹ്മണ്യകൽ 'ആസത്യേന
രജസാ' ഇത്യാദി മന്ത്രം ജപിച്ചും, ഹരിഹരേ യസ്തിഹൃചഃ പൂർവ്വകം
ശങ്കരനാരായണകൽ 'യസ്തിൻ വൃക്ഷേ സുഃ ഛാശേ' എന്നും ജപിച്ചും
ബിംബത്തേ അകത്തുകൊണ്ടുപോവൂ. മന്ത്രി മുരരിപൗ ഇനാ
ക്ഷരം ശേഷേഷു നിജം മൂലം ച മന്ത്രം-വിഷ്ണുവിങ്കൽ ദപാദശാ
ക്ഷരം മന്ത്രം. ശേഷം ദർഗ്ഗാ ഗണപതി ശാസ്താവ് ഇവർക്കു
തന്റെ മൂലമന്ത്രവും ജപിച്ചു ബിംബത്തേ അകത്തുകടത്തി ശയ്യ
യ്ക്കു പ്രദക്ഷിണമായി വന്നാൽ മന്ത്രം ജപിച്ച് ശയ്യയിങ്കൽ
വയ്ക്കൂ.

വാമാണനാ ത്രിണയന്യേ/ഥ നമോ ഹിരണ്യ-
ബഹുപാദിനാ നൃസതു ശാർങ്ഗീശിഃവ/ധിശയ്തം
സത്രിഷ്ടേ മഹിഷവിദപിക്ഷി താരകേണ
ശേഷേഷു മൂലത ഇനാർണത ഇന്ദിരേശേ. ഫലന

ത്രിണയനേ വാമാണനാശിവങ്കൽ 'വാമദേവായ നമോ ജേഷ്ഠായ നമഃ' ഇത്യാദികൊണ്ടും, ശാർങ്ഗിശിവേ നമോ ഹിരണ്യബാഹുപാദിനാശങ്കരനാരായണങ്കൽ 'നമോ ഹിരണ്യബാഹവേ സേനാനേ' ഇത്യാദികൊണ്ടും, മഹിഷവിഭിഷി സത്രിഷ്ടഭാതാരകേണ-ഭർഗ്ഗയിങ്കൽ 'ജാതവേദസേ' ഇത്യാദിയോടുകൂടിയ പ്രണവംകൊണ്ടും, ശേഷേഷ മൂലതഃ-ശേഷമുള്ളവരിൽ മൂലംകൊണ്ടും, ഇന്ദിരേശേ ഇനാർണ്ണതഃ-വിഷ്ണുവിങ്കൽ ദ്വാദശാക്ഷരംകൊണ്ടും, അധിശയം നൃസതു-ബിംബത്തേ ശയ്യയിങ്കൽ വയ്പു.

വിശ്വാ ഇതി ത്രിധാതി

വ്യാപ്യാന്വേഷ സ്വമൂലതോ ബിംബം
ശായയതു സകളയിതപാ

മന്ത്രൈഃ പ്രാസാദസമുഖമിഹോക്തൈഃ ച ചര

ത്രിധാതി വിശ്വാ ഇതി അന്വേഷ സ്വമൂലതഃ വ്യാപ്യാ-വിഷ്ണുവിങ്കൽ 'വിശ്വാതശ്ചക്ഷഃ' എന്നതുകൊണ്ടും ശേഷം എല്ലാവർക്കും തന്റെ മൂലം കൊണ്ടും വ്യാപകത്തെയ്യ്, സകളയിതപാ-മൂലാക്ഷരങ്ങളേ നൃസിച്ച്, ഇഹ ഉക്തൈഃ മന്ത്രൈഃ ബിംബം പ്രാസാദസമുഖം ശായയതു-ഇവിടെ ശയ്യയിങ്കൽ വയ്പാൻ പറഞ്ഞ മന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടു ബിംബത്തേ പ്രാസാദാഭിമുഖം വരുമാറു ശയ്യയിങ്കൽ കിടത്തി രക്ഷിപ്പു.

പീഠ സംസ്ഥാപ്യാപചത്യാർഹ്യനിഷ്ഠൈഃ

സ്തന്ദേ ബിംബം ശായയച്ചാധിശയം

പ്രാസാദേ പ്രാഗ്ദ്വാര്യദക് മീർഷകം ച

പ്രത്യഗ്ദ്വാരേ യാമ്യദിക മീർഷകം ച. ച. ച. ൫

സ്തന്ദേ ബിംബം പീഠം സംസ്ഥാപ്യ-സുതുമണ്ഡലകൽ വിശേഷമുണ്ടു്. ബിംബത്തേ പീഠം പൂജിച്ചിരിക്കുന്ന ഭദ്രപീഠത്തുകൽ പ്രാസാദാഭിമുഖമായി വച്ചു, അർഹ്യനിഷ്ഠൈഃ ഉപചത്യാപകാംഗവും അർഹ്യാഭിപഞ്ചോപഹാരങ്ങളേക്കൊണ്ടു പൂജയും ചെയ്തു അർഹ്യപൂജാഞ്ജലി ചെയ്താൽ, പ്രാഗ്ദ്വാരീ പ്രാസാദേ ഉദക് മീർഷകം-കിഴക്കോട്ടു നടചായിരിക്കുന്ന പ്രാസാദമെങ്കിൽ വടക്കോട്ടു ശിരസ്സുവരുമാറും, പ്രത്യഗ്ദ്വാരേ യാമ്യദിക മീർഷകം-

പശ്ചിമദിശാരമായ പ്രാസാദമെങ്കിൽ തെക്കോട്ടു ശിരസ്സുവരുമാറും; അധിശയ്യം ശായയേത്-ശയ്യയിങ്കൽ ബിംബത്തേ കിടത്തി രക്ഷിപ്പൂ.

ഇതി തന്ത്രസമുച്ചയേ തുരീയഃ

പടലോ മണ്ഡപസംസ്ക്രിയാക്രമാവ്യുഃ

കഥിതഃ കലഃശശവഹ്നിശയ്യാ-

വിധിമാൻ ബിംബവിശുദ്ധിവിധ്യുപേതഃ.

എ എ ന്യ

ഇതി തന്ത്രസമുച്ചയേ-ഇപ്രകാരം തന്ത്രസമുച്ചയമാകുന്ന ഗ്രന്ഥത്തിൽ, മണ്ഡപസംസ്ക്രിയാക്രമാവ്യുഃ-മണ്ഡപസംസ്കാരത്തിന്റെ ക്രമങ്ങളോടുകൂടി - കലശശവഹ്നിശയ്യാവിധിമാൻ-കുണ്ടേശപൂജയുടേയും അഗ്നിജനനത്തിന്റേയും ശയ്യാപൂജാദികളുടേയും വിധികളോടുകൂടി, ബിംബവിശുദ്ധിവിധ്യുപേതഃ-ബിംബശുദ്ധികൾ ശാഭിഷേകക്രമങ്ങളോടും കൂടിയിരിക്കുന്നു, തുരീയഃ പടലഃ കഥിതഃ-നാലാമത്തേ പടലം പറയപ്പെട്ടു. സമാപ്തമായി എന്നു താൽപര്യം.

ഇതി തന്ത്രസമുച്ചയോക്താവഃ

ചതുർത്ഥഃ പടലഃ സമാപ്തഃ.

